

LANDSORGANISASJONEN

I NORGE

PROTOKOLL

OVER

KONGRESSEN 1961

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

PROTOKOLL
OVER
20. ORDINÆRE KONGRESSEN
28. mai—2. juni 1961

REFERAT VED
JOHAN PEDERSEN

AKTIETRYKKERIET-OSLO

Arbejderbevægelsen
Arkiv
og
Bibliotek

SAKREGISTER

	Side
Talerliste	7
Åpning	9
Formannens minnetale	9
Formannens åpningstale	11
Formannen hilser gjestene	16
Gjestene hilser kongressen	18
Konstitueringen	43
Godkjenning av fullmaktene	43
Godkjenning av dagsordenen	43
Godkjenning av forretningsordenen	44
Kongressens funksjonærer	45
Navneopprop	46
Beretningene for 1957, 1958, 1959 og 1960	51
Regnskapene for 1957, 1958, 1959 og 1960	53
Norges Befalslag opptas i Landsorganisasjonen	55
Dagsordenens punkt 4 — vedtektsendringer	56
a) Endringer i LO's vedtekter	56, 108
b) Regler for valg av representanter til LO's kongress	72
c) Endringer av samorganisasjonenes vedtekter	77
d) Fagorganisasjonens stønadskasse	84
e) Regler for avstemning over tarifforslag	108
Dagsordenens punkt 5 — tariffspørsmål og diverse avtaler	118
a) Den økonomiske og faglige situasjon	118
b) Fagorganisasjonens tariffpolitikk	118
c) Hovedavtalen med Norsk Arbeidsgiverforening	118
d) Overenskomsten om produksjonsutvalg	118
e) Avtalen med Den Kooperative Tarifforening	118, 304
f) Nye lønssystemer	118
Statsminister Einar Gerhardsens innledningsforedrag	118
Konrad Nordahls innledningsforedrag	132
Debatten	147, 159, 184, 203, 223, 304
P. Mentsens innledning om likelønnsspørsmålet	155
Nye lønssystemer	180
P. Mentsens innledningsforedrag	180
Européiske markedsproblemer	187
Handelsminister Arne Skaugs foredrag	187
Bevilgninger	220
Diét og tapt arbeidsfortjeneste	222
Dagsordenens punkt 6 — industrielt demokrati	237
Alf Andersens innledningsforedrag	237
Debatten	248

	Side
<i>Dagsordenens punkt 7 — internasjonalt økonomisk og politisk samarbeid</i>	265
<i>Dagsordenens punkt 8 — internasjonale faglige spørsmål</i>	267
Utviklingslandene — Solidaritetsfondet	267
Internasjonale faglige forbindelser	271
<i>Dagsordenens punkt 9 — diverse forslag</i>	272, 293
Sommertiden	272
Sløyfing av helgedager	273
<i>Dagsordenens punkt 10 — valg</i>	276
<i>Redaksjonskomitéens innstillinger</i>	287, 289
Edruelighetsarbeidet	288
Stortingsvalget 1961	289
Gullmerke	293
Opprettelse av distriktskontorer i Østfold og Buskerud	295
Ansettelse av ungdomssekretær	297
Organisasjonsspørsmål	298
Voldgiftskomite til å avgjøre tvist ved deling av en forening	299
Folk og Forsvar	301
Agitasjon i LO's regi	303
Opplysningskampanje	303
Kooperasjonen	304
Politiske aksjoner	304
Tilstelninger	304
Kjele- og maskinpasserne	304
Skolespørsmål	305
Militære spørsmål	306
Kongressens avslutning	314, 316
Hyllest til Hans Hegg	315

TALERLISTE

- Andersen, Alf*, 99, 176, 237, 263.
Andersen, Finn, 52, 56, 57, 98, 165, 220, 251, 259, 301, 302, 309.
Andersen, Magnus, 42.
Andersen, Per, 161, 274.
Andersen, Thorleif, 109, 116, 213.
Aspengren, Tor, 148.
Axelsen, Olaf, 205, 270, 275, 303, 305.
Bakkane, H. H., 261.
Becu, Omer, 21.
Beermann, Hermann, 25.
Bjerkeli, Karl, 297.
Blikeng, Bjarne, 64, 70, 76, 160, 222, 229, 265, 290, 309.
Blix, Arthur, 67, 204.
Brauer, Rolf, 255, 296.
Brønnum, Alf, 166, 271.
Braathen, Signe, 285.
Bull, Brynjulf, 18.
Bøe, Johan M., 57.
Carlson, Einar, 74, 76, 226.
Cousins, Frank, 35.
Dahlberg, Bjarne, 98, 216.
Davidsen, Willy, 73, 228, 257, 300.
Edwardsen, Emil, 102, 152.
Eriksen, Rudolf, 153, 231, 269.
Eriksson, Gösta, 39, 315.
Espedal, Ronald, 72, 225, 266.
Espelاند, Aksel, 56, 66, 73, 76, 210, 279, 307.
Espelid, Oskar, 306.
Flamme, Rolf, 220.
Flatreit, Even, 115, 159, 262, 290.
Fondevik, Harald, 61, 270.
Frotjold, Alf, 283.
Furuseth, Rolf, 252.
Galoni, Pierre, 27.
Geelmuyden, Egon, 116, 203, 253.
Gerhardsen, Einar, 19, 118, 167.
Gjengaar, Gudm., 67, 112, 215, 258.
Halvorsen, Roald, 211, 251, 266, 286, 310.
Hannestad, Fritz W., 217.
Hansen, Ingvald, 96, 106, 150, 179, 269.
Hansen, Kaare, 180.
Hansen, Torleif, 296.
Hanæs, Th., 74, 172.
Haraldseth, Leif, 256.
Haraldsson, Per, 180, 206.
Hardmeier, Benno, 26.
Haug, John, 147, 258, 270, 273.
Hauge, Gunvald, 70, 310.
Haugen, Ingemund, 53.
Haugness, Lage, 63, 65, 151, 205, 289.
Hegg, Hans, 43, 84, 107, 320.
Hein, Ingvald, 79, 284.
Helland, Odd, 309.
Hoel, Torolf, 101, 171, 229, 250, 308.
Hofstetter, Erich, 31.
Holmquist, Selma, 58.
Holthe, Ingolf, 83.
Humblen, Odd, 105.
Høiland, Jon, 160.
Jacobsen, Peder, 41.
Jensen, Viktor, 301.
Jenssen, Harald, 318.
Johansen, Bjørg, 60.
Johansen, Sigurd, 208.
Johansen, Stener, 176.
Johnsen, Harald, 260.
Karlsen, Thv., 83, 207, 294.
Klafstad, Bjarne, 164, 282.
Kloos, A. H., 23, 315.
Klovholt, Arne, 248.
Kjelsrud, Klaus, 103.
Kjøniksen, Kjønik, 69.
Knowles, Stanley, 36.
Knutsen, Tollef, 217, 279.
Kristiansen, Haakon, 284.
Kristiansen, Walter, 75, 114, 185, 279, 293, 298.
Kvam, Nils, 209.
Larsson, Josef, 109, 117, 248.

- Lien, Kjell, 81, 296.
Lund, Finn, 174, 298.
Løken, Arne, 286.
Magnussen, Johan B., 102, 160, 184, 292.
Mangen, Jahrmann, 203.
Martinsen, Daniel, 249.
Mentsen, P., 46, 77, 83, 155, 180, 229, 287, 289, 290.
Mikkelsen, Erland, 113, 163, 248, 309.
Mugaas, N., 226.
Nakken, Knut, 224.
Nesbø, Johs., 74.
Nilsen, Alfred, 75, 115, 212, 304.
Nilsen, Bjørn, 292.
Nising, Gabriel, 216.
Nordahl, Konrad, 9, 18, 42, 43, 44, 45, 52, 53, 55, 57, 58, 60, 63, 64, 65, 68, 71, 73, 106, 132, 223, 231, 266, 267, 271, 273, 276, 292, 294, 300, 301, 302, 305, 311, 314, 316, 317, 319, 322.
Olsen, Alf, 78.
Olsen, Edvard, 114.
Olsen, Jacob, 275.
Olsen, Jan E., 82, 285.
Olsen, Sverre, 72, 105, 280.
Owren, Odd, 79.
Pehrson, Kaare, 256, 272.
Petersen, Kai, 29.
Pettersen, Randi, 59, 61.
Risld, Tellef, 206.
Rogstad, Anders, 81, 308.
Rosendahl, Odd, 116, 173.
Røberg, Ingvarda, 60, 280.
Rønbeck, Odin, 64.
Rørendahl, Odd, 116, 173.
Samuelsen, Ole, 80, 275.
Skaug, Arne, 187.
Skjeseth, H., 53, 255.
Storjord, Erling, 179.
Strømmen, Eivind, 100.
Støa, Johan, 113.
Sundt, Paul, 218.
Søiland, Peder, 39.
Sønsteby, Thor, 93.
Thon, Richard, 80.
Thoresen, Wilh., 219, 254, 270, 301.
Torkildsen, Karsten, 62, 64, 69, 72, 220, 221, 222, 276, 277, 280, 281, 286, 287.
Totland, Otto, 51, 53, 54, 103, 223.
Trana, Marius, 80, 216, 314.
Tranmæl, Martin, 316.
Trondsen, A., 285.
Ulvestad, Elias, 260.
Valdimarsson, Hannibal, 33.
Valestrand, J., 104.
Vindenes, Kr., 175.
Vollum, Noralf, 305, 307.
With, Einar, 82.
Worseth, Asbj., 61, 208, 269, 272, 275, 299.
Wroldsen, Reidar, 308.
Ødegård, Håkon, 67, 101, 178, 294.
Østerud, Olav, 75, 113, 153, 224, 253, 263, 269, 278, 284.
Østhaug, M., 227, 257.
Øverhaug, Olav, 214.

Landsorganisasjonen i Norge

åpnet sin 20. ordinære kongress i Samfundshusets store sal, Oslo, søndag 28. mai 1961 kl. 11, med følgende program:

MEDVIRKENDE:

Norsk Rikskringkastings orkester,
dir.: Kapellmester Øivind Bergh.
Solist: Sangerinnen Ruth Linge.

1. *Guiseppe Verdi*:
Triumfmarsj fra operaen «Aida».
2. *Fritz Austin*:
Oslobilder
1. Vår på Karl Johan.
2. Slottsparken.
(Orkesteret.)
3. *W. A. Mozart*:
Blondes arie fra operaen «Bortførelsen fra Seraillet».
4. *Frantz Lehar*:
Sangvals fra operetten «Paganini».
5. *Johan Strauss*:
Adeles arie fra operetten «Flaggermusen».
(Ruth Linge.)
6. *Harald Sæverud*:
Kjempeviseslått.
(Orkesteret.)

Formannens minnetale.

Siden vi var samlet til Kongress i 1957 har en rekke gode kamerater, som alle gjorde en stor innsats i norsk arbeiderbevegelse, gått bort. Det er så mange at det er umulig å nevne alle ved navn. Både de som her kan nevnes, og de unevnte var like kjære, og det var et stort tap for vår bevegelse å miste dem. I dag kan bare nevnes noen få, som i særlig grad var knyttet til Landsorganisasjonen og dens virksomhet.

Jens Teigen, døde 6. juni 1957, vel 80 år gammel. I 1911 var Teigen med og stiftet Norsk Sag-, Tomt- og Høvleriarbeiderforbund, og ble valt til forbundets første hovedkasserer. I 1918 kom han til Landsorganisasjonen som valt sekretær, og etter Ole O. Lians død i begynnelsen av 1925, fungerte Teigen som formann til han på Kongressen samme år ble valt til nestformann og hovedkasserer i Landsorganisasjonen. Dette verv hadde han til 1931, da han gikk over i heldagsstilling som formann i Oslo Samvirkelag.

Oscar Torp, stortingspresident, døde om kvelden på selve 1. mai 1958, nær 65 år gammel. Han var gjennom en menneskealder en av de sentrale skikkelsene i norsk arbeiderbevegelse og i norsk

samfunnsliv. I 1923 ble Torp valt til formann i Det norske Arbeiderparti, og fungerte i dette verv til 1945. Han var en tid ordfører i Oslo, og han var medlem av Regjeringen gjennom en rekke år, som forsvarsminister, sosialminister, finansminister og sjef for Forsynings- og gjenreisningsdepartementet. Fra 1951—1955 var han vårt lands statsminister. Senere ble han president i Stortinget.

På LO's kongresser i mellomkrigsårene var Torp den selvfølgerlige dirigent. Han ledet Kongressens forhandlinger med den fasthet og ro som bare han kunne gjøre.

Peder Vestad, døde 31. mai 1958, 70 år gammel. Han var i mange år medlem av hovedstyret i Norsk Arbeidsmandsforbund, og ble nestformann i Norsk Skog- og Landarbeiderforbund da dette forbund ble stiftet i 1927. I årene 1931—1933 var han formann og fra 1937—1948 sekretær i forbundet. Peder Vestad var medlem av Landsorganisasjonens sekretariat i årene 1931—1938.

Ingvald Haugen, formann i Norsk Sjømannsforbund, døde den 20. juni 1958, 63 år gammel. Han hadde da vært tillitsmann i Norsk Sjømannsforbund i nesten 40 år. Han arbeidet først i forbundets Haugesund-avdeling. Senere bestyrte han avdelingskontorene i Cardiff og New Castle. I 1926 ble han valt til nestformann i forbundet, og 10 år senere rykket han opp til formann. I årene 1927—1931 og fra 1934—1945 var han varamann til LO's sekretariat og senere fast medlem. Han møtte på Stortinget fra Oslo i årene 1945—1949.

Alfred Ljøner, tidligere formann i Norsk Skog- og Landarbeiderforbund, døde 4. august 1958, 65 år gammel. Han ble sekretær i forbundet i 1933. I 1937 ble han valt til formann og hadde dette krevende tillitsverv inntil han trakk seg tilbake på forbundets landsmøte i 1956. Fra 1938—1957 var han medlem av LO's sekretariat, først som varamann, senere som fast medlem.

Olav Meisdalshagen, døde 21. november 1959, 56 år gammel. Meisdalshagen var en kjent mann i norsk arbeiderbevegelse og norsk samfunnsliv. I 1952 ble han valt til formann i Norges Koooperative Landsforening, og i denne egenskap hadde han de følgende år god kontakt med Landsorganisasjonen. Han møtte bl. a. som gjest på våre kongresser i 1953 og 1957.

Hans Kristian Ruud, fyrstikkarbeider og en av de siste gjenlevende av LO's stiftere døde 15. mars 1960, 91 år gammel. Ruud arbeidet som fyrstikkarbeider fra han var 11 år og til han sluttet i

1949, 80 år gammel. Han deltok i fyrstikkarbeidernes streik i 1889, og var med og stiftet Fyrstikkarbeidernes Forening, som han representerte på LO's stiftelseskongress i 1899. Han hadde ved sin død nær 71 års sammenhengende medlemskap i fagorganisasjonen. Både ved feiringen av LO's 50-årsjubileum under Kongressen i 1949 og ved 60-årsjubiléet 1. april 1959 hadde vi den glede å ha ham iblant oss ved de sammenkomster vi da hadde.

Anders Birkeland, mønstringssjef og tidligere formann i Norsk Sjømannsforbund, døde 24. september 1960, nær 69 år gammel. Anders Birkeland hadde mer enn 50 års medlemskap i sjømannsorganisasjonen. Han var ved sin død æresmedlem i sitt forbund. I 1913 ble han sekretær i forbundets Oslo-avdeling og fra 1920—1936 var han forbundets formann. I årene 1931—1934 var han medlem av LO's sekretariat.

Christian Henriksen tidligere formann i Norsk Arbeidsmandsforbund, døde 17. november 1960, 70 år gammel. Som ganske ung kom han med i arbeiderbevegelsen, og da han døde, hadde han over 50 års aktivt organisasjonsarbeid bak seg. I 1927 ble han valt til stortingsrepresentant fra Østfold og møtte på Stortinget én periode. I 1928 ble han valt til nestformann i Norsk Arbeidsmandsforbund. I 1948 overtok han formannsvervet og hadde dette til han i 1955 gikk av etter oppnådd aldersgrense. Fra 1934—1955 var han medlem av LO's sekretariat.

Johs. M. P. Ødegaard, døde 23. januar i år, nær 79 år gammel. Ødegaard kom som 10-åring med i gruvearbeidet på Røros, og arbeidet ved forskjellige gruver til han i 1913 ble valt til sekretær i Norsk Arbeidsmandsforbund. I 1918 rykket han opp til nestformann, og fra 1920—1948 var han formann i forbundet. Johs. Ødegaard var medlem av LO's sekretariat fra 1920—1934.

Vi minnes dem alle, både de som her er nevnt og de som ikke er nevnt, og takker dem for deres innsats og lover å hedre deres minne ved å føre deres arbeid videre. Vi lyser fred over deres minne.

Formannens åpningstale.

På Sekretariatets vegne har jeg den ære og glede å ønske representanter, gjester og innbudte velkommen til Landsorganisasjonens 20. ordinære kongress.

I en kongressperiode på 4 år skjer det som regel mye, og denne kongressperiode har ikke vært noe unntak.

Når det gjelder konjunktorene, har det vært både nedgang og oppgang. Vi hadde nettopp passert toppen av en konjunkturbølge, da den forrige kongress sluttet sine forhandlinger.

Allerede høsten 1957 gjorde nedgangen seg gjeldende, og om vinteren fikk vi arbeidsløshet av en størrelsesorden som gikk nokså langt ut over den sesongmessige ledighet som melder seg hvert år, uansett konjunktur.

Tidlig på året 1958 hadde vi over 50 000 ledige. Det var ikke noe stort tall i forhold til det vi var vant med fra 30-årene. Likevel var det grunn til uro. Vi spurte om dette bare var en midlertidig konjunkturavslapning eller om det var begynnelsen til en økonomisk nedgang, slik vi kjente fra tidligere tider. Heldigvis viste det seg at det var det første som var tilfelle. I 1959 var det ny oppgang, og i 1960 en økonomisk aktivitet som aldri tidligere i vårt lands historie. Bare den utenriksgående handelsflåte har hatt vanskeligheter på grunn av fraktfall, og der er det ennå ikke noen bedring i sikte.

I samband med arbeidsløsheten i 1958 var det én ting vi la merke til og som vi bør huske, og det var at ledigheten var størst i de minst industrialiserte distrikter. På de steder hvor vi hadde en velutviklet industri, var det liten eller ingen arbeidsløshet. Dette forteller oss hvor viktig det er å få reist nye industrielle foretak i de industrifattige områder. Det er gjort mye på dette område i årene etter den siste verdenskrig, og jeg er glad over at denne sak har fått en framtrødende plass i Regjeringens nye langtidsprogram.

Når det gjelder resultater som norsk fagbevegelse har oppnådd i kongressperioden, kan jeg nå bare nevne dem av mer generell natur. Vi har fått gjennomført 45 timers arbeidsuke for dem som hadde en lengre arbeidstid. Det ble gjort omtrent samtidig i de tre skandinaviske land. Vi fikk ikke noen produksjonsnedgang slik endel pessimister trodde og som derfor ikke ville ha arbeidstidsforkortelse. Tvert imot har vi fått stigende produksjon, slik at grunnlaget etter hvert skulle ligge til rette for en ytterligere forkorting. Jeg vil understreke at også det må skje i nært samarbeid med våre danske og svenske kamerater.

Vi har nå sluttet avtale med Norsk Arbeidsgiverforening om en tariffestet pensjonsordning. Vi hadde naturligvis alle ønsket at den skulle vært bedre, men når en tar i betraktning at vi skal ta til med denne pensjonsordning uten oppsamlet kapital, var det ikke mulig å komme lenger. Forhåpentlig vil den med tiden bli forbedret. Det kommer naturligvis til å være avhengig av hvor høyt en til enhver tid kan gå med innbetalinger til kassen.

Det er en ting jeg vil understreke. Den form vi har valt gjør

det mulig for alle de ti-tusener som arbeider i småbedrifter å være med i en pensjonsordning. Vi har over 20 000 bedrifter i landet vårt som beskjeftiger fra 10 arbeidere og nedover. Det er bare en brøkdel av disse bedrifter som har et slikt økonomisk grunnlag at de kan yte noen pensjon til dem som må slutte på grunn av høy alder. Det er naturligvis lettere for de store, kapitalsterke bedrifter. Fellesordningen for tariffestet pensjon er et solidarisk samvirke mellom store og små bedrifter og dermed mellom dem som arbeider i disse.

Hva reallønnen angår, så er den også steget i denne kongressperiode. Den har i tiden 1956—1960 steget med mellom 8 og 9 prosent etter at tallene er korrigert for økingen i skatter og trygdepremier. I perioden 1952—1956 var stigningen noe sterkere, mellom 10 og 11 prosent. Vi må imidlertid ta med i oppgjøret for siste periode at vi har hatt arbeidstidsforkorting, hvor akkordarbeiderne ikke fikk full kompensasjon for nedsettelsen av arbeidstiden. En får derfor si at reallønnsutviklingen har vært like bra i den siste kongressperiode.

Det som i daglig tale kalles lønnsandelen, det vil si lønningenes andel av Norges totalinntekt, er i siste kongressperiode steget fra 56,4 prosent til 62,8 prosent.

Internasjonalt ligger vi ikke dårlig an. Hvis vi tar for oss lønnsstatistikken for de andre vesteuropéiske land, vil vi finne at Sverige ligger høyest på rangstigen, men så kommer Norge, med Danmark, Storbritannia og Sveits hakk i hæl. Dette var i 1959, men det er ikke grunn til å tro at det har funnet sted noen større forskyvninger siden den tid. Jeg gjør uttrykkelig merksam på at dette gjelder nominallønningene. Å finne ut forskjellen i reallønnen og dermed i levestandarden i de forskjellige land, er et meget komplisert regnestykke, og den statistikk jeg refererer fra, forteller intet om dette.

Vi har i år et av de store tariffår, hvor praktisk talt alle tariffavtaler er under revisjon. At et slikt oppgjør skal gå helt smertefritt er det vel få som kunne tenke seg. Hittil er det ikke skjedd noe som ikke har hendt tidligere når det har vært forbundsvise revisjoner. Inntil nå er nye tariffavtaler kommet i stand for ca. 62 000 medlemmer. Ute til annen gangs avstemning er forslag for ca. 40 000 medlemmer. Ytterligere er det kommet forslag for ca. 72 000 medlemmer. Hvilken skjebne disse forslag vil få, er det umulig å si noe om i dag, men da alle er anbefalt av forhandlerne, må en ha lov til å tro at de vil bli vedtatt.

For øyeblikket har vi to konflikter gående, det gjelder ca. 4500 medlemmer. Hvis det er mulig å begrense konfliktenes antall til disse, tror jeg vi skal være fornøyde. Noe mer skal jeg ikke si om

dette i dag. Jeg vil bare her ved åpningen av Landsorganisasjonens 20. kongress få rette på en misforståelse. Det har fra arbeidsgiverhold, men også fra endel av pressen, blitt framholdt at LO's tariffpolitikk ved årets tariffrevisjoner skulle være å få økt lønningene for dem med det laveste lønnsnivå, og at de som har bedre fortjenestemuligheter og dermed høyere inntektsnivå, ikke skulle ha noe denne gang. Det LO's representantskap har gjort vedtak om er at den viktigste oppgaven er å hjelpe dem med det laveste lønnsnivå, men dette er noe som er understreket ved alle revisjoner i de senere år. For øvrig ble det overlatt til forbundene å vurdere situasjonen innen de enkelte tariffområder og reise de lønnskrav som er økonomisk begrunnet. LO's representantskap i desember i fjor la ikke noe «tak» for tariffkravene.

Jeg har oppholdt meg så vidt lenge ved det en kan kalle «de nære ting», det er jo de som opptar oss mest, men vi kan ikke stille oss likegyldige overfor det som foregår utenfor vår egen «stuedør». Vi må ha både øye og sinn vendt mot den store verden, for det som skjer der ute angår også i høyeste grad oss.

Nå tenker jeg denne gang hverken på Krustsjov, Kennedy, kjernefysiske våpen eller måneraketter, som mer eller mindre kan tenne sinnene og løse tungebåndene. Jeg tenker først og fremst på hva vi kan gjøre for verdens fattige folk. Dette store, alt overskyggende problem kommer oss stadig nærmere inn på livet.

Hvis vi som tilhører de mer velstående land, ikke vil gjøre noe her eller bare vil gjøre minst mulig, kan det en dag komme til å ramme oss selv på en meget smertefull måte. Hjelpen til utviklingslandene er naturligvis først og fremst en samfunnssak, men vi i norsk fagbevegelse må også være med.

Vi er medlem av Den Frie Faglige Internasjonale, som har gjort det som en av sine hovedoppgaver å organisere og formidle økonomisk hjelp og kontakter med den del av verden hvor menneskene lever i en ubeskrivelig fattigdom og uvitenhet. Det gjelder hundrer av millioner i Asia og Afrika og delvis også i Latin-Amerika. Vi skal vise den samme solidaritet med disse som den vi har opparbeidet og utviklet innen vår egen fagbevegelse. Dette kommer i dag til uttrykk i slagordet, som sikkert har fanget kongressdeltakernes blick utenfor Samfunnshuset og inne i denne sal,

Solidaritet med verdens fattige folk.

Ellers er det usikkerheten som er det beste kjennetegn på den verden vi lever i i dag. På forrige kongress diskuterte vi de nye markedsdannelser i Europa. Våre egne myndigheter hadde da for-

lengst avvist tanken om å være med i fellesmarkedet, som det ble gjort et prinsipielt vedtak om på Messina-konferansen i 1955.

Det som var aktuelt i 1957 var et europeisk frihandelsforbund og nordisk tollunion. Det ble det ikke noe av. Til slutt fikk vi EFTA eller «De ytre Sju». På denne kongress kommer vi antakelig til å diskutere tilslutning til den markedsdannelse som vi først avviste. Det blir kanskje som fullt medlem eller muligens bare som et slags «B-medlem».

Vi er vel alle enige om at det er nødvendig å finne fram til nye og mer rasjonelle former for internasjonalt økonomisk samarbeid. Ja, vi må kanskje gå så langt at vi må akseptere en økonomisk og delvis politisk integrasjon. Men på hvilken måte skal det gjøres? Hva kommer vi til å vinne og hva taper vi? Her er det usikkerheten kommer inn. Så vidt jeg kan forstå, er det i øyeblikket ikke noen, selv blant de som skulle ha de beste betingelser for å uttale seg, som kan gi et eksakt svar.

Vi har nå en rekke ganger holdt kongress i samme år som det er stortingsvalg. I et demokratisk samfunn er et stortingsvalg en viktig handling. Resultatene av valget er bestemmende for den politiske kurs som skal følges i de kommende 4 år.

Vi har hatt arbeiderstyre i over 26 år. Det har vært mye strid om dette styre. Fra den politiske opposisjon og ikke mindre fra dem som representerer de kapitalistiske næringsorganisasjoner, er arbeiderstyret ofte framstilt som evneløst, og det er hevdet at dette styret har ført vårt land inn i den rene elendighet. Tenk bare på telefonnøden.

I den senere tid har pipen fått en noe annen lyd. Nå innrømmes det at det er gjort en del og at tidene har vært bra for vårt folk. De som nå kjemper for politisk makt sier ikke lenger at de vil fram til bedre tider ved å føre vårt folk ut av elendigheten. De sier at de vil «gjøre gode tider bedre». Ja, dette er jo litt av en ny erkjennelse, selv om den kommer sent og sikkert nokså motvillig. Det kan kanskje tenkes at hvis det norske folk lot opposisjonen få være i opposisjon ennå endel valgperioder, så vil det ha en gagnlig innvirkning på den. Vi i fagbevegelsen har iallfall ikke noe brennende ønske om å få regjeringer fra de gamle regjeringspartier tilbake på den politiske arena.

Vi som er samlet her i dag, skal i løpet av noen dager gjøre opp status for den forløpne 4-årsperiode og trekke opp retningslinjene for vårt arbeid i de kommende år. Jo flere fakta vi har å holde oss til, jo lettere skulle dette være. Der hvor det er usikkerhet, kan det også komme til å prege vedtakene.

Vi skal også være klar over hvor meget det betyr for vår virksomhet at det ikke skjer noen endringer i det politiske maktforhold i vårt samfunn.

Tross alt skal vi være optimistiske og ruste oss for framtiden, slik vi har gjort det ved tidligere kongresser. Jeg er sikker på at toleranse og kameratskap vil prege Kongressens forhandlinger.

Med dette ønsker jeg igjen representanter, gjester og innbudte velkommen, og erklærer:

Den 20. kongress i Landsorganisasjonen i
Norge for åpnet.

Formannen hilser gjestene.

Som vanlig når vi har kongress har vi innbudt en rekke gjester både fra utland og innland og vi har også invitert en rekke andre som har vært tilknyttet Landsorganisasjonen gjennom årene. Formannen presenterte så de innbudte gjester og de fikk stort bifall av Kongressen.

GJESTER:

Den Norske Regjering:

Statsminister Einar Gerhardsen
Statsråd Andreas Cappelen

Det Norske Arbeiderparti:

Trygve Bratteli
Martin Tranmæl
Haakon Lie

Arbeidernes Opplysningsforbund:

Gunnar Nilsen

LO's Kvinnenemnd:

Borghild Bech

Funksjonærsambandet i Norge:

Sverre Bolstad

Norges Befalsslag:

Ivar Borgen

Folkets Hus Landsforbund:

Knut Møller

Norsk Folkehjelp:

Sigurd Halvorsen

Norsk Folke Ferie:

Arne Johnsen

Norges Fiskarlag:

Magnus Andersen
Hallstein Rasmussen

Norges Kooperative Landsforening:

Peder Sjøiland
Reidar Haugen
Albert Nielsen

Norsk Bonde- og Småbrukarlag:

Peder Jacobsen
Oskar Lindberget

International Labour Office:

Mr. A. C. Ghatak

International Confederation of Free Trade Unions. FFI:

Omer Becu

Den Européiske Regionale Organisasjon:

A. H. Kloos

Deutscher Gewerkschaftsbund, Vest-Tyskland:

Hermann Beermann

**Nederlands Verbond van
Vakverenigingen:**
A. H. Kloos

**Fédération Générale du Travail
de Belgique:**
Loui Major

**Schweizerischer
Gewerkschaftsbund:**
Dr. Benno Hardmeier

Storbritannia:
Mr. Frank Cousins

**Confederation Generale du
Travail — Force Ouvriere,
Frankrike:**
Pierre Galoni

Canadian Labour Congress:
Mr. Stanley H. Knowles

**Österreichischer
Gewerkschaftsbund:**
Erich Hofstetter
Stefan Neumayer

Landsorganisationen i Sverige:
Gösta Eriksson
Gustav Eriksson
Kurt Nordgren

Landsorganisationen i Danmark:
Kai Petersen
Svend Bache Vognbjerg

Althydusamband Islands:
Hannibal Valdimarsson

Personlig innbudte:
Fylkesmann Trygve Lie
Alfred Madsen
Elias Volan
Fylkesmann Lars Evensen
Direktør Gunnar Bråthen
Direktør Olav Hindahl
Statsråd Kjell Holler
Josef Larsson

Olaf Askeland
Statsråd Olav Bruvik
Torius Graver
Jens Berg
Byråsjef Kaare Salvesen
Ambassadør Reuven Barkatt
Mr. John Percey

**Landsorganisasjonens
Distriktssekretærer:**
Ansgar Kristiansen, Bergen
Hans Nordahl Jensen, Bodø
Kolbjørn Johansen, Hamar
Aksel Olsen, Kirkenes
Oddvar Gøthesen, Kr.sand S.
Ralph Christiansen, Molde
Harald E. Olsen, Porsgrunn
Per Aase, Stavanger
Alf Olsen, Tromsø
Birger Breivik, Trondheim
Nils Sandli, Drammen

**Landsorganisasjonens
administrasjon:**
Egil Ahlsen
Harald Andersen
Per Dragland
Paul Engstad
Kåre Halden
Ingemund Haugen
Odd Højdahl
Ragna Karlsen
Kjell Lien
Mirjam Nordahl
Jon Rikvold
Ragnar Røberg-Larsen
Alfred Skar
Olaf Sunde

Referent:
Johan Pedersen

Dessuten var innbudt:
Oslo bys ordfører Brynjulf Bull
Harald Jensen
Redaktør Olav Larssen
Redaktør Olav Brunvand
Gunnar Ousland
Disponent Johan Ona

Nordahl fortsatte: Vi har innbudt en spesiell gjest her i dag, *Harald Jensen*, som er den siste gjenlevende av de som var med på LO's stiftelseskongress og som har hatt sitt medlemskap i orden helt

siden den gang. (Han ble mottatt med stort bifall av kongressdeltakerne). Vi er glad for Jensen, at du var så frisk at du kunne ta mot innbydelsen.

Så har vi også innbudt ordføreren i Oslo, *Brynjulf Bull*, og jeg gir først ordet til ham.

Brynjulf Bull: Ærede kongressdeltakere! Det er en stor glede for meg å ønske deltakerne i LO's 20. ordinære kongress velkommen til hovedstaden. Det er ikke den første kongress LO holder i Oslo, det er vel tvert imot slik at alle LO-kongresser har vært holdt her. LO's ledelse har også gjennom alle år hatt sitt daglige virke her i byen og det samme gjelder jo også de forskjellige forbund. Det er vel derfor ikke svært mange som ikke tidligere har besøkt hovedstaden. Skulle det være noen på dette møte som er her for første gang ønsker jeg disse spesielt velkommen. Men vi er selvfølgelig også glad for at det er valte representanter for våre lønns-takerorganisasjoner som stadig finner veien hit til viktige møter og konferanser. De stadig tilbakevendende kongresser i LO er store begivenheter i vår hovedstads liv, og det er ikke bare fordi vi i de dagene Kongressen pågår ser så mange betydningsfulle, hyggelige og kjente representanter for arbeidslivet fra alle kanter av vårt land, men det er også fordi vi vet at det neppe er noen sammenkomst i vårt land hvor det treffes så betydningsfulle vedtak som på LO's kongresser. De har betydningsfulle virkninger, ikke bare for oss som bor i denne byen, men for hver eneste del av vårt vidstrakte land. Hele byens befolkning følger derfor disse forhandlinger på kongressene med den største interesse og spenning. Det har alltid avtvunget respekt på hvilken grundig og effektiv måte disse kongresser avvikles. Med åpne og frie drøftelser av de ikke alene for medlemmene, men for hele landets økonomiske liv så betydningsfulle avgjørelser.

Jeg tillater meg på byens vegne å ønske Kongressen hell og lykke i sine forhandlinger. Måtte de resultater dere kommer fram til bli til gagn for organisasjonens store medlemsstab og dermed for samfunnet som helhet. Spesielt ønsker jeg kongressdeltakerne på ny velkommen til Oslo. Jeg håper at dere får anledning til, ved siden av det store arbeid som deltakelsen i en slik stor kongress innebærer, å stifte bekjentskap med det byen har å by på. (Bifall.)

Nordahl: Jeg gir så ordet til statsminister *Gerhardsen* som ikke bare vil hilse på Regjeringens vegne, men på en rekke innenlandske organisasjoners vegne og de spesielt innbudte, unntatt er Fiskarlaget, kooperasjonen, Bonde- og Småbrukaflaget.

Einar Gerhardsen: Jeg har den glede å bringe en hilsen fra Regjeringen til Landsorganisasjonens kongress. Regjeringen er glad og takknemlig for at den blir innbudt til å være representert ved Kongressen til den største folkebevegelsen i vårt land, organisasjonen for det arbeidende folk i by og bygd.

Vi lever i organisasjonenes tidsalder og praktisk talt hvert eneste menneske som har selvstendig inntekt er med i en faglig eller økonomisk organisasjon. Det er etter hvert blitt temmelig mange slike organisasjoner, men LO er den første og den største. Regjeringen vil gjerne stå i best mulig kontakt med alle disse organisasjonene. Deres arbeid og deres holdning er av stor betydning for utviklingen på de ulike områder av samfunnslivet. I særlig grad må en kunne si det om Landsorganisasjonen.

Fagbevegelsen befinner seg for tiden midt oppe i omfattende tariffoppgjør. I en slik situasjon vil hele folket med interesse følge med i det som skjer på tariff-fronten. En arbeidsstans, særlig i de store faggrupper eller i samfunnsmessig viktig virksomhet, får i dag økonomiske og andre virkninger langt ut over kretsen av dem som direkte omfattes av konflikten. Derfor er det alltid spenning forbundet med slike oppgjør, og de fleste er tilfredse og glade når en konflikt blir løst uten arbeidsstans. En er også interessert i resultatet av de faglige oppgjørene fordi det direkte eller indirekte får virkninger for alle.

I årets faglige oppgjør er nye overenskomster allerede brakt i havn for flere store grupper. For andre grupper er forslag ute til avstemning eller en står oppe i eller foran forhandlinger eller megling. Det er å håpe at det vil lykkes for partene i arbeidslivet å nå fram til løsninger også av de gjenstående tariffrevisjoner uten arbeidsstans. Når alt kommer til alt vil alle parter være best tjent med det.

En stor del av av pressen har kritisert både fagbevegelsen og Regjeringen for de to åpne konfliktene, ved trelastbrukene og ved bussene i Oslo-området. Særlig blir Regjeringen bebreidet fordi den ikke har vært istand til å hindre disse konfliktene. Dette viser oss for det første den sammenheng som det er i tingene, hvordan den faglige og den politiske arbeiderbevegelses skjebne er knyttet sammen. For det andre viser det hvor lite disse aviser forstår av de problemer en her står overfor. Som utgangspunkt for en saklig vurdering av situasjonen må en se den kjensgjerning at streikeretten i alminnelighet er en av de demokratiske rettigheter. Organisasjonene i arbeidslivet har den oppgaven i fellesskap å fastsette

lønns- og arbeidsvilkårene for sine medlemmer. Den oppgaven løser de erfaringsmessig best om de får arbeide under fullt og selvstendig ansvar.

Det ligger i sakens natur at Regjeringen med stor oppmerksomhet og interesse vil følge forhandlinger og konfliktsituasjoner i arbeidslivet. Kan den i visse situasjoner medvirke til løsningen av en konflikt vil den selvsagt alltid være villig til det, men som regel bør det skje i full forståelse med de interesserte organisasjoner.

Utviklingen av tariffoppgjøret hittil har vist at organisasjonene på begge sider i høy grad har vært seg sitt ansvar bevisst. Dersom vi ikke får mer av åpne konflikter enn de vi har hatt inntil nå så har vi all grunn til å være tilfreds.

Det kunne være grunn til for en representant for Regjeringen ved en slik anledning også å nevne andre problemer, andre oppgaver. Men jeg skal begrense meg til det jeg nå har sagt, også fordi jeg vil få anledning til i et foredrag senere på Kongressen å komme nærmere inn på forskjellige politiske og økonomiske problemer.

Kamerater! Jeg har fått i oppdrag også å hilse fra en rekke av de andre innbudte organisasjoner og gjester. Fra Det norske Arbeiderparti, som er Regjeringens parti, og som har samarbeidet med fagorganisasjonen i alle de år som de to organisasjonene har bestått. Det er to selvstendige organisasjoner, men stort sett har de samme oppgaver og de samme mål, og de arbeider for å vareta interessene til stort sett de samme grupper av vårt folk. Samarbeidet mellom de to organisasjoner er til fordel for dem begge så vel for medlemmene som for de store grupper av befolkningen som de to organisasjoner mener seg å representere. Jeg kjenner meg også overbevist om at dette samarbeid er til fordel for det norske samfunn og det norske folk som helhet. Fra Det norske Arbeiderparti bringer jeg fagkongressen de hjerteligste hilsener med takk for godt og tillitsfullt samarbeid og med å uttale det håp at det solidariske samarbeid mellom arbeidernes faglige og politiske organisasjoner vil fortsette.

Jeg er særlig glad for de uttalelser formannen kom med i sin åpningstale om betydningen av det stortingsvalget vi står foran. Betydningen av det vil alle i denne forsamling være klar over og jeg tror vi alle helhjertet vil kunne slutte opp om de uttalelser LO's formann kom med. Den oppgave vi her står foran er en felles oppgave for arbeidernes faglige og politiske organisasjoner. Jeg har videre i oppdrag å hilse fra Arbeidernes Opplysningsforbund, det forbundet som gjennom så mange år har stått for et så omfattende opplysnings- og kulturarbeid som arbeiderbevegelsen driver. Videre hilser jeg fra Norsk Folkehjelp, fra Norsk Folke Ferie, og fra Fol-

kets Hus Landsforbund som hver på sitt område tar seg av oppgaver som arbeiderbevegelsen ser som sine viktige oppgaver. Jeg hilser videre fra LO's kvinnenemnd, fra Funksjonærsambandet, fra Norges Befalslag, og fra de personlig innbudte. — Alle disse Kongressens gjester takker for innbydelsen og gir uttrykk for ønsket om at den 20. kongress må bli en god kongress, til gagn for fagbevegelsen og alle dem som er medlemmer av norsk fagbevegelse. (Bifall).

De utenlandske gjester hilser.

O m e r B e c u, generalsekretær i Den Frie Faglige Internasjonale: Det er en meget stor glede for meg å overbringe Kongressen kameratslige hilser og de beste ønsker fra Den Frie Faglige Internasjonale. Vi setter stor pris på den sterke støtte som Landsorganisasjonen i Norge alltid har gitt FFI, og det gode samarbeid som alltid har vært mellom våre to organisasjoner. Vi er også glade for de resultater som Landsorganisasjonen har oppnådd når det gjelder levestandard og sosiale goder — de er et eksempel for arbeiderne i andre verdensdeler på hva en velorganisert demokratisk fagbevegelse kan oppnå.

Landsorganisasjonen i Norge har nylig i det stille også gjennomført en, i forhold til sin størrelse, veldig kampanje for FFI's internasjonale solidaritetsfond.

Det gleder oss naturligvis å se den store innsats dere gjør, og særlig glade er vi for at dere appellerer til de enkelte medlemmer om bidrag, fordi vi mener at en dermed fremmer den internasjonale solidaritetstanken blant medlemmene, og FFI's arbeid kan bare fullt ut bære resultater når det kjennes og støttes av medlemmene på alle plan.

Hvorfor skulle deres medlemmer gi bidrag til det internasjonale solidaritetsfondet? En kunne appellere til deres egeninteresse. I denne jet-tidsalder hvor verden stadig hurtigere blir mindre, avhenger den politiske skjebne til de arbeidende folk i Europa og Nord-Amerika så mye av om de økonomiske utviklingslandene er eller blir frie samfunn med en sterk fri fagbevegelse. Landene er på det økonomiske området stadig mer avhengig av hverandre, og industri og økonomi blir mer og mer organisert på internasjonal basis. Arbeideren i de industrielt framskredne land har all interesse av å se at lønningene i Afrika, Asia og Latin-Amerika blir brakt opp til hans nivå, ellers kan konkurranse fra varer som er produsert til lavere priser i disse områder, gjøre ham arbeidsløs. Svaret på lang sikt ligger i at en har en sterk fagbevegelse i disse landene, og det internasjonale solidaritetsfondet er opprettet for å hjelpe dem med å skape denne fagbevegelsen.

Men vi appellerer ikke først og fremst til egeninteressen. Vi stoler heller på de menneskefølelser og den rettferdsånd som helt fra begynnelsen av, ga fagbevegelsen liv, og som fikk den européiske fagbevegelsens pionérer til uselvvisk å arbeide for opprettelsen av en sterk fagbevegelse i sine land. I dag appellerer vi om å føre denne ånden videre inn i den internasjonale bevegelsen, slik at de som nyter godt av godene ved medlemskap i godt utbygde organisasjoner ofrer noe for mindre heldige folk i land hvor det enda står igjen å bygge ut den nasjonale rikdom og styrke fagbevegelsen. Jeg tror at i Norge vil en slik appell til folks idealisme møte sympati og velvilje.

Vent ikke at solidaritetsbidragene fra dere skal føre til hurtigere forbedringer i form av økt medlemskap og dramatiske lønnsøkinger. I utviklingslandene utgjør den lønnstakende del av befolkningen eller de organisasjonsmulige en meget liten del av den samlede befolkning og muligheten for utvidelse er begrenset. I så mange av disse land betyr nødvendigheten av å bruke ressursene til ny-investeringer for tiden at lite rikdom kan disponeres til lønnsøkinger. Selv i samfunn som begynte sin økonomiske vekst straks etter krigen, kan det ta et tiår til før fagbevegelsen kan oppnå noen vesentlige lønnsøkinger. Det er klart at dette er en vanskelig rekrutteringsperiode for fagbevegelsen.

Likevel har fagbevegelsens sæd blitt sådd over hele den ikke-kommunistiske verden, og det er et stort behov i utviklingslandene for effektive landsorganisasjoner med sterke forbund for å hindre utbytting, sikre økte arbeidsmuligheter, og bedre arbeidernes forhold så hurtig som mulig. Det største arbeidet må gjøres av arbeiderne selv i disse landene, men den internasjonale frie fagbevegelse har en stor rolle å spille ved å sende ut erfarne fagforeningsfolk til arbeid «i marken», gi opplæring i fagbevegelsens grunnleggende metoder og skaffe materiell assistanse til organisasjonene. Dette er i et nøtteskall det arbeidet som vi driver i mange land i Afrika, Asia og Latin-Amerika, og vi må forsterke dette etter hvert som vi får midlene og erfarne folk til det.

Vi styrkes i vårt arbeid ved vår tro på fagbevegelsens grunnleggende prinsipper, slått fast i FFI's vedtekter i 1949. Selv om fagorganisasjonens arbeid må tilpasses de lokale forhold og organisasjonene selv bestemme i hvilken grad de i sin egen interesse på lang sikt skal samarbeide med krefter utenom sin bevegelse, kan ingenting i våre erfaringer få oss til å tro at fagbevegelsens grunnleggende prinsipper er forskjellige fra en verdensdel til en annen, eller til å avvike fra disse prinsippene.

Vi vet at vi kan regne med støtte fra Landsorganisasjonen i Norge i arbeidet med å bevare disse prinsippene.

La meg få ønske dere lykke til med Kongressen og med all deres faglige virksomhet i de kommende fire år!

A. H. Kloos, sekretær i den hollandske landsorganisasjonen NVV, hilser samtidig på vegne av ERO, FFI's Européiske Regionalorganisasjon.

Kjære venner!

Jeg betrakter det som et stort privilegium å få anledning til å overbringe Kongressen de hjerteligste hilsener fra FFI's Européiske Regionalorganisasjon og den hollandske landsorganisasjonen. Deres land og mitt land har mange felles interesser. Begge er land som vender mot havet. Derfor er våre landsorganisasjoner begge fordomsfrie og vidsynte når det gjelder nye idéer. Begge våre land er viktige sjøfarts- og skipsbyggingsnasjoner. Det er kanskje grunnen til at vi er like mye interessert i en fri internasjonal handel.

Av bitre krigserfaringer har den hollandske fagbevegelsen kommet fram til den overbevisning at bare et forent Europa har demokratiske muligheter for framtiden. Av denne grunn, og på tross av visse innvendinger, støttet vi fullt og helt at vårt land sluttet seg til «De Seks» i Europa.

Det er å beklage at forhandlingene med sikte på å få et bredere samarbeid hittil ikke har ført til gode resultater. Et fritt Europa kan faktisk ikke tillate seg en økonomisk og politisk splittelse. Vi i fagbevegelsen beklager en slik splittelse så mye mer, fordi fagbevegelsen i de européiske land utenfor de seks er betydelig sterkere enn den er innenfor grensene av de seks, og dessuten er den samlet.

Likevel vil jeg ikke skjule det faktum at den hollandske landsorganisasjonen ikke betrakter løsningen med Frihandelsområdet som en fruktbar løsning. Det er vår mening at i det 20. århundre kan en ikke være tilfreds med bare å liberalisere handelen. Garantier for en felles økonomisk politikk er ikke mindre viktig. Dette medfører uunngåelig at en delegerer selvstendig myndighet til overnasjonale institusjoner. Vi er helt klar over det faktum at enda har vi ikke innen de seks nådd våre mål. Likevel begynner vi nå innhøstingen. La meg få illustrere det jeg har sagt med noen tall.

I mitt eget land, Nederland, steg eksporten med 25 prosent fra 1959 til 1960. Mesteparten av denne økingen — tre femtedeler — var i vår handel med andre fellesmarkedsland. Dette er et klart bevis på den oppgang Fellesmarkedet har ført til. Investeringene i vår industri steg med 11 prosent i 1959 og med 14 prosent i 1960.

Skjønt det er umulig å vurdere i hvilken grad denne økingen var et utslag av Fellesmarkedet, er det klart at den i stor del skyldes dette.

Liknende resultater ble oppnådd i hele samfunnet av de seks. Samlet eksport steg med 18 prosent mellom 1959 og 1960, mens den mellom de seks steg med 27 prosent. Industriproduksjonen gikk opp med 12 prosent, mens samlet økonomisk ekspansjon var 7 prosent.

Noen observatører har påstått at disse resultatene mer er en følge av den nåværende høykonjunktur enn av det økonomiske samarbeidet innen Fellesmarkedet. Jeg benekter ikke at den økonomiske situasjonen har vært meget gunstig. Men i hvert fall når det gjelder eksporten skyldes den européiske høykonjunkturen mye de muligheter som Fellesmarkedet har åpnet. Det bemerkelsesverdige er at selv før handelsgrensene helt var fjernet hadde industrien tatt anvendelsen av traktaten på forskudd. Dette har også gitt seg utslag i farten i fornyelsene og investeringene i sin alminnelighet.

Det er en selvfølge at vi i fagbevegelsen er sterkt interessert i eksport, produksjon og den alminnelige økonomiske situasjon. En ekspanderende økonomi er det eneste sunne grunnlag for full sysselsetting og en bedret levestandard for arbeiderklassen. I dette hen-seende er tallene for lønnsøkningen i de siste to årene meget opplysende. Sammenliknet med gjennomsnittet for 1958 var lønningene i industrien i Vest-Tyskland 17 prosent høyere i august 1960, 15 prosent høyere i Frankrike i oktober, og 15 prosent i Nederland og 6 prosent høyere i Italia ved slutten av året 1960. Gjennomsnittlig øking for hele samfunnet i de siste to årene til slutten av 1960 må ha vært ca. 15 prosent.

Hva med prisene? Levekostnadene i Frankrike steg med ca. 12 prosent, hovedsakelig som et resultat av devalueringen av den franske franc i begynnelsen av 1959, men i alle andre fellesmarkedsland fant det bare sted en begrenset stigning på 2—3 prosent.

Hvor viktig stigningen i produksjonen og hevingen av lønnsnivået enn kan være, er det kanskje enda mer nødvendig at det frie Europa danner en sterkere enhet, fordi dette er den eneste veien til å stå imot den russiske utfordring. De som tror at dette ikke er tilfelle, vil kanskje få øynene opp ved de siste truslene i Asia, Afrika og endog Amerika.

Det er en selvfølge at når den økonomiske og politiske utvikling er så sterkt knyttet sammen, krever det internasjonale arbeidet mer og mer vår fagbevegelses oppmerksomhet. Det er mange problemer som ikke kan løses innen et nasjonalt område. Det alvorligste sosiale problem i dag, jeg tenker her på den fattigdom som består i store deler av verden, krever en verdensomfattende løsning. Jeg er sikker på at du, formann, ikke trenger å bli overtalt her, da vi har

arbeidet sammen i mange år i 2. komité i De Forente Nasjoners Hovedforsamling, og vi har ofte hatt høve til å drøfte disse sakene sammen. Norge og Nederland har så mange idéer felles når det gjelder internasjonal hjelp til underutviklede områder at mye vellykket initiativ er blitt tatt i FN i nært samarbeid, som du sikkert husker.

Kjære venner, på vegne av ERO og den hollandske landsorganisasjonen uttrykker jeg det håp at Kongressen her vil få tilfredsstillende resultater, at den vil være et bevis på styrken i deres organisasjon og bidra til en videre bedring av leve- og arbeidsforholdene for medlemmene.

H e r m a n n B e e r m a n n, den vest-tyske landsorganisasjonen, DGB.

Ærede formann, kjære venner i den norske landsorganisasjonen!

Det er en stor ære og glede for meg å få overbringe hilsener til denne kongress fra de tyske arbeidstakere, deres forbund og den tyske landsorganisasjonen. Til disse hilsener knytter jeg mine beste ønsker for gode resultater for Kongressen.

Jeg tok med glede imot innbydelsen til Oslo fordi den ga meg høve til å få lære deres vakre land litt å kjenne. Denne gleden blir imidlertid forstyrret ved minnet om det som den norske arbeiderklasse måtte lide i de harde år med tysk okkupasjon og undertrykking under nazidiktaturet. Vi kjenner til med hvilken hardhet og innbitthet de norske fagorganiserte sto imot undertrykkerne i disse årene.

I disse ukene blir vi igjen gjennom Eichmann-saken i Jerusalem konfrontert med det som i Tysklands navn og med støtte eller taust samtykke av en del av vårt folk ble begått i Europa. Denne saken har igjen med all tydelighet vakt bevisstheten om de store forpliktelser som hviler på oss som den sterkeste demokratiske organisasjon i Forbundsrepublikken. Vi må derfor se til at en slik utvikling som fører til at undermennesker får makten aldri mer blir mulig. Vi vil kunne oppfylle denne forpliktelsen enda mer jo sterkere støtte vi får av den frie fagbevegelsens internasjonale solidaritet.

Deres eksempel og eksempelet til de øvrige arbeidere i den frie verden har oppmuntret oss til å yte motstand mot kommunistene, som etter 1945 forsøkte å legge arbeiderbevegelsen i hele Tyskland under sitt diktatur. Dette forsøket lyktes dessverre i den sovjetokkuperte del av landet vårt. Arbeiderreisningen mot den kommunistiske undertrykkelsen i de sovjet-okkuperte områder 17. juni

1953 og den stille, men tydelige motstand som før som nå blir ytet mot den kommunistiske undertrykking, er et uttrykk for at frihetsånden lever og er aktiv.

Kjære kolleger!

Den tyske landsorganisasjonen og dens forbund har siden 1945 oppnådd betydelige resultater i Forbundsrepublikken Tyskland. Arbeidstakernes medbestemmelsesrett i bergverksindustrien ble kjempet igjennom, arbeidstiden er blitt merkbart forkortet. Innen 1965 vil vi i våre viktigste industrigrener ha nådd 40-timersuken over 5 dager. Ved siden av dette kan en sette høyere lønninger, en lengre ferie med lønn og større sosial sikkerhet. I vår kamp har de skandinaviske land med sine eksemplariske sosiale ordninger vært en stadig ansporing.

Men også i et annet spørsmål er de skandinaviske land et forbilde for oss. Jeg tenker på solidariteten med arbeiderne i utviklingslandene. Vi bestreber oss på å skaffe midler til denne hjelpen, for vi er enige med alle frie fagorganisasjoner i at det gjelder å stifte og bygge ut en selvstendig demokratisk fagbevegelse i de nye land. Bare virkende selvstendige faglige organisasjoner gjør utviklingslandene immune mot kommunistisk infiltrering, bare en sterk fagbevegelse er i stand til å sette grenser for kapitalistisk utbytting.

Kjære venner!

Vi glemmer imidlertid ikke hvor viktig det er at en levende fagbevegelse også i deres land oppnår videre resultater. Vi ønsker dere derfor også for framtiden videre utbygging av den sosiale sikkerhet. For oss ønsker vi at det nye vennskapet med den norske arbeiderbevegelsen blir opprettholdt og videreført. Derved yter vi også et bidrag til trygging av frihet og fred.

Igjen mange takk og lykke til med Kongressen!

Dr. Benno Hardmeier, den sveitsiske landsorganisasjonen, SGB.

Herr formann, ærede gjester, kolleger!

Det er en stor glede for meg å kunne overbringe en vennskaps-hilsen fra den sveitsiske landsorganisasjonen. Jeg tror jeg tør si at forholdene mellom Sveits og de skandinaviske land alltid har vært hjertelige. Selv om Sveits og Norge geografisk ligger temmelig langt fra hverandre, så binder mye felles oss sammen, framfor alt vår befestede demokratiske livsform.

Norge og Sveits er i dag gjennom medlemskapet i Frihandelsområdet (EFTA) blitt knyttet nærmere sammen. Vi sveitsere, og særlig den sveitsiske landsorganisasjonen, legger meget stor vekt

på dette frihandelsområdet. Det er vår politikk å styrke og utdype denne økonomiske forbindelsen av sju europeiske stater. En tilslutning til en annen europeisk økonomisk blokk som i den økonomiske og politiske sammenslutning av medlemsstatene går meget lengre enn hva som er tilfelle innen EFTA, kan det av økonomiske og nøytralitetspolitiske grunner ikke være spørsmål om for Sveits. — Den sveitsiske landsorganisasjonen tillegger de faglige kontakter innen EFTA og også i den nye opprettede OECD stor betydning. Samarbeidet mellom Europas frie fagbevegelse, i det atlantiske økonomiske område og utover det, og ikke minst samarbeidet med fagbevegelsen i utviklingslandene er i dag viktigere enn noensinne.

I Sveits har vi for tiden en enestående høykonjunktur, som muliggjør gjennomføringen av mange krav for fagbevegelsen. Det er knapphet på arbeidskraft, og kvalifiserte arbeidere er særlig etterspurte. Tallet på utenlandske arbeidere, som arbeider i vårt land, har nådd rekordhøyde. I vårt land er i dag hver fjerde arbeidstaker utlending. Den sveitsiske økonomi er henvist til disse utlendingene. Men en kan ikke skjule at dette også byr på store problemer som også stadig gir fagbevegelsen nok å sysselsette seg med.

Et ord om den sveitsiske fagbevegelsen. Vårt lands politiske, økonomiske og konfesjonelle struktur har ført til en sterk splittelse av den sveitsiske fagbevegelsen. Vi har ingen samlet landsorganisasjon i Sveits. Den sveitsiske landsorganisasjonen SGB er den største arbeidstakerorganisasjonen. Men det fins dessuten konfesjonelle faglige organisasjoner og mindretallsorganisasjoner som blir støttet av arbeidsgiverne. Vi tar avstand fra ethvert samarbeid med disse mindretallsorganisasjonene. Derimot har vi vennskapelige forbindelser med organisasjonene til de merkantile og tekniske funksjonærer. Disse funksjonærorganisasjoner og med forbrukerkooperasjonen er den sveitsiske landsorganisasjonen nært knyttet til gjennom et aksjonsfellesskap av arbeidstakere og forbrukere.

Ærede kolleger! Jeg vil ikke lenger legge beslag på deres kostbare kongresstid. Jeg takker dere på vegne av den sveitsiske landsorganisasjonen for innbydelsen til Kongressen. Jeg skal som sveitsisk fagforeningsmann med interesse følge arbeidet til den norske Fagkongressen. Vi ønsker av hjerte lykke til og de beste resultater for Kongressen og norsk fagbevegelses framtid.

Pierre Galoni, sekretær i den franske landsorganisasjon, Force Ouvriere.

Jeg har den store ære å bringe dere kameratslige hilsener fra de franske arbeidere som er organisert i den store frie faglige lands-

organisasjonen, CGT Force Ouvriere. Vår generalsekretær, Robert Bothereau, ønsket selv sterkt å være blant dere på denne Kongressen. Han, som alle i vår organisasjon, beundrer de store egenskaper som medlemmene og lederne i deres organisasjon har, og de imponerende resultater som dere har oppnådd på det økonomiske, kulturelle og sosiale område. Fagbevegelsen i Norge blir alltid nevnt som et eksempel for alle de som har den tunge oppgave å bygge ut og konsolidere vår organisasjon, Force Ouvriere, og det tror jeg er den største hyllest jeg kan gi dere som individer og som bevegelse.

Robert Bothereau kunne dessverre ikke komme, og han påla meg å beklage og unnskyldte det. Tunge byrder hviler på våre skuldrer. Den politiske, økonomiske, og sosiale situasjon i Frankrike gjør det nødvendig at han er på plass i ledelsen for landsorganisasjonen Force Ouvriere. Det er nødvendig å følge forhandlingene i Evian som vi håper hurtig vil føre til våpenhvile og fri bestemmelsesrett for det algirske folk. En må være på vakt overfor regjeringen slik at den ikke bruker de enorme maktmidler den nå har mot arbeiderklassen, særlig etter opprørsgeneralenes reising — som heldigvis ble overvunnet. En må uoppholdelig passe på overfor regjeringen at den tilfredsstillt arbeiderklassens legitime krav, krav som for tiden har ført til streiker i en rekke sektorer av landets virksomhet. Endelig må det unngås at kommunistene nytter fordelene av situasjonen og til formål som dere kjenner til, utnytter arbeiderklassens berettigede misnøye. Av alle disse grunnene har Robert Bothereau vært nødt til å bli i Paris, og hans tiltak er effektive på alle områder, enda mer effektive fordi han har tillit og hengivenhet blant alle fagorganiserte arbeidere innen Force Ouvriere og blant alle de franske demokrater som støtter hans arbeid.

Det er derfor jeg som her skal representere Force Ouvriere, og det er en ære som skremmer meg. Jeg ble nylig valt inn i sekretariatet, med opplysnings- og ungdomsarbeidet som spesielt område. Akademiker av utdannelse, lærer i tekniske fag, ble jeg med i fagbevegelsen, fordi jeg mener at arbeiderne i undervisningssektoren ikke er noe forskjellig fra arbeiderne på byggeplasser, fabrikker eller kontorer. De har de samme interesser, de samme idealer å forsvare. For det som ligger til grunn for all vår faglige virksomhet, det som inspirerer våre krav på det økonomiske og andre områder, er omsorgen for *mennesket*, dets skjebne, velferd, frihet og menneskeverd.

Omsorg for velferden? Vi hevder at de materielle goder ikke lenger skal være et privilegium for de få, men at de skal være

rettferdig fordelt blant oss. Vi og alle i fagbevegelsen vil at den sosiale urettferdens lov ikke lenger skal regjere det moderne samfunn.

Omsorg for menneskeverdet? Vi tenker, *dere* mener at arbeiderens rolle i samfunnet i vårt 20. århundre ikke bare skal være den utøvende. Vi vil sikre at han mer og mer får være med å bestemme, sikre medbestemmelsesretten i bedriftslivet, og være med å løse de store problemer som ligger til grunn for hele landets økonomiske liv. Arbeideren, det er ikke bare muskler som er mer eller mindre sterke, bevegelser, som er mer eller mindre hurtige, det er også en hjerne som er interessert i sin tids problemer og som vil gjøre seg egnet til å finne løsninger som tilfredsstiller hans krav til frihet og rettferd.

Omsorg for friheten? Det er derfor vi har vår frie landsorganisasjon Force Ouvriere, og dere har også en fri fagbevegelse. Sammen skal vi bekjempe alle doktriner som forneker menneskerettighetene og ofrer dem for sosiale, økonomiske og politiske mål.

Det er derfor kulturen ikke lenger er en luksus for salongene og et privilegium for de få. Ethvert menneske som vil være fri, som vil motstå propagandamaskiner og nedverdiggende doktriner, og som vil forstå sin tid og fylle sin rolle i samfunnet, må nødvendigvis ha kultur og opplysning. Hvis ikke, vil menneskekvaliteten etter hvert degraderes. Det vil bli underkastelse, i stedet for forståelse, utføring av arbeidet uten å tenke, mennesket vil etter hvert identifisere seg med den maskinen han står ved, som en robot.

Jeg vet at alle disse forestillingene også er deres, og det er derfor deres fagbevegelse nyter så mye forståelse og interesse hos de franske arbeiderne, særlig de som er med i Force Ouvriere. Jeg forstår dessverre ikke norsk, men skal forsøke å lære mye ved å lese referatene fra Kongressen, og når jeg kommer tilbake til Frankrike, skal jeg bringe videre det jeg har lært til Robert Bothereau og alle mine kamerater.

Så mange kulturelle, historiske og økonomiske bånd og vennskap knytter oss franskmenn til dere norske kamerater at jeg ikke her føler meg som i et fremmed land. Jeg ønsker derfor lykke til med en positiv og fruktbar kongress.

K a i P e t e r s e n, Landsorganisationen i Danmark.

Kamerater!

På den danske delegasjons vegne takker jeg for invitasjonen til å delta i den norske landsorganisasjons kongress. Jeg har samtidig

den glede å bringe en hjertelig hilsen til den norske landsorganisasjonen og den norske arbeiderbefolkning fra den danske fagbevegelse.

Det har gledet oss i Danmark å se de store framskritt som det har vært mulig for den norske fagbevegelsen å gjennomføre, lik som det gleder oss å se den framgang og framdrift som har vært og som fortsatt er i den norske fagbevegelse. Dere har klart å gjennomføre en rekke reformer og framstøt, som for det første har vært til gagn for den norske arbeiderbefolkning, men også for hele det norske samfunn.

For oss danske er det alltid en glede å besøke Norge, hvor vi har så mange gode venner, og hvor så mange kontakter er skapt. Selv om vi har forskjellig økonomiske bakgrunn, selv om det på en rekke områder er forskjellige ting som medfører at vi ofte må treffe løsninger i våre fagbevegelser, som er forskjellige, så kan vi likevel se, at det er en linje som går igjen, en linje, som gjenspeiler en ensartethet som er med på å styrke arbeiderbevegelsen i våre land.

Liksom her i Norge, er vi i den lykkelige situasjon i Danmark å være med i regjeringssamarbeidet, selv om det skal erkjennes at vi ennå ikke, som dere, har skapt et politisk flertall for våre idéer. I kraft av dette regjeringssamarbeid og dermed medinnflytelse på statens styre, er det også lykkes i Danmark å gjennomføre mange reformer ad politisk vei, i sær på det sosiale område. Vi har samtidig opplevd at vårt ervervsliv har vært inne i en rik utvikling, en utvikling som har medført at sysselsettingen har vært høyere enn noensinne tidligere i vår tid.

På den faglige front har vi nå, etter mange måneders svære og intensive forhandlinger, etter å ha opplevd en rekke, for hele samfunnet meget alvorlige konflikter, fått avsluttet våre overenskomstforhandlinger.

Jeg skal ikke gå i dybden med hensyn til alt det som er skjedd under den meget vanskelige overenskomstsituasjon. Jeg vil bare nevne at vi først hadde konflikt innenfor jern- og metallindustriens område, som det dog lykkes å få en løsning på, men på transportområdet gikk det i stykker, idet det første meglingsforslag ble forkastet. Dette medførte en over 4 ukers lang streik innenfor transportområdet. Blant annet ble også skipsfarten berørt. Etterat partene igjen hadde forhandlet, og det var lykkes å gjennomføre ytterligere forbedringer utover det som var gjennomført i det første forlik, vedtok transporarbeiderne med stort flertall meg-

lingsforslaget. Til gjengjeld forkastet arbeidsgiverne forslaget, hvilket ga til resultat at lovgivningsmakten måtte gripe inn og opphøye det til lov.

De streiker som har vært i Danmark, er lovlige streiker, som er varslet i henhold til de forhandlingsregler som var vedtatt mellom arbeidsmarkedets parter. Men vi har også opplevd en annen form for streiker i Danmark, idet det store landbruk, da de ikke ved de forhandlinger de førte med regjeringen, kunne få gjennomført det de ønsket i tilskuddsordninger, plutselig og uten varsel etablerte en produksjonsstreik som i særlig grad rammet befolkningen i byene. Fra dansk fagbevegelses side tok vi kraftig avstand fra disse foranstaltninger, som ble benyttet som press overfor det øvrige samfunn.

Det er besynderlig å se at de borgerlige grupper i samfunnet, da det her dreiet seg om det store landbruk, ikke tok avtand fra dette overgrep, slik som tilfellet ellers har vært, når det dreide seg om arbeidernes lovlige streiker.

Vi er nå i gang igjen. Skipene seiler, bilene kjører, maskinene arbeider, og vi håper at den høye sysselsetting vil fortsette.

Dansk arbeiderbevegelse ønsker fortsatt innflytelse på regjeringsmakten, og fra fagbevegelses side ønsker vi en utvidelse av våre rettigheter på arbeidsplassene. Vi ønsker medinnflytelse i bedriftene, vi ønsker industrielt demokrati, og vi er også villige til å påta oss det medansvar som denne utvikling vil medføre.

Ut fra ønsket om å skape de best mulige lønns- og arbeidsvilkår, og dermed grunnlaget for de best mulige levevilkår for den store brede befolkning, er det at vi i dansk fagbevegelse og dansk arbeiderbevegelse, liksom tilfellet er her i Norge, utfører vårt arbeid.

Jeg tror at denne kongress, slik som det alltid har vært tilfelle i norsk fagbevegelse, vil treffe beslutninger som alle vil gå ut på å styrke den norske fagbevegelse, styrke den samlede norske arbeiderbevegelse ut fra de samme ønsker som vi har i Danmark.

Jeg hilser Kongressen ennå en gang fra Danmark og ønsker den hell og lykke i dens arbeid.

E r i c h H o f s t e t t e r, ledende sekretær i den østerrikske landsorganisasjonen, ØGB.

Herr formann, kjære representanter og gjester!

Tillat meg først å overbringe de hjerteligste hilsener fra ledelsen i den østerrikske landsorganisasjonen, og på vegne av 1½ million fagorganiserte arbeidere og funksjonærer i Østerrike.

Det gledet oss meget å få innbydelsen hit, da den østerrikske fagbevegelsen på tross av den store avstand føler seg nært knyttet til den norske fagbevegelsen. Forent i Den Frie Faglige Internasjonale kjemper vi for de samme idéer for frihet og demokrati. Som vårt land har også deres land måttet lide tungt under krigen, og måttet gjennomgå hardt gjenreisingsarbeid i de siste 15 år. Begge våre organisasjoner har i denne tiden styrket og befestet sin stilling.

Vi vet at i deres land hvor skipsfart og fiske ennå spiller en betydningsfull rolle, er problemene meget annerledes enn i Østerrike, som — omgitt av 6 land — ligger i Europas hjerte. Dere har i de siste årene gjort mye for utbyggingen av industrien, bygd nye stål- og aluminiumsverk, bergverk og sørget for krafttilførselen gjennom vannkraften. Vi har gjort noe liknende i Østerrike i våre nasjonaliserte industrier, og dermed finner vi mange paralleller mellom våre land. Begge våre land er rike på fjell og skoger, men også rike på naturskjønnhet, og vi gleder oss over at det går en sterk strøm av turister mellom våre land. Også dette er et tegn på økonomisk velstand i begge land, noe som i høy grad er et resultat av en planmessig ført faglig politikk.

Et ytterligere forbindelsesledd mellom landene våre ser vi i at vi begge tilhører Det Européiske Frihandelsområde. Dere er sikkert også av den mening at en snarlig tilnærming mellom de nåværende européiske økonomiske gruppene EFTA og Fellesmarkedet både er til beste for Europas frie land som for det arbeidende folk i vårt land.

De dynamiske krefter i de politiske idéer og den tekniske vitenskap tillater oss å se med optimistiske forventninger inn i framtiden. Vi tror på at arbeiderklassens historiske styrke vil føre menneskeheten mot en vakrere framtid. Riktignok vet vi også at veksten i industriproduksjonen og de fordelaktige endringer denne fører med seg, framleis bare kommer en liten del av verdens befolkning til gode. Vi må vel også regne med at de underutviklede lands eksplorative våkning vil tvinge den historiske utvikling inn i nye baner.

For tiden ser det ut som om kløften mellom de «rike» og de «fattige» land er blitt enda større. Sannsynligvis er vi kommet til en overgangsperiode som vil bli meget ubehagelig for den vestlige verden. Ingen kan stoppe denne utviklingen, men vi bør alle være enige i at vi vil og må øve innflytelse på den. Og motivet og redskapet for denne innflytelsen må være «solidariteten», som også er grunntanken i all faglig virksomhet, og som vi også skylder fagbevegelsens nåværende styrke i den demokratiske verden.

Det må være klart for oss at enhver teknisk revolusjon også fører en sosial revolusjon med seg. Økonomisk og sosial sikkerhet

for de arbeidende mennesker må være resultatene av sosiale revolusjoner. Den høye levestandard i Norge er et bevis på at den norske fagbevegelsen og norsk arbeiderbevegelse har forstått å høste fruktene. Den norske fagbevegelsens solidariske lønnspolitikk har ved den nåværende tariffrevisjon ført til et stort resultat som vi på det hjerteligste gratulerer med. Solidaritet for de tilbakeliggende grupper av lønnstakerne og solidaritet for kvinnene var de følbare tegn på resultatene. Vi vil også gjerne ønske de beste resultater for den norske regjerings planer for en videre økonomisk utbygging av Norge i de neste år.

Den norske arbeiderbevegelsens enhet som også kommer til uttrykk gjennom Arbeiderpartiets styre, er sikkert en garanti for at veksten i nasjonalinntekten vil føre til en videre forbedring og sikring av leveforholdene for hele det norske folk.

Tillat meg til slutt å ønske Kongressen lykke til med arbeidet og forhandlingene!

Hannibal Valdimarsson, formann i den islandske landsorganisasjon.

Kjære kamerater:

Islands landsorganisasjon sender dere hilsener med oppriktig takk for den vennlighet og den ære å få leilighet til å følge med i arbeidet på denne kongress.

Det er dessverre bare få gode nyheter jeg har å bringe fra den islandske arbeiderklassen og andre klassers levevilkår. På tross av gode tider fra naturens hånd, er arbeiderklassens livsvilkår blitt forringet. Lønnen ble i begynnelsen av året 1959 satt ned ved lov. I begynnelsen av 1960 ble det så foretatt en voldsom devaluering av den islandske krone, man innførte en høy omsetningsskatt på alle varer, renter ble forhøyet med 30—50 prosent. Alt dette medførte en forferdelig dyrtid, mens lønnen forble uforandret. Vareprisindeksen, som i mars måned ble fastsatt til 100, er nå 117. Dette medførte innskrenket beskjefligelse på bestemte steder og i bestemte sesonger. Samtidig med denne utvikling av lønnsvilkårene har befolkningens inntekter av produksjonen steget med over en tredjedel i løpet av 5 år.

I året 1960 skjedde det at en lovlig varslet streik ble forbudt ved lov. Noe slikt har aldri før hendt i den islandske arbeiderbevegelses historie.

Derfor er levestandarden i Island i dag blitt meget lavere enn andre steder i Norden.

Nå har den islandske arbeiderbevegelse, under Islands landsorganisasjons ledelse, besluttet å bedre lønnsklassenes kår. Kravene

ble formet siste høst på Landsorganisasjonens kongress. I de siste måneder har man forsøkt å nå fram til overenskomst, men uten resultat.

I januar i år lyktes det fiskerne å framtvinge en lønnsforhøyelse på 15—25 prosent gjennom en to ukers streik. Gjennom en langvarig streik lyktes det også mannlige og kvinnelige arbeidere i det livskraftige fiskeværet Vestmanøyene å tvinge fram en lønnsforhøyelse på 14,9—19 prosent, og på noen steder er kvinnenes lønn blitt betydelig forhøyet. Men hovedkampen står nå foran sin begynnelse. Vi har tilbudt å vurdere ethvert tiltak som regjeringen måtte gjøre med hensyn til nedsettelse av varepriser som jevngyldige med direkte lønnsforhøyelser. Men forhandlinger med regjeringen på basis av dette er nå slutt.

De offentlige tjenestemens krav er en lønnsforhøyelse på 34 prosent.

Arbeiderbevegelsens krav er følgende:

1. 15—20 prosent lønnsforhøyelse.
2. Arbeidstidsforkortelse fra 48 til 44 timer i uken, uten nedsettelse av lønnen.
3. Kvinnelige arbeideres lønn skal ingen steder være mindre enn 90 prosent av tilsvarende lønn hos mannlige arbeidere.
4. Fast ukentlig lønnsutbetaling skal innføres, men hvor andre forhold råder, betales 4 prosent høyere lønn.
5. Alt overtidsarbeid betales med 100 prosent tillegg.
6. Feriepenger skal være 6 prosent av den totale lønn.
7. Overenskomstens lønnsbestemmelser faller bort, og overenskomster tas opp til revisjon, hvis prisnivået stiger med 3 prosent eller mer.

Dette er de krav vi kjemper for.

Det er ikke utsikt til annet enn at det blir alvorlige streiker i denne måned, hvis ikke arbeidsgiverne viser større forståelse for våre krav enn de hittil har gjort. Slik er utsiktene for den islandske arbeiderbevegelse i dag.

Herr formann!

Jeg gjentar min takk til den norske landsorganisasjon for innbydelsen. Jeg ønsker den og hele den norske arbeiderbevegelse hell og lykke og gode resultater i kamp og arbeid.

Og til slutt vil jeg uttrykke det ønske, at det måtte lykkes for denne kongress å løse på en lykkelig måte de problemer som den har påtatt seg.

Måtte hell og lykke følge den norske landsorganisasjons arbeid.

Frank Cousins, generalsekretær i det britiske transport- og arbeidsmannsforbund, medlem av den britiske landsorganisasjons sekretariat.

Det er et stort privilegium og en glede for meg å få høre til å bringe deres kongress kameratslige hilsener, og de beste ønsker fra over 8 millioner arbeidere som står tilsluttet den britiske landsorganisasjonen.

Så mye forener våre to bevegelser at en britisk fagforeningsmann alltid føler seg hjemme hos dere. Vårt felles arbeid for frihet og demokrati styrker båndene mellom oss. Vi husker også de norske arbeideres heroiske motstand som bidro til å styrke innsatsen fra arbeiderne i mitt eget land under siste krig. Vi deler en besluttosomhet for å oppnå politisk og økonomisk framskritt på demokratiets vei.

Dette betyr at forholdene mellom våre to bevegelser alltid har vært kameratslige og gode. I lang tid har vi nå arbeidet sammen i den internasjonale fagbevegelsen — FFI og yrkesinternasjonale, og jeg har personlig samarbeidet i de siste år med representanter for deres fagbevegelse i Transportarbeiderinternasjonalen. I senere tid er våre land kommet sammen i Det Européiske Frihandelsområde, som har brakt våre fagbevegelser i enda nærmere kontakt med hverandre. Vi har sammen understreket behovet for økonomisk ekspansjon basert på en samordning av politikken som sikrer sosialt framskritt for våre folk. For dette formål har vi henstilt om forsvarlig representasjon fra fagbevegelsen i de gjeldende internasjonale konsultative organer.

Internasjonalismens tradisjon er en viktig del av vår bevegelse, og aldri har en behøvd den mer enn nå.

Store framskritt har gjort det mulig for menneskene å fri seg fra vår planets grenser. Kommunikasjonene er hurtige og mer pålitelige. Det ville være en store tragedie hvis vi lot mistanke og frykt lukke våre sinn for hverandre — uansett hvilken del av verden vi kommer fra.

Her ligger en viktig oppgave for fagbevegelsen. Vi kan bryte gjennom de grenser som andre har reist og hilse våre arbeidende kamerater. Vi kan skape et mønster på siviliserte forbindelser som kan tjene som modell for nasjonene.

Framfor alt kan vi gjøre det klart for øst og vest, sort og hvit, at samarbeid, ikke konflikt er det eneste håp for framtiden. Krig kan ikke tjene noen nasjons interesser — den er en felles fare for hele menneskeheten. Hvis vi i fagbevegelsen kan hjelpe til med å minske det hat og den spenning som avler krig, vil vi ikke bare gjøre fagbevegelsen, men alle framtidige generasjoner en tjeneste.

Gjennom fagbevegelsen her i Norge har dere oppnådd mye. Vi i Storbritannia ønsker dere hell med å konsolidere det dere har vunnet, og møte de nye problemer som oppstår hver dag med samme mot og sunne fornuft som i en lang årrekke har gjort dere respektert blant fagforeningsfolk over hele verden. Det er i denne ånd at jeg er blitt bedt av den britiske landsorganisasjonen om å ønske dere alt godt for framtiden.

Stanley H. Knowles, nestformann, Landsorganisasjonen i Canada, CLC.

Det er et stort privilegium og ære for meg på denne 20. ordinære kongress i Landsorganisasjonen i Norge å få overbringe kameratslige hilsener fra Landsorganisasjonen i Canada. Den organisasjon som jeg har den ære å representere, er den faglige landsorganisasjonen for de organiserte arbeidere i mitt land, og det er på vegne av over en million kvinner og menn i den kanadiske fagbevegelsen, også mange som kommer fra denne del av verden, at jeg hilser dere i dag. På deres vegne ønsker jeg dere, som representerer fagbevegelsen her i Norge, enda større hell i arbeidet med å fremme målene for sosial sikkerhet, rettferd og frihet, som dere allerede har gjort så mye for å nå.

Jeg vet at det er nesten en rutinesak i en hilsningstale som denne å si noe om de bånd som binder folkene i våre to land sammen. Når det gjelder det norske og det kanadiske folk, er ikke en slik uttalelse bare rutine. De bånd som binder oss sammen, er en realitet som vi vet betyr like mye for dere som den gjør for oss. Hvis det var like mye godvilje blant alle land i verden som det er mellom folket i Norge og de øvrige skandinaviske folk på den ene siden og det kanadiske folk på den andre, ville vi være kommet mye nærmere den dagen med fred og menneskelig samhørighet som vi drømmer om, og som vi i fagbevegelsen vil sette alt inn på å nå.

Jeg kunne si mye om de generelle likhetspunkter som fins mellom våre to land. Vi er begge folk fra nord. Vi vet begge at det krever kamp og arbeid å bygge ut midlene for et godt liv i våre land. Vi er begge stolte over det som vi har oppnådd. En annen likhet fins i våre styreformer. I hvert av våre land verdsetter vi vårt parlamentære demokrati. Det er et system som vi mener vi kan bygge et rettferdig og sunt samfunn på, og skaffe et rikere liv for våre folk. Det kan også sies at i begge våre land er vi viet fredens sak, og vi er rede til å gjøre vår del for å hjelpe til med å heve levestandarden i verden. Dere her i Norge og vi i Canada mener at bare på denne måten kan vi nå varig fred.

Hvis det på det generelle området er likhetspunkter mellom våre to land, så er det enda mer når det gjelder våre fagbevegelser. Begge våre organisasjoners deltakelse i Den Frie Faglige Internasjonale er et tegn både på vår lojalitet overfor den frie fagbevegelsens prinsipper, og vår beredskap til å gjøre alt vi kan for å overføre til alle deler i verden den demokratiske fagbevegelsens vei til en hevet levestandard. Vi deler deres overbevisning om at i kampen mot demokrati og totalitærisme må det være krystallklart at vi står på demokratiets side, for omtrent alt kan avhenge av at det overlever. Innen våre to land, i Canada som i Norge, tror vi at alt det som angår våre folks liv, det angår også fagbevegelsen. Vi søker ikke bare frie forhandlinger mellom partene, slik at vi kan oppnå gode lønninger, kortere arbeidstid og best mulige arbeidsforhold. Vi, som dere, beskjeftiger oss med opplysning, boligbygging, samfunnsutvikling, helsestell, sosial sikkerhet, borgerrettigheter og mulighet til menneskelig berikelse. Innen våre egne organisasjoner har vi programmer for disse målene, og ethvert tiltak fra samfunnets side som tar sikte på de samme mål som oss, har vår støtte.

Skjønt det er korrekt å si at det er mange likhetspunkter mellom fagbevegelsen i våre to land, er det flere områder hvor vi må tilkjenne dere æren av å være foran. Vi beundrer den sterke fagbevegelsen dere har bygd opp, de resultater dere har nådd, det dere gjør i opplysningsarbeidet og på andre områder, og den stilling dere har i samfunnet. Når en besøker Rådhuset her i Oslo er en imponert ikke bare over dets skjønnhet, men ved den symbolikk som gjør det klart at dette er et land hvor arbeiderne og deres familier virkelig teller.

Alt dette er nådd fordi det særlig er et område hvor dere i Norge og fagbevegelsen i Sverige og Danmark er langt foran oss i Canada. Det er noe jeg nødig ville innrømme hvis vi ikke hadde gjort noe med det. Men det gjør vi, og jeg er glad for å kunne si at vi følger dere. Jeg tenker her naturligvis på det meget viktige spørsmål som gjelder politisk virksomhet. Det er lenge siden dere var klar over at arbeiderbevegelsen har to grener, og at den må kjempe både på den økonomiske og politiske fronten. Det er lenge siden dere var klar over at for å gjøre dette må fagbevegelsen være en del av folkets politiske bevegelse, og vinningene til Det norske Arbeiderparti, lik de sosialdemokratiske partier i Sverige og Danmark, skyldes i stor grad det samarbeid som dere har bygd opp i denne delen av verden. Vi i den kanadiske fagbevegelsen erkjente også for lenge siden nødvendigheten av å kjempe både på den lovgivende og på den økonomiske fronten. Men hittil har vi ført vårt

arbeid på lovgivningsfronten uten at fagbevegelsen engasjerte seg i et parti som hos dere. Vi har hatt et sosialdemokratisk parti. Co-operative Commonwealth Federation, eller CCF som det best kjennes i Canada, som i nesten 30 år har vært det eneste parti som har støttet fagbevegelsen. Det har gjort et godt arbeid, og fagbevegelsen har gitt CCF betydelig støtte, men inntil nå har fagbevegelsen imidlertid ikke vært en del av partiet.

I 1958 opplevde CCF imidlertid et alvorlig tilbakeslag i valgene til den føderative forsamling, og den kanadiske landsorganisasjonen tok det historiske skritt å anmode om dannelsen av et nytt parti, som skulle omfatte CCF, fagbevegelsen, bøndene, liberalt-sinnete enkeltpersoner og andre som vil oppnå sosialt framskritt gjennom vårt parlamentariske system. CCF gikk straks inn for det vedtaket som landsorganisasjonen gjorde, og etter 1958 har vi hatt 3 dramatiske år. Tusener av mennesker har deltatt i kurs og diskusjonsgrupper for å hjelpe til med å utarbeide utkast til lover og program. I 1960 bekreftet både Landsorganisasjonen og CCF vedtaket om å stifte det nye parti. Resultatet av alt dette er at 31. juli i år vil stiftelseslandsmøtet bli holdt i hovedstaden vår, Ottawa, og vårt nye parti vil være en realitet i kanadisk liv. Faglig medlemskap i partiet vil oppnås gjennom de forbund som tilhører Landsorganisasjonen, og det vil bli på helt frivillig basis. Men det er tegn som tyder på at mange flere av våre forbund vil slutte seg til enn vi hadde våget håpe på. De som har støttet CCF, ser i det nye parti et logisk skritt. Mange andre, utenfor fagbevegelsen og som ikke tidligere var med i CCF, slutter seg til oss. Utsiktene er gode, med andre ord vil vi ved midtsommertid i år i Canada få et folkets parti på bredt grunnlag, et parti på den demokratiske venstreside, et parti som fagforeningsfolk vil delta i, slik dere gjør her.

Vi mener at denne utviklingen vil gi oss en bevegelse som kan bli en av de to hovedpartiene i vårt land, og det betyr at før eller siden kommer vi til å danne regjering, og således kunne gå framover mot å oppnå idealer som inspirerer den frie arbeiderbevegelsen i alle deler av verden. Når den dagen kommer, vil vi i Canada erkjenne den ledelse og inspirasjon som dere har oppnådd og gitt oss. Det er en stor glede for meg å erkjenne vår gjeld til dere, i dag når vi står like foran denne betydelige hending i vår bevegelses historie. Mine hilsener til dere på denne Kongressen er således et uttrykk for anerkjennelse for den inspirasjon dere har gitt oss, og samtidig overbringer jeg dere de beste ønsker fra tillitsmennene og medlemmene i den kanadiske landsorganisasjonen, om at norsk fagbevegelse fortsatt må få fremme det sosiale rettferdets sak i dette store og vakre landet. Sammen skal vi gå framover i

kampen for den verden vi mener skal være vår skjebne, en verden med fred og trygghet, en verden hvor det er menneskeverd for menn og kvinner overalt.

Gösta, Eriksson: Formann, ærede kongressdeltakere!

På den svenske landsorganisasjonens vegne skal jeg takke for den vennlige innbydelsen vi har fått til den norske LO-kongressen. Det har alltid hersket et meget godt og intimt samarbeid mellom de to hovedorganisasjoner, og vi har alltid hatt gleden av å kunne støtte hverandre i vanskelige situasjoner og gitt hverandre impulser til framgangslinjer som har vært oss til stor nytte og hjelp på begge sider av Kjølen.

Vi har med stor interesse fulgt den norske fagbevegelses arbeid for å forbedre sine medlemmers levevilkår, og det har vært utført et meget godt arbeid.

Til høsten skal vi i Sverige også oppta nye tarifforhandlinger, men hvordan det vil løpe av er selvsagt helt umulig å si. Nordahl berørte i sin åpninstale en sak som er meget viktig for Skandinavia, nemlig Europamarkedet. Ingen vet i dag hvordan spørsmålene kommer til å bli løst, men jeg vil imidlertid uttrykke det håp at uansett hvordan spørsmålet kommer til å bli løst så skal det ikke på noen måte få innvirke på det gode vennskapsforhold vi har mellom de faglige organisasjoner i de skandinaviske land. Jeg er overbevist om at alle de sterke bånd som fins mellom våre ulike organisasjoner så vel på forbundsplanet som mellom landsorganisasjonene, kommer til å holde.

Vi lykkønsker den faglige bevegelse i Norge med de store framganger den har hatt i siste kongressperiode, og vi føler oss overbevist om at de kommer til å gå ytterligere framover i de kommende år. Fra svensk side ønsker vi et hjertelig lykke til så vel for denne kongress som for framtiden. (Bifall.)

De norske gjester hilser.

Peder Sjøiland: Herr formann. Ærede kongressdeltakere!

På vegne av Norges Kooperative Landsforening takker jeg hjertelig for innbydelsen til LO's kongress, og jeg overbringer samtidig NKL's hilsen og håndslag til Landsorganisasjonen i Norge.

Det er hyggelig å komme her på Kongressen som representant for kooperasjonen og kunne minne om at det gjennom mange, mange år har hersket god kontakt og samarbeid mellom de to organisasjoner. Helt fra Landsorganisasjonen ble stiftet begynte den å interessere seg for kooperative spørsmål. På NKL's kongress i 1910

var det en representant fra LO som innledet til debatt om samarbeid mellom de to organisasjoner, og på LO's kongress samme år, noe senere, vedtok man enstemmig en meget positiv uttalelse når det gjaldt fagorganisasjonens stilling til forbrukersamvirket. Det ble nedsatt et fast kooperativt utvalg og Kongressen bevilget penger til utvalgets arbeid. I 1913 kunne Kongressen i Norges Koooperative Landsforening registrere den store praktiske nytte man hadde hatt av det samarbeid som da ble innledet. NKL's ledelse i dag er av nøyaktig samme oppfatning som NKL's kongress i 1913. Vi mener at samarbeidet mellom våre to organisasjoner er av stor betydning, og vi er meget glad for den ordning vi har i dag ved at det hersker et fast samarbeid mellom ledelsen i de to organisasjoner, hvor vi regelmessig kommer sammen og drøfter spørsmål som er satt opp på forhånd på saklista. Det er vårt ønske i NKL at denne kontakten kan utdypes og utbygges videre i de årene som kommer.

NKL og de tilsluttede samvirkelags oppgave er å tjene forbrukernes interesser. I vår tid består dette arbeid i å legge til rette transport og varedistribusjon på en så rasjonell måte som det overhodet er mulig. Dermed oppstår det et grunnlag for å kunne senke kostnader slik at man i størst mulig utstrekning skal kunne holde så lave og rimelige priser som råd er. Dessuten gjelder det å sørge for et godt vareutvalg slik at våre medlemmer og publikum for øvrig kan bli best mulig betjent i våre lag.

Det har i den senere tid vakt endel oppmerksomhet at NKL har avhendet et par fabrikker. Det er flere årsaker til det. En av årsakene er at disse bedrifter var en hindring og belastning når det gjaldt å kunne tjene forbrukernes interesser på den beste måte. Dessuten kommer jo de nye konkurranseforhold og de nye markedsforhold inn i bildet her. Det arbeides iherdig innenfor kooperationsjonen i dag for å gjøre våre lag større og mer slagkraftig. Den økonomiske utvikling krever at man må arbeide på grunnlag av større økonomiske enheter hvis man skal gjøre et fullgodt arbeid. Det arbeides iherdig med å forenkle og rasjonalisere vareleveransene fra fabrikkene og engroslagrene til samvirkelagene ved hjelp av nye metoder og nye tekniske systemer. Vi har allerede høstet mange gode erfaringer på dette område, og kostnader er enten holdt i sjakk eller blitt presset ned.

På vårt nærmeste arbeidsprogram i dag står byggingen av nye, moderne distribusjonslagre i slike distrikter som Kristiansand, Bergen, Stavanger, Trondheim og Oslo. Etterhvert som disse nye lagre vil komme i virksomhet og i aktivt arbeid vil vi evne å distribuere

flere varer på en billigere måte enn før. Endelig arbeides det med rasjonalisering og effektivisering av de andre mange fabrikker som vi har og som vi akter å beholde.

Jeg vil også få lov å nevne et annet felt hvor man i dag innenfor våre virksomheter nedlegger et betydelig arbeid. Det er arbeidet med å effektivisere bedriftsutvalgene som vi kaller det hos oss. Vanligvis kalles jo disse i industrien for produksjonsutvalg. Vi ønsker i NKL's ledelse, i samarbeid med våre funksjonærer og arbeidere å få disse bedriftsutvalg til effektivt arbeidende organer. Det betyr at vi vil få et bedre samarbeid med vårt store personale som i dag omfatter om lag 2500 mennesker. Men det betyr også at bedriftsledelsen bedre kan komme til å nyte godt av de mange erfaringer og den verdifulle innsikt som våre funksjonærer sitter inne med. Det er en utvikling av industrielt demokrati på samme måten som kooperasjonen forsøker å stå for utviklingen av et økonomisk demokrati.

Så vidt vi kan skjønne i NKL ligger de nevnte arbeidsoppgaver meget godt på linje med vesentlige interesser hos de fagorganiserte, og det blir derfor mange spørsmål vi også i framtiden kan samarbeide om.

Mine kolleger på Kongressen, Reidar Haugen, Albert Nielsen og jeg selv er svært glad for at vi har fått anledning til å være til stede ved denne anledning. Vi hilser Kongressen, ønsker lykke til med forhandlingene og de viktige vedtak som skal fattes her i kommende dager. (Bifall.)

Peder Jacobsen: Må jeg på Bonde- og Småbrukarlagets vegne få takke for den vennlige innbydelse vi fikk også denne gang til å overvære LO's store kongress. Det kan vel kanskje sies at den organisasjon jeg tilhører ligger noe på siden av det arbeidsfelt LO egentlig har, men vi regner oss selv for å være et meget viktig ledd i norsk arbeidsliv og norsk næringsliv. Vi betrakter LO for å være den store solide ankerringen i den organisasjonskjede som etter hvert er smidd sammen i norsk organisasjonsliv. Men også de mindre ledd i en kjede må være smidd sammen så de kan være å stole på når stormen kommer. Ut fra det har LO fremdeles i den tid som kommer et overmåte stort og viktig arbeid foran seg. Vi håper alle at det skal gå godt med det arbeidet. Vi har all grunn til å takke LO for det store arbeid den har gjort hittil, og vi ønsker den til lykke med det arbeid den skal ta fatt på i tiden framover.

Skulle jeg på fallrepet uttale et personlig ønske måtte det være det at LO i en ikke alt for fjern framtid skulle kunne samle alle norske arbeidstakere under sin store solide organisasjonsbygning

som LO er og skal fortsette å være. Lykke til med Kongressen og dens forhandlinger, og lykke til med framtiden og arbeidet som kommer. (Bifall.)

Magnus Andersen: Formann. Ærede kongressdeltakere:

La meg få overbringe en hilsen til Kongressen fra Norges Fiskarlag. Jeg vil gjerne få flettet inn en spesiell takk for innbydelsen fra meg personlig og fra generalsekretær Hallstein Rasmussen. Når man har vært med under åpningen av denne kongress, så har det gjort ett inntrykk på meg som har festet seg ganske kraftig. Jeg er imponert over å se på den store forsamling, jeg er imponert over det arrangement som er lagt opp, men som jeg selvfølgelig er klar over ikke er større enn det må være når det gjelder en så representativ organisasjon. Jeg vil også ved denne leilighet minne om at det er LO's folk som har vært initiativtakerne til å få samlet fiskerne i sin organisasjon. Når man tenker på det kan det være nokså naturlig å stille seg spørsmålet om hvorfor ikke også de har sin plass her i dag. Men det hender jo enkelte ganger at barna har vanskeligheter for å kjenne foreldrene og kan ha visse vansker med å ta mot gode råd. Vel, det er dog ikke akkurat det som er tilfelle i dette spørsmålet. For de som er her og måtte kjenne til det så vet de at dette med fiskerne er noe annerledes. Fisket drives i vesentlig utstrekning ved småenheter hvor den enkelte enhet igrunnen er som et slags samvirke og hvor det er svært vanskelig å lete opp en arbeidsgiver. Den største arbeidsgiveren måtte i så tilfelle være naturmaktene, og alle er sikkert enig om at de vil ikke være så greie å ha til forhandlingspartner.

La meg likevel få lov til å gi uttrykk for at vi har kontakt med LO, og med enkelte forbund har vi et meget nært samarbeid og god kontakt, og jeg får bare uttrykke det håp at dette samarbeid kan forsette i tiden framover. Jeg vil ønske dere alle til lykke med Kongressen og tiden framover. Vi ser med stor beundring på den måten de har utført arbeidet, hva den store samlingen av de fagorganiserte har ført til i form av resultater for den enkelte. Vi skulle ønske i vår organisasjon at vi kunne gjøre det på samme måten, og det er derfor ingen grunn til å skjule at vi følger nøye med og forsøker å lære av «storebror» LO. Hjertelig takk for innbydelsen og lykke til med arbeidet i dagene framover. (Bifall.)

Nordahl: Får jeg lov å takke både samtlige utenlandske og innenlandske gjester som har hatt ordet her i dag for de gode ord og ønsker de har båret fram overfor den norske LO, og jeg ber dem samtidig alle sammen å ta med en hilsen tilbake til sine organisasjoner fra Landsorganisasjonen i Norge. (Bifall.)

Kongressens konstituering

Godkjenning av fullmaktene.

Hans Hegg: Sekretariatet oppnevnte i møte den 23. mai en fullmaktskomité som hadde møte på Landsorganisasjonens kontor lørdag 27. mai 1961.

Komitéen avga denne innstilling:

Fullmaktene til Kongressen 1961.

Fullmaktskomitéen har gått igjennom de innsendte fullmakter (300) som er bekreftet av vedkommende organisasjoner.

Det foreligger ingen protester eller anmerkninger, og det er intet som tyder på at valgene ikke er foretatt i samsvar med Landsorganisasjonens regler for valg av representanter til Kongressen.

Komitéen innstiller samtlige fullmakter til godkjenning av Kongressen.

Hans Hegg. Alf Andersen. Odin Rønbeck.
Kristine Amundsen. Oscar Olsen.

Fullmaktskomitéens innstilling ble enstemmig godkjent.

Dagsorden for Kongressen 1961

Formannen, Nordahl, la fram følgende forslag:

1. *Kongressens åpning.*
2. *Konstituering.*
 - a) Fullmaktenes godkjenning.
 - b) Vedtakelse av dagsorden og forretningsorden.
 - c) Valg av 4 ordstyrere og 4 sekretærer.
 - d) Valg av redaksjonskomité og valgkomité.
3. *Beretninger, regnskaper og revisjonsrapporter for årene 1957, 1958, 1959 og 1960.*
4. *Vedtaksendringer.*
 - a) Endringer av LO's vedtekter.
 - b) Regler for valg av representanter til Landsorganisasjonens kongress.
 - c) Endringer av Samorganisasjonenes vedtekter.
 - d) LO's stønadskasse.
 - e) Regler for avstemning over tarifforslag.
5. *Tariffspørsmål og diverse avtaler.*
 - a) Den økonomiske og faglige situasjon.
 - b) Fagorganisasjonens tariffpolitikk.
 - c) Hovedavtalen med Norsk Arbeidsgiverforening.

- d) Overenskomsten om produksjonsutvalg.
- e) Avtalen med Den Kooperative Tarifforening.
- f) Nye lønssystemer.
- 6. *Industrielt demokrati.*
- 7. *Internasjonalt økonomisk og politisk samarbeid.*
- 8. *Internasjonale faglige spørsmål.*
- 9. Diverse forslag.
- 10. *Valg.*

Dagsordenen ble enstemmig godkjent.

Formannen, Nordahl, la fram følgende forslag til

Forretningsorden.

1. Møtets forhandlinger er offentlige i den utstrekning Kongressen ikke vedtar noe annet. Dagsordenens punkt 3, 4 og 5 behandles for lukkede dører.
Adgangskort for representanter, innbudte, pressen og tilhørere utstedes av Sekretariatet.
2. Til å lede møtet velges 4 ordstyrere. Ordstyrerne ordner innbyrdes møtenes ledelse. Til å føre protokollen velges 4 sekretærer.
3. Møtene holdes fra kl. 9.30 til kl. 13.00 og fra kl. 15.00 til kl. 18.00.
4. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Med unntak for innledningsforedrag er taletiden 10 min. første og 5 min. annen gang. Ordstyreren har for øvrig, når han finner det påkrevd, rett til å stille forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere. Til forretningsordenen gis ingen ordet mer enn én gang og høyst 1 minutt til hver sak.
Talerne skal tale fra den bestemte plass i salen.
5. Forslag må leveres skriftlig til ordstyreren, undertegnet med vedkommendes navn og navnet på den organisasjon han representerer. *Innsendte forslag som ikke opptas av noen representant, bortfaller. Likeledes bortfaller forslag som opptas, men som på forespørsel fra ordstyreren ikke får noen støtte fra andre organisasjoners representanter.*
Intet nytt forslag kan opptas etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppførte saker, kan ikke behandles.
6. Alle saker avgjøres med alminnelig flertall. I tvilstilfelle, eller når 30 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.
7. I protokollen innføres forslag, talere, avstemninger og vedtak.
8. Protokollen leses opp ved hvert møtes begynnelse og for siste møte ved dets avslutning.

Forretningsordenen ble enstemmig godkjent.

Kongressens funksjonærer:

Formannen, Nordahl, la fram følgende innstilling fra Sekretariatet.

Dirigenter:

1. Marius Trana, Oslo, Norsk Jernbaneforbund.
2. Tor Aspengren, Oslo, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.
3. Johan Støa, Verdal, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund.
4. Olaf Ingvaldsen, Bergen, fylkene.

Enstemmig vedtatt.

Sekretærer:

1. Bjarne Dahlberg, Oslo, Norsk Baker- og Konditorforbund.
2. Else Ørbæk, Oslo, Telefolkenes Fellesforbund.
3. Alf Olsen, Tromsø, fylkene.
4. Jon Høiland, Stavanger, Norsk Tjenestemannslag.

Enstemmig vedtatt.

Redaksjonskomité:

1. P. Mentsen, Oslo, formann, Sekretariatet.
2. Alf Andersen, Oslo, Sekretariatet.
3. Walter Kristiansen, Oslo, Norsk Arbeidsmandsforbund.
4. Fritz W. Hannestad, Oslo, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer.
5. Alfred Nilsen, Oslo, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund.
6. Randi Pettersen, Oslo, Norsk Tobakkarbeiderforbund.
7. Anton Sætrum, Vardø, fylkene.

Enstemmig vedtatt.

Valgkomité:

1. Karsten Torkildsen, Oslo, formann, Sekretariatet, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.
2. Lage Hagness, Oslo, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund.
3. Bjarne Klafstad, Oslo, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund.
4. Marie Lindquist, Norsk Bekledningsarbeiderforbund.
5. Eivind Strømmen, Oslo, Norsk Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbund.
6. Leon Johansen, Harstad, Norsk Kommuneforbund.
7. Erling Frogner, Oslo, Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund.
8. Ingvald Hansen, Oslo, Norsk Skotøyarbeiderforbund.
9. Hjalmar Romslo, Ytre Arna, Norsk Tekstilarbeiderforbund.
10. Odd Helland, Trondheim, Norsk Sjømannsforbund.
11. Arne Fjellanger, Bergen, Norsk Treindustriarbeiderforbund.

12. Ingvarda Røberg, Bergen, fylkene, Norsk Typografforbund.
13. Henry Karlsen, Sarpsborg, fylkene, Norsk Papirindustriarbeiderforbund.
14. Martin Haugen, Gjøvik, fylkene, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund.
15. Richard Thon, Tønsberg, fylkene, Norsk Bokbinder og Kartonnasje-
arbeiderforbund.

Enstemmig vedtatt.

Møtet ble så hevet første dag kl. 13.50.

Formiddagsmøtet 29. mai

Dirigent: M. Trana.

Sekretærer: Else Ørbæk og Bjarne Dahlberg.

Møtet ble åpnet med unison sang av «Vi bygger landet».

Navnefortegnelse ved Kongressen

Navneopprop.

Nestformannen, P. M e n t s e n, foretok navneopprop.

Følgende var til stede:

Arbeiderpartiets Presseforbund (1 representant):

Per Haraldsson, Oslo.

Norsk Arbeidsmandsforbund (11 representanter):

Walter Kristiansen, Oslo, Daniel Martinsen, Finnsnes, Tellef Rislå, Herefoss, Arthur Blix, Bjørnevatn, Gudmund Gjengaar, Malm, Edvard Edvardsen, Bodø, Ludvig Wangsmo, Sunndalsøra, Paul Sundt, Oslo, Johan Rusten, Hunder, Birgit Strøm, Trondheim, og Harald Voksø, Rindarøy i Romsdal.

Norsk Baker- og Konditorforbund (2 representanter):

Johan B. Magnussen, Oslo, og Odd Hübenbecker, Oslo.

Norsk Bekleddningsarbeiderforbund (6 representanter):

Rudolf Eriksen, Oslo, Finn Nilsen, Oslo, Konrad Hjørnevik, Bergen, Marie Lindquist, Oslo, Odd Owren, Hamar, og Olav Østerud, Espeland.

Norsk Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbund (2 representanter):

Johan M. Bøe, Oslo, og Haakon Kristiansen, Sarpsborg.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund (22 representanter):

Finn Lund, Oslo, Knut Mansås, Oslo, Oskar Aas, Oslo, Ole Seim, Drøbak, Arne Olsen, Hamar, Sverre Røragen, Tynset, Johs. Knapp, Gjøvik, Trygve Gundersen, Solbergelva, Johannes Knudsen, Notodden, Harry Jørgensen, Kristiansand S., Arne Bjørøen, Stavanger, Lars Eide, Haugesund, Aksel Espeland, Bergen, Reidar Urhaug, Bergen, Klaus Hofstad, Trondheim, Harald Johnsen, Bangsund, Leif Engen, Bodø, Odd Isaksen, Tromsø, Kurt Ljosdahl, Kirkenes, Erling Kristensen, Oslo, Lage Haugness, Oslo, og Eivind Lorentsen, Oslo.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund (6 representanter):

Lars Søreide, Oslo, Bjarne Klafstad, Oslo, Arnold Trondsen, Målselv, Erik G. Kristoffersen, Oslo, Ingvald Hein, Stavanger, og Johannes Nesbø, Laksevåg.

Norsk Fængselstjenestemannsforbund (1 representant):

Sverre Ofstad, Oslo.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekn. Funksjonærer (2 representanter):

Fritz W. Hannestad, Oslo, og Karl Malmgren, Porsgrunn.

Norsk Gullsmedarbeiderforbund (1 representant):

Hugo Lindahl, Oslo.

Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund (16 representanter):

Helge Bergland, Askim, Egil Antonsen, Gjøvik, Martin Magnussen, Drammen, Petter Hansen, Stavanger, Knut Vetaas, Bergen, Inge Systad, Høyanger, Olaf Olufsen, Trondheim, Ole J. Øverhaug, Røros, Inger Jacobsen, Mo i Rana, Dagfin Olsen, Oslo, Magnus Halvorsen, Røa, Oslo, Tormod Jensen, Bryn, Oslo, Bjørn Nilsen, Bryn, Oslo, Gunnar Johansen, Oslo, Johan Moksnes, Oslo, og Otto Totland, Oslo.

Norsk Hotell- og Restaurantarbeider-forbund (3 representanter):

Eivind Strømmen, Oslo, Sigurd Johansen, Drammen, og Alf Frotjold, Oslo.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund (33 representanter):

Rolf H. Olsen, Oslo, Sverre Olsen, Oslo, Håkon Thesen, Oslo, Johan Engebretsen, Oslo, Petter Pettersen, Oslo, Torolf Hoel, Oslo, Finn Andersen, Oslo, Per Andersen, Oslo, Ole E. Evensen, Oslo, Erland Mikkelsen, Oslo, Halvor Skjeseth, Oslo, Arne Rolf Klovholt, Oslo, Jacob Olsen, Oslo, Th. Edvardsen, Fredrikstad, Arve Michalsen, Sarpsborg, Leif Håkensen, Strømmen, Ragnar Mellum, Elverum, Anders Nævra, Horten, Stener Johansen, Tønsberg, Finch Olsen, Holmestrand, Villiam Johansen, Porsgrunn, Rolf Furuseth, Raufoss, Kåre Hansen, Drammen, Egon Geelmuyden, Kristiansand S, Ingulf Wold, Stavanger, Alf Abrahamsen, Stavanger, Arne Talsæte, Florø, Oskar Rønnestad, Alesund, Anders Rogstad, Trondheim, Øystein Lorås, Steinkjer, Edvard Olsen, Bodø, Ragnar Bratvold, Strømmen, og Birger L. Larsen, Bergen.

Norsk Jernbaneforbund (13 representanter):

Emil Edvardsen, Oslo, Arne Olsen, Ski, Nils Halvorsen, Opegård, Noralf Vollum, Hvalstad, Leif Haraldseth, Drammen, Sverre Kortvedt, Drammen, Klaus Kirknes, Steinkjer, Even Flatreit, Trondheim, Oskar Espelid, Bergen, Egil Larsen, Hamar, Odd Hagen, Kristiansand S, Einar Schanke, Stavanger, og Erling Storjord, Sulitjelma.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund (16 representanter):

Mauritz Østhaug, Oslo, Kåre Audum, Oslo, Trygve Nordby, Askim, Hans O. Johansen, Fredrikstad, Wilhelm Thoresen, Slemmestad, John Haug, Rjukan, Håkon A. Ødegård, Eidanger, Sverre Tronrud, Skien, Bjarne Kvalvik, Arendal, Kåre Johannesen, Sauda, Olaf Varberg, Alvik, Hardanger, Leif Kvam, Trondheim, Arthur Svensson, Sunndalsøra, Morten Hagen, Borkenes, Anker Nordtvedt, Oslo, og Odd Humblen, Oslo.

Norsk Kjøttindustriarbeiderforbund (2 representanter):

Helmer Karlsson, Oslo, og Finn Kvist, Oslo.

Norsk Kommuneforbund (27 representanter):

Viktor Jensen, Oslo, Margot Klemetsen, Oslo, Olav Christiansen, Oslo, Guttorm Antonsen, Oslo, Arne Born, Oslo, Leo Sitter, Oslo, Alf Brønnum, Oslo, Alfred Johansen, Oslo, Sigurd Karlsen, Oslo, Thorleif Kristensen, Moss, Gustav Stenberg, Bærum, Torbjørn Hammargren, Elverum, Per Tveter, Raufoss, Karl Bjerkeli, Hønefoss, Alf Knudsen, Horten, Jens Nielsen, Porsgrunn, Hjalmar Palm, Kristiansand S., Peder Johannessen, Stavanger, Magnus Helle, Ytre Arna, Willy Davidsen, Bergen, Jørgen Eliassen, Bergen, Inge Polden, Surnadal, Torger Oxholm, Trondheim, Asbjørn Worseth, Trondheim, Harald Setså, Fauske, Leon Johansen, Harstad, og Cesilie Andersen, Rælingen.

Lensmannsbetjentenes Landslag (1 representant):

N. R. Mugaas, Oslo.

Norsk Litograf- og Kjemigrafforbund (1 representant):

Arne Li, Oslo.

Norsk Lokomotivmannsforbund (1 representant):

Oluf Anfinsen, Oslo.

Norsk Losforbund (1 representant):

Lars Ystebø, Drøbak.

Norsk Murerforbund (2 representanter):

Lorang Kristiansen, Oslo, og Gunnar Sunde, Oslo.

Norsk Musikerforbund (1 representant):

Rolf Gammleng, Oslo.

Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund (7 representanter):

Einar Strand, Oslo, Tolleif Knudsen, Oslo, Sigurd Korsmo, Oslo, Martin Lea, Stavanger, Eugen Leganger, Bergen, Trygve Vestad, Trondheim, og Nikolai Nikolaisen, Melbu.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund (9 representanter):

Olav Bratlie, Oslo, Anker Nilsen, Sarpsborg, Rolf Hauge, Halden, Torleif Korneliussen, Viul, Einar Carlson, Gulskogen, Ragnar Flenmoren, Eidsvoll Verk, Simon Fagerbakke, Risør, Gunnar Magnussen, Nord-Statland, og Ronald Espedal, Skien.

Norsk Politiforbund (1 representant):

Harald Bakkane, Oslo.

Postfolkernes Fellesforbund (4 representanter):

Aksel O. Gubberud, Oslo, Gunnar Aasen, Hamar, Ole Kirkbak, Oslo, og Leif Hauge, Oslo.

Norsk Sjømannsforbund (22 representanter):

Bendik Øyan, Oslo, Einar Haugen, Oslo, Thor Sønsteby, Oslo, Olaf Karling, Oslo, Torbjørn Hagen, Oslo, Ingvar Kristiansen, Fredrikstad, Ragnvald Skjelbred, Tønsberg, Gøsta Anderson, Sandefjord, Reidar Wroldsen, Kragerø, Helmer Jahnsen, Kristiansand S., Kjell Haugerud Andersen, Stavanger, Martinus Kristoffersen, Haugesund, Rudolf Osnes, Haugesund, Wernalf Falao, Bergen, Olaf Gjertsen, Bergen, Alfred Skjold, Bergen, Elias Ulvestad, Alesund, Lars H. Holstad, Hareid, Odd Helland, Trondheim, Sigurd Mørk, Brønnøysund, Kåre Kristoffersen, Tromsø, og Asbjørn Aslak-sen, Hammerfest.

Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund (1 representant):

Wiktor Remme, Oslo.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund (9 representanter):

Knut Nakken, Oslo, Knut Arvelta, Veggli, Johan Støa, Verdal, Henry Løvang, Slettås, Petter Haugen, Hov i Land, Konrad Aaserud, Oslo, Aksel Thorsrud, Galterud, Paul Moen, Røros, og Ragnbert O. Rustenberg, Fro-lands Verk.

Norsk Skotøyarbeiderforbund (2 representanter):

Ingvald Hansen, Oslo, og Jan E. Olsen, Bergen.

Norsk Tekstilarbeiderforbund (4 representanter):

Gudbrand Brauer, Oslo, Hjalmar Romslo, Ytre Arna, Signe Braathen, Oslo, og Hans Arnesen, Finnsnes.

Telefolkernes Fellesforbund (4 representanter):

Tormod Halvorsen, Oslo, Harald Fondevik, Oslo, Else Ørbæk, Oslo, og Peder Westavik, Kristiansund N.

Norsk Tjenestemannslag (6 representanter):

Thv. Karlsen, Oslo, Hjalmar Andersen, Oslo, Johnny Skibsted, Oslo, Alfhild Mikkelsen, Trondheim, Erling Pedersen, Bardu, og Jon Høiland, Stavanger.

Norsk Tobakkarbeiderforbund (1 representant):

Randi Pettersen, Oslo.

Norsk Tolltjenestemannsforbund (1 representant):

Fritz Myhre, Oslo.

Norsk Transportarbeiderforbund (11 representanter):

Gustav Strøm, Oslo, Arne Hontvedt, Oslo, Reidar Waleur, Halden, Syver S. Plassen, Vagamo, Gabriel Nising, Stavanger, Kr. Vindenæs, Bergen, Leif R. Hattrem, Molde, Einar Øvre, Hommelvik, Salamon Hanssen, Bodø, Olav Larssen, Storbukt, og Henry Nicolaysen, Oslo.

Norsk Treindustriarbeiderforbund (3 representanter):

Erik Eriksen, Oslo, Olaf Axelsen, Oslo, og Arne Fjellanger, Bergen,

Norsk Typografforbund (3 representanter):

Arne Helgesen, Bergen, Annar Røste, Trondheim, og Roald Halvorsen, Oslo.

Norges Urmaker Svanneforbund (1 representant):

Arne Evensen, Oslo.

Akershus Fylke (1 representant):

Sigvard Ask, Bærum.

Aust-Agder Fylke (1 representant):

Odd Rørendal, Færvik, Tromøy.

Bergen Fylke (3 representanter):

Olaf Ingvaldsen, Bergen, Ingvarda Røberg, Bergen, og K. O. Madsen, Bergen.

Buskerud Fylke (3 representanter):

Rolf Brauer, Drammen, Petter Torgersbråhten, Hønefoss, og Almer Øen, Amodt, Modum.

Finnmark Fylke (1 representant):

Anton Sætrum, Vardø.

Hedmark Fylke (2 representanter):

Magne Johannessen, Austmarka, og Leif N. Nilsen, Hamar.

Hordaland Fylke (1 representant):

Johan Valestrand, Ytre Arna.

Møre og Romsdal Fylke (1 representant):

Bjarne Blikeng, Kristiansund N.

Nordland Fylke (2 representanter):

Nicolay Gundersen, Bodø, og Torbjørn Simonsen, Narvik.

Nord-Trøndelag Fylke (1 representant):

Nils Kvam, Steinkjer.

Oppland Fylke (1 representant):

Martin Haugen, Gjøvik.

Oslo Fylke (9 representanter):

Oscar Olsen, Oslo, Rolf Flamme, Oslo, Olav Habberstad, Oslo, Selma Holmquist, Oslo, Jahrmann Mangen, Oslo, Signe Olsen, Oslo, Willie Kristensen, Oslo, Bjørg Johansen, Oslo, og Arne Løken, Oslo.

Rogaland Fylke (2 representanter):

Ole samuelsen, Haugesund, og Einar With, Stavanger.

Sogn og Fjordane Fylke (1 representant):

Trygve Bjånes, Holmedal i Sunnfjord.

Sør-Trøndelag Fylke (2 representanter):

Ingolf Holthe, Trondheim, og Odd Aspkjell, Fannrem.

Telemark Fylke (2 representanter):

Thoralf Hanæs, Skien, og Gunnulf Martinsen, Rjukan.

Troms Fylke (1 representant):

Alf Olsen, Tromsø.

Vest-Agder Fylke (1 representant):

Tomas Kilane, Vågsbygd.

Vestfold Fylke (2 representanter):

Alf Andersen, Sandefjord, og Richard Thon, Tønsberg.

Østfold Fylke (3 representanter):

Henry Karlsen, Sarpsborg, Thorleif Hansen, Fredrikstad, og Johan Johansen, Moss.

Sekretariatet:

Konrad Nordahl, P. Mentsen, Hans Hegg, Alf Andersen, Torleif Andresen, A. K. Lien, Odin Rønbeck, Alfred Nilsen, Marius Trana, Karsten Torkildsen, Arthur Karlsen (syk), Emil Torkildsen, Kristine Amundsen, Erling Frogner, Kaare Pehrson, Klaus Kjelsrud, Kjønik Kjøniksen, Tor Aspengren, Gunvald Hauge og Bjarne Dahlberg.

Landsorganisasjonens Revisjonsutvalg:

Peder Birkeland, Halfdan Wigaard og Alf Michelsen, Oslo.

Kongressen gikk så over til å behandle

Dagsordenens punkt 3.

Beretning og regnskap for 1957, 1958, 1959 og 1960

Dirigenten: Jeg vil foreslå at vi tar beretningen for 1957, 1958 og 1959 under ett uten å gjennomgå dem punktvis. Beretningene har jo vært lagt fram for Representantskapet som er den høyeste myndighet i LO mellom kongressene og er enstemmig innstilt til godkjenning av Representantskapet. Kan Kongressen bifalle at vi tar hele beretningen for hvert år opp til behandling?

Otto Totland, Handel og Kontor, Oslo: Beretningene for fireårsperioden 1957—1960 fikk vi utlevert i går middag. Nordahl sa i går spøkefullt at når vi sluttet så tidlig i går var det fordi vi skulle lese gjennom beretningene for 4-årsperioden, men det var en svær oppgave for de inneholder 1070 sider. Hva er hensikten med å behandle beretningene for kongressperioden? Nordahl sa det selv i går at det var for å gjøre opp status for den forløpne 4-årsperiode. Det er ikke bare Representantskapet som skal gjøre opp status, men også Kongressens deltakere. Når det gjelder fag-

forbund så er jo praksisen den at de sender beretningene ut i god tid før landsmøtene, selv om ikke vedtektene inneholder noen bestemmelse om det. Jeg synes det ville være like riktig at en gjorde det på samme måten fra LO's side. Taleren la fram dette forslaget:

«Beretningene for kongressperioden sendes de valte representanter i god tid før Kongressen tar til.»

Dirigenten: Jeg går ut fra at det går an å forlange ordet for den som måtte ønske det. Som jeg tidligere antydte tar vi beretningene for 1957, 1958 og 1959 samlet og for 1960 gjennomgår vi den punktvis.

Det ble godkjent.

Ad beretningen for 1957.

I forbindelse med vedtaket fra forrige kongress om at Konrad Nordahl fikk høve til å stille seg som kandidat til stortingsvalget i 1957 foreslo Finn Andersen, Jern og Metall, Oslo, følgende som han forlangte oversendt til redaksjonskomitéen:

«LO's valte tillitsmenn skal ikke stille seg til valg som stortingsmenn.»

Nordahl: Personlig har jeg ikke noe mot at dette spørsmål diskuteres. Men Finn Andersen, som har studert protokollen og andre vet at denne sak var oppe på forrige kongress. Jeg fikk en henvendelse om å stille meg som stortingskandidat for Oslo, og det forela jeg for Kongressen for å høre dens stilling. Jeg hadde ikke noe ønske om å stille meg, men Kongressen sa ved den endelige votering at jeg skulle gjøre det. Vi kan selvsagt bestemme hva vi skal gjøre for framtiden, men vi kan ikke kritisere hva en enstemmig kongress har gjort. Men forslaget til Andersen kan ikke tas opp til behandling nå, det må komme opp senere på Kongressens dagsorden.

Votering:

Beretningen for 1957 ble enstemmig godkjent. **Dirigenten** foreslo Finn Andersens forslag oversendt redaksjonskomitéen.

Enstemmig vedtatt.

Ad beretningen for 1958.

Ingen forlangte ordet og beretningen for 1958 ble enstemmig godkjent.

Ad beretningen for 1959.

Ingen forlangte ordet og beretningen for 1959 ble enstemmig godkjent.

Ad beretningen for 1960.

H. Skjeseth, Jern og Metall, Oslo: Det er veldig forskjell når det gjelder uttredelse av fagforeninger og begrunnelsen for hvorfor de har gått ut. Det burde vært gitt mer fyldige opplysninger om årsaken til at foreninger og medlemmer går ut av fagorganisasjonen. Distriktskontorene burde legge såpass vekt på den saken.

Dirigenten foreslo Totlands forslag oversendt Sekretariatet.

Otto Totland: Ja hvorfor skal det oversendes til Sekretariatet? Intet i veien for at Kongressen kan ta stilling til dette forslaget. Jeg synes at mangel på debatt i forbindelse med beretningen bestyrker meg i min tro på at det foreliggende forslag vil være riktig.

Nordahl: Jeg har i og for seg ikke noe mot forslaget. Det er bare at det blir kort tid. Det tar jo tid før alle mandater kommer inn til LO så vi kan få rede på hvem som er valte representanter fra forbundene og samorganisasjonene. Ifølge vedtektene skal de være inne senest 2 uker før Kongressen begynner, men det hender jo at mandatene for enkeltes vedkommende kommer noe senere. Siste års beretning fikk vi for bare noen dager siden, altså beretningen for 1960. Selv om vi vedtar et sånt forslag så må det gjøres i form av oversendelse til Sekretariatet, og jeg skal love at vi skal se velvillig på det, men administrasjonen kan ikke alltid garantere å få dette til. Nå vil jeg føye til at de øvrige beretninger, 1957, 1958 og 1959 er grundig behandlet av Sekretariatet og Representantskapet, og det er jo en garanti, og de som har spesielle saker de har heftet seg ved vil sikkert notere seg dette, selv om de ikke har lest alle beretningene. Men som sagt: prinsipielt har jeg ikke noe mot forslaget hvis det lar seg gjennomføre rent teknisk, men det kan bli vanskelig.

Med stort flertall ble det vedtatt å sende Totlands forslag til Sekretariatet.

Regnskapene

for årene 1957, 1958, 1959 og 1960 ble referert. Likeledes avga LO's revisjonssjef Ingemund Haugen følgende:

Revisjonsberetning.

Under henvisning til vedtektenes § 13 vil Landsorganisasjonens revisjonsutvalg og revisjonen avgi følgende beretning til regnskapene for Landsorganisasjonen, Den norske Fagorganisasjons pensjonskasse og Folkets Hus Fond for årene 1957, 1958, 1959 og 1960.

Regnskapene er revidert fortløpende av revisjonen, og utvalget har i månedlige møter gjennomgått de posteringer som har funnet sted. Herunder er det påsett at det foreligger tilfredsstillende bilag for all innføring i bøkene og at denne innføring er skjedd på en regnskapsmessig korrekt måte. Det er videre kontrollert at økonomiske disposisjoner utover de rent administrative er hjemlet i vedtekter eller protokollerte vedtak av kongress, representantskap eller sekretariat.

Ettersyn av beholdning i kasse med samtidig kontroll av alle bank- og giroinnskudd er foretatt av revisjonen uanmeldt og til ubestemte tider innenfor de frister vedtekter og garantipolise fastsetter. Disse ettersyn, som etter hvert er ført inn i revisjonsprotokollen, har ikke gitt grunn til merknader fra revisjonens eller utvalgets side.

Bøkene er ført og avsluttet overensstemmende med grunnsetningene for en ordentlig regnskapsførsel. De respektive årsregnskaper gir, sammen med de supplerende opplysninger som er tatt med i Landsorganisasjonens årsberetninger, et riktig uttrykk for den økonomiske forvaltning og den finansielle stilling ved regnskapsavslutningene. Det bemerkes i denne forbindelse at børsnoterte verdipapirer i Landsorganisasjonens regnskap for 1960 er nedskrevet til markedsverdi ved årsskiftet 1960/61 gjennom en avsetning til kursreguleringsfond. Pensjonskassens ihendehaverpapirer er pr. samme tidspunkt bokført til pari kurs, hvilket vil si rundt regnet kr. 390 000,00 over gjeldende notering.

Årsregnskapene er nøye gjennomgått av utvalg og revisjon med kontroll av de i status oppførte verdier likesom det er påsett at renter er gått riktig inn og bokført i den utstrekning aktivene har gitt avkastning. Sammen med beregning fra utvalg og revisjon er regnskapene behandlet av Sekretariatet — for 1957, 1958 og 1959 er de også foreløpig godkjent av Representantskapet, mens regnskapet for 1960 går direkte til Kongressen.

Løpende garantiansvar er ført opp som fotnoter under de forskjellige statusoppstillinger.

Landsorganisasjonens inventarregnskap er ført à jour og kontrollert. Alle forsikringer er betryggende dekket.

Vi kjenner ikke til forhold ellers som har betydning for bedømmelsen av regnskapene og innstiller dem til godkjenning.

Oslo, 18. mai 1961.

Landsorganisasjonens
Revisjonsutvalg:
P. Birkeland
Alf K. Mikkelsen
H. Wigaard

Landsorganisasjonens
Revisjonskontor:
Ingemund Haugen

Otto Totland: Jeg vet ikke hvilke renter LO får for bankinnskudd, men hvis vi selv setter noe inn i bank er det vel 2,5 prosent. Men er det nødvendig å ha bankinnskudd på nesten 20 mill. kroner i LO? Når en vet at ved å plasere pengene i

f. eks. obligasjoner vil man få 5—5,5 prosent. Vil det ikke være riktig å se nøyer på dette med kapitalplasing for å få høyere rente og dermed økte inntekter til LO.

Nordahl: Stillingen er nok ikke så enkel som Totland vil ha det til. Vi gjør nok det som er mulig for å få mest mulig ut av den kapitalmasse vi har, men det er to ting en må ta i betraktning når det gjelder LO's penger. Det ene er at vi til stadighet skal ha en stor likvid beholdning. Vi vet ikke når vi kan få konflikter. Derfor må vi ha likvidene i orden så vi til enhver tid kan ha penger til å utbetale stønad hvis konfliktene kommer. Vi binder en stor kapital i sikre papirer, det er så, men hvis de skal omsettes hurtig så vet vi at det kan føre til tap. Det andre, og ikke minst vesentlige er, at vi har vår egen bank, men banken må jo ha penger til å låne ut. Det vesentlige som Arbeidernes Landsbank har å låne ut av er nettopp av de midler som LO og de tilsluttede forbund setter inn. Hvis vi i større utstrekning enn hittil kunne få arbeiderbefolkningen i Oslo til å sette sine spareskillinger inn i banken, ville vi få mange, mange flere millioner å rutte med i denne banken, og det ville være til fordel for hele den norske fagbevegelse. Men det ser ut som om størsteparten av de fagorganiserte har større tillit til de private og de borgerlige banker. Vi må forsøke hver på vårt område, hver i sitt forbund, hver på sin arbeidsplass å få den oppfatningen endret. Til slutt får jeg gjøre merksam på at størsteparten av de beløp Totland nevnte står på 3 prosent renter.

Votering:

Regnskapene for årene 1957, 1958, 1959 og 1960 ble enstemmig godkjent. Likeledes revisjonsberetningen.

Norges Befalslag opptas i Landsorganisasjonen.

Nordahl: I henhold til LO's vedtekter skal enhver ny organisasjon som opptas i LO godkjennes enten av Representantskapet eller Kongressen. Denne gang gjelder det Norges Befalslag som ble opptatt fra 1. januar 1961. I den anledning har vi mottatt et brev fra Norges Befalslag:

•Norges Befalslag viser til Deres skriv av 10. april 1961 og skal få besvare de reiste spørsmål. 2 eksemplarer av Befalslagets vedtekter vedtatt på landsmøtet i Oslo den 6. desember vedlegges.

Norges Befalslag ble stiftet den 7. februar 1896 som en landsomfattende tjenestemannsorganisasjon. Norges Befalslags medlemstall er pr. 31. januar d.å. oppgitt til å være 3007 medlemmer. Norges Befalslag erklærer herved at organisasjonen vil følge LO's vedtekter og de vedtak som blir gjort av LO's organer.

Ifølge Norges Befalslags vedtekter kan enhver lønnstaker innenfor organisasjonens virkeområde bli medlem av laget. Unntatt herfra er de lønnstakere som står tilsluttet eller representerer et politisk parti som har et nazistisk eller fascistisk program eller formål som er beslektet hermed, idet slike lønnstakere ikke kan bli medlemmer av forbund som står i Landsorganisasjonen.»

Det er de reglene vi har for opptakelse som er akseptert i brev fra Befalslaget til LO. Etter dette vil jeg anbefale at vi enstemmig godkjenner Norges Befalslags opptakelse i Landsorganisasjonen.

(Bifall.)

Dirigenten: Jeg oppfatter bifallet som Kongressens enstemmige vedtak om at Norges Befalslag er opptatt i Landsorganisasjonen.

Dagsordenens punkt 4. Vedtektsendringer

a) Endringer av LO's vedtekter.

(Nr. 1.) *Røssåga Anleggsarbeiderforening* foreslår:

Punkt 3 a endres til:

«Å skaffe arbeiderklassen kontroll over landets produksjonsliv ved å overføre til samfunnsseie banker, forsikringsselskaper og nøkkelindustrier, for derved å bidra til at arbeidernes levestandard kan stige i takt med den økende produksjon.»

Punkt 3 b:

«Å inspirere arbeiderklassen til innsats ved å stille perspektivet om sosialismen som det endelige mål.»

Forbundsstyrets innstilling:

De nåværende vedtekter bibeholdes.

Fra Sekretariatet:

Forbundsstyrenes innstilling tiltres og paragrafen foreslås: Opprettholdt som nå.

Aksel Espeland, Bygningsindustriarbeiderforbundet, Bergen: En kan vel si at forslag nr. 1 er noe av en gjenganger på Kongressen. Men slik som formålsparagrafen er utformet i punkt 3 nå synes jeg det er en for svak formulering. Vi ute på arbeidsplassene og i organisasjonslivet er enig om at vi har ett felles mål: et sosialistisk samfunn. Men i våre formålsvedtekter er ordet sosialisme rett og slett sløyfet. Jeg synes det er noe av en faneflukt. Jeg tar derfor opp forslag nr. 1 ut fra det som er LO's mål og mening.

Finn Andersen, Jern og Metall, Oslo: Jeg slutter meg fullt ut til foregående taler. Ligger det en bevisst hensikt med at ordet

sosialisme er sløyfet fra vår formålsparagraf? Jeg syns at ordet sosialisme, som peker rett på sak hva vi mener, både bør være med i LO's formålsparagraf som det bør være det i samtlige forbunds. Jeg anbefaler det opptatte forslag.

Nordahl: Som Espeland selv sa er dette forslag en gjenganger på kongressene etter krigen. Får jeg lov til å gjøre merksam på, som jeg har gjort tidligere, at LO i Norge er ikke noen sosialistisk organisasjon. Den skal samle alle lønnstakere i ett fellesskap, LO, så langt det er gjørlig, men da er vi også nødt til å akseptere at det kommer inn folk med ulike politiske oppfatninger. Deretter må vi selvsagt forme vår formålsparagraf. Hvis vi da ikke skal gå over til en annen organisasjonsform å organisere bare sosialister i LO. Men det er vel ikke meningen, for da vil nok vårt medlemstall innskrenkes vesentlig. Men LO spenner jo i dag over et mye videre felt, dette er en fordel for oss alle sammen. Derfor anbefaler vi at formålsparagrafen har den form den har i dag.

Finn Andersen: Jeg er ikke enig med Nordahl i at vi skal forme vedtektene etter medlemmenes ønsker. Er ikke de medlemmer som søker opptakelse i LO enig om at vi har et sosialistisk mål så har de ikke noe i LO å gjøre.

Votering:

Mot 12 stemmer ble Sekretariatets innstilling vedtatt.

NORSK BOKBINDER- OG KARTONNASJEARBEIDERFORBUND

(Nr. 10.) *Oslo Bokbinderforenings kvinnegruppe* foreslår:

Punkt 2, første avsnitt, tilføyes:

« . . . og kvinnesekretær ».

Johan M. Bøe, Bokbinder- og Kartonnasjeforbundet: Det ble på Kongressen i 1946 fremmet forslag om å tilsette en kvinnesekretær. Det var et fornuftig vedtak. Det har senere vist seg at kvinnesekretærens arbeid har fylt en oppgave. Men dessverre fikk ikke kvinnesekretæren status som valt tillitsmann, men «bare» som ansatt. Og det er etter manges mening ikke det samme. Nå viser jeg til de to forslag som foreligger i dag om at kvinnesekretæren også bør velges. Sekretariatets innstilling i saken må jeg forstå dithen at det er en formell innvending, og ingen realitet. En realitet er det derimot i forslaget om at kvinnesekretæren i likhet med de andre tillitsmenn velges. Hun får dermed en atskillig solidere og bedre status enn hun har nå. Jeg anbefaler forslaget fra Oslo Bokbinderforenings kvinnegruppe og Oslo faglige Samorganisasjon på det beste.

Nordahl: Det er i grunnen to saker her. Vi foreslår at det skal velges en tredje sekretær. Vi gjør det fordi det er ønskelig at de sekretærer som skal være forhandlingssekretærer er valt av Kongressen. Vi har den erfaring at når forbundene skal ha folk med seg fra LO vil de helst ha folk som er valte, selv om de som ikke er valte kan være akkurat like dyktig. Det har vi tatt til etterretning, og denne gang foreslår vi antall sekretærer utvidet til tre som alle er på valg.

På den annen side vil jeg si at Kongressen har full anledning til å velge en kvinne som formann i LO, som nestformann, hovedkasserer eller som sekretær. Her er Kongressen helt suveren i sine avgjørelser. Men vi reagerer mot at forhandlingsteamet skal velges inn på grunn av kjønn. Vi har tilsatt en sekretær som har som sin spesialoppgave å stille med alle kvinnesaker. Men skal vi velge en kvinne inn i f. eks. forhandlingsteamet så skal hun arbeide med alle saker og ikke bare med kvinnesaker. Da må vi likevel, hvis vi skal være korrekt, tilsette en kvinne som skal arbeide med kvinnespørsmål ved siden av. Har de imidlertid dyktige kvinner å velge har jeg selvsagt ikke noe mot at de velger både en og to og tre kvinner for den saks skyld. Men velg ikke etter kjønn når det gjelder disse sakene. Velg ut fra det Kongressen mener er de beste folkene. Jeg anbefaler Sekretariatets enstemmige innstilling.

(Nr. 12.) Fra Sekretariatet:

Sekretærer til å utføre spesielle oppdrag bør ikke velges av Kongressen, men ansettes av Sekretariatet. Forslagene om at Kongressen skal velge kvinnesekretærer kan derfor ikke tiltres. Det står imidlertid Kongressen fritt å velge så vel kvinner som menn som tillitsmenn.

I de någjeldende vedtekter er det bestemt at Kongressen skal velge 5 tillitsmenn. Sekretariatet mener at det er nødvendig å utvide tillitsmennesenes antall med 1 og foreslår:

Punkt 2, 1. avsnitt, sålydende:

«Å velge formann og nestformann, kasserer,
1. og 2. sekretær»

utgår og gis følgende ordlyd:

«Å velge formann, nestformann, hovedkasserer,
1., 2. og 3. sekretær».

I samme paragraf, pkt. 3, rettes ordet «kasserer» til «hovedkasserer».

Selma Holmquist, Oslo faglige Samorganisasjon: Når vår samorganisasjon behandlet saken om kvinnesekretær var det

enighet om at vi burde ha en kvinnesekretær som var valt, i likhet med de mannlige. Vi organiserer oss under samme vedtekter og formål som de mannlige medlemmer og da bør vi også ha de samme rettigheter. Vi har nettopp fått gjennomført likelønnsprinsippet. Selv om det ikke akkurat er gjeldende fra i dag, så er vi kvinner svært glad for dette vedtaket, fordi det peker framover. Vi har også sett at det offentlige har ansatt en kvinnelig prest. Vi ligge i bakleksa når det gjelder å velge kvinner i viktige tillitsverv i fagorganisasjonen. Denne kongress burde slå fast prinsippet om at en kvinnelig sekretær bør velges, og bli fastlønt tillitsmann i LO. I instruksen til den kvinnesekretær vi har i dag står det så vidt jeg vet at hun skal delta i alt forefallende arbeid, til og med å delta i tarifforhandlinger. Jeg vil henstille til valgkomitéen at de tar vårt forslag opp til overveielse.

Randi Pettersen, Tobakkarbeiderforbundet, Oslo: Dette spørsmål har vært diskutert mye i Oslo med særskilt henblikk på denne kongress. Når vi reiste forslaget gjennom Den faglige Samorganisasjons kvinnenemnd tenkte vi ikke akkurat på en forhandlingssekretær. At det ved instruks sies at hun også kan delta i forhandlinger hvis tiden tillater det, er en sak for seg. Det kan vel ikke gjøre noe for LO's administrasjon om kvinnesekretæren er valt. Hun er jo der i dag, og vil fortsatt være der. Hvorfor vi ønsker henne valt er fordi vi vil at hun skal ha en bedre status. Vi vet jo alle at en som er ansatt ikke har samme status som en som er valt. Vi ønsker at hun skal velges på samme premisser som de andre tillitsmenn. Det kan da ikke være nødvendig å være så stivbeint som å avvise et slikt forslag. Vi vil gjerne at kvinnesekretæren skal møte på Sekretariatets møter. Ellers er det ennå en tendens til å omgå oss kvinner hvis det skal velges folk eller nedsettes utvalg enten det er i organisasjonsmessige eller offentlige oppdrag. Vi vet nå at det kan bli mye arbeid for en kvinnesekretær i LO når det gjelder den praktiske gjennomføring av likelønnsprinsippet, og da vil vi at denne sekretæren skal ha en så god status som mulig. Det er ikke så svært mange kvinnelige medlemmer i forbundsstyrene, desto bedre ville det være for oss om vi kunne få en kvinne med i vår øverste ledelse i fagbevegelsen, i LO's sekretariat. Det er vel dessverre så at vårt forslag sannsynligvis kommer til å falle, og skulle det gjøre det, så framsatte taleren sådant tilleggsforslag:

•LO's kvinnesekretær møter i Sekretariatets møter som observatør med tale- og forslagsrett.

Bj ø r g J o h a n s e n, Oslo fylke: Jeg håper at tendensen i denne sak og dette forslaget ikke er den samme som innbydelsen til den teaterforestilling vi har mottatt hvor det står: «Kongressens medlemmer med fruer.» (Munterhet.) Det er selvfølgelig riktig at det står Kongressen fritt å velge så vel kvinner som menn i lønte tillitsverv. Det er mange ting i verden som er teoretisk mulig, men som er svært vanskelig å få til i praksis. Den nå ansatte sekretær gjør et godt arbeid med personlig innsats og initiativ. Men svakheten i stillingen ligger deri at den har ingen status. En valt kvinnesekretær vil gi kvinnene en bedre status både innad og utad, samtidig som hun vil få den moralske støtte i ryggen som det er å bli valt på en kongress som denne. Det er ikke snakk om spesielle oppdrag i og for seg. Vi vet at kvinnesaker er samfunnsaker, men her er det tale om å dekke en vesentlig sektor innen LO. En valt sekretær er også et stort pluss propagandamessig blant de uorganiserte kvinner, og ikke minst hos kvinner i de gule organisasjoner. For der har de representanter fra sitt eget kjønn, for å ta med kjønn i denne forbindelse, helt på toppen. Dette å få valt en kvinnelig sekretær er rett og slett å vareta medlemsinteressen for en stor sektor i LO som trenger en slik status, og vi er dermed i pakt med tiden samfunnsmessig og propagandamessig.

I n g v a r d a R ø b e r g, Bergen fylke: Også vi ute i distriktene setter pris på den kvinnesekretæren som LO har ansatt. Men selv sagt vil vi gjerne at hun skal ha den samme status som de andre tillitsmenn i LO. Jeg vil på det varmeste anbefale tilleggsforslaget til Randi Pettersen hvis ikke vi kan få gjennom vårt prinsipale krav.

N o r d a h l: Fru Holmquist var litt inne på kvinnelige prester. Det er bare å bemerke til det, at disse skal være prester både for kvinner og menn og ikke bare for ett kjønn. Med det samme vi er inne på denne saken så la meg da få si at vi hadde ventet mange flere kvinner på denne kongress. Det er forbund som har flertall av kvinnelige medlemmer som ikke engang sender en kvinne til Kongressen. Det ville derfor være et ønske om kvinnene først og fremst tok denne saken opp i sine egne forbund og sørget for at der hvor det var flertall av kvinner kom det også flertall av kvinner på Kongressen, og der hvor det var halvparten av hvert kjønn kom det halvparten av hvert. Men ta bare representantlisten på denne kongress og studer den, så vil de finne hvor forbausende få kvinner de forbund har valt som har et stort kvinnelig medlems-tall. Derfor må vi si til våre kvinnelige medlemmer: Øk aktiviteten i forbundene og sett først og fremst presset inn der og få den plass

dere har krav på i henhold til deres medlemskap i disse forbund. Da vil også våre kongresser få en noe annen sammensetning.

Ellers kan jeg bare si at jeg har ikke noe mot det forslag som Randi Pettersen framsatte. Stort sett har det også vært den praksis at når det er saker oppe til behandling i Sekretariatet som sorterer under vedkommende, så deltar vedkommende i Sekretariatet. Men som nevnt: jeg har ikke noe mot at kvinnesekretæren skal delta i Sekretariatets møter.

Randi Pettersen: Jeg vil til Nordahls innlegg si at man må huske på at det er ikke gått så mange år siden kvinnene begynte å delta for alvor i fagorganisasjonen. Vi har ikke så lang levetid som tillitsmenn bak oss som dere menn har. Det er en lengre prosess dette å få valt kvinnelige tillitsmenn, for jamen har mennene satt seg godt fast, så de er ikke gode å skubbe seg på! Men jeg må erklære meg enig med LO-formannen når han nevner den lille kvinnelige representasjon på Kongressen. Nå kan man si at det er kvinnenens egen skyld. Men er det egentlig det? Det er fagforeningene som kommer med forslag, og der kan fordelingen være noe annerledes enn om man ser forbundene som helhet. Jeg vil gjerne se den tillitsmann som vil vike plassen selv for en kvinne, jeg skulle ønske å se den mann. Det er ikke så greit å være husmor og yrkeskvinne. De har sannelig dagen og døgnet fullt belagt. Det er ikke alltid de er opplagt til å gå på møter, derfor er det ikke alltid rettferdig å si at det er kvinnenens egen skyld at de ikke møter fram. Det er kvinnene som er ryggraden i samfunnet. Vi kan jo slutte med å få unger, hva kommer til å foregå da? (Munterhet.) Vi har hørt det bestandig fra Nordahl at kvinnene er trofaste medlemmer når de først er blitt interesserte. La derfor Kongressen innrømme oss det vi denne gang ber om.

A. Worseth, Kommuneforbundet, Trondheim: Det ser ut som vi mannfolk setter kravene så mye større til å være kvinnelig tillitsmann enn til oss selv. Jeg representerer en fagforening som har 200 medlemmer, derav 80 kvinner, men vi har tatt dem med i styre og stell etter hvert selv om det kan være vanskelig for mange kvinner på grunn av mann, hjem og barn, men det kan jeg si at så langt det står til meg så skal vi til Kommuneforbundets landsmøte neste år velge en kvinne og en mann fra vår forening. Jeg vil også støtte forslaget her om at den kvinnelige sekretær blir valt på Kongressen, da vi bør gi et godt eksempel.

H. Fondevik, Telefolkenes Fellesforbund, Oslo: Det har vært en god tendens på Kongressen med hensyn til plasering av tillitsvervene under selve Kongressen. Men jeg må beklage at den samme

tendens øyensynlig ikke er til stede blant oss menn når det gjelder å gi den kvinnelige sekretær tillitsmannsstatus. Jeg representerer et forbund som må slåss når det gjelder agitasjon blant kvinnene. Vi har innen vår sektor en ganske stor brakkemark, idet vi har en organisasjon utenfor LO på om lag 4000 medlemmer. På toppen av det har vi ca. 2000 kvinner som ikke er organisert. Hovedargumentet vi møter fra de uorganiserte kvinner er at selv om LO har ca. 100 000 kvinnelige medlemmer så har de ikke valt kvinnelig sekretær. Kongressen bør derfor vise kvinnene den tro og tillit at de får samme status som mennene har det når det gjelder å velge våre tillitsfolk. Jeg kan si at i det forbund jeg representerer har vi ingen betenkeligheter med å velge kvinner inn i tillitsverv. Vi har mange avdelinger som har valt kvinnelige formenn, selv om foreningene er såkalt blandet. Vi har dessuten kvinnelige nestformenn, sekretærer, kasserere osv. Vi har også en kvinnelig sekretær i forbundet vårt som utfører sitt arbeid uten å tenke hverken på kjønn eller spesielle kvinnesaker.

Og det skulle bare mangle i vårt store LO at det ikke skulle gis de samme muligheter for kvinnesekretæren der. Jeg støtter prinsipalt de forslag som foreligger. Men jeg vil også sette fram et subsidiært forslag:

«Den nåværende ordning med ansatt kvinnesekretær avløses ved at kvinnesekretæren velges av Kongressen. Med dette som forutsetning gis § 6, punkt 2, følgende ordlyd: A velge formann, nestformann, hovedkasserer, første- og annesekretær og to tredjesekretærer».

Dirigenten: Forslaget kan ikke opptas da strek er satt.

K. Torkildsen: Når jeg tar ordet i denne saken kommer det av at Bøe var inne på dette med 1946. Riktignok kom spørsmålet opp i 1946 etterat de kvinnelige representanter på Kongressen hadde hatt møte og oversendt et forslag til valgkomitéen om representasjon og også om hvilken kandidat de ønsket. Jeg var formann i valgkomitéen også den gang, og det forslag besluttet Kongressen å oversende til Sekretariatet, og det ble ansatt sekretær fra 1949. Ellers vil jeg si at det er ikke så lett å få kvinnelig representasjon på Kongressen. Vårt forbund, Kjemisk, har i dag 16 representanter her. Det sendes jo ut anmodning til foreningene om å stille forslag på kandidater, og når forslagene kom inn og forbundet skulle stille opp den endelige liste, så har vi i en av våre 170 avdelinger en kvinnelig formann, men selv denne forening sendte ikke inn forslag på noen kvinne til Kongressen og heller ingen andre. Og vi må da noenlunde følge listen. Da får en lov til å si at det mangler noe på interessen når de ikke engang vil inn-

sende forslag. Jeg tror jeg tør si at vedkommende kvinne hadde vært her i salen nå hvis vedkommende forening hadde foreslått henne. Når ikke kvinnene selv vil være med å konkurrere så kan de vel ikke forlange at de skal tas med i representasjon.

Nordahl: Det gis uttrykk for stor forbauselse over at LO ikke har noen kvinnelig tillitsmann som er valt. Men det er ingen som uttrykker forbauselse over at en rekke forbund som har flertall av kvinner ikke har en eneste kvinne i sin administrasjon. Der skulle forbauselsen reises i første rekke. Det ville også være mye lettere for LO om man kunne plukke ut sine kvinnelige tillitsmenn fra forbundene. Vi gjør jo det i alminnelighet i LO at vi søker å finne de mest habile i de enkelte forbund og setter dem inn i LO's daglige ledelse etter som det er behov for det. Men som sagt, det er meget vanskelig å finne fram til kvinner, da det er så få kvinnelige tillitsmenn i organisasjonen. Derfor appellerer jeg igjen til kvinnene: sørg for å få kvinner som tillitsmenn i de forbund som har et stort antall kvinner. Da vil det bli mye lettere for LO. Ellers vil jeg gjenta: Sekretariatet er ikke uenig i at vi skal ha kvinnelige tillitsmenn, men de skal i så tilfelle representere begge kjønn. Det prinsipp bør vi slå fast. Trenger vi spesialmedarbeidere ved siden av, så ansetter vi det nødvendige antall. Men de valte tillitsmenn bør representere både kvinner og menn.

Votering:

Det ble votert over forslagene nr. 10 og nr. 11 kontra forslag nr. 12. Sekretariatets innstilling ble vedtatt med 145 mot 75 stemmer som ble avgitt for forslagene nr. 10 og nr. 11.

Randi Pettersens subsidiære forslag ble enstemmig vedtatt.

(Nr. 13.) Forslag fra:

Bergen Trelastarbeiderforening,
Tømreernes Fagforening, Bergen,
Stein-, Jord- og Sementarbeidernes forening, Bergen,
Glass- og Snekkersvennenes Forening, Bergen.

De 2 siste avsnitt utgår.

Nytt forslag:

«Landsorganisasjonen betaler den fastsatte godtgjørelse til Kongressens valte representanter og Sekretariatets medlemmer.»

Lage Haugness, Bygningsindustriarbeiderforbundet, Oslo: Side 111 nr. 13 er det innsendt forslag av noen av vårt forbunds bergensavdelinger. Taleren siterte: «LO betaler den fastsatte godtgjørelse til Kongressens valte representanter og Sekretariatets

medlemmer.» Dette forslag er tiltrådt av vårt forbundsstyre og jeg tillater meg å oppta forslaget. Vi kjenner alle til at forbundene betaler det landsmøtene koster. Jeg synes det skulle være samme regel for LO som for forbundene.

Ad forslag 13.

B j. B l i k e n g, Møre og Romsdal fylke: Jeg vil støtte forslag nr. 13. Vil understreke det Haugness sa og som det vises til i motiveringen. Når en organisasjon arrangerer et møte er det helt naturlig at organisasjonene selv bestrider utgiftene.

O d i n R ø n b e c k, Sekretariatet: Når det gjelder forslag nr. 13 er det i Sekretariatet et mindretall på to som har stemt for det forslag bergensavdelingene av BYGG har sendt inn, og som vårt forbundsstyre har anbefalt. Jeg kan dog ikke helt ut dele avdelingenes motivering, for det er ikke først og fremst de økonomiske spørsmål, utgiftene for de enkelte forbund når de lar seg representere, men det er prinsippet som slæes fast. Når det gjelder forbundene så synes alle det er helt selvfølgelig og naturlig at de betaler de utgifter som er forbundet med avholdelse av sine landsmøter, fordi de jo er forbundenes høyeste myndighet. Men det samme er jo også tilfelle for LO-kongressene. Det er LO's høyeste myndighet og det skulle da være logisk at LO selv betalte de utgifter som er forbundet med kongressene. I og med at forbundene betaler sine egne representanter til Kongressen ligger det en invitt til å framheve sitt forbunds særinteresser, mens det på en kongress bør være slik at vi må se helheten i det, på fagbevegelsen som sådan. Jeg vil derfor anmode Kongressen om å vedta forslag nr. 13.

K. T o r k i l d s e n: Min motivering for å stemme sammen med mindretallet i Sekretariatet i dette tilfelle er den samme som det Rønbeck hevdet. Når LO innkaller til kongress synes jeg det er riktig at vi følger det samme prinsipp som forbundene har for sine landsmøter. Det er selvsagt et økonomisk spørsmål også, og skulle det betinge en høyere kontingent så er jeg for min del villig til å diskutere det.

N o r d a h l: Jeg har vært med på mange kongresser i LO, men det er første gang dette spørsmål har vært reist. Den ordning vi har nå har eksistert siden stiftelsen i 1899. Slik er det så vidt jeg vet i alle land hvor det er en landsorganisasjon, at forbundene selv betaler sin representasjon til Kongressen, mens LO derimot betaler utgiftene til representantskapsmøtene hvor også forbundene er representert, og de avholdes gjerne en og to ganger for året. Dette er jo i grunnen bondens hest og bondens havre, kamerater. LO har der-til betalt for distriktenes representanter, og det gjør vi fremdeles for

de som representerer fylkene. Nå skal vi snart behandle kontingentspørsmålet, og hvis det forslag blir vedtatt som vi framsetter der så vil det bli en minsking i LO's inntekter fordi vi ikke foreslår noen kontingentforhøyelse for oss selv. Det er ikke så stort, det er noen hundre tusen, og det er ikke så forderdelig mye når man ser det i relasjon til LO's samlede budsjett, men vi vil iallfall ikke få noen øking i inntektene i den kommende 4-årsperiode i kontingentforhøyelse fra forbundene. Vi skal som nevnt yte noen hundre tusen mer i kongressperioden, derfor syns jeg ikke øyeblikket er særlig heldig valt til å komme med det forslag som er framsatt til endringer. Det burde heller ha kommet på en kongress hvor kontingenten til LO hadde blitt økt, hva den i k k e vil bli denne gang.

H a u g n e s s: Det som formannen gjorde merksam på i sitt side innlegg at den ordningen man nå har, har stått uendret siden LO's stiftelse skulle tilsi at man en gang kom fram til en endring. Jeg vil også minne om, at selv om den situasjon ikke er til stede i dag, så har den situasjon vært til stede, at man har måttet valt representanter til kongresser ut fra dem som faktisk har hatt råd å finansiere det selv. Nordahl nyttet i sitt siste innlegg noen hundre tusen. Jeg må si at jeg har ikke regnet på dette. Av Kongressens 300 valte representanter er det ca. 100 fra Oslo. Når vi så vet at distriktene er representert med 60 deltakere, så skulle det ikke ligge slik an at det representerte noen hundretusen om denne vedtaksendringen ble vedtatt.

N o r d a h l: Jeg sa ikke noe om hvor mye mer dette ville koste LO. Jeg viste til at etter forslag som vil bli behandlet senere under kontingentspørsmålet, ville LO komme til å tape noen hundre tusen, i forhold til den inntekten vi har i dag. Det har intet med kostnadene av Kongressen å gjøre.

Sekretariatets innstilling:

Forslaget kan ikke tiltres og paragrafen foreslås: Opprettholdes som nå.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble vedtatt med stort flertall.

Paragraf 8, Representantskapets sammensetning.

(Nr. 17.) NORSK JERN- OG METALLARBEIDERFORBUND foreslår:
Punkt 1. annet avsnitt endres slik:

«I Representantskapet skal hvert forbund ha minst 1 representant. Intet forbund kan ha flere enn 7 representanter osv. som før.»

(Nr. 18.) Fra Sekretariatet:

I 2. avsnitt, 2. linje

**«Intet forbund kan ha flere enn 5 representanter»
endres til:**

«Intet forbund kan ha flere enn 7 representanter».

Sverre Olsen, Jern og Metall, Oslo, tok opp forslag nr. 17.

Votering:

Forslag nr. 18 ble enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 19 og 20 ikke opptatt.

(Nr. 21.) Fra Sekretariatet:

Punkt 7.

Kongressen i 1953 vedtok:

**«Distriktskontorenes tillitsmenn ansettes av Lands-
organisasjonens representantskap».**

Dette bør komme med i LO's vedtekter.

Som nytt punkt 8 foreslås:

**«Å tilsette distriktssekretærer og fastsette lønningene
for disse».**

Nåværende punkt 8—11 endres til punkt 9—12.

(Nr. 22.) For øvrig foreslås:

Paragrafen opprettholdes som nå.

Enstemmig vedtatt.

§ 15.

Espeland, Bygg, Bergen: Jeg har ikke noe prinsipielt mot uravstemning, og jeg syns at den avstemningsmåte som praktiseres av Jern og Metall er meget god. Men den form for uravstemning hvor Postverket formidler stemmene har jeg visse betenkeligheter ved. Det er en form for sofaavstemning som ikke er bra. Kanskje kona også blander seg opp i sakene på et felt hvor vi bør avgjøre det selv. Vi har hatt denne formen i Bygning, og på tross av denne formen ble likevel forslaget forkastet ved tariffrevisjonen denne gang. Men det gir bare uttrykk for hvor dårlig dette forslag var, og det hersket alminnelig misnøye med forslaget. Men det kan være vanskelig for oss som arbeider i bygningsindustrien med de mange spredte arbeidsplasser å få en avstemningsmåte som den for Jern og Met. Jeg vil henstille til forbundet at de vurderer dette så de kanskje kommer fram til en annen ordning.

Foreningene bør få tid til å avholde orienterende møter for å gjøre medlemmene kjent med forslagets detaljer og få ta saken opp

til diskusjon. Forbundet har for øvrig henstilt til avdelingene å holde orienterende møter, og det har også i en viss utstrekning blitt gjort. Taleren framsatte dette forslaget:

«Før uravstemning foretas skal det holdes møte med de stemmeberettigede hvor redegjørelse for forslaget blir gitt.»

Arthur Blix, Arbeidsmandsforbundet, Bjørnevatn: Når det gjelder forslag nr. 25 har det vært behandlet på flere av vårt forbunds landsmøter, men det er blitt hevdet der at våre landsmøter kan ikke vedta noe som er i strid med LO's vedtekter. Kongressen er altså det rette forum for å rette på dette. Saken har jo også vært behandlet på forrige kongress. Jeg skal bare innskrenke meg til å oppta forslag nr. 23.

Punt 1 endres til å lyde:

«Alle tarifforslag skal legges fram for medlemmene. Flertallet av de som har deltatt i avstemningen avgjør om et forslag er forkastet eller vedtatt.»

Gudmund Gjengaar, Arbeidsmandsforbundet, Malm: Jeg må erklære at jeg har endret mitt syn på denne saken betraktelig i den tid som har gått siden forrige kongress og vårt forbunds siste landsmøte hvor den var oppe til behandling. Vi har den demokratiske ordning overalt i samfunnet ellers at det er flertallet av de som møter fram som avgjør sakene. Det kan være fristende å agitere for det i en fagforening at vi skal ha den samme ordning når det gjelder uravstemning over tarifforslag. Jeg tror ikke saken er så enkel som den framstilles av enkelte. Grovt sett kan vi vel si vi har tre kategorier i en fagforening. Vi har en kategori som er byggende, en er nedbrytende og den tredje gruppe er den passive som vel er den største av dem. Det sies så ofte i fagforeningene at det er hjemmesitterne som har avgjørelsen. Det er jo ikke tilfelle. Dersom minst $\frac{2}{3}$ av de interessetvisten gjelder har stemt er jo avstemningen bindende. Og det bør man også kreve. Hvis vi endrer reglene dithen at det bare er de som møter fram som avgjør saken får vi en veldig liten fram møteprosent. I vår fagforening fikk vi en meget høy stemmeprosent ved avstemningen over siste tarifforslag for vi agiterte veldig for å få medlemmene fram. Jeg vil gå mot forslagene til endringer av § 13 og anbefaler Sekretariatets innstilling.

Håkon Ødegård, Kjemisk Industriarbeiderforbund, Herøya: Da forslag til Kongressens dagsorden ble sendt til fagforeningene ble det i min fagforening undergitt en grundig behandling, og en forsøkte å gi uttrykk for de forskjellige saker som Kongressen

skulle behandle. Jeg vil peke på ett av disse forslag, nr. 29, hvor vår forening behandlet § 15. I punkt 1 i avstemningsreglene står det «Tarifforslag skal som regel legges fram for de medlemmer interesselvisten gjelder». Vi er ikke enig i at ordene «som regel» skal stå der. Praksis har vel også vært at forslag har blitt sendt ut til medlemmene til avgjørelse. Det er vel det også som har gjort at vårt forbund ikke har kunnet tiltre forslaget fra avd. 48, men anbefalt at det blir stående som nå. Uten å foregripe begivenhetenes gang vil vi senere på dagsordenen behandle en del av den tariffrevisjon som har foregått inntil i dag, blant annet de kravene som var så generelle at de ble overtatt av LO. Det gjelder forkortelse av arbeidstiden for de ikke helkontinuerlige skiftarbeidere, kvinneløningene, ferielønnen, lønn for bevegelige helligdager, tariffperiodens lengde osv. Dette har blitt avgjort uten at medlemmene som sådan har kunnet gitt uttrykk for sin mening om det resultat LO her har oppnådd.

Jeg har det håp at hadde denne avstemning vært foretatt før vårt forbund hadde behandlet det, ville kanskje innstillingen fra vårt forbund vært noe annerledes. Vi må finne fram til regler for behandling av så viktige tarifforslag som det har dreid seg om i år, så medlemmene i fagforeningene og ute på arbeidsplassene kan få gitt uttrykk for sitt syn på den arbeidsavtale de skal følge. Jeg vil oppta forslag nr. 29.

«At ordene «som regel» i punkt 1, første setning går ut.»

Nordahl: Vi vil vel komme tilbake til denne saken når vi skal behandle komitéinnstillingen om de såkalte kompetente forsamlinger. Men jeg kan jo likevel si noen ord nå. Da må jeg som mitt bestemte inntrykk si at det er gått mye bedre etterat vi fikk vedtatt bestemmelse om at tarifforslag skulle gå til uravstemning. Jeg vil advare mot at man vil innføre i LO's vedtekter på hvilken måte uravstemningen skal foregå. Noen vil, som Jern og Metall bruker, foreta uravstemningen på arbeidsplassene, andre vil ha avstemninger ved at det går i posten til hver enkelt, det har de i mange, mange år nyttet i Statstjenestemannskartellet og enkelte andre forbund. Men det får da de enkelte forbund selv få bestemme. Det prinsipielle er jo at det foretas en uravstemning så alle medlemmer får tak i det forslag som foreligger slik at de studerer forslaget før de foretar avstemningen.

Håkon Ødegård har foreslått at ordet «som regel» skal utgå. Til det er å si at det kan inntreffe situasjoner hvor vi ikke kan sende forslaget til avstemning. Jeg vil som et eksempel nevne

utenriksfarten. Sjømannsforbundet har veldig vanskelig for å sende et tarifforslag ut på alle hav. Det vil ta så lang tid at det faktisk talt er umulig. Men det kan også inntreffe en situasjon i vårt samfunn, jeg kan ikke huske det har gjort det i de senere år det er så, slik at en kompetent forsamling må ta avgjørelsen, uten å sende saken til uravstemning. Derfor må det stå «som regel», men jeg tror ingen kan påpeke at disse to ord er blitt misbrukt noen gang. Til Ødegård vil jeg dessuten si at Sekretariatet har ikke vedtatt noe generelt forslag. Men vi har anbefalt et forslag, som skulle være en del av tariffavtalene. Så får det stå opp til hvert enkelt forbund om de vil godkjenne det eller ikke.

Kjønksen, Sekretariatet: Jeg er enig i at man så langt det er mulig skal søke å legge fram forslag til avgjørelse for så vidt angår lønns- og arbeidsvilkår for medlemmene på en slik måte at så mange som mulig, helst samtlige, kan få anledning til å stemme. Men enkelte ganger oppstår det situasjoner som gjør det nødvendig, og mer praktisk å legge fram saken for et innkalt møte. Det har forekommet i Transportarbeiderforbundet og ganske sikkert også i andre forbund. Vi har akkurat nå gående en konflikt i Oslo og omland i rutebilssektoren. Akkurat i dag stemmes det over et anbefalt forslag på to møter i Folkets Hus blant de angjeldende medlemmer. For disse folk det her gjelder ville det være upraktisk å nytte uravstemningsmåten for de medlemmer det gjelder er spredt over hele Oslo-området, og avgjørelsen må foretas hurtig i denne spesielle sektor. Man må ikke sette så strenge regler at man hindrer oss i å nytte praktiske framgangsmåter.

K. Torkildsen: Vi har nettopp et ferskt eksempel i disse dager hvor et forhandlingsutvalg ikke ville ta standpunkt til et forslag til avstemning. Forbundet måtte ta forslaget å sende det til medlemmene så de skulle få vite hvilket grunnlag de skulle gå til en eventuell konflikt på. Der er det vi som bruker «som regel», men forhandlingsutvalget ville ikke bruke regelen. Sånne situasjoner kan oppstå, har oppstått før og vil vel formodentlig komme til å oppstå. Nordahl nevnte at det kan oppetre situasjoner hvor det er nødvendig med hurtig avgjørelse. Jeg har et forholdsvis ferskt eksempel fra 1954. Som de kanskje husker spratt indeksen opp 4 poeng fra juni til juli. Det ble opptatt forhandlinger og vi kom fram til et forslag som var så vidt brukbart at arbeidsgiverne sa at det får de ikke på papiret. Vi vedtok da forslaget over bordet av et enstemmig forhandlingsutvalg, og det er ingen som har kritisert oss for det siden. Så det kan altså oppstå situasjoner hvor man nødvendigvis også må ta stilling til innholdet av forslaget, om det er brukbart for medlemmene, og det var det i dette tilfelle.

Bj. Bliken g, Møre og Romsdal fylke: Jeg er så dristig og påstå ut fra det kjennskap jeg har til enkelte av de forslag som er sendt inn, jeg tar ikke med alle, jeg tar dem jeg kjenner, at de er diktert av et ønske om å få tarifforslag forkastet. Jeg vil anbefale Sekretariatets innstilling og håper det vil bli vedtatt med overveldende flertall.

Gunvald Hauge, Sekretariatet: Vi har for et par dager siden behandlet tariffsituasjonen i Sjømannsforbundets landsstyre og vi er enig om at de nåværende avstemningsregler er dekkende også for oss, og vi har vedtatt å sende forslag til tariffavtale neste gang ut til uravstemning. Siste gang vi hadde en slik uravstemning fikk vi ikke mer enn ca. 6000—7000 stemmer, og når jeg kan fortelle at det er ca. 30 000 medlemmer som omfattes av et slikt oppgjør så er det en lav stemmeprosent. Men vi håper på at hvis vi f. eks. tar en 3 måneders avstemningsfrist at vi skal kunne dekke de fleste. Det betyr at rederne ikke vil være med på å betale eventuelle nye tillegg fra tariffens utløp. De vil si at skal dere ha en så lang avstemningsfrist så kan ikke de nye tilleggene tre i kraft før en eller to måneder senere. Så man risikerer at våre medlemmer som seiler taper ikke ubetydelige pengebeløp på en slik avstemning, men av hensyn til den såkalte psykologiske siden av saken gjør vi det gjerne, og for å unngå unødig kritikk.

Votering:

Det ble først stemt over forslag nr. 36, Sekretariatets innstilling. Det ble vedtatt mot 36 stemmer.

Dermed bortfalt forslag nr. 23, nr. 29 samt Espedahls forslag. Møtet hevet kl. 12.45.

Ettermiddagsmøtet 29. mai

Dirigent: Olaf Ingvaldsen.

Sekretærer: Jon Høiland og Alf Olsen.

Protokollen fra åpningsmøtet den 28. mai ble referert av sekretær Thorleif Andresen og ble enstemmig godkjent. Protokollen fra formiddagsmøtet den 29. mai ble opplest av Bjarne Dahlberg og ble enstemmig godkjent.

Kongressen fortsatte så behandlingen av

Dagsordenens punkt 4. Vedtektsendringer

§ 16. Stønad under arbeidsstans.

Da ingen opptok de forslag som var framkommet i denne sak ble det ikke noen votering over denne paragraf.

Paragraf 17, Kontingent.

Nordahl: Når det gjelder kontingenten var vi i Sekretariatet og administrasjonen av samme oppfatning som i dag at slik som stillingen lå an skulle vi ikke be om noen kontingentforhøyelse for kommende periode, det vil si for LO's egen virksomhet. Men vi har jo annen virksomhet som også krever hjelp både fra LO og de tilsluttede forbund. Sekretariatet besluttet derfor å velge en komité som består av Aspengren, Jern og Met, Alfred Nilsen, Handel og Kontor, Trana, Jernbaneforbundet, Pehrson fra Papir, LO's hovedkasserer, Hegg, og meg selv. Grunnlaget var et forslag fra Handel og Kontor som fins på side 24 i dagsordenen. Vi drøftet spørsmålet i flere møter i komitéen, og vi enedes om en innstilling som vi forela for Sekretariatet og som dette aksepterte enstemmig: Den lyder slik: «I LO's vedtekters § 1, formål, heter det i punkt 4: Å arbeide for en samfunnsutvikling som tar sikte på å skape større velstand og en rettferdig fordeling av samfunnsgodene.» Videre heter det i punkt 7: «Å arbeide for utbygging av en sterk arbeiderpresse.» Disse to punkter har sterk tilknytning til hverandre. Når det gjelder punkt 4 melder det seg mange oppgaver i videre forstand enn det fagbevegelsen til daglig arbeider med på tariffrenten. Jeg finner det ikke nødvendig for meg å utdype dette nærmere, men jeg tror nok at hvis de forskjellige forbund begynner å regne på dette, og de utgifter de på forskjellige måter har hatt tidligere, og når en da forutsetter at disse utgifter skal gå inn i dette fondet så tror jeg ikke det skal bli noe dyrere på det enkelte forbund enn den ordningen vi her foreslår. Jeg opptar Sekretariatets forslag og anbefaler det vedtatt.

Paragraf 17, pkt. 1.

Kongressen fastsetter kontingenten. Den skal være kr. 0.60 pr. solgt heltbetalende kontingentmerke, og kr. 0.30 pr. solgt kontingentmerke i lavere klasse.

Fristempelmerker er likevel unntatt selv om disse er betalt. De forbund som har månedskontingent betaler henholdsvis kr. 2.50 og kr. 1.25 for hvert solgt kontingentmerke.

Forbundene skal betale kontingent til Landsorganisasjonen for 50 uker eller 12 måneder pr. år. Beregningsgrunnlaget er den i løpet av året innbetalte kontingent.

Paragraf 17, pkt. 3.

Av den innbetalte kontingent skal 30 prosent avsettes til et kampfond som ikke uten Representantskapets samtykke kan nyttes til annet formål enn stønad under faglige konflikter.

Til å fremme de formål som er nevnt i vedtektenes § 1, punktene 4 og 7, avsettes kr. 0.15 for heltbetalende og kr. 0.08 for halvtbetalende medlemmer pr. uke. Av kontingenten skal videre kr. 0.10 for heltbetalende og kr. 0.05 for halvtbetalende medlemmer pr. måned betales som tilskudd til Folkets Hus Fond.

Ved disse avsetninger finner en antallet helt- og halvtbetalende medlemmer ved at det merkeantall for helt- og halvtbetalende som det i månedens løp er innbetalt kontingent for, blir fordelt på månedens antall uker.

Sverre Olsen, Jern og Metall, Oslo: Vårt forbund har et forslag til Kongressen, men jeg går ut fra at vårt forbund helt og fullt kan gå inn for Sekretariatets innstilling, og anbefaler denne.

K. Torkildsen: Det er riktig som formannen sa at innstillingen er enstemmig, men når denne sak ble behandlet i Sekretariatet var jeg ikke så sikker på om den forhøyelsen var tilstrekkelig. Jeg forbeholdt meg å nevne dette på Kongressen. Jeg opptar ikke noe forslag, men det vi tilsikter er å styrke økonomien, for å understøtte arbeiderpressen, den politiske bevegelse etc. Jeg er da ikke helt overbevist om at den foreslåtte forhøyelse er tilstrekkelig. Fikk jeg noen støtte for det kunne jeg overveie å foreslå en liten forhøyelse av kontingenten f. eks. med 5 øre til 65 øre.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble vedtatt mot 3 stemmer.

Dirigenten: Vi må utsette behandlingen av § 19 til etter behandlingen av stønadskassa. Imidlertid kan vi behandle vedtektenes ikrafttredden hvor Sekretariatet har følgende forslag:

«Disse vedtekter tar til å gjelde fra 1. juli 1961. Fra samme tid oppheves de vedtekter som har vært gjeldende fra 1. juli 1957. Dog skal endringen i § 17 først tre i kraft den 1. januar 1962.»

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

b) Regler for valg av representanter til LO's kongress.

Ronald Espedal, Papir, Skien: Reglene i dag for valg til Kongressen er ikke så demokratiske som de bør være. Det heter jo i motiveringen for de mange forslag som er innsendt at ved den nåværende ordning har medlemmene ingen innflytelse på valg av representanter fra sitt distrikt. Om et flertall av medlemmene ønsker en annen representant enn den som er innstilt av forbundet

har de ingen mulighet for å få denne valt. Det øvrige land vil, uten kjennskap til stedlige forhold, stemme på den av forbundet oppsatte kandidat.

Jeg vil anbefale forslag nr. 53 fra Stavanger og omegn faglige Samorganisasjon hvor det heter:

«Punkt 5 forandres til følgende: Valg av representanter til Kongressen finner sted fylkesvis.»

Aksel Espeland, Bygningsindustriarbeiderforbundet, Bergen: Jeg vil støtte foregående taler. Vi kaller oss en demokratisk fagbevegelse, men disse avstemningsreglene i dette spørsmål smaker litt for mye av diktatur, eller la meg heller si diktat. Hvis de respektive forbunds administrasjon har kommet med sin instilling kan man godt si at valget allerede er foretatt. Det måtte kunne gå an å komme til en mer rettferdig ordning slik at medlemmene får den innflytelse på valget som vi bør ha i en demokratisk bevegelse. Jeg vil henstille til forsamlingen at de tenker seg om når de stemmer over forslagene i dette spørsmål.

Dirigenten refererte et forslag fra *Rolf Brauer, Drammens faglige Samorganisasjon* sålydende:

«Under henvisning til de innsendte forslag nr. 45—53 henstiller Kongressen til Sekretariatet å nedsette et utvalg til å utrede og framlegge for neste kongress endrede regler for valg av representanter til Kongressen.»

Nordahl: Sekretariatet er av den oppfatning at det ikke er noen grunn til å gjøre noen endringer i de valgeregler vi nå har. Vi har valgeregler i vårt land som er av de mest demokratiske som noe lands fagbevegelse har når det gjelder valg av representanter til Kongressen. Det heter jo i reglene at «alle representanter til Kongressen skal velges under direkte medvirkning av medlemmene». Den formen vi nå har at samtlige medlemmer innen et forbund får adgang til å stemme på representanter til Kongressen mener vi er den beste. De skal ikke representere noe fylke, men de skal representere sitt forbund fra landsende til landsende, og enhver annen ordning vil være dårligere enn den vi nå har. Derfor vil jeg anbefale Sekretariatets innstilling.

Willy Davidsen, Kommuneforbundet, Bergen: Det er en utbredt misnøye med den valgformen vi har til Kongressen i dag. Interessen for å stemme over representanter til Kongressen er minimal. Den dag en er innstilt fra forbundsstyret til Kongressen, den dag kan du bestille hotell. Men forslag nr. 53 er ikke fullt dekkende for andre enn de forbund som har like mange representanter som

de har fylker, altså over 22 representanter. Det spørres derfor om ikke det forslag som dirigenten refererte er riktig, om det ikke kan fins fram til bedre måter å gjøre dette på. Jeg vil derfor anbefale Brauers forslag.

Einar Carlson, Papirindustriarbeiderforbundet, Buskerud: Det er mer direktiver enn det er deokrati når det gjelder valg til Fagkongressen. På det fagforeningsmøte vår forening hadde når vi skulle velge folk til Fagkongressen var det et av våre medlemmer som sa: Det er valg som til et stortingsvalg, men det er bare en liste som ved et valg i Sovjet. Det er nemlig ikke anledning til å sette opp en motliste. Og man kjenner jo heller ikke alle kandidater som er oppført på listen. Det blir noe tilfeldig over det hele, og det burde det ikke være ved et så viktig valg som dette. Jeg vil anbefale Brauers forslag om å nedsette en komité til å utrede spørsmålet. For nå har ikke medlemmene hatt anledning til å rette på innstillingene, og har ikke hatt et ord å si i saken. Det må det bli en forandring i. Taleren la fram følgende forslag:

«Kongressen er enig i at vedtektene for valg av representanter til Fagkongressen ikke er demokratisk nok. Den ber Sekretariatet om å nedsette en komité til å utrede saken. De direktiver som ble gitt på Fagkongressen i 1957 i forbindelse med nedsettelse av en komité til å behandle reglene for tarifforslag, er direktiver i denne sak også.»

T h. H a n æ s, Telemark fylke: Jeg ble forbauset når jeg hørte en av representantene fra Telemark opptok forslag om at man skulle ha fylkesvise valg av representanter til Kongressen. Vi har jo både òg i dag. Forbundenes representanter velges jo forbundsvis, og forbundene har jo avdelinger rundt om i landet. I Telemark er vel praktisk talt samtlige forbund representert og skulle vi slå sammen hele fylket så skjønner jeg ikke hvordan det skulle foregå. Kan gjerne være med på at det ble en mer demokratisk ordning ved valg av representanter enn det er nå, men hvordan skal man finne den. Løsningen er ikke det av Espeland opptatte forslag. Jeg er tilbøyelig til å anbefale Sekretariatets forslag og at vi ser nærmere på saken hver på vår plass. Tror ikke det har noen hensikt med noen utredning fra en komité. Jeg tror heller det bør komme nedenfra, så medlemmene selv finner ut den mest praktiske og mest demokratiske valg måten til Kongressen.

J o h s. N e s b ø, Elektrikerforbundet, Bergen: I vårt forbund går vi fram på den måten at forbundet sender ut sakene så alle medlemmer og avdelinger først innstiller på kandidater til Kongressen. Fra disse forslagene som kommer inn til forbundet foretar så forbundsstyret innstillingen. Hele landet får være med å inn-

stille, så velger vi etter det. Det kan da ikke være noe bedre å gå til en fylkesvis ordning. Jeg syns at noen mer demokratisk ordning enn det vårt forbund har, kan vi ikke få.

Walter Kristiansen, Arbeidsmandsforbundet, Oslo: Det har vært sagt at den nåværende valgordningen er så udemokratisk. Det som faller enkelte tungt for hjertet antar jeg kommer av at hvis det på avstemningsmøtene opptas forslag på andre kandidater enn på de av forbundsstyret innstilte kan det ikke skje i form av mangfoldiggjorte lister eller stemmesedler. I vårt forbund får vi inn forslag fra samtlige avdelinger og vi følger reglene hvor det står i punkt 2 «at så langt som råd er skal tas omsyn til at de forskjellige landsdeler, yrker og grupper blir representert». Arbeidsmandsforbundet har 11 representanter til denne kongress og de kommer fra de forskjellige grupper i forbundet. Det må da være en demokratisk ordning når man først har fått innstilling fra de forskjellige avdelinger i forbundet at man ut fra disse forslag foretar en fordeling så vidt mulig også geografisk. Vårt forbund har f.eks. folk på Kongressen fra Kirkenes og til Sørlandet. Ordningen i dag er så demokratisk at medlemmene hvis de vil, kan avskjære samtlige tillitsmenn i et forbund fra å være deltaker i Kongressen hvis de finner det nødvendig. Jeg anbefaler Sekretariatets innstilling.

Olav Østerud, Bekleddningsarbeiderforbundet, Hedmark: Jeg vil si meg enig med foregående taler. Hvis man følger de nåværende avstemningsregler til valg av Kongressen så skulle de være fullt ut dekkende for en forsvarlig representasjon til Kongressen. I vårt forbund gikk det ut en anmodning til avdelingene om å foreslå representanter, og når forslagene var kommet fra de respektive avdelinger til forbundsstyret så sendte dette ut igjen de foreslåtte kandidater til avdelingene som foretok valg. Det skulle da fullt ut dekke en demokratisk valgordning. Ved den fylkesvise fordeling som det her er foreslått er jeg redd for at de store forbund ville bli for-fordelt ved valg til Kongressen. Man måtte i så fall ha begrenset adgang til å velge fra de store forbund ellers ble de små forbund satt utenfor.

Alfred Nilsen, Sekretariatet: Jeg må erklære meg enig med Nordahl i at denne valgordningen er bygd på demokratiske prinsipper så langt som disse prinsipper i praksis lar seg tilpasse i noen sak. Det er to ting som taler for dette: For det første er det jo slik at forbundene sender ut anmodning om å komme med forslag på representanter. For det andre så er det avdelingenes medlemmer som foretar valg. Det som i mellomtiden skjer, og som er bestemt i vedtektene er, at forbundsstyret, landsstyret eller lands-

møtet har myndighet til å fungere som valgkomité. Derfor er det som sendes ut en valgkomitéinnstilling, som de der skal foreta valget skal stemme på eller la være å stemme på. Det er ikke noe annet som skjer her enn i forsamlinger ellers hvor valg skal foretas. Men av praktiske grunner fungerer jo et forbundsstyre som valgkomité, ellers ville det lett oppstå kaos, hvis hver avdeling skulle stemme på hver sin kandidat. Men det er forskjellige hensyn som må tas når man skal sette opp en slik valgkomitéinnstilling. Handel og Kontor representerer kvinnene i sterk grad. Men når vi anmoder avdelingene våre å komme med forslag, så kommer det ikke forslag på kvinner, men det slomper jo. Og når vi ved valgene til denne kongress anmodet avdelingene å komme med navn, så kom det iallfall så mange forslag på kvinner at vi kunne innstille på to kvinner av de 16 representanter vi hadde rett til. Men hvis det hadde vært slik at forbundsstyret ikke hadde myndighet til å komme med innstilling, hadde det ikke blitt valt noen kvinner fra vårt forbund til denne kongress. Det må derfor bare være en fornuftig ordning at f. eks. et forbundsstyre har et ord med i laget når det gjelder en så vidt viktig sak som denne.

Bjarne Blikeng, Møre og Romsdal fylke: Jeg vil gjøre merksam på at distriktsrepresentantene ikke er valt etter samme valgordning som forbundsrepresentantene. Jeg skal ikke foreta noen manngjening mellom dem, jeg finner begge ordninger like brukbare. Før har en forsøkt ordningen med at landet har vært inndelt i valgkretser. Et fylkesvis valg er av praktiske grunner helt ugjennomførlig. Det eneste brukbare jeg kunne tenke meg var å nytte valgkretser som har vært forsøkt før. Men er nå det en mer rettferdig ordning? Den gang vi praktiserte det i vårt forbund i Møre og Romsdal hadde vi aldri mulighet for å få noen representant på noen kongress. Vi stemte da sammen med en del av Sør-Trøndelag. Etter den nåværende ordning har vi iallfall hatt representanter på to kongresser. Når forbundsstyret søker å fordele representantene så godt som mulig så er det den beste garanti. Tror det er unødvendig å gjøre noen endringer i de vedtekter man har i dag.

Einar Carlson: Jeg representerer papirarbeiderne og ble innstilt av min egen fagforening som nr. 1 og i to andre fagforeninger som nr. 2. De andre fagforeninger i Drammens-distriktet stemte på hver sine kandidater. Følgelig ble jeg innstilt av forbundet, og dermed var jeg valt. Blir man innstilt av forbundet behøves det ikke noe valg i det hele tatt. Jeg vil anbefale mitt forslag om at det nedsettes en komité til å utrede saken, og søke å komme fram til en mer rettferdig valgordning.

Votering:

Det ble stemt pro og kontra Sekretariatets innstilling og det opp-tatte forslag nr. 53. Innstillingen ble vedtatt mot 7 stemmer som ble avgitt for forslag nr. 53.

Forslagene fra Brauer og Carlson ble besluttet enstemmig over-sendt det nye sekretariat.

c) Endringer av samorganisasjonenes vedtekter.

P. M e n t s e n : Det er innkommet endel forslag til endringer av vedtektene og den kontingent og kontingentinnbetaling som nå gjelder. Etter det vedtak Kongressen fattet i 1953 er det Representantskapet og Kongressen som skal ha avgjørelsen i disse saker. I de retningslinjer for de lokale samorganisasjoner som da ble ved-tatt heter det blant annet i punkt 4:

«Kongressen i LO vedtar første gang normalvedtekter for de stedlige fellesorganisasjoner, eventuelle senere endringer vedtas av Representant-skapet.»

Kongressen ga imidlertid Representantskapet fullmakt til også første gang å vedta normalvedtektene. Det heter om det i Kon-gressens vedtak:

«Representantskapet får fullmakt til å vedta mønsterlover for de nye samorganisasjoner.»

I samsvar med dette vedtaket ble de någjeldende vedtekter for de lokale samorganisasjoner vedtatt i juni 1954. Når det gjelder kontingenten er det etter de retningslinjer Kongressen vedtok til-lagt årsmøtene i samorganisasjonene, med godkjenning av Sekre-tariatet, å fastsette den. Det heter i retningslinjene:

«Å fastsette kontingenten til fellesorganisasjonens arbeid, heri inngår også kontingent til kultur- og opplysningsarbeid. Kontin-genten må ikke overstige 10 øre for 1/1-betalene og 5 øre for 1/2-betalende medlemmer pr. uke. Kontingenten må godkjennes av Sekretariatet.»

Den kontingent som gjelder nå er nokså uensartet. En rekke sam-organisasjoner har vedtatt maksimumskontingenten, mens andre har en langt lavere kontingent. Dessuten er det som bekjent en spesial-ordning for samtlige forbund tilsluttet Statstjenestemannskartellet. Det kan derfor kanskje ha nokså mye for seg at man ser både på vedtektene og kontingentordningen for de lokale samorganisasjoner, og det kan kanskje være nødvendig å ta dette opp til ny vurdering. I så fall bør det foretas en utredning som så forelegges Represen-

tantskapet. Jeg minner om at man på sett og vis også har en spesialordning for Akershus fylke, Buskerud fylke og Østfold fylke, spesialordninger hver for seg som kanskje etter distriktenes mening, samorganisasjonenes mening, ikke er tilfredsstillende. Jeg er av den mening at dette tas opp på samme tid og at vi ser det hele under ett. Sekretariatet foreslår derfor for Kongressen:

«Samtlige forslag vedrørende de lokale samorganisasjoner sendes Sekretariatet, som foretar en gjennomgåelse av samorganisasjonenes vedtekter og vurdering av gjeldende kontingentordninger. Den innstilling Sekretariatet kommer til forelegges Representantskapet til avgjørelse.»

Taleren tok opp det siterte forslag. Kanskje kunne et slikt utvalg ha sin innstilling ferdig til første representantskapsmøte. Jeg skulle tro at dette skulle dekke samtlige de forslag som er innsendt til Kongressen.

Alf Olsen, Troms fylke: Jeg er for så vidt enig i Sekretariatets innstilling. Når det gjelder samorganisasjonene i vårt fylke, Troms fylke, så er det samorganisasjonen som har hatt et veldig strev med mange fagforeninger med å få dem tilsluttet samorganisasjonen. Som regel har det lyktes, ved forbundenes bistand, å få dem tilsluttet samorganisasjonen. Men vi har også eksempler på at det er foreninger som har gått ut og inn av samorganisasjonen flere ganger. Vi har fortsatt fagforeninger som står utenfor fellesnevneren på vedkommende sted. Det er kjedelig for de andre fagforeninger, for da ressonerer de som så at da behøver vel heller ikke vi å stå tilsluttet samorganisasjonen. Det er klart at dette forhold skaper kontingentsvikt til samorganisasjonen. Jeg var i sin tid med i komitéen som utredet spørsmålet om omlegging til lokale samorganisasjoner, men jeg hadde ikke tenkt meg muligheten av at en slik utvikling som den jeg her har nevnt skulle finne sted. Det er meget maktpåliggende at vi får en fast ordning i stand, også av hensyn til de andre.

Jeg vil også nevne et forslag fra Haugesund faglige Samorganisasjon som nevner dette med kontingentordningen fra kartellforbundene. I mange distrikter er det jo slik at samorganisasjonene har sin vesentlige tilslutning fra foreninger som står tilsluttet Statstjenestemannskartellet, og at disse foreninger skal betale en mindre kontingent er sjenerende for økonomien. At dette jeg her har nevnt må opptas til ny vurdering ut fra de praktiske erfaringer vi har innvunnet er klart. Jeg anbefaler Sekretariatets forslag og håper at vi skal komme fram til en ordning som kan holde.

O d d O w r e n, Bekledningsarbeiderforbundet, Hamar: Vi har i Hedmark hatt en rekke distriktskonferanser med medlemmer av samorganisasjonene. På hvert møte har det vært reist innsigelse mot den avtale som er gjort med hensyn til kontingenten for Statstjenestemannskartetlet. Jeg er ennå ikke klar over hvorfor denne avtalen er kommet i stand. Hvorfor skal kartellets organisasjoner stilles gunstigere enn andre? Det er derfor riktig av denne kongress å drøfte forholdet med de lokale samorganisasjoner. Jeg syns ikke det er riktig at enkelte grupper innen fellesskapet skal få fordeler på bekostning av andre, derfor bør den nevnte avtale med kartellet omgjøres eller oppheves. For øvrig kan jeg være enig i at det er nødvendig å endre noe på vedtektene for de lokale samorganisasjoner. Taleren tok opp forslag nr. 62 sålydende:

«Den avtale som er opprettet mellom Sekretariatet og Statstjenestemannskartetlet om en spesiell kontingentordning til de lokale faglige samorganisasjoner for medlemmer av Statstjenestemannskartetlet oppheves.»

Subsidiært foreslås:

«Avtalen om en sentral kontingentinnbetalingsordning til de lokale faglige samorganisasjoner for medlemmer av Statstjenestemannskartetlet godkjennes.

Kongressen fastsetter beregningsgrunnlaget til 80 prosent av ideell kontingentinnfang.»

Kanskje det burde vært føyd til at avtalen oppheves fra 1962 da ville en få en lettere overgang på grunn av kontingentbetalingen.

I n g v a l d H e i n, Elektrikerforbundet, Stavanger: Vi har også reist saken på grunn av at det i dag eksisterer ulike økonomiske forpliktelser på de enkelte avdelinger som er tilsluttet de faglige samorganisasjoner. Det heter i vedtektenes § 9 at «kontingentens størrelse fastsettes av årsmøtet i den enkelte samorganisasjon». Trass i dette er det gjort unntak for denne bestemmelsen for enkelte avdelinger og forbund, det er her før nevnt Statstjenestemannskartetlet. Norsk Sjømannsforbunds avdeling i Stavanger har også en spesiell avtale hvor de betaler bare for 300 av avdelingens 1500 medlemmer. På grunn av kontingentsvikt måtte Den faglige Samorganisasjon i Stavanger på sitt årsmøte forhøye kontingenten fra 6 til 8 øre for 1/1-betalende og fra 3 til 4 øre for 1/2-betalende. Det er uriktig at andre må betale for de som ikke opprettholder sine forpliktelser. Taleren la fram dette forslaget:

«Kongressen gjør vedtak om at det fastsettes en ensartet kontingent til drift av de lokale samorganisasjoner og at denne fastsettes til 6 øre for 1/1-betalende og 3 øre for 1/2-betalende pr. solgt merke.»

Ole Samuelsen, Rogaland fylke: Jeg vil anbefale forslag nr. 63 fra Haugesund og Omland faglige Samorganisasjon, og talemannen refererte dette:

«At den nye kontingentordningen med 5 øre pr. medlem pr. måned fra forbund tilsluttet Statstjenestemannskartetlet blir omgjort.»

Denne ordningen med kartellet har vakt oppmerksomhet, og det kan bety de faglige samorganisasjoners være eller ikke være, idet mange andre foreninger skyter seg inn under kartellets kontingentordning. Svikter det økonomiske grunnlaget for samorganisasjonene kan de bli ødelagt. Vi har en fin ordning for de forbund som er tilsluttet Statstjenestemannskartetlet. Vi sender inn en melding om hvor mange medlemmer de forskjellige statlige organisasjoner har og i tur og orden får vi inn 5-øringen pr. medlem pr. måned for samtlige medlemmer. En gunstig ordning. Hvis alle forbund gjorde slik var det en enkel historie, men det er nok enkelte forbund som ikke betaler for alle sine medlemmer, det gjelder i første rekke de større forbund. Men kunne vi få samme ordning som for statsforbundene med alle forbund ville det hjelpe bra.

For vi har stramme budsjetter å arbeide etter i samorganisasjonene, iallfall er det slik i Haugesund.

Richard Thon, Vestfold fylke: Jeg vil anbefale Tønsberg og omland faglige Samorganisasjons forslag. Det gis samorganisasjoner som har en kontingentordning som nærmest må sies å være symbolsk. Derfor bør det være en minimumskontingent av 3 og 5 øre og ikke noe mindre. 5 og 10 øre er også lite, hvis samorganisasjonene skal gjennomføre de oppgaver som er nødvendige. Etter omleggingen er det blitt svært lite penger å rutte med, og derfor må vi søke å holde kontingenten så høy som mulig. Jeg vil anbefale at vi i hvert fall får dette «golvet» så det blir minimumskontingent iallfall. Jeg vil også be om at kontingenten for Statstjenestemannskartetlet blir endret, for det er mange samorganisasjoner som lider økonomisk under dette. På våre trakter vil jeg spesielt nevne samorganisasjonen i Horten.

Så var det noen ord om valgbarheten til styrene i samorganisasjonene. I de relativt små samorganisasjoner kan det være vanskelig å få de rette folk på de rette plasser ved å være tvunget til å finne dem i fagforeningsstyrene eller de representantskap som måtte være til stede. Så sant de er medlemmer av LO bør de være valgbar til de tillitsverv som en samorganisasjon måtte ha. Vi har hos oss hatt mye plunder med dette, så en endring her ville være bra.

M. Trana, Sekretariatet: Jeg tror ikke vi på denne kongress kan gå i detalj når det gjelder det som har skjedd i denne sammen-

heng. Det var mange ting som det var nødvendig å ta hensyn til, når man fikk i stand avtalen om kontingentforholdet for forbund som er i Statstjenestemannskartellet. Tror ikke det tjener noens interesse å ta opp det til bred debatt, og jeg skulle tro at også de som føler at denne ordning virker noe urettferdig vil tjene saken best ved å slutte opp om det forslag som Sekretariatet har lagt fram. Man får ta opp den ordning vi har, og se om det er mulig å revidere den, se om det er mulig å få den noe bedre så alle kan føle seg noenlunde tilfreds. Det er 14 forbund her på Kongressen som tilhører Statstjenestemannskartellet, men jeg vil henstille til dem at man ikke tar opp til debatt realiteten som ligger bak, og som har ført til den ordningen som er kommet i stand. Jeg er enig i det forslag som er lagt fram av Sekretariatet og jeg tror at kartellforbundene vil legge godviljen til og være med på en revisjon av den ordning man har, så den virker mer tilforlætelig for alle.

Dirigenten: Det er inntegnet 6 talere. Jeg vil foreslå strek og 5 minutters taletid. — Tilrådt.

Anders Rogstad, Jern og Metall, Trondheim: Det har skapt misnøye innen de enkelte lokale samorganisasjoner at det ikke skal være ens kontingent for alle foreninger som står tilsluttet samorganisasjonen. Jeg kan for øvrig vise til de innlegg som har vært her når det gjelder statsjenestemennenes organisasjoner, og behøver ikke gjenta det. Når kontingentforskjellen kan dreie seg om fra 1 til 10 øre så er det naturlig at det blir misnøye. Det har også skapt store vansker å få inn kontingenten til samorganisasjonen på grunn av at den skal være så uensartet. Jeg gir min tilslutning til Sekretariatets forslag under den forutsetning som Mentsen ga lovnad om i sin innledning at det ikke vil ta altfor lang tid før man kan oppnå en bedring på dette forhold.

Kjell Lien, administrasjonen: Jeg vil si noen ord om kartellkontingenten og de spørsmål som er blitt stilt her. Det er også endel misforståelser når det gjelder kontingentens størrelse. Årsaken til at man har fått den spesielle ordningen med kartellet, er at innen disse forbund er det distriktstvis foreninger som strekker seg over flere samorganisasjoner og til dels også over flere fylker. Det viste seg på et tidlig tidspunkt at det var ikke mulig for samorganisasjonene selv å få kontingent fra disse distriktstvis organisasjoner. Det ble da tatt opp drøftinger med kartellet for å finne fram til en ordning som kunne skape et bedre forhold enn det man hadde. En kom da fram til at de til kartellet tilsluttede forbund, skulle betale inn sentralt til LO kontingent tilsvarende 1 øre pr. uke pr. medlem pr. år. Det er for manges vedkommende lagt ut slik at kontingenten til samorganisasjonene blir 1 øre selv om

de har full kontingent 10 øre. Det er ikke riktig. I de to år vi har hatt denne ordning har det vist seg at tildelingen av kontingent til de enkelte samorganisasjoner som sender inn krav på kontingent, den kommer på 40 prosent av den enkelte samorganisasjons egen kontingent, slik at de samorganisasjoner som har en kontingent på 10 øre pr. uke får 4 øre pr. uke for brutto medlemstall i sitt område for forbund i kartellet. Av de 212 samorganisasjoner vi har dreier det seg om 89 samorganisasjoner som skal ha kontingent etter denne ordning. Kravet er på noe under 70 000 kroner og de får tildelt 28 000 kroner av denne kontingent, altså ca. 40 prosent.

For å ta en sammenlikning med kontingenten for øvrig vil det si at denne kontingenten totalt sett utgjør ca. 110 prosent av den kontingent samorganisasjonene har fra de øvrige forbund. Kontingentinngangen i samorganisasjonene totalt sett er på 592 000 kroner pr. år. Jeg tror at den kontingentsvikten som ligger i de enkelte samorganisasjoner er større enn problemet med kartellkontingenten. Jeg vil anbefale Sekretariatets forslag så vi kommer fram til en bedre ordning enn den som er i dag.

J a n E. O l s e n, Skotøyarbeiderforbundet, Bergen: Samorganisasjonene er delvis i økonomiske vansker. Det viser seg blant annet i agitasjonsarbeidet. Der driver samorganisasjonene et delvis illojalt arbeid på tvers av forbundenes oppbygging av sitt organisasjonsapparatet. Skotøyarbeiderforbundet er et lite forbund med bedrifter spredt utover det hele land, og mange små enheter. Vi har søkt å samle disse under en fellesforening. Vi har blant annet endel slike bedrifter jeg nevnte utenfor Bergen som står tilsluttet Bergens-avdelingen. Så opplever vi den ting at samorganisasjonene ute i distriktet går på disse organiserte arbeidere for å få dem til å danne egne foreninger på en 14, 15 og 16 medlemmer. Dette gjør de uten å tenke på de konsekvenser det kan få for de enkelte forbund. Det må derfor strengere avgrensede regler til for de enkelte samorganisasjoners arbeid. Det forhold jeg har påpekt kan vanskeliggjøre vårt eget organisasjonsarbeid på grunn av denne kappingen av medlemmer. Det fins uorganiserte arbeidere rundt omkring som samorganisasjonen heller burde ta seg av.

E i n a r W i t h, Rogaland fylke: Når vi ser på det arbeid som samorganisasjonene utfører, så må en vel kunne si at arbeidsområdet stadig blir utvidet, og dette trenger en også økonomi til. Det er nå en rekke større fagforbund som har ansatte stedssekretærer på de enkelte steder, og på disse steder er det vanskelig å få kontingenten helt ut i og med at disse forbunds medlemmer har den oppfatning at medlemskapet i samorganisasjonen har de ikke noen fordel av. For de samorganisasjoner som har ansatte sekre-

tærer går en stor del av budsjettet til lønninger, en kan si godt og vel halvparten går til lønninger, husleie, kontorsaker m. v. og det resterende blir da til å drive det faglige, politiske og kulturelle arbeid. Samorganisasjonen i Stavanger har foreslått, og jeg vil oppta følgende forslag her:

«Følgende tilføyelse til vedtekter for de lokale faglige samorganisasjoner § 9, siste avsnitt, siste linje: «Unntatt i spesielle tilfelle.»

Vi mener med dette at LO i spesielle tilfelle kan yte samorganisasjonene et tillegg selv om ikke de 10 ørene helt uttas. For øvrig vil jeg støtte forslag nr. 63 som gir uttrykk for Stavanger og om-lands Samorganisasjons syn på dette spørsmål.

I n g o l f H o l t h e, Trondheim faglige Samorganisasjon: Jeg vil si meg enig med Sekretariatets innstilling om at det er grunnlag for en ny vurdering av samorganisasjonenes vedtekter, men hadde gjerne sett at Kongressen hadde fattet et prinsippvedtak om at kontingenten skal være ens. Taleren tok opp forslag nr. 68 hvor det heter.

«Fagkongressen anmodes om å treffe vedtak om at kontingenten skal være lik pr. merke pr. medlem for samtlige foreninger tilsluttet de respektive lokale samorganisasjoner.»

Jeg tror at gjennomføringen av et slikt vedtak vil bety en lettelse for Sekretariatet og Representantskapet når de skal komme med forslag til endringer av vedtekter for samorganisasjonen.

T h v. K a r l s e n, Tjenestemannslaget, Oslo: LO-sekretæren, Lien, ga de opplysninger som jeg mener det var riktig å få fram i denne saken når det gjelder forbundene i Statstjenestemannskartellet, jeg vil bare underskrive at de er riktige.

P. M e n t s e n: Jeg går ut fra at samtlige talere som har engasjert seg etter nærmere overveielse er kommet til det resultat at det beste forslag Kongressen bør slutte seg til er Sekretariatets innstilling. Samtlige innsendte forslag blir jo å oversende til Sekretariatet, og da vil alle ting bli vurdert, både kontingentordningen som nå er, administrasjonsordningene og vedtektene. Man kommer til å se alt under ett, og det skulle være betryggende. Fagkongressen har jo tidligere gitt Representantskapet den myndighet også å fastsette kontingenten. Derfor vil det være helt feilaktig om man allerede nå på forhånd skulle fatte et bindende vedtak om kontingenten her på Kongressen, da det hele skal utredes.

Votering:

Sekretariatets innstilling med tilleggsforslag ble vedtatt mot 5 stemmer.

Ettermiddagsmøtet ble nå hevet.

Formiddagsmøtet 30. mai

Dirigent: Tor Aspengren.

Sekretærer: Else Ørbæk og Bjarne Dahlberg.

Før forhandlingene begynte sang forsamlingen «Frihetens forpost». Protokollen fra ettermiddagsmøtet 29. mai ble opplest og enstemmig godkjent.

Kongressen tok så fatt på behandlingen av

Dagsordenens punkt 4.

d) Fagorganisasjonens stønadskasse.

Innleder H a n s H e g g : På Kongressen i 1957 ble det redegjort for forhandlinger vi hadde hatt med forsikringsaktieselskapet Samvirke om mulighetene for opprettelse av en gruppelivsforsikring for LO's medlemmer. Forutsetningen fra LO's side var at hovedprinsippene i de nåværende forsikringskasser i forbundene måtte dekkes gjennom en slik gruppelivsforsikring. Dette viste seg å være vanskelig å få til da det gjennom en forsikring ikke lot seg gjøre å få inn bestemmelser om forskudd av forsikringsbeløpet. Det gjaldt både forskudd ved ektefelles død og forskudd til medlemmet i levende live.

For ektefeller kunne spørsmålet bli løst ved at det ble tegnet 2 forsikringer, en for medlemmet selv og en for ektefellen. Utbetaling av forskudd til medlemmet i levende live lot seg derimot ikke gjennomføre.

Dessuten ble de premier som forsikringsselskapet mente å måtte ha høyere enn den kontingent som vi på vår side mente å kunne klare oss med ved å ordne oss gjennom egne kasser. For å komme noe lenger ned med premien ble det fra selskapets side antydning å sette en grense oppad, slik at forsikringen ikke skulle gjelde lenger enn til fylte 70 år, men slik at det da ble utbetalt et engangsbeløp når medlemmene ved 70-årsgrensen trådte ut av forsikringen. Dette engangsbeløpet måtte imidlertid organisasjonene selv betale.

Alt dette betød så mange avvikelser fra det en gjennom de forbundsvise forsikringskasser i en lang rekke år hadde innarbeidet at LO's representanter ikke fant å kunne tiltre det av forsikrings-selskapet framlagte forslag til en kollektiv forsikring.

Slik sto saken da den ble forelagt på Kongressen i 1957 med forespørsel om en skulle legge mer arbeid i saken eller ikke.

Kongressen gjorde dette vedtak:

«Kongressen tar redegjørelsen til etterretning og henstiller til Sekretariatet å fortsette arbeidet med utredningen av saken med sikte på en felles forsikringsordning for AFL's medlemmer enten ved en forsikring i et forsikringsselskap eller ved en felles forsikringskasse. Hvis en kommer fram til et forsvarlig og akseptabelt resultat, forelegges dette for forbundene. Under forutsetning av en tilstrekkelig tilslutning fra forbundene gis AFL's representantskap fullmakt til å gjøre endelig vedtak i saken.»

I Sekretariatets møte 4. juni 1957 ble det vedtatt å sette ned en komité for å forestå utredningsarbeidet. Komitéen ble bestående av:

Peter Fossum, Bygningsindustriarbeiderforbundet,
Sverre Olsen, Jern- og Metallarbeiderforbundet,
Karl Furuskjæg, Kommunforbundet,
Sigurd Marcussen, Papirindustriarbeiderforbundet,
Bjarne Dahlberg, Baker- og Konditorforbundet,
Odd Humblen, Kjemisk Industriarbeiderforbund,
Thora Johansen, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forb.,
Thor Sønsteby, Sjømannsforbundet,
Hans Hegg, LO,
Jon Rikvold, LO, som komitéens sekretær.

Rikvold ble senere avløst av Per Dragland.

Komitéen behandlet først spørsmålet forsikring kontra egen kasse på organisasjonsmessig basis. På grunnlag av det foreliggende materiale fra de forhandlinger som tidligere var ført og også på grunn av at flere av komitéens medlemmer i sine forbund hadde hatt forsikringer i selskaper og høstet den erfaring at egne kasser ble det mest fordelaktige, kom komitéen til at det samme måtte bli tilfelle når det gjaldt forsikringskassene. Komitéen besluttet seg da for å konsentrere arbeidet for en felles stønadskasse.

For å få et grunnlag å bedømme stillingen innen de bestående kassene på, hvilke ytelsesformer som er benyttet, størrelsen av ytelsene og betingelsene for å oppnå dette, innhentet komitéen opplysninger fra forbundene for årene 1956, 1957 og 1958.

Oversiktene som vi fikk inn viste at det bare var 4 forbund som ikke har forsikringskasser eller liknende ordninger. Disse 4 forbund

utgjorde en relativ liten del av medlemsmassen idet de bare representerte 0,7 prosent av LO's medlemmer. Alle de øvrige forbund har utbetalinger ved medlems død og ved ektefelles død. 33 forbund har forskuddsutbetalinger til medlemmene i levende live og 17 forbund yter også stønad ved barns død.

Det foreligger ellers i innstillingen fra komitéen endel tabeller om ytelser og betingelser i de bestående forsikringskasser, men jeg skal her bare nevne en del av dette.

Den overveiende delen av utbetalingen er ved medlems død og i 1956 utgjorde denne utbetaling 61,4 prosent av de samlede utbetalinger. Forskuddsutbetalinger til medlemmer i levende live utgjorde 27,6 prosent og til ektefelle og barn 11,0 prosent.

Den maksimale ytelse i 38 forbund viser at 3 forbund hadde en toppytelse under kr. 1000.00, 9 forbund hadde kr. 1000.00, 1 forbund hadde kr. 1200.00, 17 forbund hadde kr. 1500.00, 4 forbund kr. 2000.00, 5 forbund kr. 2500.00 og 1 forbund hadde kr. 3000.00. Toppytelsene varierer altså fra under kr. 1000.00 og opp til kr. 3000.00, men den største gruppen har kr. 1500.00 som maksimums beløp. Det er 17 forbund med et medlemstall på ca. 325 000 eller 61,3 prosent av LO's samlede medlemstall.

Opptjeningstiden i disse 17 forbundene som hadde kr. 1500.00 som toppytelse var: 1 forbund krevde 10 år, 9 forbund 15 år, 5 forbund 20 år, 1 forbund 25 år og 1 forbund 30 år for å bli berettiget til fullt stønadsbeløp kr. 1500.00. I opptjeningstiden er det altså en variasjon fra 10 til 30 år for å oppnå samme stønadsbeløp. Fler-tallet lå her på en opptjeningstid på 15 år som tilsvarende opparbeidelsen av kr. 100.00 pr. år. Disse forbund utgjorde 55,5 prosent av medlemsmassen.

Hvis vi ser på de samme 17 forbund når det gjelder de andre ytelsene viser det seg at forskudd i levende live varierer fra kr. 400.00 til kr. 1500.00. For å oppnå dette kreves et visst antall medlemsår og at en har nådd en viss alder. Antall medlemsår eller opptjeningsår varierer fra 10 til 30 år og den alder som kreves varierer fra 60 til 70 år. 4 av forbundene har 60 år, 8 forbund 65 år, 4 forbund har 70 år og så er det ett forbund som har utbetaling i levende live bare ved arbeidsudyktighet når et medlem må fratre sitt arbeid for godt.

Utbetaling ved ektefelles død har 1 forbund kr. 1000.00 som toppytelse. De øvrige forbund varierer fra kr. 200.00 til kr. 600.00 og opptjeningsårene for toppytelser ved ektefelles død varierer fra 2 til 12 år.

På grunn av disse store variasjonene når det gjelder ytelsene kommer selvfølgelig det samme fram når det gjelder kontingenten

som på det tidspunkt vi fikk inn oppgavene varierte fra 21 øre pr. uke til 60 øre pr. uke. Endel forandringer er foretatt senere og det er forbund som nå har 65 øre pr. uke som kontingent til forsikringskassen.

Disse oppgavene viser altså at det er store variasjoner både i ytelser, betingelser og kontingenter. Kontingentene er fastsatt med sikte på at de skal dekke kassens løpende utgifter. Ikke slik som en på forsikringsmessig basis må gjøre at hver enkelt forsikringstaker skal spare opp sin forsikringssum, men slik at innbetalingene danner det felles grunnlaget som forbundene skal gi stønad av. Kontingenten kan da holdes lavere enn hva ytelsene til hvert medlem tilsier.

Når kassene likevel har gått med balanse, og også overskudd, skyldes det flere forhold som har forbindelse med medlemskapet: Det er bestemmelser om at medlemskapet skal ha en fastsatt minstevarighet før det oppnås berettigelse til ytelser. Medlemskapet skal være uten brudd, slik at de som går ut av organisasjonene taper alle opparbeidede rettigheter. Når det ikke er gjenlevende personer etter et medlem blir det bare utbetalt en viss sum til begravelse osv.

Kassene er gjensidige for så vidt som et medlem ved overgangen fra et forbund til et annet på grunnlag av sitt medlemskap får rettigheter i det forbund han overføres til, men rettighetene beregnes da etter dette forbunds vedtekter uansett om ytelsene derved blir mindre enn han var berettiget til i det forbund han overflyttes fra.

På grunn av alle disse ulikheter som er nevnt angående forholdene i de nåværende kasser mener komitéen at alt taler til fordel for å etablere en felles stønadskasse innen fagorganisasjonen som helhet. Med de varierende regler for ytelser og kontingenter som vi har i dag skulle det være i pakt med våre solidariske tradisjoner og forsøke å skape en utjevning også når det gjelder disse indre forhold. Det har ofte vist seg at det har meldt seg vanskeligheter med overføringer av medlemmer i de tilfelle hvor omlegging til mer hensiktsmessige organisasjonsformer har vært aktuelle. En felles stønadsordning vil lette dette arbeid. Det vil da ikke oppstå problemer på grunn av de ulike bestemmelser som vi nå har i forsikringskassen.

Komitéen har i sitt opplegg lagt stor vekt på at forbundene og avdelingene fortsatt skal ha en direkte kontakt med medlemmene. Vi har forstått det slik at forbundene selv gjerne fortsatt vil ha denne direkte kontakt, slik som de har det i dag og det er vi enig i.

Hvis det er noe av et agitasjonsmoment i dette så hører det jo under våre felles interesser at det kan nyttes innen de organisasjonsleddene hvor det kan gjøre størst virkning.

Medlemskartotekene i forbundene vil fortsatt kunne nyttes for felleskassen, slik at det ikke blir nødvendig med nye kartoteker. Men, behandlingen av sakene, og da særlig alle grensetilfelle som alltid melder seg, vil i en felleskasse by på større sikkerhet for lik bedømmelse og avgjørelse. Viktig er det også at en fellesordning vil omfatte mange medlemmer og få en tilsvarende solid økonomisk og organisasjonsmessig basis. Det vil innebære en større garanti mot uforutsette variasjoner i inntekter og utgifter enn om vi er oppdelt i mindre enheter som nå. Komitéen legger fram forslag til vedtekter for stønads-kassen og uttaler angående medlemskapet i kassen at det bare er adgang for forbund tilsluttet LO til å bli medlem av fagorganisasjonens stønadskasse og det er også slått fast i vedtektene at hvis et forbund sier opp sitt medlemskap i LO så gjelder det automatisk også som oppsigelse av medlemskapet i stønadskassen.

Administrasjonen av kassen er sentralt lagt til LO's administrasjon. Administrasjonsutgiftene i denne forbindelse skal ifølge komitéen dekkes av LO, slik at forbundene ikke blir påført nye utgifter ved etableringen av den felles stønadskasse. Som tidligere nevnt skal forbindelsen til avdelingen gå gjennom forbundene. Det gjelder både kontingent og utbetalinger og for øvrig alt som har med stønadskassen å gjøre.

Finansieringen foreslår komitéen blir lagt opp etter det samme prinsipp som nå er praktisert gjennom en 50 à 60 år i de forsikringskasser vi har. Med andre ord at en bygger kassens finansiering på utliknings-systemer. Da blir det ikke nødvendig med de store kapitaloppleggene. En vil naturligvis ha behov for en viss driftskapital, men for øvrig kan kontingenten avpasses etter det som blir nødvendig for å dekke de stønader som skal utbetales til medlemmene. Før å få en startkapital foreslår komitéen at de forbund som tilmelder seg kassen innbetaler kr. 40.00 for hvert medlem kassen overtar forpliktelser for. Det ligger i forslaget at det ikke gjøres forskjell hverken i kontingent eller stønader om medlemmene ellers står tilsluttet ulike kontingentklasser i sitt forbund. Regner en med tilslutning fra forbund med et samlet medlemstall på 300 000 vil disse 40-kroningene innbringe 12 millioner kroner. Dette er et meget lavt beløp sett i forhold til forpliktelsene som kassen overtar.

Når kassen samtidig skal operere med en liten reserve og en lavest mulig kontingent er det behov for en garantiordning som

kan rekke til for at kassen til enhver tid kan innfri sine forpliktelser overfor medlemmene. Komitéen foreslår derfor at de tilmeldte forbund — i likhet med hva som gjelder for pensjonskassen — trer inn som felles garantister. Slik garanti gjøres effektiv ifall de løpende underskudd bringer åpningsreserven ned i mindre enn halvparten av sitt opprinnelige beløp. For å holde seg til eksempelet foran med 12 millioner som opprinnelig beløp kan det altså først brukes 6 millioner av dette, men hvis det må brukes mer enn de 6 millionene blir differansen å utlikne på de garanterende forbund. Det er imidlertid tatt med i vedtektene at før slikt garanti-krav sendes forbundene skal kravet forelegges for kassens representantskap. Dette er gjort fordi det er representantskapet som skal fastsette den kontingent som fins nødvendig for å dekke stønadsbehovet.

Ved starten av stønadskassen vil de enkelte forbunds medlemmer gi kassen en ulik belastning etter alder, rettigheter og forskuddsregler som de har hatt i sine tidligere kasser eller ordninger. Hvis det blir nødvendig med garanti-innbetalinger har komitéen ment at det er rimelig at garantien blir fordelt etter den andel de enkelte forbund har hatt av kassens utbetalinger. Det som det har vært spørsmål om har vært om en skulle regne denne andelen fra kassens start og til garantien blir effektiv eller om en bare skal bruke det regnskapsåret som garantien gjøres effektiv for som grunnlag. Komitéen er her blitt stående ved det siste alternativet.

Det har også i komitéen vært drøftet om kassen burde sikres et visst årlig overskudd gjennom en slik garanti som nevnt. For å sammenlikne med pensjonskassen har vi jo der bestemmelser om at de tilsluttede organisasjoner garanterer at kassens inntekter i det enkelte driftsår skal overstige utgiftene med 25 prosent. Komitéen har når det gjelder stønadskassen nøydt seg med å forme regler for overgangstiden. Det må senere bli Representantskapet som får til oppgave å avgjøre kontingentspørsmålet, og sikre driften på lengre sikt. Da vil en ha erfaringene å bygge på og kan fastsette den kontingent som strengt tatt blir nødvendig for å dekke de stønads-satser som skal nyttes. Komitéen foreslår at en i starten setter kontingenten til kr. 25.00 pr. medlem pr. år eller til kr. 0,50 pr. medlem pr. uke for samtlige betalende medlemmer. På grunn av det som allerede er nevnt foran kan vi ikke si at dette kontingentforslag hviler på absolutte sikre beregninger etterat vi også har tatt ulykkesstønaden inn som et ledd i de ytelser kassen skal gi. De første par årene vil imidlertid gi Representantskapet det nødvendige grunnlag for å kunne bedømme kontingentens størrelse.

Når det gjelder ytelser og stønadsstørrelse er dette bygd opp

etter opparbeidet medlemskap på grunnlag av betalte kontingenter. Komitéen foreslår at i første omgang settes høyeste stønadsbeløp til kr. 2000.00 for betalende medlemmer med minst 20 merkeår hvilket tilsvarer 1000 betalte ukemerker. Ytelsene vil da ligge i overkant av de som nå gjelder. Videre er det meningen at samtlige som har 20 merkeår skal fortsette å opparbeide seg kr. 100.00 pr. år opp til kr. 3000.00. En del av medlemmene i de forbund som i dag har høyere maksimumsbeløp enn kr. 2000.00 vil til å begynne med få lavere ytelse i stønadskassen enn de ved overgangen hadde rettigheter til i sine tidligere ordninger. Det er jo ikke meningen at noe medlem skal tape ved overgangen til felleskassen, hvorfor komitéen foreslår at de forbund dette gjelder holder disse medlemmer skadesløse ved å betale differansen. Dette vil jo bare gjelde i en overgangstid. Også i andre tilfelle hvor medlemmer måtte få sine opparbeidede rettigheter redusert er det forutsetningen at vedkommende forbund dekker differansen ved egne midler i en overgangstid.

På den annen side så overtar stønadskassen med en gang ved starten forpliktelser som er større enn mange medlemmer har hatt i dag i sin nåværende kasse. For eksempel de som har 20 års innbetalt medlemskap, men på grunn av at vedkommende forbund har en begrensning av maksimumsbeløpet til kr. 1500.00, kr. 1000.00 eller om det må være mindre vil vedkommende likevel med en gang være berettiget til kr. 2000.00 i stønadskassen. Dette er betalende medlemmer. I skalaen for opparbeidelse av rettigheter er foreslått at allerede etter 1 år gis berettigelse til kr. 500.00. Dette beløp står da stille i de første årene og fra og med det 6. året stiger det med kr. 100.00 pr. år, opptil kr. 2000.00 og deretter igjen den samme stigning opptil kr. 3000.00, som blir toppytelsen. For de medlemmer som før stønadskassen starter har sluttet sitt arbeid og ikke er betalende medlemmer, overtar kassen forpliktelser begrenset oppad til kr. 1000.00. Ved ektefelles død kan det utbetales kr. 500.00 som forskudd på stønadsbeløpet og hvis det ikke fins berettigede etterlatte når medlemmet dør kan det utbetales opptil kr. 800.00 til medlemmets begravelse. Dessuten kan det utbetales et visst beløp til medlemmene i levende live. Her har det vært spørsmål om hvilke betingelser en skulle sette for en slik stønad. De fleste var enig om å sette en medlemsalder på 30 år, men om en skulle sette en aldersgrense for medlemmet eller om en skulle si at etter 30 års medlemskap kunne forskuddsbeløpet utbetales når han sluttet sitt arbeid uansett alder, var det delte meninger om. De forbund som hadde en fastsatt aldersgrense satte imidlertid så mye inn på å beholde denne ordning at komitéen gikk over til dette og bestem-

melsen ble da at etter 30 års uavbrutt medlemskap i LO og fylte 60 år kan medlemmet få opptil halvparten av sitt opparbeidede stønadsbeløp, begrenset oppad til kr. 1000.00, utbetalt som forskudd, dessuten med en tilføyelse om at det samme kan utbetales medlemmer med 30 års medlemskap uansett alder når de grunnet varig arbeidsuførhet trer ut av arbeidslivet. Dette var de stønader som vi nå ordinært har i våre såkalte forsikringskasser.

I tillegg til disse ytelsene skal stønadskassen også yte stønad ved ulykker og bedriftssykdommer som medfører legemsskade eller død. Legemsskade erstattes ikke hvis skaden blir fastsatt til mindre enn 15 prosent, men fra 15 prosent og oppover betales stønad etter opparbeidet medlemskap slik: Etter 1 merkeårs medlemskap i LO kr. 500.00 deretter stiger beløpet med kr. 500.00 for hvert merkeår opp til 16 år som da gir berettigelse til en engangsutbetaling av kr. 8000.00 for 100 prosent uførhet. Er uførhetsgraden mindre enn 100 prosent betales et forholdsvis mindre beløp. For eksempel et medlem med fulle 16 års medlemskap som får en uførhetsgrad på 50 prosent vil da få utbetalt halvparten av kr. 8000.00 altså kr. 4000.00.

Ved dødsfall utbetales $\frac{2}{3}$ av disse beløpene. Dette vil si at maksimumsbeløpet for et ulykkesdødsfall er $\frac{2}{3}$ av kr. 8000.00 som blir kr. 5333.00. Ved et ulykkesdødsfall for et medlem som er berettiget til toppsatsene både for den ordinære dødsfallstønad og ulykkesstønad, vil det kunne bli utbetalt kr. 7333.00 ved starten av kassen og som senere når opparbeidelsen til de ordinære kr. 3000.00 er nådd, blir kr. 8333.00. Ulykkesstønad skal gjelde så vel for bedriftsulykker som for fritidsulykker. Også når det gjelder denne stønaden har komiteén søkt å holde seg på linje med den praksis som forbundene har på dette område. Fastsettelse av uføregraden i skadetilfelle er bygd på forbundenes erfaringer. For bedriftsulykker har en Rikstrygdeverkets avgjørelse å holde seg til. Den uføregrad Rikstrygdeverket kommer til blir avgjørende også for denne kassen.

For skadetilfeller utenfor arbeidsstedet må en ha kontakt med leger og her har vi fått en navnefortegnelse over Rikstrygdeverkets tillitsleger. Slike tillitsleger er oppnevnt i alle fylker i landet og det skulle bli en grei ordning å benytte disse. Det innebærer også den fordel at bedømmelsen av tilfeller utenfor arbeidsstedet vil bli avgjort på samme grunnlag som tilfeller på arbeidsstedet.

Dessuten skal en for bedømmelse av erstatningsgyldige skadetilfeller bruke de gjeldende alminnelige vilkår for ulykkesforsikring. Disse vilkårene inneholder bestemmelse om at ulykkesforsikring ikke gjelder lenger enn til fylte 70 år og det blir da også gjeldende

for ulykkesstønaden i denne kassen. I praksis har vi tenkt å la ulykkesstønaden gjelde til utgangen av det år medlemmet har fylt 70 år.

Denne praksis følges i dag av noen av de forbund som har ulykkesstønad i egen regi og disse mener å ha god erfaring for denne praksis.

De som har krav på utbetaling fra kassen er avdødes ektefelle, barn inntil fylte 18 år, eller alle eldre barn, foreldre, og søsken som beviselig har vært forsørget av medlemmet.

Vi har også med bestemmelse om at det ikke kan tas utlegg i den enkeltes stønadsbeløp og det kan ikke overføres ved testamente.

Det har vært komitéens håp at alle forbund vil bli med i den solidariske stønadsordningen som denne kassen er ment å bli. Likevel kan en ikke se bort fra at enkelte forbund ut fra ulike motiver velger å stå utenfor, ihvertfall i den første tiden. Av den grunn har komitéen ment at vedtektene også bør ha regler som dekker slike tilfelle.

På forrige kongress forelå det forslag fra et forbund om endring av vedtektene slik at en unngikk det forhold at overføringen av medlemmer fra et forbund til et annet fører med seg at i mange tilfelle fikk et forbund hele belastningen med utbetalingen mens andre forbund hadde innkassert kontingenten. Resultatet av dette ble at Kongressen tok inn en merknad som tilføyelse til § 19 i LO's vedtekter. Denne merknad har følgende ordlyd: «I de tilfelle hvor det virker urimelig at det nye forbund overtar alle forpliktelser, opptas forhandlinger mellom vedkommende forbund og Sekretariatet, som treffer den endelige avgjørelse.»

Sekretariatet har ikke i denne perioden tatt opp noen slike saker til endelig avgjørelse, men det har meldt seg tilfelle som det kunne vært berettiget å behandle etter den siterte bestemmelse, men de ble utsatt i påvente av at denne nye stønads-kassen skulle få bestemmelser som løste problemet.

Komitéen har derfor foreslått at ved overføring av medlemmer mellom forbund som er tilsluttet kassen og forbund som ikke er tilsluttet skal det foretas et økonomisk oppgjør. Dette skal skje på den måte at hvis et forbund utenfor kassen avgir medlemmer til forbund som står i kassen skal det forbund som avgir medlemmet betale den kontingent kassen skulle hatt om medlemmet hadde hatt sitt medlemskap der hele tiden. Den samme forpliktelse ligger på kassen når et medlem overføres fra den og til et forbund utenfor kassen. Grunnlaget for beregningen er den kontingent som vedkommende kasse eller forbund har på overføringsdagen.

Kassens administrasjon blir styret og representantskapet. Representantskapet skal bestå av en representant fra hvert av de tilsluttede forbund og en representant fra LO. Styret skal bestå av 5 medlemmer hvorav LO's hovedkasserer skal være formann. De øvrige 4 medlemmer velges av representantskapet.

Revisjonen skal foretas av LO's revisjonskontor.

Under forskjellige bestemmelser er tatt med at i tilfelle spørsmålet om oppløsning av kassen, kreves det et stemmetall på minst 80 prosent av kassens personlige medlemmer for at så kan skje. I tilfelle det blir oppløsning skal LO's representantskap ta stilling til hvordan kassens midler skal disponeres.

Twist om kassens vedtekter kan ikke bringes inn for sivile domstoler, men forelegges kassens representantskap til avgjørelse. Komitéen har i sitt forslag så vidt mulig fulgt reglene i de forsikringsordninger som gjelder nå. Som tidligere nevnt varierer disse sterkt og det har ikke vært mulig å finne fram til en ordning som dekker dem alle. Hovedprinsippene er imidlertid ivaretatt så langt det overhode har vært mulig.

Nå er det selvfølgelig slik at i de foreslåtte vedtekter har en ikke kunnet ta med for mye detaljer og det forutsettes at det i forbindelse med starten av kassen må sendes ut retningslinjer for den praktiske gjennomføringen og med nærmere forklaringer til de enkelte punkter i vedtektene.

Komitéen konkluderer sitt sluttord med at den legger vekt på den betydning en slik ordning vil ha for solidaritetsfølelsen og fellesskapet innenfor fagbevegelsen og at det er dens håp at det framlagte forslag blir drøftet og vurdert også med dette som bakgrunn.

Innstillingen er undertegnet av alle komitéens medlemmer unntatt Thor Sønsteby som har sin egen uttalelse.

Innstillingen er behandlet i Sekretariatet som innbyr Kongressen til å gjøre følgende vedtak:

Kongressen er enig i innstillingen fra LO's forsikringskomité om opprettelse av Fagorganisasjonens stønadskasse, og rår til at kassen blir opprettet når forbund med et medlemstall som sammenlagt utgjør mer enn halvparten av LO's samlede medlemstall har gitt sin tilslutning.

Jeg opptar Sekretariatets forslag.

Thor Sønsteby: Som de vil se av innstillingen har jeg dissertert i den nedsatte komité når det gjelder etableringen av denne stønadskasse. Jeg vil samtidig gjøre oppmerksom på at jeg

ikke har hatt anledning til å delta i alle møter, men i den utstrekning det har vært meg mulig har jeg deltatt. Jeg vil som alminnelig betraktning bemerke: Flertallet foreslår, som det vil gå fram av innstillingen, store utvidelser når det gjelder utbetaling av forsikringsbidrag fra FSK i forhold til de nå eksisterende kasser. F. eks. det første trinn, etter et års medlemskap begynner det med en utbetaling av kr. 500.00 som øker etter hvert til kr. 2000.00 etter 20 år og til kr. 3000.00 etter 30 års medlemskap. Likeledes har man regnet med en utbetaling av inntil kr. 1000.00 etter 30 års medlemskap som er å betrakte som et slags forskudd. Dessuten er det medtatt et nytt forslag om ulykkesforsikring for invaliditet, 100 prosent med utbetalinger fra kr. 500.00 etter 1 års medlemskap med opptil kr. 8000.00 etter 16 års medlemskap. Til å dekke stønadsordningen skal de enkelte forbund innbetale kr. 40.00 pr. medlem, for Sjømannsforbundet vil det dreie seg om ca. 2 millioner kroner. Videre vil den årlige innbetaling bli kr. 25.00 pr. medlem, for vårt forbunds vedkommende vil det dreie seg om kr. 1 250 000.00 pr. år. Jeg innskyter den merknad at vårt forbund har den ordningen at også frikontingentmerker gir ansiennitet i forsikringskassen, og vi kan derfor ikke bare regne med A- og B-medlemmer, men også ta med de som er ledige. Videre må forbundene være forberedt på garantibetalinger hvert år da det er stor sannsynlighet for at den skisserte finansieringsplan, med avsetning til reservefond, ikke vil holde. Det blir derfor en uforholdsmessig dyr ordning for det enkelte forbund, selv om en ikke kan se bort fra den fordel som er til stede ved de store ytelser. Når det gjelder Norsk Sjømannsforbund vil en tilslutning til denne kasse bety så store uttellinginger at det ville være nødvendig med ganske store kontingentforhøyelser, og dette er etter mitt syn på saken for tiden ikke gjennomførbart. Skal vi gå til kontingentforhøyelse må det være for å styrke vår egen finansielle stilling, hvis det skulle være nødvendig. Vårt forbund har atskillig bedre trygdeordning for sine medlemmer enn mange i land. Ved siden av den alminnelige uførhetstrygd har man sjømannspensjon og den etablerte utbetaling ved dødsfall i tjenesten på kr. 5000.00 som nå er innført i utenriksfarten. Vår forsikringskasse yter opptil kr. 2000.00 til medlem som avgår ved døden, pluss tillegg for hustru og barn, og bygger på et system hvor man opparbeider ansiennitet med kr. 100.00 pr. år betalt kontingent, forsikringmerker inkludert. Kontingentinntekten til vår forsikringskasse uten hensyn til renteinntekter var for 1958 ca. kr. 246 000.00, i 1959 ca. kr. 272 000.00 og i 1960 kr. 284 000.00. Denne kontingent kommer fra A- og B-merker og frikontingentmerker, de siste med

50 øre pr. betalt merke. Utover avsetningen til forsikringskassen avsettes det også fra A- og B-merker til hjelpefondet 25 øre.

Vårt syke- og hjelpefond utbetaler årlig ca. kr. 250 000.00. Det er altså utenom forsikringskassen. Når sistnevnte kasse i Sjømannsforbundet står så vidt sterkt som den gjør skyldes det i første rekke at vi har stor gjennomtrekk av medlemmer (utlendinger). Vi kan vel regne med at vi har ca. 8000—9000 utlendinger som medlemmer. Disse yter sin kontingent til forsikringskassen i likhet med de øvrige medlemmer, men står sjelden så lang tid som medlemmer at de nyter godt av forsikringskassens ytelser. Utbetalinger til utlendinger begrenser seg kanskje til en å to bidrag pr. år. Fra enkelte forbund har det vært hevdet at vi tjener på at mange av våre medlemmer blir overført til andre forbund innenfor LO. Men det kan en sette et stort spørsmålstejn bak. Forholdet er det at en hel rekke av Sjømannsforbundets medlemmer overføres til organisasjoner tilsluttet internasjonale transportarbeiderforbund og skandinaviske organisasjoner, dessuten helt naturlig til Maskinistforbundet og Styrmandsforeningen, som jo begge står utenfor LO.

Taleren hadde utarbeidet en statistikk med hensyn til overførslar til andre forbund og av denne gikk det fram at i den siste 3-årsperiode var det overført gjennomsnittlig 115 medlemmer pr. måned til forbund innen LO. Når det gjelder overføring fra andre forbund til vårt forbund så overføres det gjennomsnittlig 96 medlemmer pr. måned fra LO-forbund. Det vil med andre ord si at vi overfører til andre forbund innenfor LO 19 medlemmer mer enn vi får tilført oss.

I utkastet fra komitéflertallet forutsettes at det enkelte forbund som står utenfor FSK skal foreta et oppgjør seg i mellom og vise versa. Ved å se på antall overførslar og tilbakeførslar fra medlemmer som dreier seg om gjennomsnittlig 211 pr. måned i den siste 3-årsperiode vil en forstå hvilket arbeid det vil medføre hvis komitéflertallets forslag blir vedtatt og satt ut i livet. Det betinger minst 1 funksjonær til å utføre dette arbeid, iallfall for vårt vedkommende, og det vil også betinge mye merarbeid i de andre forbund. En ting som må veie tungt når en skal ta en avgjørelse i dette spørsmål er at vi har en vesentlig renteinntekt av den formue som forsikringskassen i vårt forbund har, ca. 3 millioner kroner. Disse penger er for det meste anbrakt i våre egne eiendommer som gir ganske god renteavkastning. Skulle man nytte 2 millioner kroner av denne kapital vil det bety at obligasjoner anbrakt i eiendommene måtte overføres til andre kasser, eventuelt plasseres i det åpne lånemarked, som kan være vanskelig nok. Jeg har anført i min dissens i komitéforslaget at jeg mener at de ansvarlige instanser

innen Norsk Sjømannsforbund ikke under noen omstendighet kan gå inn for den nye ordning, for det første av økonomiske grunner, for det annet ut fra det synspunkt at vi i alle år har arbeidet for at offentlige, sosiale trygder etter hvert skal utvides og overta forpliktelse for den enkelte i samfunnet som kommer i nød. Jeg er sterkt i tvil om hvordan en felles stønadskasse for hele fagbevegelsen psykologisk sett vil virke overfor de enkelte medlemmer når man tenker på medlemmenes tilknytning til det enkelte forbund.

Jeg vil også nevne at jeg i 20—30 år har vært medlem i ulykkestrygden for sjømenn som er underlagt Rikstrygdeverket. Jeg har vært med i ankenemnda og fått erfaring for hvor lang tid det tar hvis man skal fastsette invalidiet, f. eks. for det enkelte medlem. Denne seigdryging av behandlingen har gjort at RTV er blitt upopulær, og det ikke uten grunn. Og jeg tror at skal man bygge på samme framgangsmåten i den nye stønadskassen, kan man komme opp i samme forhold. Det blir da før eller senere aktuelt å ha sine egne tillitsleger som fastsetter invaliditeten uten å vente på RTV eller eventuell ankeavgjørelse i slike spørsmål. Det vil også medføre utgifter.

Ettersom det foreligger en enstemmig innstilling fra Sekretariatet som tilrår at forbundene går sammen om å danne denne stønadskassen vil jeg ikke på det nåværende tidspunkt framkomme med noe forslag. Jeg går ut fra at når de forskjellige hovedkasserere og forbundsstyrer m. m. får regnet endel på de utgifter som er forbundet med etableringen av denne stønadskasse så skal det være vanskelig å skaffe til veie så mange medlemmer og så mange forbund at det blir flertall av de forbund som er tilsluttet LO. For vårt forbund vil kontingenten bli ca. kr. 1 250 000.00 med mindre vi forandrer våre lover. Når man da i tillegg til det skal regne med 1 million kroner i alminnelig kontingent til LO så kommer vi opp i kr. 2 250 000.00. Vi har tross alt en rekke store administrasjonskostnader både i inn- og utland, ved siden av bevilgninger osv. Fasiten må bli et være eller ikke være. Særlig legger jeg vekt på at det er en rekke ukjente faktorer i spørsmålet om ulykkestrygden. Den andre kan vi vel mer eller mindre regne oss til, bortsett fra bestemmelsen om kr. 500.00 etter ett års medlemskap som jeg har reagert sterkt imot. Jeg vil, som nevnt, ikke på det nåværende tidspunkt ta opp noe motforslag, men jeg vil ta reservasjon overfor innstillingen når det gjelder Norsk Sjømannsforbund.

Ingvald Hansen, Skotøyarbeiderforbundet, Oslo: Komitéens formann sa innledningsvis i sitt foredrag at vedtaket på for-

rige kongress gikk ut på at det skulle arbeides videre med den sak vi nå har til behandling, og i tilfelle en kom fram til et brukelig forslag, skulle det bli forelagt forbundene til uttalelse, og i tilfelle tilstrekkelig tilslutning fra forbundene, skulle det forelegges Representantskapet til avgjørelse. Man må ha det vedtaket klart for seg under den videre behandling av saken på Kongressen. Det er imidlertid bare et par-tre uker siden det foreliggende forslag ble forelagt forbundene, slik at behandlingen i de aller fleste tilfelle ikke foreligger i de fleste forbund. Nå er det jo slik at enhver nyorganisering eller omlegging skal være en rasjonalisering og skal altså ta sikte på å få det noe rimeligere enn hva man har hatt tidligere. Når det gjelder forsikringskassen er det mulig at det for manges vedkommende vil bli en gunstig ordning med det foreliggende forslag, men for mange forbund vil forslaget bli en ganske betraktelig økonomisk belastning. Taleren gikk ut fra sitt eget forbund og påviste med tall at det nåværende forslag vil bety en fordobling av kontingenten. Vårt forbund, og slik er det vel med de fleste andre forbund, har forpliktelser overfor våre eldre medlemmer på i alt kr. 162 000.00. Man må også ta i betraktning de garantiforpliktelser forbundet vil få i henhold til § 5 i vedtektene for FSK. Dertil kommer at vårt forbund vil ha et årlig tap på renter på kr. 14 000.00. En såpass stor økonomisk belastning for et lite forbund må overveies, og settes opp i relasjon til de fordeler en vil få. Og fordelene vil ikke stå i samsvar med de merytelser vi vil få. Men det jeg sier er ikke ensbetydende med at vårt forbund er imot opprettelsen av FSK. Men når en skal ta stilling til et så viktig spørsmål, må forbundenes høyeste myndighet, landsmøtet, overveie fordelene i relasjon til utgiftene, og de må veies i forhold til den bestående kontingent, og om hvorvidt man er villig til å ta den forhøyelsen av kontingenten som er nødvendig. Er man innstilt på det, vel, så har jeg intet mot at man når fram til resultater som dette forslag innebærer. Men behandlingsmåten har i dette tilfelle vært i omvendt rekkefølge av den man skulle hatt. Forbundene skulle hatt anledning til å behandle saken på sine respektive landsmøter og på grunnlag av denne saksbehandling underrettet komitéen om forbundenes eventuelle tilslutning. Man kan si som det heter i innstillingen at «kassen trer i kraft når en halvpart av LO's medlemstall har tilsluttet seg kassen». Det er vel og bra. Men man vil her utvilsomt få en overgangsperiode som vil skape komplikasjoner, og man vil også etter hvert oppleve at de som fra starten av står utenfor etter hvert blir tvunget over i ordningen. For å unngå disse vansker opptar jeg følgende forslag som jeg tror

vil være den riktige framgangsmåten både av hensyn til den foreslåtte ordningen og av hensyn til LO's medlemmer. Taleren konkluderte med dette forslaget:

«Spørsmålet om opprettelse av Fagorganisasjonens Stønadskasse utsettes til neste kongress, slik at forbundene kan få anledning til å behandle det foreliggende forslag på sine respektive landsmøter.»

Fin n Anders en, Jern og Metall, Oslo: Dette er et sentralt spørsmål for fagorganisasjonen som nå må løses. Jeg vil også gi min honnør til komitéen for den innstilling de er kommet fram til. Når det gjelder overføring av medlemmer som alle forbund har vært berørt av så har jo dette med de ulike ytelser i forsikringskassene vært en vesentlig hindring. Jeg er kjent med at komitéen også har hatt andre spørsmål oppe, f.eks. stillingen til forsikringsselskapet Samvirke. Er det slik å forstå at komitéens mandat opphører i og med denne innstilling? Jeg vil ha et klart svar på om komitéen fortsatt vil arbeide for et videre samarbeid med Samvirke. Gjennom kooperasjonens eget selskap har vi iallfall en sjanse til å få slått beina under alt som heter privatkapitalistiske forsikringsselskaper her i landet, og jeg minner også om at det på dagsordenen foreligger ca. 40 forslag som krever nasjonalisering av alt som heter forsikringsselskaper.

Bj ar n e D a h l b e r g, Sekretariatet: Sett bort fra dette med uensartetheten når det gjelder ytelsene i de forskjellige forbunds forsikringskasser, så er man vel klar over at de alminnelige regler for den virksomhet man har drevet i de enkelte forbund, har svingt fra den ene kassen til den andre. Enhver vil da forstå at det har voldt komitéen store vansker å få samarbeidet dette til et hele, som er gjort ved denne innstilling som foreligger. Etterat man har tatt en prinsipiell stilling til spørsmålet her på Kongressen, og det er ikke mer vi skal gjøre i dag, vil dette da detaljbehandles inntil forbundenes høyeste myndighet skal ta stilling til saken. La oss ikke i denne debatt snakke om det og det forbunds vansker, men snakk om selve saken, ta stilling til selve prinsippet. Til Sønstebys dissens og innlegg vil jeg også si: Stopp med å tårne opp alle vansker, fordi rammen er så vid her at vi andre som finner at ordningen er gjennomførlig kan være med på den. Taleren advarte på det bestemteste mot noe utsettelsesforslag. Denne saken ble reist for mer enn 50 år siden, og så skal den igjen utsettes. Da er det mye bedre å avskrive hele saken.

Som jeg nevnte i sted, her er det spørsmålet om Kongressen kan gi sin tilslutning i prinsippet, og finner forbundene det nødvendig

at saken må reises på landsmøtet så er det selvsagt full adgang til det. Jeg håper for sakens skyld at vi tar det endelige standpunkt her på Kongressen.

Alf Andersen, Sekretariatet: Det er riktig som Dahlberg sa at denne sak har 50-årsjubileum. Den ble nemlig reist første gang på LO's kongress i 1911, og har vært berørt så å si på hver kongress siden, spesielt i forbindelse med organisasjonsproblemene. I årenes løp har vi hatt atskillige organisasjonskomitéer i LO. Hver gang denne komité har avgitt sin innstilling så er det en av de ting de har pekt på at felles bestemmelser for forsikringskassen innenfor fagbevegelsen må nå løses. Det samme sa organisasjonskomitéen av 1953 som la fram sin innstilling på Kongressen i 1957. Hvis man ser på den foreliggende innstilling, vil man også se de ulikheter som er til stede mellom forsikringskassene i forbundene, og da vil man også sikkert forstå at det nesten er fysisk umulig å stille med organisasjonssakene, det vil si avgrensningen mellom de forskjellige forbund, i henhold til Representantskapets vedtak. Vi støter alltid på vansker når det gjelder overføring av medlemmer fra det ene forbund til det annet. Og det er ikke noe rart. Når et medlem mister et mindre eller større beløp i forsikringsbidrag når de går over fra et forbund til et annet, så er det ikke noe å si på at de betenker seg. Dette betyr igjen at vi kan ikke løse organisasjonsproblemene uten også å løse denne saken. På Kongressen i 1957 fikk vi en tilføyelse til § 19 hvor det står: «I de tilfelle hvor det virker urimelig at det nye forbund overtar alle forpliktelser, opptas forhandlinger mellom vedkommende forbund og Sekretariatet som treffer den endelige avgjørelse.» I hvilken stilling er vi så kommet? Jo, dit at da er vi nødt til å forhandle med to eller flere forbund om eventuelle økonomiske overføringer i forbindelse med medlemsoverføringer når en eller annen skifter arbeidsplass, eller når Kongressen eller Representantskapet fatter vedtak om at denne gruppe skal overføres til dette eller hint forbund. Det er uhyggelig å komme i en slik situasjon. Man skal ikke bare forhandle med en motpart, men også innbyrdes. Jeg tror jeg kan si det på LO's administrasjons vegne at vi har sett fram til løsningen av denne saken som en av de største på denne kongress. Kongressen skal ikke fatte vedtak, men jeg skulle formode at Kongressens tilråing i dette tilfelle vil ha stor betydning når det gjelder forbundenes eventuelle tilslutning. For det er forbundene som i siste instans, selvfølgelig, har avgjørelsen.

I Sønstebys særvotum heter det blant annet: «De (altså forsikringskassene) bidrar også til å knytte medlemmene fastere til sine respektive organisasjoner.» Ja, det kunne jo være hyggelig å få en

sak som knyttet medlemmene mer fast til *Landsorganisasjonen*. Det er vel trass i alt det å være medlem av LO som er det sentrale. Det må da være av underordnet betydning om en er medlem av det eller det forbund, det sentrale er vel at man er fagorganisert, og medlem av Landsorganisasjonen i Norge. Det annet spørsmål er bare et rent administrativt spørsmål. Kanskje vi nettopp trenger en slik felles stønadskasse av disse dimensjoner, nettopp i disse dager for å binde medlemmene til fagbevegelsen. I Danmark og Sverige har de fremdeles arbeidsledighetskassene bundet til fagbevegelsen. Det har ikke vi. Vi har riktignok fått pensjonsordningen, og jeg tror også at nettopp dette kan være en medvirkende årsak til å binde medlemmene til fagbevegelsen. Taleren konkluderte med å be Fagkongressen om å slutte opp om Sekretariatets innstilling.

Taletiden ble nå satt ned til 5 min.

E i v i n d S t r ø m m e n, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet, Oslo: Stort sett gjør jeg meg til talsmann for vårt forbunds syn når jeg gir min tilslutning til de anførsler som Sønsteby har kommet med. Jeg kan ikke være enig med Dahlbergs anførsler at vi bare skal se saken på prinsipiell basis, uten å komme inn på det enkelte forbunds vanskeligheter. Det er nødvendig å komme inn på den finansielle bakgrunn for hvert enkelt forbund, og da må man nødvendigvis komme med endel eksempler.

I vårt forbund er vi ikke enig i den sentralisering det foreliggende forslag går ut på om en felles stønadskasse. Årsaken til det er at man i enkelte forbund har en voldsom fluktuasjon og det fører også til at forsikringskassen i slike forbund er relativt gunstig stilt økonomisk, og vi regner da også med at de enkelte forbund får anledning til å opprettholde sin forsikringskasse som tidligere. Vi har i vårt forbund en kontingent til denne kasse på 50 øre pr. måned, mens etter det nye forslag skal det være en kontingent på kr. 25.00 pr. år. Vi vil altså få en øking i kontingenten til denne kase på ca. 400 prosent. Ytelser hos oss er nå kr. 1500.00 etter 20 års medlemskap. Etter en beregning vi har foretatt vil det koste oss ca. kr. 280 000.00 å gå inn i en felleskasse. Hvis vi skulle hatt en premie av kr. 25.00 pr. år og de samme ytelser som dette forslaget går ut på, så ville vi i de siste 10 år hatt en inntekt på kr. 1 745 000.00. Hvis vi samtidig skulle betalt de ytelser som forslaget gir pekepinn på ville vi hatt en utbetaling på kr. 293 000.00. Alle kan regne hvilket overskudd vi da ville fått: Det vil av dette være lett å forstå at det ikke ville være mulig å belaste våre medlemmer med en øking fra kr. 6.00 til kr. 25.00 pr. år. Jeg tror

det er riktig at en komité på nytt ser på saken og at man forsøker å tilpasse det enkelte forbunds forsikringskasse til hverandre, og ikke inkorporere det i en felles stønadskasse. Vårt forbund har behandlet saken på et landsstyremøte 3. og 4. mai i år, og fattet vedtak om at vi ikke kan gå med på denne kassen, men vil forsøke å tilpasse vår forsikringskasse med en relativ bekjeden øking av kontingenten som kan gi samme ytelse til våre medlemmer som den felles stønadskasse også gir uttrykk for. Jeg vil reservere meg overfor det foreliggende forslag, og eventuelt stemme mot at felleskassen opprettes.

Håkon Ødegård, Kjemisk Industriarbeiderforbund, Herøya: Jeg vil også gi komitéen min honnør for det arbeid den har nedlagt. Alle som står på arbeidsplassen vet at det har vært store problemer med hensyn til overføring fra et forbund til et annet på grunn av de forskjellige ytelse i stønadskassene. Jeg tror jeg kan si om innstillingen som helhet at den er akseptabel. Det er bare ett punkt jeg vil peke på i § 6, ytelse, side 31. Det står i første avsnitt: «Etter 30 års uavbrutt medlemskap i LO og fylte 60 år kan medlemmet få opptil halvparten av sitt opparbeidde stønadsbeløp begrenset oppad til kr. 1000.00 utbetalt som forkudd.» Som vi har det i forsikringskassen i vårt forbund, Kjemisk, får en ved oppnådd pensjonsalder utbetalt hele forsikringsbeløpet. La meg ta det eksempelet at hvis et medlem er alene, så skal kr. 2000.00 stå igjen. Kunne det i hvert fall ikke la seg gjøre at man fikk kr. 1000.00 til, altså kr. 2000.00 og at det ble gjenstående et beløp til begravelsekostnader. Det er ikke billig med begravelse i dag, så det er en feil av de forbund som utbetaler hele forsikringen. Taleren satte fram dette forslaget:

«Ved medlemmets overgang til pensjon utbetales ytterligere kr. 1000.00, dog begrenset oppad således at det alltid gjenstår kr. 1000.00 til begravelsebidrag.»

Torolf Hoel, Jern og Met, Oslo: Jeg er enig med Finn Andersen i hans syn på forsikringsspørsmålet. Det måtte kunne la seg gjøre å nytte kooperasjonens eget selskap «Samvirke», og vi kunne på denne måten få større kontroll over forsikringsvesenet her i landet. Jeg vil sette fram dette forslaget:

«Den sittende komité skal fortsette å arbeide med tanke på å komme til en ordning med Samvirke. Dette ville være et skritt i riktig retning for å få kontroll over de private forsikringsselskaper.»

På denne måten understøtter vi også kooperasjonens idé og mål.

Emil Edvardsen, Jernbaneforbundet, Oslo: Komitéens innstilling er et meget godt forslag og jeg vil også stemme for Sekretariatets innstilling særlig når det sies at det er en frivillig ordning slik at forbundene kan slutte seg til senere. Taleren fortalte litt om forsikringsordningen i sitt forbund, og sa at den også omfattet 7000 pensjonister — altså ikke-betalende medlemmer. Vi har 8000 medlemmer som allerede i dag fyller bestemmelsen om utbetaling etter 20 og 30 år. Det vil med andre ord si 15 000 som ikke-betalende medlemmer til LO's stønadskasse. For disse 15 000 medlemmer sier vedtektene at denne kasse skal garantere for kr. 1000.00 til hvert medlem. Det blir 15 millioner kroner som kassen må overta garantien for når vi melder oss inn. Og vi innbetaler kontingent for samtlige med 1,2 million kroner. I tillegg til det må vårt forbund garantere 10 millioner kroner for å holde dem skadesløse. Jeg nevner disse ting for jeg mener at man bør ta forhandlinger med de enkelte forbund for kanskje å fastsette en annen kontingent enn den som er foreslått, for den tror jeg ikke holder. Man må fastsette en kontingent som holder, så ikke den fellesgarantien blir for stor belastning på det enkelte forbund.

Johan B. Magnussen, Baker- og Konditorforbundet, Oslo: Vi er vel alle sammen klar over at det er nødvendig å gjennomføre dette tiltaket som komitéen har arbeidet med og som også jeg vil gi min anerkjennelse. Det er sagt her at vi må se stort på spørsmålet, selvsagt må vi det, men som tillitsmenn må vi også være ansvarlige når det gjelder en så viktig sak. Jeg vil heller snu litt på flisa å si at her burde komitéen ha sett stort på denne materien. Jeg vil understreke Edvardsens innlegg, når det gjelder de betalende medlemmer, for det er floken i dette spørsmål. I det øyeblikk FSK trer i funksjon og skal overta kontingenten så overtar de også grunnlaget for all kollektiv forsikring. Jeg vil enn videre peke på punkt G ikke-kontingentbetalende medlemmer, side 23, hvor det heter «at 95 prosent av de ikke-betalende er dekket under et beløp under kr. 1000.00». Det innebærer at de resterende 5 prosent må forbundet dekke selv. Når prosenten ikke er høyere enn 5, så måtte da komitéen for å få dette forslaget vedtatt kunne gått med på den. Komitéen bør se på dette spørsmål på nytt, og taleren satte fram dette forslaget:

- .I. LO's stønadskasse overtar forbundenes forpliktelser overfor alle medlemmer når det gjelder forsikringsbeløp for ikke betalende medlemmer.
- II. Engangsinnbetalingen forhøyes tilsvarende eksempelvis fra kr. 40.00 pr. medlem og til kr. 60.00 pr. medlem.»

Otto Totland, Handel og Kontor, Oslo: Det har sikkert ikke vært greit å være komitéen. Den har hatt et vanskelig arbeid. Den skulle samordne stønadskassene eller forsikringskassene fra før av, og det er ikke lett, for de er svært varierende hva ytelser og former for ytelser angår. I likhet med et par andre talere vil også jeg gi komitéen honnør for dette arbeid. Det er slik at de fleste forsikringskasser rett og slett er begravelseskasser og som tredje punkt er det slik at utbetalingene øker i mye raskere tempo enn innbetalingene. Det innebærer at man har ikke noen medlems-tilvekst, medlemmene blir eldre og de opparbeider seg nye ytelser, så selv om dette spørsmål ikke var tatt opp i den nåværende form, så måtte forbundene ta opp spørsmålet om revidering av ytelser og inntekter. Det er klart at en kunne fremme forslag her på enkelte punkter, men jeg skal innskrenke meg til å nevne en ting som jeg syns er vesentlig. Det er at komitéen har begrenset ytelsene for 30 års medlemskap til kr. 3000.00. Enten en har 30 års eller 40 års medlemskap får en ikke mer enn kr. 3000.00. Jeg syns det hadde vært riktig at komitéen hadde gått inn på det prinsipp at så lenge en betaler full kontingent så skal en også opparbeide seg ytelser, ellers kan det lett oppfattes slik at man «straffer» de med langt medlemskap. Jeg er klar over at det av meg påpekte ville innebære større utgifter og muligens da større kontingent, men jeg syns dette prinsipp er så viktig at komitéen burde tatt hensyn til det.

Forbundene kommer vel nå til å behandle denne sak på sine landsmøter. Det ville da være bra med den best mulige grunn- giing for hevingen av kontingenten til 50 øre. Komitéen sier at det er foretatt visse beregninger. Hva går de ut på? Hvorfor 50 øre pr. uke i kontingent? Hvorfor kr. 40.00 pr. medlem i engangs- innbetaling til kassen fra forbundene? Det ville vært bra om vi kunne få en nærmere grunn- giing for dette her. Taleren tok avstand fra Ingvald Hansens forslag, idet det jo bare blir en ny rundgang. Det er full anledning for Hansen å ta opp denne saken på sitt lands- møte, og vi behøver ikke utsette den til neste kongress. For øvrig mente taleren at fagbevegelsen selv burde administrere ordningen uten å gå til noe forsikringsselskap.

Klaus Kjelsrud, Sekretariatet: Denne sak er av de vik- tigste som denne kongress har å ta stilling til. Jeg tror også det ville være riktig at Kongressen så enstemmig som det var mulig slutter opp om Sekretariatets innstilling. Det er enkelte forbund som har betenkeligheter, men det er da heller ingen betingelser for opprettelse av denne stønadskasse at alle forbund slutter seg til. Jeg syns dog ikke at de forbund som har betenkeligheter skulle gå mot stønadskassen av den grunn, all den tid de har full anled-

ning til å holde seg utenfor. Den felles stønadskasse vil være et stort framskritt, og den vil i høy grad bidra til å styrke den fellesskapsfølelse som er skapt gjennom LO, samtidig som en vil opprettholde den faste tilknytting til de enkelte forbund som vi har tidligere, idet alle utbetalinger skal skje gjennom forbundene. Alf Andersen berørte det viktigste i denne sammenhengen, og det gjelder overføringen av medlemmer fra det ene forbund til det annet når forsikringskassene er forskjellige. Taleren nevnte et eksempel fra Papir og Skog og Land. Papirarbeiderforbundet hadde inntil april i fjor 800 fløtere som egentlig hørte hjemme i Skog og Land, men vi hadde avholdt oss fra å kreve disse overført, for vi hadde veldige betenkeligheter i forbindelse med de forpliktelser som vi dermed måtte påta oss gjennom vår forsikringskasse. Kongressen vedtok at disse fløterne skulle overføres til Skog og Land, og i sammenheng med dette ble vår forsikringskasse påført forpliktelser på over en halv million kroner. Vi fikk riktignok 100 000 kroner fra Papir i samband med overføringen. Men det er klart at ved en slik felles stønadskasse som det her foreligger forslag om, så vil slike vansker ikke oppstå i framtiden. Det vil også bety mye når det gjelder å utbygge å modernisere selve organisasjonsoppbyggingen slik som det er nødvendig å gjøre det.

Jeg vil også advare mot Hansens utsettelsesforslag. Det er vel ikke mulig å løse denne saken før Kongressen har tatt sitt prinsipielle standpunkt. Det er det som er spørsmålet om her, og så får da forbundene ta stilling til spørsmålet senere.

Det har vært antydnet endel forslag om øking i ytelsene på forskjellige måter. Det må det advares mot, fordi enhver forandring eller øking av ytelsene utover det komitéen har foreslått, nødvendigvis må føre til en økt kontingent til stønadskassen, og det skal vi ikke innlate oss på, iallfall ikke i første omgang.

J. V a l e s t r a n d, Hordaland fylke: Jeg vil fullt ut støtte den foreliggende innstilling. De som er motstandere av stønadskassen er det først og fremst ut fra økonomiske motiv. Taleren minnet da om det slagord som er satt opp for Kongressen: Solidaritet med verdens fattige folk. Men når det gjelder et praktisk spørsmål i solidaritet så begynner enkelte å få betenkeligheter. Taleren ga et illustrerende eksempel fra sitt hjemsted på hva det kunne føre til dette med overføring av medlemmer når det gjaldt rettigheter i forsikringskassene og det var de ulike vedtekter som innebar dette. Det gikk utover en gruppe arbeidere, og de spurte hvor er solidariteten? Nå, saken ble løst til deres tilfredshet takket være Sekretariatets behandling av den, etter anmodning fra oss. For å få en best

mulig samordning av fagbevegelsens stønadskasser så vil jeg stemme for den foreliggende innstilling, og det blir fullt høve for de enkelte forbund å ta stilling til spørsmålet senere.

Sverre Olsen, Jern og Metall, Oslo: Det jeg har heftet meg endel med er ulykkesstønaden. Jern og Metall har hatt en slik stønad for medlemmene i 20 år. De første 10 år hadde vi gjentakende ganger forhandlinger med forsikringsselskaper, og det vi skulle betale i kontingent til selskapet lå minium 25 prosent over det man regnet med en skulle utbetale. Men de siste 10 år har vi hatt ulykkestygd selv, og vi har ikke hatt noen større vanskeligheter av den grunn. Etterat vi overtok selv har vi tjent kr. 40 000.00 til kr. 50 000.00 pr. år på det.

Odd Humblen, Kjemisk Industriarbeiderforbund, Oslo: Som medlem av komitéen som har vært med på utredningen vil jeg anbefale den foreliggende innstilling. Jeg har ikke sett så mye på økonomien som på det der tjener medlemmene best. Vi får bort en hel del skjevheter som har vært inntil nå. Vi som steller med disse tingene hver dag i forbundene ser jo og erfarer disse skjevheter som kan oppstå. Selv om jeg har skrevet under innstillingen så er det dog en par merknader jeg har å gjøre til den, og som jeg også gjorde oppmerksom på under behandlingen i komitéen. F. eks. at man innfører en ulykkestygd ved 15 prosent invaliditet. Det mener jeg er en for lav prosent. Det vil bli en veldig belastning på denne kassen fordi de fleste ulykker blir bedømt på mellom 15 og 30 prosent. En annen ting er at man ved et merkeårs medlemskap skal få utbetalt kr. 500.00. Det vil også bli en stor belastning på forsikringskassen. En mann som har stått som medlem i 45 år, for å ta et eksempel, og betalt kontingent hele tiden, får utbetalt bare kr. 1000.00 i forskudd. Og her er det ikke etter antall merkeår det skal utbetales ved 60 års alder, men her er det medlemskapet som teller. Vedkommende kan altså få disse pengene ved bare å ha betalt 5 års kontingent, mens en som har betalt kontingent gjennom hele 45 år får ikke mer enn kr. 1000.00. Her kan jeg ta et eksempel: Det kan være to medlemmer som kommer inn i organisasjonen på samme tid, den ene er 30 år og den annen 15 år og den ene må betale i 45 år før han fyller 60 år og den andre kan bare betale kontingent i 30 år og få utbetalt det samme beløp, kr. 1000.00.

Nå skal jo dette sendes over til forbundene, og det er jo en mulighet for at det kan endres noe på disse sakene. Men likevel, selv om det ikke skulle bli det, så er det som Alf Andersen var inne på noe av det beste man kan få gjennomført, for det vil knytte medlemmene fastere til organisasjonen.

Nordahl: Samvirke har vært nevnt i samband med dette forslag til stønadskasse. Får jeg da lov å gjøre oppmerksom på, og Hegg var for øvrig inne på det i sitt utmerkede foredrag, at vi har hatt kontakter med Samvirke. Jeg som ikke har noe med komitéen å gjøre har også vært med der, forhandlet med Samvirke og til og med vært i Sverige og forhandlet med kooperasjonens store forsikringsselskap der. Folksam heter den. Men det var umulig på et forsikringsteknisk grunnlag å komme fram til en ordning som vi kunne akseptere, for det ville blitt for dyrt. Vi står mye friere når vi lager vår egen ordning. Den blir billigere, og vi er ikke underlagt Forsikringslovens mange og strenge bestemmelser. Det gjelder for øvrig å styrke våre egne virksomheter, det gjelder forsikringsvirksomheten, det gjelder bankvirksomheten og det gjelder selvsagt kooperasjonen. Hvis alle de som vedtar resolusjoner understøttet våre egne tiltak og institusjoner ville vi beherske en mye større del av den norske kapitaloppbygging. Vi kan stort sett gruppere det norske folk i to, med 50 prosent på hver side hvis vi går ut fra de politiske valg. Hvis gruppen på 50 prosent som er på vår side i sitt daglige liv handlet i samsvar med det de forfekter så ville kapital situasjonen i vårt land vært ganske annerledes. Da ville ikke kooperasjonen bare hatt 10 prosent av omsetningen, men 50 prosent. Da ville den vært en virkelig maktfaktor i dette land. Og da kunne Arbeidernes Landsbank og Samvirkebanken hatt filialer over hele landet.

Så litt tilbake til selve saken. Da vil jeg først be Hansen fra Skotøy om å trekke sitt forslag tilbake. Skulle hans forslag bli vedtatt ville det torpedere denne saken for mange år framover. Den innstilling som er forelagt her er et kompromiss etter mange og langvarige forhandlinger. Det må enten vedtas eller forkastes. Forkastes det er vi ute på en ny ørkenvandring. De som er medlemmer av LO's representantskap vet at det var et forslag hvor det var en flertalls- og en mindretallsinnstilling. Blant annet sa jeg at vi måtte søke å nå fram til en enstemmig innstilling, ellers klarer vi ikke å få dette gjennomført. Komitéen kom tilbake og vi fikk en enstemmig innstilling, men det er et kompromiss, og rører man ved det så er det fare for at man river det hele i stykker. La oss endelig forsøke å få denne saken gjennomført som det har vært arbeidet med i et halvt sekel.

Ingvald Hansen: Jeg har fått henstilling fra LO-formannen om å trekke mitt forslag tilbake. Jeg vil gjerne understreke at forslaget var ingen demonstrasjon mot stønadskassens gjennomførelse. Men min mening med å fremme det var at det ville være

klokt at man først hadde fått den nødvendige tilslutning, og kanskje også diskutert visse sider ved saken. Vel, jeg skal etter formannens henstilling trekke mitt forslag tilbake.

Hans Hegg: Når Hansen viste til vedtaket på forrige kongress om at Representantskapet kunne ta den endelige avgjørd var det under forutsetning av at det skulle lykkes oss å komme fram til en ordning før denne kongress. Det var mine ord på Kongressen i 1957 så vi skulle slippe å vente i 4 år til på neste kongress. Det er derfor Representantskapet er nevnt. Dessverre har det tatt så lang tid at vi kom helt fram til Kongressen nå. Når man har hørt på de uttalelser som er framkommet fra enkelte forbundsrepresentanter, så kan man jo forstå hva vi i komitéen har hatt å streve med for å komme fram til en såpass samstemmighet som vi har gjort. Det er sagt at man har holdt på med denne sak i 50 år, det er riktig. Da jeg kom inn i Jern- og Metallarbeiderforbundet for 30 år siden, da lå det vedtak der om dette spørsmål, men som gikk ut på henstillinger om ikke å gå lenger i ytelse enn så og så for ikke å splitte. Jeg skal ikke befatte meg mer med det historiske, men befatte meg med det som foreligger. Det er enkelte talere som har kommet med antydninger om endringer på visse punkter. Det kan vel ikke vedtas noen forslag, men det måtte vel kunne gå an å se nærmere på de forslag som er framkommet slik at de kan oversendes Sekretariatet.

Det med utvidelser utover kr. 3000.00 er jo et kontingentspørsmål. Er man villig til å betale hva det koster kan man gjerne si kr. 5000.00 for den saks skyld. Men komitéen har måttet se det hele under ett og i sammenheng og da har vi kommet til det resultat som foreligger. Det har vært nevnt dette med Samvirke og at vi har vært i forbindelse med dem, men det gjelder ikke sakene i det foreliggende forslag, men andre forsikringer som vi skulle ha med inn i en fellesordning, f. eks. de private forsikringer som medlemmene har mot brann, tyveri, ansvar etc., i det hele alle slags forsikringer som går inn under begrepet hjemforsikring. Vi har vært i kontakt med Samvirke også på dette området, og kunne man komme fram til en ordning her, så ville det bety noe av en sosialisering av forsikringsvesenet i vårt land. Det var jo denne sak Nordahl også streift litt inn på. Men saken førte ikke fram i første omgang i hvert fall, vesentlig på grunn av at Samvirke hadde vansker med å få ordnet re-garantien som de måtte ha for det. Men spørsmålet kan tas opp igjen når som helst hvis det er noen interesse for at det skal arbeides videre med det. Men det er ikke den samme komitéen som har sett på de tingene jeg sist har nevnt som

har arbeidet med den foreliggende sak. Den komitéen jeg snakker om er løst fra sitt verv. Så i tilfelle må LO's sekretariat ta saken opp på ny igjen.

Hegg var siste taler og man gikk til

Votering:

Sekretariatets innstilling ble vedtatt mot 26 stemmer. De øvrige framsatte og opprettholdte forslag ble enstemmig besluttet oversendt Sekretariatet.

Kongressen gikk så tilbake til

Dagsordenens punkt 4 c

hvor dirigenten refererte dette forslaget fra Sekretariatet:

LO's vedtekter § 19 — Overføring av medlemskap i forbundene.

Idet en viser til innstillingen om opprettelse av Fagorganisasjonens stønadskasse, foreslår Sekretariatet at Kongressen gjør følgende vedtak:

Den nåværende merknad til pkt. 3 oppheves.

I stedet inntas et nytt pkt. 4, sålydende:

Ved overføring av et medlem fra et forbund tilsluttet Fagorganisasjonens stønadskasse til et forbund utenfor FSK eller omvendt, skal det skje et økonomisk oppgjør. Jfr. vedtektene for FSK.

Innstillingen ble enstemmig tiltrådt.

Dagsordenens punkt 4.

e) Regler for avstemning over tarifforslag.

Fra Sekretariatet forelå følgende innstilling:

I medhold av Kongressens vedtak i 1957 har komitéens utredning vært forelagt de respektive forbund til behandling og uttalelse. Av LO's 44 forbund har 35 svart på henvendelsen. 9 forbund har ikke svart. Av de 35 forbund som har svart, har 34 gitt sin tilslutning til komitéflertallets innstilling, og ett forbund har gitt sin tilslutning til mindretallets innstilling. Ett forbund, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, har foruten at det har gitt sin tilslutning til komitéflertallets innstilling, prinsipielt erklært seg enig med mindretallet i spørsmålet om opprettelse av et tariffutvalg i forbundene.

Idet en viser til komitéens innstilling, foreslår Sekretariatet at Kongressen gjør følgende vedtak:

Kongressen gir sin tilslutning til innstilling fra komitéen til utredning av reglene for avstemning over tarifforslag, flertallets forslag, sålydende:

- «1. Komitéen understreker nødvendigheten av å bruke uravstemningsmetoden i større utstrekning enn hittil. Etter komitéens oppfatning gir denne metode uttrykk for det prinsipp som fagorganisasjonen bør bygge på i avstemningsspørsmålet.
2. I forbund hvor uravstemningsmetoden av praktiske grunner ikke lar seg anvende, vil vedkommende forbund kunne utarbeide bestemmelser om særskilte avstemningsregler. Disse regler må i tilfelle godkjennes av Sekretariatet.
3. Såframt noe forbund for øvrig ønsker å gjennomføre andre bestemmelser enn de som nå gjelder for avgjørelse av tariffspørsmål, skal disse regler godkjennes av Sekretariatet.
4. For øvrig finner komitéen at det nå ikke er formålstjenlig å gjøre noen prinsipielle endringer i de gjeldende avstemningsregler.»

Thorleif Andresen: Etter den voteringen som var i går når det gjaldt denne paragraf og de vedtak som Kongressen da gjorde, skulle det ikke være noen særlig grunn til å gi noen utredning utover det som står i den trykte dagsordenen. Vi har ikke hatt mer enn 4 møter i den nedsatte komité. Den debatt som var på forrige kongress avslørte bare de forskjellige usikkerheter som var omkring praktiseringen over avstemningen av tarifforslag. Etterat vi hadde analysert alle de former som man nå har for avstemning over tarifforslag i de enkelte forbund kom komitéens flertall fram til at det ikke var noen grunn til noen endring i de bestående forhold. Vi har hatt saken til uttalelse i forbundene, og bortsett fra ett forbund, har alle gitt sin tilslutning til flertallet.

Men la meg bare knytte noen merknader til det som Jern og Metall har tatt forbehold om når det gjelder tariffutvalget. Det er selvsagt intet til hinder for at hvilket som helst forbund kan ha et tariffutvalg. Jeg minner her om at vi i LO ved et vedtak har opprettet et slikt tariffutvalg, som er et rådgivende organ, men forbundene står helt fritt i å kunne opprette slike utvalg. Jeg skal innskrenke meg til dette, da dokumentene i seg selv er så klargjørende og uttømmende, og jeg opptar Sekretariatets forslag.

Josef Larsson: Dette er et stort og viktig spørsmål som trenger å bli diskutert på Kongressen. Jeg har vært med i komitéen og har en dissens som jeg er alene om. Jeg må derfor få lov til å være noe mer utførlig i mine uttalelser enn Andresen.

Vi står overfor problemer av meget alvorlig art og som bør undergis en langt grundigere og mer velvillig analyse enn hva komitéflertallet har gjort når det gjelder nye former for å ordne interesseproblemene mellom kapital og arbeid på en mer betryggende måte for lønnstakerne og dermed for det samfunnet vi har nå. Det blir jo framholdt til stadighet fra høyeste hold at de retningslinjer og oppgaver vi har må tilpasses tidens krav og de strukturendringer som den tekniske utvikling og vårt økede ansvar og innflytelse tilsier, både på kortere og lengre sikt. Men når det gjelder fagbevegelsens former og arbeidsmetoder står vi på stedet marsj. Fagbevegelsen kan ikke være upåvirket av utviklingen, men finne fram til mer moderne former for sitt arbeid, ikke minst gjelder det tariffoppgjørene. Vi må ha former som bygger på arbeiderbevegelsens økede innflytelse og den maktforskyvning som har funnet sted i samfunnet. Hvis den annen part ved forhandlingsbordet ikke vil gi de innrømmelser som fagbevegelsen etter en nærmere vurdering av den økonomiske situasjon finner at det er plass for, så vil det være en langt mer elastisk og smidigere form å behandle en slik situasjon på, hvis man hadde et tariffråd eller et tariffrepresentantskap, navnet spiller mindre rolle, som hadde den avgjørende myndighet og som kunne stille opp de endelige minimumskrav for å finne fram til en løsning. Og hvis ikke dette fører fram, ville det være underforstått at man søker kontakt med statsmyndighetene så lenge det er våre folk som sitter der, for å bruke vår politiske innflytelse til å søke fram til en løsning, ja, eventuelt ved en meklingsdomstol, eller direkte ved samfunnets inngripen. Jeg tror at situasjonen ved denne tariffrevisjon har avslørt at de gamle metoder ikke lenger er brukbare. Men forutsetningen må naturligvis være at kontakten med medlemmene til enhver tid er til stede, både når det gjelder vurderingen av den økonomiske situasjon og det opplegg som skal gjøres, slik at tariffrådet vinner tiltro og blir forstått og akseptert så å si på forhånd. Medlemmene av et slikt tariffråd må jo også ha inngående kjennskap til stemningen blant medlemmene og hva de venter seg som minimumsresultat av en tariffrevisjon, slik at det kan være et fullgodt uttrykk for medlemmenes oppfatning. Skal vi fortsatt nytte uravstemningsmetoden og skal den ha noen realitet, må medlemmene fritt kunne stemme ja eller nei, uavhengig av om forslaget er anbefalt eller ikke. Skal medlemmene føle seg bundet av et anbefalt forslag, eller stemme ja av frykt for en streik, da blir avstemningen en formalitet, eller en ufrivillig tvangstrøye som ikke gir noe uttrykk for medlemmenes vurdering av det foreliggende forslag eller det arbeid som gjøres fra organisasjonens side for å vareta deres interesser. Blir et for-

slag forkastet må det respekteres, og etter gammel praksis betyr det konflikt, altså streik. Men la oss holde fast ved at streikevåpenet er et destruktivt middel, som aldri kan få annen virkning enn å rive ned et konstruktivt arbeid som man forsøker å fremme. Særlig etterat vi fikk arbeiderflertall i Stortinget og regjeringsmakten har vi gått inn for samarbeid av alle lag og grupper i folket for i fellesskap å styrke og utnytte vår samlede produksjonsevne til å skape det bredest og sterkest mulige økonomiske grunnlag for en stadig økende levestandard. Når vi så kommer til tariffrevisjon og kjører oss fast så ser vi fremdeles ingen annen utvei å falle tilbake på enn de gamle tradisjonelle kampmetoder, og går virkeløse omkring på gater og streder, og river dermed ned det økonomiske grunnlag som vi i fellesskap og i samfunnets interesser har søkt å bygge opp. Det er både noe inkonsekvent og ulogisk ved en tankegang som forutsetter at intet skal gjøres for å avverge de økonomiske ødeleggelser og ulykker som streikene i stadig større grad medfører i vårt moderne samfunn. Men det er kanskje dristighet og mot som mangler når det gjelder å ta et klart standpunkt til disse spørsmål, fordi man tror at medlemmene vil se det som et angrep eller innskrenkning av deres demokratiske rettigheter, og derfor vil reise en ubehagelig opposisjon mot endrede avstemningsregler. Men jeg for min del tror ikke medlemmene spør etter form, men etter realiteter, etter resultatene av en tariffrevisjon. Jeg tror heller ikke man bør frykte noen ubehagelig opposisjon hvis en legger tingene fram for medlemmene og forklarer sakene på skikkelig vis. Da vil en vinne tiltro og forståelse blant medlemmene. Det ligger i sakens natur at det blant annet vil skjerpe aktiviteten ved forhandlings- og meklingsbordet slik at man vil sikre seg, og ha utnyttet mulighetene til 100 prosent på grunn av det press som ligger i det økte ansvar som følger av å ta den endelige avgjørelse i en engere representativ forsamling.

I komitéen kom det røster for at mindretallet kanskje hadde rett, men man trodde at man ennå ikke var modne for å gjennomføre noen endring i avstemningsmetodene. Hvem er det i så tilfelle som ikke er modne? Jeg tror at erfaringen ved siste tariffrevisjon blant annet har vist at medlemmene er modne nok til å stille seg forståelsesfulle overfor en slik sak. Det er blitt påberopt som tegn på ansvarsløshet og som forklaring på den medfart forslagene har fått ved denne tariffrevisjon, at medlemmene har stemt mot forslagene men ikke for streik. Dette forteller at det blant medlemmene har vokst fram en erkjennelse for at en streik i dagens samfunn er en meningsløshet, eller en umulighet. På den annen side mener de seg berettiget til å undergi forslagene sin egen vurdering og gi

uttrykk for det. Men medlemmene venter samtidig at arbeiderbevegelsen skal utnytte både sin faglige og politiske innflytelse for å rette på de svakheter som er årsaken til forkastelse, enten det kan skje ved forhandlinger eller en eller annen form for voldgift. Men det er ikke bare blant medlemmene den erkjennelse jeg har nevnt er vokst fram. Jeg nevner også de mange henvendelser som er skjedd fra de kommunale myndigheter fra flere steder i landet. Og enten man vil innrømme det eller ei, så var det den offentlige opinion som reddet oss ut av den floken vi var kommet opp i ved denne situasjon, og som var i ferd med å utvikle seg videre. Jeg tror at en smidigere ordning når det gjelder behandlingen av tarifforslagene kunne sikre lønnstakernes interesser på den beste måte hvis oppleggene blir avpasset etter de muligheter som foreligger i den gitte situasjon. Taleren konkluderte med å si at det sikkert ikke var særlig populært å gjøre seg til talsmann for de synsmåter han nå hadde streifet inn på, men det måtte ikke hindre noen i å ta det standpunkt som en etter lengre erfaring og vurdering er kommet fram til. Jeg viser for øvrig til mitt særvotum, som taleren for øvrig erklærte seg villig til å samarbeide om, men han trodde ikke det ville være klokt av Kongressen å skyve saken fra seg som flertallsinnstillingen faktisk innbyr til. Jeg mener at de problemer jeg har vært inne på bør viderebehandles med sikte på å komme fram til former for avgjørelse ved tariffoppgjør som er mer i samsvar med tidens krav og vår innflytelse i samfunnet enn de vi praktiserer i dag. Jeg skulle anse det rimelig at redaksjonskomitéen kom med forslag om den videre behandling av denne sak.

G. Gjenngaar: Jeg kan med en gang erklære meg enig med komitéflertallets syn i denne sak. Jeg er høylig forbauset over mange av de premisser som er kommet fram i mindretallets uttalelser. Larssons særuttalelser er blant annet basert på et fortsatt arbeiderstyre i dette land. Vi i denne forsamling ønsker alle det skal fortsette, men er det realistisk å bygge vår tariffpolitikk på et stabilt arbeiderstyre her i landet? Vi har jo intet brev på at det vil fortsette, og hva da hvis de borgerlige skulle få flertall? Larsson snakket om modenhet. Da vil jeg spørre om ikke arbeiderne er modne til å avgjøre sine egne lønns- og arbeidsvilkår ved en avstemning. Jeg tror at hvis vi kunne utvikle uravstemningsmetoden dithen at lønnstakerne ikke bare så på tarifforslagene isolert, men også vurderte den sammenheng det er mellom tariffpolitikken og den økonomiske utvikling i samfunnet for øvrig, da vil vi kunne komme fram til en høy grad av modenhet, og da kunne også spørsmål som lønnstakernes innflytelse i bedriftslivet

komme sterkere inn i bildet. Taleren fortalte illustrerende eksempler på at den nåværende avstemningsmetode var helt i samsvar med medlemmenes interesser og anbefalte flertallets innstilling.

Erland Mikkelsen, Jern og Metall, Oslo: Larsson brukte mye av sitt innlegg til å nevne den tariffrevisjon vi nettopp har vært oppe i, men den saken kommer vi jo tilbake til under dagsordenens punkt 5. Men det jeg vil understreke nå det er at så vel LO som det enkelte forbund til enhver tid må ha en god kontakt med medlemmene. Det er mer nødvendig i dag enn noen gang tidligere, sett i forhold til oppdragelsen og opplysningen av den ungdom som kommer med i fagbevegelsen. Det å ville frata medlemmene retten til å bestemme sine egne lønns- og arbeidsvilkår er en farlig og udemokratisk linje å slå inn på. Vi forlanger jo medbestemmelsesrett i arbeidslivet, og da ville det være ulogisk om vi fraskrev oss retten til å bestemme over våre egne lønns- og arbeidsvilkår. Jeg vil helt og fullt slutte meg til Sekretariatets innstilling i denne sak.

Olav Østerud, Bekledningsarbeiderforbundet, Hedmark: Jeg slutter også helt og fullt opp om Sekretariatets innstilling. Det har en viss tendens til å bli for mye sentralisering, men mindretallets innstilling er et forsøk på helt å umyndiggjøre medlemmene. Det var en organisert arbeider som uttalte på et møte at streik nå var for gammeldags, det slo de borgerlige aviser opp med de største overskrifter. For øvrig var de svært lite interessert i det som foregikk på tarifffronten. De rettigheter vi har opparbeidet og som praktiseres i dag har jo arbeiderne kjempet seg fram til, og da skal vi da sant for dyden ikke frivillig være med på å umyndiggjøre oss selv. Jeg vil på det sterkeste advare mot de tendenser som kommer til uttrykk i mindretallets særvotum.

Johan Støa, Skog- og Landarbeiderforbundet, Nord-Trøndelag: Jeg stemmer for Sekretariatets innstilling i dag ut fra det syn at mindretallets synsmåter ennå ikke er modnet blant arbeiderne i dette land. Men jeg vil gjerne legge til at jeg i prinsippet vil gi Larsson min tilslutning. Han er inne på synsmåter som vil bli av de store faglig-politiske saker i de nærmeste år. Jeg er ikke enig med de som tar sånn kategorisk avstand fra de synsmåter Larsson har gjort gjeldende. Jeg vil gi Larsson honnør for at han nå på to kongresser har vært modig nok til å lansere sine tanker om at vi må komme fram til et system som er noe mer moderne, mer i samsvar med den posisjon som norsk arbeiderbevegelse har i vårt samfunn i dag. Jeg vil si ikke bare til ledelsen i norsk fagbevegelse, men også til oss medlemmer ute på de enkelte arbeidsplasser: ta dette store

spørsmål opp til fordomsfri vurdering så vi kan komme fram til et forhold som er mer i pakt med den posisjon vi har i vårt land.

Walter Kristiansen, Arbeidsmandsforbundet: Selv om jeg i mitt forbundsstyre har vært med på å avvise spørsmålet om kompetente forsamlinger akkurat i dag, vil jeg, i likhet med foregående taler, gi Larsson den fulle honnør for den moderne innstilling han har til disse problemer. Vi vet alle at dette er et brennbart stoff, og det trenger sin modningstid. Men i vårt naboland Sverige er dette en helt selvfølgelig sak, og hvorfor er det ikke det i vårt land? Jo, det er fordi medlemmene som har valt sine tillitsmenn i grunnen ikke har den fornødne tillit til de menn de selv har valt. Ved et tariffoppgjør er det to parter, og en kan vel aldri regne med at de krav en setter fram fullt ut kan gjennomføres ved en tariffrevisjon. Jeg har ofte ønsket at samtlige medlemmer kunne vært vitne til den drakamp som foregår mellom partene ved forhandling og megling. Ved bergverksoppgjøret f. eks. er jeg sikker på at en stor del av medlemmene som stemte nei har stemt slik fordi de har misforstått forslaget. Vi har sogar opplevd at ved en ny avstemning om et endringsforslag som innebar en fordel, har medlemmer som har stemt ja første gang, stemt nei den andre gangen. Det ser ut til nå at det er blitt slik at man stemmer mot det første forslag, for en regner med at det skal bli en vri på forslaget, enten ved ny megling eller eventuell lønnsnemnd. Det er ganske sikkert at både under jern- og metalloppgjøret og bergverksoppgjøret har det vært stemt nei når det gjelder forslaget, men ikke med den hensikt at det skulle bli arbeidsstans som resultat. Jeg stemmer for Sekretariatets innstilling, men jeg gjentar at jeg gir Larsson min fulle honnør for hans tanker. Før eller siden må disse ofres en atskillig større oppmerksomhet enn hittil.

Dirigenten: Jeg vil nå foreslå strek for de inntegnede talere og 5 min. taletid. Det ble vedtatt.

Edvard Olsen, Jern og Metall, Bodø: Jeg vil fullt ut støtte det Støa sa i sitt innlegg. Det har undret meg at så mange ikke har villet komme inn på realiteten i dette spørsmål. Man vil likesom skyve det fra seg. Men før eller siden må det komme til en endring i behandlingen av våre tarifforslag. Og dette er ikke noe særegent i så tilfelle for oss. Vi har jo andre land som har liknende ordninger. Det kunne være en tanke å gå fram på samme måten som ved stortings- og kommunevalg, hvor man har et visst program å gå etter, slik at det kanskje kunne være en rettesnor også ved framgangsmåten når det gjaldt tarifforslag, at en ansvarlig instans

eller myndighet hadde fullmakt til å vedta eller forkaste det. Jeg vil i dag stemme for Sekretariatets innstilling, men vil samtidig gi uttrykk for at saken bør behandles videre.

Alfred Nilsen, Sekretariatet: Det heter et sted i mindretallets innstilling: «Det som er blitt nødvendig for meg å understreke er at de som kjenner Jern og Metalls rolle ved tariffrevisjonene, enten de separate eller ved fellesoppgjørene, ikke kan ha noen grunn til å mistenke Jern og Metall for å tilsikte en passivisering eller resignasjon ved tariffoppgjørene.» Denne merknaden er noe malplasert. Det er ingen i komitéen som hverken har sagt eller ment noe slikt. Noe i den retning har ikke vært sagt under komitéens arbeid. Det er ingen som har noen grunn for å mistenke Jern og Metall for at de vil passivere medlemmene ved tariffoppgjørene. For øvrig vil jeg si at ingen kan garantere for hva framtiden bærer i sitt skjød, og hvilke vedtak utviklingen vil gjøre det nødvendig å treffe i tiden framover. Derfor har da også komitéen sagt og understreket at det nå ikke er formålstjenlig å gjøre noen prinsipielle endringer i de gjeldende avstemningsregler. I tider hvor det er en tendens til å sentralisere alle ting bør man forsøke å beholde de demokratiske rettigheter i størst mulig utstrekning. Medlemmene bør ha bredest mulig anledning til å ta standpunkt til de livsviktige spørsmål for den enkelte. Her er det spørsmål om å forene plikter og rettigheter med ansvar. Uravstemningsmetoden f. eks. er av forholdsvis ny dato i norsk fagbevegelse, men i den korte tiden den har vært nyttet har vi høstet gunstige erfaringer av den. Skulle senere erfaringer vise at heller ikke uravstemningsmetoden svarer til hensikten, så blir det spørsmål om å finne fram til andre måter enn denne. Men hittil får en si at det ved uravstemninger har vært en meget stor deltakelse i avstemningen, opptil 70—80 prosent, og skulle da medlemmene forkaste et forslag må en jo si det er et fullgyldig uttrykk for medlemmenes oppfatning som alle må respektere. Det er på siden av saken å snakke om dristighet og mot. Jeg synes tvertimot det vitner om større dristighet og mot å overlate til flest mulig under ansvar å ta avgjørelsen i sine egne saker.

Even Flatreit, Jernbaneforbundet, Trondheim: Jeg er enig med komitéflertallets syn og Sekretariatets innstilling. Jeg har hatt visse betenkeligheter når det gjelder punkt 4 om et avstemningsresultat skal betraktes som rådgivende eller avgjørende. Men det har ingen svekk etterat vi har fastslått at uravstemningsprinsippet nå skal gjennomføres. Taleren polemiserte mot Josef Larsson som trakk den slutning at den siste tids begivenheter på tarifffronten

tilsier at man må finne en annen løsning. Jeg for min del trekker en helt annen slutning enn det Larsson gjør. Og jeg vil her nytte Larssons eget forbund, Jern og Metall, som eksempel.

Det er vel ikke tvil om at hvis en kompetent forsamling hadde tatt stilling til «jernforslaget», hadde det sannsynligvis vært vedtatt, men vi vet alle hvordan det gikk. De man ikke tillegger så veldig stor vurderingsevne avga sine stemmer, og de har også delvis fått rettet på de ting som de gjennom uravstemningen klart ga uttrykk for måtte rettes på. Medlemmene vil nok selv se tingene på en nøktern og objektiv måte, og en kan trygt legge sakene i deres egne hender.

Jeg tror det er riktig å fastslå, slik som Statsministeren har sagt det, at streikeretten er en demokratisk rettighet. Det er klart at enhver kamp har noe av det destruktive i seg, men vi må se det destruktive og byggende hver for seg. Taleren konkluderte med å anbefale det foreliggende forslag, og det ville være til stor skade hvis man kom fram til andre retningslinjer.

E g o n G e e l m u y d e n, Jern og Metall, Kristiansand: Jeg støtter helt og fullt opp om Sekretariatets innstilling. For 4 år siden hadde vi saken om kompetente forsamlinger oppe i vår avdeling, og vi gikk absolutt mot dette. Etter de opplysninger Karsten Torkildsen kom med har det forekommet at man har godkjent et forslag over bordet, det k a n j o forekomme, men da må forslaget være så godt at medlemmene ikke reagerer på det. Når et forbund ikke kan få gjennomført programmet, så må det slås fast at det er medlemmene som har det siste ord i saken, som har avgjørelsen i sine hender.

O d d R ø r e n d a h l, Aust-Agder fylke: De organer vi har innen de fleste forbund til å behandle tariffspørsmål behandler tariffopplegget, men mange ganger blir resultatet av denne behandling gjort for lite kjent på forhånd. Kontakten med medlemmene svikter på et viktig område. En tariffkonferanse må nødvendigvis trekke opp retningslinjene for tariffopplegget, og etter disse bør det holdes distriktsvise konferanser hvor sakene blir nøye gjennomgått. For Aust-Agders vedkommende innen Jern og Metall ble annen gangs meglingsforslag vedtatt fordi man anså det slik at det ikke var mulig å oppnå ytterligere resultater.

Tariffrevisjonene skaper aktivitet og det er en atskillig større oppslutning om møtene enn ellers. Systemet med kompetente forsamlinger er jeg redd for vil føre til stor passivitet. Jeg vil derfor anbefale komitéflertallets konklusjon og Sekretariatets innstilling.

T h o r l e i f A n d r e s e n: Kongressen må ikke få det inntrykk at saken ikke har noen interesse fordi jeg var så kort i min innledning. Tvertimot. Det er ikke riktig å si at her mangler man

mot og dristighet. Jeg pekte på i min korte innledning at Kongressen allerede i går tok stilling til de øvrige deler i avstemningsreglene, det gjaldt § 15, og minner om at i vedtaket i går het det «at det som regel skal sendes ut til avstemning». Da har vi slått uravstemningsmetoden fast. Det blir hevdet at man har et mer moderne syn utenfor vårt lands grenser når det gjelder disse spørsmål. Men hvilken kontakt har man i mange andre land mellom ledelsen og medlemsmassene? Ingen kontakt. De har nok topporganer gode nok, men ingen levende organisasjoner nedenfra. Den nære tilknytning vi har mellom medlemsmassene og topporganene i vårt land er mer verdifull, og gjennom uravstemningsmetoden knytter vi medlemmene enda fastere til organisasjonen. De føler de er med. Jeg vil også gjerne ha sagt at man kan ikke finne fram til en generell linje for alle de til LO tilsluttede forbund. Vi har i vår innstilling pekt på at Sjømannsforbundet inntar en særstilling når det gjelder utenriksfarten. Dette forbund har for dennes vedkommende ikke en kompetent forsamling, men et lovlig valt organ som er opprettet av landsmøtet enten det heter forbundsstyret eller landsstyret. Vi har stått overfor den situasjon flere ganger, sist i Skog og Land, at forbundet vedtok et tarifforslag på sitt landsmøte da dette var den høyeste myndighet i forbundet. Og vi har forbundsstyrer og landsstyrer som har gjort det samme. Det er derfor ingen mangel på organer, så det er ikke nødvendig å etablere nye organer for å avgjøre disse saker.

Josef Larsson: Bare en par korte merknader til slutt. Jeg vil be alle være merksam på når vi snakker om demokratiske rettigheter osv., hvordan vi har det i våre organisasjoner. Landsmøtene er slike representative forsamlinger, med suveren rett til å ta standpunkt til alle saker av større eller mindre interesse for medlemmene. Ingen sier at det er udemokratisk. Sist hadde vi en stor sak som pensjonssaken, som LO's representantskap vedtok, og som påla medlemmene betydelige utgifter, men selvsagt også betydelige fordeler, men det var en tariffsak. Sist var det indeksreguleringen, den godtok Sekretariatet. Så når det ligger slik til rette så har vi langt mindre forum som tar standpunkt enn det som er tilsiktet fra mindretallet. En såkalt kompetent forsamling er ikke noe selvbestalt organ, men forutsettes å være et lovlig valt organ. For øvrig er jeg meget glad for at saken er kommet fram på Kongressen, og er i grunnen overrasket over den tilslutning jeg har fått i prinsippet. Jeg tror de har rett de talere som har sagt at vi kommer ikke forbi denne sak. Jo større innflytelse vi får over arbeidsmarkedet og det hele, hvem skal vi da streike mot? Det er de spørsmål man må gi svar på.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble vedtatt mot 3 stemmer.
Formiddagsmøtet ble nå hevet.

Ettermiddagsmøtet 30. mai

Dirigent: Johan Støa.

Sekretærer: Jon Høiland og Alf Olsen.

Protokollen fra formiddagsmøtet ble opplest og godkjent.

Kongressen gikk så over til å behandle

Dagsordenens punkt 5.

Tariffspørsmål og diverse avtaler

- a) Den økonomiske og faglige situasjon.
- b) Fagorganisasjonens tariffpolitikk.
- c) Hovedavtalen med Norsk Arbeidsgiverforening.
- d) Overenskomsten om produksjonsutvalg.
- e) Avtalen med Den Kooperative Tarifforening.
- f) Nye lønssystemer.

Ordet ble først gitt til

Statsminister Einar Gerhardsen

som holdt følgende innledningsforedrag:

Arbeiderbevegelsen har i hvert enkelt land sine særdrag som blant annet henger sammen med økonomiske og sosiale forhold og med historiske forutsetninger. Slik er det også i Norge. Hvis en bare spør om det viktigste, om det som framfor noe annet setter preg på vår egen bevegelse, så må svaret være at den har vist en usedvanlig evne til samhold.

Det er sterkt samhold innen Arbeiderpartiet, sterkt samhold innen fagbevegelsen og et nært samarbeid mellom partiet og fagbevegelsen. Slik har det vært etter partisplittelsens dager, som tok slutt for nesten 35 år siden. De bitre erfaringer som vi den gang høstet, har i høy grad bidratt til å skape det indre samhold som vi i dag nyter godt av. Senere har vi gang på gang vært vitne til hvorledes arbeiderbevegelsen i mange andre land har lidt store nederlag på grunn av partimessig eller faglig splittelse eller manglende samarbeid mellom parti og fagbevegelse. Det er nok å nevne Frankrike, Italia, Island, Finland og England. På den måten er kravet om solidaritet innad i bevegelsen blitt hamret inn i vår bevissthet på ny og på ny.

Dette kravet betyr ikke tvang eller knebling av det frie ord. Solidaritet gir rom for forskjellige meninger og for diskusjon. Fri meningsutveksling er i virkeligheten en forutsetning for at solidaritetsfølelsen kan bli levende. Det har da også alltid vært et rikt ordskifte både i partiet og i fagbevegelsen. Men solidaritet betyr vilje til å søke etter riktige løsninger gjennom et saklig ordskifte, evne til å forstå og godta andre oppfatninger, evne til å gi avkall på egne kjæpphester, og evne til å vise lojalitet når den organisasjon som en tilhører, har tatt et standpunkt.

Samholdet har gjort det mulig for oss å rette oppmerksomheten utad for stadig å løse nye oppgaver og for å styrke arbeiderbevegelsens stilling i landet. Samhold og fri meningsutveksling har også medvirket til at vår bevegelse har fått en klar demokratisk innstilling og har kunnet vinne tillit på det grunnlag. I et land med lange demokratiske tradisjoner er dette av den største betydning.

Solidaritet er den sentrale tanke i sosialismen. En arbeiderbevegelse som viser sterkt indre samhold, vil oppleve at solidaritetstanken vinner framgang også i samfunnet. Det er nettopp det vi har sett i Norge. Grunnlaget for de resultater vi har oppnådd, ligger i indre samhold og ikke minst i et samarbeid mellom partiet og fagbevegelsen. Uten dette samarbeidet ville hverken Arbeiderpartiet eller fagorganisasjonen ha stått der de står i dag.

Gjennom en lang periode har Norge nå hatt arbeiderregjering. I denne tiden har Arbeiderpartiet og Landsorganisasjonen samarbeidet om en aktiv politikk, som har tatt sikte på samtidig å oppnå en sterk økonomisk utbygging og en sterk økonomisk utjevning. Denne linjen har krevd en økonomisk, sosial og kulturell planlegging, en planhusholdning, som de borgerlige partier og også ledende krefter i næringslivet har kjempet imot.

Våre politiske motstandere kan ikke lenger nekte for at vi har oppnådd store resultater. Men de hevder at vi har vært forfulgt av et enestående hell. Vi har på en urimelig måte hatt verdenskonjunktorene med oss, sier de. Men det er slett ikke riktig. Nygaardsvold dannet regjering våren 1935 under den verste krise som Norge noensinne har opplevd i nyere tid, og det var sannelig ikke lett å ta fatt. To à tre år senere kom et kraftig tilbakeslag i verdensøkonomien. Det ble overvunnet etter noen tid, men så fulgte krigen og okkupasjonen, og de første etterkrigsårene bød igjen på meget store vansker for norsk politikk. Senere har alvorlige problemer strømmet imot oss på løpende bånd. La meg nevne den store pengenedskrivning i Europa i 1949, Korea-krigen, Suez-krisen, de fire amerikanske konjunkturtilbakeslag som vi har sett etter krigen, og det dårlige fraktmarked i de siste årene. De resul-

tater som norsk arbeiderbevegelse har oppnådd til fordel for det norske folk, er vunnet i kamp med utallige store og små problemer og delvis i kamp mot en politisk opposisjon som svært ofte har villet utnytte vanskene til partipolitisk vinning.

Jeg vil gjerne si noen ord om hovedresultatene i den senere tid, og det er da naturlig å ta for seg den nåværende stortingsperiode. Vårt politiske liv er jo blitt inndelt i tidsrom på fire år fordi vi har stortingsvalg hvert fjerde år. Dette har ført til at partiene stiller opp programmer for fire år, og på tilsvarende måte utarbeider Regjeringen fire-års programmer, de såkalte langtidsprogrammer. Og det faller seg også slik at Landsorganisasjonen holder sine kongresser i de år det er stortingsvalg.

Det viktigste resultat i denne stortingsperioden er at vi oppnår en meget tilfredsstillende økonomisk vekst. Den samlede produksjonsøkning blir antakelig 16 prosent, og det er atskillig mer enn langtidsprogrammet for perioden stilte i utsikt. Produksjonsmålet i programmet ble praktisk talt nådd på tre år i stedet for fire år slik forutsetningen var. Det innebærer at vi ligger betydelig forut for programmet både når det gjelder økonomisk utbygging av landet og framgang i levevilkår. I løpet av perioden stiger investeringsnivået med 15 prosent, det private forbruket med 17 prosent og fellesforbruket med 20—25 prosent.

Etter krigen har store trygdereformer fulgt slag i slag. Den viktigste reform i denne perioden er den nye lov om alderstrygd som trådte i kraft for litt over to år siden. Behovsprøvingen ble da opphevet, og grunnpensjonene ble vesentlig forhøyet. De blir hevet ytterligere fra 1. april i år. Vi har fått en forsørgertrygd for barn, en alminnelig uføretrygd og en alminnelig yrkesskadetrygd. Ellers er det gjennomført mange større og mindre forbedringer i trygdene. De årlige trygdeytelser har i perioden steget med nesten 60 prosent og nærmer seg nå to og en kvart milliard. Norge har i dag en folketrygd.

I helsepleien og det sosiale arbeid er behandlingsmulighetene blitt sterkt utbygd. I denne programperioden får vi nær 4000 nye plasser på sykehus av alle slag foruten et stort antall nye pleiehjems-plasser. Folketannrøkten er nå på det nærmeste fullt utbygd i Nord-Norge, utbyggingen er kommet langt i Nord-Trøndelag, og den er begynt i tre andre fylker. Det er også viktige framskritt på mange andre områder av helsepleien, i attførings- og omskolerings-arbeidet, i alkoholistsorgen og i barne- og ungdomsvernet.

For det norske folks materielle og åndelige velferd er det vel neppe noe som betyr mer enn gode boliger, gode hjem. Ut fra dette syn har vi gjennom en årrekke drevet en omfattende sosial bolig-

bygging, og denne stortingsperioden gir oss 107 000 nye boliger. De borgerlige partier, som ikke forsømmer noen anledning til å klage, retter også sterk kritikk mot vår boligpolitikk. Det beste svar på den kritikken er den enkle opplysning at en tredjepart av det norske folk bor i boliger som er bygd i de siste femten år.

Fra gammelt av har arbeidsfolk drømt om at barna deres skulle få lære mer enn de selv, at alle barn skulle gå på gode skoler, at all ungdom skulle få god utdanning, at skolegang og utdanning ikke lenger skulle gi grunnlag for klasseskiller. På dette område er det gjort meget i løpet av den senere tid. Den nye lov om folkeskolen som ble gitt for to år siden, har betydd mange forbedringer, ikke minst i bygdene. Særlig har loven lagt grunnlaget til rette for en niårig enhetsskole. En rekke kommuner har allerede gjennomført denne utvidelse av den obligatoriske undervisning, og mange flere forbereder seg på å gjøre det. Men det mest gledelige av alt er vel den sterke vekst vi har sett i den videregående undervisning — ved høgere skoler, yrkesskoler og framhaldsskoler. Elevtallet ved disse skolene har økt med eksplosiv fart, bare på tre år med nesten 50 000 eller 40 prosent. Det har to årsaker, dels at ungdomskullene er blitt så store, og dels at det nå er bedre muligheter og større interesse for videre utdanning. Hvert år er det forholdsvis flere — mange flere — som etter endt folkeskole går inn i realskoler og gymnasia. Stipendordningen spiller her en viktig rolle.

De sosiale og kulturelle reformer er et ledd i den utjevning av levevilkårene som er et hovedmål for arbeiderbevegelsen. Utjevningen har mange sider, og mange midler blir brukt for å fremme den. Jeg skal ikke søke å gi noen fullstendig eller detaljert oversikt. Men la meg minne om de store inntektsoverføringer som jordbruksbefolkningen mottar over statsbudsjettet og på annen måte, om den kommunale skatteutjevning, om de mange offentlige tiltak som tar sikte på å reise ny og lønnsom virksomhet i distrikter med svakt inntektsgrunnlag, og om skattepolitikken. Som kjent har Finansdepartementet foretatt en stor skatteutredning som nylig er sendt Stortinget. Her har vi for første gang fått en ordentlig oversikt over hvordan våre skatter, avgifter, trygdepremier og subsidier virker når en ser dem alle under ett. Virkningen er sterkt progressiv. Nå visste vi jo at dette systemet virker på en måte som er sosialt gunstig, og som vi kan være bekjent av. Men mange er nok blitt forbauset over at virkningene er så gunstige som de faktisk er. Derfor vil skatteutredningen få betydelige følger for det politiske ordsiftet. Det er for eksempel interessant å se hvordan utredningen har gitt støtet til at flere næringsorganisasjoner på ny

krever skattelettelse for bedriftene og de høyere inntekter. Begrunnelsen er også at høyere inntekter blir langt sterkere beskattet i Norge enn i Danmark og Sverige.

Men offentlige tiltak alene aldri ha kunnet sikre den inntektsfordeling som vi har i dag. Den er i høy grad også et resultat av fagbevegelsens store og årelange innsats. Nettopp på dette område er samarbeidet mellom den politiske og faglige bevegelse av avgjørende betydning. De offentlige og faglige tiltak supplerer hverandre.

Fagorganisasjonens innsats vil bli behandlet under andre punkter på dagsordenen, men jeg vil gjerne benytte anledningen til å si noen få ord om den faglige politikk og inntekstutjevningen. Gjennom en årrekke har Landsorganisasjonen hatt som en retningslinje at de spesielt skal søke å bedre vilkårene for dem som har lavest lønn. Og siden siste kongress har Landsorganisasjonen klart å gjennomføre flere store saker som i høy grad vil bidra til jevnere levevilkår og mer likestilling i det hele tatt. Jeg sikter til avtalene om arbeidstidsforkortelsen, om pensjonsordningen og om lik lønn for kvinner og menn.

De resultater som norsk arbeiderbevegelse — parti og fagorganisasjon sammen — har oppnådd siden siste fagkongress, bør vurderes også i en større sammenheng. Vår bevegelse har stilt seg som mål å lede utviklingen fram til et nytt samfunn som skal hvile på solidaritet og være uten klasseskiller. Vi vil at Norge skal bygges som et sosialistisk samfunn. Ved en anledning som denne er det rimelig å reise spørsmålet om hvordan vi har levd opp til denne målsetningen.

Tenker vi oss om, vil vi hurtig innse at både samfunnsstrukturen og samfunnstenkingen har forandret seg sterkt i vår tid. Utviklingen har lenge foregått i samsvar med vår målsetting, og det norske samfunnet blir gradvis omformet i sosialistisk retning. Jeg vil gjerne illustrere dette noe nærmere.

Det er en kjensgjerning at hele det økonomiske liv blir mer og mer samordnet for å tjene de felles interesser hos hele folket. Samfunnets organer får stadig større innflytelse over produksjon, investeringer og inntektsfordeling. Fagforeninger, kooperative sammenslutninger, produksjonsutvalg og andre bidrar til demokratisk kontroll nedenfra.

De offentlige grener av samfunnsøkonomien spiller en sentral rolle i denne utviklingen. Staten og kommunene har stadig tatt på seg større og nye oppgaver, og hver fjerde lønnstaker er nå knyttet til offentlig virksomhet. Det er en virksomhet som spenner over mange områder — undervisning, sosialt arbeid, samferdsel, bygge-

og anleggsvirksomhet og produksjon av varer. Spesielt er det grunn til å nevne at staten og kommunene gjennomfører den alt overveiende del av kraftutbyggingen, og at staten driver en omfattende industrireising.

Mer enn en tredjepart av nasjonalinntekten passerer i dag de offentlige budsjetter. Det at samfunnet disponerer så store summer, gjør sitt til at det økonomiske liv utvikler seg i demokratisk retning, og er en vesentlig forutsetning for den alminnelige inntektsutjevning.

I kredittlivet har det funnet sted en maktforskyvning av stor rekkevidde. Vi har etter hvert fått en rekke statsbanker, som stadig har utvidet sin virksomhet, og som i dag sitter med 40 prosent av alle bankutlån i landet. Det er et tall som forteller meget. Og det er blant annet denne utviklingen som borgerlige aviser sikter til når de fra tid til annen skriver om snikende sosialisering.

Samtidig er virksomheten til de øvrige banker og kredittinstitusjoner blitt mer og mer samordnet ut fra samfunnsmessige hensyn. Det skjer ved kredittavtaler mellom staten og bankene og ved den sentrale samarbeidsnemnd i Oslo. Vi har nylig fått en ny femårig kredittavtale som slår fast at bankene ikke må innrette sin virksomhet bare etter privatøkonomiske synspunkter, men at de også skal la samfunnsøkonomiske hensyn være avgjørende for sine disposisjoner. I nær framtid trer nye banklover i kraft. De inneholder en rekke bestemmelser som vil føre til en ytterligere demokratisering av kredittlivet. Vedkommende kommunestyre skal heretter oppnevne fjerdeparten av forstanderskapet i en sparebank. Regjeringen skal oppnevne en fjerdepart av representantskapet i forretningsbanker som har en forvaltningskapital på hundre millioner kroner eller mer. Dessuten skal de såkalte kontrollkomitéer påse at forretningsbankene følger de retningslinjer som statsmyndighetene trekker opp for penge- og kredittpolitikken.

Disse strukturendringer i kredittsystemet har sine sidestykker på andre områder. Vår økonomiske og sosiale lovgivning er år for år blitt videre utbygd, og dette har også bidratt til å slå fast det prinsipp at all økonomisk virksomhet skal underordnes samfunnsmessige hensyn. Slik virker f. eks. Sysselsettingloven, Valuta-loven, Prisloven, Renteloven, Loven om innskuddsreserver, Loven om byggeregulering og mange andre lover. Dette system av lover trekker opp regler for all næringsvirksomhet og gir myndighetene fullmakt til å gjennomføre tiltak av forskjellig slag for å sikre samfunnsinteressene.

Til slutt i denne sammenheng vil jeg nevne det samarbeid som har utviklet seg i det økonomiske liv. Her har vi kanskje den vik-

tigste strukturendring som har funnet sted i vårt samfunn. Det er et samarbeid hvor staten, kommunene, næringsorganisasjonene, kooperasjonen og fagbevegelsen tar del, og som dels skjer ved hjelp av faste utvalg og komitéer, men like meget i uformelle former. Dette vidt forgrenede samarbeid setter mer og mer preg på samfunnet, og det er nesten ikke nødvendig å forklare hvordan en slik utvikling mer enn noe annet bidrar til en demokratisering og til å skape forståelse for solidaritetstanken.

Foran stortingsvalget i 1949 reviderte Arbeiderpartiet sitt prinsipielle program. Det nye programmet, grunnsyn og retningslinjer, ble innledet med følgende ord: «Vi lever i en overgangstid. Et gammelt samfunn er i ferd med å skapes om til et nytt.» Den gangen var det en dristig formulering, men utviklingen har vist at den var realistisk. En samfunnsomveltning finner sted, gradvis og rolig, nesten i stillhet slik at det ikke uten videre springer i øynene hvor dyptgående endringene i virkeligheten er. Norge er i dag hverken kapitalistisk eller sosialistisk, men har en blandet samfunnsform.

Vår fremste oppgave er å føre samfunnsutviklingen videre fram til et sosialistisk Norge. Det vil alltid være en viss meningsforskjell om tempoet. Noen vil ønske å gå fortere fram enn andre. Men når kursen skal stikkes opp, og farten bestemmes, tror jeg det er ett hensyn som veier tyngre enn alt annet, og det er at vi hele tiden skal ha flertallet av folket med oss. Og det er ikke tvilsomt at det norske folk ønsker en rolig samfunnsutvikling hvor alle skritt blir vel gjennomtenkt på forhånd.

Vi står nå foran en ny periode i vårt politiske og faglige liv. Sammen skal partiet og fagbevegelsen gjøre nye framstøt og rette på svakheter i samfunnet, og på tross av den framgang vi har hatt, er det mange og store svakheter. Vi bør konsentrere oppmerksomheten om dem.

Vår ferd vil ikke arte seg som en dans på roser. Framtiden vil bringe både godt og ondt. Men vi er vant til mange vansker, og vi har en god utgangsstilling til å gå løs på 60-årenes oppgaver. Vår økonomi er langt sterkere enn da den annen verdenskrig tok slutt, eller da Nygaardsvold dannet regjering. Vi kan ta fatt med optimisme.

Etter inngående drøftinger på nær sagt uttallige møter i parti- og fagforeninger har det utkrystallisert seg en politikk for de kommende fire år. Arbeiderpartiets landsmøte vedtok i april et nytt arbeidsprogram, og kort etter la Regjeringen fram et nytt langtidsprogram. Kongressen skal nå trekke opp retningslinjene for den

faglige politikk. Det er mange oppgaver som skal løses, men politisk sett er det noen oppgaver som står i forgrunnen, og om dem skal jeg si noen ord.

Først og fremst må vi sørge for at den økonomiske utbyggingen kan fortsette i et hurtig tempo. Bare derved kan vi sikre full sysselsetting, oppnå en tilfredsstillende framgang i levevilkår og gjennomføre en rettferdig fordeling av velstanden. Ikke noe av dette kommer av seg selv. Et moderne samfunn trenger den planøkonomi som arbeiderbevegelsen har innført i Norge, og som de borgerlige partier så sterkt har bekjempet.

Kraftutbyggingen og industrireisingen er det sentrale ledd i vår planhusholdning. For det er denne utbyggingen som sammen med ekspansjonen i skipsfarten bærer hele den økonomiske utviklingen. Vår innsats på disse områdene bestemmer i meget høy grad levevilkårene for alle grupper av folket.

Etter krigen har vi stadig hevet tempoet i kraftutbyggingen, og selv ikke våre argeste politiske motstandere tør hevde at denne oppgaven er forsømt. Like fullt går Regjeringen inn for å heve tempoet enda mer. Når den gjør det, er det både av hensyn til behovene i hjemmene og for å bygge ut de kraftkrevende industrier som kan skaffe oss så store valutainntekter.

I de neste fire år vil kraftverkene få en tilvekst i maskin-kapasiteten like stor som hele den kapasitet som vi hadde ved krigens slutt, og som det hadde tatt mer enn et halvt århundre å skaffe til veie. Samtidig vil det finne sted en hurtig utbygging av stamlinjenettet slik at vi får en sterkt utvidet samkjøring. I 1965 vil de fleste kraftverkene sønnenfor Nordland være knyttet sammen med unntak av endel industrikraftverker på Vestlandet og området mellom Sognefjorden og Romsdalsfjorden. Anslagsvis vil den årlige elektrisitetsproduksjon da nå opp i 45 milliarder kilowatt-timer mens den var på omtrent 10 milliarder like før og like etter krigen.

Også industrireisingen vil bli sterkt forsert. I neste periode skal det i alt investeres 11 milliarder kroner i industrien. I gjennomsnitt pr. år blir det 30 prosent mer enn i fjor. Regjeringen går inn for en bred ekspansjon som skal dekke de fleste industrielle felter, men viktigst blir vel den omfattende utbygging av de elektro-metallurgiske og elektrokjemiske grener, særlig aluminiumsproduksjonen.

Regjeringen tar sikte på en omfattende statlig industrireising og på å medvirke til at viktige private prosjekter kan bli gjennomført. Tiden tillater ikke å gi noen fullstendig oversikt, så jeg skal begrense meg til å nevne de større prosjekter som Regjeringen har

forelagt for Stortinget siden i fjor høst. I Mo i Rana skal staten bygge et koksverk som etter planen vil stå ferdig om halvannet år. Ved Kirkenes skal det i løpet av tre år reises en finsk-norsk statsbedrift for produksjon av kraftpapir og med en sysselsetting på 250 arbeidere. Stortinget har godkjent begge disse prosjektene, men Kirkenes-prosjektet er avhengig av endelig finsk tilslutning. Stortinget har også godkjent at staten medvirker til at A/S Hafslund bygger en karbidfabrikk på Verdalsøra. Den skal komme i drift høsten 1963. Videre er det fremmet proposisjoner om meget store utvidelser ved Norsk Jernverk og om utnyttning av malmforekomstene til Rana Gruber. De nye ovner ved Jernverket vil begynne produksjon om to à tre år, mens utbyggingen av Rana Gruber vil måtte strekke seg over et lengre tidsrom. For noen dager siden ble det så fremmet tre nye proposisjoner, nemlig om at staten skal bygge en ammoniakfabrikk i Nord-Rana, om et statslån til utvidelser ved Kongsberg Våpenfabrikk og om offentlig medvirkning til å få reist en fabrikk i Orkanger for produksjon av silisiumkarbid.

Alle disse prosjektene er med i det nye langtidsprogrammet. Men programmet forutsetter ut over dette en lang rekke offentlige og halvoffentlige prosjekter som vil bli fremmet for Stortinget i tur og orden. Investeringene i statens industribedrifter vil øke med 50 til 60 prosent fra den nåværende programperiode og til neste.

Forskning og undervisning byr på en annen hovedoppgave. Norge kan ha god grunn til å være stolt av det som allerede er utrettet på dette område, men like sikkert er det at som sosialister må vi gå inn for en enda større innsats. Vil vi ha et klasseløst samfunn, bør vi sørge for at alle får de samme muligheter for utdanning og etterutdanning, og det er langt igjen før det blir tilfelle. Det er f. eks. en kjensgjerning at blant arbeiderungdommen er det sørgelig få som går på gymnas, og enda langt færre som studerer ved universitet og høyskoler. Vi bør se det som en helt sentral sak å rette på denne og liknende svakheter. En sterk utbygging av all undervisning og forskning står derfor som et hovedpunkt på Arbeiderpartiets nye arbeidsprogram.

År for år har vi satset mer på å bygge ut veiene og samferdselsnettene for øvrig. Men behovene er enorme, særlig fordi landet er så vidstrakt og bosetningen så spredt, og fordi bilismen stiller større og større krav. En sterk økende innsats på disse feltene er nødvendig.

Utbyggingen av distriktene må føres videre så raskt som råd er. Den offentlige kraftutbygging og industrireiseing har her en spesiell betydning, og det samme gjelder statsbankenes virksomhet.

Nå er også det nye Distriktenes Utbyggingsfond trådt i virksomhet, og det er ellers mange offentlige tiltak som tar sikte på å fremme næringslivet i distrikter som står svakt økonomisk. Vi trenger en storstilet utbygging av økonomiske sentra og bedrifter, og det er ikke minst av den grunn at planøkonomi er nødvendig her i landet.

Vår sosialpolitikk skal føres videre på en bred front, men særlig er det behov for nye tiltak som kan styrke de eldres økonomi og trivsel. Alderstrygden har betydd meget, og den avverger direkte nød. Den neste oppgaven er å utvikle et pensjonssystem som er slik at alle kan se sin alderdom i møte uten økonomiske bekymringer. Flere grupper kommer i dag inn under pensjonsordninger som er fastsatt ved lov, og vi har fra tidligere en rekke kommunale og private pensjonsordninger. I fjor høst fikk vi så avtalen mellom Landsorganisasjonen og Arbeidsgiverforeningen om tilleggspensjoner. Denne utviklingen må føres videre ved tilsvarende ordninger for jordbrukerne, fiskerne og andre grupper. Det tar lang tid å bygge ut ordningene, og det gjelder derfor å ta fatt. Det endelige mål må være et system av pensjonsordninger som omfatter hele folket.

Partiet har i sitt arbeidsprogram slått fast at den økonomiske utjevning mellom distrikter, næringsgrener og samfunnsgrupper skal føres videre. Regjeringen har til hensikt å følge opp saken på flere måter, og for så vidt skattepolitikken angår, foreligger en detaljert plan, som Regjeringen har forelagt Stortinget. Etter planen vil det bli gjennomført forskjellige skatteomlegninger til fordel for de lavere inntektsgrupper og for kommunene. Trygdepremiene vil også bli noe omlagt slik at de blir mer progressive med inntekten. Staten skal overta hele finansieringen av barnetrygden som vil bli forbedret. Tilskottet for hvert barn vil komme til å øke med stigende barnetall. I bedriftsbeskatningen vil det også bli visse endringer som har til formål å fremme mer rasjonelle disposisjoner. Hele ligningsvesenet skal overtas av staten. Planen skal gjennomføres i tre trinn, det første fra nyttår 1962 og de neste henholdsvis ett og to år senere.

Den økonomiske utjevningen vil også heretter kreve et politisk og faglig samarbeid. Tariffoppgjørene vil måtte spille en vesentlig rolle. I denne sammenheng må jeg komme litt inn på de såkalte bremsetiltakene og på prisene.

Når det gjelder bremsetiltakene, vil jeg understreke at de er milde, og at de ikke tar sikte på å bremse på *produksjonen*. Hensikten er å bremse på *etterspørselen* fordi den er blitt litt for stor i forhold til produksjonsmulighetene. Det er oppstått et visst press i økonomien — noe en kan se på flere måter. Det er allerede mangel

på arbeidskraft over store deler av landet, og Arbeidsdirektoratet regner med at det vil bli betydelig knapphet på arbeidskraft i sommermånedene. Direktoratet venter at arbeidsmarkedet kanskje blir det strammeste på mange år. Samtidig viser prisene en tendens til på ny å gå oppover, og importen er meget høy.

Vi er ikke tjent med en slik situasjon. For det er ikke rasjonelt at kostbart produksjonsutstyr blir dårlig utnyttet fordi bedriftene ikke kan skaffe arbeidshjelp nok, eller at arbeiderne må stå å vente på å få de arbeidsmidler de trenger. Derfor må etterspørselen begrenses noe. Regjeringen har valt å gjøre det på den måten at kredittpolitikken blir litt strammere, og at endel offentlige arbeider blir forskjøvet i tid.

Den tariffperioden vi nå har bak oss, var prismessig sett den mest stabile vi har hatt på lenge. Levekostnadene steg litt i 1958. Dette skyldtes først og fremst at subsidiene ble redusert i samband med lønnsoppgjøret. Men etterat de igjen var blitt noe økt i januar 1959, var levekostnadsindeksen praktisk talt konstant i to år. I 1959 svinget den mellom 162 og 164 og i 1960 mellom 163 og 165. På grunn av salg av billigkjøtt gikk indeksen ned i februar i år, men gikk så opp i 166 i mars. I april gikk den ytterligere opp 1 poeng, og vi regner med at den vil gjøre det samme i mai, da den altså vil bli 168. Vi regner videre med at den også i juni vil være 168. Tallet er da rundet oppover. Det er vanlig at indeksen stiger noe i vårmånedene. Dette henger sammen med en sesongmessig øking i prisene på poteter og grønnsaker og med den årlige korreksjonen av husleieposten i mars. I år har husleieposten slått særlig sterkt ut fordi husleiene i førkrigsbygg er blitt forhøyet.

Prisutviklingen i år vil i noen grad avhenge av tariffoppgjøret. Jeg kan således nevne at lønnstillegget for frisører slo ut med 0,15 poeng i indeksen. Men det største utslaget vil nok skyldes den nye jordbruksavtalen som ble godkjent i statsråd i forrige uke.

Som sist har jordbruksavtalen samme løpetid som tariffavtalene, altså denne gang to år. Den løper fra 1. juli. Som tariffavtalene har den ingen indeksbestemmelse. Avtalen er meget detaljert og jeg kan si meget innviklet. Jeg skal her nøye meg med å gi enkelte hovedbestemmelser. Den vil føre til økte bevilgninger over statsbudsjettet på 43 millioner kroner på årsbasis. Jordbrukspriserne vil bli økt fra 1. september i år, og enkelte priser vil bli ytterligere økt fra 1. juli neste år. For bare å nevne noen eksempler: Prisen på melk til forbruker vil bli forhøyet med 7 øre i høst og 1 øre neste sommer. Prisen på ost vil gjennomsnittlig øke med henholdsvis 40 og 20 øre. Pristillegget på kjøtt og fleisk i høst vil variere fra ingenting på kjøtt til kr. 1.50 på gjøkalv.

Den nye avtalen betyr en øking i jordbrukets nettoinntekt på ca. 130 millioner kroner i et normalår. Dette er en øking på ca. 10 prosent i arbeidsinntekten. I disse tallene er ikke tatt med mulige endringer i prisene på frukt og grønnsaker. Som tidligere er nemlig disse prisene ikke fastsatt i avtalen. Prisene vil her være avhengig av avlingenes størrelse.

Om bøndene er i stand til å oppnå de priser som er fastsatt i den nye avtalen, og det er ingen grunn til å tro noe annet, vil det slå ut i den gamle levekostnadsindeksen med 1,6 poeng fra 15. september i år og med 0,4 poeng fra 15. juli neste år. Jeg må understreke at disse beregningene er meget usikre. Utslagene vil i enkelte måneder bli større, i andre mindre, avhengig av varetilgangen.

Fra flere hold, blant annet fra Landsorganisasjonen, har det vært reist krav om å oppheve omsetningavgiften på matvarer. Spørsmålet er utredet flere ganger, sist av «Getz-Wold-utvalget» som avga sin innstilling i fjor vår. Vesentlig av kontrollmessige grunner fant flertallet — alle unntatt jordbrukets representant — å måtte frarå å gjennomføre et slikt forslag. Men i prinsippet godtok flertallet tanken. Det foreslo at et beløp som svarte til de beregnede inntekter av omsetningavgiften på matvarer, skulle brukes til varige subsidier på viktige forbruksvarer. En regner således med at omsetningsavgiften på matvarer i 1959—1960 innbrakte ca. 460 millioner kroner, mens det til subsidier ble brukt 620 millioner kroner. Men her kommer da spørsmålet inn om hva en skal regne for forbrukssubsidier. Utvalget sier om dette: «En har ikke villet gi noen tilråding om hvordan grensen mellom forbrukssubsidier og produksjonssubsidier konkret skal trekkes, idet dette ikke kan gjøres på et fullt ut objektivt grunnlag.»

I år er det bevilget 680 millioner kroner i pristilskudd. Ved utarbeidelsen av statsbudsjettet vil det heretter hvert år bli foretatt beregninger over hva omsetningsavgiften på matvarer antas å ville innbringe, og Regjeringen vil foreslå bevilget et minst like stort beløp til subsidier.

Så kan det være grunn til å nevne et område hvor hverken Arbeiderpartiet eller Landsorganisasjonen har grunn til å være tilfreds, men hvor de borgerlige partier neppe vil være enige med oss. Jeg sikter til det industrielle demokrati og forholdene på arbeidsplassene. Ofte kan folk ha følelsen av at demokratiet slutter ved porten når de går inn i en bedrift. Slik skal det ikke være. Det skyldes vel for en stor del arbeiderbevegelsen selv at vi ikke her er kommet lenger. Kanskje har vi ikke interessert oss nok for saken.

På Arbeiderpartiets landsmøte var det et stort ordskifte om industrielt demokrati. Det var enighet om en rekke retningslinjer som er kommet til uttrykk i arbeidsprogrammet. Blant annet ble det slått fast at vi gjennom planmessig skoloring må skape de nødvendige forutsetninger for et industrielt demokrati. Men i andre spørsmål var det meningsforskjell, og landsmøtet hadde mottatt mange forslag som trakk i forskjellig retning. En avklaring var derfor åpenbart nødvendig. Landsmøtet besluttet å be det nye sentralstyre om sammen med Landsorganisasjonens sekretariat å nedsette en felles komité til å ta opp spørsmål som har sammenheng med industrielt demokrati. De mange forslag som landsmøtet hadde mottatt, skulle sendes denne felleskomitéen. Vi har jo her en sak som er av den art at partiet og fagorganisasjonen må føle et felles ansvar. Spørsmålet om industrielt demokrati står som et eget punkt på Kongressens dagsorden, og jeg er sikker på at det ordskifte vi vil få om denne saken, vil bringe oss et skritt videre i den avklaring som er nødvendig.

En redegjørelse for den økonomiske og politiske situasjon må også omfatte internasjonale spørsmål. For, som det står i Arbeiderpartiets program, kan vekst og velstand bare fremmes i fredstid.

Norge har fra første stund deltatt aktivt i De Forente Nasjoner, både i samarbeidet om sikkerhetsspørsmålene og i organisasjonens øvrige virksomhet. Den spente situasjonen som oppsto i den første etterkrigstid, førte til at Norge sluttet seg til Atlanterhavspakten. Den har som mål å hindre krig og å få internasjonale konflikter løst gjennom forhandling. Alle demokratiske partier i Norge var og er enige om at Atlanterhavspakten skal danne grunnlaget for vår sikkerhetspolitikk. Samtidig er det full enighet om at Norge av hele sin evne skal søke å medvirke til en internasjonal avspenning. Vi må fram til en avtale om kontrollert nedrustning, en avtale som skal være verdensomspennende, og som skal omfatte både konvensjonelle og kjernefysiske våpen. Inntil en slik nedrustning kan begynne, er det livsviktig at kjernefysiske våpen ikke blir spredt til flere land eller områder.

Som kjent ga våre militære sjefer uttrykk for at atomspregladninger burde lagres på norsk jord. Regjeringen har avvist dette, og Stortinget har sluttet seg til Regjeringens standpunkt. I Arbeiderpartiets program står det at partiet holder fast ved sitt standpunkt om at atomvåpen ikke skal stasjoneres på norsk område. Både Regjeringens og Arbeiderpartiets standpunkt er også helt klart.

På lengre sikt er det nok de fattige nasjoner som byr på den største oppgave i internasjonal politikk. I disse landene bor den

overveiende del av menneskeheten, og for arbeiderbevegelsen er det en selvfølge at Norge skal være med på en verdensomspennende solidaritetsaksjon til fordel for de fattige nasjoner. Når solidaritetstanken mer og mer har gjennomsyret det norske samfunn, må dette virke inn også på vår holdning til internasjonale spørsmål. Hjelpen til utviklingslandene bør vi også se som et nødvendig ledd i arbeidet for å sikre fred. Nøden og uroen i disse landene øker faren for krig, og kanskje er det utviklingen der som vil avgjøre spørsmålet om krig eller fred for hele verden.

Den sosialistiske internasjonale har stilt opp som program at høyt industrialiserte land etter hvert skal øke sin hjelp slik at den blir en prosent av nasjonalinntekten. For fjorten dager siden holdt arbeiderbevegelsens nordiske samarbeidskomité møte i Oslo, og det ble besluttet å stille opp det samme program for de nordiske lands vedkommende. Og endelig har Det norske Arbeiderparti i sitt arbeidsprogram erklært at Norge etter hvert bør øke sin hjelp inntil den svarer til en prosent av nasjonalinntekten. Det betyr at Norges årlige hjelp til de fattige nasjoner i løpet av noen tid skal opp i nesten 300 millioner kroner.

Gjennom noen tid har vi nå vært medlem av Det Européiske Frihandelsforbund. Når vi ble medlem der, skjedde det som en konsekvens av en linje som Norge har fulgt gjennom mange år. Norsk arbeiderbevegelse har alltid vært utpreget antiproteksjonistisk. Synspunktet har vært at Norge vil oppnå den høyeste levestandard dersom det kan nyte godt av en utstrakt internasjonal arbeidsdeling. Regjeringen har derfor lagt stor vekt på å øke vår eksport og vår skipsfart, og gjennom en årrekke har Norge deltatt aktivt i et mellomfolkelig samarbeid som tar sikte på å avvikle handelshindringer over hele verden. Ut fra dette synet var det at vi ble medlem av Frihandelsforbundet. Erfaringene har nå vist at norsk næringsliv klarer den økte konkurranse på en tilfredsstillende måte, og vårt medlemskap bidrar til en alminnelig rasjonalisering.

I avtalen om Frihandelsforbundet står det at medlemslandene er fast bestemt på å arbeide for en markedsordning som omfatter hele Vest-Europa. Det er ikke utsikt til noen øyeblikkelig løsning, men det er mulig at det i løpet av noen tid lykkes å finne fram til en ordning mellom de to store markedsgrupperinger i Vest-Europa. Om det lykkes, vil dette i tilfelle stemme bra med prinsipper som norsk arbeiderbevegelse går inn for. Men det er klart at det skal forhandles om saken, og at det gjelder å finne en løsning som Norge er tjent med. Handelsministeren vil komme nærmere inn på disse spørsmålene.

Det er stortingsvalg i år. Ved forrige stortingsvalg fikk Arbeiderpartiet flere stemmer enn alle de borgerlige partier sammenlagt. Målet må nå være å øke stemmeforspranget.

Det ville være en alvorlig feil å ta valgseieren på forskudd. De borgerlige partier er ikke ufarlige. Riktignok har de ikke evnet å samle seg om et felles program, og det er større avstand mellom Høyre og mellompartiene enn før. Heller ikke ser det ut til å bli meget av det valgtekniske samarbeid som de borgerlige partier har snakket så lenge om. Men enkelte felleslister vil det bli, og de vil helst komme i kretser hvor Arbeiderpartiets siste mandat står svakt, eller hvor Arbeiderpartiet kan ha sjanser til å vinne et mandat.

Kommunistpartiet har vært på retur etter stortingsvalget i 1945, og dets eneste mandat i dag er truet. For overbeviste kommunister er det naturlig å stemme med Kommunistpartiet. Men for andre betyr en slik stemmegivning at de enten kaster bort sine stemmer, eller at de bidrar til å svekke arbeiderflertallet på Stortinget.

Sosialistisk Folkeparti sier at det vil stille liste i Oslo og også i enkelte andre kretser. Det er meget vanskelig å forstå at et slikt parti kan ha noen berettigelse. Dets hovednummer, kampen mot atomvåpen, ville bare ha interesse dersom det var sterke krefter her i landet som ønsket atomvåpen. Men det er det jo ikke. Enkelte slike kretser fins innenfor de borgerlig partier, og om en tenkte seg at det nye partiet fikk så mange stemmer at de borgerlige partier kunne erobre mandater fra Arbeiderpartiet, så ville dette i tilfelle styrke de kretser som har vært inne på tanken om atomvåpen.

Dersom Arbeiderpartiet og fagbevegelsen sammen fører en aktiv valgkamp, ligger betingelsene vel til rette for et godt valg. I fjor vant både det svenske og det danske sosialdemokrati en stor valgseier, og det er også grunn til å nevne Kennedys valg til president i Amerika fordi også der borte foregikk det en politisk svingning til venstre. Disse begivenhetene virker stimulerende, og valgene i Danmark og Sverige har enda en gang vist at når partiet og fagbevegelsen går sammen i en aktiv innsats, da vinner arbeiderbevegelsen valget.

Konrad Nordahl:

Det punkt på dagsordenen som jeg skal si noen ord om, spenner over et vidt område. Det gjelder den alminnelige, tariffmessige situasjon, men for øvrig berører de ulike punkter hverandre nokså sterkt. Den faglige situasjon må jeg dele i to avsnitt. Først vil jeg nevne det vesentlige ved den nåværende tariffrevisjon, og deretter

må vi naturligvis drøfte den alminnelige faglige virksomhet, hvilken målsetting vi har og hvilke ting vi skal legge mest vekt på i den kommende 4-års periode.

Når det gjelder den faglige situasjon, redegjorde jeg utførlig for den på LO's representantskapsmøte 1. og 2. desember i fjor. Vi er kommet langt forbi den situasjon i dag, og derfor finner jeg det unødvendig å gi inn på det som gikk forut for desember i fjor. Jeg vil konsentrere meg om det som foregikk på representantskapsmøtet, og ellers i korte trekk komme inn på hendingene i norsk arbeidsliv i den forløpne del av dette år.

Det var enighet i Representantskapet om at vi i år skulle ta forbundsvise oppgjør, dvs. at vi skulle revidere avtalene ved kommende tariffoppgjør i den utstrekning forbundene sa opp avtalene. På representantskapsmøtet forelå det en rapport om en samtale jeg hadde hatt med NAF's direktør, hvor han ga uttrykk for at han ville ha et samlet oppgjør ved årets tariffrevisjoner. Han gikk ikke så langt at også vilkårene skulle være de samme. Han mente det var riktig at hvert forbund forhandlet for seg, men når forbundene hadde forhandlet ferdig og var kommet fram til forslag som kunne anbefales, så skulle det være felles avstemning for alle forbund som hadde tariffrevisjon i 1961. Representantskapet var enstemmig om å avvise en slik tanke. Det var av den oppfatning — som også er gjennomført — at man skulle ha forbundsvise oppgjør. Nå er det jo slik at alle forbund har sine spesielle saker og ting som de ønsker framført, og lønningene er jo nokså uensartede i de ulike tariffområder, slik at det er nødvendig at de enkelte forbund behandler dem ut fra den økonomiske og tariffmessige situasjon. På den annen side er det naturligvis endel generelle saker som i større eller mindre grad er like for samtlige forbund. Det var også endel slike saker oppe til drøfting på siste representantskapsmøte. Jeg nevner spørsmålet om skiftarbeid, kvinnelønningene, feriegodtgjørelsen, bevegelige helgedager, tariffperiodens lengde. Representantskapet sa seg enig i at hvis det var mulig å få generelle forhandlinger for de nevnte spørsmål, så burde man ta det. Vi var naturligvis litt i tvil, for NAF har tidligere inntatt det standpunkt at når en ikke kan få til et fellesoppgjør, så vil den heller ikke forhandle generelt om enkelte saker.

Når det gjaldt lønningene, pekte Representantskapet på at også ved denne tariffrevisjon som ved alle tidligere revisjoner etter krigen, skal en søke å få utjevnet forskjellen mellom de lavest lønte og de som står høyere på lønnsstigen. For endel forbund gjelder det at de har både lavtlønte og høytlønte. For andre er det slik at de har bare lavtlønte, og så er det atter igjen endel forbund som

ligger på gjennomsnittet og over det i fortjenesten i arbeidslivet når det gjelder de fleste av sine medlemmer. Representantskapet sa da fra at der hvor det var blitt for stort misforhold mellom de tariffmessige satser, enten det nå gjaldt normallønns- eller minstelønnsfagene, og den faktiske lønn, burde forbundene legge hovedvekten på å få utjevnet dette misforhold. Det vi har i tariffavtalene vet vi at vi har, men det er mange ting som bidrar til å skape et høyt lønnsnivå og som kan falle vekk eller reduseres når disse ting ikke er tariffestet. For øvrig sto forbundene helt fritt. De kan forlange det de mener er økonomisk riktig innenfor sitt område, og for å slutføre dette avsnitt med en gang, kan jeg bare si at de krav som forbundene har satt fram og som de har forhandlet om, har variert meget. Det var forbund som ikke forlangte noe generelt og forbund som innen enkelte tariffområder forlangte opp til 70—80 prosent i lønnstillegg.

Arbeidsgiverne erklærte seg villige til å forhandle om de generelle krav. Når det gjaldt arbeidstiden for skiftarbeid, hadde vi et tilbud fra NAF om en forkorting av arbeidstiden for ikke kontinuerlige 3-skiftarbeidere. Derimot ville NAF ikke gå med på noen forkortelse av arbeidstiden for 2-skiftarbeidere. For å gå med på å forkorte arbeidsuken til 43½ time for 3-skift, satte arbeidsgiverne en betingelse som vi ikke kunne gå med på, og det var at Norsk Papirindustriarbeiderforbund og LO skulle gi en erklæring om at det i større grad enn hittil skulle kunne gjennomføres helkontinuerlig skiftarbeid i papirindustrien. Nå er det slik at en i denne industri for en stor del har gjennomført helkontinuerlig skiftarbeid, men det er oppsigelsestid på avtalene, slik at de kan sies opp i tariffperioden. Det var denne arbeidsgiverne ville ha vekk. De ville ha en ordning slik at en etter endt prøvetid skulle slå fast at skiftordningen skulle vare tariffperioden ut. Det kunne ikke vi innlate oss på. Det var en sak som i tilfelle måtte gjøres opp under tariffforhandlingene mellom Norsk Papirindustriarbeiderforbund og Arbeidsgiverforeningen. Dermed falt det bort.

Når det gjaldt økt feriegodtgjøring sa arbeidsgiverne nei. Vi skal her gjøre merksam på at feriegodtgjøringen i vårt land ikke er fastsatt ved tariffavtale, men ved lov. Arbeidsgiverne var prinsipielt av det standpunkt at det ikke skulle betales mer til en kvinne eller mann når de ikke arbeider enn når de arbeider. De var dog villige til å gå med på en modifikasjon, og selvsagt kan det diskuteres om det var riktig av oss ikke å godta denne modifikasjon. De sa nemlig at for folk som ikke kan få 3 ukers sammenhengende ferie, men må ta den ene uken på en annen tid enn den vanlige,

var de villige til å forhøye feriebetalingen med 1 prosent. Det var delte meninger i forhandlingsutvalget om dette tilbud, men vi kom til at vi ikke kunne akseptere det.

En annen sak som det har vært mye diskusjon om er godtgjøringen for de bevegelige helgedager. Får jeg her lov til å innskytte, for at det ikke skal oppstå noen misforståelse, at når vi åpner forhandlinger med NAF, kan vi ikke begynne med å stille subsidiære krav. Vi må stille de prinsipale krav vi har, selv om både LO og forbundene som oftest under forhandlingenes gang må falle tilbake på subsidiære krav eller må frafalle kravene. Vi stilte det prinsipale krav at godtgjøringen for bevegelige helgedager skulle være gjennomsnittet av fortjenesten for kvinner og menn sammenlagt. Arbeidsgivernes forhandlere reiste på ny det samme spørsmål som var reist i 1956, nemlig å få lik ordning for 1. og 17. mai og for de bevegelige helgedager. Argumentene som de brukte er i og for seg ikke urimelige. Det var at i loven om 1. og 17. mai som vi fikk i 1947 står det at betalingen som vedkommende skal ha for 1. og 17. mai skal være gjennomsnittet av hver enkelt persons fortjeneste innenfor et bestemt tidsrom. Det vil si at bedriftene skal regne ut innenfor dette tidsrom hva som er gjennomsnittsfortjenesten ut vedkommende person. Arbeidsgiverne sier at dette var veldig tungvint, og det påstås at en rekke bedrifter ikke har fulgt lovens bestemmelser. De har funnet fram til et gjennomsnitt og betalt det. Arbeidsgiverne var interessert i å komme fram til en enklere ordning, og de mente at den enkleste ordning var å få lik betaling for samtlige dager. Det resulterte da i at vi til slutt aksepterte en lik lønn for samtlige bevegelige helgedager og 1. og 17. mai, nemlig kr. 40.00 pr. dag. Det var kr. 12.00 pr. dag i tillegg. I samband med dette gjør vi merksam på at i Danmark fikk de godtgjørelsen forhøyet fra kr. 25.00 til kr. 30.00 pr. dag for de bevegelige helgedager. Noen godtgjørelse for 1. mai har de ikke i Danmark. For vårt vedkommende betød dette kontant en større sum for samtlige dager for de fleste grupper, unntatt for de grupper som ligger på en fortjeneste på over kr. 10.00 pr. time.

Når jeg nevner denne sak såpass inngående er det fordi den har vakt atskillig haloi. Resultatet er også blitt en endring, og denne endring er i dette tilfelle et kjærkommet brudd på den avtale vi har inngått med NAF. Det som er svakheten ved den nye ordning en er kommet fram til er at i jernindustrien har en tatt gjennomsnittet av fagarbeidere, hjelpearbeidere og spesialarbeidere. Jeg var selv med i sluttforhandlingene i verkstedindustrien og var ikke noe særlig begeistret for denne ordningen, men det var forbundsvis oppgjør, og forbundet fikk ta det oppgjør det mente passet

best. I de andre fag og industrier som hittil har revidert, har vi gjort det på den måten at vi har tatt gjennomsnittet på bedriften for voksne, mannlige arbeidere. Da vil de som har den høyeste for-tjeneste få litt mindre godtgjørelse, mens de som har laveste for-tjeneste av de voksne arbeidere vil få litt mer. Jeg mener at denne ordning prinsipielt sett er den riktigste ordning. Vi har også anbefalt de forbund som har spurt oss, å søke å få gjennomført denne ordning. Det er imidlertid en ting ved den nye ordning som ikke er bra. I dag gjør det ikke noe, men det kan komme i løpet av et års tid, og det gjelder kvinnene. De fikk en ordning på kr. 33.00 pr. dag. Det betyr full betaling etter gjennomsnittet av kvinnelønningene for samtlige bevegelige helgedager og dermed også for 1. og 17. mai, men på lengre sikt vil kvinnene komme til å tape på det, iallfall når det gjelder 1. og 17. mai. Derfor vil vi tilstrebe å komme fram til den ordning at også kvinnene får beregnet godtgjørelsen for 1. og 17. mai etter gjennomsnittet av fortjenesten for kvinner innenfor hver enkelt bedrift.

Nå er vi i den merkelige stilling at vi har et generelt forslag som skal innarbeides i de enkelte tariffavtaler og som det skal stemmes over. I dette generelle forslag har Arbeidsgiverforeningen vært med og foretatt endring — riktignok til vår fordel — men det er ikke generelt forhandlet om endringene. Arbeidsgiverne har ikke bedt om noe forhandlingsmøte, og jeg vil si at jeg har vanskelig for å undertegne noe nytt forslag, spesielt når det gjelder de bevegelige helgedager, hvis vi ikke får en liknende bestemmelse for kvinnene som for mennene når det gjelder 1. og 17. mai.

Så noen ord om tariffavtalenes lengde. Etter Sekretariatets innstilling gikk Representantskapet inn for 1-årige avtaler, men det varte ikke lenge etterat Representantskapet hadde hatt sitt møte før vi fikk de første avtaler på 2 år. Det skyldtes at enkelte forbund fant at stillingen lå slik an at de burde ta en 2-årig avtale. Det hender jo ofte at når en er kommet til en aktuell situasjon og skal bedømme stillingen totalt, må en ta andre standpunkter enn man prinsipielt har gitt uttrykk for på forhånd. Det ene forbund etter det andre gikk inn for 2-årige tariffavtaler. Når dette var tilfelle, meldte straks spørsmålet seg om vi skulle ta inn indeksreguleringsbestemmelser eller om vi i stedet skulle forsøke med et såkalt «innebygd tillegg». Det var den alminnelige oppfatning så vel blant forbundene som blant dem som førte de generelle for-handlinger, at vi en gang burde prøve noe annet enn de vanlige indeksreguleringsbestemmelser, som ofte har skapt store vansker. Vi ble derfor enige om noe som likner nokså mye på den svenske ordning med et «innebygd tillegg» på 4 prosent. Da var det for

øvrig sluttet en avtale med et tillegg etter 1 år. Det var med buss-selskapene utenfor Oslo. Det var riktignok ikke et 4 prosent tillegg, men et bestemt kronetillegg pr. uke. Vi får nå se hvordan det kommer til å virke med 4-prosenttillegget. Nå er det for øvrig slik at vi er kommet i den situasjon at noen av forbundene i sine avtaler har fått forskudd på de 4 prosent. De generelle bestemmelser om 4 prosent gjelder for øvrig bare for april- og maifagene. Alle tariff-avtaler som løper ut etter 1. mai er ikke bundet av denne avtalen. De kan ta indeksreguleringsbestemmelser eller andre bestemmelser eller de kan ta en 1-årig avtale. Her står forbundene fritt.

Spørsmålet om skiftarbeid og feriegodtgjørelsen kan ikke reises ved tariffrevisjonen i år. Etter avtalen kan vi ikke gjøre det, men en kan jo naturligvis si at i det øyeblikk den ene part har begynt å forhandle om enkelte punkter i avtalen, kan vel også den andre part begynne å forhandle om andre punkter i avtalen. Jeg skal ikke uttale meg om den juridiske side her, men at det skulle være rom for en prat, det tror jeg nok.

Jeg må også nevne kvinnelønningene, hvor vi har fått en ramme-avtale som går ut på at det skal gjennomføres lik lønn for likt arbeid for kvinner og menn. Det er en vanskelig oppgave å løse. Kvinnesatsene skal ut av tariffavtalene, og så skal lønningene fastsettes for kvinner og menn etter arbeidets art. Den saken må forbundene ta opp når tariffrevisjonen er ferdig, hver innen sitt tariffområde, slik at forhandlingene kan komme i gang. Jeg er sikker på at de blir vanskelige. På enkelte områder kan det gå lett, spesielt der hvor det er få kvinner, men i de tariffområder hvor det store flertall som beskjeftiges er kvinner, blir det sikkert en meget vanskelig oppgave. Her kommer jo også de konkurransemessige forhold med utlandet inn. Nå har vi imidlertid på papiret at i løpet av 1967 skal likestillingen mellom kvinne og mann i lønns-messig henseende være gjennomført.

Så noen ord om vårens tarifforhandlinger. Vi fikk først forslaget i jernindustrien, som voldt noe rabalder. Etter min mening var det på mange måter et godt forslag, enstemmig anbefalt av så vel forhandlingsutvalget som av forbundsstyret, men likevel forkastet. Etter dette hadde jeg nærmest inntrykk av at enkelte fikk panikk, og det ble sogar hevdet fra noen at det var stemt mot forslaget, men det var ikke *stemt for konflikt*. Vi må imidlertid slå fast at konsekvensen av å stemme ned et forslag innebærer åpen konflikt. Det er noe uvant med streik i vårt land nå. For å holde meg til jernindustrien som er den største, så må man opp i 50-årsalderen for å finne folk som har vært med i konflikt. Det er 30 år siden den siste konflikt, og det er skjedd et generasjonsskifte siden den

gang. Som jeg sa, var det tilløp til panikk på enkelte hold, bl. a. ble det fra kommunale myndigheter sendt inn resolusjoner med henstillinger om at det måtte skje noe, for en konflikt kunne ruinere kommunene. Hvis en streik skulle ruinere oss, ville vi vært ruinert for mange, mange år siden. Jeg synes ikke det var nødvendig å ta det så tungt. Så fikk vi et nytt forslag som ble vedtatt av medlemmene i jernindustrien.

Det er nå framsatt forslag for bygningsfagene og murerfaget, og sannsynligvis vil disse bli vedtatt. Derimot er det overveiende sannsynlig at forslagene for bergverkene blir forkastet, og det er jo alvorlig nok, men personlig vil jeg si, uten å ha drøftet dette med Sekretariatet og ledelsen i Arbeidsmandsforbundet, at jeg mener vi bør ta en konflikt i bergverkene. Dette er fordi jeg har inntrykk av at en stor del av medlemmene i denne industri mener at hvordan de enn stemmer, så vil det ikke bli konflikt. Jeg er ikke tilhenger av at staten skal gripe inn i arbeidskonflikter. Jeg mener at vi skal ordne våre saker selv, og at vi skal ta stilling til disse under ansvar, og finner vi ikke da fram til en ordning, får vi ta konflikten. Vi har hatt to konflikter hittil. Det gjelder bussene i Oslo og omland og trelastbrukene. For begge de nevnte grupper er det nå kommet forslag. Forslaget for bussene er vedtatt, riktignok med meget knapp majoritet. Verre kan det stille seg med trelastbrukene, men jeg skulle anta at også det framsatte forslag her vil bli vedtatt. Ellers vil jeg si om situasjonen at det vi er kommet fram til etter min mening ikke er dårlig. De lavest lønnte grupper er blitt løftet sterkt. Totalt betyr økingen for bussarbeiderne i Oslo og omland over kr. 50.00 pr. uke. De lå lavt, og forhøyelsen er dem vel unt. De har forskjøvet arbeidstid og skal arbeide både helg og søkn. For andre grupper har vi fått lønnstillegg på 60—80 øre pr. time. Det er altså for grupper som ligger meget lavt. Den laveste gruppe er arbeiderne i hermetikkindustrien, og der har vi fått et forslag for menn som ikke arbeider akkord på 65 øre pr. time og for kvinner 55 øre pr. time, men kvinnene har atskillig akkordarbeid. Det er nå bare én gruppe som ligger lavere i fortjeneste enn hermetikkarbeiderne, og det er landarbeiderne. Vi har ennå mange fag og industrier igjen å revidere, og det er selvsagt umulig å si noe om resultatet på det nåværende tidspunkt.

I denne situasjon kommer selvsagt prisene inn i bildet. Statsministeren var i sitt foredrag inne på prisspørsmålet, og det gjorde jo ikke situasjonen bedre under avstemningen i de store industrier at indeksen gikk opp med 2 poeng. Vi fikk jo prognoser på forhånd, så vi var ikke helt uforberedt på det, men offisielt vet en jo ikke noe før tallene foreligger. Da indeksen ble kjent, gjorde ikke det

forholdet lettere. På den annen side utløste det en indeksregulering. Vi opptok forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening straks indekstallet ble offentliggjort. Det ble sagt av Josef Larsson i forrige sak at her var et tilfelle hvor man avgjorde saken uten å forelegge den for medlemmene. Det er i og for seg riktig, men i fellesforslaget av 1958, som medlemmene har vedtatt, står det uttrykkelig at hvis man blir enig om delvis kompensasjon, det vil si at hvis det foreligger et forslag som ikke gir full kompensasjon, så kan saken avgjøres av Arbeidsgiverforeningens sentralstyre og på vår side, Landsorganisasjonens representantskap. Nå hadde vi ikke Representantskapet samlet denne gang. Det begrunner jeg med at vi hadde kontakt med samtlige forbund som var i interessert i saken, altså de som hadde rett til indeksregulering. Under forhandlinger med NAF ble vi enige om å sette grensen for dem som skulle komme inn under indeksreguleringen, til de tariffavtaler som hadde utløp etter 15. mai. Vi stilte vårt prinsipale krav om full kompensasjon, men det ville ikke NAF gå med på. Vi fikk til slutt et tilbud på $\frac{3}{4}$ kompensasjon. Indeksstigningen var 3,7 prosent, så det ble altså $\frac{3}{4}$ av 3,7 prosent. Slik situasjonen lå an, fant alle som deltok i forhandlingene at vi burde godta dette med en gang for å få denne sak ut av verden. Etter enstemmig anbefaling av de forbund det gjaldt, godtok da Sekretariatet forslaget. Hvis ikke det var blitt gjort, hadde vi måttet si opp alle tariffavtaler for å få regulert etter indeksen. Vi kunne da ha risikert at tvisten gikk til lønnsnemnd, og vi hadde fått en kjennelse som ingen av oss likte. Men selvsagt virket denne indeksreguleringen inn på den øvrige revisjon, spesielt for de grupper hvor det allerede var satt fram forslag til ny avtale. De grupper som ikke var kommet så langt, hadde jo anledning til å forhandle seg fram, men for de førstnevnte grupper voldte det visse vansker. Det ble da ordnet, som jeg sa i sted, med et forskudd på det oppgjør vi skal ha neste år. For øyeblikket ser det slik ut at vi skal få løst tariffrevisjonen uten konflikter, når jeg da unntar de grupper som jeg allerede har nevnt. Men til høsten skal det forhandles for store, betydningsfulle grupper, bl. a. transportarbeiderne. Vi vet at spesielt landtransporten ligger veldig lavt i lønnsbildet.

Får jeg lov igjen å si noen ord om prisene. Statsministeren nevnte i sitt foredrag jordbruksavtalen som nettopp er kommet i stand. Vi har forsøkt å regne på hvilke utslag denne avtalen gir på prisene. Den vil etter våre beregninger ha en prismessig virkning på 1,6 poeng eller knapt 1 prosent fra 1. september. Fra 1. juli neste år når vi skal ha det innebygde tillegget — bøndene følger oss nokså slavisk — vil dette gi et prisutslag på 0,4 poeng. Hva som for øvrig

vil skje når det gjelder prisene, er vanskelig å si. Alle må være merksomme på at når en rekke grupper får større eller mindre lønnstillegg, så vil også arbeidsgiverne få mer eller mindre kompensasjon for denne lønnsstigning. Endel grupper kan naturligvis ikke få det, men andre vil. Hvis f. eks. bakerne, slakterne eller andre fag som ligger lavt i lønnsstatistikken, får et lønnstillegg på f. eks. kr. 30.00 eller kr. 40.00 pr. uke, vil det føre til stigning på brød og kjøttvarer. Det er umulig å si det slik som enkelte gjør, hev lønningene og reduser prisene. Norsk Hydro kan kanskje gjøre det, kanskje også aluminiumsverkene og enkelte andre bedrifter, men ikke de grupper som produserer de alminnelige forbruksvarer som vi bruker til daglig. For disse varer har det vært en sterk pris-kontroll helt siden krigens tid. Hvor mye prisene kommer til å stige framover, tør vi ikke si noe om. Prisministeren ga tidlig i vår en prisprognose, og den var så vidt jeg kan forstå, noe optimistisk, og jeg tror ikke den kommer til å holde. Jeg sier dette da det er umulig for oss slik som den økonomiske stilling er her i landet og med den pressøkonomi vi har i øyeblikket, å gjennomføre en tariff-revisjon i det omfang vi gjør i år uten at det får prismessige følger.

Når det gjelder programmet for den kommende periode, så er det en sak som må stilles i forgrunnen og det er spørsmålet om arbeidstidsforkortelsen. Vi har jo vært inne på dette tidligere, bl. a. i LO's representantskap. Vi vet at våre svenske kamerater ikke går inn for arbeidstidsforkortelse, men for en øking av ferien. Vi er nærmest av den oppfatning at skal vi gå inn for et mindre antall arbeidstimer her i landet, så skal det skje i form av en forkorting av den ukentlige arbeidstid. På den måten kan vi komme dit hen at vi kan få gjennomført 5 dagers uke. Nå er det stort sett fri annenhver lørdag. Vårt mål må bli å få arbeidstiden så langt ned at vi kan få fri hver lørdag i alle områder hvor dette produksjonsmessig lar seg gjennomføre. Det er naturligvis et vurderingsspmål enten å kreve forkortet arbeidstid eller forlengelse av ferien. Vi skal bare være klar over at begge deler kan vi ikke få på en gang. Nå må det på dette område skje et samarbeid med våre svenske og danske kamerater, akkurat som vi samarbeidet når det gjaldt forkortelsen til 45 timers arbeidsuke.

Spørsmålet om øking i feriegodtgjøringen er en viktig sak. Betaling for ferie er gjennomført ved lovgivning, og da vil det vel være riktig at Stortinget også økte denne godtgjøringen. Det spørsmålet bør vi ta opp. Skal vi gå til Stortinget med denne viktige sak, må det skje i form av en henvendelse til Regjeringen. Det er av de ting vi må vurdere.

La meg så til slutt si at når vi sammenlikner norsk fagbevegelse og det vi har oppnådd av resultater, så ligger vi ikke dårlig an i vårt land. Tvert imot står vi bra i det internasjonale bilde. Det eneste land som ligger foran oss er Sverige. For øvrig ligger vi nokså nær hverandre. Riktignok er det slik at i endel land har de noe kortere arbeidstid enn hos oss nå, men til gjengjeld har de ikke så lange ferie og heller ikke så mange helgedager som vi har i de skandinaviske land. Jeg kan for så vidt slutte meg til det som var hovedlinjen i Statsministerens foredrag da han fortalte om utviklingen i Norge, selv om det ennå er mange ting å rette på.

Jeg vil endelig også minne om at det er noe vi er nødt til å ta hensyn til, og det er den internasjonale konkurransen. Jeg vet det er en rekke grupper her i salen som representerer fag og industrier som ikke har den minste føling med den internasjonale konkurransen. Så har vi andre grupper igjen som har en meget sterk føling med den. Jeg vil i denne sammenheng nevne skipsbyggeriene, som er meget følbare for internasjonal konkurranse. Jeg kan også nevne hele bekleddingsområdet. Dette gjør at vi er nødt til å ta visse hensyn når vi skal være med på å fastsette våre lønns- og arbeidsvilkår. Det ville i og for seg ikke være noe urimelig at folk f. eks. i skotøy-, tekstil- og bekleddings- og hermetikkindustrien hadde et like høyt lønnsnivå som andre grupper. De gjør jo like stor innsats de folkene i sitt arbeid som andre gjør i sitt. Når de ligger på et lavere lønnsnivå, skyldes det nettopp at de arbeider under strengere konkurranseforhold. Jeg nevner dette fordi vi er nødt til å ta det med i vurderingen ved enhver tariffrevisjon. Jeg skal slutte med å ta opp samtlige forslag som under dette kapitel er framsatt av Sekretariatet.

Idet en viser til foranstående anbefaler Sekretariatet at Kongressen gjør følgende vedtak:

1. Et forholdsvis høyt skattnivå er nødvendig i Norge som i andre moderne samfunn for at fellesoppgavene skal kunne løses på en tilfredsstillende måte og finanspolitikken være et aktivt element i den økonomiske utviklingen med sikte på full sysselsetting, økonomisk stabilitet, utjevning av inntekter og formuesforhold og en sterk økonomisk utbygging av landet. Omsetningsavgiften må slik forholdene er anses for å være et nødvendig og varig ledd i det norske skattesystem som totalt sett er markert progressivt med inntekten og familievennlig. Tilsvarende gjelder imidlertid ikke for omsetningsavgiften isolert, og selv om den må ses som et ledd i det totale skattesystem, er det også grunn til å søke å gi avgiften isolert en bedre sosial

tilpasning. For å oppnå dette gir en sin tilslutning til prinsippet om at et beløp som svarer til de beregnede inntekter av omsetningsavgiften på matvarer, brukes til varige subsidier på viktige forbruksvarer. Ved den praktiske utforming av prinsippet bør en i den aktuelle situasjon ta utgangspunkt i subsidiene på melk og melkeprodukter og margarin som en motpost til inntekten av omsetningsavgiften på matvarer. En bør imidlertid søke å finne fram til et bredere og mer variert område for subsidiering for å oppnå de beste sosiale virkninger. For en almen akseptering av omsetningsavgiften, som et varig ledd i skattesystemet, er det også av stor betydning at avgiftskontrollen blir vesentlig styrket.

Når det gjelder den direkte beskatning bør det gjennomføres lettelser for de lavere inntekter, utjevning av skatteforholdene over landet, og det bør gjennomføres en sterk bedring av ligningskontrollen med andre inntekter enn lønnsinntekter for å redusere den diskriminering som i dag faktisk finner sted overfor lønnsinntekter ved skatteleggingen. Diskrimineringen lar seg imidlertid bare delvis fjerne på denne måten. En gir sin tilslutning til at spørsmålet om innføring av en lønsskatt utredes, men i forbindelse med dette må det legges vesentlig vekt på å finne fram til en ordning som i gjennomsnitt fullt ut fjerner den faktiske ulike behandlingen av lønnsinntekter ved beskatningen jevnført med skatteleggingen av andre personlige inntekter. En reduksjon av denne ulike behandling bør også finne sted før en slik skattereform eventuelt gjennomføres, bl. a. gjennom forhøyelse av lønnstakerfradraget.

2. Det må føres en aktiv prispolitikk fra prismyndighetenes side med sikte på å skape et stabilt prisnivå. Dette må gjøres bl. a. gjennom forbud mot konkurranseregulerende avtaler, effektiv prisovervåking og direkte priskontroll og subsidier i den utstrekning det er hensiktsmessig. Det er av særlig betydning å sikre et stabilt prisnivå i en periode da det for en stor del av landets lønnstakere er inngått tariffavtaler uten indeksreguleringsbestemmelser.

Ad nasjonaliseringen

I samsvar med foranstående foreslår Sekretariatet at Kongressen gjør følgende vedtak:

1. Kongressen gjentar vedtaket av 1957 sålydende:
«I samsvar med Landsorganisasjonens vedtekter, § 1, punkt 3 a), oppfordres forbundene til å utrede spørsmålet om en rasjo-

nalisering av slike bedrifter og virksomheter innen deres tariffområder hvor de finner at dette kan være ønskelig og formålstjenlig.

Utredningene legges fram for Sekretariatet, eventuelt Representantskapet.»

2. Kongressen gir i hovedtrekkene sin tilslutning til forslagene om endringer i bankenes og forsikringsselskapenes ledelse og organisasjonsform som er foreslått i Odelstingsproposisjon nr. 5 (1960—61) og Odelstingsproposisjon nr. 36 (1958). Dersom den avtale som er inngått med de private finansinstitusjoner og de øvrige tiltak som settes i verk i forbindelse med dette, skulle vise seg lite effektive, må Landsorganisasjonen ta saken opp til ny behandling i overensstemmelse med vedtektenes § 1, pkt. 3 a) og b).

Statens Forhandlingsorganisasjon — Norsk Arbeidsgiverforening

Sekretariatet innbyr Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

Forslagene sendes Regjeringen med anmodning om at den foretar en prinsipiell politisk vurdering i spørsmålet offentlige bedrifters medlemskap i arbeidsgiverforeninger.

Kommer Regjeringen til at disse bedrifter ikke bør stå i private arbeidsgiverorganisasjoner, må myndighetene treffe de nødvendige forføyninger.

Statens anleggsdirektorat.

Sekretariatet foreslår at Kongressen gjør følgende vedtak:

Det henstilles til Regjeringen å ta opp til utredning spørsmålet om en samordning av statens anleggsvirksomhet — eventuelt gjennom et statens anleggsdirektorat.

Statens overtakelse av kraftforsyningen.

Sekretariatet foreslår at Kongressen gjør følgende vedtak:

Kongressen slutter seg til elektrifiseringsnemndas innstilling.

Arbeidernes andel i produksjonsøkningen.

Sekretariatet foreslår at Kongressen gjør følgende vedtak:

I samsvar med tidligere vedtak slutter Kongressen seg i prinsippet til forslaget.

(Forslag nr. 142.) Regnskapssystemer.

Fra Sekretariatet: Sekretariatet er enig i Norsk Jern- og Metallarbeiderforbunds uttalelse i saka og foreslår at Kongressen gjør følgende vedtak:

Forslag nr. 142 sendes Sekretariatet.

(Forslag nr. 143.) Aksjeutbyttebegrensning.

Idet en viser til foranstående foreslår Sekretariatet at Kongressen gjør følgende vedtak:

Forslag nr. 143 sendes Sekretariatet.

Industriregulering

Idet en viser til foranstående foreslår Sekretariatet at Kongressen gjør følgende vedtak:

Forslag nr. 144 sendes Sekretariatet.

Sosiale trygder

I samsvar med foranstående vil Sekretariatet foreslå at Kongressen gjør følgende vedtak:

1. Kongressen er enig i den øking i alderstrygden og uføretrygden som kommer til uttrykk i Ot.prp. nr. 54/1961, og tar til etterretning den omlegging av finansieringsformene som er nevnt i St.prp. nr. 104/1961.
2. Kongressen uttaler at eventuelle nye forhøyelser av trygdesatsene i det alt vesentlige bør finansieres gjennom økte tilskudd fra arbeidsgiverne og fra stat og kommune.

Pensjoner

I samsvar med foranstående foreslår Sekretariatet at Kongressen gjør følgende vedtak:

Kongressen tar Representantskapets godkjenning av avtalen om Fellesordningen for tariffestet pensjon (FTP) til etterretning.

Lovspørsmål

(Forslagene nr. 168—178.) Arbeidervernloven.

Sekretariatet innbyr Kongressen til å gjøre følgende vedtak:

Forslagene oversendes det nye sekretariat.

(Forslag nr. 179.) Svalbard — Arbeidervernloven.

Sekretariatet innbyr Kongressen til å gjøre følgende vedtak:

Når innstillingen fra Det Kgl. Kommunal- og arbeidsdepartement foreligger, vurderer LO i samråd med Norsk Arbeidsmandsforbund denne og avgir uttalelse i saken.

Ferieloven

(Forslagene nr. 180—194, unntatt nr. 193.)

Idet en viser til foranstående innbyr Sekretariatet Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

1. I samsvar med Representantskapets vedtak 1. desember 1960 bemyndiges Sekretariatet til å arbeide videre med saken.
2. Forslagene sendes Sekretariatet.

(Forslagene nr. 193, 195—202 og 461.) Krav om sikring av arbeidernes lønn og feriegodtgjøring i konkursbo.

Idet en viser til foranstående innbyr Sekretariatet Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

1. Kongressen tar til etterretning det arbeid som har vært gjort for å bedre stillingen for lønns- og feriekrav i forbindelse med konkursboer og andre betalingsvansker.
2. Sekretariatet anmodes om å arbeide videre med saken med sikte på å få til en ordning som gir krav om arbeidernes lønn og feriegodtgjøring panterett i bedriftens faste eiendommer foran andre krav.

Syketrygdloven — Arbeidsløsetrygdloven

Sekretariatet innbyr Kongressen til å gjøre følgende vedtak:

Forslagene sendes det nye sekretariat.

Dagsordenens punkt 5 B. Fagorganisasjonens tariffpolitikk

Forslagene fra og med nr. 206 til og med nr. 296, unntatt nr. 279 som hører inn under Hovedavtalen, dagsordenens punkt 5 C.

I samsvar med foranstående innbyr Sekretariatet Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

1. De retningslinjer som Representantskapet har trukket opp for den aktuelle tariffrevisjon, godkjennes.

2. Samtlige forslag under dette punkt på dagsordenen oversendes Sekretariatet, som må vurdere forslagene i forhold til hva som blir gjennomført ved denne tariffrevisjon og de saker som blir aktuelle å reise sett i sammenheng med den økonomiske situasjon i kommende kongressperiode.
3. Kongressen understreker at i den aktuelle situasjon så vel som på lengre sikt, må fagorganisasjonens oppgaver bl. a. være å medvirke aktivt for å fremme størst mulig effektivitet i produksjon og omsetning, og sørge for at lønnstakerne gjennom høyere reallønn og sosiale goder får sin rettsmessige andel av økingen i effektiviteten. Også i lønnspolitikken må fagorganisasjonen støtte opp i arbeidet med å sikre full sysselsetting, på samme tid som den må påse at samfunnet så langt råd er, skjerper sin beredskap mot mulig arbeidsløshet.
4. Krav om ytterligere reduksjon av arbeidstiden må reises så snart de internasjonale og nasjonale økonomiske forhold gjør det mulig. Som hittil må det skje i samråd med organisasjonene i de andre nordiske land.

Likelønsspørsmålet

Forslagene nr. 209, 250, 262 og 285 innebærer krav om løsning av likelønssaken ved årets tariffrevisjon.

I samsvar med foranstående innbyr Sekretariatet Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

1. Meldingen om det arbeid som hittil er gjort i likelønsspørsmålet tas til etterretning.
2. Rammeavtalen om gjennomføring av likelønnsprinsippet godkjennes.

Dagsordenens punkt 5 C.

(Forslagene nr. 279 og 298—359.) Hovedavtalen med Norsk Arbeidsgiverforening.

Sekretariatet innbyr derfor Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

1. De innkomne forslag om revisjon av Hovedavtalen oversendes Sekretariatet.
2. Sekretariatet får bemyndigelse til å si opp Hovedavtalen.
3. Etter uttalelser fra de interesserte forbund utarbeider Sekretariatet de nødvendige forslag til endringer i Hovedavtalen.
4. Representantskapet bemyndiges til å godkjenne et eventuelt forslag til revidert hovedavtale.

Dagsordenens punkt 5 D.

Overenskomsten om produksjonsutvalg og Retningslinjer for tids- og arbeidsstudier.

(Forslagene nr. 360—366.)

I samsvar med foranstående foreslår Sekretariatet at Kongressen gjør følgende vedtak:

De innsendte forslag sendes Sekretariatet som gis bemyndigelse til, i forståelse med forbundene, å oppsi og revidere Overenskomsten om produksjonsutvalg og Retningslinjer ved gjennomføring av arbeidsstudier.

Dagsordenens punkt 5 E.

Avtalen med Den Kooperative Tarifforening.

(Forslagene nr. 367—380.)

Sekretariatet innbyr Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

1. Sekretariatet får bemyndigelse til å si opp Hovedavtalen med DKT og søke tilpasset i avtalen de endringer og tilføyelser som eventuelt blir resultatet av revisjonen av Hovedavtalen med NAF.
2. Forslagene til endring av § 3 sendes Sekretariatet.

Dagsordenens punkt 5 F.

Nye lønnsystemer.

(Forslagene nr. 377—380.)

I samsvar med foranstående innbyr Sekretariatet Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

1. Representantskapets vedtak av 16. desember 1958 tas til etterretning.
2. Rammeavtalen som bygger på hovedprinsippene i Representantskapets vedtak godkjennes.

Debatten:

John Haug, Kjemisk Industriarbeiderforbund, Rjukan: Jeg gir min fulle tilslutning til de synsmåter Gerhardsen gjorde gjeldende i sitt foredrag, det samme kan jeg dessverre ikke si om LO-formannens innlegg. Mye i den avtalen som er kommet i stand mellom NAF og LO er av den karakter at den ikke kan godtas av arbeiderne. Jeg sikter i første rekke til avtalen om 1. og 17. mai. Man skal ikke ødelegge en god lov for å få til noen kroner mer. Jeg

tror ikke det spilte sånn stor rolle om man fikk så stort tillegg for de bevegelige helgedager, hvis vi beholdt loven. En annen ting jeg vil peke på er dette med indeksreguleringen. Særlig vi timebetalte arbeidere har aldri likt den, for den innebærer ikke nok den indeksreguleringen vi får, men nå går man til den stikk motsatte ytterlighet med et såkalt innebygd tillegg som vi får om et par år uten å ta hensyn til hva varene har steget med i mellomtiden, da kan vi komme opp å kjøre. Da vil vi heller tilbake til indeksreguleringen. For når vi kommer fram til 1962 er jeg sikker på at vi har tapt på den nye framgangsmåten med det innebygde tillegg, for jeg tror prisene da har overfløyet de tillegg vi får.

Tor Aspengren, Sekretariatet: Det er vel naturlig at verkstedindustrien som er landets største av og til får et eller annet spark som vi også har fått i dag. Det jeg sikter til er Nordahls uttalelse om 1. og 17. mai. Jeg var klar over at han ikke var enig i dette prinsipp som ble valt i annen omgang når det gjaldt betalingen for de nevnte dager. Vi har imidlertid sett det slik at når Ferieloven ble satt i virksomhet bygde den på selve fortjenestnivået. At ingen skulle tape eller vinne på det, var selve prinsippet, og det mener vi fortsatt er det riktige. Nordahl trekker også kvinnene inn i dette bilde og at de kan tape på denne ordningen. Jeg vil da fastslå: vi har fått rammeavtalen når det gjelder kvinnelønningene og der heter det at man innenfor rammen av to år skal ha utarbeidet de tekniske detaljer i forbindelse med at man da skal kunne sette inn satsene i de respektive overenskomstforhold. Det heter riktignok, og jeg tror ikke det er det Nordahl mener, at der hvor det er mulig skal det allerede i dag kunne gjøres. For verkstedindustrien har ikke vi noe håp om at vi skal kunne greie det før disse to årene er gått, da kvinnelønningene med de satser som er gjeldende i dag ligger noe over gjennomsnittet. Vi studerte mye på dette problem fordi kvinnene innen jern- og metallsektoren tjener jo nokså godt, slik at hvis man hadde tatt gjennomsnittet også her, ville kvinnene også innen vår sektor ha vunnet endel på det. Men vi var redd for at det ville bli konsekvensen hele linjen over, og da ville kvinnene innenfor industrien innenfor rammen av to år tape på å få gjennomsnittet. Det er det faktiske forhold. Og jeg stiller meg spørsmålet: Når denne avtalen varer i 2 år, skulle vi ikke da greie å mestre situasjonen ved å si at når vi går inn i en ny tariffperiode og vi skal forhandle på et nytt grunnlag, så må vi vel være såpass sterke at vi kan kunne si at for de tariffkompleks hvor man løser kvinnespørsmålet, jeg tenker her på likelønnsprinsippet, skal det også løses i forbindelse med 1. og 17. mai og fortjenestnivået for disse.

Nordahl nevnte at verkstedindustrien slapp billig. Da vil jeg stille meg spørsmålet: hvis man mente det var en slik billig ordning nå så hadde vi jo da andre punkter å kunne satse opp på toppplanet og kanskje tatt det noe mer sterkt. Jeg ser det slik at når vi fikk forkastet dette forslaget så var det naturlig at vi innkalte landsstyret til å behandle situasjonen. Landsstyret prøvde å vurdere hele situasjonen og fant ut at hvis man eksempelvis kunne få et forskudd på 2 prosent og få en liten vri på spørsmålet om de bevegelige helgedager og 1. og 17. mai, så var landsstyret villig til å anbefale et forslag. Når man snakker om selve bakgrunnen for oppgjøret, vil jeg for så vidt si meg helt ut enig med Nordahl når det gjelder det økonomiske grunnlaget. For Jern og Metall sto det helt klart før Representantskapet, idet vi hadde foretatt en økonomisk vurdering som bl. a. gikk ut på at vi hadde hatt en lønnsutvikling i denne tariffperioden som ga seg utslag i mer enn en krone i tariffperioden. Vi hadde en reallønnsutvikling innenfor jern- og metallsektoren på 8,1 prosent. Vi fant derfor at i denne situasjon måtte det slås et slag for de lavestlønte. Samtidig som en tok denne operasjon tok en også og utjevnet forholdene mellom personlig lønn, minstelønn og utgående fortjeneste, et krav som har vært aktuelt i mange år og som vi mente vi skulle løse i denne situasjon, likeledes spørsmålet i forbindelse med akkordavsavnet som tidligere har hengt i lufta, men som vi nå mente burde bli forpliktende. Vi så det hele tiden slik at la oss prøve å komme ut av hele denne tariffsituasjon med en løsning på dette grunnlaget, idet vi var fullstendig klar over, at hvis som Nordahl nevnte, bakere, pølse- makere skulle ha skikkelige tillegg, så ville dette være utslagsgivende på prisindeksen. Vi sa også fra at vi tar det som dette betyr. Men, hvis vi skal ha en toårig avtale så må vi ha en sikkerhet, noe vi kan ha i handa, noe vi kan ta å føle på. Og det gjaldt da dette med de 4 prosent som vi til slutt kom fram til på toppplanet. De 4 prosent skulle jeg anta når vi kommer fram til april 1962, vil ligge på rundt 30 øre. Jeg tror utviklingen vil gå slik på grunn av hevingen av hele vårt nivå som betyr direkte lønns- tillegg for de lavestlønte gruppene, mens det indirekte vil slå ut for alle innen jern- og metallsektoren mer eller mindre.

Jeg skal ikke her våge å operere i tall hva dette vil bety, men jeg har fått et visst inntrykk av at man har regnet med, fordi NAF også har brukt det som sine argumenter, at det betyr 1 prosent, mens de som har litt sans for et tariffkompleks med en gang vil være klar over at idet vi får løftet de lavestlønte gruppene

som indirekte får utslag på de andre, så vil det bety en ganske betydelig øking. Derfor regner også vi med at det vil slå ut med ca. 30 øre 1. april 1962.

Hele vårt opplegg har vært myntet på å ta visse hensyn. Vi er klar over at bedriftene har tjent penger, men se på jernindustrien hvorledes den har ekspandert og hva som er investert. Vi har sett det slik at dette er en trygghet for den enkelte arbeidsplass, en sikkerhet for de nye ungdomskullene som skal inn i arbeidslivet og fram for alt fordi vi står foran en utenlandsk konkurranse som vil være mer merkbar enn noensinne. Vi har store muligheter, men det kreves innsats. Dette er grunnlaget for vårt oppgjør og for hele vår innstilling.

Til slutt bare noen ord om prisutviklingen. Jeg vil så sterkt jeg kan henstille til de som nå skal følge med i prisutviklingen at de følger den på en slik måte, som for Jern og Metall betyr omkring 8 indekspoeng, at når vi kommer fram til neste tariffperiode at det har holdt og at de har tillit til oss som skal stille med dette for framtiden.

I n g v a l d H a n s e n, Skotøyarbeiderforbundet: Jeg viser til vårt forbunds Oslo-avdelings forslag nr. 177 på side 96 på dagsordenen. Det gjelder revisjon av Arbeidervernloven. Det pekes her på at den stadig må være gjenstand for revisjon for at den alltid skal stå på høyde med utviklingen. Taleren satte fram sådant forslag:

«Kongressen pålegger Sekretariatet å ta opp spørsmålet om revisjon av Arbeidervernloven, og at en i forbindelse med den er spesielt merksam på det som er anført i forslag nr. 177 i Kongressens dagsorden, og innsendt fra Skotøyarbeidernes forening, Oslo.»

Det får være nok om den saken.

Så over til tariffrevisjonen. Jeg vil ikke beklage meg over de resultater som vi har oppnådd i vårt forbund eller i vår industri eller i andre industrier. Jeg tror en kan si om årets tariffrevisjoner når status skal settes opp, at den må sies å ha vært en forholdsvis god revisjon. Men det er likevel et par ting jeg vil nevne. Det er en akseptert og en god regel, fastslått av tillitsmenn i det praktiske organisasjonsarbeid, at det er av en avgjørende betydning for en saks heldige gjennomførelse at det kan skapes en god atmosfære omkring saken, og det gjelder ikke minst ved et tariffoppgjør. Det har nemlig i forbindelse med dette tariffoppgjør forekommet hendelser som ikke har vært gunstige når det gjelder å skape en gunstig atmosfære omkring tariffrevisjonen. Jeg minner om at representantskapsmøtet i desember i fjor gikk inn for 1-årige tariffperioder,

men med det forbehold at man skulle gå inn på 2-årige avtaler hvis det skulle vise seg nødvendig. Dagen etter leser vi i Oslopressen at Representantskapet har vedtatt 1 år, men det kan også bli anledning til 2 år. Samtidig med at Jern og Metall skal begynne sine forhandlinger blir de såkalte milde bremsetiltak offentliggjort, satt i gang av Regjeringen, på et så psykologisk uheldig tidspunkt som det overholdet gikk an når man tenker på å skape en gunstig atmosfære. Det tredje som skjer er offentliggjørelse av meklingsforslaget for Jern og Metall. Det har hittil ikke vært noen alminnelig regel her i landet at et meklingsforslag blir offentliggjort, og skal man gjøre det så må en da iallfall sørge for at de opplysninger som gis om et meklingsforslag er korrekte, for det var de nemlig ikke når det gjaldt meklingsforslaget for Jern og Metall, og dette har utvilsomt spilt en rolle under behandlingen av forslaget under avstemningen. Så midt under avstemningsmøtene for flere forbund kommer så meldingen om at indekstallet har passert 166. Selv om det vel internt var kjent at man muligens ville passere eller nærme seg dette tallet, så har vi da tross alt vært nok så flinke til, ved hjelp av subsidietiltak og andre midler å kunne greie oss noenlunde gjennom en tariffperiode. Det måtte kunne gått an å løst også dette problemet, for et mer uheldig valt tidspunkt kunne man vel ikke tenke seg.

Jeg viser til Statsministerens ord, som jeg er 100 prosent enig i, styrken i norsk arbeiderbevegelse har alltid vært det gode og solide samarbeid mellom den faglige og politiske bevegelse. Men da må vi ikke risikere på grunn av uoverveide ting å skyte en bresje i dette samarbeid. Og det jeg har påpekt har ikke skapt noen god atmosfære. Tvertimot. Sånt bør ikke gjenta seg.

L a g e H a u g n e s s, Bygningsindustriarbeiderforbundet, Oslo: Vi kjenner vel alle til Representantskapets vedtak når det gjelder tariffrevisjonen. I hellig enfold har de aller fleste av oss tolket det slik at denne gang skulle det gjøres en innsats først og fremst for de lavestlønte, men det måtte vel igjen innebære en viss resignasjon. Så opplever vi da den ting at Jern og Metall som det første forbund går inn i oppgjøret og lager et tarifforslag som bygger på de forutsetninger vi vanligvis har at det gjelder å fordele en viss «kake». Det samme skjer også med Bygningsindustriarbeiderforbundet. Og når da Jern og Metalls forslag lider nederlag, så syns det meg som om utrolig mange fikk panikk, og den ga seg utslag i visse vedtak og uttalelser her og der, og ikke minst den uttalelsen som LO-formannen lot falle i sin 1. mai-tale.

For vårt forbunds vedkommende sto vi midt oppe i avstemningen omfattende 25 000—30 000 mann, og vi fikk faktisk levert på bordet den ting at det vi hadde bygd våre tariffkrav på det var ikke riktig. Representantskapets vedtak skulle forstås slik at det ikke lå noen begrensning i kravene, også de som på forhånd hadde en tilfredsstillende lønnsutvikling skulle ha sin del av «kaka». Det har vi da også senere merket, idet f. eks. oppgjøret for typografene og Kommuneforbundet ligger på en noe annen linje enn hva f. eks. Jern og Metall og Bygning startet med.

Hvis det er slik at den fortolkning vi har fått av Representantskapets vedtak ved forskjellige anledninger, sist på denne kongress, er riktig, så er det etter min oppfatning ingen linje som er trukket opp av Representantskapet. Da vil jeg foreslå at i det voteringsgrunnlag vi skal ta stilling til i dag tas punkt 1 ut.

Dirigenten: Klokka nærmer seg nå 18 og jeg erklærer ettermiddagsmøtet for hevet.

Formiddagsmøtet 31. mai.

Dirigent: Marius Trana.

Sekretærer: Else Ørbæk og Bjarne Dahlberg.

Dagens forhandlinger begynte med unison sang av Kluffens «Arbeidermarsj».

Protokollen fra ettermiddagsmøtet den 30. mai ble opplest og godkjent etter en merknad av Nordahl.

Kongressen fortsatte debatten om *dagsordenens punkt 5.*

Dirigenten meddelte at *Emil Edvardsen*, Jernbaneforbundet, hadde tatt opp disse forslagene:

(Nr. 103.) *Vestbanenes Verkstedarbeiderforening, Drammen*, foreslår:

«Vi henstiller til Regjeringen å påskynde arbeidet med skattereformene, slik at man kommer fram til en mer rettferdig skattefordeling, bl. a. fjerne omsetningsskatten på matvarer.»

(Nr. 104.) *Statsbanenes Sjøførerforening, Oslo*, foreslår:

«LO fremmer overfor statsmyndighetene krav om at omsetningsskatten oppheves.

Subsidiært: Omsetningsskatten på matvarer oppheves.»

(Nr. 124.) *Statsbanenes Verkstedsforening, Narvik*, foreslår:

«Vi foreslår at det tas skritt til at banker, forsikringsselskaper og storbedrifter nasjonaliseres.

Dette er en av de saker den 19. kongress i LO gjorde vedtak i. Vår forening foreslår derfor at den 20. kongress i LO beslutter at de vedtak som ble gjort på den 19. kongress settes ut i livet.»

Olav Østerud, Bekledningsarbeiderforbundet: Jeg vil først komme inn på endel generelle forhold når det gjelder fagbevegelsen og partiet. Dette er ikke på langt nær av den karakter det bør være. For det meste innskrenker samarbeidet seg til de søknader vi får i fagforeningene om å støtte opp om partiet økonomisk. Det støtter jeg fullt ut, men det er ikke nok. Partiet må søke å få et klarere politisk forhold til de fagorganiserte, det bør bl. a. skje ved samarbeidende møter mellom parti og fagbevegelse. Alt må gjøres for å få en mer intim kontakt til gagn for begge parter.

Statsministeren sa at solidariteten var den bærende tanke i vår bevegelse, og vi fagorganiserte vil gjerne være solidariske. Men, dessverre at jeg må si det, vi står i dag i ferd med å få en overklasse innen arbeiderbevegelsen. Denne «overklasse» breier seg mer og mer så vel i partiet som i fagbevegelsen. Mange av etterkommerne etter de gamle sliiterne blir desillusjonert. Taleren gikk så over til å omtale faglige spørsmål og nevnte at det innen beklednings- og tekstilindustrien på Vestlandet har vært dårlige lønnsforhold. Denne gang skulle det derfor slås et slag, og skjevhetene skulle rettes opp. Og vi fikk betydelige timelønnstillegg innen de nevnte industrier. Men resultatet er at tekstil- og bekledningsarbeiderne som i 1958, 1959, 1960 og halve 1961 tjente ca. kr. 12 000.00 pr. år, når vi da går ut fra indeksfamilien som grunnlag, så enhver kan skjønne at det er så vidt båten bærer, og lønnstillegget er kr. 250.00 pr. år. Når vi skal redegjøre for sakene på møter og arbeidsplasser, så er det store spørsmål: holder da solidariteten? Forholdet er at vi i tekstil og bekledning fikk et minstetillegg som varierte fra 12 øre timen og opptil 71 øre for kvinner, de fikk noe mer en menn og det var bra, og når vi konstaterer at høstfagene allerede har fått 17 øre og så skal forklare våre medlemmer at de ikke kan få mer enn 12 øre, er det vanskelig å forklare.

Rudolf Eriksen, Bekledningsarbeiderforbundet: Det var et par ting jeg la merke til under Statsministerens innledningsforedrag. Han kom bl. a. inn på jordbruksprisene, jordbruksavtalen som ville føre til store uttellingene. Han sa at det vil bli gitt minst like så mye til subsidier som det omsetningsavgiften bringer inn. Nordahl var også litt inne på jordbruksavtalen og han sa det slik at bøndene følger oss slavisk. Der vil jeg heller si det omvendt at det er vi som følger bøndene slavisk. Det er en alminnelig oppfatning blant våre medlemmer at bøndenes organisasjoner er de sterkeste vi har her i landet. Der vil jeg stille spørsmålet om vi ikke på en eller annen måte kan bli løst fra denne jordbruksavtalen. Etter min oppfatning er ikke bøndene bønder lenger. De arbeider

ikke på sin eiendom lenger slik som før, men de administrerer. Bøndene har mye til felles med NAF, de er harde og konsekvente. Kunne en bli løst fra jordbruksavtalen måtte det kunne gå an å komme inn på en smidigere ordning.

Jeg vil støtte det Nordahl var inne på i går når det gjelder forkorting av arbeidstiden. Vi bør gå inn for en kortere arbeidsuke, 5-dagersuke på 40 timer og heller renonsere på lengre ferie. Når jeg inntar det standpunkt kommer det av at det er et stadig økt arbeidspress rundt om på bedriftene, spesielt i industrien, og det skal noe til å holde dette tempo. For mitt forbund som omfatter ca. 85 prosent kvinner kan en si at belastningen for dem er enda større enn hva den er for de mannlige. Det fører også til at det er mange kvinner som forlater industrien, de klarer ikke å følge tempoet, og jeg tror at en nedsettelse av arbeidstiden er påkrevd.

En av talerne nevnte priskontrollen. Det er absolutt nødvendig å opprettholde den, selv om det for mange bedrifter er en utstrakt utenlandsk konkurranse så vet man at det er mange bedrifter som har en fortjeneste som ligger atskillig høyere enn det som er nødvendig. Priskontrollen må igjen skjerpes.

Bekledningsarbeiderforbundet har fremmet to forslag som jeg vil nevne, det ene forslag er en henstilling til LO om å få til en endring i Arbeidervernlovens § 43 om vern mot usaklig oppsigelse og med sikte på en nedsettelse av aldersgrensen og den nødvendige ansettelsestid for å komme inn under vernet. Vi har hatt en rekke tilfelle hvor bedriftene, og vi har ikke kunnet forhindre det i alle tilfelle, har gått til usaklig oppsigelse av unge arbeidere. En annen ting som har stor betydning og som vi må se å få en endring på, er Ferielovens § 6 om feriegodtgjøring til de som har fast lønn. Vårt forbund har brakt saken inn for Arbeidsretten og man bør vel avvente dens avgjørelse før man går et skritt videre. Vi har hatt en mengde tvister her, og for å unngå dem ville det være en fordel om man fikk prosentavsetning også for de fastlønte arbeidere så man ikke kommer opp i de ubehageligheter vi har hatt i flere tilfelle hvor bedriftene har laget en kunstig innskrenkning på 3 uker og forkortet feriegodtgjøringen med en måned. Men jeg går ut fra at Sekretariatet kommer til å ta opp disse sakene.

Dirigenten: Jeg går ut fra at Kongressen bifaller at Ment-sen får utvidet taletid, da han vil innlede om

likelønsspørsmålet.

P. Mentsen:

Likelønnsspørsmålet er en sak som fagorganisasjonen har hatt på sitt program helt fra århundreskiftet. Det har vært diskutert og behandlet på litt forskjellig måte, men har i stor grad vært avhengig av forholdene på arbeidsmarkedet. En kan også tilføye at saken til dels har vært diskutert nokså følelsesbetont.

I etterkrigsårene har likelønnsaken vært behandlet på alle kongresser og alle representantskapsmøter hvor tariffspørsmål har vært diskutert. Kongressen i 1949 gjorde et vedtak som ga Sekretariatet fullmakt til å la saken utrede av en spesialkomité — likelønnskomitéen — for å behandle denne sak. Komitéen fikk sådant mandat:

«Å undersøke og fastslå i hvilken utstrekning det i næringslivet foreligger misforhold ved avlønningen av kvinner sett i forhold til menn, samt gi tilråding til mulige tiltak.»

Begge komitéene, den offentlige og LO's spesialkomité, begynte arbeidet vinteren 1950. LO's spesialkomité utredet saken, og skaffet til veie en hel del materiell som ble overlatt den offentlige like-lønnskomité.

Likelønnsspørsmålet ble også behandlet på det internasjonale plan. Arbeidskonferansen i Genève i 1951 vedtok konvensjon nr. 100 — likelønnskonvensjonen. Denne konvensjon ble i vårt land forelagt de interesserte organisasjoner med spørsmål om deres stilling til den. LO ga i brev av 21. desember 1951 tilråding om at konvensjonen ble ratifisert. Etter tilråding fra Sosialdepartementet vedtok Stortinget imidlertid å utsette spørsmålet om ratifikasjon til likelønnskomitéen hadde avgitt innstilling.

Kongressen i 1953 behandlet saken, og gjorde da slikt vedtak:

1. Kongressen tar til etterretning meldingen om det arbeid som hittil er gjort i likelønnsspørsmålet, og gir sin tilslutning til kravet om ratifikasjon av konvensjon nr. 100 i samsvar med det som er anført i premissene. Sekretariatet får fullmakt til i samråd med myndighetene å utarbeide nærmere regler for en gradvis gjennomføring av lik lønn for arbeid av likt verd.
2. Forbundene anmodes om i samråd med Sekretariatet å legge opp sine tariffkrav og lønnsystemer etter en vurdering av de arbeidsoperasjoner som skal utføres uten hensyn til hvem som utfører dem. For de spesielle kvinneyrker må det foretas en gradvis oppjamning til det sammenliknbare mannlige lønnsnivå.»

Som det vil sees av vedtaket punkt 2, pekte en allerede på det tidspunkt på arbeidsvurdering som et middel for å få gjennomført likelønnsprinsippet. Videre at det måtte foretas en gradvis utjevning i lønnskilnaden.

Til Kongressen i 1957 forelå endel forslag i likelønsspørsmålet, og saken ble da behandlet av Kongressen etter en utredning av Sekretariatet. Behandlingen i den offentlige likelønnskomité var nå kommet så langt at en hadde noenlunde oversikt over hvordan innstillingen ville bli. Bl. a. ble det på Kongressen gjort rede for at likelønnskomitéen sannsynligvis ville foreslå oppnevnt et likelønnsråd.

I det vedtak Kongressen gjorde ble krav om ratifikasjon av like-lønnskonvensjonen igjen understreket, og videre heter det i vedtaket:

«Sekretariatet får fullmakt til å la seg representere i et eventuelt «likelønnsråd», og medvirke til gradvis gjennomføring av lik lønn for arbeid av likt verd.»

Likelønnskomitéen la fram sin innstilling i januar 1958. Kommunal- og arbeidsdepartementet la den 30. januar 1959 fram en proposisjon om å opprette et likelønnsråd. Proposisjonen fulgte fullt ut tilrådingen fra flertallet i likelønnskomitéen. Proposisjonen ble vedtatt av Stortinget, og Likelønnsrådet har fått sådant mandat:

a) Likelønnsrådet har til oppgave å drive alminnelig opplysningsvirksomhet om likelønsspørsmålet, blant annet ved utredninger om:

Lønnsutviklingen for kvinner og menn i Norge og i andre land, både når det gjelder tariff-festede lønninger og faktiske fortjenester.

Vansker som knytter seg til sysselsetting av kvinnelig arbeidskraft og mulige midler til å råde bot på disse.

Praktiske metoder for lønnsfastsetting som kan fremme prinsippet om lik lønn for kvinner og menn for samme eller likeverdige arbeid, for eksempel arbeidsvurdering.

b) Rådet har videre til oppgave å undersøke hvor vidt likelønnsprinsippet blir praktisert på de ulike tariffområder i vårt land, drøfte hvorledes mulige misforhold kan avhjelpes og gjøre vedkommende myndigheter, arbeidsgiverforeninger (bedrifter, virksomheter) og fagforeninger kjent med resultatet av sine undersøkelser og drøftinger. Rådet kan ikke fremme forslag om nye tariffavtaler eller om konkrete endringer i gjeldende tariffavtaler.

Merknad:

Før Likelønnsrådet tar opp saker etter § 3 b, kan det anmode organisasjoner som er parter i tariffavtaler, om seg i mellom å oppnevne egne utvalg til å behandle de spørsmål som er nevnt i dette punkt, for det område de dekker. Blir anmodningen etterkommet, skal Likelønnsrådet ikke behandle disse saker så lenge partene er enige om å behandle dem på nevnte måte.

Utvalgene skal gi melding til rådet om resultatet av sitt arbeid.

c) Rådet skal også virke for tiltak som kan gjøre det lettere for kvinner som ønsker det, å delta i ervervslivet på effektiv måte, så som:

Tiltak for å skaffe tilstrekkelige muligheter for yrkesopplæring og for at kvinnene gjør bruk av mulighetene for yrkesopplæring, yrkesrettledning og arbeidsformidling.

Tiltak for rasjonalisering av husarbeidet.

Tiltak for videre utvikling av dagheimer og andre institusjoner som kan ta seg av barna i arbeidstiden.»

Likelønnsrådet er sammensatt med to representanter fra Landsorganisasjonen, to fra Norsk Arbeidsgiverforening og formannen fra Kommunal- og arbeidsdepartementet.

Flertallet i likelønnskommiteén pekte på at hvis Stortinget godkjente at det ble opprettet et likelønnsråd, så burde likelønnskonsensjonen ratifiseres. Kommunal- og arbeidsdepartementet la fram proposisjon om det, og ratifikasjon av konsensjonen ble foretatt i juni 1959 av et enstemmig storting.

Når det gjelder den aktuelle tariffsituasjon i år, gjorde LO's representantskap den 1. desember 1960 slikt vedtak vedrørende likelønsspørsmålet:

«Det reises krav om lønnsmessig likestilling for kvinner og menn i samsvar med prinsippene i konsensjon nr. 100. Bestemmelser i avtalene som grunner seg på kjønn, må fjernes. Kravene må utformes under omsyn til de enkelte tariffavtalers oppbygging.»

I samsvar med denne tilråding reiste samtlige forbund krav ved årets tariffrevisjon. Etter vedtak i Sekretariatet ble forhandlinger om denne sak opptatt på det generelle plan mellom hovedorganisasjonene, NAF og LO. Forhandlingene førte som kjent til at en ble enig om en rammeavtale om gjennomføring av likelønnsprinsippet. Denne rammeavtale blir tatt inn som en del av samtlige forhandlings- og meklingsforslag som blir sendt ut til avstemning ved denne tariffrevisjon.

Jeg skal så ganske kort komme inn på denne avtale. Innledningsvis sies det at begge hovedorganisasjoner er på det rene med at spørsmålet er vanskelig å løse både av økonomiske og tarifftekniske grunner. Dette er vel noe alle er enig om, og som følge av det vil det også ta sin tid å gjennomføre prinsippet fullt ut.

I avtalens punkt I er det slått fast at det skal gjennomføres en endring av tariffavtalene slik at lønningene ikke lenger skal fastsettes særskilt for kvinner og menn, men i stedet etter arten av det arbeid som skal utføres. Dette vil i praksis føre til at arbeiderne i de forskjellige industrier, fag, bransjer og bedrifter må plasseres i lønnsgrupper i samsvar med den arbeidsoperasjon som utføres.

Neste punkt i avtalen inneholder bestemmelser om at det tekniske grunnlag for en slik endring av tariffavtalenes oppbygging skal gjøres ferdig i løpet av innværende tariffperiode ved forhandlinger mellom partene i hver enkelt tariffavtale. Det vil si at det må

foretas en ombygging av tariffavtalene slik at det er arbeidets art som blir nevnt, og dermed får en ryddet bort bestemmelsene som grunner seg på kjønn, det vil si mannsarbeid og kvinnearbeid.

Når det gjelder den lønsmessige tilpassing, så skal den i hovedsak foretas ved tariffrevisjon, og da første gang ved revisjonen i 1963, idet tariffperioden denne gang er 2-årig. Imidlertid kan det i spesielle tilfelle være anledning til å begynne tilpassingen allerede i inneværende tariffperiode, såfram partene er blitt ferdig med det tekniske forarbeid. For øvrig skal tilpassingen gjennomføres skrittvis og mest mulig jevn takt under hensyn til produktivitetsutviklingen. Den skal likevel være tilendebrakt innen utgangen av 1967.

I dette punkt er det også slått fast at de forskjellige bransjer må bestrebe seg på å innkorte denne fristen i de tilfelle hvor kvinner og menn som hovedbeskjeftigelse utfører identisk likt arbeid i samme bedrift. I slike tilfelle kan tilpassingen av lønningene ta til i inneværende tariffperiode.

Det er verd å vise til at partene i avtalen peker på at en ved den lønsmessige tilpassing skal ta hensyn til nødvendigheten av lønnsdifferensiering ut fra en samlet vurdering av arbeidets art, de kvalifikasjoner som trengs for å utføre det, de forhold arbeidet utføres under, og videre andre faktorer som er med på å bestemme verdien av arbeidsinnsatsen i den grad disse faktorer ikke strider mot likelønnsprinsippet. Det vil si at det er stort sett de samme hovedprinsipper som her ligger til grunn som de som er fastsatt i rammeavtalen vedrørende lønnssystemer som bygger på arbeidsvurdering. Jeg tror derfor at jeg kan tilføye at rammeavtalen vedrørende arbeidsvurdering utvilsomt vil lette gjennomføringen av likelønnsaken.

Det kan være verd å nevne at det etter avtalen er anledning til å ta opp de lønsmessige problemer allerede ved denne tariffrevisjon i de tilfelle kvinner og menn utfører identisk likt arbeid i samme bedrift. Jeg gjør imidlertid merksom på at det tekniske grunnlag da må være klart og tilrettelagt på en slik måte at det ikke blir stående påstand mot påstand om hva som er identisk likt arbeid. Skulle det oppstå vansker i forbindelse med tilretteleggingen av det tekniske grunnlag, er det enighet mellom partene at en skal bruke våre tekniske kontorer og eksperter til å hjelpe til med dette.

Alt i alt tror jeg en må kunne si at den rammeavtale som her foreligger, skulle være tilfredsstillende. En er vel kommet lenger med løsningen av likelønnsproblemet ved denne tariffrevisjon enn de fleste tenkte seg når kravene ble lagt opp. Selvsagt er jeg merksom på at mange sier at tiden til utgangen av 1967 er lang, og

mange hadde ønsket gjennomføringsperioden langt kortere. Jeg tror imidlertid ut fra det kjennskap jeg har til dette, at med de spørsmål som etter hvert vil melde seg, vil perioden fram til 1967 heller bli for kort enn for lang. En ting er imidlertid sikkert, at hvis vi i vårt land klarer å løse likelønsspørsmålet fullt ut innen utgangen av 1967, så har vi grunn til å være tilfreds, ikke minst kvinnene selv.

Til slutt vil jeg gjerne rette en takk til medforhandlerne vedrørende denne rammeavtale. Det var Ragna Karlsen, Kristine Amundsen, Randi Pettersen, Gudbrand Brauer, Erling Frogner, Rudolf Eriksen og Eivind Strømmen. Alle gjorde sitt beste til at en kom fram til en så vidt brukbar avtale.

I tilslutning til det jeg her har sagt, anbefaler jeg Sekretariatets sålydende forslag på det beste:

1. **Meldingen om det arbeid som hittil er gjort i likelønsspørsmålet tas til etterretning.**
2. **Rammeavtalen om gjennomføring av likelønnsprinsippet godkjennes.**

Even Flatreit, Jernbaneforbundet: Jeg skal først si noen ord om Sekretariatets innstilling når det gjelder skattespørsmålet. Når det i innstillingen heter at «det ikke må være noe mål å ha så lav skatt som mulig» så er jeg enig i det. Vi må selvsagt se på hvilke sosiale ytelser vi får igjen for skattepengene, og det er å få til en så rettferdig fordeling av byrdene som mulig som er det vesentlige. Derimot syns jeg det neste punkt når det gjelder omsetningsavgiften har fått en noe uheldig formulering, fordi en tar prinsipiell stilling til omsetningsavgiften som en varig skatteform. Jeg har ingen lyst til å være med å knesette den som varig. Bl. a. kommer det av at mange av pengene blir borte på veien for mange handelsmenn som jo er skatteoppkrevere for omsetningsavgiften. Jeg vil gå inn for at man opprettholder det som er det konkrete i forslaget, nemlig hvilke dagsaktuelle tiltak vi skal treffe, og sløyfer det prinsipielle. Taleren foreslo:

Avsnittet: «Omsetningsavgiften må slik som forholdene er osv . . . til «en bedre sosial tilpasning» går ut og erstattes med: «Det er grunn til å søke å gi omsetningsavgiften en bedre sosial tilpasning.»

Avsnittet: «For en almen akseptering av omsetningsavgiften som et varig ledd i skattesystemet, er» går ut.

Resten av setningen blir selvstendig setning.

Når det for øvrig heter at omsetningsavgiften skal nyttes til prissubsidier så er det en tanke jeg er enig i, det er bare det å si

at det også i dag gis en god del prissubsidier, og det må ikke bety at man må foreta en omplasing av allerede gitte subsidier men at det får en reell karakter, og at man nøye må overveie hvilke varer en må nytte subsidiene til for at det kan få den beste sosiale virkning.

Taleren nevnte så litt om Arbeidervernloven. Det er framkommet endel endringer når det gjelder denne lov, men jeg vil fremme sådant forslag når det gjelder overtidens lengde:

Ved framtidig revisjon av Arbeidervernloven må Sekretariatet overveie en klar formulering med hensyn til overtidens lengde slik at lovens maksimumsgrense blir absolutt uavhengig av antall arbeidsgivere.

Det er klart at dette reiser endel problemer når det gjelder kontroll og kanskje av annen art, men det er nødvendig slik som det delvis holder på å utvikle seg at Sekretariatet ser på den saken. Jeg er kommet over tilfelle hvor man har arbeidet sin lovlige dag, sin lovlige overtid og til og med har hatt sikkerhets-tjeneste hos andre arbeidsgivere utover den tiden.

J o h a n B. M a g n u s s e n, Bakerforbundet, tok opp disse forslagene:

(Nr. 367.) *Avd. 6, Stavanger, foreslår:*

§ 3. Tariffavtalens innhold.

Denne paragraf gis følgende tillegg:

«I minstelønnsfagene skal også de personlige lønninger være minst like gode som ved de private bedrifter.»

§ 22, punkt 4, blir endret således:

«Blir tvisten heller ikke løst for meglingsmannen, skal den løses etter de bestemmelser og retningslinjer som er fastsatt i Arbeidstvistloven.»

(Nr. 368.) *Avd. 6, Stavanger, foreslår:*

«Hovedavtalen mellom DKT og LO sies opp.»

J o n H ø i l a n d, Norsk Tjenestemannslag, fremmet sådant forslag:

Et eventuelt krav som LO fremmer om at Arbeidervernloven skal gjøres gjeldende for Svalbard må også omfatte Jan Mayen.

B j. B l i k e n g, Møre og Romsdal fylke: I det distrikt jeg kommer fra har vi et førkrigsspøkelse å kjempe med, nemlig arbeidsløshetsspøkelsen. Nordahl pekte i sin åpningstale på nødvendigheten av industrireising i de strøk som hadde en markert ledighet i 1958/59. Det er de samme strøk som også i dag er rammet av denne ledighet. I Kristiansund har vi en ledighet på fra 300—600

i lange perioder av året. Jeg viser til forslag nr. 144 på side 83 i dagsordenen og jeg er glad for at det har fått tilslutning fra så vel vårt forbund som Sekretariatet, derfor akter jeg ikke å ta opp forslaget. I side 51, Sekretariatets innstilling heter det til slutt: «Hvis den private industri ikke viser det nødvendige initiativ til å løse distriktsproblemene vil kravet om direkte statslige tiltak bli tilsvarende sterkere.» Den private kapital i det distrikt jeg kommer fra har sviktet for lenge siden. Vi håper hos oss at myndighetene er merksom på forholdene på våre trakter, for der trenges det til offentlig initiativ når det private initiativ svikter. Vi krever ikke så veldig mye, en bedrift av den størrelsesorden som Gerhardsen nevnte i går, på Kirkenes, som kan beskjeftige en 250 à 300 personer, skulle vi være fornøyd med. Det vil igjen dra så mye annet med seg at ledigheten ville bli eliminert noe så nær.

Vi skal vise solidaritet med verdens fattige folk, det er riktig, men det er også ennå mange fattige folk i Norge, folk med store familier som går arbeidsledige opptil et helt år. Jeg går ut fra at Sekretariatet forstår alvoret og betydningen av det vi kjemper med. Ledigheten skaper også problemer med hensyn til sykestrygden. Loven er slik i dag at man har fri trygdekasse så lenge en har ledighetsstønad, men når den overskrider den tiden så kommer en i gjeld. Her er det noe galt med loven som bør rettes på. Til det forslag Haugness fra Bygg satte fram i går vil jeg gi min fulle støtte.

Per Andersen, Jern og Metall, Oslo: Omkring tariffrevisjonen 1961 syns jeg forvirringen er stor når det kan sies herfra at LO ikke har lagt noe «tak» for tariffrevisjonen. Det går klart fram av Representantskapets vedtak at forbundene i første rekke må ta hensyn til lavtlønnsgruppene. Skal man få opp lavtlønnsgruppene, som vel fins i alle forbund, så kan man ikke samtidig tro at man kan få til noe generelt lønnstillegg for de øvrige som ligger skikkelig an i lønnsbildet. Jeg kan heller ikke forstå, som Lage Haugness, at denne kongress kan vedta det vi er innbudt til å gjøre, å godkjenne de retningslinjer Representantskapet har trukket opp. Ordet panikk er nevnt, men jeg kan forsikre at denne panikk iallfall ikke er til stede blant Jern- og Metallarbeiderforbundets medlemmer, for ved annen gangs avstemning var det ikke mer enn 2500 stemmers overvekt for vedtakelsen av forslaget. Og på det forslaget som medlemmene fikk utlevert annen gang sto det klart at arbeidsstans inntreffer 15. mai hvis forslaget blir forkastet. Var det panikk, var den ganske andre steder enn blant vårt forbunds medlemmer. Vi fikk en rekke henvendelser fra ordførere og rådmenn rundt om i landet, og det var etter min mening et

utidig press at de blandet seg opp i tarifforslagene som de gjorde. Det blir etter hvert slik at det blir litt for mange parter i tarifforholdet.

Misnøyen med meklingsforslaget i vårt forbund kom først og fremst av de såkalte generelle krav og det som var løst på det området, og det var meget beskjedent. Også av den grunn kan ikke jeg finne noen rimelig dekning for at Kongressen skal godkjenne Representantskapets vedtak, for ser man på de punktene som der ble satt opp, så er det ikke mye igjen. Det er et spørsmål som er løst delvis og det er likelønnsspørsmålet, for de øvrige punkter er man ikke kommet noen vei.

Et spørsmål har vi innen vår sektor fått mange neistemmer på ved avstemningen, og vil fortsatt få det, for vi har flere områder igjen enda i Jern og Metall, det er skiftordningen. Vi kan konstatere at skiftarbeiderne har fått dårligere arbeidsbetingelser etter 1. mai 1959 enn de hadde før. De hadde tidligere spisepausen inkludert i arbeidstiden. Gjennom endringer i Arbeidervernloven av 1957, som arbeidsgiverne benyttet seg av fra 1. mars 1959, så er dette tatt bort. Da skal også skiftarbeidere som ikke har faste spisetider ha denne inkludert i arbeidstiden. Dette har vi fått voldsom motstand for ved tariffrevisjonene. Taleren satte fram sådant forslag:

•Kongressen pålegger Sekretariatet at det snarest gjør henvendelse til Regjeringen for å få endret Arbeidervernlovens § 28, punkt 1.▪

Når vi ikke kommer fram ad tariffmessig vei så må vi forsøke oss lovveien.

Når det er snakk om 1. og 17. mai og helgedagsgodtgjøring vil jeg peke på den verdien godtgjøringen hadde i forhold til fortjenesten i 1954 da man fikk dette første gang. Om en skulle legge samme målestokk til grunn i dag, altså den samme realverdi, så skulle helgedagsgodtgjøringen vært kr. 3.00—4.00 mer pr. dag. Når en skulle samarbeide disse tingene hadde det også vært rimelig at man hadde tatt lovbestemmelsene fullt ut, for så vidt det gjaldt retten til helgedagsgodtgjøring. Det er to ting man har foretatt seg når det gjelder 1. og 17. mai: for det første reduserte man betalingen, og dernest gjorde man vilkårene strammere for å ha rett til betaling for 1. og 17. mai. Man hadde rett til 1. og 17. mai-betaling hvis man hadde 30 dagers ansettelse omkring disse dagene. I forslaget denne gang var det en måneds ansettelse forut for dagen.

Det er et annet stort problem som denne tariffrevisjon stiller oss overfor for ettertiden. Hva med tarifforhandlinger og forslag i tiden framover når en som vi og flere med Jern- og Metall-

forbundet, har fått et forslag klart nedstemt. Man får fikset dette, og det har ingen konsekvenser å stemme nei. Hvilke muligheter tror man det ligger i for framtiden å få vedtatt et forslag når det har hatt et slikt forløp denne gang. Jeg tror ikke det er så klokt å opptre som en har gjort i tiden 25. april og fram til 3. mai, å holde offentlige foredrag og peke på at ved en generell forhøyelse av akkordene, så vil forslaget i jern- og metallindustrien bli vedtatt. En burde ha tilstrekkelig viten om at Jern og Metall ikke hadde krav om generelt lønnstillegg ved oppgjøret. Oppgjøret vårt forbund hadde lå helt på Representantskapets grunn og vi gjennomførte det så langt det var mulig ved en revisjon. Jeg vil også ha presisert at Jern og Metall ikke har offentliggjort meklingsforslaget. Det som vi har gitt tilslutning til er, med meglingsmannens godkjenning, et kommuniké som fortalte om hovedtrekkene i hva som hadde skjedd i Verkstedoverenskomsten. Dette gjorde vi fordi vi i 1956, hvor det ikke ble offentliggjort noen ting, fikk en hel masse gjetninger og antydninger om hva som lå i forslaget. Motivet vårt var at vi skulle unngå det denne gang, og få en saklig redegjørelse i pressen om hva forslagene inneholdt. Det var bare Arbeiderbladet som behandlet saken på en riktig måte, men ellers kjente vi ikke igjen kommunikéet. Vi har tatt lærdom av dette og det kommer neppe til å skje en gang til at vi tilstiller pressen noe kommuniké.

Erland Mikkelsen, Jern og Metall, Oslo: Et tariffoppgjør skaper alltid bevegelse på arbeidsplassene, men kanskje mer enn noen gang tidligere i år. Det er mange grunner for det, og en del av dem har vært berørt både i går og i dag, sist nevnte Per Andersen en del av dem, som jeg slutter meg til. Som klubbformann på en bedrift med 1000 mann i Oslo skal jeg få understreke det med 1. og 17. mai. Gamle arbeiderpartifolk eksploderte fullstendig under redegjørelsen om tarifforslaget og det gjaldt nettopp spørsmålet om 1. og 17. mai. De framholdt det at det var en politisk gevinst som de ikke var villig til å selge. Ellers er jeg enig i Nordahls uttalelser i går når det gjaldt ferieprosenten, og jeg håper at Gerhardsen kan legge seg det på sinne at det er anledning til å forhøye den gjennom våre statlige myndigheter, og det venter vi faktisk på. Men det verste er at folk blir skeptiske overfor et tariffoppgjør. Når det vel er tilendebrakt så kommer prisene inn i bildet og denne gang midt under forhandlingene og avstemninger over forslag. Når det gjelder jordbruksavtalen så er det som Nordahl sa at bøndene følger våre tariffoppgjør slavisk, og jeg vil legge til, og reduserer vårt oppgjør til å bli et skuespill. Det er mulig det ikke er annen måte å gjøre det på, men da får man heller forsøke å holde prisene

stabile, ved subsidier eller andre tiltak, så lønnstigningen blir reell. For vi på arbeidsplassene regner som så at vi ikke bare skal ha lønnsøking på grunn av prisstigning, men også på grunn av produksjonsstigningen. Når man som nå er vitne til at hele lønnsstigningen blir oppspist så svekker det tariffoppgjøret og det er klart at både fagbevegelse og partiet vil tape på en slik utvikling. Denne gang er også indeksreguleringsbestemmelsen i våre tariffavtaler fjernet. Selv om vi ikke har tjent noe på den i og for seg, så har mange likevel sett på den som en sikkerhetsventil. Før ved indeks har vi aldri fått full kompensasjon, og vi må stille oss spørsmålet: Hva nå? Det skal myndighetene være klar over at det forplikter. Myndighetene må sette alt inn på å holde et stabilt prisnivå. Det må bli slik at et lønnstillegg blir en reell heving av levestandarden.

Det er snakk om solidaritet. Skulle ikke også solidariteten strekke seg til dem som har store fortjenester, og ikke bare gjelde oss som står på arbeidsplassen og har vanskeligheter nok. Den produksjon som er i vårt land i dag tilsier at vi kan få mer. Og for å ta skattene så er det vel ingen gruppe i dette land som blir hardere beskattet enn lønnstakerne. Både ledelsen i fagbevegelsen og partiet må være klar over at arbeidsfolk i dag følger godt med, og drøfter problemene som er livsviktige for oss.

Bj ar ne Kl af st ad, Elektrikerforbundet: Jeg forlanger ordet for å henlede oppmerksomheten på et forslag som er innsendt av vårt forbunds avdeling i Bodø, forslag nr. 102 på side 65 og 66 i dagsordenen. Det går ut på en henstilling til Sekretariatet om å søke kontakt med myndighetene for å utvirke at lærlingene får hel eller delvis skattefritakelse så vel for stat- som kommuneskatt. Vårt forbundsstyre har tiltrådt dette forslag. Det har veldig betydning dette å legge forholdene til rette for opplæringen i håndverk og industri i dag. Det er vanskelig å få lærlinger til å skrive under kontrakter og gå på den lave lønnen, for de ser jo at det gis ganske høye lønninger til ungdom som ikke går på lærekontakt, og det er vel slik i første rekke med ungdommen kanskje, at de tenker mer på dagen i dag enn dagene som kommer. Nå er ikke jeg av dem som vil si at det er gjort lite for lærlingene de senere år, tvertimot, det er gjort uendelig mye fra myndighetenes side, men vi har en svak anelse om at det er andre utdanningssektorer som blir tilgodesett mer enn fagarbeidersektorene, derfor vil vi peke på overfor myndighetene at man må søke å gjøre enda mer for lærlingene i fagarbeidersektoren enn hva tilfellet er.

Så noen ord om tariffrevisjonen og tariffoppleggene. Jeg representerer et av de forbud som representerer hele skalaen fra de høyestlønte og til de lavestlønte. Vi har fagarbeidere som medlem-

mer av vårt forbund som i dag tjener under kr. 5.00 pr. time. Og vi har medlemmer som ligger blant de best betalte fagarbeidere i vårt arbeidsliv. Vi har ikke alltid protestert mot oppleggene ved tariffrevisjonene etter krigen, men vi har i hvert fall vært sterkt skadelidende av dem og vært klar over det mange ganger når vi har stemt over de sentrale oppleggene. Vi var derfor glad for det opplegg som ble lagt for tariffrevisjonen i år, jeg sikter her til vedtaket i Representantskapsmøtet hvor det særlig ble understreket at de lavtlønte som ikke hadde hatt mulighet for å delta i lønns- og lønningene måtte spesielt tilgodesees, og at lønningene i akkord og de fagene som har sitt lønnsystem bygd på produksjonsresultatet, at de måtte få sine tarifferte lønninger mer i samsvar med den faktiske fortjeneste. Tariffrevisjonen hittil for vårt forbunds vedkommende, vi er ennå ikke på langt nær ferdig, har svart til forventningene. Det har vært en linje i det, og vi håper at denne linjen kan fortsette til vi er ferdig med årets tariffrevisjon.

Det er enkelte som er misfornøyd og har pekt på ting som er blitt borte under marsjen, men det vil vel alltid bli tilfelle ved store tariffrevisjoner. Det kunne sagtens være ting å peke på, for min del er jeg f. eks. misfornøyd med overtidsprosenten, at det ikke ble noen endring, eller forhøyning av denne, men i det store og hele er jeg fornøyd med opplegget og det vi har maktet hittil.

Finn Andersen, Jern og Metall, Oslo: Gerhardsens innlegg i går var meget positivt og oppmuntrende. Jeg har bare et par spørsmål å stille:

1. Mener Regjeringen at folketrygden og folkepensjonen kan utbygges under én administrasjon? Om den kan finansieres av staten og arbeidsgiverne?
2. Vil den industrireisning som Statsministeren her antydnet bli utvidet til å omfatte de industrifattige strøk, som f. eks. Nord-Troms?

Jeg hørte forleden i radioen at det ble nevnt at i seks kommuner hadde arbeiderne husrom, men ikke arbeid. Sluttrepikken var at hvordan ville disse kommuner se ut om 20 år. Omlegging av levekostnadsindeksen som skal erstattes av en konsumindeks må arbeiderne ha et ordentlig svar på. Dette er en tanke som må nøye overveies for å komme ut av de nåværende forhold. Når det gjelder opphevelsen av omsetningsavgiften på de viktigste matvarer mener jeg det er taktisk klokt å fjerne den, da det vil hjelpe de dårligst stilte lønnstakere og de barnerike familier. Den jordbruksavtalen som ble omtalt i går vil vel sannsynligvis skape grå hår på noen og hver av oss, og hvis vi regner litt på denne avtalen som jo stort

sett bare omfatter storbønder, vil man kanskje finne ut at det blir billigere å importere disse landbruksvarer. Dette vil ikke gi noen innflytelse på sysselsettingen i og med at denne gren er mekanisert.

Jeg innrømmer at jeg dissenterte på to punkter når det gjaldt det første forslag for Jern og Metall, nemlig det med 1. og 17. mai og likedan med levekostnadsindeksen. Jeg tror det ville være forsøk verd med ett-årige avtaler som kunne prolongeres under forutsetning av at det ikke har funnet sted noen prisstigning.

Jeg er enig i at vi må legge solidaritetssynet til grunn for tariffoppgjøret, for å løfte de lavestlønte opp. Jeg er ikke enig i det oppgjør vi hadde i 1958 hvor de som tjente mest fikk mest og de som tjente minst fikk også mindre lønnstillegg.

Når det gjelder spørsmålet om feriegodtgjøringen er jeg enig i at den må løses på det politiske plan.

En ting kan også slås fast i vår kommende tariffpolitikk, iallfall for jern- og metallindustriens vedkommende, at det i dag fins økonomisk evne til å forbedre arbeidernes lønns- og arbeidsvilkår uten å legge på prisene.

Taleren streiftet også inn på streikeretten for de kooperative arbeidere og sa seg enig i det forslag som forelå at den måtte innføres. Det er ikke forenlig med demokrati å berøve en gruppe arbeidere streikeretten.

Jeg må til slutt erklære meg helt ut enig i de forbundsvise forhandlinger, og det er å håpe at dette må fortsette ved de kommende tariffrevisjoner.

Alf Brønnum, Kommuneforbundet, Oslo: Nordahl sa i går at fagorganisasjonen ikke var noen sosialistisk organisasjon. Det var derfor en glede å høre Statsministeren uttale i sitt foredrag at målsettingen var sosialismen. Selv om det kan være sterk meningsforskjell om veiene vi må gå, de midler vi må bruke for å nå fram til målet, så er det likevel av stor verdi at vår målsetting er sosialismen. Og fagbevegelsen som er en viktig del av arbeiderbevegelsen må si seg enig i en slik målsetting, samt å følge en politikk som tar sikte på å fremme en slik utvikling. Da må det være riktig å si, nå som før, at fagbevegelsen er en sosialistisk organisasjon.

Så var det noen merknader til forslagene vedrørende skatter og priser. Alle de forslag som går ut på opphevelse av omsetningskatten særlig på matvarer er et uttrykk for at man vil ha en lettelse i skattetrykket. Det må være en oppgave for fagbevegelsen å gå inn for skattelette for alle lønnstakere, og dermed er man jo med å bidra til å heve levestandarden for den alminnelige mann. Det er da naturlig at de organiserte arbeidere først og fremst griper

fatt i omsetningsskatten. Både fordi den alltid har vært upopulær, slik som den er, og fordi man ad den vei kan oppnå den hurtigste og mest effektive lettelse i disse spørsmål.

Jeg vil også i denne forbindelse minne om de økte trygdepremier som også kommer med i bildet når vi snakker om skattene. Det bør være mulig at bedriftene og de med store inntekter kan påta seg en større belastning når det gjelder disse trygder.

Når det gjelder prisspørsmålet er det en alminnelig frykt for at vi står foran en ganske sterk prisstigning. Det er ikke nok bare med prisovervåking, men det må til en streng kontroll med og regulering av prisene. Jeg tror at vareprisene vil bli et av de sentrale spørsmål i tiden som kommer. Det må bli et krav fra oss til Regjeringen at den nytter de midler den har for å hindre at prisnivået går ytterligere i været. Den må i sterkere grad bruke Prisloven. Det hjelper lite å få lønnstillegg hvis disse blir spist opp ganske snart. Da er det andre som får økte inntekter og ikke vi. Jeg vil gjerne reservere meg i anledning den innstilling som foreligger i Sekretariatets innstilling om skattespørsmålene i punkt 1. I punkt 2 legger jeg derimot en mer forpliktende retningslinje for det videre arbeid som LO må gjøre i disse spørsmål. Så var det noen ord om trygdene. Trygdesatsene er foreslått økt med 15 prosent, og en kan vel innrømme at det er lite. Kongressen burde kanskje heller si at den prosentsats som ble lagt på minstelønnningene ved årets tariffrevisjon også burde vært lagt på trygdesatsene. For det er vel ingen som har minstelønninger mer enn de alderstrygdene. Den endring i finansieringsordningen som er foreslått er et skritt i riktig lei. Det er vel ikke i dag mulig å oppnå noe bedre, men min prinsipielle oppfatning er at man helst burde komme dit hen at alle trygdepremiene ble lagt om slik at arbeidsgiverne, og eventuelt gjennom beskatningen, ble dekket ad den vei. Alle forslagene peker jo på dette at trygdepremiene må bli mer rettferdig fordelt. Det vedtaket vi gjør i dag bør innebære at vi legger til grunn for det videre arbeid det som Representantskapet la til grunn og at det blir retningslinjene for å arbeide videre med den saken.

E i n a r G e r h a r d s e n : Da jeg dessverre ikke kan være under hele debatten må jeg få lov å si noen ord nå.

Ingvald Hansen bebreidet i sitt innlegg i går Regjeringen for at den røde strek var passert midt under avstemningen over tarifforslag. Det er klart at det var uheldig. Det er først en ting jeg i denne sammenheng vil si. Jeg forsto Hansen nærmest slik at her var det nærmest et brudd på tillitsforholdet mellom Regjeringen/Arbeiderpartiet på den siden og LO på den annen side. Det må jeg tilbakevise så bestemt jeg kan. Nordahl var også inne på dette for-

hold i sitt innlegg i går, men han sa det slik at selvfølgelig visste vi dette på forhånd. Det visste LO's ledelse, det visste forbundenes ledelse stort sett skulle jeg tro, og det visste de som forhandlet for de forskjellige forbund. En kan være uenig om hva som er gjort eller ikke gjort, men la oss holde fast ved at en her har prøvd å være i kontakt med hverandre, i forståelse med hverandre. Hva kunne så Regjeringen ha gjort? Den kunne ha gjort det som den i tidligere tider er blitt bebreidet for å gjøre: man vil turnere med indeksen. Finne ut at akkurat nå skal vi sette inn med et eller annet for å motvirke en bestemt utvikling, og det vil Regjeringen helst ikke være med på. Etter dens mening har den aldri gjort det, og ønsker heller ikke for framtiden å gjøre det. Så vil jeg endelig spørre: Har det skjedd noen ulykke med den utvikling som nå er skjedd? Det som faktisk er skjedd er dette at de grupper som hadde krav på indeksregulering når indeksen nådde opp på 166, de fikk en slik regulering. De ville, om Regjeringen hadde forsøkt å manipulere det bort, ikke fått dette tillegget. Og så kan man peke på, og det gjelder vel bl. a. jernarbeiderne og bygningsarbeiderne, de kom på grunn av enigheten om indekstillegget i en annen situasjon som la grunnlaget til rette for, eller medvirket til at de fikk et bedre forslag enn de ellers hadde fått. Dette er et synspunkt som gjerne kan tas i betraktning.

Aspengren gjorde oppmerksom på og det hadde en adresse i første rekke til Regjeringen, at med de tariffavtaler som nå var inngått, var det mer viktig enn ellers at prisene ble holdt innenfor en rimelig ramme i den tariffperioden en nå går inn i. Til det må jeg begrense meg til å si at så langt det er mulig for Regjeringen og dens organer å sette noe inn for å hindre en for sterk prisstigning vil vi være interessert i det.

Taleren ga så en oversikt over hvordan man vurderte prisutviklingen de nærmeste måneder framover, og fortsatte: La det med lønningene være en faglig sak, og så får en se på dette med prisene i neste omgang. Mikkelsen ba partiet og Regjeringen være merksam på spørsmålet om en lovendring som fører til en øking av feriegodtgjøringen. Det er et spørsmål som partiets sentralstyre har drøftet i det aller siste, også med tanke på muligens å kunne ta med noe ved den endelige regulering av det nye arbeidsprogrammet. En har gjennom Kommunaldepartementet fått utredet spørsmålet, men det er ikke tatt noe standpunkt til det ennå. Fra lønstakerhold er det naturlig at de vil ha det løst så snart som mulig, men en må også være merksam på de konsekvenser det kan ha på alle områder. Men så sant en kan finne et forsvarlig grunnlag å løse det på vil partiet i forståelse med fagbevegelsen gjøre sitt der.

Flere av talerne har vært inne på ønskeligheten av å senke skat-
tene, spesielt da for vanlige lønnstakere. Dessuten har enkelte
talere vært inne på enten å ta bort omsetningsavgiften helt, eller
iallfall på matvarer. Andre talere har vært inne på å få redusere
eller få bort premiesatsene for de sosiale trygder. Ja, alt dette er
krav som fra lønnstakernes synspunkt kan være forståelige og ønske-
lige. Men så vil jeg be om at man setter seg ned et aldri så lite
øyeblikk og prøver å få dette regnestykket til å gå opp. Hvis en
samtidig var innstilt på å ta bort forskjellige sosiale ordninger og
redusere tiltak som statsmyndighetene er opptatt av, da kunne det
være noen mening i det. Men nå må jeg med sorg bekjenne at vi
her på Kongressen gjennom innlegg fra endel talere har opplevd det
samme som vi nesten til daglig opplever fra de borgerlige partiers
representanter i Stortinget, at de krever reduserte skatter, reduserte
avgifter, reduserte premier, men høyere bevilgninger til alskens
gode og populære formål. La oss tenke tingene i gjennom, kamerater.
For her må vi foreta et valg. En må velge enten det ene eller det
andre. Vil en ha sosiale ordninger som alltid har vært arbeider-
bevegelsens program og ønske, for å hjelpe i første rekke de som
har det vondt, må vi også være villig til å betale hva det koster.
Vil vi en økonomisk ekspansjon med industrireiseing bl. a. rundt i
landet så må også det betales, og en er nødt til å finne former for
finansiering av det som gjør det mulig å skaffe pengene til veie.
Hadde en vært i den situasjon at en kunne si at la arbeidsgiverne
og de rike betale det. De som følger litt med i den politiske debatt
i dette land vil vite at det arbeiderregjeringen og Arbeiderpartiet
bobreides mest for i Stortinget og i debatten med næringslivet er at
skattene for det private næringsliv er høyere i Norge enn framfor
alt i våre naboland og at de er høyere enn i de fleste land det er
naturlig å sammenlikne oss med. Og når det gjelder beskatningen
av de personlige inntekter, så tror jeg vi skal gå langt i verden før
vi finner et land som beskatter de høye inntekter så langt som vi
gjør i Norge. Det at staten skulle overta hele finansieringen av de
sosiale trygder dreier seg i dag om et beløp på 2,3 milliarder kroner.
Og det er faktisk umulig, selv om vi tok hver krone som de med de
høye inntekter har på et år, så ville det ikke tilnærmevis være
nok til å finansiere en slik utbygging. Her må en prøve å se tingene
litt i sammenheng.

Finn Andersen var i tvil om hvorvidt omleggingen av omset-
ningsavgiften som nå er foretatt var en riktig måte å løse det på.
Jeg tror, Andersen, at en ved å tenke litt i gjennom den saken snart
vil finne ut at det på mange måter er å foretrekke en slik løsning.
For matvarer er også flere forskjellige ting. Med en generell omset-

ningsavgift som omfatter alle varer, så legges det også avgift på de varer som er mer luksusbetonte innenfor matvaresektoren. Men når en så bruker de samme pengene for å skrive ned prisene på visse matvarer, så går det i første rekke til melk og melkeprodukter: på margarin og andre varer som brukes mest av store familier, og vel mest av alminnelige mennesker her i landet. Derfor har denne måten å løse det på i virkeligheten en meget gunstig sosial virkning.

Brønnum ga uttrykk for uvilje mot omsetningsavgiften i det hele. Jeg vil minne om at man i Sverige for ikke så lang tid tilbake innførte 4 prosent omsetningsavgift generelt for alle varer, hva både fagbevegelsen og kooperasjonen var helt innforstått med og enig i. De står nå overfor spørsmålet om å øke den. Spørsmålet er også reist i Danmark om innføring av en omsetningsavgift. Og jeg tror at slik de økonomiske forhold er for de ulike grupper i vårt land i dag, så tror jeg ikke omsetningsavgiften er noen sosial uriktig eller ugunstig beskatningsform.

Olav Østerud ga i sitt innlegg uttrykk for et ønske om bedre kontakt mellom fagbevegelse og parti rundt om i distriktene. Det vil jeg si meg helt enig i. Jeg tror det ville være av veldig stor betydning om man på hvert enkelt sted, litet som stort, kan få en best mulig levende kontakt mellom de to organisasjoner. En har særlig nå i den siste tiden lagt vesentlig vekt på å få til det. I samarbeid med fagorganisasjonen har en gjennomført en hel serie kontaktmøter der en har tatt opp til drøfting, dels faglige, dels politiske problemer. Men vi skal være mer merksomme på det, og i den utstrekning det fra partiets side kan gjøres noe for å bygge ut dette ennå bedre skal ingenting være oss kjærere.

Og endelig til Rudolf Eriksen og et par andre talere som var inne på jordbruksavtalen. Jeg skal være den første til å innrømme at den avtalen gjerne burde ha sett litt annerledes ut. Og hadde det vært Regjeringen alene som hadde bestemt innholdet av den hadde den nok sett annerledes ut. Men her er det, som under alle forhandlinger, to parter og motparter er Norges Bondelag og Norges Bonde- og Småbrukarlag. Og dessuten vet en at avtalen skal legges fram for Stortinget, hvor opposisjonspartiene fra kommunistpartiet til Høyre, aldri vil si et ord i retning av at bøndene har fått for lite, mens vi derimot blir bebreidet at de ikke har fått nok. Men, så vil jeg føye til, og det har delvis adresse til Rudolf Eriksen og andre som nevnte at det bare var storbønder det gjaldt, at det er ikke riktig.

Dette er en side av saken, som jeg mener det er nokså viktig for oss i arbeiderbevegelsen alltid å ha i tankene når det gjelder norsk jordbruk: av omkring 220 000 jordbruk i Norge er det 190 000

under 100 dekar, og storparten av disse ligger igjen på 30—40 dekar, kanskje i underkant av det også. Og det vet vi vel alle sammen at det er ingen storbonde eller kapitalist den småbrukeren som har et bruk på under 100 dekar. Jeg skulle ønske Småbrukarlaget hadde vært litt flinkere til å hjelpe Regeringen i retning av å gjøre litt forskjell i behandlingen på de store og de små, men det er ikke greit for Regjeringen å gå inn for en slik forskjellsbehandling når ikke engang representantene for de små brukene vil være med på det.

At de arbeider lite er heller ikke tilfelle. Nå er det nesten ikke lønt arbeidskraft å få i jordbruket, og som regel må nok jordbrukeren selv og hans hustru arbeide ganske jamnt. På den annen side er det ikke noe grunnlag for all sutring og klaging som en i blant kan høre fra det hold. Stort sett har jordbrukerne her i landet langt bedre forhold i dag enn tidligere, selv om de borgerlige partier i Stortinget igjen spiller opp til, og beklager seg over, at den jamstilling de ble lovt i 1945 og 1947 er like langt fra sin løsning. Spørsmålet har også sin politiske og klassemessige side. En av grunnene til at norsk arbeiderbevegelse også politisk står så sterkt som den gjør, og har gjort gjennom mange år, ligger nettopp i dette at den allerede fra første dag har lagt vekt på å samle arbeiderne ikke bare i byene og industristrøkene, men også arbeidsfolket i bygdene. Den arbeidende bonde var det uttrykk en brukte i mange år. Fra bondegutten Martin Tranmæl og de mange, mange andre som har sine røtter i jordbruket og bondeyrket har dette vært et aktivum som vi skal holde fast ved. Dette behøver ikke å ha innvirkning på vår alminnelig politikk, for den får vi prøve å legge opp etter rasjonelle og riktige synsmåter, men la oss være merksam på her hvor det snakkes så mye om solidaritet, at blant småbrukerne i landet finner vi noen av dem som har det vanskeligst økonomisk, som sliter tyngre og hardere året rundt enn de fleste av oss som lever i byer og industristrøk gjør, og solidaritetstanken skal ikke stanse ved bygrensen. Vi må kjenne solidaritet med dem som vi må se som våre klassefeller. (Bifall.)

Torolf Hoel, Jern og Metall, Oslo: Det kunne være fristende å gi seg hen å polimisere mot mye av det som er sagt, men de fleste har jo vært inne på det som har passert. Jeg vil bare minne om at vi heller burde se litt framover. En av de ting som da gledet meg mest var Nordahls linje når det gjaldt arbeidstidsforkorting. Det er av de nære ting å kreve forkorting av arbeidstiden til 5 dagers uke, eller 40 timers uke. For de som sliter hardest i det er det av stor betydning at også de kommer ned henimot den arbeidsuke som store grupper av funksjonærer har. Håper at de som

nå har kortere arbeidstid enn industriarbeiderne står solidarisk med oss når vi krever kortere arbeidstid ned til 40 timers arbeidsuke. Alternativet lengre ferie eller kortere arbeidstid er satt opp og da vil jeg personlig si at jeg foretrekker kortere arbeidstid med 5 dagers arbeidsuke.

Jeg må også nevne noe om den nye skiftordningen som nå er kommet inn i jernindustrien og som er en tung belastning å dra på for arbeiderne.

For øvrig trakk taleren den konklusjon av oppgjøret for verkstedindustrien at det er ikke nok å stemme ja for et forslag for å unngå streik, men når man stemmer for et forslag bør det være i overbevisningen om at det er så godt at det er verd å stemme for det.

For øvrig erklærer jeg meg enig med Mikkelsens uttalelser når det gjelder 1. og 17. mai, for særlig de eldre medlemmer reagerte kraftig mot denne bestemmelsen.

T h. H a n æ s, Telemark fylke: Jeg vil gi min fulle tilslutning til Østeruds uttalelser hva angår samarbeid mellom fagbevegelsen og partiet. Når det gjelder toppledelsen så er det et godt samarbeid, men når en kommer ned blant de meniges rekker skorter det mye på samarbeid. Tar vi for oss mange partifeller som sitter i de kommunale styrer og stell, i kooperasjonen eller i våre aviser eller hvor som helst, er de gjerne de vanskeligste å møte. Det er forstemmende å sitte som representanter for fagbevegelsen å hale og dra i den andre enden som en skulle ha med motstandere å gjøre. Vi har sogar opplevd at våre partifeller har favorisert de som har stått utenfor fagbevegelsen, eller medlemmer av en eller annen gul organisasjon. Slikt burde ikke skje innen våre egne rekker.

Så noen ord om tariffrevisjonen i år. Formannen nevnte at de fag og industrier som hadde revisjon etter 15. mai kom ikke inn under indeksreguleringen. Men jeg vil konstatere at det er overenskomster som løper ut 31. mars hvor man ennå ikke har hørt hvordan det skal forholdes. Jeg sikter her spesielt til kvinnesektoren, rengjøringskvinnene, som stadig maser på oss i samorganisasjonen og spør hvordan det går. Men vi vet ikke mer enn dem. Det kunne være ønskelig å få en orientering om hvordan det ligger an for disse folkene.

Det har vært sendt inn en rekke forslag til Kongressen som går ut på å sløyfe eller nedsette omsetningsavgiften. For en par år siden holdt daværende finansminister, Bratteli, et foredrag for Oslo Handelsstand hvor han kom inn på spørsmålet om omlegging av skatteforholdene. Jeg var ikke overvettets begeistret over at han holdt et slikt foredrag for et forum som vel ikke har noen særlig tilslutning for vår bevegelse, men hadde heller sett han hadde holdt

det i en arbeiderforsamling, som kunne tatt opp det spørsmålet i hele sin bredde. Brattelis idé gikk ut på en skatt av forbruket som sådant, og jeg vil henstille til Sekretariatet at de tar opp spørsmålet om en omlegging av skattene, bortimot det som Bratteli lanserte i det nevnte foredrag. For øvrig deler jeg Statsministerens syn på det spørsmål at vil man ha store sosiale goder, får man også finne seg i å betale dem, men vi ville gjerne se at *alle* var med på å betale omkostningene. Ennå er det altfor mange skattesnytere som snylter på vårt samfunn, som man burde komme til livs.

Taleren var for øvrig enig med Flatreits forslag når det gjaldt revidering av Arbeidervernloven i retning av å få stoppet den tiltakende overtid, for den er ikke av det gode.

Når det gjelder feriespørsmålet vil jeg oppta forslag nr. 194 fra Sandefjord Jern- og Metallarbeiderforening sålydende:

«Det henstilles til LO å oppta krav til Regjeringen at det blir en klarere bestemmelse i Ferieloven, slik at en får lovfestet 3 ukers sommerferie. Slik det praktiseres i dag, virker loven svært vilkårlig, og avgjørelsen ligger hos hver enkelt arbeidsgiver.»

Dirigenten: Jeg vil foreslå for Kongressen at alle innstillinger som foreligger i sakskomplekset, sak 5, med undertitlene, og alle de opptatte forslag, oversendes redaksjonskomitéen.

Votering:

Enstemmig vedtatt.

Dirigenten: Det er nå inntegnet 40 talere. Det er dirigentenes hensikt å bli ferdig med denne sak i dag. Vi skal dessuten ha et foredrag av statsråd Skaug i ettermiddagsmøtet. Vi vil også foreslå middagspausen forkortet med en halv time. Jeg vil videre framsette forslag om at vi nå setter strek.

Dirigentens forslag ble bifalt av Kongressen.

Odd Rørendahl, Aust-Agder fylke: Jeg tillater meg å oppta forslag nr. 135 som er innsendt av Midtre Ryfylke Samorganisasjon:

«Kongressen oppfordrer storting og regjering til å vedta en lov som gir myndighetene rett til å gripe inn overfor bedrifter som blir ledet på en slik måte at det kan få skadevirkninger for samfunnet.»

I vårt fylke har det vært endel tilfelle som kunne vært avverget hvis det hadde vært en lov som kunne vært brukt på det område. Men det gjelder selvsagt også andre plasser i landet. Arbeiderne kan god tid i forveien se at en bedrift kjøres i grøfta, men de har

ingen midler til å forhindre det, og kan ikke få avsatt den ledelsen som er årsaken til det og få tilsatt nye. Det er derfor av stor betydning at vi får en lov som kan gripe inn i slike tilfelle. Når det gjelder arbeidstiden er jeg fullt ut enig i LO-formannens program om å nedsette arbeidstiden i kongressperioden. Vi har jo gode erfaringer med hensyn til produksjonen når det gjelder nedsettelsen av arbeidstiden til 45 timer, så det er et godt grunnlag for en ytterligere forkortning av arbeidstiden.

Når det gjelder tarifforslagene så er det vår erfaring at først bør forslagene komme til avstemning blant medlemmene, og så kan resultatet komme i avisene senere. Forslagene bør ikke offentligjøres midt under en avstemning. Det er en uting.

Når det gjelder Ferielovens § 6 vil jeg henstille til Sekretariatet å ta opp spørsmålet med myndighetene om å endre den dithen at de ukelønte får den samme feriegodtgjøring som de øvrige lønns-takere. Det er jo ikke bare meningen at feriegodtgjøringen skal være en lønn for de 3 ukene, det er vel også meningen at en skal ha ferie i den tiden.

F i n n L u n d, Bygningsindustriarbeiderforbundet, Oslo: Jeg skal ikke hefte meg noe ved den tariffrevisjon vi delvis har lagt bak oss, og delvis er midt oppe i, men heller beskjefte meg litt med de generelle retningslinjer for tariffpolitikken i den tariffperiode og kongressperiode vi nå går inn i. Disse retningslinjer må nødvendigvis bygge på de erfaringer man har, og prognosene for den videre utvikling. Å løfte opp de lavt lønte har ved de forrige tariffrevisjoner, og ikke minst ved denne tariffrevisjon, vært en av hovedkravene. Trass i det som er oppnådd er det framleis stor forskjell på fortjenestenivået mellom de ulike yrker. Men det er naturligvis ikke mulig noen gang å få et absolutt likt fortjenestnivå. Likevel må det karakteriseres som en sosial urettferdighet at enkelte yrkesgrupper har en langt lavere levestandard enn andre, og for framtiden må det være en av de oppgaver det må arbeides med å eliminere denne forskjellen mest mulig. Problemet er stort, og mange faktorer spiller inn, kanskje særlig i de yrker hvor det er stor internasjonal konkurranse, men for yrkesgrupper som bakere, pølsemakere, i landtransporten m. v. burde det ikke være noe særlig stort problem. Mener vi noe med en solidarisk lønnspolitikk, må vi være villig til å ta de prismessige konsekvenser som en heving av lønnsnivået innenfor disse områder måtte få. Det er jo ingen mening i at f. eks. bakerne skal ligge på et lavt lønnsnivå for at de som ligger på et høyere lønnsnivå skal få billigere brød. Vi må være villig til å betale det som disse produktene koster, så disse yrkesgrupper kan heves opp.

Langt vanskeligere er det når det gjelder bedrifter i skarp konkurranse med andre land, men jeg er så optimistisk å tro at også disse vansker kan løses hvis en for alvor går inn for å løse dem. Det må bl. a. være en av våre viktigste oppgaver i de nærmeste år framover. Imidlertid tror jeg ikke vi er i stand til å løse lavtlønnsspørsmålet *bare* ved tariffrevisjonene, aller minst ved forbundsvisе oppgjør. Vi må også i vår tariffpolitikk finne nye og bedre veier og kanskje andre midler.

Gjennom et intensivt faglig-politisk samarbeid, og med støtte og bistand fra arbeiderbevegelsens egne økonomiske eksperter, må problemene analyseres og utredes, og det er sannsynlig at vi ikke bare gjennom tariffforhandlinger, men kanskje i like stor grad gjennom vår alminnelige sosiale og økonomiske politikk kan finne løsningen. Holder vi oss til realitetene så er den faglig-politiske arbeiderbevegelse hos oss så sterk at vi også kan sette disse realiteter ut i livet. Som jeg allerede har nevnt tror jeg ikke det er mulig å få den tariffmessige del av lavtlønnsproblemet løst ved forbundsvisе oppgjør. Lønnsspørsmålet bør løftes ut av de forbundsvisе forhandlinger. En fordeling etter en nøyaktig analyse og nøktern vurdering vil være lønnsolidaritet i praksis. Ved de forbundsvisе oppgjør har jeg det bestemte inntrykk at vi lar makten være rett i stedet for at retten bør være rett. Med dette mener jeg ikke at vi *helt* skal gi avkall på forbundsvisе oppgjør. Det er i vårt avtaleforhold mange ting som kan være særpreget for de enkelte yrkesgrupper, dette må selvsagt fremdeles foregå i forbundenes regi og tilpasses etter utviklingen framover.

K r. V i n d e n æ s, Transportarbeiderforbundet, Bergen: Det som Representantskapet i desember vedtok mener jeg var riktig, men det var en ting jeg spesielt vil nevne og det var feriestørsmålet. Det blir status quo her, men vi skal være klar over at de som har 6,5 prosent av sin samlede inntekt, de har det riktig nok men så har vi alle de uke- og månedslønte som intet får for eventuell overtid. De er skadelidende og vi hadde regnet med hos oss at denne gang måtte vi få til en noe bedre ordning for de nevnte arbeidere. Selv om opplegget er gjort mellom hovedorganisasjonene vil iallfall vi forsøke å komme fram til en ordning for de nevnte grupper.

Dette med indekstilleget syns jeg ikke vi skulle tatt som et forskudd, det tror jeg var uheldig. Når det gjelder selve tariffrevisjonen for transportsektoren, hvorav de alt overveiende skal ha sin revisjon til høsten og som det er stilt visse forventninger til, må en vel gå ut fra at det som blir fastsatt mellom partene nå også vil bli forelagt for oss til høsten. Men vi må nok atskillig høyere opp

da landtransporten og endel andre grupper ligger bare på ca. kr. 200.00 pr. uke i dag. Og det skjønner sikkert alle er altfor lite. En familiemann kan ikke klare seg med det. Tillegg på f. eks. kr. 20.00 pr. uke som har vært for enkelte grupper, er alt for lite for oss, det må klekkelige tillegg til hvis ikke kan det gå galt, til skade for organisasjonen. Oppgjøret for oss må virkelig monne noe, og det er vårt håp at LO vil støtte oss i denne saken.

Stener Johansen, Jern og Metall, Tønsberg: Tønsberg Jern og Metall har sendt inn et forslag, 308, som vedrører § 1 i Hovedavtalen. Det er også et par andre foreninger som har sendt inn forslag. Det er sikkert så at det er mange i likhet med oss i Tønsberg som har vanskeligheter med organiseringen. Det kommer av bestemmelsen i Hovedavtalen. Som bekjent heter det i denne avtales § 1 at:

«Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge anerkjenner gjensidig arbeidsgivernes og arbeidernes frie foreningsrett.»

Vårt forslag lyder: «Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge anerkjenner arbeidsgivernes og arbeidernes organisasjonsrett.»

Det er vel de som vil kalle vårt forslag utopi, vi kan vel kanskje få vedtatt det her på Kongressen, men hvilke muligheter har vi til å få vår motpart til å akseptere en slik formulering. Likeså selvfølgelig som en er medlem av et samfunn, likeså selvfølgelig mener vi at man burde være medlem av den fagforening som har overenskomsten på stedet eller arbeidsplassen. Vi synes at også arbeidsgiverne burde være interessert i det ikke minst for å få rolige og ordnede forhold på arbeidsplassen.

Forbundet har et forslag her som går ut på å styrke hele paragrafen. Jeg vil anse det forslag som en god alternativ løsning til saken. Nå er det vedtatt at alle de opptatte forslag skal oversendes til redaksjonskomitéen. Det er da ikke annet å gjøre enn å henstille til de som får med forslagene å gjøre å legge den nødvendige vekt også på dette forslaget, slik at vi som stiller med organiseringsarbeidet på arbeidsplassene slipper å møte den hindringen som nevnte paragraf er i vårt forsøk på å gjøre vår organisasjon så sterk som mulig.

Taleren nevnte så litt om avstemningsresultatet i Jern og Metall, og konstaterte at det ikke rådet noen panikk i Tønsberg i hvert fall om man var stilt overfor muligheten av streik. Man var fullt klar over konsekvensene av en slik. Det er all mulig grunn til å rettferdiggjøre jernarbeiderne i denne saken.

Alf Andersen: Det går fram av denne debatt at en skulle tro det hadde vært et generelt oppgjør og ikke forbunds-

vide oppgjør. Det som imidlertid fikk meg til å forlange ordet var Østeruds innlegg i dag morges, spesielt når det gjelder meklingen for beklednings- og tekstilindustrien. Som Østerud uttalte det, kunne Kongressen totalt misforstå det resultat som der måtte være oppnådd. At Østerud og muligens andre innen denne sektor kan føle seg snytt er et vurderingsspørsmål, og det vil alltid være det når man kommer fram til veis ende under en forhandling og mekling hvorvidt det resultat som foreligger er tilfredsstillende eller ikke, og om det overhodet er mulig å komme lenger denne gang. Men oppgjøret i nevnte sektor er i tråd med en rekke av de oppgjør som nå er skjedd for de såkalte lavtlønnsfag. Det vi kom fram til i vurderingen i siste runde var at forslagene for tekstilindustrien og trikotasjeindustrien innen bekledningssektoren sannsynligvis ville utgjøre ca. 10 prosent samlet lønnsforhøyelse. Det er de innenfor disse forbund som mener at de endog vil utgjøre noe mer. Det får stå hen. Men det som har skjedd var jo en vesentlig oppregulering av normallønnen, en vesentlig oppregulering av ansiennitetstilleggene, en vesentlig forhøyelse av skifttillegget, en akkordregulering med fallende skala og en regulering av de bestående timelønninger med fallende skala. Det får stå til enhver å vurdere det resultat som er oppnådd, men det er også visse grenser for hva en kan oppnå ved en enkelt tariffrevisjon.

Men det var en annen side ved spørsmålet Østerud var inne på. Han sa at han var dypt uenig i den måten det forhandles og mekles på. Jeg vet ikke om han i dette tilfelle siktet til de to nevnte forbund. Hvis så er tilfelle vil jeg gjerne ha slått fast at meklingen for denne industrien foregikk som den alltid har foregått og som den alltid foregår.

Vi var i den situasjon også at vi meklet for to forbund samtidig. Det er 60 prosent av trikotasjeindustrien som er organisert i Bekledning og 40 prosent i Tekstilarbeiderforbundet. Og det ble klart sagt fra fra motpartens side at man ikke ville ha felles forhandling og mekling, og hvordan en da skulle innrette seg, det skjønner jeg ikke, når den annen part sier at vi er nødt til å se denne industri under ett. Vi hadde ikke noe annet å gjøre enn å mekle samtidig med de to forhandlingsutvalg i hvert sitt rom. Men la det være sagt at dette er ikke et overenskomstspørsmål eller meklingsspørsmål, men et organisasjonsspørsmål. Man kan ikke fortenke motparten i når man har en industri fordelt på to forbund at de da sier at dette er vi nødt til å se under ett. Men det organisasjonsspørsmålet får vi selv rydde opp i.

Flatreit reiste spørsmålet om de som har arbeid hos to arbeidsgivere. Dette spørsmål er reist av LO både overfor NAF og departe-

mentet for ca. to år siden. Jeg kan godt forstå at Statens Arbeidstilsyn er i et dilemma. Det står klart i loven at arbeidet for arbeidstaker må ikke gå ut over den i loven fastsatte maksimale arbeidstid. Men det står ikke noe om hvorvidt dette skal være på én bedrift eller flere. Og vi er i den situasjon at det står arbeidere i vanlig ordinært arbeid på én bedrift, og når de er ferdig der tar de arbeid hos en annen arbeidsgiver og arbeider en 7—8 timer pr. dag ved siden av. Det som etter vår oppfatning må skje er at når man har arbeidet 45 timer hos én arbeidsgiver og tar arbeid hos en annen arbeidsgiver må det betraktes som overtid, og hvis det skjer tror jeg det i mange tilfelle vil bortfalle når man får to arbeidsgivere på den måten. Hvor langt dette arbeid er kommet kan jeg i farten ikke si, men vi får purre, en eller annen avgjørelse må vi få på det området.

For så vidt det gjelder dette med spisepausene, Per Andersen, så foreligger det nå utkast på vårt bord som skal sendes til departementet for så vidt det gjelder § 28. Vi har ingen annen vei å gå nå etter den voldgiftskjennelse som falt, enn å forsøke å ta det lovveien.

Håkon Ødegård, Kjemisk Industriarbeiderforbund: Gerhardsen og Nordahl var i sine foredrag inne på nødvendigheten av å sikre flertallet på Stortinget ved høstens valg. Og det er vel ingen i denne sal som er uenig i denne parolen. Og det er vel snautt noen faglig tillitsmann på noen arbeidsplass som ikke er enig i den. Det er tusener på tusener av tillitsmenn som er interessert i at ikke bare arbeiderstyret trygges, men at vi får en utvidet arbeiderrepresentasjon i Stortinget. Men i tillegg til alle våre tillitsmenn er det en mengde av menige medlemmer innen våre rekker, og jeg skulle tro at deres innsats når det gjelder valgkampen og deltakelsen i valget bestemmes ganske sterkt av de lønns- og arbeidsvilkår de kan oppnå. Resultatet av årets tariffrevisjon er ganske sikkert bestemmende for deres stillingtagen, rent politisk.

Sekretariatet innbød oss til oppslutning om Representantskapets vedtak av desember i fjor. Det var ikke vanskelig å få til, fordi det lå nettopp i tråd med de tanker som gjør seg gjeldende på arbeidsplassen, men det må konstateres at resultatet hittil av tariffrevisjonen er ikke i samsvar med de forventninger en stilte seg på arbeidsplassene. Og her kommer spørsmålet inn om det nære samarbeid mellom fagorganisasjonen og Det norske Arbeiderparti. Det man ikke kan løse på det ene frontavsnitt må en satse på å få løst

på det annet frontavsnitt. Jeg sikter her særlig til Ferieloven, og i denne loven av 1947 sier byråsjef Ulsaker i Sosialdepartementet i innledningen til loven følgende:

«Men Ferieloven utelukker ikke i seg selv at arbeidstakerne får bedre ferierett enn etter loven ved tariffer, individuelle avtaler eller regulativer.»

Som det framgikk av Nordahls redegjørelse på dette punkt var ikke NAF villig til å gi noe generelt tillegg til den feriegodtgjøring som er. Men er det noe unaturlig i at de holder seg til det som er fastsatt i lovens bestemmelser? Jeg tror alltid det vil være vanskelig for fagorganisasjonen å løse spørsmål som er fastsatt ved lov, og her kommer spørsmålet som Gerhardsen var inne på, og det var hyggelig å høre, at det skulle de vurdere nokså godt sammen med LO om det kunne fins en mulighet her. Men spørsmålet om en høyere ferieavsetning henger jo sammen med å få utnytte ferien og dens utnyttelse må igjen sees i sammenheng med en alminnelig heving av folkehelsa. Med den ferieavsetning en nå har er det svært vanskelig for familier med barn å kunne utnytte ferien, det vil si å samle krefter til kommende arbeidsår. Som regel må de familier som har barn holde seg hjemme i ferien, og det går i samme maset og jaget, og det er jo ikke meningen.

Nå er det jo så at mange fagforeninger har utbygd sine feriehem som leier ut til sine medlemmer for en rimelig pris, så mange av medlemmene kan få nytte sin ferie, trass i den lave ferieavsetning som er i dag. Men det koster også penger å utbygge feriehemmene og de er ikke på langt nær utbygd slik som en kunne ønske seg det, så mange får ikke plass, så det må gå på tårnordning.

Erling Storjord, Jernbaneforbundet, opptok dette forslag:

(Nr. 255.) *Statsbanenes Verkstedforening, Narvik, og Narvik Distriktsorganisasjon* foreslår:

«LO i Norge setter alt inn på snarest å gjennomføre 40 timers arbeidsuke.»

Ingvald Hansen, Skotøyarbeiderforbundet, og V. Remme, Skinn- og Lærarbeiderforbundet, tok opp dette forslaget:

(Nr. 278) *Oslo Portefølge- og Lærvearbeiderforening* foreslår:

«Det henstilles til Landsorganisasjonens kongress 1961 om at avtalen av 1948 med Norsk Arbeidsgiverforening om dispensasjon fra bruk av ferie-bøker med innklebing av feriemerker sies opp. Ferielovens §§ 6 og 7 må være bestemmende så at arbeiderne er sikret sine feriepenger, og at kontrollen må finne sted minst en gang i måneden, enten av klubbstyret eller bedriftens valte tillitsmenn.»

K a a r e H a n s e n, Jern og Metall, opptok dette forslaget:

(Nr. 201.) Punkt 2.

«For de bedrifter som i henhold til medlemskap i NAF og som ifølge avtale er fritatt for bruk av feriebooker, skal NAF tre inn som garantist.»

P e r H a r a l d s o n, Arbeiderpartiets Presseforbund fremmet sådant forslag:

Ad side 42 i Sekretariatets innstilling.

Punkt 2 om prispolitikken. Ordene «i den utstrekning det er hensiktsmessig» utgår.

Klokka var nå 13.00 og dirigenten erklærte formiddagsmøtet hevet.

Ettermiddagsmøtet 31. mai.

Dirigent: Olaf Ingvaldsen.

Sekretærer: Jon Høiland og Alf Olsen.

Protokollen fra formiddagsmøtet ble opplest og godkjent.

Fortsatt behandling av dagsordenens punkt 5.

Dirigenten: Vi slipper nå LO's nestformann Mentsen først til med en kort innledning om punkt F i dette punkt på dagsordenen:

Nye lønssystemer.

Mentsen må få nytte noe mer tid enn den som er fastsatt i forretningsordenen, da han skal innlede om Nye lønssystemer, og anser det bifalt.

P. Mentsen: Den tekniske utvikling som i etterkrigsårene har gått meget hurtig, har ført til at det etter hvert er blitt mer og mer av såkalt tvangsstyrt arbeid, dette som følge av at det i industrien er blitt innført hel- og halvautomatiske maskiner. Produksjonen i store deler av industrien har således endret karakter i forhold til tidligere.

Dette har gjort det nødvendig å ta lønssystemene eller lønnsordningene opp til behandling, idet lønssystemene på langt nær har holdt tritt med den tekniske utvikling. En kan godt si det slik at på mange områder har lønssystemene ikke virket produksjonsfremmende, men kanskje tvert imot. Utviklingstendensen har vært den samme i alle industriland i de senere år.

Etterat saken på forhånd var diskutert, valte Sekretariatet i januar 1957 en komité til å utrede spørsmålet om nye lønssystemer. Komitéen fikk sådant mandat:

«A undersøke om de nåværende lønssystemer er i pakt med utviklingen, herunder eventuelt innføring av nye systemer bygd på arbeidsvurderingsprinsippet.»

Norsk Arbeidsgiverforening valte også en komité til på sin side å utrede spørsmålet. Etter korrespondanse mellom NAF og LO ble det enighet om å forsøke å opprette en rammeavtale som bygger på systematisk arbeidsvurdering som grunnlag for fastsetting av lønninger. LO's komité fikk i oppdrag å føre disse forhandlinger med NAF.

På LO's kongress i mai 1957 ble saken behandlet, og Kongressen gjorde slikt vedtak:

«Kongressen er enig i at spørsmålet om de nåværende lønssystemers hensiktsmessighet blir tatt opp til nærmere vurdering, og viser til den komité som er satt ned av Sekretariatet.»

Komitéen la fram sin innstilling for Sekretariatet den 27. mai 1958. Etter behandlingen i Sekretariatet ble utredningen sendt forbundene til uttalelse. Tjue interesserte forbund uttalte seg positivt om innstillingen, og Sekretariatet la så saken fram for LO's representantskap den 16. desember 1958. Representantskapet gjorde enstemmig slik vedtak:

«Den framlagte innstilling godkjennes. Sekretariatet gis fullmakt til å slutføre forhandlingene med Norsk Arbeidsgiverforening om en rammeavtale som bygger på hovedprinsippene i denne innstilling. Godkjenning av avtalen foretas av Sekretariatet og de forbund som er direkte interessert.»

Når det gjelder rammeavtalen, ble forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening tatt opp våren 1957, men ble først sluttført 28. desember 1960. Når forhandlingene tok så vidt lang tid, hadde vel det sin spesielle årsak i at det ikke var særlig tilslutning fra de enkelte arbeidsgivergrupper innenfor Norsk Arbeidsgiverforening om en generell avtale.

Forhandlingene førte imidlertid til enighet om forslag til avtale som ble enstemmig anbefalt av forhandlerne. Dette forslag ble behandlet i Sekretariatet 16. januar i år, og Sekretariatet vedtok enstemmig å anbefale de interesserte forbund å godkjenne det. Alle forbund som fikk forslaget tilsendt, ga sin tilslutning til det, bort-

sett fra de tre forbund innen de grafiske fag. De mener at lønninger fastsatt etter de prinsipper som avtalen bygger på, ikke passer for deres områder. Spørsmålet om hvorvidt avtalen passer innenfor de forskjellige områder får de enkelte forbund avgjøre. En gjør imidlertid merksam på at de grafiske forbund var representert med en mann både i utredningskomitéen og i forhandlingene med Norsk Arbeidsgiverforening om rammeavtalen, og han ga sin tilslutning til det som er foretatt.

Etterat uttalelsene var kommet fra forbundene, vedtok Sekretariatet i møtet den 14. mars i år rammeavtalen.

Norsk Arbeidsgiverforening har også godkjent avtalen, og den er nå undertegnet av begge parter.

La meg så si noen ord om avtalen, og jeg skal forsøke ikke å gå altfor mye i detaljer. Innledningsvis heter det at LO og NAF er enig om at lønnssystemer basert på arbeidsvurdering skal kunne innføres i den enkelte bedrift eller bransje der hvor partene ønsker det. Det står således de direkte tariffparter fritt om de ønsker å innføre slike lønnssystemer eller ikke.

I avtalen heter det videre bl. a. at hensikten med arbeidsvurdering er å finne grunnlag for differensiering av lønnssetningene. De forskjellige jobber vil bli analysert og vurdert med sikte på en gradering av lønnsklassene i samsvar med resultatet av vurderingen. Klasseplasingen vil avhenge av de kvalifikasjoner som trengs for å fylle den enkelte jobb og de forhold som arbeidet blir utført under.

Etter avtalen bygger et lønnssystem basert på arbeidsvurdering på følgende: Arbeidsbeskrivelse av de jobber som skal plasseres i systemet, en avtale om hvilke faktorer som skal tas med i vurderingen, og hvis en nytter poengsystem, hvilke poengverdier som skal knyttes til den enkelte faktor, en systematisk komitévurdering av de enkelte jobber for plassering i systemet og overføring av vurderingsresultatet til lønnsklasser.

Før en setter arbeidsvurdering i verk ved en bedrift, skal bedriftsledelsen ta kontakt med arbeidernes tillitsmann og eventuelt med produksjonsutvalget for å gi opplysninger om og drøfte de tiltak en har tenkt på. Blir det så enighet om å gå i gang med arbeidsvurdering, skal en sette opp protokoll, og protokollen skal sendes partenes organisasjoner. Organisasjonene kan anmodes om bistand i forbindelse med opplysningsvirksomhet og gjennomføring av tiltaket.

Når det gjelder arbeidsbeskrivelsen, er det slått fast i avtalen at den skal utarbeides av bedriftsledelsen i samarbeid med den arbeider det gjelder eller en representant for vedkommende gruppe. Det skal være en generell beskrivelse av den enkelte jobb, og en skal ta

med så mange detaljer som nødvendig for å gi et alminnelig inntrykk av hva jobben består i og de forhold som arbeidet blir utført under. *Vurderingssystemet skal avtales mellom partene på bedriften, hver i samarbeid med sin organisasjon.*

Til å forestå vurderingen skal det nedsettes en vurderingskomité med like mange representanter fra bedriftsledelsen og arbeiderne. Komitéen bør bestå av to eller tre fra hver av partene, og en kan eventuelt supplere komitéen med representanter fra den avdeling i bedriften som i øyeblikket er under vurdering, i tilfelle ved vedkommende arbeidsleder og en representant for arbeiderne i avdelingen.

Jeg vil gjerne understreke at før vurderingen tar til, skal komiténs medlemmer få opplæring både teoretisk og praktisk, og bedriften skal hjelpe til med dette. I denne opplæringstid skal arbeiderne og funksjonærene ha sin vanlige fortjeneste.

Hovedorganisasjonene anbefaler at arbeidet i vurderingskomitéen blir ledet av en fra bedriftsledelsen og at denne legger opp arbeidsprogrammet for komitéen og sørger for at det blir fulgt. Komitéen skal basere sin arbeidsvurdering på arbeidsbeskrivelsen, iakttagelse av den enkelte jobb og eventuelt intervju med arbeider og arbeidsleder. Hvis det i komitéen er uenighet om verdien av en jobb, må den vurderes om igjen når en er ferdig med de øvrige jobbene. Tvister om verdien av en jobb kan ikke bringes inn for noen ankeinstans, men hovedorganisasjonenes rasjonaliseringsfolk skal fungere som konsulenter.

Når komitéen er ferdig med vurderingen, skal den likevel fortsatt bestå for å vurdere nye jobber, for eventuelt å kontrollere tidligere vurderinger og for å omvurdere jobber som er blitt endret.

Når det gjelder *lønnsklasser og satser*, er det bestemt i avtalen at det ikke er vurderingskomitéens sak å regne vurderingen om i penger. Det skal skje ved vanlige forhandlinger mellom de stedlige parter i samarbeid med organisasjonene. Bli forhandlerne ikke enige om inndeling i lønnsklasser og satsene for hver klasse, skal den bestående lønnsordning opprettholdes i tariffperioden. Av dette skulle det være helt klart at arbeidsvurdering i første rekke er et hjelpemiddel for forhandlingspartene for å finne fram til hensiktsmessig lønnsfastsetting. Det er videre klart at det er organisasjonene som sådan som har herredømme over lønnsforhandlingene.

Klassesatsene vil variere fra bedrift til bedrift. Det vil bl. a. være avhengig av hvilket lønnsystem som blir lagt til grunn, enten det blir akkord, bonus, personvurdering, fast lønn eller en kombinasjon av disse. Det er også helt klart at det ikke er noe til hinder for at en fortsetter med akkord- eller bonussystem eller personvurdering.

Den enkelte arbeider skal ha anledning til å se vurderingen av jobben sin hvis han ønsker det, og tillitsmannsutvalget skal til enhver tid ha en ajourført kopi av arbeidsbeskrivelser og vurderinger.

Et lønnsystem basert på arbeidsvurdering bør stimulere den enkelte til å dyktiggjøre seg for opprykking. Det er således helt naturlig at kvalifiserte arbeidere, under ellers like vilkår, rykker opp i stillinger som blir ledig i høyere lønnsklasser.

Oppstår det tvist om forståelsen av rammeavtalen og tvisten ikke blir løst ved forhandlinger mellom hovedorganisasjonene, kan den bringes inn for Arbeidsretten, men partene kan også selvsagt bli enige om voldgift.

Til slutt vil jeg gjerne understreke at vurderingen skal skje uavhengig av personene som utfører jobbene, og de faktorer som en bruker er som regel kunnskap, ansvar, anstrengelse og ansvarsforhold. Etter min mening vil innføring av nye lønnsystemer bygd på arbeidsvurdering bli et middel til å løse likelønnsproblemet, idet en ved fastsetting av jobbenes verdi heller ikke skal ta hensyn til kjønn. Det kan i den sammenheng være verd å merke seg at en del av de prinsipper som rammeavtalen for gjennomføring av likelønns-saken bygger på, er de samme som i denne rammeavtale.

Alt i alt tror jeg at denne rammeavtale vil bli meget nyttig i framtiden, når en etter hvert skal gå over til andre lønnsystemer enn de vi har i dag. Innenfor de industrier eller bransjer den ikke umiddelbart kan nyttes, må det skje en tilpassing. Jeg tenker i så måte bl. a. på bygningsindustrien. Utgangspunktet tror jeg imidlertid må bli de prinsipper som er fastlagt i denne avtale.

Sekretariatets konklusjon i den innstilling som foreligger vedrørende denne sak er sålydende:

- «1. Representantskapets vedtak av 16. desember 1958 tas til etterretning.
2. Rammeavtalen som bygger på hovedprinsippene i Representantskapets vedtak godkjennes.»

Jeg anbefaler denne innstilling.

Dirigenten foreslo nå 5 minutters taletid. Enstemmig vedtatt.

Johan B. Magnussen, Baker- og Konditorforbundet, Oslo: Når det gjelder Hovedavtalens betydning for arbeidslivet vet vi at det er noe av det viktigste vi har i vårt tariffkompleks. Det betyr i mange tilfelle ro på arbeidsplassen hvis man nyter Hovedavtalen på den måten den skal gjøres og bør gjøres. På den annen side har

vi Hovedavtalen mellom Den Kooperative Tarifforening og LO og taleren sikter her spesielt til § 3 i denne avtalen hvor det heter:

«Lønns- og arbeidsvilkår og de sosiale fordeler ved de kooperative bedrifter skal være minst like gode som bestemt i tariffavtaler med private bedrifter av samme slag på sammenliknbare steder.»

Det innebærer selvsagt at det er NAF's bedrifter som til en viss grad bestemmer lønnsnivået i de kooperative foretak. Det er kongressene som til enhver tid trekker opp retningslinjene for Hovedavtalens innhold. Vi har nemlig på så mange steder fått prøver på hvordan denne avtalen har virket, enten det nå er bevisst eller ubevisst, eller om det er mangel på forståelse av tariffavtalens innhold. Vi har tilfelle hvor denne bestemmelse har bevirket at dyktige håndverkssvenner med opptil 10—15—20 års praksis, står på lønninger under kr. 225.00 pr. uke. Den har bevirket at på store industristeder er det bestyrere som sier at det betyr ingenting om NAF betaler kr. 300.00. Når vi betaler kr. 240.00 er det vi som bestemmer det. For å nevne et av de store foretak, Oslo Samvirke-lag, så måtte vår avdeling i Oslo samle inn lønnsstatistikk for hele Oslo for å få hevet lønnsnivået opp til gjennomsnittet for Oslo. Da først oppnådde vi et tillegg som kom på gjennomsnittet for Oslos vedkommende. Når jeg nevner dette er det fordi at vi *må* foreta et eller annet når det gjelder § 3. Den formulering som ligger i forslag nr. 367 er nok ikke gjennomførbar, men jeg håper at Sekretariatet når de behandler det spørsmålet finner en formulering som dekker det vi her mener.

I Sekretariatets forslag er det to punkter, I og II. I punkt I heter det at «Sekretariatet får bemyndigelse til å si opp Hovedavtalen med DKT, og søke å få tilpasset i avtalen de endringer og tilføyelser som eventuelt blir resultatet av revisjonen av Hovedavtalen med NAF». Kan virkelig det være tilfredsstillende, at det vi får gjennomført med NAF er dekkende for våre krav. Jeg vil henstille til redaksjonskomitéen å se nærmere på forslag I, samtidig vil jeg stille krav om at det forslaget blir stemt over i to punkter.

Walter Kristiansen, Arbeidsmandsforbundet: Jeg opp-tar forslag nr. 118 som retter en henstilling til myndighetene om å nasjonalisere bergverksindustrien. Vårt forbunds landsmøte behandlet DNA's sosialiseringsskomité's innstilling og vi var enig i den hovedkonklusjon man kom fram til og som er konfirmert av partiet om at en offentlig overtakelse av privat eiendomsrett, generelt sett, ikke lenger var aktuell politikk. Vi erklærte oss enig i innstillingen fordi det ikke lenger er det eneste alternativ ved gjennomføringen av et økonomisk demokrati, og det kan, slik som komitéen peker på,

nyttes andre generelle virkemidler for å oppnå større velstand og en mer rettferdig fordeling av samfunnsgodene, bl. a. ved en sterkere kontroll av bank- og forsikringsvesenet. Men når det gjelder bergverksindustrien som utnytter våre nasjonalrikdommer var vårt landsmøte av den oppfatning at staten bør overta eiendomsretten til bergverksbedriftene slik det alt har skjedd i England. Og etter Konesjonsloven kan staten gjøre det vederlagsfritt etter hvert som de enkelte konsesjoner løper ut. Vi var merksam på at staten vanskelig kunne overta samtlige bergverk uten videre, men vi mente at en slik konjunkturpreget industri burde nasjonaliseres. Nå foreligger det et forslag fra en konsesjonskomité av 1956 hvor et mindretall ville oppheve statens hjemfallsrett, mens et flertall gikk inn for å utvide konsesjonstiden fra 50 til 60 år, men vi er ikke enig i det.

Den innstilling Sekretariatet har til innstillingen kan i og for seg være grei nok, men den innebærer at vårt forbund skal foreta en utredning. Vi er av den oppfatning at Kongressen bør ta et prinsipielt standpunkt om landets nasjonalrikdommer burde være i samfunnets eie, og drives i statlig regi, i hvert fall i det minste når det gjelder den framtidige gruveindustri her i landet.

Taleren tok også opp forslag nr. 119 vedrørende bank- og forsikringsvesenet og i samband med dette Sekretariatets innstilling, og når det gjelder forslag nr. 137 om en statens forhandlingsorganisasjon og en utmelding av statsbedriftene som nå er medlemmer av NAF og anbefalte Sekretariatets forslag på side 46 i hvitboka som går ut på at Regjeringen skal anmodes om å foreta en politisk vurdering i spørsmålet om offentlige bedrifters medlemskap i Arbeidsgiverforeningen. Taleren tok videre opp forslaget om et statens anleggsg Direktorat. Det er en urasjonell ordning at staten i sin anleggsvirksomhet skal fordele dette på forskjellige direktorater. På den måten får en ikke utnyttet den maskinparken staten har, og det skaper også problemer sysselmessig sett når vi vet at f. eks. Nordlandsbanen skal stoppe når en kommer fram til Bodø.

Taleren tok også opp forslag nr. 157 og 159, det siste om Arbeidervernloven på Svalbard. Til tross for at vi har fått gjennomført 40 timers arbeidsuke under jorden her i landet, arbeider gruvearbeiderne på Svalbard fortsatt 48 timer pr. uke. Det er på tide det kommer en endring her og jeg anbefaler Sekretariatets innstilling, i håp om at innstillingen fra den nedsatte komité snart må foreligge.

(Nr. 118.) *Nordens Klippe, Kirkenes, Grubernes Arbeidsmandsforening, Bjørnevatn*, foreslår:

«Vi vil henstille til LO om å rette krav til myndighetene om å nasjonalisere bergverksindustrien.»

(Nr. 119.) *Nordens Klippe, Kirkenes*, foreslår:

«Vi vil henstille til LO om å rette krav til myndighetene om å nasjonalisere bank- og forsikringsvesen i Norge.»

Statens forhandlingsorganisasjon — Norsk Arbeidsgiverforening.

Nr. 137.) **NORSK ARBEIDSMANDSFORBUND** foreslår:

«Kongressen gir Sekretariatet i oppdrag å medvirke til opprettelsen av en statens forhandlingsorganisasjon for de bergverksbedrifter hvor staten representerer hovedinteressene, og at de statsbedrifter som nå står tilsluttet Norsk Arbeidsgiverforening blir utmeldt derfra.»

Statens anleggsdirektorat.

NORSK ARBEIDSMANDSFORBUND

(Nr. 139.) *Finneid Jernbanearbeiderforening* foreslår:

«Landsorganisasjonen fremmer for storting og regjering krav om at alle statens anleggsbedrifter blir lagt inn under et statens anleggsdirektorat, slik at statens arbeidere får sammenhengende ansiennitet om de må flytte over fra den ene sektor til en annen.»

(Nr. 157.) *Selbu og Tydal Vegarbeiderforening* foreslår:

«Landsorganisasjonen må gå inn for å løse pensjonssaken for de fylkeskommunale vegarbeidere. Da den nye veglov ser ut til å dra i langdrag, bør saken nå fremmes ved en direkte henvendelse fra Landsorganisasjonen til storting og regjering.

Saken må kreves løst innen 1. juli 1961. Likeså bør pensjonssatsene for statsarbeiderne heves opp til et nivå som står i forhold til dagens prisnivå.»

Svalbard — Arbeidervernloven.

NORSK ARBEIDSMANDSFORBUND

(Nr. 179.) *Longyearbyen Arbeiderforening* foreslår:

«Landsorganisasjonens kongress 1961 tar opp spørsmålet om å få Arbeidervernloven i sin helhet gjort gjeldende også for Svalbard. Landsorganisasjonen må overfor Statens Arbeidstilsyn og/eller Kommunal- og arbeidsdepartementet kreve at denne lov blir gjort gjeldende med øyeblikkelig virkning.»

Dirigenten: Statsråd Skaug er nå kommet, og han vi innlede om

Européiske markedsproblemer

Markedsproblemene i Europa er sterkt framme i avisene nå om dagen, og det spekuleres mye på hva som vil kunne komme til å skje. Mange av dem som skriver, ofte med påståtte pålitelige kilder, er temmelig brennsikre på hva framtiden vil bringe. La meg med en gang si at mye av det som står i avisene, har et svært løst grunnlag, og mye av det er rene spekulasjoner, selv om det påstås at man har såkalte gode kilder.

Det som til sjuende og sist måtte komme ut av disse diskusjonene, vil komme til å bli av stor betydning for norsk næringsliv i sin helhet og for hver enkelt av oss. Denne saken er usedvanlig innfløkt, og siden egentlige forhandlinger slettes ikke er begynt, er det selvsagt umulig å gi noen vurdering av hvilke følger en eventuelt ny markedsordning i Europa vil kunne komme til å ha for oss. Det er noe vi umulig kan ha noen formening om før på et langt senere tidspunkt.

Det jeg kan gjøre, er å forsøke å gi et oversyn over forhandlings-situasjonen som den nå ligger an, slik at Kongressens medlemmer kan ha en bedre bakgrunn for å vurdere det som kanskje vil komme til å skje i tiden framover. La meg dessuten få si at jeg selvsagt må holde meg til hovedtrekkene, de mange detaljer blir det ikke tid til å komme inn på her.

Jeg vil gjerne innledningsvis få minne om etableringen av Det Européiske Frihandelsforbund, EFTA, og hensikten med dannelsen av EFTA. Årsaken til at EFTA ble dannet var, først og fremst ønsket om å kunne komme i en bedre forhandlingsposisjon overfor de seks kontinentale fellesmarkedsland. Hensikten var med andre ord ved hjelp av EFTA å søke å få tatt opp forhandlinger igjen slik at vi kunne få til et stor-européisk marked som skulle omfatte ikke bare de sju EFTA-land og de seks EEC-land, men også de vest-européiske land som sto utenfor de to handelsgrupperinger. Man innså imidlertid at det ville kunne bli vanskelig å få til et slikt européisk samarbeid og EFTA ble derfor også søkt bygd opp på en slik måte at denne organisasjon om nødvendig ville kunne stå på egne ben, og gjennomføre den handelspolitiske målsetting som var satt for organisasjonens virksomhet.

I disse dager har EFTA vært i virksomhet i snart 1 år. Vi kan vel si at våre erfaringer i forbindelse med EFTA's virke har vært gode. Organisasjonsapparatet selv er med hell holdt nede på et minimum som svarer godt til det som var vår hensikt, nemlig dette at EFTA helst ikke skulle bli en varig organisasjon, men en organisasjon som skulle opphøre hvis og når dens vesentlige funksjon, nemlig dannelsen av et stor-européisk marked, var blitt oppfylt. Den første tollnedsettelse og de første kvoteutvidelser mellom de sju EFTA-land fant sted etter planen 1. juli i fjor. Virkningene av tollnedsettelsen og kvoteforhøyelsene tyder på at EFTA-samarbeidet har vært gunstig både for oss og for de andre EFTA-land. Mange av de omstillingsproblemene som vi her hjemme med rette fryktet ville kunne komme, har vi hittil merket lite til. Dette kan skyldes flere forhold. Dels er det vel så at en tollreduksjon på 20 prosent på relativt lave tollsatser i og for seg ikke betyr så mye.

Videre kan det vel også hevdes at den tid som hittil er forløpt har vært for kort til at man har kunnet ha mulighet for å se de eventuelle skadevirkninger. En vesentlig faktor er det selvfølgelig at vi i den tiden da disse tollnedsettelsene har virket, har hatt en høykonjunktur som til og med i ikke liten grad har vært preget av et etterspørselspress. Det ser imidlertid også ut til at selve etableringen av EFTA og det at denne nye markedsdannelse er skapt, har utløst ikke ganske lite av ny aktivitet i næringslivet, og spesielt har det vært gledelig å se at norsk næringsliv i denne situasjonen har vist seg å være langt mer konkurransedyktig enn mange hadde regnet med. Dette er også en nyttig erfaring å ta med hvis vi nå skulle komme til å gå i forhandlinger som vil føre til et enda mer utvidet vest-européisk samarbeid.

Når det imidlertid gjelder EFTA's hovedformål, som har vært og fortsatt er å legge forholdene til rette for en løsning av handelsproblemene i hele Vest-Europa, må vi si at utviklingen fram til nå ikke har vært særlig oppmuntrende.

Fra forhandlingene for noen år siden i den såkalte Maudling-komité om etableringen av et européisk frihandelsområde, var vi klar over at det å få til en slik européisk markedsdannelse ikke var noen enkel sak. Det EFTA-landene ønsket og fremdeles ønsker, er det man kan kalle en økonomisk ordning i Europa. Vi har ment at det måtte kunne være mulig å få til en slik økonomisk ordning uten at man på noen som helst måte skulle behøve å true eller skade et nærmere økonomisk og politisk samarbeid av den art som de seks kontinentalland tar sikte på i sitt samarbeid, og som bygger på den såkalte Roma-traktat.

Vi var også fullstendig klar over det forhold at det for Storbritannia forelå særlige problemer i forbindelse med en européisk løsning av markedsproblemene, dels grunnet Storbritannias økonomiske forbindelser med og forpliktelser overfor samveldelandene og dels grunnet forskjellen i det britiske og det kontinentale jordbrukspolitiske system. Det var nemlig også klart at en européisk løsning måtte innebære en eller annen løsning på jordbruksproblemene i Europa.

Av en rekke grunner var EFTA-landene enige om at den første tilnærming mellom de to grupperinger best kunne finne sted ved at Storbritannia på egne og EFTA-gruppens vegne tok opp uformelle og to-sidige drøftinger med de seks fellesmarkedsland i tur og orden. Formålet skulle være på et uforpliktende grunnlag å søke å få brakt klarhet over arten og omfanget av de problemer som måtte løses for å få i stand en ordning mellom «De seks» og «De Sju». Man kan også si at det dreide seg om kontakter og sonderinger

for å søke å finne ut hvor landet lå, samt finne ut hvilke muligheter som måtte foreligge for en forståelse. Forhandlinger i egentlig forstand er ikke blitt ført selv om det må innrømmes at det ofte kan være vanskelig å trekke en skillelinje mellom forhandlinger og det jeg her har betegnet som sonderinger og drøftelser.

Disse drøftelsene har nå funnet sted, og som jeg før nevnte på to-sidig basis gjennom mange måneder. Det har vært møter i London, i Bonn, i Paris, i Rom og andre steder, dels mellom regjeringsmedlemmer, dels på statsminister- og statssjefsnivå, og det har vært holdt en rekke ekspertmøter for å drøfte mer tekniske detaljer. I denne fasen har den britiske regjering den hele tid holdt sine EFTA-partnere nøye underrettet om utviklingen. Det har skjedd dels via det faste EFTA-råd i Genève, dels ved informasjoner som er gitt til EFTA-landenes ambassader i London og dels gjennom kontakter med de britiske ambassader i EFTA-landenes hovedsteder. De enkelte EFTA-land har da samtidig hatt full anledning til etter hvert å gjøre sine syn på problemene og på utviklingen kjent for den britiske regjering, slik at denne på sin side hadde mulighet for å ta det fulle hensyn til de andre EFTA-lands synspunkter.

Som et første resultat av de drøftelser som på denne måten har funnet sted, ble det i vinter utarbeidet en tysk plan for en ordning mellom «De Seks» og «De Sju». Denne planen gikk ut på opprettelsen av en bred europeisk tollunion for industriprodukter basert på Fellesmarkedets («De Seks») nye felles ytre tolltariff redusert med 20 prosent, en ordning som Fellesmarkedets-landene selv har antydnet at de under visse forutsetninger ville kunne tenke seg som en brukbar løsning. Etter planen skulle det gjøres unntak for de britiske samveldepreferansene og landbruket skulle i sin helhet holdes utenfor.

Denne planen møtte imidlertid på fransk motstand. På fransk side holdt man fast ved at en vest-europeisk markedsordning også må omfatte jordbruksvarene og på fransk side mente man vel for øvrig også at planen fjernet seg for langt fra Roma-avtalens grunnleggende idé til at den kunne godtas.

I og med denne franske motstand ble den såkalte Müller-Armack-planen skrinlagt. Det arbeides imidlertid fremdeles med planer av samme art, bl. a. på svensk side. Etter det kjennskap vi har til den plan som man akter å legge fram fra svensk side, vil jeg mene at den bør kunne få norsk støtte. Hvorvidt den vil ha bedre sjanser for å bli godtatt enn tilfellet var for Müller-Armack-planens vedkommende, tør jeg ikke ha noen formening om.

I april måned, i forbindelse med statsminister MacMillans besøk i Washington D.C. og hans samtaler med president Kennedy, syntes

det å være inntruffet en vesentlig endring i situasjonen i og med at mange fikk det inntrykk at Storbritannia nå hadde lagt om sin politikk og ville søke å finne en ordning på grunnlag av Roma-traktatens system, men med visse forbehold som nærmere måtte drøftes og som man måtte føre forhandlinger om. En slik linje ville bety en klar endring i Storbritannias innstilling og en nyorientering i forhold til det som hittil hadde vært EFTA-landenes felles grunnlag for å finne en européisk løsning.

Det kan nå med rette sies at det første inntrykk som meldingene fra Washington-møtet og spekulasjonene omkring dette må skape, var noe fortegnert. Situasjonen for Storbritannias vedkommende har senere vist seg ikke å innebære en slik absolutt nyorientering som man til å begynne med fikk inntrykk av, og situasjonen er i det hele tatt på det nåværende tidspunkt overordentlig uklar. Det er utvilsomt riktig å si at Storbritannia ikke har tatt noen avgjørelse om å ta opp forhandlinger på Roma-traktatens grunnlag. På den annen side er det imidlertid også riktig å si at man på britisk side har lite håp om at den tidligere linje vil føre fram og at det er nødvendig å orientere seg i retning av et européiske oppgjør som mer bygger på Roma-avtalens grunn enn på EFTA's tidligere forhandlingsopplegg. Dette vil kunne skape spesielle problemer for forskjellige land i Europa, idet enkelte av EFTA's medlemsland vil kunne gå lenger enn andre når det gjelder et samarbeid på det grunnlag som Roma-traktaten forutsetter.

Det er i dag ikke mulig å si noe om hvor utviklingen vil gå og hvor raskt den vil kunne finne sted. Det vil enda kunne ta lang tid før en løsning blir funnet, men utviklingen vil også kunne skje raskt. Selv etterat man eventuelt har kunnet konstatere at en løsning langs disse linjene vil være mulig, vil de påfølgende forhandlinger sikkert bli både vanskelige og langvarige.

For vårt lands vedkommende vil det selvsagt foreligge en helt ny situasjon med mange nye problemer og problemer av meget stor rekkevidde hvis det skulle vise seg at forhandlingene om en européisk løsning skal ta sitt utgangspunkt i Roma-avtalens system. Det har vært sagt både i utenlandsk og norsk presse at såfram Storbritannia velger en slik linje, så vil Norge måtte følge Storbritannia. Jeg vil gjerne ha sagt i denne forbindelse at det i en sak som denne selvsagt ikke er noen ting som kan tas for gitt. Det er for vårt vedkommende, i motsetning til hva tilfellet er for Danmark, fra Regjeringens side ikke gitt uttrykk for noe forhåndsstandpunkt i saken. Det er ikke tatt noe standpunkt.

Jeg skal senere komme tilbake til enkelte synspunkter når det gjelder Norges stilling i denne forbindelse.

For å vurdere den situasjon vi vil komme til å stå i såframt drøftingene omkring en europeisk ordning skal føres på Roma-traktatens grunnlag, vil jeg gjerne først få peke på at mens EFTA-samarbeidet bygger på tanken om indre fri handel mellom medlemsstatene, men med bibehold av deres handelspolitiske handlefrihet i forhold til tredjeland, så har de seks fellesmarkedsland basert seg på en *tollunion* med felles ytre tollsatser og en felles ytre handelspolitikk. Allerede dette innebærer for så vidt en begrensning av de økonomiske virkemidler medlemslandene kan gjøre bruk av. I praksis blir imidlertid forskjellen kanskje ikke så stor, da en i begge tilfelle må følge de regler som den internasjonale tollavtale inneholder, og den tillater i prinsippet ikke mengdereguleringer. Dessuten har EFTA-landene stort sett gjort seg fortrolige med at en europeisk ordning i alle fall vil måtte innebære enten en vidtgående harmonisering av tollsatsene eller en tollunion.

Seksmaktssamarbeidet går imidlertid lenger enn dette. Det tar sikte på en fullstendig økonomisk union mellom medlemsstatene gjennom gradvis iverksettelse av en felles politikk på de fleste av arbeids- og næringslivets områder. For å sikre best mulig utnyttelse av ressursene og derigjennom økt økonomisk vekst, er medlemsstatene villige til å godta utstrakte begrensninger i sin næringspolitiske handlefrihet.

For å føre tilsyn med den gradvise økonomiske integrering mellom medlemsstatene, bygger Roma-traktaten på prinsippet om sterke felles institusjoner som etter hvert får adgang til på bestemte områder å fatte flertallsvedtak som er bindende for regjeringene og også i en viss utstrekning vedtak som får direkte anvendelse i medlemsstatene uten å gå vegen om de nasjonale lovgivningsmyndigheter. Det er dette prinsipp som er kalt «den overnasjonale metode».

Fellesmarkedet har nå vært i funksjon i 3½ år og vi har kanskje nå bedre muligheter enn før til å vurdere hva det vil utvikle seg til å bli. Det synes som om seksmaktssamarbeidet i praksis i alle fall foreløpig har fått en mindre overnasjonal karakter enn opprinnelig planlagt. Dette skyldes vel delvis en naturlig treghet i utviklingen, men kan også ha sin bakgrunn i president de Gaulles tanker om formene for internasjonalt samarbeid. President de Gaulle og hans regjering synes ikke å være tilhengere av økonomisk integrasjon gjennom et overnasjonalt system. Etter hva vi forstår, mener han at bare regjeringer utgått fra nasjonale valg har politisk makt til å handle bl. a. i krisesituasjoner, og at vegen å gå må være gjennom et intimt og forpliktende samarbeid mellom regjeringer. Disse tanker preger i dag i praksis samarbeidet i Fellesmarkedet og synes

også å ligge nært opp til det syn som man i Storbritannia har på disse problemer.

Seksmaktssamarbeidet har imidlertid også en politisk målsetting som går ut over det rent økonomiske, nemlig idéen om politisk enhet mellom Europas folk. Denne langsiktige målsetning er riktignok ikke kommet til uttrykk i Roma-traktatens 248 artikler som bare trekker opp rammen for det framtidige økonomiske samvirke mellom medlemsstatene. Roma-traktaten syns etter sin ordlyd å være en ren økonomisk samarbeidstraktat. Innflytelsesrike grupper i Europa ser imidlertid på denne politiske målsetningen som en logisk og nødvendig følge av den økonomiske integrasjon som nå er begynt.

Denne «européiske» målsetning på det politiske område deles dessuten for tiden ikke fullt ut av de ansvarlige myndigheter i alle seksmaktsland. President de Gaulle har erstattet uttrykket «føderasjon» eller «forbundsstat» med en tankeskisse om et løsere forbund av stater. Men selv denne mer begrensede politiske målsetning er ikke i seg selv et ledd i selve Roma-traktaten.

En annen sak er det at «De Seks» er i ferd med, på siden av Fellesmarkedet og dets institusjoner, å utvikle et særlig politisk samarbeid basert på tanken om et forpliktende samarbeid mellom regjeringene. Dette er noe som bygger på et fransk forslag og som tar sikte på regelmessige politiske drøftinger mellom stats- og regjeringssjefene. Det er også planer om å etablere et fast politisk sekretariat, men det er ennå for tidlig å si hvordan dette samarbeidet vil utvikle seg.

Seksmaktssamarbeidet framstår altså for oss som bestående av for det første Roma-traktaten om Fellesmarkedet pluss Kull- og Stålnasjonen og EURATOM, som utgjør de to andre ledd i samarbeidet mellom «De Seks». Jeg skal imidlertid ikke nå komme inn på også disse to organisasjoner. For det annet framtrer seksmaktssamarbeidet som bestående av den langsiktige politiske målsetning som «De Seks» seg imellom ikke har en entydig oppfatning av, og for det tredje av det særlige politiske samarbeid mellom regjeringene i de seks land som nå er i emning. Jeg tror det er nyttig å ha dette bilde klart for seg.

Hva er så Storbritannias stilling i denne situasjon? Slik som forholdene i verden nå engang er, er det forståelig at Storbritannia nødvendig vil bli stående utenfor det særlige politiske samarbeid som er i emning på kontinentet. Vi må derfor regne med at det for Storbritannia er viktig at en løsning av det européiske samarbeidsproblem omfatter både de økonomiske og politiske sider av problemet.

Når det gjelder den økonomiske side av saken vil britisk tilslutning til Roma-avtalen sikkert reise store problemer. Det britiske landsbrukssystem er forskjellig fra det kontinentale system, og selv en gradvis innpassing i en felles européisk landbrukspolitikk vil skape betydelige vansker. En omlegging av det britiske støttesystem til jordbruket vil nemlig innebære en øking i deres kostnadsnivå og vil derved få konkurransemessige virkninger. Samvelde-landenes tollfrie adgang til det britiske marked for landbruksvarer i tillegg til Samveldepreferansene for britiske industrivarer vil også skape problemer i en tollunion med «De Seks». Det er heller ikke lett å se hvordan Storbritannia vil kunne godta prinsippene for en felles ytre handelspolitikk slik de nå er utformet i Roma-avtalen. Og selvsagt har Storbritannia sine forpliktelser overfor EFTA.

Når det gjelder Frankrikes stilling vil jeg bare peke på at når frihandelsforhandlingene i Paris brøt sammen i 1958, var det ikke minst fordi de ordninger som en arbeidet for å nå fram til, etter en fransk sluttvurdering ikke var tilfredsstillende. Hvordan Frankrike vil stille seg til en européisk ordning som bygger på Roma-traktaten men med visse avvikelser og særordninger, er noe vi vet lite om. Dette er jo i høyeste grad et spørsmål om hvilke konkrete ordninger eventuelle forhandlinger vil kunne føre til. De nærmeste uker vil kanskje gjøre situasjonen noe klarere.

De Forente Staters holdning til det européiske samarbeidsproblem er selvsagt av meget stor betydning.

Under frihandelsforhandlingene i Paris inntok amerikanerne en nærmest passiv holdning. De har senere sett med betydelig velvilje på samarbeidet mellom de seks fellesmarkedsland. Riktignok betegner dette markedsarrangement en tollmessig diskriminering vis-à-vis De Forente Stater, men de har sett det slik at denne diskriminering blir oppveid av de fordeler et nærere politisk samarbeid mellom seksmaktslandene vil kunne gi. Siden samarbeidet i EFTA ikke innebærer et tilsvarende politisk preget samarbeid, har man på amerikansk side stilt seg mer kjølig overfor EFTA selv om mange i USA nok i den senere tid er blitt mer og mer klar over EFTA-samarbeidets positive betydning. Den amerikanske innstilling har videre vært at de ikke har sett med noen positiv interesse på en mulig sammenslåing av de to markedsgrupperingene, idet de har ment at dette vil føre til økt diskriminering mot amerikanske varer uten å gi noen politiske fordeler. Hvorvidt en sammenslåing av de to områdene faktisk vil medføre en slik økt diskriminering for amerikanske varer, skal jeg ikke diskutere nærmere her. Det er imidlertid et synspunkt som i høy grad kan diskuteres.

Som før nevnt avla statsminister MacMillan et besøk i Washington i april måned for å ha drøftelser med president Kennedy, og i samtalen mellom disse to vestlige statsmenn var det europeiske samarbeidsproblem et av hovedemnene. Det ble i pressen senere hevdet at dette møte hadde ført til et klart vendepunkt i utviklingen, både når det gjaldt den britiske og den amerikanske innstilling. Så langt tror jeg for min del ikke det er riktig å gå. Men jeg tror det er riktig å si at man på amerikansk hold av rene politiske grunner gjerne ser at Storbritannia slutter seg til «De Seks» ved å gå inn som medlem, men med de særordninger som britisk tilslutning måtte gjøre nødvendig. Jeg skulle tro at det særlig er politiske beveggrunner og ikke minst den risiko for NATO-samarbeidet som en politisk blokkdannelse mellom «De Seks» vil kunne medføre, som har fått De Forente Stater til å innta dette standpunkt. Videre vil man på amerikansk hold også se positivt på at også andre EFTA-land slutter seg til Roma-avtalen, men De Forente Stater er samtidig klar over at visse av EFTA-landene på grunn av sin særstilling ikke vil kunne gå inn for medlemskap i Fellesmarkedet selv med enkelte avvikelser fra Roma-avtalen. Det er mitt inntrykk at man på amerikansk side fremdeles ser med store betenkeligheter på en økonomisk ordning i Europa som ikke gir en nærmere politisk sammenbinding.

Hvis det nå er så at vi står overfor en ny forhandlings situasjon i Europa, må vi på norsk side vurdere vår egen holdning i lys av dette. I utenriksdebatten 21. mars stilte Finn Moe, utenrikskomitéens formann dette spørsmål: «Om Storbritannia nå går inn i Roma-traktaten, hvor står vi da?»

Viktige sider av dette spørsmål har allerede en tid vært under utredning og drøfting i departementene og i utvalg hvor også LO er representert. Dette arbeid blir nå fortsatt og påskyndet. En må imidlertid her være merksam på at det kan by på vansker å si hvor langt Roma-traktatens økonomiske forpliktelser rekker. Mange av traktatens artikler trekker opp — ikke konkrete forpliktelser, men ramme-forpliktelser, og overlater så til medlemsstatene og de felles institusjoner etter hvert å gi disse forpliktelser et reelt innhold. Dette gjelder sentrale spørsmål som f. eks. den felles landbrukspolitikk, felles samferdselspolitikk, felles handelspolitikk, etableringsretten, harmonisering av sosiallovgivningen, arbeidskraftens frie bevegelser osv. Selve systemet medfører selvsagt en langt sterkere binding av den nasjonale handelsfrihet på slike områder enn vi er vant til. Ved en vurdering av Norges holdning til det nye økonomiske samarbeid i Europa som disse nye forhandlinger eventuelt vil kunne føre til, må en videre ta i betraktning ikke

bare hva den nåværende Roma-traktat var ment å være da den ble skrevet, men man må også se på hvordan den i praksis er blitt og vil kunne bli gjennomført.

Man må også ta det forhold i betraktning at Roma-traktaten som den nå står er et vel avbalansert dokument som sikrer en likevekt mellom interessene til de land som har utarbeidet og som er medlemmer av «De Seks». Utvides medlemstallet vesentlig og nye interesser bringes inn, er det ikke unaturlig at det tas hensyn til dette.

Dersom tanken om en rent økonomisk markedsordning i Europa ikke fører fram, og *dersom* Storbritannia etter forhåndskonsultasjoner med EFTA-landene bestemmer seg til å søke formelle forhandlinger med «De Seks» på grunnlag av Roma-traktaten, bør vi på norsk side på forhånd ha vurdert hvilken linje vi i så fall vil forsøke å følge. Denne vurdering må omfatte så vel de konstitusjonelle problemer som næringspolitiske, utenriksøkonomiske og utenrikspolitiske hensyn. For så vidt angår de utenrikspolitiske hensyn skal ikke jeg komme inn på dem her. Vårt valg må vi treffe i samråd med våre nordiske granneland og våre andre EFTA-partnere.

Jeg skal i det følgende komme litt nærmere inn på enkelte økonomiske spørsmål. Under frihandelsforhandlingene i Paris framkom fra enkelte kontinental-européiske land ønskemål om særordninger innen markeds-området for visse viktige norske eksportvarer, deriblant aluminium, ferrolegeringer og treforedlingsprodukter. Argumentasjonen gikk dels ut på at det var ulik adgang til råvarene, og at det følgelig ikke kunne bli likhet i konkurransen, eller det ble det hevdet at enkelte land hadde særfordeler i form av billige energiresurser og at man måtte ha særordninger for å kompensere slike forhold. En av grunnene til kravet om slike særordninger under frihandelsforhandlingene var antakelig de begrensninger i etableringsretten som var forutsatt.

Roma-traktaten som den nå lyder inneholder ingen særregler for behandling av spesielle industrivarer. Men motstykket er nasjonal behandling på etableringsrettens område, så vel lovgivningsmessig som administrativt. Dette betyr at utlendinger skal ha like rett og adgang til å begynne næringsvirksomhet i et medlemsland som landets egne innbyggere har. Dette er et prinsipp som i høy grad bryter med det som hittil har vært gjeldende norske prinsipper på dette området.

Det foreligger nå et forslag til plan om gjennomføringen av denne etableringsfrihet hos «De Seks». Ifølge forslaget, som ennå ikke er vedtatt, skal etableringsfriheten innen 1963 omfatte bl. a. vesentlige

deler av industrien, innen utgangen av 1965 detaljhandel, og innen utgangen av 1969 bl. a. jordbruk med visse særregler, skogbruk og fiske. Vi har naturlig nok ingen opplysninger om hvordan seksmaktreglene på dette område vil virke i praksis. Det er på dette området vi regner med at de største vanskene reiser seg for Norge. Vil bryte med årtiers tradisjon.

Det forslag til felles landbrukspolitikk som «De Seks» for tiden drøfter, tar sikte på å gjennomføre en felles politikk for de viktigste jordbruksprodukter innen 30. juni 1967. Da skal toll og kvantitative restriksjoner på samhandelen med jordbruksprodukter være avskaffet. Særskilte européiske kontorer skal for en rekke viktige produkters vedkommende foreta markedsintervensjoner, fastsette importavgifter osv. Stabiliseringsfond skal nyttes til kjøp og lagring av enkelte produkter i prisstabiliserende øyemed og det skal gjennomføres en rekke andre reguleringstiltak på européisk basis.

Ifølge Roma-traktatens system betraktes fisk og fiskeprodukter som landbruksvarer. Forslaget til felles landbrukspolitikk omfatter imidlertid ikke fisk og fiskeprodukter. Foreløpig ser det ut til at «De Seks», hvis område totalt sett er et underskudds-område for fisk og fiskeprodukter, nøyer seg med høy tollbeskyttelse utad. Ved andre lands tilslutning kan dette endre seg. Spørsmålet om felles fiskeripolitikk kan bli aktualisert. Men da har de nye medlemsland kanskje større muligheter for å påvirke utviklingen.

De alternativer som vi må overveie for Norges vedkommende hvis vi skal basere oss på å delta i et nærmere økonomisk samarbeid på Roma-traktatens grunnlag, vil i tilfelle bli enten tilslutning til eller assosiering med det nye økonomiske fellesskap som da blir etablert i Vest-Europa. I begge tilfelle vil det måtte føres forhandlinger med de seks fellesmarkedsland og i begge tilfelle må vi være forberedt på at det kan bli nødvendig å omlegge norsk næringspolitikk på viktige felter. Dersom situasjonen utvikler seg slik at det kommer på tale for Norge å innlede forhandlinger på basis av Romatraktaten, vil en tilslutning også reise konstitusjonelle problemer. Disse vil imidlertid kunne løses dersom Gunnlovens § 93 endres i samsvar med det forslag som nå foreligger. Også ved en ren assosieringsform vil det kunne vise seg nødvendig med en grunnlovsendring.

Om nå utviklingen skulle gå den veien som jeg her har nevnt, så er det uten videre klart at de forskjellige EFTA-land står i en noe forskjellig stilling. Danmark har gitt uttrykk for at de, såframt Storbritannia søker tilslutning til Roma-traktaten, også vil ta opp forhandlinger om tilslutning. Dette henger sammen med Danmarks problem når det gjelder avsetningen av deres jordbruksproduksjon

i Europa og den interesse de har i forbindelse med å få være med på utformingen av Fellesmarkedets felles jordbrukspolitikk. Ut fra denne interesse er det forståelig at Danmark så snart som mulig ønsker å komme i en forhandlingsposisjon, idet det ikke er usannsynlig at Fellesmarkedets jordbrukspolitikk vil kunne bli utformet i løpet av inneværende år. De løsninger Danmark på dette området vil gå inn for, vil sannsynligvis kunne skape problemer for norske jordbruksinteresser.

Hvordan de andre EFTA-landene vil stille seg dersom utviklingen går i retning av et samarbeid med Roma-traktaten som utgangspunkt, vet vi ennå ikke. Jeg vil imidlertid peke på at det er nødvendig under eventuelle kommende forhandlinger å sørge for at disse føres samtidig for alle EFTA's medlemsland og at vi får et samtidig oppgjør for Europa som helhet, selv om ordningene for de enkelte land vil kunne bli forskjellige.

På norsk side legger vi også særlig vekt på at det nordiske samholdet kan bli en levende realitet i de vanskelige forhandlinger som vi nå kanskje står foran. Vi mener videre at det er av vesentlig betydning å opprettholde EFTA-samholdet under disse forhandlinger. Det er nå nødvendig at EFTA-landene drøfter sine problemer og så langt råd er formulerer en felles oppfatning til spørsmålet om hvorledes deres forhold til Roma-traktatens land bør ordnes. Det ville være ytterst beklagelig om EFTA-landene skulle forhandle på forskjellig grunnlag. Det ville kunne undergrave EFTA i en situasjon hvor det er særlig ønskelig å bevare denne organisasjon.

Som jeg sa til å begynne med, kan vi i øyeblikket ikke si hva som vil kunne bli resultatet av den utviklingen vi nå går inn i. Det kan f. eks. godt hende at den pris britene vil måtte betale for å få til en europeisk ordning, er såpass høy at de gir opp forsøket. Dette vil i første rekke da skyldes at franskmennene forlanger for høy pris, og om så er tilfelle, blir hovedoppgaven i tiden framover å styrke og bevare EFTA.

På den annen side, hvis britene kan finne muligheter for en ordning for sitt vedkommende, blir spørsmålet hvordan vi for vår del skal stille oss. Det er i hovedsaken tre muligheter her. Vi kan slutte oss til Fellesmarkedet, muligens med visse særordninger som det måtte være mulighet for å få til. Hva som i så henseende kan gjøres, vil bare forhandlinger kunne fortelle oss.

Det er også tenkelig at vi kan gå inn for en assosiering som vil gi oss visse rettigheter på Fellesmarkedets område, men ikke fulle rettigheter. Bare forhandlinger kan vise oss fordeler og ulemper ved dette alternativ.

Det er selvsagt også tenkelig at vi kan bli stående helt utenfor sammen med f. eks. Sverige og Finland. Når det gjelder valget mellom disse alternativer, blir spørsmålet å finne ut hva som vil være det beste for oss, og det kan vi bare finne ut etter forhandlinger.

Å lage en økonomisk status for det ene eller det andre alternativ, er noe som en i denne sammenhengen selvsagt må forsøke, men jeg tror alle vil være klar over at det vil være en usedvanlig vanskelig oppgave. I sin alminnelighet kan vi nok si at våre eksportindustrier ville tjene på at man fikk til et stort tollfritt og kvotefritt europeisk marked. For mange av våre hjemmeindustrier vil situasjonen kunne bli vanskeligere. I den sammenhengen skal vi imidlertid ikke se bort fra det forhold at hjemmeindustrien allerede med EFTA-arrangementet vil komme til å bli utsatt for en langt sterkere konkurranse i årene som kommer i alle fall, og det som ville skje om vi fikk en europeisk løsning, er først og fremst at man i tillegg ville få konkurransen fra Tyskland.

Disse forhold må selvsagt undersøkes så langt råd er, men det er klart at det å sette opp en virkelig status, er nærmest umulig. I så henseende kan vi kanskje ta noen lærdom i forbindelse med det som har skjedd med EFTA. Mange var på forhånd sterkt opptatt av alle de vanskelighetene som EFTA-arrangementet ville bringe med seg. Foreløpig er det i alle fall gått langt bedre enn vi hadde regnet med.

Til sjuende og sist er det vel rimelig å anta at politiske vurderinger vil veie tungt i den endelige avgjørelse, og jeg skulle tro at det også vil være tilfelle for arbeiderbevegelsens vedkommende. Vi er også interessert i en samling i Europa hvor vi kan være med å bestemme utviklingen. «De Seks» har nå laget sin ordning, men visse endringer vil vel skje om andre land kommer med. For den politiske og for den faglige arbeiderbevegelse vil det selvsagt være av stor betydning at vi kan komme bort fra den splittelsen som nå er i ferd med å danne seg i Europa. Det er vel fare for at om Europa nå så å si etablerer seg på basis av en varig økonomisk splittelse, så vil vi komme til å merke denne i form av en europeisk splittelse i den faglige og den politiske arbeiderbevegelse. Dette er noe som vi jo alle er interessert i kan unngås.

Jeg har i denne redegjørelsen vesentlig konsentrert meg om å gi det en kanskje kan kalle bakgrunnsstoff. Kanskje kan redegjørelsen hjelpe til å få satt endel problemer så noenlunde på plass og skape noe mer klarhet over hvori problemene består og hvordan forhandlingssituasjonen nå ligger an.

Jeg tror for så vidt at redegjørelsen iallfall kanskje har tjent til å vise at situasjonen er i høyeste grad uklar og også at den ikke er så lett å håndtere.

Jeg er klar over at mange så vil spørre om hva våre norske interesser i saken er og hva vi bør gjøre. Hva innebærer de forskjellige alternativer?

Jeg skal ikke her gjøre noe forsøk på å gi noe endelig svar på det spørsmålet. Det er umulig å gjøre det i dag. Hva som vil være i Norges beste interesser er i ethvert tilfelle noe vi kanskje vil ha bedre grunnlag for å uttale oss om når de forestående forhandlinger er ført et stykke på vei. I dag er de, som jeg har nevnt, ikke engang påbegynt. Selv på det tidspunkt er det vel så at det ikke vil være mulig for noen å gi noe endelig og sikkert svar på hva som tjener oss best. Situasjonen er jo den at hvilket alternativ vi enn bestemmer oss for, så er det bare den framtidige utvikling som vil kunne gi oss noe mer holdepunkter, og selv når vi har bestemt oss for et av de foreliggende alternativer og så gjennomlever den utvikling som dette resulterer i, så vil vi aldri selv i framtiden kunne si med sikkerhet hvorvidt det kunne ha vært bedre for oss om vi hadde valt et annet alternativ enn det vi valte.

Jeg skal imidlertid prøve å gi noen synspunkter med hensyn til det som antakelig vil kunne være fordeler og ulemper ved de forskjellige alternativer som foreligger.

Et alternativ vil være at Storbritannia melder seg inn i Fellesmarkedet og får følge av Danmark, mens vi eventuelt sammen med Sverige og andre blir stående helt utenfor. Vi vil da selvsagt kunne overveie å finne fram til en eller annen ordning oss imellom som gir visse gjensidige fordeler, men vi må regne med at våre eksportvarer til Fellesmarkeds-landene som da også vil inkludere Storbritannia, vil møte overordentlig store vanskeligheter. Det vil gjelde for alle våre viktigste eksportvarer og det er ikke sannsynlig at vi vil kunne finne andre markeder til erstatning for de muligheter som på denne måten vil gå tapt. Det er ikke realistisk i denne sammenhengen å si at vi kan ta det igjen ved handel med de øst-européiske land, og en slik løsning vil i alle tilfelle være betenkelig av andre grunner. Under dette alternativ ville vi ha den fordel at vi fullt ut beholdt vår handlefrihet, men vi ville måtte betale såpass grundig for det i form av en nedsatt levestandard at det å stå utenfor vel er et alternativ som ikke vil kunne komme på tale.

Den andre ytterlighet er da i tilfelle å følge Storbritannia og Danmark inn som medlemmer av Fellesmarkedet eventuelt med de særordninger vi ville kunne forhandle oss til. Vi må regne med at det vil innebære økonomiske fordeler, idet våre eksportvarer vil

få økte muligheter. Til gjengjeld vil våre tradisjonelle hjemmemarkedsindustrier få et hardere konkurranseklima å arbeide i. Det er imidlertid det å merke at så vil bli tilfelle iallfall i henhold til EFTA-avtalens bestemmelser. Forskjellen vil komme til å ligge i det forhold at våre hjemmeindustrier i tillegg til konkurransen fra EFTA-landene også vil møte konkurransen fra Tyskland. Hvor store økte problemer dette eventuelt vil gi for vår industri, kan jeg for min del vanskelig vurdere i dag.

Dette alternativ vil så også gi oss alle de forpliktelsene som deltagelse i Fellesmarkedet vil medføre når det gjelder vår handlefrihet i eget hus. Vi må være klar over at dette alternativ vil lede oss inn i en økonomisk union med de andre landene i Europa. Dette vil selvsagt ta sin tid og som medlemmer vil vi være i stand til i en viss utstrekning å påvirke utviklingen.

Roma-avtalen er jo som jeg før har sagt, en rammeavtale, hvor det er mye som skal avgjøres under marsjen. Men det står fast at vi ikke lenger kommer til å ha herredømme over f. eks. vår tolltariff. Det har vi for øvrig ikke fullt ut i dag heller, idet vi som medlemmer av den internasjonale tollavtalen har gitt opp en ikke liten del av vår råderett på dette felt. Tilslutning til Roma-avtalen vil imidlertid ha langt mer vidtgående konsekvenser både når det gjelder vår bestemmelsesrett over tolltariffen og vår handlefrihet i den ytre handelspolitikk for øvrig.

Dette alternativ medfører også vidtgående forpliktelser på mange andre områder som gir seg utslag i at vi ikke lenger vil kunne bestemme så selvstendig i vårt eget land som vi har sett som naturlig. Utenlandsk industri og forretningsinteresser måtte få adgang til å drive her i landet på linje med norske. Vår praksis når det gjelder konsesjonslovgivningen må endres, vi kommer inn i et fellesskap som vil tilstrebe fellesregler på mange andre områder, og mot slutten av overgangsperioden vil vi få et system hvor mange viktige avgjørelser vil bli tatt ved flertallsbeslutning basert på veid stemmerett. Vi må som et lite land regne med at vi ikke alltid vil komme til å kunne få det og kunne ordne oss slik som vi gjerne ville.

Det er i dette det politiske innhold i Roma-avtalen ligger, og ikke så mye på det utenrikspolitiske område hvor vi vel imidlertid også må regne med at den form for forpliktende samarbeid som vi i tilfelle går inn for, vil komme til å få sine konsekvenser.

I dag kan denne politiske siden av medlemskap i Fellesmarkedet på mange måter forskrekke oss ikke så lite, særlig på grunn av de sterke katolsk-konservative kretser som i dag dominerer land som Frankrike, Tyskland og Italia på det innenrikspolitiske område.

Slik behøver det imidlertid ikke bestandig å være, det kan jo tenkes at det vil være en annen politisk situasjon i Europa ved overgangstidens slutt enn den vi har i dag.

Det er sagt mye om de problemer og vanskeligheter vi vil kunne få i forbindelse med vårt jordbruk og våre fiskerier under alternative medlemskap. Det er en sak som i høy grad er uklar. Det eneste som står fast, er at «De Seks» har bestemt seg for at de skal forsøke å komme fram til en felles landbrukspolitikk. Det har de ikke oppnådd å få til, og vi vet ikke om de vil klare det, men det er vel sannsynlig at de gjør det. Det er her Danmarks interesser kommer inn, og vi vet om Danmarks interesser når det gjelder jordbrukspolitikken at de i alle fall ikke er de samme som våre.

Så er det spørsmål om fiskeriene. Etter Roma-traktatens system regnes fiskeriene som en del av jordbruksfeltet, og man skulle derfor regne med at det også her med tiden vil bli snakk om å utarbeide en felles fiskeripolitikk. Dette spørsmål er imidlertid enda ikke i det hele tatt tatt opp til drøftelse blant seksmaktslandene. Kanskje vil vi her kunne få store fordeler for vår eksport, på den annen side er det helt opplagt at vi ikke vil kunne få tollfri adgang til de européiske markedene for fisk og fiskeprodukter hvis vi ikke på den annen side gir utenlandske fiskere adgang til likebehandling med norske fiskere på norsk territorium, hvilket kan innebære hele fiskerigrensespørsmålet i tillegg til slike ømfintlige saker som adgang til å ilandføre fangst på norsk område og viderebearbeide den der.

Det beste ville selvsagt være om vi kunne finne fram til en enkel økonomisk ordning slik vi lenge har forsøkt å gjøre. Det er dette som er det tredje alternativ, det såkalte assosieringsalternativet. Det vil innebære at vi fikk i alle fall en betydelig del av de fordelene i Fellesmarkeds-landene som tollnedbyggingen etter hvert vil medføre, og at vi ga tilsvarende innrømmelser selv på det økonomiske området, men ikke påtok oss de mange andre og mer vidtrekkende forpliktelser som Roma-avtalen innebærer.

Jeg vil gjerne peke på at dette alternativ, som er det alternativ land som Sverige, Østerrike og Sveits helst vil ha, vil innebære at vi fortsatt vil ha en splittelse i Europa. Heller ikke vet vi hva en slik assosieringsavtale ville kunne medføre av fordeler og ulemper. Det er noe som først eventuelle forhandlinger muligens kan klarlegge.

Det i sin tid å skulle ta en avgjørelse i disse spørsmålene, er noe som sikkert alle er klar over vil bli en overmåte vanskelig sak, men det kan hende at vi kommer i den situasjonen at vi må ta en avgjørelse om ikke så lenge. Vi får håpe at vi da vet såpass mye mer om fordeler og ulemper ved de forskjellige alternativer at vi kan

bestemme oss for det som er den beste løsning av ikke bare Norges problem, men for Europa i det hele. Denne avgjørelsen vil ikke i noe fall kunne treffes på et snevert økonomisk grunnlag. Det er vel her de politiske vurderingene og hensynet til vår verdensdels framtid som vil måtte bli avgjørende.

Kongressen fortsatte så behandlingen av

Dagsordenens punkt 5

J a h r m a n M a n g e n, Oslo fylke: At priser og lønninger har tilknytning til hverandre, det merker vi. Vi må derfor vurdere våre krav med dette klart for øye. Det som derfor må være hovedoppgaven er å skape en rettferdig lønnsordning etter ytelse og krav som stilles til den enkelte, uansett om en er knyttet til virksomhet som eksportindustri eller hjemmeindustri, om de har dårlige eller gode konjunkturer. Vi må tilstrebe å komme bort fra tilfeldigheter som råder i lønns- og avtaleforhold mellom de forskjellige forbund. Arbeidsvurderingen f. eks. tvinger seg fram enten man liker det eller ikke som et middel til å nå dette mål.

Det må videre være en faglig og politisk oppgave å tilveiebringe oversikt over økingen av nasjonalproduktet og verdioøkingen, slik at man vet hvor mye det er å fordele av kaka og hva man kan ta ut av bedriftenes fortjenesteøking. Samfunnet skal muliggjøre økt levestandard. Økt investering i verdiskapende foretak må det derfor satses stort på, og Regjeringen har her gjort en god jobb og den har muliggjort utbygging som skaper sysselsetting og trygge arbeidsplasser. Men at det fremdeles er behov for utbygging i distriktene framgår tydelig av denne debatt. Behov for å styrke det faglig-politiske samarbeid i distriktene kommer også klart fram, og det skal vi bare være glad for. Det understreker betydningen av dette samarbeid, sentralt så vel som lokalt. Denne oppgaven må en satse mye på ute i distriktene for å komme fram til den målsetting vi har satt oss.

E g o n G e e l m u y d e n, Jern og Metall: Det er riktig som framhevet av Per Andersen at Jern og Metall ikke har forlangt noe generelt lønnstillegg ved vårt oppgjør i år. Vi har gått inn for at lavtlønnsgruppene skal komme opp. Men det er ikke bare det det gjelder, flere talere har vært inne på 1. og 17. mai og indeksspørsmålet.

I Arbeidstvistlovens § 11 står det at det er anledning til å sette fram forslag til Sosialdepartementet, hvorav man da eventuelt kan få et tillegg til en fungerende lov. Det er mange rundt om på

arbeidsplassene som trodde at den loven var satt ut av kraft. Når det gjelder indeksen så sa formannen at man denne gang ble enig om det innebygde tillegg for å prøve noe nytt. I dette spørsmål er det heller ikke blitt gitt den nødvendige opplysning til medlemmene, for vi visste ikke noe om at ikke indeksen kom inn i oppgjøret. Når det gjelder feriegodtgjøringen er den fastsatt ved lov og da bør Regjeringen, helst før valget, få gjennom en forhøyelse av denne godtgjøring. Det kan rette opp noe av totalinntrykket ved årets tariffrevisjon.

Når det gjelder pensjonsspørsmålet vil jeg støtte opp om forslag nr. 161 fra Stavanger Jern og Metall. Vedrørende Arbeidervernloven så bør den revideres slik at man forhindrer at en mann arbeider på to steder, eller for to arbeidsgivere. Likeså støttet taleren opp om Tønsberg Jern og Metalls forslag vedrørende revidering av Hovedavtalen vedrørende organiseringen.

Arthur Blix, Arbeidsmandsforbundet, Bjørnevatn: Jeg opp- tar forslag nr. 208 fra Orkanger Arbeidsmannsforening og Løkken Grubearbeiderforening:

«Kongressen 1961 vedtar at det fra LO blir utredet spørsmålet om en annen form for beregninger av feriegodtgjøringen.»

Nå er beregningen for feriegodtgjøringen den samme presentsats som nyttes uansett inntektsklasse. Det vil naturligvis tilsi at den som har lav årslønn får lite feriepenger å rutte med, og den som har relativ stor årslønn får tilsvarende mer. Ut fra de grunnleggende prinsipper fagbevegelsen har som sin målsetting må denne sak søkes løst på en tilfredsstillende måte. Det kunne vel f. eks. gjøres på den måten at de som arbeidet på lav årslønn fikk en høyere presentsats som beregningsgrunnlag for ferien enn en arbeidstaker med høy årsinntekt. Eller en kunne ha et bestemt og likt beløp i feriepenger f. eks. som gjennomsnittsgrunnlag. Vi må rette på den skjevhet som nå er til stede.

Taleren tok også opp forslagene nr. 168 og 211 sålydende:

(Nr. 168.) *Nordens Klippe, Kirkenes*, foreslår:

«Landsorganisasjonen må søke å få endret Arbeidervernlovens bestemmelser om overtid dithen at tillitsmennene skal underrettes før overtid settes i verk.»

(Nr. 211.) *Grubernes Arbeidsmandsforening, Bjørnevatn*, foreslår:

«Landsorganisasjonens kongress går inn for opprettelse av polartillegg i likhet med det som er gjennomført i noen av våre naboland.»

Jeg tilhører gruvesektoren og jeg syns ikke de var pene de ord LO-formannen sa om gruvearbeiderne, og vi får håpe det blir anledning til å komme tilbake til denne saken.

(Vi gjør merksam på at de forslagene som ble tatt opp etterat strek ble satt, var annosert før vedtaket om strek ble gjort.)

L a g e H a u g n e s s, Bygningsindustriarbeiderforbundet: På grunn av den reaksjon mine uttalelser i går ettermiddag har vakt i visse kretser har jeg funnet det nødvendig å si noen ord. Jeg vil uttrykkelig ha sagt at jeg selvsagt ikke har mot LO. Tvertimot. Jeg er stort sett fornøyd med den utvikling som har funnet sted, for det er mange positive trekk en kan peke på. Når det gjelder den aktuelle situasjon vil jeg uttrykke min glede over det en er kommet fram til for så vidt det gjelder likelønnsprinsippet. Jeg er også fornøyd med det innebygde tillegg, dog vil jeg ha føyd til at man må være noe varsom med i denne forbindelse å peke på de muligheter enkelte grupper har når man har løsrevet seg fra en indeksregulering. Det *kan* jo i neste omgang virke i en gal retning. Jeg for min del er også fornøyd med den ordning en er kommet fram til når det gjelder 1. og 17. mai. Ser vi på Representantskapets vedtak av 1. og 2. desember i fjor konstaterte man der at vi måtte forsøke å heve lavtlønnsgruppene i første omgang. Men det ble ikke sagt fra om på hvilken måte det skulle foregå. Man sa tvertimot at det skulle foregå ved forbundsvise oppgjør, men jeg mener at det ikke er mulig å få til et virkelig solidarisk lønnsoppgjør uten at det må skje i LO's regi. Dermed er ikke det sagt at man ikke kan drive noen som helst slags form for forbundsvise forhandlinger. Jeg vil minne om den forhandlingsteknikk man hadde i 1954, og det er min oppfatning at den formen for forhandlinger kan føre til det beste resultat.

Nordahl sa i går at det kan være nødvendig å slippe bergverksarbeiderne ut i en streik. Tror ikke det er riktig å stille problemene slik. Jeg tror heller ikke at NAF vil tillate en gruppe som bergverksarbeiderne å gå ut i streik alene for lengre tid. Det må vi være innstilt på, og konsekvensen av det må nødvendigvis bli at heretter må vi ha fellesoppgjør i LO's regi.

O l a v A x e l s e n, Treindustriarbeiderforbundet: Det opplegg representantskapsmøtet gjorde i fjor er etter min mening altfor vidt. En kan godt si at det ga plass til alle de ønskemål som de forskjellige forbund hadde. Men jeg tror at det på grunn av opplegget ble altfor mye skygeboksing. Det må en større samordning til mellom forbundene når man skal gå til en tariffrevisjon. Slik som forholdene er i dag stiller det ene forbund krav om kr. 1.00 pr. time i tillegg, et annet forbund stiller krav om kr. 1.50 og så slåss

man videre uten å vite hva man egentlig vil fram til. Vil man føre en solidarisk lønnspolitikk må man stille krav som er noenlunde like slik at de lavtlønte virkelig blir hjulpet opp, og ikke stille krav på kr. 1.00 og kr. 2.00 uansett hva man har fra før av. Når det gjelder Nordahls uttalelser om panikkstemning vil jeg erklære meg enig med ham. Etter min oppfatning var det virkelig panikkstemning foran jernkonflikten. Men jeg sier ikke at det var jernarbeiderne selv som skapte denne panikkstemning, det var helst våre egne aviser som bidro til det. For meg virket det slik som om hele samfunnet kom til å ryste i sine grunnvoller hvis man kom ut i streik. Slikt er ikke de organiserte arbeidere tjent med. Kommer et eller annet forbund ut i konflikt må samtlige forbund slutte opp om det, for vi må føre en felles kamp, direkte eller indirekte, alt etter som det er passende.

Det var ellers et spørsmål til Nordahl når det gjelder dette om utredningen av felles utløpstid. Når NAF har krevd en konsentrasjon av tariffenes utløpstider må man anta at det de vil oppnå er en felles avstemning. Jeg tror det er riktig fra LO's ledelses side å si fra om at man ikke kan ta felles utløpstid for samtlige tariffavtaler. Det var et annet spørsmål som var oppe under forhandlingene, flytting eller forskyvning av enkelte helgedager. Vi har fått rundskriv om det til forbundene. Jeg vil så sterkt jeg kan si fra både til LO's sekretariat og til Regjeringen at man på ingen måte må gå inn på å sløyfe noen av helgedagene, idet det da jo ikke er noen hjelp i å gå til ytterligere forkortning av arbeidstiden.

Tellef Rislå, Arbeidsmandsforbundet: Taleren tok opp spørsmålet om pensjonsforholdene for de veiarbeidere som arbeider for fylkene. Det er loven som stenger og legger store vansker i dette spørsmål. Så vidt jeg forstår er det ferdig en ny lov som det ennå ikke har vært mulig å føre ut i livet, men at det bør gjøres med det første det kan det ikke være tvil om. Det ser ut som om fylkene er blitt en stat i staten som vil hindre oss som arbeider der å få en skikkelig pensjonsordning. Jeg vil henstille til Sekretariatet at de medvirker til at den nye veiloven blir vedtatt av Stortinget og satt ut i livet så snart som mulig.

Per Haraldson, Arbeiderpartiets Presseforbund: Jeg viser til mitt forslag som jeg har fremmet til Sekretariatets innstilling når det gjelder prispolitikken. Det er på side 42, punkt 2 i hvitboka. Der står det bl. a. at «dette må gjøres bl. a. gjennom forbud mot konkurranseregulerende avtaler, effektiv prisovervåking og direkte prisstoppkontroll og subsidier i den utstrekning det er hensiktsmessig.» Jeg har foreslått at ordene «i den utstrekning det er hen-

siktsmessig» skal gå ut fordi at det ikke skal være tvil om hva vi mener. Jeg syns setningen for øvrig er tilstrekkelig og ber derfor om at redaksjonskomitéen vil se på dette.

Når det gjelder tariffrevisjonene så vurderer vi gjerne disse ut fra prisstigningen. Hvordan er det med levekostnadsindeksen? Men vi skal være merksam på at det også kan være andre momenter av betydning for en rekke grupper. Mange grupper har behov for en alminnelig vurdering av sitt lønnsnivå. LO's medlemskarer oppfatter jo en rekke forskjellige yrker. Mange yrker og grupper er kommet til fagbevegelsen de siste årene og de er kommet dit for å få støtte i sitt faglige arbeid, og det har de også fått. Men det kan melde seg spesielle problemer for dem på flere områder. Det er da om å gjøre at de kan arbeide mest mulig selvstendig, også i lønns-spørsmål i den utstrekning det er mulig. Vi har endel faglige organisasjoner som konkurrerer med LO. De skal ikke overvurderes, men det er heller ikke klokt å se helt bort fra dem. Om ikke annet så kan de bidra til å spre forvirring blant de uorganiserte, om hvorvidt man skal organisere seg eller ikke.

Når det gjelder tariffoppgjøret i år så har jeg forstått Representantskapetets vedtak slik at forbundene er stilt fritt til å vurdere forholdene, når de bare tar med de spesielle ting som Representantskapet har pekt på. Hvilken form man enn velger for tariffoppgjør senere tror jeg ikke man kommer vekk fra en viss individuell behandling. Det behøver ikke bare å gjelde de alminnelige bestemmelser, men det kan også gjelde ting som har lønnsmessige konsekvenser.

Th v. Karlsen, Tjenestemannslaget: Jeg skal på vegne av Tjenestemannslaget få ta opp forslag nr. 178 angående Arbeidervernloven. Jeg vil også gjerne i denne sammenheng si at vi kan slutte oss til Sekretariatets innstilling om at forslaget oversendes Sekretariatet. Ellers skal jeg ikke blande meg opp i den debatt som er her. Det er blitt en debatt om det aktuelle tariffoppgjøret, kanskje særlig oppjøret for verkstedindustrien, og det skal ikke jeg blande meg bort i. Men jeg vil dog få lov å si at jeg i formannens innlegg hadde ventet en omtale som gjaldt de offentlige funksjonærer, så vi hadde hatt en følelse av at man i moderorganisasjonen også var merksam på oss. Vi har visse problemer å bale med vi også som det kunne være riktig å få med på en kongress som dette som jo også skal diskutere opplegget for kommende periode. Jeg tror det ville vært en vinning om man i større grad hadde konsentrert seg om de framtidige oppgaver enn å snakke så mye om det som *har* funnet sted og om den aktuelle situasjon.

Det er en spesiell sak som ble nevnt av Gerhardsen i dag som vi

alle er sterkt interessert i, og det var hans omtale av prisutviklingen som den ville arte seg i den nærmeste tiden framover. Han nevnte at indeksen sannsynligvis ville ligge like opp under 168. Der vil jeg gjøre merksom på at 168 er reguleringsstallet for statstjenestemennene, og jeg tror det kommer til å bli en veldig belastning hvis vi i alle sommermånedene bare skal ligge et par-tre desimaler opp under det tall som vi kan kreve indeksregulering på. Og vi har den klausul i vår avtale at det skal være hele tall, og det ville ikke være heldig om vi kom kloss opp under f. eks. til 167,8. Det ville ikke være heldig om vi gikk og ventet på en regulering når vi ligger så nær opp under. Jeg tror at det politisk sett kan ha skadevirkning.

A. Worseth, Kommunforbundet: Det er en kjent sak at skattesystemet i Norge er gammeldags og avleggs. Det er dog gledelig at det arbeides henimot en bedre ordning særlig med hensyn til reduksjonstabeller etc. Om en får et lønnstillegg så har det forskjellige virkninger for skattene er nå altfor forskjellige alt etter hvilken kommune en bor i. En bedre skatteutjamning må både fagbevegelsen og partiet arbeide for. Det skulle etter min mening være fullt mulig, for det er uholdbart slik som det er. Det er også altfor stor forskjell når det gjelder elektrisitetsavgiftene. De er også sterkt varierende her i landet. Hvis staten overtok all kraftforsyning kunne man få jamnet ut på prisen.

Med hensyn til ferien er jeg enig med Nordahl i at det er bedre at vi arbeider for å få en feriestønad som gjør det mulig å kunne nyte ferien i 3 uker, enn å øke den til 4 uker uten å få noen kompensasjon for det. Vi får heller ta en nedsettelse av arbeidstiden til 40 timer, for det er tross alt det mest demokratiske. Den er jo nå gjennomført i en rekke andre land. Jeg venter et solidarisk håndslag her fra funksjonærene som har en mindre arbeidstid enn vi som har det tyngste slitet og trenger en kortere arbeidstid.

Sigurd Johansen, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet, Oslo: Jeg tar opp forslag nr. 138 fra Spisevognselskapets Personalforening, som også er støttet av vårt forbundsstyre.

•LO's kongress innbys til å slutte seg til den foran nevnte uttalelse, og henstiller til Regjeringen at denne tar spørsmålet opp og fremmer saken snarest mulig.

LOs kongress gjøres kjent med at Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund og Norsk Arbeidsmandsforbund tidligere har oversendt anmodning til Regjeringen om at denne fremmer proposisjon om at statens bedrifter og de bedrifter hvor staten er hovedinteressent, ikke kan stå som medlemmer av Norsk Arbeidsgiverforening.

Forbundene har foreslått at det opprettes en statens tarifforening hvor alle statens bedrifter og de bedrifter hvor staten er hovedinteressent, skal stå tilsluttet.»

Spisevognselskapet har som formål drift av jernbanerestauranter, spisevogner ved NSB og en rekke hoteller rundt om i landet. Taleren viste til motiveringen av forslaget. Lønnsbudsjettet for selskapet har det ikke lyktes oss å bringe helt på det rene, men vi vet iallfall at det overstiger 10 mill. kroner. I årlig kontingent til NAF, som de er medlem av, betaler selskapet 100 000 kroner. Vi synes ikke det er riktig at en statsbedrift betaler denne høye kontingent til Arbeidsgiverforeningen. Og det som heller ikke er riktig er at i samme etat er det to arbeidsgrupper. Den ene gruppen står i Lokomotiv- og Jernbaneforbundet, og den andre gruppen i vårt forbund. Medlemmene av vårt forbund har på langt nær så gode lønns- og arbeidsforhold som de to andre nevnte forbundsmedlemmer. For ikke å snakke om de sosiale fordeler som de sistnevnte forbund har oppnådd og som våre medlemmer er avskåret fra. I årevis er det fra vår side forsøkt å gjennomføre en pensjonsordning, men vi har støtt på en hardnakket motstand fordi selskapet er medlem av NAF. Vi mener derfor det er riktig at vi får en Statens Arbeidsgiverforening hvor også spisevognselskapet kan stå tilsluttet. Jeg benytter anledningen til å takke Sekretariatet for dets forslag til vedtak, og med det gode samarbeid som det på denne kongress er gitt uttrykk for mellom fagbevegelsen og partiet går jeg ut fra at saken får en tilfredsstillende løsning.

Når det gjelder feriesaken var det en interessant opplysning Nordahl ga i går at NAF erklærte seg villig til å gi en høyere ferieprosent for de arbeidere som har delt ferie. Skulle ønske det kunne blitt en realitet for innen vår næring er det slik at den vesentligste del av arbeidsstokken har delt ferie. Men disse arbeidere ønsker også å få en samlet 3 ukers ferie, og med en høyere godtgjøring vil det virke som et press på arbeidsgiverne slik at også denne nærings arbeidere kunne oppnå den samme fordel som stort sett er gjennomført.

Nils Kvam, Nord-Trøndelag fylke: Jeg skal nytte de 5 minutter jeg har til rådighet til å si noen ord om det spørsmål som har vært nevnt så ofte i denne debatt, nemlig skattespørsmålet. Nå er det selvsagt slik at alle kan styre sin begeistring over skattene. Jeg har arbeidet i likningsvesenet i 30 år, så jeg tror jeg har en viss erfaring. Det er svært mange forslag om at skattene skal reduseres. Jeg skal ikke komme inn på noen prinsipielle betraktninger som jeg synes ble stilt i så godt relieff i Statsministerens innlegg i dag. Men jeg synes det er viktig for denne kongress å slå fast at når det gjelder omsetningsavgiften og andre indirekte skatter, så er de kommet for å bli. De er et ledd i en rettferdig utforming av skattesystemet som vi stadig må utvikle videre. Vi er kommet svært

langt her i landet når det gjelder en noenlunde rettferdig fordeling av byrdene. Hvis man vil bemøye seg med en saklig vurdering så må man være klar over at det for store grupper av folket stiller seg slik at de penger de betaler til stat og kommune, de får de tilbake, ja de får sogar mer tilbake enn de betaler ut. Vi skal være glad for at vi er kommet så langt at det er slik. Men da skal vi også erkjenne det at vi er kommet et godt stykke på veien på den utjamning som virkelig betyr noe. Når det gjelder de spesielle spørsmål har jeg sterk sympati for forslag nr. 102, som gjelder skoleungdom og læregutter. Denne gruppe er blitt liggende etter i den forbedring som vi har kommet fram til. For dem må vi søke å finne fram til skattelette. Jeg slutter meg for øvrig til Sekretariatets innstilling på side 41—42 i hvitboka når det gjelder skatte-spørsmålet, stort sett. Men jeg vil henstille til redaksjonkomiteén at de ser nærmere på det punkt som begynner på side 41 og fortsetter på 42. Her sies det at «når det gjelder den direkte beskatning bør det gjennomføres lettelse for de lavere inntekter, utjamning av skatteforholdene i landet osv.». Jeg tror at mange av de som er utenfor lønnstakergruppene vil få den forståelse at Kongressen vil inndele folket i 2 grupper. Den ene er lønnstakerne, den andre er skattesnytere. Jeg er klar over at slik er det ikke ment, men slik vil det oppfattes. Og det er ikke grunn til at sakene skal framstilles slik. Jeg minner om de grupper som Statsministeren snakket om i dag som må arbeide under vanskelige kår.

A k s e l E s p e l a n d, Bygningsindustriarbeiderforbundet: Statsministeren var så vidt inne på bremsetiltakene hvor han sier at det kommer av kjøpepress. Men det virker på meg som om det er et veldig salgspress i dette land. Tenk bare på de veldige summer som kastes bort til reklame, for å få oss publikum til å kjøpe. Skulle være interessant å vite hvor mye dette fordyrer varene, for det må da koste atskillig.

Så var det litt om skattene. Statsministeren sa at han fant ikke omsetningsskatten sosialt urettferdig, men arbeidsfolk har alltid karakterisert denne som en fattigmannsskatt. De samlede skatteinntekter til staten i 1960 var på 5539 mill. kroner. Av disse utgjorde omsetningsskatten 2011 mill. kroner. Utregnet i farten skulle det bli noe sånt som kr. 550.00 à kr. 600.00 pr. individ i dette land, fra spebarnet og til oldingen. Tar vi indeksfamiliene skulle det dreie seg om rundt kr. 2000.00 i skatt. Er det fattigmannsskatt? Eller hva? Hvis en da tar som utgangspunkt en inntekt på kr. 12 500.00 pr. år gjennomsnitt så blir det store utlegg til omsetningsskatt. Statsministeren spurte hvor pengene skal tas fra til å dekke alle utgifter. Jeg vil f. eks. nevne militærbudsjettet som noe man kunne

ta en masse penger fra, det tror jeg er en utbredt oppfatning blant arbeidsfolket, slik at det kom ned på et nivå som tilsvarende våre økonomiske muligheter. Dessuten er det vel ennå atskillig å gjøre med hensyn til å få tak i alle de som unndrar seg skatten for svære beløp. Her foreligger det en oppgave i første rekke for skattemyndighetene.

Når det gjelder tariffrevisjonen er det vel betenkelig å gå med på en toårig avtale uten indeksregulering, for av erfaring vet vi at prisene har lett for å ryke i været.

Taleren sluttet med å oppta forslag nr. 98 fra Malersvennenes forening, Bergen:

«Kongressen stiller krav til myndighetene om at omsetningsavgiften tas bort.»

Roald Halvorsen, Typografforbundet, Oslo: Under debatten om avstemningsreglene sa Larsson i går at det er vi som bestemmer under tarifforhandlingene nå. Jeg tror at de forhandlere som har vært til stede ved forhandlingene i år kan bekrefte at det stemmer ikke ganske. Jeg tror de har rett som sier at dette har vært det vanskeligste tariffoppgjøret på 30 år, skjønt alle betingelser denne gang var til stede for et lett tariffoppgjør, og kravene fra LO's forskjellige forbund har vært nøkterne. Likevel var det en arroganse og en nei-linje fra NAF's representanter som ikke står i samsvar med situasjonen politisk og produksjonsmessig som er til stede i dette land. Hva er det egentlig som gjør at arbeidsgiverne er så harde? Noe av bakgrunnen tror jeg er det som statsråd Skaug var inne på, at NAF og de kretser som grupperer seg om den, de mener at det som nå skjer ute i Europa, med den kapitalkonsentrasjon som finner sted der, så skal det være mulig også å ta «knekken» på oss her i Norge. I sin tale i går sa Statsministeren i forbindelse med offentlige representanter i bankenes representantskap at det var en del av demokratiseringen, som jo er riktig. Men hva Statsministeren ikke sa var at opprinnelig var det meningen at de offentlige representanter skulle inn i bankenes styre, men bankvesenet greidde å presse Regjeringen vekk fra dette standpunkt. Skulle anta at det er de samme krefter vi møter på tarifffronten, og som beviser at det foreligger et utenomparlamentarisk press på det politiske liv som nok vil bli forsterket framover med de grupperinger som nå holder på å danne seg. Er helt klar over at det aldri har vært slike muligheter i vårt land, og at det som har skjedd er skjedd takket være at det er arbeiderbevegelsen som har hatt regjeringsmakten. Men jeg vil gjøre merksam på at det som skjer kan brukes på to måter, men la oss lede all vår politikk og gjerning

ut fra arbeiderbevegelsens prinsipper. Taleren nevnte forholdene i USA som ledes etter rent kapitalistiske prinsipper, hvor det i dag er en arbeidsløshet som i antall overgår hele Norges befolkning, og nevnte også det såkalte vest-tyske «under» som ikke er noe under. Forholdet er jo at Vest-Tyskland ennå ikke har betalt 5 øre i skadeerstatninger for alt hva de ødela under siste krig, pluss at de har sluppet å ha en hær som de forresten nå har fått, men heller ikke vest-tyskerne hadde sluppet ledigheten hvis de ikke hadde fått denne hæren. Det er ingen pessimisme det jeg hevder, men jeg mener vi må være forberedt på kamp, og dette med økonomisk demokrati og kontroll med bank- og finansvesenet, nasjonalisering av viktig industri osv. er det som må danne grunnlaget også for våre tarifforhandlinger framover. Jeg er helt enig i at den politiske bevegelse må ha full støtte av fagbevegelsen i disse framstøt. Alle de forslag på Kongressen som tar som siktepunkt økonomisk demokrati og planøkonomi må vi sette kreftene inn på å få gjennomført. Det må vi også klart si fra til folk, for det er det som skal denne grunnlaget for den utvikling vi er interessert i.

Alfred Nilsen, Sekretariatet: Jeg vil få lov til å oppta min dissens fra Sekretariatet til punkt E, avtalen med Den Kooperative Tarifforening. Det gjelder forslag innsendt av Handel og Kontors to avdelinger, Bestyrerlaget i Oslo og Røros avdeling, og gjelder den såkalte streikeforbudbestemmelsen som fins i Hovedavtalens § 22. Det er en stor gruppe av lønnstakere som denne bestemmelsen gjelder. Det gjelder de som er ansatt i Norges Kooperative Landsforening og de tilsluttede samvirkelag, og så vidt jeg vet dreier det seg om ca. 5000 à 6000 personer, og en alt vesentlig del er organisert i det forbund jeg representerer.

Denne saken er en gjenganger fra landsmøte til landsmøte, fra fagkongress til fagkongress. Men ikke bare det, det er en sak som opptar denne gruppe meget sterkt og vi støter på dette problem ikke bare i avdelingene, men på våre distriktkonferanser, kurs etc. I det hele: der hvor kooperative funksjonærer er samlet er streikeforbudet midt i blant dem. De legger som rimelig er stor vekt på det, og vi kommer ikke forbi spørsmålet, derfor er det en plikt for oss å legge fram forslag ved de høve vi har. Det innvendes: det er veldig så kritisk denne gruppen er, er det så om å gjøre å få streike? Det er ikke det som er problemet. Jeg vil i denne forbindelse si at de som er ansatt i kooperasjonen samtidig er kooperatører, og de som er ansatt i organisasjonen i egenskap av tillitsmenn er også alle kooperatører. Det hersker også et tillitsfullt og saklig godt samarbeid mellom våre organisasjoner, og rent personlig også med

de folk man støtter på i NKL's ledelse, innenfor Den Kooperative Tarifforening på den ene siden, og våre organisasjoner på den annen.

Men resonnementet fra medlemmene er at det er en grunnleggende rett som medlemskapet i fagorganisasjonen fører med seg, at de skal ha anledning til å øve medbestemmende innflytelse på sine lønns- og arbeidsvilkår. Det mener denne gruppen av organiserte medlemmer at de ikke har nå. De hevder at de skal ha anledning til, i likhet med de øvrige fagorganiserte, å få sine saker fremmet og behandlet etter de bestemmelser som loven inneholder og etter de regler og framgangslinjer som er instituert gjennom vår organisasjons forskjellige bestemmelser.

Utviklingen har medført at mens det i begynnelsen var slik at det for de som var ansatt i handel og omsetning ikke hadde tariffavtale i det hele tatt i den private sektor, så er det nå snudd helt om, slik at forhandling om revisjon av overenskomster skjer mellom Handelens Arbeidsgiverforening som er vårt forbunds motpart i dette forhold. Så tiltrer gjerne kooperasjonen etterpå de resultater som vi har oppnådd i den private sektor. De som er ansatt i kooperasjonen har da bare å ta det til etterretning, og jeg vil føye til, at de har erfaring for at det ofte kan være vanskelig nok å få kooperasjonen til fullt ut å akseptere det man oppnår ved den private handel.

Det blir kanskje anført her i debatten at som motstykke til det med streikeforbud så har man organisasjonsplikt, og hvis man aksepterer det ene så må man også ta med seg det andre. Etter vår oppfatning kan de to ting sees på og behandles hver for seg. Og det er ut fra den betraktning at på den ene side er det naturlig for de ansatte i kooperasjonen å kreve samme rett som de øvrige fagorganiserte, og på den annen side må det være naturlig for kooperasjonen å kreve av de som er ansatt der at de skal være organisert og da selvsagt i tilslutning til LO som kooperasjonen jo har et intimt samarbeid med.

Taleren opptok dette forslaget, samt sin dissens i Sekretariatet.

(Nr. 370.) *Røros Handels- og Kontorfunksjonærens Forening* foreslår:

«§ 17 i Hovedavtalen mellom Landsorganisasjonen i Norge og Den Kooperative Tarifforening må søkes endret slik at også arbeidstakere ved bedrifter som er medlemmer av DKTF, får samme rett til å nytte streik som middel til løsning av retts- og interessedvister som arbeidstakere ved private bedrifter har.»

Thorleif Andresen: Når det gjelder Hovedavtalen med kooperasjonen slik som den er i dag, er det grunn til å spørre seg hvilket grunnlag var til stede når vi inngikk denne avtalen? Hvilket grunnlag er til stede for å gå tilbake på det opprinnelige utgangspunkt, nemlig å innføre streikeretten? Mange mener at de som er ansatt i kooperasjonen har frasagt seg en menneskerett, eller om man vil — en demokratisk rettighet. Man kan selvsagt ikke som Alfred Nilsen si at man skal se de to ting, streikerett og organisasjonsplikt, atskilt fra hverandre. Kooperasjonen kan nå ikke ta en person i sin tjeneste uten at vedkommende organiserer seg. Til gjengjeld har man måttet gi avkall på streikeretten. Man er nødt til å se streikerett og organisasjonsplikt i sammenheng, for hvis man vil ha endring i avtalen med DKT, kan man bare falle tilbake på samme grunnsetninger som i Hovedavtalen med NAF. Jeg er fullt merksam på at det foreligger forslag til endringer i § 1 i Hovedavtalen med NAF. La meg også minne om at kooperasjonen selv har reist spørsmål om å gå over til avtalen med NAF. Men hvorfor har Kongressen gang på gang avvist en slik tanke? Jo, fordi man mener at grunnlaget som avtalen med DKT er bygd på er den rette måte å løse lønns- og arbeidsvilkårene på. Det er å forenkle problemet å si at man er fratatt streikeretten. De har full forhandlingsrett, men hvis arbeiderne og funksjonærene ved kooperasjonen ikke er tilfreds med forhandlingsresultatet, kan man gå til megling, og hvis man ikke her blir enig, så avgjøres tvisten ved voldgift. Det er LO og DKT som utnevner formannen i voldgiftsnemnda. Jeg synes oppriktig talt at man skulle være dekket med dette. Sekretariatets flertall sier i sin konklusjon at det ikke finner grunn til endring av § 22 når det gjelder innføring av streikerett ved kooperative bedrifter. Hvis en opprettet en hovedavtale nå med DKT av samme innhold som Hovedavtalen med NAF, har vi ingen garantier for at det ikke kan oppstå liknende organisasjoner innenfor kooperasjonen som vi kjenner fra andre steder. Hvilke organisasjoner skal så DKT forhandle med? Nå støtter de seg til LO i disse organisasjonsforhold.

Olav Øverhaug, Handel og Kontor, Røros: Jeg vil bare ganske kort understreke det Alfred Nilsen sa her, og anbefale forslag nr. 370. Det skulle være rimelig at streikeretten også ble gjort gjeldene for de som arbeider i kooperative foretak, og det skulle være ganske naturlig at de hadde den samme demokratiske rett som de som arbeidet i det private næringsliv. Som Statsministeren sa er streikeretten en demokratisk og anerkjent rett i vårt samfunn. Det er dessuten vårt sterkeste våpen til å bedre våre lønns- og arbeids-

vilkår, men vi bruker den ikke uten at det er strengt nødvendig. Tror ikke at faren for streik er større i den kooperative sektor enn i det private næringsliv. Tvertimot.

G u d m. G j e n g a a r, Arbeidsmandsforbundet: Jeg skal få ta opp følgende forslag:

(Nr. 206.) *Grubernes Arbeidsmandsforening, Bjørnevatn*, foreslår:

•Landsorganisasjonens kongress må nå vedta spørsmålet om forlenget ferie blir satt på dagsordenen som en av de saker som må løses først. Man må se på muligheten av å gjennomføre en ordning i likhet med den som nå er ved sin løsning i vårt naboland Sverige med økt ferie progressiv etter alder.»

(Nr. 207.) *Løkken Grubearbeiderforening* foreslår:

•Kongressen gir Landsorganisasjonens sekretariat i oppdrag å oppta forhandlinger for å få gjennomført lengre ferie.»

Bakgrunnen for disse forslag er de spesielle forhold som hersker i gruve- og anleggsindustrien, det er jo et særlig helsefarlig arbeid. Tidligere var det silikosen som herjet og den er nå avløst av yrkesykdommer, depresjons- og hørselssykdommer på grunn av økt bruk av pressluftverktøy og også på grunn av det stadig økende arbeidstempo i anleggssektoren. Jeg har ikke noe mot at arbeidstidsspørsmålet løses i samarbeid med de andre nordiske land, men jeg vil gjøre Sekretariatet merksam på at det er arbeidsgrupper som har spesielle helsefarlige arbeidsforhold som må komme i en særstilling når arbeidstids- og feriespørsmålet skal vurderes. Vi har jo 40 timers arbeidsuke i bergverksindustrien, men den er delvis gjort illusorisk i og med at vi har fått innført en spisepause i arbeidstiden, mens vi før spiste på «fallende» pause i arbeidet? Vi oppholder oss i gruvene nå 4 minutter kortere tid på hvert skift, og får betaling for 40 minutter mindre. I tillegg har vi så hatt innarbeiding av alle bevegelige helgedager, det var nå foreslått endret ved tarifforslaget ved at det ble 3 bevegelige helgedager som skulle innarbeides.

Jeg vil videre gi min tilslutning til det Walter Kristiansen sa med hensyn til nasjonalisering av gruveindustrien. Jeg arbeider ved en statsbedrift og vi anser det som en absolutt trygghet at Nordahl avla oss gruvearbeidere en visitt i sitt foredrag og nevnte at vi hadde forkastet alle forslag etter krigen. Men å si at gruvearbeiderne forkastet forslagene fordi de gikk ut fra at Regjeringen skulle gripe inn og hale saken i land må en nok sette et stort spørsmålstejn ved. Vi har mange ting utenom det rent lønnsmessige vi ikke har vært fornøyd med. Vi har dette med arbeidstiden jeg nyss nevnte. Dessuten skal en huske på at om vi får et prosenttilleg på minste-

lønn avhenger det av den minstelønn en går ut fra. Det er ikke sikkert at gruvene og andre industrier har det samme utgangspunkt som Jern og Metall på 20-prosenttillegget.

Bjarne Dahlberg, Sekretariatet: Det var noen ord til det forslaget som var opptatt av Flatreit fra Jernbaneforbundet, som for øvrig også Alf Andersen var inne på i sitt innlegg. Det gjelder dette med overtiden og arbeidet hos to arbeidsgivere. Vi skyver spørsmålet fra oss hvis vi tror at vi etter norsk rettsoppfatning skal få med en slik subjektiv formulering at den ene part skal stå ansvarlig for hva den annen gjør. Så vidt jeg kjenner til er det dette prinsippet om at det bare er arbeidsgiveren som skal stå ansvarlig for brudd på loven på dette område, og det skriver seg helt tilbake fra den gang vi hadde loven om fabrikktilsyn. Det som var lovens hensikt var å beskytte den som ble utnyttet. Flatreits forslag er av den karakter at det bør sendes over til det nye sekretariat. Da må dette ta opp til vurdering om vi ikke på det her nevnte område skal foreta en liten kursendring. Er det ikke på tide nå, slik som forholdene ligger an, hvor vi selv er med å skape lovgivningen på de forskjellige områder, at vi tar for oss spørsmålet at når det gjelder det strafferettslige ansvar, det bør også arbeiderne i dette tilfelle bli pålagt. Jeg henstiller til det nye sekretariat, når de overveier saken, å ta det med i bildet, at det som gjelder arbeidstidsbestemmelser og det som henger sammen med dette, skal også arbeiderne stå strafferettslig ansvarlig for i likhet med arbeidsgiverne.

M. T r a n a : (Til forretningsordenen.) Jeg vil foreslå at vi slutter Kongressen kl. 17.30 i dag og begynner i morgen kl. 9.00 og at vi videre tar bare 1½ times middagspause som vi gjorde i dag. Hvis Kongressen bifaller det tror dirigentene det kan være mulig å komme gjennom dagsordenen på en betryggende måte og likevel bli ferdig fredag.

Votering:

Tranas forslag ble enstemmig bifalt.

Gabriel Nising, Transportarbeiderforbundet, Stavanger: Jeg tar opp forslag nr. 374:

(Nr. 374.) *Stavanger og Omegn Transportarbeiderforening* foreslår:

«Hovedavtalen mellom DKTF og LO sies opp ved utløp. I en eventuell ny avtale må bestemmelsen om streikeforbud ved behandlinger av interesselister gå ut. Før eventuell ny avtale må de impliserte medlemmer få adgang til å sende inn sine forslag.»

Det er sendt inn 7 forslag i samme materie og det har vært så mange gode innlegg i saken allerede, men jeg vil slutte meg til

Johan Magnussens innlegg når det gjelder protesten mot avstemningsmåten og når det gjelder Sekretariatets innstilling på side 77.

De to forslag kan ikke avgjøres under ett, men må stemmes over særskilt.

Tolleif Knutsen, NNN, Oslo: Nordahl sa i sitt innlegg i går når det gjaldt feriegodtgjøringen at arbeidsgiverne satte seg mot hevningen av denne, et unntak var for de som ikke hadde 3 ukers sammenhengende ferie. I den forening jeg står, Bryggeri- og Mineralvannfabrikkarbeiderne i Oslo, har vi ikke sammenhengende ferie. Vi har 2 ukers sommerferie og 1 ukes vinterferie. Under forhandlingene og meklingen satte vi fram krav om at vi skulle ha godtgjøring fordi vi hadde delt ferie, men fikk til svar at det kunne vi ikke få før det var enighet om det ved generelle forhandlinger. Jeg gjør merksam på at i den industri jeg arbeider er det over 90 prosent som ikke har sammenhengende ferie. Dessuten må det gå på tårnordning de 14 dagers sommerferie også. For å nevne mitt eget tilfelle så skal jeg i år ha ferie 2. september, neste år 2 uker senere, først i 1967 får jeg ferie i den mest typiske feriemåneden, juli. Det er til stor sjene for mange medlemmer dette, for en vinterferie er nå engang ikke det samme som sommerferie. Når vi snakker med arbeidsgiverne enkeltvis er de svært så elskverdige overfor våre krav, men de bare viser til Arbeidsgiverforeningen som de er medlemmer av. Men det som Nordahl antydte, at de med delt ferie kunne få 1 prosent i tillegg i kompensasjon var jo dog noe. Selv om vi ikke har så overvettes store lønninger, så ville det stort sett dekke de merutgifter vi har som en delt ferie fører med seg.

Jeg vil slutte meg helt og fullt til de som kom inn på dette med den tiltakende overtid, for det er altfor mange som arbeider langt utover det som er tillatt i henhold til Arbeidervernloven. Ja, jeg vet om tilfelle hvor arbeidere til og med arbeider i sin ferie. I 1959 var det en mann på samme arbeidsplass hvor jeg er, som kom tilbake etter «ferien». Han sa at gudskjelov at «ferien» er slutt for slik som jeg har sliti i denne ferien har jeg ikke gjort noen gang. Han fortalte at han hadde arbeidet hele tiden til langt på kveld. Til og med søndagene. Ved slike tilfelle må det jo gjøres noe så vi får tak i slike folk som ødelegger på den måten.

F r i t z H a n n e s t a d, Forbundet for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer: Det spørsmål jeg vil ta opp har nær tilknytning til forslag nr. 137 fra Arbeidsmandsforbundet og som gjelder Statens forhandlerorganisasjon. Likeledes nr. 138 fra Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet. I Sekretariatets innstilling heter det: «Forslagene sendes Regjeringen med anmodning om at den foretar en

prinsipiell politisk vurdering om spørsmålet offentlige bedrifiers medlemskap i arbeidsgiverforeninger. Kommer Regjeringen til at disse bedrifter ikke bør stå i private arbeidsgiverorganisasjoner, må myndighetene treffe de nødvendige forføyninger.»

Jeg har ikke noe mot denne innstillingen, men denne innstilling peker bare på de bedrifter som i dag er medlem av Arbeidsgiverforeningen. I motiveringen til Arbeidsmandsforbundet pekes det på den saksbehandling dette spørsmålet hadde på Kongressen i 1933 og det er vist til at en avdeling i Arbeidsmandsforbundet og vårt forbund hadde fremmet et prinsipalt forslag for så vidt det gjelder alle bedrifter hvor staten har hovedinteresser. Det er det også på side 46 i innstillingsheftet pekt på fra LO's side for så vidt det gjelder disse bedrifter. De bedrifter jeg i første rekke sikter til er Årdal og Sunndal Verk, A/S Norsk Jernverk og endel andre bedrifter. Når det gjelder spørsmål om en statens forhandlingsorganisasjon, så må jo også de nevnte bedrifter komme med i bildet. Jeg er fullt klar over at strek er satt og at adgangen til å fremme forslag ikke er til stede, men jeg går ut fra, dirigent, at du ikke avviser en henstilling til Sekretariatet eller om møteledelsen finner at det bør gå til redaksjonskomitéen. Det heter:

«For bedrifter hvor staten har hovedinteresser, men står utenfor NAF, opprettes en statens forhandlerorganisasjon.»

Det er så vidt jeg har brakt på det rene blant disse bedriftene et indre kollegialt samarbeidsutvalg som orienterer hverandre i diverse spørsmål, blant disse tariffspørsmål. Men jeg tror det er representanter i denne sal fra andre organisasjoner som er tariffpart med disse bedrifter som ganske sikkert hadde ønsket seg en langt bedre og rasjonell ordning når det gjelder selve forhandlingsgangen. Dertil minner vi også i noen tilfelle om at motparten tar rent tariffmessige skritt som på mange måter avviker fra den offisielle linjen og skaper vansker for arbeidstakerne, derfor mener vi at en statens forhandlingsorganisasjon bør også omfatte disse bedrifter. Jeg nevner videre at det er en sterk tilknytning til disse forslagene og at dirigentene ikke vil avvise en henstilling til Sekretariatet eller til redaksjonskomitéen.

Paul Sundt, Arbeidsmandsforbundet: Også i anleggssektoren i vårt forbund har man dette med delt ferie som flere talere har vært inne på, og lovens bokstav blir fulgt svært nøye når det gjelder statens anleggssektor, og vi håper vi skal få støtte av LO under de kommende forhandlinger når vi skal søke å gjennomføre kravet om sammenhengende ferie, eller godtgjøring med 1 prosent for delt ferie som NAF erklærte seg villig til å gå med på.

Foregående taler var inne på forslag nr. 137. Imidlertid står det i det trykte heftet fra Sekretariatet «at nystartede bedrifter vanligvis i den senere tid ikke har gått inn i NAF». Helt riktig kan vel ikke det være. Vi har en ny statsbedrift som heter Rana Gruber som vi har fått melding om gikk inn i Arbeidsgiverforeningen i 1960. Årsaken var sannsynligvis at det engelske selskapet som eide og drev denne graven, men som ble nedlagt i 20-årene, sto i NAF Etter vårt syn skulle det være helt unødvendig.

Vårt forbund har også gått sterkt inn for et statens anleggsdirektorat for å samordne statens anlegg, og Sekretariatet har også tatt en positiv innstilling som vi er fornøyd med.

Wilh. Thoresen, Kjemisk Industriarbeiderforbund: Jeg vil i likhet med Håkon Ødegaard komme litt inn på det tariffoppgjøret vi har hatt hittil, og er stort sett enig i de betraktninger han kom med. Mange arbeidere er vel skuffet over oppgjøret og da kan tilliten til ledelsen svekkes og det kan også få innvirkning på aktiviteten når det gjelder å delta i stortingsvalgkampen. Det var optimisme med hensyn til de vedtak som ble gjort i Representantskapet i desember, iallfall i den forening jeg er medlem av. Men sett på bakgrunn av vedtaket så er ikke mye av dette blitt innfridd. Vi yngre medlemmer må jeg si ser realistisk på tingene, og mener at vi bør fremme reelle krav og ikke framsette krav som er en ønskedrøm. Jeg er klar over at LO i Norge er bygd på fast og god grunn, men det kan komme rystelser. Jeg håper ikke at det som hittil har skjedd i år vil gi seg utslag ved kommende stortingsvalg.

Nordahl var inne på dette med skiftkontinuerlig arbeid og feriegodtgjøringen. Jeg vil stille Nordahl dette spørsmål: Hvis f. eks. vi som arbeider på Slemmestad Sementfabrikk blir enig med bedriften om lønsspørsmålet, men ikke blir enig om arbeidstiden for 2- og 3-skiftarbeidere kan vi da regne med LO's godkjenning på konflikt på arbeidstiden.

Dirigenten: Klokka er nå 17.30 og i henhold til tidligere vedtak erklærer jeg møtet for hevet i dag.

Ettermiddagsmøtet hevet.

Formiddagsmøtet 1. juni

Dirigent: Tor Aspengren.

Sekretærer: Jon Høiland og Alf Olsen.

Møtet ble åpnet med at «Seiren følger våre faner» ble sunget unisont.

Protokollen fra ettermiddagsmøtet 31. mai ble opplest og godkjent.

Takk for teaterforestilling.

Finn Andersen: Jeg tror jeg har hele Kongressen med meg når jeg retter en hjertelig takk til Sekretariatet og LO's administrasjon for den morsomme teaterforestilling vi var til stede på i går. (Bifall.)

Dirigenten: Jeg vil foreslå at Kongressen nå går til å behandle spørsmålet om bevilgninger, og deretter også gjør oss ferdig med forslaget til diétsatser og godtgjøring for tapt arbeidsfortjeneste.

Enstemmig bifalt.

Bevilgninger.

Karsten Torkildsen, formann i valgkomitéen la fram følgende innstilling:

Norges Bedriftsidrettsforbund	kr. 12 000.00	pr. år
Arbeidernes Avholdslandslag	» 10 000.00	» »
Framfylkingen	» 18 000.00	» »
Arbeidernes Ungdomsfylking	» 22 000.00	» »
Norsk Arbeidersangerforbund	» 10 000.00	» »

Torkildsen gjorde merksam på at komitéen var enstemmig om innstillingen, og redegjorde videre for at det var foretatt følgende forhøyelse av bevilgningene i forhold til forrige kongress:

Bedriftsidrettsforbundet	forhøyelse med	kr. 2000.00
Avholdslandslaget	» » »	2000.00
Framfylkingen	» » »	3000.00
Arbeidersangerforbundet	» » »	1000.00

Når det gjelder AUF har de en søknad som går ut på at beløpet som var på 18000 kroner ved forrige kongress heves til 35 000 kroner. Bakgrunnen for forslaget er at de skal ha en faglig ungdomssekretær. Men komitéen fant at det lå utenfor deres mandat om det skulle ansettes en slik sekretær i AUF. Det må bli en administrasjonssak som må passere Sekretariatet, den kan ikke gå direkte til Kongressen. Vi har altså ikke lagt det i bevilgningen som Fylkingen søker om, nemlig 35 000 kroner. Vi har behandlet AUF ut fra samme syn som forrige kongress, men altså hevet beløpet fra 18 000 kroner til 22 000 kroner.

Votering:

De fire først nevnte forslag fra valgkomitéen ble enstemmig vedtatt. Når det gjaldt søknaden fra AUF forlangte R o l f F l a m m e, Oslo fylke, ordet:

Jeg er sikker på at Fylkingen vil sette pris på forslag til forhøyelse av bevilgningen fra 18 000 kroner til 22 000 kroner. Komitéens formann motiverte imidlertid selv hvorfor AUF hadde søkt om en såpass stor bevilgning som 35 000 kroner, nemlig at det er forutsetningen at AUF da skulle ansette en egen faglig ungdomssekretær. Det foreligger forslag til Kongressen som vil komme opp senere om ansettelse av en ungdomssekretær i LO, men hvordan det spørsmålet vil løpe av vet vi jo ennå ikke noe om. I løpet av de siste par-tre år har det vært i arbeid et faglig ungdomsutvalg i LO, og det har vel ikke unngått noens oppmerksomhet hvilket arbeid dette utvalg har utført. Det er spredt en mengde vakre trykksaker og de kurs som utvalget har arrangert har samlet ikke mindre enn ca. 5000 ungdom. Vi vet jo at de andre ungdomsorganisasjoner, kanskje særlig Unge Høyre, legger veldig stor vekt på arbeid blant ungdommen i dag. UH opererer med 10 fast ansatte tillitsmenn og AUF har bare 2. Ingen kan være i tvil om hvem som gjør det mulig for Unge Høyre å ha så mange lønte tillitsmenn, og AUF er hele arbeiderbevegelsens ungdomsorganisasjon og det er et stort antall som sorterer under denne, og selvsagt et ennå større antall som står tilsluttet fagbevegelsen. Men ennå står det jo mangfoldige tusener ungdommer utenfor fagbevegelsen som rettelig hører hjemme der. Denne ungdommen er det vanskelig for fagforeningene og forbundene å komme i kontakt med. Fylkingen har her de største muligheter å få kontakt med den, få den inn i sine rekker og derved også påvirke den faglig for å få dem som medlemmer av fagbevegelsen. Jeg håper at Kongressen slutter opp om AUF's forslag som vil gi Fylkingen ytterligere muligheter til, i samarbeid med LO's ungdomsutvalg å drive et mer utstrakt faglig ungdomsarbeid i dette land. Det er i aller høyeste grad nødvendig for å imøtegå det påkjør en har først og fremst fra Unge Høyre.

K. Torkildsen: Jeg har ikke noe mot det Flamme sa om ungdommen, men når han forsøker å få det til at dette er den eneste bevilgning AUF får, så er jo ikke det riktig. De aller fleste forbund følger opp med sine egne bevilgninger, og til dels store sådanne i tillegg til det Kongressen bevilger. Spørsmålet om ungdomssekretær kommer jo senere på dagsordenen.

Votering:

Mot 3 stemmer ble valgkomitéens innstilling vedtatt når det gjelder bevilgning til AUF.

Valgkomitéens formann, **K. Torkildsen** la så fram følgende innstilling til diétsatser og godtgjøring for tapt arbeidsfortjeneste.

Diétsatser.

- a) Diét pr. dag kr. 35.00
Natt tillegg under reiser » 30.00
Diét pr. døgn » 65.00
(Døgnet regnes fra det klokkeslett reisen tar til.)
- b) For påbegynt døgn uten overnatting i forbindelse med reiser utbetales diét således:
Under 8 timer kr. 30.00
Over 8 timer » 35.00
For reiser i forbindelse med overnatting, men av kortere varighet enn 24 timer, regnes 1 døgn diét.
- c) Ved utbetaling av diét for innenbys møter gjelder følgende regler og satser:
1. Dagdiét kr. 35.00 under deltakelse i kongresser, representantskapsmøter, landsstyremøter, hovedstyremøter, forhandlingsutvalg og organisasjonskomitéer.
 2. Middagspenger kr. 15.00 i forbindelse med forhandlinger som strekker seg ut over ordinær kontortid.

Godtgjørelse for tapt arbeidsfortjeneste.

For møter og forhandlinger og ved reiser utbetales tapt arbeidsfortjeneste med kr. 60.00 pr. dag eller skift.
(Heri er inkludert feriepenger.)

Disse satser gjelder fra og med 28. mai 1961.

Bliken g, Møre og Romsdal fylke: På vegne av endel representanter vil jeg gjerne spørre hva det menes med uttrykket: «Døgnet regnes fra det klokkeslett reisen tar til.» Enn videre står det under avsnittet godtgjøring for tapt arbeidsfortjeneste også en parantes: (Heri er inkludert feriepenger.) Som en vet skal det trekkes skatt av tapt arbeidsfortjeneste. Er det også meningen å trekke skatt av feriepengene?

Torkildsen: Vi har fulgt de samme regler som er i dag, de klokkeslett en følger, følger man fra man begynte å reise hjemmefra til denne kongress. For å ta et eksempel: Reiser man tre dager før Kongressen begynner, så gjelder disse nye diétsatser. Det er blitt nevnt for meg at dette har konsekvenser for forbundene. Ja, for de forbund som følger LO's satser. De som ikke følger disse bruker selvsagt vedkommende forbunds satser, men som de så vidt jeg vet, vanligvis har også ved denne kongress. Vi kan ikke pålegge et annet forbund, mitt eget innbefattet, at vi skal betale én sats for Kongressen og en annen sats for landsmøte, før det blir endret. Men for de forbund som har det i vedtaksform at de følger LO's diétsatser, så må de følge opp disse satser i og med dette vedtak.

Votering:

Komitéens innstilling både når det gjaldt diétsatser og godtgjøring for tapt arbeidsfortjeneste ble vedtatt mot 1 stemme.

LO-formannen hilser den kanadiske gjesten

Nordahl: Jeg annonserte under åpningen søndag at vi ville få besøk av nestformannen i den kanadiske landsorganisasjon her på Kongressen. Han er nå kommet, det er *Stanley Knowles*. Vi ønsker ham hjertelig velkommen til vår kongress. Det er første gang vi har en representant fra den kanadiske LO, men ellers har vi til dels hatt gode forbindelser med denne organisasjon, og vi har på mange måter tilknytningspunkter. Jeg har den ære og glede å gi ordet til Knowles.

(Knowles holdt så den hilsningsstale som vi har gjengitt i forbindelse med Kongressens åpning.)

Nordahl takket for hilsningsstalen til Kongressen og ba ham ta med en hilsen tilbake til den kanadiske landsorganisasjon. Vi er glad for at vennskapet og solidaritetsbåndene mellom norsk fagbevegelse og kanadisk fagbevegelse er styrket, og at vi kan ha et godt og intimt samarbeid i årene som kommer. (Bifall.)

Dirigenten: Vi fortsetter så ordskiftet der vi slapp i går om

Dagsordenens punkt 5

Otto Totland, Handel og Kontor, Oslo: Jeg skal innskrenke meg til å snakke om en bestemt sak og det gjelder Hovedavtalen med Den Kooperative Tarifforening. Det er kommet inn en rekke forslag fra fagforeninger i forskjellige forbund om endringer i Hovedavtalen. De forslagene kan deles i to. Noen forslag gjelder § 3 og vil ha forbedret den. Det står i § 3 «at lønns- og arbeidsvilkårene for de som er ansatt i kooperasjonen skal være minst like gode som i privatbedrifter». De andre forslag dreier seg om å få en endring i § 22 som går ut at man ikke kan løse interesselvister ved plassoppsigelse og streik. Hovedavtalen med DKT ble endret for ca. et år siden og de endringene svarte til de endringer som fant sted i den store Hovedavtalen mellom NAF og LO. I forbindelse med endringene i fjor reiste DKT spørsmålet om å få moderert bestemmelsene i en av paragrafene, det gjaldt § 4. Nå er det jo slik at de som er ansatt i kooperasjonen skal være fagorganisert. DKT's folk foreslo at ordet skal skulle byttes ut med ordet bør. Spørsmålet er da om den setningen i § 3 som jeg nyss refererte holder stikk. Forholdet er det med mitt eget forbund, Handel og Kontor, at når vi er ferdig med å revidere avtalen med Handelens Arbeidsgiverforening, så opptar vi forhandlinger med kooperasjonen. Det de sier da er at vi skal få akkurat de samme endringer vi har fått med Handelens Arbeidsgiverforening. Men jeg vil gjøre

merksam på at det er minstelønnsseter, og spørsmålet er da: Er de virkelige lønns- og arbeidsvilkår ikke bare de som står i tariffavtalen, men er de virkelige lønns- og arbeidsvilkår like gode som i privat virksomhet. Det er de nemlig ikke. Taleren refererte i denne sammenheng noen tall fra Statistisk Sentralbyrå. Byrået har i de siste 3 år tatt opp en statistikk over lønningene innenfor varehandelen når det gjelder funksjonærene, og den omfatter ca. 50 000 funksjonærer. Den er gruppert i tre deler. Gjennomsnittslønnen pr. 30. april 1960 innenfor Handelens Arbeidsgiverforenings område for menn var kr. 1260.00 pr. måned, for de uorganiserte bedrifter var den kr. 1235.00 og ved kooperasjonen var den kr. 1115.00. For kvinner var gjennomsnittslønnen henholdsvis kr. 863.00, kr. 770.00 og kr. 741.00. Det er dette som gjør at en ønsker å få en endring i bestemmelsen så en virkelig kan få reelle forhandlinger.

Så et par ord til Thorleif Andresen med hensyn til hans uttalelser at hvis vi skal ta ut dette med tvistenemnd, så vil man også ta ut dette med at de *skal* være organisert. Dette er er to forskjellige ting som *kan* holdes atskilt. Det er intet i veien for at man kan ha bestemmelse om at man *skal* være fagorganisert, men samtidig få den samme retten som man har i den private virksomhet. Jeg har heller ikke noen tro på at selv om man skulle få bort denne bestemmelsen om at man skal være fagorganisert at dette kommer til å innebære at andre organisasjoner utenfor LO vil komme inn på markedet.

Olav Østerud, Bekledningsarbeiderforbundet: Når Alf Andersen i sitt innlegg i går spør om jeg i mitt forrige innlegg om tariffsituasjonen sikter til meklingen i Tekstil og Bekledning var det i forbindelse med at jeg tok del i den. Når jeg sa at jeg var dypt uenig i LO's tariffpolitikk, så opprettholder jeg mitt standpunkt, men jeg vil så sterkt jeg kan framheve den innsatsen Alf Andersen gjorde i meklingen. Jeg er overbevist om hans ærlighet og bestrebelser for å nå fram til et mål. Når det gjelder den alminnelige tariffpolitikk så er jeg ikke fornøyd med den hestehandelen som drives.

Det var en taler fra Oslo som reiste spørsmålet om felles utløpstid for tariffavtalene, noe som jeg er enig i. Det måtte være noe for LO-ledelsen å tenke på i den framtidige tariffpolitikk.

Knut Nakken, Skog- og Landarbeiderforbundet: Jeg tror det er første gang at jordbruksproblemene er dratt så sterkt inn i debatten på en kongress. Vi skal være glad for det er blitt slik. Det er flere gunner for det. For det første den sentrale stilling jordbruksnæringen har som problem her i landet. Dernest fordi det har utviklet seg slik i de senere år at jordbruksprisene er så nær

knyttet til jordbruksavtalen og at de så sterkt influerer på indeksen. Dertil kommer at vi har en gruppe i jordbruket som er den lavest-betalte gruppe som er tilsatt i jordbruket. Og endelig — og det er det viktigste — at vi har en stor gruppe som tidligere ble regnet for en del av arbeiderbevegelsen. Hvem som er skylden til det kan diskuteres, men så lenge problemet er slik synes jeg ikke at innlegg som er kommet bl. a. fra Rudolf Eriksen bør stå ubesvart. Han sa bl. a. at jordbrukerne ikke lenger er arbeidere, men administratorer. Det skulle da tyde på at antall lønnstakere hadde økt innen jordbruksnæringen, men det som har skjedd eksempelvis siden 1938 er at 160 000 årsverk er blitt overført fra jordbruket til andre næringer. På samme tid har riktignok produksjonen økt med 24 prosent. Det skyldes bl. a. økingen av antallet traktorer, men en har ennå ikke begynt å fjernstyre traktorene. Det må være noen som kjører dem, og denne utviklingen tyder på at det faktisk i dag er flere innen vårt jordbruk som er det vi kan kalle arbeidende jordbrukere. Riktignok er det slik at det fører med seg økt fortjeneste på den enkelte, og det må det jo gjøre i og med at produksjonen øker og det blir færre å fordele fortjenesten på. Likevel er det riktig å minne om her at 90 prosent av jordbrukerne leier overhodet ikke arbeids-hjelp i dag, de utfører arbeidet selv på bruket, og blant disse er det fremdeles økonomiske vansker til stede. Altså Eriksen: 90 prosent av jordbrukerne kan vi ikke kalle kapitalister.

Jeg nevnte at mange av jordbrukerne hadde tapt tilliten til vår bevegelse. Det må bli vår oppgave å arbeide kraftig for at denne tilliten vender tilbake. Jeg er enig med statsministeren i hans betraktninger over jordbrukets stilling og videre arbeiderbevegelses stilling til de som har sitt virke der. Forutsetningen for at arbeiderbevegelsen skal være den førende politiske makt her i landet er at vi også må ha jordbruksnæringens folk med oss. Vi må komme tilbake til vårt gamle gode slagord: «Jorden skal eies av de arbeidende bønder.» Det er på dette grunnlaget vi må ha dem med oss også for framtiden. (Bifall.)

Ronald Espedal, Papirindustriarbeiderforbundet: Statsministeren kom i sitt foredrag tirsdag inn på målsettingen for arbeiderbevegelsen, og framhevet at det var det sosialistiske samfunn. Det var gledelig å høre Statsministeren uttale det. Det foreligger en rekke forslag under dette punkt på dagsordenen om nasjonalisering og de forslag vil jeg støtte. Jeg minner i denne sammenheng om at dette ikke er noe nytt innen det forbund jeg representerer. I Papirarbeiderforbundet har vi hatt spørsmålet om nasjonalisering utredet og drøftet. Men slik som det ligger an i dag tror jeg ikke det har det gehøret. Jeg vil ikke komme

nærmere inn på dette nå, men det foreligger forslag fra Herøya Arbeiderforening om nasjonalisering av bank- og forsikringsvesenet. De to nevnte grupper er to av de viktigste pengemessige faktorer vi har i landet. Vi kjenner alle til organisasjonen Libertas. Hvem er det som finansierer den? Det må vi gå ut fra nettopp er disse, pluss arbeidsgiverne. Jeg opptar forslaget nr. 129.

Taleren nevnte litt om begrensningen av aksjeutbyttet, og mente at dette var et av de viktigste vedtak som er gjort og som ble satt i gang like etter frigjøringen. Det bunnet bl. a. i at man skulle avsette penger til de dårlige tider og det kom samtidig som en del av overskuddet skulle nyttes til investeringsformål så arbeiderne kunne få en bedre og tryggere arbeidsplass. Men nå blir det utdelt større og større utbytte, en kan bare ta den sektor av industrien hvor jeg arbeider, siste år var det 50 prosent øking i utbyttet. Vi vet selv hvordan vi må slåss for å få et lite tillegg i våre lønninger. Jeg tar også opp forslag nr. 143 fra Stavanger Jern og Metall.

Grunnlaget for tariffoppgjøret i år var positivt, men på bakgrunn av den store produksjonsøkning som har funnet sted de siste 3 år så hadde arbeiderne ventet noe bedre resultat av tarifforhandlingene. Skal et lønnsoppgjør bli effektivt må også prisene holdes stabile.

Einar Carlson, Papirindustriarbeiderforbundet: Når det gjelder Arbeidervernloven så kaller vi denne loven på den bedrift som jeg er ansatt for Gummiloven. Straffen for brudd på Arbeidervernloven er for liten, og det er altfor liten respekt for den. Dahlberg nevnte i sitt innlegg at arbeiderne også burde gjøres straffettslig ansvarlig for brudd på Arbeidervernloven, det er kanskje noe i det. I den forening jeg er medlem av har vi greidd å holde loven, men jeg er ikke sikker på det vi har gjort er juridisk holdbart. Vi har simpelthen vedtatt på vårt årsmøte å ekskludere det medlem som bryter loven, hvis han ikke vil betale en mulkt. Vi fattet vedtak om at halvparten av den ulovlige fortjenesten skulle gå til Vanførelaget. Det har iallfall gitt gode resultater. Hvis fagforeningene selv driver justis da er det en garanti for at Arbeidervernloven kan bli overholdt. Men så melder seg da det spørsmålet om en fagforening har lov til selv å holde justis. Jeg vil henlede Sekretariatets oppmerksomhet på saken.

N. M u g a s, Lensmannsbetjentenes Landslag: Først noen ord til forretningsordenen. I denne står det at etterat strek er satt kan nye forslag ikke tas opp. Jeg går ut fra at de forslag som er sendt inn fra avdelingene som står i den grønne boka er innsendt og ikke er nye forslag. Og hvis det er slik at det skal settes strek et døgn før

debatten er slutt, og når bare noen få av talerne har hatt ordet vil jeg advare mot å godta strek på talerlisten for ettertiden.

D i r i g e n t e n : Jeg forstår det har gjort seg gjeldende en misforståelse her. Jeg vil gjøre oppmerksom på at støttede forslag går an, men nye forslag etterat strek er satt går ikke.

M u g a a s forsetter: Jeg må si meg fullstendig enig i Nakkens innlegg. Jeg var dypt nedstemt over karakteristikken av de arbeidende bønder som Rudolf Eriksen ga. Jordbrukspolitikken som Arbeiderpartiet skal føre i framtiden vil ha stor betydning om hvorvidt arbeiderrørsla skal ha fortsatt framgang. Det ville være bra om vi snarest mulig fikk en klar målsetting for vår jordbrukspolitikk. Jeg vil minne om at jordbruk og skogbruk er den fjerde største næringen her i landet med om lag 288 000 sysselsatte ifølge nasjonalbudsjettet. Vi har i LO gått inn for å organisere alle lønns-takere i en organisasjon, i motsetning til hva som er tilfelle i andre land. Derfor var det en del av oss som tilhører den offentlige forvaltning, statstjenestemannssektoren, som var noe skuffet over at LO's formann i sitt innledningsforedrag om tariffpolitikken, i det hele tatt ikke kom inn på de problemer som vi har.

Vi er enig i at det skal føres en solidarisk lønnspolitikk, og vi er videre enig i at det først og fremst er viktig å heve lønningene for de lavestlønte. Men skal vi ha en solidarisk lønnspolitikk må også solidariteten gå oppad. Vi kan ikke alltid se vekk fra de som har en forholdsvis bra inntekt, for de har sine problemer å streve med de også.

Som Karlens fra Tjenestemannslaget var inne på får vi statstjenestemenn indeksregulering hvis indeksen kommer opp i 168 og Statsministeren regnet med å komme kloss opp under dette tall i juni måned, men litt nedgang igjen i juli og august. Det kan føre til at hele statstjenestemannssektoren ikke får noen indeksregulering av sine lønninger, trass i at det bare skiller omkring en desimal fra den røde streken. Nordahl var i sin omtale av våre framtidige oppgaver inne på dette med 5 dagers uke. Det er en del av oss som arbeider i serviseyrkene som ikke kan få 5 dagers uke så vi ikke kan få fri om lørdagene. For oss ville det være bedre om vi fikk en nedsettelse av arbeidstiden for de faste ukedagene og det bør også være adgang til å ta en del av en eventuell arbeidsnedsettelse ut i form av økingen av ferien også.

M. Ø s t h a u g, Kjemisk Industrierarbeiderforbund: Det er kommet atskillig kritikk når det gjelder det generelle sluttoppgjøret. Denne kritikken mener jeg er i alt vesentlig uberettiget, for opplegget til tariffrevisjonen har vel vært slik vi ville ha det. Det var etter påtrykk fra de forskjellige forbund at LO's representantskap

fattet sitt vedtak om at det skulle være forbundsvise oppgjør, samtidig som det naturligvis var endel generelle krav som hovedpartene forhandlet om. Og det er de siste forhandlinger som altså i alt vesentlig er kritisert. Men når vi har fått innvilget vårt ønske om frie forhandlinger ville det vært uklokt hvis LO ved de generelle forhandlinger laget en konfliktsituasjon på det område, så forbundene derved ville bli kuttet ut ved resten av tariffoppgjøret. Det er vel også utgangspunktet for at resultatet ble som det gjorde ved de generelle forhandlinger.

Det som kanskje kan pekes på fra tidligere oppgjør fra forbundenes side er at man har vært slappe med å få til skikkelige time-lønnssetninger i overenskomster som gjelder typiske akkordfag og hvor timelønnssetningene ikke har spilt noen særlig rolle. Det har man til en viss grad fått rettet opp ved dette oppgjøret.

Når det gjelder LO's og forbundenes opplegg til årets tariff-revisjon, er jeg enig i dette, det vil si å få skikkelige lønnssetninger på papiret for de man kaller lavtlønnsgrupper. Når man kommer til forhandlingsbordet viser det seg at den annen part har et helt annet syn på dette med lavtlønnsgrupper. Det er ikke de tall som står på papiret som bestemmer lønningene, men de man sikter til er de lavtlønnsgrupper som har lite i lønningsspenen, hva som enn står på papiret.

Hvis det skal reises kritikk mot noen så må den rettes der den egentlig hører hjemme, nemlig mot arbeidsgiverne og deres organisasjon som setter seg mot et skikkelig lønnstillegg som kan utjevnes på samtlige lønnstakere.

Willy Davidsen, Kommuneforbundet, Bergen: Det er vel ikke tvil om at den prisutviklingen vi har vært vitne til det siste halvår har skapt en ikke uvesentlig engstelse blant lønnstakerne, og i første rekke blant de som er bunnet til årslønn. Vi hadde forholdet med Kommuneforbundets oppgjør som begynte i mars måned, og et anbefalt forslag i begynnelsen av mai som var et relativt godt forslag på det tidspunkt. Så kom indeksreguleringen som litt av et sjokk. Så fikk vi jordbruksavtalen i midten av mai, midt i en periode hvor vi skal forsøke å få vedtatt et forslag. Slikt skaper en politisk bevegelse og en faglig uro som burde vært unngått, særlig når en tar sikte på at det er stortingsvalg i år. Hvis man forsterket Sekretariatets innstilling punkt II i forslaget om prisindeksen, slik at man kunne få inn et avsnitt om at man ved kommende tariffoppgjør sikret seg en prisindeks, kunne en få større tyngde bak de forslag som er ute til avstemning, og på den måten

gjøre det lettere for de som ennå ikke har påbegynt sin tariff-revisjon. Jeg vil henstille til redaksjonskomitéen å få inn en bestemmelse om prisindeks. Vi har tross alt en tariffavtale på to år, og med dette utgangspunkt vil vi stå mye sterkere.

Bj. B l i k e n g, Møre og Romsdal fylke: Omsetningsavgiften er kommet sterkt fram i debatten. Det har i denne sammenheng, vært nevnt ordet fattigmannsskatt, som for øvrig ikke er noe nytt uttrykk. Til en viss grad kunne det muligens vært berettiget til å begynne med. Men er det riktig i dag å nytte det samme uttrykk? Man bør tenke nøye over hva som er skjedd i de siste år. Er det ikke så at de med de høyere inntekter som har det høyeste forbruk også betaler den meste omsetningsskatt? Det nevnes i forslagene de barnerike familier som blir sterkt beskattet på den måten, men hva er det som har skjedd i de seneste år for å motvirke at det skulle bli en ensidig belastning på disse. Jo, vi har fått innført barnetrygden, vi har fått bedre skattereduksjonstabeller for barnerike familier og for de laveste inntekter. Og når det kommer til stykket er det vel ikke så veldig mange barnerike familier heller. Det er et mindre antall av disse som er berørt av omsetningsskatten enn før. Ved den utjamning som er skjedd både på den sosiale sektor og på mange andre måter vil ikke denne skatteform tyngre mer på barnerike familier enn andre forbrukere.

Er det ikke en riktigere vei å gå, i stedet for å urgere over omsetningsskattene, å bedre reduksjonstabellene for de lavestlønte og samtidig nytte omsetningsskatten til subsidiering, noe som også bidrar til å hjelpe de samme grupper i vårt samfunn.

T o r o l f H o e l, Jern og Metall: Taleren viste til side 46 under forslagene til forslagene nr. 137 og 138 og det gjelder Statens forhandlerorganisasjon og Norsk Arbeidsgiverforening. Sekretariatet innbyr Kongressen til å gjøre dette vedtaket: Så kommer det, og videre: «Forslagene sendes Regjeringen med anmodning om at den foretar en prinsippell politisk vurdering i spørsmålet om offentlige bedrifters medlemskap i Arbeidsgiverforeningen.»

Dette er jeg prinsippelt uenig i, for det innebærer i realiteten, hvis vi vedtar det forslaget, at LO godkjenner at statsbedrifter står i NAF og det er jeg dypt uenig i, og jeg vil henstille til Sekretariatet at de ser på innstillingen igjen og får en annen formulering på forslaget. LO kan ikke godta at statsbedrifter, når Det norske Arbeiderparti sitter med flertall, går inn i NAF.

P. M e n t s e n: Jeg har med interesse hørt på denne debatt som har vært ganske omfattende. Det forbauser meg imidlertid at debatten i altfor stor grad har dreid seg om ting som tidligere har

hendt eller rettere sagt om «snøen som falt i fjor». Det er vel nærmest slikt som skulle ha kommet fram i beretningsdebatten. Foruten at debatten har dreid seg om det som allerede er tilbakelagt, har den også i stor grad berørt den rent aktuelle tariffsituasjon som vi er midt oppe i. Etter min mening hadde det vært av stor betydning å få høre litt fra representantene om synet på den framtidige tariffpolitikk og faglige taktikk, men det er det i grunnen bare et par talere som har berørt. I så måte vil jeg først og fremst understreke det innlegg som Finn Lund, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, hadde. Det var etter min mening et innlegg med perspektiv — det pekte framover. Ødegård, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, var også, særlig i en del av sitt innlegg, positiv, idet han pekte på saker og ting en bør arbeide med i framtiden.

Når det gjelder den framtidige tariffpolitikk, vil jeg gjerne gi uttrykk for at den må som hittil nøye vurderes ut fra den økonomiske situasjon som foreligger og til forholdene på arbeidsmarkedet. Situasjonen må vurderes realistisk ut fra forholdene slik de foreligger og ikke ut fra ønsker eller forhåpninger. Tariffmessige forbedringer må sees i sammenheng med sosiale tiltak og den økonomiske politikk som føres fra samfunnets side. Spørsmålet om på hvilken måte lønnstakernes andel av produksjonsoverskuddet skal tas ut, enten i form av kortere arbeidstid, lengre ferie eller høyning av lønnen, må også vurderes ut fra hvordan situasjonen ligger an når oppleggene til tariffrevisjonen skal gjøres. Jeg vil også understreke at det er av den største betydning at tariffoppgjørene blir ført slik at det tas hensyn til de grupper som får liten eller ingen del i den såkalte lønnsblindning og derved blir liggende tilbake i reallønnsutviklingen.

Sekretariatet har i sin innstilling pekt på at spørsmålet om ytterligere reduksjon av arbeidstiden er en sak som bør ha høy prioritet i årene framover. En må ta sikte på å komme ned på 40 timer uken så snart de internasjonale og nasjonale økonomiske forhold gjør det mulig. Fra fagorganisasjonens side har det alltid vært en forutsetning at reduksjon av arbeidstiden bør gjennomføres på en slik måte at det ikke går ut over produksjonen. En må derfor ha for øyet at forkortelse av normalarbeidstiden i noen grad fører til at flere og flere må arbeide på skift for at maskinkapasiteten skal kunne nyttes tilfredsstillende. Ved behandlingen av arbeidstidsspørsmålet må det derfor sørges for at arbeidstiden på skift, helkontinuerlig, døgnkontinuerlig 3-skift og vanlig 2-skift, kommer i et rimelig forhold innbyrdes og til den normale daglige arbeidstid.

I de nordiske land har reduksjonen av arbeidstiden hittil skjedd noenlunde parallelt. Det bør det også tas sikte på i framtiden. Med

den avgjørende betydning som utenriksøkonomien spiller for vårt land, må det være både naturlig og nødvendig at en er noenlunde på linje med utviklingen i andre land som vi kan sammenlikne oss med, særlig da de øvrige nordiske land hvor forholdene på mange områder er direkte sammenliknbare med hva de er hos oss. Denne saken bør derfor fortsatt drøftes på det nordiske plan med sikte på videre framstøt.

Til slutt vil jeg gjerne si: Hvorvidt arbeidstidsforkortelsen skal løses på tariffplanet eller ved lov, må nøye vurderes ut fra hva som ansees mest hensiktsmessig. Det samme gjelder spørsmålet om forbedring av ferien, ferietidens lengde eller forhøyelse av feriegodtgjøringen. Jeg peker på dette fordi både arbeidstidsforkortelsen og forbedring av ferien i de senere år for det meste har vært gjennomført på det politiske plan ved lovgivning. Ved løsningen av disse spørsmål kan det også komme på tale en kombinasjon av begge deler, både på tariffplanet og ved lovgivning.

Dirigenten: Talernes rekke er nå ferdig for dette punkts vedkommende, og Nordahl har ordet til sluttreplikk. Men før Nordahl får ordet, har Rudolf Eriksen bedt om å få rette en misforståelse som han mener et par talere har gjort seg skyldig i i forbindelse med hans innlegg. Jeg anser det som bifalt.

Rudolf Eriksen: Det er tydelig at jeg er blitt misforstått av et par talere når det gjelder mitt innlegg i går. Jeg sa uttrykkelig «bøndenes organisasjoner» og siktet da til Norges Bondelag og deres politiske organisasjon som nå heter Senterpartiet. Uttrykket «arbeidende bønder» er nevnt her i dag. Jeg betrakter disse, i første rekke de som står i Småbrukarlaget, på samme måten som lønns-takere. Det er altså ikke de jeg sikter til. Jeg vil få lov å nevne et eksempel som belyser noe av det jeg nevnte i går. Det er et bruk på ca. 30—40 mål som har en 4—5 kuer. På bruket er det to sønner som er påkostet en ganske god utdanning. De har forsvunnet fra eiendommen, og ingen kan overta den gården igjen. Og dette er ikke et isolert tilfelle, for jeg kjenner mange liknende. Da vil jeg spørre: Hvordan er det mulig at de kan koste på sine barn en kostbar utdanning hvis de har så dårlige forhold?

Nordahl: Dette har vært både en lang og på mange måter en interessant debatt. Det har vært vidt ompennende, og det beviser bare at fagbevegelsen i vårt land spenner over de fleste felter i samfunnslivet. En del av de saker som er diskutert er politiske saker som nå løses på det politiske plan. Andre saker som er reist hører vel nærmest hjemme på de forskjellige forbunds landsmøter. Men tross alt er det jo både rimelig og fristende å ta mest mulig med når vi er samlet til fagkongress hvert 4. år. Likevel skal vi være klar

over at vi ikke klarer isolert å løse alle de problemer som er nevnt, enten det nå gjelder det enkelte menneske eller grupper av mennesker.

Får jeg lov til å rette på en misforståelse. Det kan nok være flere, men jeg skal bare rette en av dem som har gått igjen under debatten. Det er nemlig blitt hevdet av noen talere at jeg i mitt innledningsforedrag sa at Jern- og Metallarbeiderforbundet ble grepet av panikk. Det sa jeg jo ikke da. Jeg supplerte Josef Larsson når det gjaldt dette med avisene, kommunestyre, fylkesmenn og en rekke andre offentlige personer, som begynte å skrive og sende deputasjoner. Forbundet var så visst ikke grepet av noen panikk. Jeg var jo i nøye kontakt med Jern- og Metallarbeiderforbundet og diskuterte situasjonen, og jeg merket ingen panikk. Derfor kunne det heller ikke falle meg inn å si noe i den retning når det gjaldt forbundet. Jeg vil gjerne ha dette tilført protokollen.

Ellers er det naturligvis ikke mulig å svare på alt som er kommet fram i debatten. Jeg skal innskrenke meg til å svare på enkelte hovedspørsmål. Jeg går tilbake til Representantskapets vedtak. Det hersker øyensynlig noen uklarhet om hva som er Representantskapets vedtak og hvilken virkning dette hadde. Får jeg da først si om de punkter som ble vedtatt at det ikke var absolutt, for å snakke i Moralsk Opprustnings språk, for hadde det vært det, kunne vi bare satt oss ned og skrevet et brev til Arbeidsgiverforeningen og sagt at her har dere vårt vedtak. Det som ble vedtatt av Representantskapet var retningslinjer for tariffpolitikken og som man skulle forsøke så langt det var mulig å få gjennomført mest mulig av ved de kommende tarifforhandlinger. Noe annet kan det jo heller ikke være. Hvis det skulle være ultimatum, måtte vi droppe hele det forhandlingssystem som norsk fagbevegelse har bygd på, iallfall i dette århundre. Det var en taler som ville ha punkt I ut av Sekretariatets forslag. Får jeg bare til dette si at når det står i punkt I i Sekretariatets forslag «at de retningslinjer som Representantskapet har trukket opp for den aktuelle tariffsituasjonen godkjennes», så må en naturligvis legge i det at i den utstrekning en ikke fikk gjennomført de punkter som er nevnt i retningslinjene, må en forsøke ved senere revisjoner å få gjennomført disse. Det er jo på den måte vi driver vår tariffpolitikk. Det gjelder så vel LO som forbundene. Det som ikke går i første omgang, må en forsøke å få til i en annen omgang eller kanskje også flere omganger inntil vi kommer så langt at kravene er helt og fullt gjennomført.

Hvå lå det så i Representantskapets vedtak? Var Representantskapets vedtak slik å forstå at vi bare skulle ta sikte på å hjelpe dem som lå nederst på lønnsstigen, og at det ikke skulle kreves noe

for dem som tjente mest? Det hersker det altså uenighet om. Får jeg her lov å si at det var meg som innledet om denne saken på Representantskapet. Det framgår ikke en eneste ting i mitt innlegg som kan tolkes slik at vi bare skulle utføre den ene del av oppgaven, som vi for øvrig anså som den viktigste del, den å hjelpe dem som lå lavest i fortjeneste. Slik har heller ikke forbundene oppfattet det, for så langt som jeg har oversikt over, har samtlige forbund i sine tariffkrav krevd generelle lønnstillegg. Det var bare en unntakelse, og det var Jern- og Metallarbeiderforbundet som ikke stilte noen generelle krav. Likevel ville forbundets krav resultert i — når det gikk noen tid — at alle hadde fått lønnstillegg, og det var jo hensikten. Med de store krav som forelå om forhøyelse av minstelønns-satser og personlige lønninger, ville det ført til et skjevt forhold på den enkelte arbeidsplass hvis man ikke ganske snart også begynte å regulere akkordsatsene. Jeg kan altså slå fast at samtlige forbund, unntatt ett, som jeg sa, direkte i sine tarifforslag krevde økte lønninger for samtlige av sine medlemmer.

Når jeg har nevnt disse ting så inngående, er det fordi jeg har opplevd at Arbeidsgiverforeningens formann sa til meg at det er LO's lønnspolitikk i år at de lavest lønte skulle hjelpes og at de andre ikke skulle ha noe. Det protesterte jeg selvsagt kraftig mot. Jeg vet ikke hvor NAF's formann har fått sine informasjoner fra om LO's tariffpolitikk. Den siste tariffrevisjon hvor det ble gitt generelle lønnstillegg var revisjonen i 1956. I 1958 hadde vi et felles oppgjør, og da ble det bare gitt et lavtlønnstillegg. Det ble lagt et «tak», og de hvis fortjeneste lå under dette «tak» fikk økt sine lønninger noe. Vi ville være i en umulig situasjon hvis Representantskapet hadde gjort vedtak om at man skulle følge noenlunde den praksis også denne gang, og hvor skulle vi satt grensen? Da måtte også Representantskapet i desember i fjor ha satt et «tak». Skulle det være på kr. 5.00, kr. 6.00 eller kr. 6.50. Dette var overhodet ikke drøftet i Representantskapet. Det var et par talere som var skuffet over at jeg ikke var kommet inn på den offentlige sektor. Vi har jo så mange slags grupper innenfor LO. Vi har lavtlønnsgrupper, middellønnsgrupper og høytlønnsgrupper. Vi har grupper som er i den stilling at de nesten ikke har behov for noen tariffrevisjon fordi deres lønnsnivå reguleres med jevne mellomrom i tariffperioden. Så har vi de grupper som intet får eller nesten ingen ting i løpet av en hel tariffperiode. Det gjelder både lavtlønnsgrupper og høytlønnsgrupper. For dem som da arbeider på de samme lønninger i en periode på 2 eller 3 år, selv om disse ligger ganske høyt, kunne vi ikke si at det ikke skulle være noen bevegelse. Vi vet jo at alle spekkhoggere som står utenfor LO

går inn på den linje at de som tjener best også skal ha mest. Derfor syns jeg ikke det var pent av en representant for Bygningsindustriarbeiderforbundet da han kom med bemerkninger både om kommunetariffen og typografene.

Når det gjelder førstnevnte, er deres tarifforhold fastlåst for bestemte perioder på bestemte regulativer, akkurat som for staten, og det skjer få lønnsendringer i perioden. Det er riktig at de har fått et oppgjør på ca. 10 prosent, men der har de tatt forskudd på en eventuell prisstigning. Det er gjennomført indeksreguleringsbestemmelser med utgangspunkt i et indekstall på 170, og det må stige til 177 før det kan kreves reguleringer. Når det gjelder typografene, så er det et høytlønnsfag, men i Arbeidsgiverforeningens lønnsstatistikk vil man finne håndverksgrupper med atskillig høyere inntekt pr. time enn hva typografene har. Disse var i den situasjon at de fikk et tilbud om øking av minstelønnssetene, men ikke noe på de personlige lønninger og heller ikke noe generelt tillegg. Det er klart at et slikt forslag kunne ikke typografene ta. Resultatet ble at de fikk øking av sine minstelønnsseter, personlige lønninger og et generelt tillegg. I dette fag fins ikke akkordarbeid. Jeg syns at både det oppgjør som Kommuneforbundet og typografene fikk var riktige oppgjør. Med den uensartede sammensetning gruppene i LO har, er vi nødt til å føre en fleksibel tariffpolitikk.

Mange har vært inne på det generelle forslag vi forhandlet om, og det er blitt kritisert og sagt at det var et dårlig forslag. Jeg er villig til å innrømme at noe storartet forslag var det ikke, men det var jo enstemmig anbefalt av Sekretariatet, og det var også anbefalt av Tariffrådet. Alle tarifforslag kan være bedre. Det var bare det at man klarte ikke med den forhandlingsteknikk vi har å oppnå noe bedre. Her vil jeg komme litt inn på det som har vært framme i debatten når det gjelder fellesoppgjør eller forbundsvise oppgjør. Det er kamerater i denne sal som har sagt at av hensyn til lønns- takten innen LO burde det være felles oppgjør. Det må jeg erklære meg uenig i. Vi må stå fritt her. Fagbevegelsen kan ikke binde seg hverken til hver gang å ha forbundsvise oppgjør eller hver gang å ha fellesoppgjør. Vi må vurdere situasjonen foran hver tariffrevisjon og bruke den form som vi mener i den gitte situasjon kan gi de beste resultater. Jeg har også inntrykk av at tilfredsheten er størst blant forbundene når de får stelle med sine saker selv, og hvorfor skal man ikke tilfredsstille flest mulig mennesker? Stort sett må en si det har gått bra.

Klafstad nevnte i sitt innlegg at det var et krav som var falt vekk, og det var kravet om 50 prosent tillegg på de to første arbeidstimer etter den ordinære arbeidstids slutt. I alle år vi har

hatt bestemmelser om overtidsbetaling i tariffavtalene, har det for de fleste forbund vært 25 prosent for de første to timene. Noen forbund har gjennom en årrekke hatt 50 prosent. Det vi sa på Representantskapet var at dette ikke skal gjøres til noe generelt krav. Det overlates til forbundene å ta den saken opp, hver innen sitt tariffområde. Så vidt jeg har fått opplyst, har de fleste forbund reist krav om øking av overtidsprosenten. Klafstad sier at forslaget er falt vekk. Det er nok ikke falt vekk, men jeg har ikke hørt om noe forbund som har reist kravet som har fått det gjennomført. Forbundene står her fritt til å reise krav.

Jeg er av enkelte blitt kritisert for min 1. mai-tale, men jeg vil spørre: Hvordan var situasjonen på det tidspunkt? I Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund var tarifforslaget forkastet. Vi hadde nettopp forhandlet med NAF om en indeksregulering som ga 17 øre pr. time i lønns tillegg for kvinner og menn. Disse 17 øre skulle alle ha som kom inn under indeksreguleringsbestemmelsene, uansett om de tjente kr. 4.00 eller kr. 10.00 pr. time. De forbund som det ikke var kommet forslag for, hadde anledning til å ta saken opp under forhandlinger eller mekling. De forbund hvor forslagene allerede var sendt ut til avstemning var avskåret fra å reise krav om indeksregulering. Det kompliserte selvsagt hele tariffsituasjonen. Vi var faktisk kommet i en umulig situasjon. På hvilken måte skulle vi forsøke å få rettet dette opp? Det var ingen annen måte å komme ut av uføret på for de forbund som allerede hadde fått forslag eller som hadde forkastet dem enn at de også måtte få en generell kompensasjon i en eller annen form. Det var det jeg ga uttrykk for. Jeg sa bl. a. at arbeidsgiverne er klar over at hvis det bærer mot konflikt, må de for å få den konflikten løst gi jernarbeiderne noe mer enn det forslaget inneholder, og hvis de var klar over det, hvorfor da ikke gi det før en konflikt bryter ut? Den saken ble altså ordnet. Det ga en løsning også for de andre forbund som hadde forslag ute til avstemning. Dermed ble det etter hvert også en løsning for de forbund som ennå befant seg på forhandlingsstadiet. Vi er nå kommet et godt stykke på vei, selv om det ennå er mange skjær i sjøen.

Et par år Arbeidsmandsforbundets representanter har kritisert meg for noen uttalelser jeg lot falle om bergverkene. En sak kan sies på så mange måter, og kanskje var jeg ikke så diplomatisk som jeg burde vært i denne situasjon. Innholdet var iallfall at antakelig er forslaget for bergverkene forkastet. Altså det annet forslag, og hva skal vi da gjøre? Jeg sa at min personlige mening var at det var ikke annet å gjøre da enn å ta konflikten. Jeg la til at de hadde forkastet alle forslag etter krigen. I 1956 var også to forslag ute

til avstemning for bergverkene, og begge ble forkastet. Så fikk vi lønnsnemnd og protest mot denne. Hva skulle vi da gjøre? Det var jo bedre at Arbeidsmandsforbundets folk som kritiserte meg kom og fortalte hva vi skal gjøre når forslag som er enstemmig anbefalt av forhandlerne, som også består av folk fra distriktene, likevel blir forkastet.

Jeg vil med det samme jeg er inne på dette kapitel med bergverkene nevne at det kan jo tenkes at det er nødvendig med en spaltning av denne industri. En del av de store gruver eies enten helt av staten eller aksjemajoriteten er på statens hender. Det ville være en fordel, og det har vi arbeidet i mange år med i LO, at man kunne få en egen arbeidsgiverorganisasjon for de bedrifter som enten eies eller kontrolleres av staten, slik at disse bedrifter ikke lenger sto som medlemmer i NAF. Kanskje ville den riktige form være at lønns- og arbeidsvilkårene ble gjort opp ved den enkelte gruvedrift, hvor man på stedet gjennom lokale forhandlinger fikk diskutere de problemer de har og deretter få en tariffavtale avpasset etter de lokale forhold. Jeg vet ikke om det kan være løsningsen på et problem som vi har hatt ved alle tariffoppgjør etter krigen. Både LO og sikkert også forbundet, ville være takknemlige om det kunne komme forslag med brukbare løsninger.

Vi har erklært oss villige til i tariffperioden å forhandle med NAF om en mer konsentrert utløpstid av tariffavtalene. NAF ba om å få en felles komité til å få utredet saken om en felles utløpstid, og vi ville ikke motsette oss en slik utredning. Men mitt syn her er, og jeg tror det deles av hele Sekretariatet, at vi ikke under noen omstendighet kommer til å gå inn på NAF's forslag om å konsentrere alle tariffavtaler til f. eks. april, mai eller et par andre måneder. Nå har vi avtalene spredt over hele året fra januar til desember, og det kan selvsagt diskuteres om vi ikke bør foreta noen konsentrasjon. For de avtaler som løper ut om sommeren, f. eks., har vi store vansker på grunn av ferien. En ting til. Der hvor tariffavtalene angår samme bedrifts område, bør de ha samme utløpstid. Det har de forresten stort sett nå, men det er enkelte grupper som ikke har det, f. eks. i bygningsindustrien. Der har hele denne industri og murerfaget utløpstid 31. mars, mens installasjonselektrikerne har utløpstid 15. mai. En kan da komme i den situasjon at noen kan ha vedtatt et forslag og andre ha forkastet forslaget, men arbeidet vil stoppe før eller senere i alle tilfelle på grunn av at de enkelte grupper er avhengig av hverandre. Ellers vil jeg si at en slik sak selvsagt må behandles av forbundene selv, for det er jo dem det i første rekke gjelder, og de enkelte forbund får derfor ta stilling til saken.

Så var det en taler, Wilhelm Thoresen fra Kjemisk, som spurte hvordan det stilte seg med de krav vi hadde droppet og hvilken stilling LO ville ta hvis enkelte forbund tok kravene opp, og hvis de ikke fikk dem gjennomført, tok konflikt på kravene. Jeg sa i mitt innledningsforedrag at etterat NAF var med og endret en del av fellesoppgjøret, nemlig reglene for de bevegelige helgedager, så kunne det ikke skade om vi forsøkte å endre andre deler av de generelle forslag, men jeg la til at om det var juridisk holdbart, turde jeg ikke si noe om. Skal jeg si min personlige mening, må det være at en kunne ta deler av det generelle forslag opp til forhandling og spille på det lenge nok, men at det er vanskelig å ta en konflikt på løsningen av en slik sak.

Vel, jeg skal ikke si noe mer. Jeg har forsøkt å svare på en del av de spørsmål som er reist og redegjort hvorfor stillingen ble slik som den ble. Det er gjerne slik at når vi har kongress i et år hvor det er tariffoppgjør, vil vi ofte hefte oss mest ved det vi er midt oppe i og mindre på framtiden. Det hadde kanskje vært bedre om vi hadde hatt kongress på en annen tid, så vi hadde hatt noe bedre tid på oss til å drøfte de framtidige problemer som det er så mange av. (Bifall.)

Dirigenten: Jeg foreslår at alle de innsendte forslag blir å oversende til redaksjonskomitéen.

Dette ble enstemmig tiltrådt.

Kongressen gikk så over til å behandle

Dagsordenens punkt 6. Industrielt demokrati.

Innleder: **Alf Andersen.**

Spørsmålet om det industrielle demokrati, dvs. en mer demokratisk styreform i vårt bedriftsliv, er kommet sterkt i forgrunnen i den senere tid, hva også forslagene til Kongressen viser. Statsministeren sa i sitt innlegg tirsdag at demokratiet stopper ved fabrikkporten. Men han sa også det at dette spørsmål må få en avklaring, og det var det jeg skulle forsøke meg på nå å avklare noe av forholdet. Om det lykkes meg får tiden vise, men det faktiske forhold er iallfall at den debatt som har pågått hittil viser at en avklaring trengs i høy grad.

Arbeiderbevegelsens mål er jo å skape et samfunn hvor demokratiske prinsipper er knesatt, og dette må jo da også gjelde bedriftslivet. Skal vi skape et samfunn som er preget av frihet, trygghet, menneskelig likhet og fellesskap, må de grunnleggende demokrat-

iske rettigheter også realiseres på arbeidsplassen og i arbeidslivet. Det er det vel ikke noen særlig uenighet om. Det det er spørsmål om er på *hvilken* måte det skal skje og i hvilken takt, og her skulle jeg tro at meningene er delte. Tidligere var jo mange av den oppfatning, at det bare var *en* løsning på dette problem, nemlig sosialisering, og statens overtakelse av den private eiendomsrett. Men vi kan vel si at arbeiderbevegelsen i høy grad har endret sitt syn på dette spørsmål. Vi kan jo bare konferere med LO's egne vedtekter og de diskusjoner som har foregått når det gjelder dette spørsmål. For øvrig kan jeg vise til DNA's sosialiseringskomité's innstilling og som jeg har inntrykk av er alminnelig godtatt.

Det som altså etter manges mening skulle løse alle sosiale og økonomiske problemer, nemlig en samfunnsmessig overtakelse av næringslivet er ikke lenger noe ufravikelig mål, eller praktisk politikk. Det kan bli spørsmål om enkeltbedrifter eller enkelte seksjoner, men utover det har jeg inntrykk av at det er enighet om ikke å stille dette opp som noe ufravikelig mål. Man kan si det slik at oppfatningen har gått i retning av å få samfunnsmessig og demokratisk kontroll over de viktigste økonomiske kommandostillinger i samfunnsøkonomien. Demokratiet og den demokratiske styreform, har etter hvert blitt dyrebart for de fleste mennesker, noe som det er verdt å kjempe for å beholde og kjempe det videre fram på de områder hvor det fremdeles ikke har trengt igjennom.

Og dette gjelder da i høy grad det private bedriftsliv. Dette er da også bakgrunnen for at man i den senere tid har vært opptatt av å gi de ansatte en større grad av medbestemmelsesrett uansett eiendomsforholdene. Selve begrunnelsen for en mer demokratisk styreform med deltakelse fra arbeidstakernes ide, er det ikke nødvendig for meg å berøre her. Det jeg vil si noe om er selve framstøtet for det industrielle demokrati. Vi har vel lov til å si at det er på høy tid at dette spørsmål blir aktualisert.

Selve framstøtet for det industrielle demokrati har i grunnen ikke vært aktualisert før i den senere tid. Hittil har fagbevegelsen konsentrert seg om utbyggingen av de kollektive avtaler. Hovedavtalen, beskyttelseslover m. v. Det er dessuten på vårt initiativ opprettet produksjonsutvalg og bransjeråd. Utbyggingen av disse organer har, spesielt etter krigen, ført til en utvikling av samarbeidsformen og samarbeidstanken på den enkelte bedrift. Reelt sett har vel denne utvikling av de kollektive avtaler etter hvert ført til større og større innflytelse for arbeidstakeren på den enkelte bedrift uten at man derfor kan bruke så krevende uttrykk som

medbestemmelse eller *industrielt demokrati*. Det har en viss interesse i denne forbindelse å vise til intimasjonen til § 9 i Hovedavtalen som LO og NAF ble enig om våren 1957:

«Norsk Arbeidsgiverforening og Arbeidernes faglige Landsorganisasjon har i Hovedavtalen og Overenskomsten om produksjonsutvalg utformet bestemmelser som tar sikte på å legge forholdene i arbeidslivet til rette for et samarbeid mellom bedriften og arbeidstakerne. For det enkelte menneske er det av den største betydning at samfølelsen mellom ham og bedriften er sterk og levende, og dette er også en nødvendig forutsetning for en effektiv produksjon. For å oppnå en slik samfølelse er det viktig å ha hensiktsmessige former for drøftelse av felles problemer og for gjensidig orientering om de spørsmål som er av interesse for bedriften og for dem som arbeider i den. Norsk Arbeidsgiverforening og Arbeidernes faglige Landsorganisasjon er derfor blitt enige om å utvikle det samarbeid som allerede finner sted ved å gjennomføre følgende endringer i Hovedavtalen og Overenskomsten om produksjonsutvalg.»

Når vi i 1957 vedtok Hovedavtalen i den form vi nå har den, har vi siden den gang lært oss å utnytte § 9 og hva den innebærer av anledninger til å komme nærmere inn på bedriftsledelsens områder. Jeg tror vi er nødt til å svare nei. Vi har ikke maktet å gi tillitsmennene på den enkelte arbeidsplass den nødvendige informasjon om hvilke rettigheter man har, både når det gjelder § 9 i avtalen og for øvrig hva overenskomsten angår.

En må jo si at man på det kollektive plan var kommet et stykke på vei ved den erkjennelse som motparten i arbeidslivet her har gitt uttrykk for, og det er vel heller ingen tvil om at den samarbeidsviljen har vært til fordel for ervervs livet og partene i avtaleforholdet. Samarbeidstanken som ligger bak dette, opprettelsen av produksjonsutvalgene og utformingen av denne avtalen, så vel som avtalene for øvrig kan vel sies å ha skapt grunnlaget for det som senere må komme, nemlig utviklingen av likestillingen mellom arbeid og kapital, og som kan medføre en mer direkte innflytelse fra arbeidstakernes side på den enkelte bedrift. Fagbevegelsen har selv bidratt til den utvikling gjennom et utstrakt opplysningsarbeid. Den har lagt forholdene til rette gjennom det klare standpunkt den har tatt til produksjonsproblemer og produktivetsproblemer og fagbevegelsen har sett dette som et ledd i utviklingen i demokratisk retning. Selv om produksjonsutvalgene i mange tilfelle ikke har blitt det som vi hadde ventet og trodd, og kanskje er det også i stor grad vår egen skyld, så er jeg ikke et øyeblikk i tvil om at de har spilt en stor rolle i den demokratiseringsprosessen vi nå er inne i, og at det også har bidratt til å skape en samforståelse og et samarbeid på de enkelte bedrifter som sikkert har vært til gagn for alle og ikke til skade for noen.

Imidlertid er alle klar over at det som hittil er skjedd er ikke nok. Vi skal videre fram. I arbeids- og bedriftslivet må det skapes et indre demokrati hvor felles rådslagning og samarbeid skal gi arbeidstakerne en sterkere stilling enn før. Arbeidstakerne må etter hvert tilkjennes en reell medinnflytelse, medbestemmelse og selvfølgelig også medansvar. At utviklingen av de demokratiske idéer og samarbeidsformer på den enkelte bedrift, slik som vi gjerne ønsker det, vil måtte ta en uendelighet av tid, hvis man skal følge den hittil fulgte linje gjennom de kollektive avtaler synes klart. Og det spørsmål som melder seg for fagbevegelsen i første stadium er selvsagt i hvilken utstrekning det er mulig å komme lenger på avtalefronten.

Man må stille seg det spørsmål: Er det tenkelig at Norsk Arbeidsgiverforening vil gå med på en ytterligere innskrenkning av bedriftenes styringsrett, og samtidig spørre seg selv: hva vil skje og hva vil resultatet måtte bli, hvis en aksjonerer gjennom lovverket? Men før man kommer så langt er det nok atskillige ting som må avklares. I de siste årene har mange, ikke minst i den politiske arbeiderbevegelse, vært sterkt opptatt av spørsmålet om å finne fram til praktiske former for det industrielle demokrati. Bl. a. var det i DNA's arbeidsprogram for perioden 1954—1957 tatt inn en forpliktende erklæring om at det skulle gjennomføres reformer i aksjelovgivningen med sikte på at de ansatte i bedriften skulle få rett til å velge sine målsmenn inn i bedriftens ledende organer. Det ble med andre ord reist krav om direkte medbestemmelsesrett for de ansatte i form av representasjon. Dette var bakgrunnen for at partiets sentralstyre nedsatte et utvalg som skulle komme med forslag om hvordan denne reform skulle settes ut i livet. I desember 1954 ble saken drøftet i den nordiske samarbeidskomité, hvor bl. a. våre skandinaviske broderorganisasjoner sa at de ikke var innstilt på å drøfte slike framstøt som her var reist. Det videre arbeid her hjemme førte til at det på bakgrunn av den debatt som hadde funnet sted ble nedsatt en offentlig komité til å utrede spørsmålet om hvordan medbestemmelsesretten skulle tilpasses i Akjeloven. Komitéen fikk 2 medlemmer fra LO, 2 fra Norges Industriforbund og med banksjef Frihagen som formann.

Fra LO's representanters side ble det fremmet forslag om at aksjeselskaper med over 200 ansatte skulle gjennomføre en ordning som ga de ansatte rett til å velge representanter i bedriftenes styre og representantskap. Det skulle i første omgang gjelde industrien. Det gikk som det måtte gå, hadde jeg nær sagt, idet Industriforbundets folk tok skarp avstand fra noen som helst form for representasjon fra arbeidstakernes side, og det ble også sagt klart

fra at om dette ble gjennomført ville det utløse en sterk politisk strid. Spørsmålet ble da reist om det kunne tenkes at partene i arbeidslivet — det vil si LO og NAF — kunne oppta forhandlinger for om mulig å komme fram til et resultat. Begge organisasjoner svarte bekreftende på dette og i de forhandlinger som den gang pågikk ble det fra LO's side reist spørsmål om å instituere en prøveordning ved en av våre større private bedrifter med representasjon fra arbeidstakerne i styre og representantskap. Dette ble blankt avvist. Forhandlingene førte senere som kjent til enighet om formuleringen av Hovedavtalens § 9, slik den lyder i dag og som ble godkjent av Kongressen i 1957. Senere er intet nytt skjedd på dette område. I partiets program for 1958—1961 ble programposten avdempet betraktelig, bl. a. ved å ta ut den forpliktende erklæring fordi man var klar over at tiden ikke var inne til framstøt gjennom lovforslag før bevegelsen selv hadde diskutert seg fram til den mest hensiktsmessige formen av et virkelig industrielt demokrati.

Imens har spørsmålet, spesielt de par siste år, gjennom diskusjoner på kurser og konferanser, og også på fagforeningsmøter vært aktualisert. Men — jeg vil innskyte — at verken på landsmøter eller kongresser, har spørsmålet vært berørt i den form det nå foreligger, heller ikke på Kongressen for 4 år siden. Det som imidlertid er det betegnende er at de fleste mener at det må gjøres positive framskritt for å realisere den demokratiske styreform også i bedriftslivet, men når man kommer inn på spørsmålet om på hvilken måte det skal skje, og i hvilken form, oppstår det sterkt tvil for ikke å nytte et så hardt ord som forvirring.

Partiets sosialiseringskomité sier bl. a. et sted i sin innstilling:

«Det fins ingen patentmedisin som i en håndvendig kan skape et levende demokrati i arbeidslivet. Noe kan vi nå gjennom lovveien, noe må komme med i det alminnelige avtaleverk mellom de faglige interesserte organisasjoner og noe må fremmes gjennom miljøpolitiske tiltak og gjennom opplysning og skoloring. Vi må iallfall gardere oss mot den illusjon at et åpent og tillitsfullt og demokratisk samarbeid bare kan oppnåes gjennom lovregler og påbud. I dypere forstand må det gro seg inn i miljøet, ved dreiebenken, ved kontorpulten og ved direksjonsbordet og således bli en del av det naturlige hverdagslivet.»

Jeg er helt ut enig i den karakteristikk som komitéen har gitt. Og vi bør i alle tilfelle være forsiktige med å fastsette forpliktende vedtak før vi er klar over hva vi egentlig mener hva vi ønsker, og på hvilken måte vi ønsker det skal gjennomføres.

For å søke å avklare noen av begrepene, spesielt med henblikk på denne kongress, ble det holdt en konferanse av forbundets tillitsmenn den 6. og 7. desember 1960. Jeg viser i så måte til den

trykte rapport som er utdelt til kongressdeltakerne. Denne konferansen var av stor betydning for det som senere skal skje. Men jeg tror også jeg kan si det slik at den viste med all ønskelig tydelighet at vi på langt nær er klar over hvilke problemer som her melder seg. Og når vi skal trekke opp retningslinjer er det vel først nødvendig å diskutere seg gjennom problemene. I den debatt som har pågått hittil er det nevnt en rekke betegnelser for den innflytelse og medbestemmelse som arbeidstakerne skal ha. Det snakkes om 1) Økonomisk demokrati, 2) Industrielt demokrati, 3) Medbestemmelserett og 4) Medinnflytelse. Men det er jo faktisk fire forskjellige ting. Medinnflytelse har vi jo høy grad i dag, og det vil vi fortsette med å arbeide videre fram, men vi kan ikke si vi har medbestemmelserett. Den kommer først inn i bildet når vi får avgjørende innflytelse på resultatet. Men det er klart nok at medbestemmelserett heller ikke i seg selv vil si industrielt demokrati, og økonomisk demokrati er noe ganske annet. Det sist nevnte begrep kan vel best defineres ved samfunnets medbestemmende innflytelse på og kontroll med de økonomiske disposisjoner som treffes på ulike områder i samfunnet, altså en politisk betont oppgave.

Når det gjelder formen for arbeidstakernes innflytelse i og på bedriften, syns det som om man på det tidligere tidspunkt hadde festet seg ved den formen som kom til uttrykk i partiets program, nemlig representasjon i styre og representanskap som den eneste farbare veien. Dette spørsmål fikk da også en bred behandling i diskusjonen på konferansen på Hadeland.

For med hell å kunne drøfte dette spørsmål bør vi vel først ha klart for oss hva vi vil oppnå. I denne forbindelsen er det grunn til å minne om de store investeringer etter krigen som er blitt til ved felles innsats av hele folket. Råderetten over denne kapital ligger imidlertid i første rekke hos en mindre gruppe av bankdirektører, aksjonærer og bedriftsledere. Dette forteller oss litt om den skjeve maktbalansen på dette området, en skjevhet som vi må ta sikte på å fjerne dersom vi virkelig mener noe med å skape et samfunn, som er preget av demokrati på alle områder. Jeg ser det slik at å gjennomføre industrielt demokrati, og dermed større medbestemmelserett, må vel bety at arbeidstakerne skal få større innflytelse og adgang til å si sin mening om den daglige drift, bedriftsledelsens disposisjoner, teknisk som økonomisk. Det må skapes nærmere kontakt mellom ledelsen og de ansatte, eventuelt gjennom valte representanter. Det skal skapes forutsetninger for et produktivt samarbeid gjennom organisasjon og ledelse. Det vil si, en åpen og ærlig kommunikasjon mellom over- og underordnede og sideordnede grupper og enkeltpersoner i arbeidsmiljøet.

Skal vi nå dit må vi diskutere problemene til gagns, før man binder seg til forpliktende erklæringer. Men det jeg her har nevnt er i og for seg ikke nok for å skape det virkelige bedriftsdemokrati, og her kommer selve individet inn i bildet. Bedriften — arbeidsplassen, og alt den står for må jo være preget av at det her dreier seg om virksomhet *for* mennesket, *av* mennesket og *blant* mennesker. Da spør jeg meg selv: hvis min definisjon er riktig, og det vil kanskje klargjøres noe gjennom debatten, vil en representasjon i styre eller representantskap løse disse problemer. Jeg viser til Hadelandskonferansens fellesuttalelse på side 84. Den understreker sterkt det verdifulle i representasjon i styre og representantskap, men påpeker samtidig at dette i seg selv *ikke* fører til det vi *må* forbinde med industrielt demokrati. På den annen side har denne representasjon stor betydning som en kontrollordning og at arbeiderne her kan følge med. Men den ville ha enda større verdi hvis det var den kommunikasjon nedover til den enkelte på arbeidsplassen som en slik representasjon ville og burde betinge. Det er ganske klart at det er atskillige alternativer å velge imellom. Det har i denne forbindelse bl. a. vært reist spørsmål om produksjonsutvalgenes stilling i bildet. Også dette ble diskutert sterkt på Hadeland og er mer inngående behandlet i rapportens side 15 og 18.

Det er også en rekke forslag som er gjengangere fra kongress til kongress, nemlig at man skal endre produksjonsutvalgenes status i retning av at de skal få bestemmende myndighet. Skal produksjonsutvalgenes status endres i retning av og utrustes med bestemmende myndighet så er jeg ikke et øyeblikk i tvil om at det vil være en umulighet ad forhandlingsveien. Følgelig må man gå lovveien. Dermed er etter min oppfatning produksjonsutvalgenes saga som samarbeidsorganer ute av bildet. Det har vært slått fast gang på gang, også på Kongressen, at man kan ikke skaffe samarbeid ved maktbud og ved lov. Det kom også tydelig til uttrykk da vi diskuterte spørsmålet om framstøtet i 1957. Det var enighet om at hvis man skulle øke eller styrke arbeidstakernes innflytelse på den enkelte arbeidsplass, måtte dette skje gjennom tillitsmannskadrene og ikke gjennom produksjonsutvalgene. Produksjonsutvalgsavtalen er ikke som Hovedavtalen en avtale i arbeidsrettslig forstand. Det er et langt løsere dokument og bygger på selve samarbeidet og samarbeidstanken. Og det er ganske klart at i det øyeblikk som produksjonsutvalgenes status endres i retning av bestemmende myndighet ved lov, så tror jeg nok sikkert at man kan skyte en hvit pinn etter samarbeidet. Jeg vil i denne forbindelse også få henvise til en annen konferanse som har diskutert dette problem ganske inngående. Den 28. oktober i fjor ble det i Danmark holdt et

skandinavisk seminar om produksjonsutvalgenes virksomhet. Det var representasjon fra Sverige, Danmark og Norge og her drøftet man inngående produksjonsutvalgenes berettigelse i den moderne bedriftsorganisasjon. Vi drøftet erfaringene fra produksjonsutvalgenes virksomhet i de tre land. Og vi drøftet også spørsmålet om hvorvidt de burde være rådgivende eller ha besluttede myndighet, eventuelt på enkelte områder.

Det var full enighet på dette skandinaviske møte om at produksjonsutvalgenes status slik som de var utformet i avtaler i de tre nordiske land, ikke burde endres. Deltakerne i seminariet under streket at produksjonsutvalgene aldri var ment å være eller bli et bedriftsledende organ, men at de fortsatt måtte være rådgivende. Og i den utstrekning fagbevegelsen skulle finne det forenlig med sine interesser å søke å oppnå medbestemmelsesrett eller beslutningsrett når det gjelder bedriftens økonomiske og tekniske drift, så måtte man finne andre veier.

Jeg har også lyst til i denne forbindelse å sitere en uttalelse fra en av våre svenske kamerater som har stelt med produksjonsutvalgene i Sverige siden de så dagens lys. Og svensk fagbevegelse har også vært mer effektiv på dette område for å sette produksjonsutvalgene i stand til å løse sine problemer enn hva vi har. Han sier:

«Når det gjelder produksjonsutvalgenes kompetanse er det helt utelukket at et samarbeidsorgan av arbeidere, tjenestemenn og arbeidsgiverrepresentanter skal kunne utrustes med beslutende myndighet i spørsmål som normalt ligger under bedriftsledelsens ansvarsområde. Produksjonsutvalgene skal opphøre, som nevnt og bli en slags bedriftsledelse i stedet. En bedriftsledelses funksjon basert på alminnelig avstemning i et organ sammensatt av arbeidere, tjenestemenn og bedriftsrepresentanter forekommer neppe realistisk. I samme øyeblikk som nemnda blir bedriftsledelse skulle vel da behovet melde seg på nytt for et nytt samarbeidsorgan av samarbeidskarakter slik som tidligere.»

Det er klart nok at det er intet til hinder for at man kan tillegge produksjonsutvalgene myndighet i visse spørsmål, men i visse meget begrensede spørsmål. Men produksjonsutvalgene må ikke komme inn i bildet når det gjelder bedriftens tekniske og økonomiske drift. Det er en annen ting også i denne forbindelse vi skal ha for øye. Vi har i dag en bedriftsorganisasjon i vårt bedriftsliv som ligger langt tilbake å ønske. Bedriftsorganisasjonen som sådan er ikke endret tross den veldige tekniske utvikling vi har hatt i løpet av de senere år. Jeg tror det er nødvendig at vi også beskjefter oss litt med dette spørsmål, om den bedriftsorganisasjon vi i dag har i vårt bedriftsliv tilfredsstillende den utvikling som har skjedd, også

vis-à-vis det industrielle demokrati. Vi kan si det slik at det vi egentlig mangler for å komme fram til konkrete retningslinjer er erfaring. For vårt eget vedkommende har vi bare den erfaring som ligger i representasjon i endel offentlige bedrifters styre og representantskap. Vi har f. eks. ingen erfaring fra den kooperative sektor, hvor vi burde hatt det. Vi skulle iallfall ha konsentrert oss om den kooperative sektor for å skape den erfaring som er nødvendig for å skape det industrielle demokrati som vi ønsker i de private bedrifter. Det fins heller ikke noe materiale fra andre land vi kan sammenlikne oss med. Det fins endel materiale i den material-samlingen fra Hadeland for så vidt det gjelder Vest-Tyskland. I og for seg en god oversikt over medbestemmelsesretten slik den er gjennomført i dette land. Men en oppdager snart ved studiet av denne, at en rekke av de rettigheter som arbeidstakerne der har fått gjennom lovverket har vi i Norge allerede i våre avtaler. Men det er også ting ved de vesttyske lover som bør studeres nærmere, og som selvfølgelig kan brukes. Jeg vil her henwise til den ordning de har med arbeidsdirektører og råd.

Det som er klart for meg er at vi er inne i en omstillingsprosess og hvor det ikke er så lett å ta avgjørende standpunkter. Det var en programpost i kringkastingen som gikk over et lengre tidsrom som kaltes «Søkelys mot Demokratiet». Gud skal vite at det var mye rart å høre, men det var ett som jeg spesielt la merke til og det var fra professor Rolf Waaler ved Norges Handelshøgskole som i fjor høst holdt et foredrag om arbeidslivets demokrati og han utviklet tankene om hvordan vi kan finne fram til en grad av medbestemmelsesrett som er praktisk gjennomførlig. Jeg skal bare sitere hans sluttord i dette foredraget:

«Skal vi få et virkelig og direkte demokrati i arbeidslivet, må vi starte på bunn, og ikke på toppen, slik som det ofte nå foreslåes. De forslag som er hyppigst framme nå er vel lansert ut fra andre motiver enn de som er lagt til grunn for våre betraktninger. Vil vi et nytt og bedre samfunn, og tror vi på demokratiet som en effektiv metode til å løse også de enkelte bedrifters og organisasjoners problemer, må vi angripe problemene rasjonelt, der de er lettest å løse. Da vil vi finne fram til en grad av medbestemmelsesrett som er praktisk og tilfredsstillende behov for en slik medvirkning. Vi vil kunne bygge opp erfaringer som åpner muligheter for medbestemmelse på bredere basis. Da vil vi kunne finne styreformer som setter oss i stand til å løse oppgaver av teknisk, økonomisk og sosial art med større effektivitet enn de styreformer vi opererer med i dag. En slik utvikling vil være avgjørende for at den samfunnsform vi har skal ha sjanser for å overleve.»

Ut fra de betraktninger jeg her har gjort er det at Sekretariatet har formet en slik innstilling som det har gjort. Jeg håper at

Kongressen forstår at dette å behandle et slikt problem som faktisk ikke tidligere har vært diskutert på bredere basis, under en diskusjon på en par-tre timer kanskje, det er håpløst. Men det jeg har forsøkt å gjøre i min innledning er å peke på en del av de problemer som foreligger, søke å avklare begrepet: hva er det egentlig vi vil fram til? Jeg kan ikke peke på løsningen i dag. I Sekretariatets innstilling som står på side 83 og 84 i hvitboka, trekkes jo ikke opp noen forpliktende retningslinjer idet vi sier at foreløpig er ikke spørsmålet så grundig gjennomdrøftet at man kan binde seg til konkrete og forpliktende retningslinjer. Det er derfor spørsmål om å gi Sekretariatet fullmakt til å nedsette et utvalg med det mandat å arbeide videre med spørsmålet. Men på samme tid er det klart at på de områder hvor det er mulig skal vi gjøre framstøtene.

I punkt 4 i innstillingen peker vi på at det må et omfattende skoleringsarbeid til. Alle de organer vi rår over må her stilles til disposisjon, og vi er også nødt til å ta de forpliktelser dette måtte medføre gjennom eventuelle utgifter.

I punkt 6 i Sekretariatets innstilling er det reist et i og for seg annet spørsmål. Det har overfor LO fra enkelte forbunds side, spesielt da fra ett forbund, vært reist spørsmålet om på hvilken måte samfunnet kan gripe inn dersom en bedriftsledelse kjører en bedrift i grøfta av ren og skjær uduelighet. Dette er jo et meget viktig spørsmål, ja, kanskje like viktig som de forangående. Det er ingen som helst tvil om at vi har så vel dugelige som udugelige bedriftsledelser, og vi har også eklatant bevis på at bedrifter har vært kjørt i grøfta nettopp av den grunn. Og så lenge vi har den oppfatning at det å drive en bedrift ikke er en privatsak men i høyeste grad en samfunnssak, må man også ha rett til å gripe inn i slike tilfelle. Derfor henstiller også Kongressen til Regjeringen om å utrede spørsmålet på hvilken måte samfunnet kan gripe inn «dersom store verdier i privat eie blir vanskjøttet osv.», som det heter i punkt 6.

Dette spørsmål er også behandlet i det nye program som partiet vedtok på siste landsmøte i år hvor det bl. a. står om produksjonsmidlene «at de må nyttes til fordel for hele folket. Samfunnet må ha rett og plikt til å gripe inn hvis produksjonsverdier blir vanskjøttet eller hvis økonomisk makt blir misbrukt.» Jeg har, dirigent, søkt så kort som mulig i et så vanskelig spørsmål som dette å peke på de vesentlige ting. Vi må nå få debatten om disse viktige saker inn på et praktisk plan, å søke og finne fram til retningslinjer som vi kan stå på når det gjelder gjennomføringen av det industrielle demokrati.

Taleren tok opp Sekretariatets innstilling sålydende:

1. I de år som kommer må fagbevegelsen se på gjennomføringen av det industrielle demokrati og dermed større innflytelse for arbeidstakerne som en viktig arbeidsoppgave. Gjennom konkrete framstøt må demokratiet i arbeidslivet gjøres mer levende og åpne et nytt og viktig felt for folkestyret.
2. Foreløpig er ikke spørsmålet så grundig gjennomdrøftet at man kan binde seg til forpliktende, konkrete retningslinjer om på hvilken måte og i hvilken form bedriftsdemokratiet kan gjennomføres. Det må derfor først og fremst tilrettelegges gjennom framskaffelse av materiale for en videre diskusjon om hele problemet.

Sekretariatet får derfor i oppdrag å nedsette et utvalg med det mandat å arbeide videre med spørsmålet, i den forbindelse søke å dra nytte av moderne forskning og vitenskap, innhente materiale fra andre land for derved å skaffe et solid grunnlag for en debatt som kan klarlegge hvilken vei fagbevegelsen bør følge på dette området.

3. Sekretariatet gis fullmakt til ved revisjon av Hovedavtalen og Overenskomsten om produksjonsutvalg å søke å utvide bedriftenes informasjonsplikt og utbygge lønnstakernes innflytelse på den daglige bedriftsledelse og dens disposisjoner, så langt dette er mulig forhandlingsveien.
4. Kongressen henstiller til Sekretariatet i samarbeid med AOF og forbundene å tilrettelegge et utstrakt opplysnings- og skoleringsarbeid i den hensikt å dyktiggjøre tillitsmennene på det spesielle område det industrielle demokrati krever. AOF og forbundene må gjennom økt opplysnings- og rettleidningsvirksomhet også ta sikte på at lønnstakerne i større grad enn hva tilfelle er, nytter de muligheter fagbevegelsen allerede har gjennom Hovedavtalen og Overenskomst om produksjonsutvalg.
5. Kongressen er videre av den mening at lønnstakernes innflytelse i de offentlige og halvoffentlige bedrifter så vel som kooperasjonen, må styrkes, slik at det gradvis kan være retningsskapende også for det private næringsliv.
6. Kongressen henstiller til Regjeringen å overveie på hvilken måte samfunnet kan gripe inn dersom store verdier i privat eie blir vanskeligjett, og en bedrift blir forvaltet på en slik måte at det går ut over de ansatte og de samfunnsmessige interesser.

Debatten:

Josef Larsson: Når innstillingen om nye lønnsystemer i industrien er utdelt til kongressdeltakerne må jeg få lov til å gjøre merksam på at det er en feil når det står at det er et enstemmig vedtak det som står på side 87. Jeg foreslo ved konferansen hvor vi drøftet denne konklusjon at man skulle få ta inn en merknad etter ordet «mandat». At det skulle settes ned et utvalg «med det mandat å framkomme med forslag og trekke opp retningslinjer med en bestemt frist for det videre arbeid og framstøt som skal gjøres for løsningen av det industrielle demokrati». Det ville jeg gjerne ha inn i den korte konklusjon som står her, men jeg fikk ikke det til, men forutsetningen var selvsagt at det skulle komme med som en dissens i forbindelse med konklusjonen, men det er utelatt. Jeg gjorde også merksam på at jeg var ikke fornøyd med premissene, jeg vil henvise til det som står øverst på side 85, og det er noe jeg mener man straks bør gå i gang med for å bringe på det rene hvordan Arbeidsgiverforeningen stiller seg til denne sak, og deretter ta standpunkt til hva man videre skal gjøre. Men jeg ber dere å notere min dissens til konklusjonen.

Arne Klovholt, Jern og Metall, Oslo: Jeg skal be om å få ta opp forslag nr. 388 i dagsordenen.

Når jeg tar opp forslaget er det fordi det må settes fart i en så viktig sak for fagorganisasjonen, for det er jo den som skal bære hovedtyngden for gjennomføringen av det industrielle demokrati. Tillitsmenn og andre må skolerer så snart som mulig for å møte dette når det kommer. Jeg vil også slutte meg til vårt forbundsstyres uttalelse og til Sekretariatets innstilling.

Erland Mikkelsen, Jern og Metall, Oslo: I forbindelse med det industrielle demokrati er det mange arbeidere som spør hva vi mener med det. Personlig vil jeg besvare det slik: De ansatte må i sitt daglige arbeid, uansett yrke og plasering, bli vurdert og respektert som frie mennesker innenfor den rammen av den orden og disiplin som bedriftslivet krever. De må kjenne at de er med på en felles oppgave som gir dem en mulighet til å føle at de yter noe for felleskapet. — Innen en bedrift må det skapes en atmosfære som er preget av samarbeid, gjensidig respekt og toleranse. Slik kan det bare bli om de ansatte får den naturlige rett til å være med på å bestemme over forhold og disposisjoner som angår dem selv og hele felleskapet. Produksjonsutvalg har vært nevnt, og vil sikkert komme inn i bildet, og jeg skal ikke si annet enn at disse gjør sikkert et godt arbeid, men de er tross alt bare rådgivende. — Hovedavtalens § 9 gir adgang til å holde kontaktmøter mellom bedriftens styre og

arbeidernes tillitsmenn. Jeg tror at disse møtene er dårlig planlagt på de forskjellige bedrifter, og det er bedriftsledelsen som må klandres for det. Tillitsmennene får der anledning til å spørre og til å foreslå, men dessverre — resultatene uteblir svært ofte. Det er i disse tilfeller som i så mange andre, det er direktørene som alene bestemmer til slutt. En får ofte følelsen av at disse møtene holdes bare for å dekke bestemmelsen i Hovedavtalen. For de herrer arbeidsgivere er det vel først og fremst produksjonen og utbyttet som interesserer.

Taleren berørte endel spørsmål på arbeidsplassene. Det første vi støter på er arbeidsreglementet som beskytter bedriftsledelsen fullt ut, og disse reglementer er i dag avlegs. Det er forskjellige lønns-systemer i en og samme bedrift, forskjellig arbeidstid, ulike sosiale ytelser. Spørsmålet om medbestemmelsesrett har lenge vært diskutert over hele landet. Tiden må nå være inne til å gjøre et framstøt. Medlemmene på arbeidsplassene venter at denne kongress skal fatte vedtak som skal være et slag i saken. Det å gjennomføre medbestemmelsesrett anser jeg for å være en av de viktigste faglige oppgaver i tiden framover. Vi står midt oppe i en rivende teknisk utvikling og en sterk produksjonsøking. Det skjer en kolossal formuesopphopning av realverdier. Det ser vi som er ansatt på de store bedrifter. Derfor må også arbeiderne og funksjonærene ha innflytelse på de verdier som kapital og arbeidskraft i fellesskap skaper. Det er heller ikke likegyldig for den enkelte og for samfunnet hvordan disse verdier disponeres. Taleren tok så for seg styringsretten når det gjelder personalet. Selv moderne bedriftsledere, som nok er villige til å samarbeide på mange områder, er livende redde selv for den minste sak som kan berøre begrepet styringsretten. I den tiden og i det samfunn vi lever så kreves det mer respekt for menneskeverdet også på arbeidsplassen. Hva det betyr for produksjonen å samarbeide i høyere grad enn nå kan alle selv gjøre seg opp en mening om. Taleren erklærte seg til slutt enig i Sekretariatets innstilling, men med følgende tillegg til punkt 2.

«Det nedsatte utvalg skal i løpet av 2 år ha gjort de nødvendige undersøkelser og hatt den nødvendig debatt, slik at resultatet som fagbevegelsen skal følge i denne sak er klarlagt.»

Daniel Martinsen, Arbeidsmandsforbundet, Finnsnes: Utbyggingen av industrielt demokrati skal skje ved den avtalen vi har om produksjonsutvalg. Avtalen er det vel ikke noe å si på, og den er vel utformet slik som den kan utformes for sin hensikt. Men spørsmålet er likevel: har den virket til sin hensikt? Det har den vel neppe gjort. Det skorter iallfall ikke på vilje fra arbeidernes side

i produksjonsutvalgene, de har gjort hva gjøres kunne. Men når bestemmelsen er slik at den ikke er forpliktende for arbeidsgiveren til å komme med de opplysninger han sitter inne med, så kommer man bare til en viss grense. Motparten vil nok samarbeide på en fortlørlig måte om produksjonsøkning som er til beste for bedriften, men det er mange ting som arbeidsgiveren *ikke* vil gi noen opplysning om og da slutter samarbeidet der. Men det er klart at det er opplysninger som også arbeiderpartens representanter må ha rede på. På hvilken måte skal så dette arbeid drives videre? Jeg tror det ikke er annen vei å komme fram på enn ad lovgivningens vei. I nye bedrifter som er avhengig av konsesjon må det være en betingelse i konsesjonslovgivningen at arbeiderne må ha medbestemmelsesrett i bedriften. Nå er det en avtale på trappene, som vel ennå ikke er trykt, og som skal avløse driftsutvalgene og produksjonsavtalene i statssektoren. Det var ønskelig at den gikk ett skritt videre enn den avtale vi har på dette område i den private sektor. Her må staten vise veien for den private sektor.

Torolf Hoel, Jern og Metall, Oslo: Når vi snakker om industrielt demokrati er det naturlig at vi ser dette i sammenheng med hva produksjonsutvalgene har utrettet. Jeg vil før jeg går nærmere inn på det vise til forslag nr. 386 fra Platearbeidernes forening, Oslo. Det er ved forskjellige anledninger hevdet at vi ikke er modne for de oppgaver som det industrielle demokrati stiller til oss. Jeg mener vi er modne for det. Med det tillitsmannsapparat som fagbevegelsen i dag har, så er vi modne for disse oppgaver, for det å sitte som tillitsmann i dag skal det både erfaring og innsikt til. Og slik er det ellers i samfunnslivet også. Vi vet at det har gått bra med det stortingsflertall og den arbeiderregjering vi har hatt. Vi sa ikke ved det første valg etter krigen: vent til vi har skolert oss først. Det er for tidlig å få et flertall nå! Det ville vært selvsagt. Tillitsmannsapparatet vårt venter å slippe til oppgavene. Produksjonsutvalgene har hatt sin misjon og har det fremdeles. Men de er ikke utbygd på langt nær. Men deltakelsen i produksjonsutvalgene er den første etappen på veien til det industrielle demokrati. Taleren kom med dette forslaget:

«I de tilfelle hvor det oppnåes enighet i produksjonsutvalgene skal dette uten opphør settes ut i livet.»

Jeg vil med dette at LO skal forsøke å få det med i avtalen senest innen utgangen av 1962.

Men selvsagt må det et godt og bredt anlagt skoleringsarbeid til for å dyktiggjøre våre folk.

Finn Andersen, Jern og Metall, Oslo: Når det gjelder det industrielle demokrati vil jeg begynne med å stille et par spørsmål: 1. Vil vi kunne skape et levende industrielt demokrati ved at Stortinget vedtar lover som gir lønnstakerne medbestemmelsesrett? 2. Eller bør det være fagbevegelsen som først og fremst skal gjøre framstøt for å få nye bestemmelser inn i Hovedavtalen? Jeg for min del vil svare ja på begge spørsmål. Siste taler reiste spørsmålet om vi var modne nok, og svarte bekræftende, hvilket jeg også vil gjøre. Men hele fagbevegelsen må gjøre en alvorlig innsats for å få effektivisert dette arbeid. Når det gjelder avtalen om produksjonsutvalg og Hovedavtalen har jeg fra første stund vært veldig skeptisk. Hvis man har med veldig steile arbeidsgivere å gjøre så har ikke den nåværende avtale om produksjonsutvalg noen som helst effektivitet. Jeg er imidlertid optimist. Skal vi oppnå industrielt demokrati tror jeg den rette veien er å følge den jugoslaviske veien, nemlig via arbeiderråd. Vi har diskutert dette en del i Jern og Metall i Oslo, og det bør også diskuteres i LO og andre steder. Taleren konkluderte med å sette fram dette forslaget:

•Ad revisjonen av Hovedavtalen. I det jeg viser til mitt forslag vedrørende revisjon av Hovedavtalen som foreligger i dagsordenen stiller jeg følgende forslag:

1. Det stilles krav om at i saker det kan oppnåes enighet i produksjonsutvalget, skal de settes ut i praksis uten at en behøver å vente på godkjenning av bedriftens administrasjon eller styre.
2. Sekretariatet utarbeider et nærmere motivert framlegg med krav om arbeidernes representasjon i styret og i representantskap.

Ronald Halvorsen, Typografforbundet, Oslo: Jeg vil gjerne streke under i forbindelse med punkt 4 at det ikke ligger noen undervurdering i den faktiske situasjon ute på arbeidsplassene når det gjelder gjennomføringen av det industrielle demokrati. Jeg er av den mening at det ville være forholdsvis lett å gjennomføre det, idet forholdene er lagt til rette for det, men det blir vel den politiske avgjørelse som blir den vanskeligste å få til. Jeg slutter meg også til Mikkelsens forslag om å begrense dette utvalgets arbeid til 2 år. Ellers er det punkt 5 jeg vil si noe om. Taleren siterte punktet og fortsatte: Vi har her i byen et moderne stort, godt trykkeri som heter Aktietrykkeriet. Det trykker en mengde av fagbladene for fagorganisasjonen, de trykker Fri Fagbevegelse, Arbeiderbladet med mer. I personalklubben ved dette trykkeri har arbeiderne hatt representasjon i trykkeriets styre i 40 år inntil de for 3 år siden ved en omorganisering av bedriften ble kastet ut av styret. Vi har siden gjort mange forsøk både på det faglige og politiske plan for å få løst denne sak, men det har ikke vært mulig. Det er meget

uheldig, sett ut fra det psykologiske plan, det som har skjedd i Aktietrykkeriet, og det er klart at dette er mat for Mons for den borgerlige presse, og som skader vår bevegelse. Taleren henstilte til LO's representanter i samarbeidsnemnda å ta opp saken der og få den løst. Statsministeren sa i sin hilsningstale noe sånt som at demokratiet slutter ved fabrikkporten, men det er ham som er formann i Aktietrykkeriets styre, dette ikke være sagt i noen odiøs betydning. Vi i Typografisk forening vil bidra vårt til å få likvidert saken på en verdig måte. Det måtte da kunne gå an å få til en løsning som tilfredstiller begge parter i denne sak. Men la fram for alt ikke saken flyte som den har gjort nå.

Rolf Furuseth, Jern og Metall, Raufoss: Gjennomføringen av det industrielle demokrati er en av de viktigste oppgaver norsk arbeiderbevegelse har i vårt land. Men jeg tror ikke det er så lett å gjennomføre det ad lovveien som mange tror. Taleren fortalte fra sin bedrift (Raufoss Ammunisjonsfabrikker) hvor fagforeningen har valte representanter i styret både fra funksjonærer og arbeidere. Spørsmålet vi må stille oss er: Er vi villig til å ta det ansvar som det medfører å ha medbestemmelsesrett i bedriftens styre og representantskap? Gjennom fagbevegelsen kan vi fremme våre forslag når det gjelder det lønnsmessige, men skal vi være med å bestemme i en sak som i første omgang kanskje syns å gå arbeidstakerne i mot, men som på lengre sikt er en fordel, da stilles det stort krav til den som skal være arbeidernes representant i styret, være med å ta slike avgjørelser. Det er to måter å praktisere dette med medbestemmelsesretten på når det gjelder våre representanter i styret.

Den første er å la vedkommende stå alene uten noen som helst støtte fra fagorganisasjonen eller sine arbeidskamerater, og da kommer man inn på det man snakker så ofte om, begrepet gisler. Det andre punkt er, og det er selvsagt det riktige, at fagbevegelsen gir sine folk all den hjelp og støtte som de trenger for å gjennomføre sin oppgave i bedriftens styre. Men det må dyktige folk til for å kunne hevde seg og klare sin oppgave på en tilfredsstillende måte. Derfor er det av den største betydning at vedkommende representant får følelsen av å ha støtte i sin fagforening, gjerne diskuteresakene både på forhånd og etter at styremøte er ferdig. Jeg vil sterkt understreke det som er pekt på her, nemlig at det må skolering til for å tre inn i slike verv. Det er lett å si at vi skal ha medbestemmelsesrett, men det er vanskeligere å praktisere det. Våre folk må derfor være i besittelse av både kunnskaper, freidighet og mot. Av stor viktighet for gjennomføringen av et industrielt demokrati er det også at det er et samarbeid og forståelse mellom bedriftens tekniske ledelse og tillitsmannsapparatet og/eller våre

valte representanter i styret og utvalg. Det er vel og bra med en god og solid teknisk og merkantil utdanning, men det som står tilbake å ønske er de mer almenmenneskelige problemer, at man forstår å behandle mennesker, det er trass i alt det viktigste på en arbeidsplass. På våre tekniske skoler, høyskoler m. v. burde dette med anvendt psykologi, altså behandlingen av mennesker inngå som et uunnværlig ledd i undervisningen.

Det er nå engang så ved en bedrift at det å ha forståelsen av at en betyr noe, at en blir tatt hensyn til, er tross alt ting som er av uvurderlig betydning for en arbeidstaker. Alle disse faktorer vil sammenlagt bidra til en høyere produksjon, bedre forståelse og samarbeid på en arbeidsplass. Taleren konkluderte med å anbefale Sekretariatets innstilling i denne sak.

Dirigenten leste opp følgende forslag fra Einar Carlsson, Papirindustriarbeiderforbundet, Buskerud:

«Når det er full enighet i produksjonsutvalget skal bedriftens representant uten videre ved neste møte si fra hvorfor vedtaket ikke er fulgt.»

Dirigenten: Vi har to forslag tidligere som tangerer både Hovedavtalens § 9 og produksjonsavtalen. Dette skal jo behandles av redaksjonskomiteén for så vidt hver for seg, og når det gjelder forslagene her foreslår dirigentene at også de går dit, da de ikke kommer direkte inn på det industrielle demokrati og den uttalelsen som Sekretariatet har foreslått. Dirigentenes oppfatning tiltrådt.

Egon Geelmuyden, Jern og Metall, Kristiansand: Jeg vil henstille til LO at de strammer opp arbeidsgiverne når det gjelder å overholde avtalen om produksjonsutvalg. På Sørlandet er det en rekke bedrifter hvor arbeidsgiverne ikke vil samarbeide, ikke mer enn akkurat så vidt det dekkes av avtalen. Taleren erklærte seg for øvrig enig i Sekretariatets innstilling punkt 1 og 2, men punkt 3 bare delvis. Jeg er ikke enig i man skal gjennomføre medbestemmelsesrett ved lov. Det eneste rette er å få det til ad forhandlingsveien på det faglige plan for å få det satt ut i livet. Derimot er jeg fullt ut enig i punkt 4 som omtaler nødvendigheten av skoling. Taleren nevnte punkt 6 som særdeles viktig. Det er jo for galt at det i et arbeiderstyrt land som Norge skal være bedrifter som ikke styres ordentlig, som kjører i grøfta og så skal arbeidstakerne og deres familier lide for det i form av ledighet. Her bør bransjerådet i vedkommende industrigren få slike fullmakter at de må kunne ta fra de folkene bedriften og sette den i gang på det offentliges vegne.

Olav Østerud, Bekleddningsarbeiderforbundet, Hedmark: På den arbeidsplass jeg er fra har vi forsøkt å praktisere § 9 i Hoved-

avtalen som den er utformet og slik som den skal praktiseres. Nevnte paragraf gir oss en viss medbestemmelsesrett i bedriftens ledelse. Men der hvor man oppnår en rettighet får man samtidig også et ansvar, og slik som § 9 er utformet i dag så er det et skritt i den riktige retning. Så lenge våre tillitsmenn kan kreve sin rett uten samtidig å måtte innrømme at de også har ansvar så må det være noe av det ideelle. Men velger man våre tillitsmenn inn i styre og representantskap i en bedrift må de gis en inngående informasjon om bedriftens stilling på de forskjellige områder. Men disse representanter kan ikke overfor sine arbeidskamerater røpe ting som er av fortrolig eller hemmelig art i bedriftens interesse. Men det er ofte vanskelig å få de opplysninger av bedriften som er av interesse for å vurdere situasjonen på forskjellige områder.

Finn Andersen var i sitt innlegg inne på den jugoslaviske formen å gjennomføre det på, gjennom arbeiderrådene. Men vi har intet å lære av øst-europeerne når det gjelder demokrati, ikke noen som helst form for demokrati.

De løser sakene med autoritære midler, noe vi som demokrater ikke kan være med på.

Gjennomføringen av industrielt demokrati er et av de største mål arbeiderbevegelsen i vårt land har å kjempe for. Men vi kan også ellers gjøre mye i det daglige arbeid hvis vi bare setter noe inn på at de avtaler som er underskrevet skal respekteres. Men det står til oss selv å påse det, såframt vår motpart forsøker seg på å omgå eller unngå bestemmelsene. Taleren konkluderte med å anbefale Sekretariatets innstilling.

Wilh. Thoresen, Kjemisk Industriarbeiderforbund, Slemmestad: Jeg skal bare kort komme inn på et par punkter. Det gjelder først representasjon i styrer og representantskap. Det kunne vært interessant om de som har erfaringer for det hadde nevnt noe om erfaringene fra deltakelsen i disse, for det har vært litt av hvert å høre om det. Blant annet har det vært nevnt at det har vært en kamp om å få disse styrejobbene av økonomiske grunner. Når det gjelder produksjonsutvalgenes status er jeg enig med foregående taler at skal man ha en viss medbestemmelsesrett så følger det også et stort ansvar med det. Vi tillitsmenn vet at i lønsspørsmål og alminnelige arbeidsforhold må en av og til ta standpunkter som virker upopulære på våre arbeidskamerater i øyeblikket, slikt tror jeg det også kommer til å bli med produksjonsutvalgene. Det er nokså naturlig. Jeg vil si meg 100 prosent enig med punkt 6 i innstillingen. Hadde det som er gitt uttrykk for der vært en realitet

og gjort gjeldende den gang sementavtalen ble opprettet så hadde f. eks. ikke den bedrift jeg arbeider i vært i den situasjon den er i dag.

Dirigenten: Klokken er nå 13.00 og møtet er hevet.
Formiddagsmøtet slutt.

Ettermiddagsmøtet 1. juni

Dirigent: Johan Støa.

Sekretærer: Else Ørbæk og Bjarne Dahlberg.

Protokollen for formiddagsmøtet ble opplest av sekretæren Else Ørbæk og ble enstemmig godkjent.

Kongressen fortsatte så behandlingen av

dagsordenens punkt 6.

H. Skjeseth, Jern og Metall, Oslo: Vi jern- og metallarbeidere anser dette for en meget stor sak, men det gjør vel de øvrige organiserte også. Stort sett kan jeg for min del si meg enig i de fleste av de betraktninger som innlederen gjorde gjeldende. Jeg er enig med de som mener at vi må bygge på de tillitsmannsinstitusjoner vi har med henblikk på å få til avtaleformer for gjennomføringen av industrielt demokrati. Jeg vil i denne forbindelse få anbefale forslag nr. 388 fra Bilarbeidernes forening Oslo. Finn Andersens forslag bryter litt med prinsippet at vi skal satse på tillitsmannsutvalget. Jeg er også enig med de som peker på nødvendigheten av et utstrakt skoleringsarbeid, som det blant annet er pekt på i forslag 393. Vi må med en gang få satt i gang et skoleringssenter for å dyktiggjøre våre tillitsmenn til å kunne delta i dette arbeid. Taleren ville ellers anbefale Sekretariatets innstilling som meget brukbar og pekte spesielt på viktigheten av å gjennomføre det som var pekt på i punkt 6 i forslaget, å gripe inn mot uansvarlig bedriftsledelse.

Hadde det vært gjort på et tidligere tidspunkt, f. eks. i skotøyindustrien, hadde det kanskje sett annerledes ut. Det ville virke mer skremmende på arbeidsgiverne hvis det var en lov i bakhanda som de visste ville bli nyttet i tilfelle hvor man anser bedrifter skjødsløst ledet.

Dirigenten refererte et forslag fra Rolf Brauer, sålydende:

«Kongressen henstiller til Sekretariatet å vurdere og eventuelt framkomme med forslag til Regjeringen om på hvilken måte samfunnet skal gripe inn når store verdier blir vanskjøttet og en bedrift blir forvaltet på en slik måte at det går ut over de ansatte og samfunnets interesser.»

Dirigenten foreslo samtlige framsatte forslag oversendt det nye sekretariat til vurdering når debatten er avsluttet.

Leif Haraldseth, Jernbaneforbundet, Drammen: Vi må vel erkjenne at denne saken har vært mest behandlet på det politiske plan. På DNA's program 1954/57 ble det for alvor tatt opp og har senere kommet på programmet. Programformuleringen har imidlertid fått noe svakere formulering med årene. En kan nesten si at det er foretatt en politisk dypfrysning av begrepet industrielt demokrati. Taleren støttet seg i denne sammenheng til en uttalelse av sekretær Nordskog i DNA. Og Haakon Lie sier i et foredrag blant annet at «partiet har villet gjennomføre medbestemmelsesrett, men fagbevegelsen har satt seg imot». Det er trist for mange tillitsmenn å bli konfrontert med slike uttalelser, men ennå tristere er det at Lie faktisk har bakgrunn for sin uttalelse. Fagbevegelsen har faktisk ofret dette viktige problem så alt for liten oppmerksomhet. Den avholdte sammenkomst på Granvollen er faktisk den eneste sammenkomst på et noe høyere faglig plan hvor spørsmålet overhodet er diskutert. En av årsakene til det må være at tillitsmennene til daglig er utsatt for en stor belastning med hensyn til andre gjøremål. Vi har så mye å gjøre med de daglige problemer at vi glemmer perspektivene.

Taleren polemiserer mot Alf Andersens uttalelse om at det å gi produksjonsutvalgene mer makt er det samme som dets død. Jeg kjenner ikke så mye til utvalgene i den private sektor, derimot er jeg atskillig mer kjent med driftsutvalgsvirksomheten i den statlige sektor, og jeg går ut fra at Andersen for ettertiden bør slå fast at han med produksjonsutvalg ikke også mener våre driftsutvalg. Vi har hatt våre offentlige driftsutvalg nå i 15 år, jeg har vært medlem av ett av dem i 15 år og fått en viss erfaring. Nå vil vi gjerne noe mer, og det kan vi få til gjennom våre driftsutvalg. Taleren konkluderte med å anbefale Sekretariatets innstilling, men ville med det samme beklage at ikke saken har gått fortere enn den har gjort.

Kaare Pehrson, Sekretariatet: I 1959 hadde Papirindustriarbeiderforbundet en konkret sak som vi mente i høy grad var et inngrep i arbeidernes rettigheter på arbeidsplassen: med andre ord misbruk av bedriftsledelsens styringsrett. Saken var oppe på vårt landsmøte og det munnet ut i at vi sendte en henstilling til Regjeringen om å være oppmerksom på disse forhold og om mulig å få inn i lovverket bestemmelser som kunne gardere en mot slik opp-treden. Når vi har fremmet forslag for denne kongress så var vi selvsagt klar over at det problem vi nå diskuterer ville komme til å få en ganske bred plass på Kongressen. Vårt forslag tar sikte på å

nå fram til de bedrifter hvor det er tendenser til å underkjenne arbeidernes medbestemmelsesrett. Vi er klar over at vi nok har begrenset arbeidsgivernes styringsrett både i lovgivningen og gjennom tariffavtalene. Men de er av den art og karakter at hvis ikke arbeidsgivere ønsker noe slikt samarbeid er det store muligheter til å overse dette. Med den bredde og det opplegg som denne sak har fått både fra Sekretariatets og Kongressens side, mener vi at vi har fått full dekning for det forslag vi reiste. Vi trekker det tilbake og går inn for Sekretariatets innstilling.

Mauritz Østhaug, Kjemisk Industriarbeiderforbund, Oslo: Dette er ikke noe nytt spørsmål. De fleste fagforeninger og vel også de fleste arbeidsplasser har beskjefet seg med det i lengre tid. Vår forening har hatt det til behandling på en rekke kurs og diskutert det. Jeg tror i likhet med Andersen at vi ikke får noe mer fart i produksjonsutvalgenes virke ved lovgivning. Vi må derimot forsøke å få den annen tariffpart med på å få produksjonsutvalgsavtalen så god som mulig, men at det er en avtale mellom partene har vi større utbytte av enn hvor begge parter blir «diktert» og da vil det også bli vanskelig å komme fram ved forhandlinger på faglig grunnlag senere. Det er nevnt dette med skoloring nokså mye. Men dette kan vel også overdrives. Behøver man å ha hvert eneste medlem i et styre akademisk utdannet. Kan det ikke tenkes en sammensetning av folk med teknisk kunnskap og sunt folkevevt. Vi løser imidlertid ikke problemet industrielt demokrati med å få en viss medbestemmelsesrett i form av medlemmer i bedriftenes styrever. Vi må ta utgangspunktet i det gode samarbeid som må skje mellom den daglige ledelse på bedriften og arbeiderne. Det er utgangspunktet for det vi mener med industrielt demokrati. For å komme fram til et brukbart resultat, må man begynne nedenfra. Man kan få valt våre folk inn i styrene, det er så, men det er nå trass i alt innenfor bedriftens fire vegger at det industrielle demokrati skal praktiseres. Det er vel for optimistisk å tro at vi kan gjennomføre en så stor sak på 0,5, men vi er vel kommet et stykke på vei når vi vedtar Sekretariatets innstilling i den foreliggende sak.

Willy Davidsen, Kommuneforbundet, Bergen: Jeg er glad for at Sekretariatet har lagt så stor vekt på en så vesentlig sak som denne som er en av de største saker på denne Kongressen. Det må vel kunne sies at denne kongress har såpass tyngde at den kan bryte en bresje i den mur som er skapt omkring dette problemet rundt om i kommunene hvor saken er lagt på is. Denne sak gir også perspektiver framover, og gir utsyn utover det slitet vi til daglig er opptatt med på arbeidsplassene. Dette spørsmål vil det også bli kamp om på det politiske plan. Vi merker det nå f. eks. i de

kommunale driftsutvalg. En alminnelig ansatt kommunal funksjonær, en etatsjef f. eks., legger alle de hindringer han kan i veien for at f. eks. driftsutvalgene skal bli effektive. Det samme vil komme til å skje, i enda sterkere grad, i de store bedriftsvise sammenslutninger. Man er i dag nødt til å bøye seg for bedriftenes produksjonsplanlegging som jo bygger på mer profitt, mens vi ved å gjennomføre det industrielle demokrati i langt høyere grad kan være med på å bestemme vår egen levestandard. Jeg er glad for at vi i dag er kommet så langt at vi legger et godt grunnlag for den framtidige politiske og økonomiske utvikling.

J o h n H a u g, Kjemisk Industriarbeiderforbund, Rjukan: Siden krigens slutt har jeg vært medlem av produksjonsutvalget ved Rjukan Salpeterfabrikker. Jeg har kommet til den oppfatning at vi ikke uten videre kan framsette krav om medbestemmelsesrett. Et produksjonsutvalg avhenger helt av hvilke folk man setter dit. Er ikke medlemmer i disse utvalg kompetente, kan de ikke drive fram sine tanker og idéer, så er produksjonsutvalgene intet verd. Vi har kommet så langt ved Norsk Hydro at vi har fått med forbundets formann som styremedlem i selskapet, og vi har fått en av arbeiderne med i representantskapet. Men de har ingen som helst mening om hva som foregår på de forskjellige arbeidsplasser. De er bare med på å bestemmer andre ting, om de store linjer, om utvidelser av bedriften osv. Da er noen av våre folk med og for det har de sin betaling.

Jeg vet at det i de forskjellige Hydrobedrifter er et ingeniørmøte en gang i uka, og her legges opp alt som skal foregå i bedriften, og her regnet vi med at vår representant skulle være til stede. Men skal vi bli satt inn i sakene og dyktiggjøre oss så må vi være til stede ved konferanser som behandler arbeidets gang og annet av interesse, så vi vet hva som foregår, og kanskje kan arbeidernes representanter gi sitt besyv med.

G u d m u n d G j e n g a a r, Arbeidsmandsforbundet, Malm: Uttrykket industrielt demokrati er vanskelig å definere. Jeg legger imidlertid det i uttrykket at vi arbeidere på enhver arbeidsplass blir ansett som likeverdige både som menneske og som et ledd i produksjonen. For det andre bør vi være medansvarlig for det arbeid som skal legges opp på bedriften, ikke bare på den arbeidsplass han er på, men for hele bedriften. Vi har hatt en utvidelse i Hovedavtalens § 9. Men jeg vil stille et spørsmålstegn ved den «forbedring» vi har fått i Hovedavtalen. NAF stilte jo sin betingelse for at denne utvidelse av Hovedavtalen skulle komme i stand. Nemlig den betingelse at spørsmålet om arbeiderrepresentasjon ikke skulle tas opp ad lovveien så lenge denne bestemmelsen fantes i Hovedavtalen.

Det er reist kritikk mot Arbeiderpartiet for at vi ikke er kommet lengre med det industrielle demokrati enn vi har. Er denne kritikken berettiget, når det er LO som har gått med på det forbehold som NAF der tok og dermed faktisk stanset medbestemmelsesretten, for å nytte det uttrykket. I og med denne konsesjon fra LO' side, så må en spørre seg selv om ikke man faktisk har gått med på at den måten bedriftslivet er bygd opp på skal være slik i framtiden som det er i dag. Forbeholdet NAF har tatt gjelder nemlig ikke bare arbeiderrepresentasjon i styrene, men de er også redd for en omveltning i eiendomsforholdet til bedriftene. Men man kommer ikke fram til et industrielt demokrati uten gjennom medbestemmelsesretten, men det er jo ikke det samme som eiendomsforhold. Spørsmålet er om vi skal gå lovveien for å få gjennomført medbestemmelsesrett. Går vi den vei så sier selvsagt NAF opp den nye bestemmelsen som er kommet i Hovedavtalens § 9. Da kommer et spørsmål som melder seg i samme forbindelse, det er statens bedrifter og forholdet til NAF. Hvis de var revet løs fra NAF så kunne jo de være retningsvisende ved et industrielt demokrati uten å skade de andre bedrifters arbeidere og deres fordeler av bestemmelsen i § 9 i dag. Ved den bedrift jeg arbeider er det et oppnevnt styre av departementet, og der har vi blant andre en stortingsmann fra vårt fylke som skal representere arbeiderne. Vi snakker om skolering. Jeg vet ikke hva for noen annen bakgrunn bedriftsledere, styremedlemmer, stortingsmenn og forbundstillsmenn har enn vi som er på arbeidsplassen. Jeg sikter da her selvsagt til den bedriftsmessige skolering. Det er klart at en arbeider som står på vedkommende arbeidsplass og kjenner arbeidsprosessen har mye større anledning til å legge fram sakene for sine arbeidskamerater enn hvilken som helst som blir valt inn der. Men det er av overordentlig stor betydning at dette viktige spørsmål blir drøftet på denne kongress, for det vil før eller siden måtte tvinges fram en avgjørelse.

F i n n A n d e r s e n : Det var en taler som tok fatt i meg for det jeg nevnte om arbeiderrådene i Jugoslavia. Jeg har ikke sagt at vi skal slavisk følge den veien de følger der, men jeg bare sa at vi bør også ta opp det de holder på med i nevnte land til vurdering og analyse når vi drøfter denne sak.

Når det gjelder det skoleringssettet og opplæringa som en del talere har vært inne på, mener jeg at det er en sak som må tas opp straks, ikke bare for å skolere tillitsmenn og de som i dag skal inn i dette arbeid, men også for å skape et miljø for å aktivisere den arbeiderungdom som skal inn i bedriftslivet. Selv om dirigenten sa at de innsendte forslag vil bli sendt redaksjonskomitéen vil jeg

ta opp forslag på side 186 nr. 387 fra Mekanikernes forening, Oslo, likeledes Jern- og Metalls forbundsstyres forslag nr. 393.

Dirigenten: Jeg gjør oppmerksom på at strek er satt.

Elias Ulvestad, Sjømannsforbundet, Alesund: Det var noen ord om punkt 6 i Sekretariatets innstilling og betydningen av den Vi som representerer prosentfiskerne og mannskapene i den havgående fiskeflåte og som er tilsluttet Sjømannsforbundet har fått erfare at det innenfor vår sektor er en rekke tilfelle hvor verdier i privat eie er blitt vanskjøttet og er til skade, først og fremst for de som skal ha sitt levebrød innen næringen, og dermed for samfunnet som helhet. Jeg sikter til dem som gjennom Statens Fiskarbank utlånspolitikk har fått lån til større båter uten å være kvalifisert til å drive disse på en forsvarlig økonomisk måte. Det gjelder i dag sysselsettinga for om lag 8000 fiskere som er organisert i Sjømannsforbundet. Disse fiskere har gjennom sin organisasjon framtvunget representasjonsrett i en rekke av fiskernes økonomiske organisasjoner, såsom Noregs Sildesalgslag, Norges Råfisklag m. v. Taleren pekte på at det var på et viktig område vi har stått maktesløse og det er når det gjelder representasjon i det viktigste ledd i næringen, nemlig Statens Fiskarbank hovedstyre og denne banks avdelingsstyrer i Tromsø og Alesund. I disse styrer fins det ikke en fagorganisert, altså tilsluttet LO. Jeg går ut fra at punkt 6 i forslaget blir vedtatt og at Sekretariatet gjøres oppmerksom på det jeg her har nevnt, og tar saken opp, eventuelt gjennom samarbeidsnemda mellom LO og DNA.

Harald Johnsen, Bygningsindustriarbeiderforbundet, Bangsund: Det kan vel ikke herske tvil om hva vi vil og mener med industrielt demokrati. Men derimot kan det vel herske tvil om på hvilken måte det skal gjennomføres. Jeg har vært inne på om det kunne gå an å få forandret produksjonsutvalgsavtalen. At utvalgene får en begrenset bestemmelsesrett eller myndighet som f. eks. gir dem anledning til å gripe inn i den daglige ledelse på arbeidsplassen når det gjelder produksjonen, rasjonalisering og liknende. Det er før nevnt her at det er bedrifter som er kjørt i grøfta av ledelsen, og atter andre er på god vei til det. Selv arbeider jeg i en såkalt familiebedrift, en nokså sterk sådan, men jeg vil ikke påstå at den blir ledet tilfredsstillende. Som tillitsmenn har vi kanskje vår fulle rett til å påtale f. eks. at en arbeidsleder ikke gjør sitt arbeid slik som det bør gjøres. Men etter de bestemmelser vi har i dag er det ganske lett for en arbeidsformann å trakassere en arbeider. Taleren berørte så et annet spørsmål som han rett som det er får høre, kanskje i første rekke fra arbeidskamerater: hvorfor gjennomfører man ikke det industrielle demokrati ved de statlige bedrif-

ter? Jeg vil henstille til Sekretariatet om det er mulig å få forandret loven om produksjonsutvalg dit at de gis en begrenset adgang til å få en bestemmende myndighet, men jeg tror vi skal være forsiktige med å blande oss inn i det økonomiske i hvert fall i første omgang, for til det trengs det skolerte folk.

H. B a k k a n e, Politiforbundet: Industrielt demokrati sett i snever forstand peker vel egentlig ikke hen på den ene statsforvaltningen. Men tar man ordet i en utvidet definisjon så blir det vel en større adgang til medbestemmelsesrett eller beslutningsrett i den tekniske og økonomiske drift har programposten i høy grad interesse innenfor den sentrale forvaltning, departementene. Jeg vil feste oppmerksomheten en del ved denne viktige siden av vårt samfunnsliv når det gjelder det videre arbeid med denne sak innen LO's administrasjon. Siden vi har representanter til stede fra Regjeringen her, vil jeg peke på betydningen av, og gjerne oppfordre til større romslighet fra departementenes side, og det adresserer seg i første rekke til departementssjefene, når det gjelder å ta tjenestemennene med på råd og i større utstrekning enn hittil drøfte saker utover den ramme lovgivningen fastsetter for forhandlinger som gjelder lønns- og arbeidsvilkår alene. Men jeg vil gjerne yte den rettferdighet at det har skjedd store framskritt innen enkelte grener av statsadministrasjonen, men det hindrer ikke at det står meget igjen. Vi står overfor omfattende rasjonaliserings tiltak innenfor de forskjellige grener av statsadministrasjonen. Det vil i høy grad avhenge av om man får tjenestemennene med på disse tiltakene om rasjonaliseringstiltakene vil føre til den ønskede effektivisering innenfor statsapparatet. På bakgrunn av den økede innflytelse som statsforvaltningen vil få i den videre utbygging av samfunnet vårt, vil dette bety overordentlig meget. Staten har gått foran når det gjelder å lovfeste forhandlingsrett for dens tjenestemenn. Det vil derfor være naturlig om staten også går foran når det gjelder å vise veien for et utvidet samarbeid og ta tjenestemennene og deres organisasjoner med på råd. Jeg tror at man for framtiden i departementene bør være mindre opptatt av å fortolke, og hevde hardkokte synspunkter om statens styringsrett slik som er tilfelle i dag. Det er en utpreget tendens til, iallfall i enkelte departementer, at man avviser samarbeid med det argument at man går statens styringsrett for nær. Jeg er overbevist om at veien til større effektivitet innen statens forskjellige grener går gjennom økt samarbeid. Taleren nevnte som et godt eksempel på et forum hvor organisasjonene burde ha et ord med i laget, det er møtene med de lokale administrasjonssjefer innen den etat jeg representerer, nemlig politimestermøtene. Det ville ikke krenke deres høyerverdighet om

organisasjonens tillitsmenn fikk plass i det forum. Taleren konkluderte med å anbefale Sekretariatets forslag.

Even Flatreit, Jernbaneforbundet, Trondheim: Det er nok så naturlig at denne sak vekker stor oppmerksomhet for de som arbeider i den private industri, for denne sak vil i tiden framover melde seg med enda større styrke. Vi opplever jo at bedrifter på kort varsel kaster sine folk på gata. Det gjør at vi må sette det som en betingelse at arbeidsfolket må få større innflytelse på og kontroll med næringslivet. Vi må også gjøre regning med at den tekniske utvikling ikke bare fortsetter, men får et ekstra sprang i utviklingen. Jeg sikter her til automasjon som arbeiderbevegelsen enda har beskjeftiget seg lite med. Men ved denne blir enda mer makt konsentrert i enkelte hender, og så mye mer problemer blir overlatt til samfunnet, og det vil føre til at samfunnet i langt større grad enn hittil blir sterkere engasjert, ikke bare med selve medbestemmelsesretten, men gripe enda dypere, kanskje inn på selve eiendomsretten. En annen sak som vil få innvirkning er de nye markedsdannelser som vi nå er vitne til. Det vil vel føre til at iallfall en del av våre bedrifter ikke klarer å hevde seg i konkurransen. Vi må regne med at det oppstår nye bedrifter av stort format, og med den store makt som storbedrifter ofte får. Jeg tror at begge de to nevnte ting, medbestemmelsesretten og det industrielle demokrati, må skyves langt sterkere i forgrunnen enn hittil.

Jeg tilhører den statlige sektor i næringslivet, hvor vi i lengre tid har hatt en medbestemmelsesrett som arbeiderne i det private næringsliv forsøker å tilkjempe seg. Jeg syns dog at det fra enkelte hold er gjort litt for mye til et utdannelsesspørsmål, til et akademisk spørsmål. Jeg er helt ut enig i at man må ha skolerte folk så de på best mulig måte kan vareta de oppgaver de er satt til, men en må ikke overvurdere det heller. I statssektoren hvor personalet er med fra øverst til nederst og på mange områder har medbestemmelsesrett, helt opp til toppledelsen, er det min erfaring at personalet i de organer det gjelder ikke er noe underlegne. De har hevdet seg meget godt. Jeg tror f. eks. at rasjonaliseringsplanen ved jernbanene ikke hadde vært mulig uten at personalet hadde hatt den innflytelse som de har.

Det er klart at vi skal skolere oss, men jeg tror at det som blir problemet når vi skal ha mer innflytelse, blir nok kampen vi er nødt til å ta med arbeidsgiverne når det gjelder å sikre oss denne retten. Vi kan ikke vente å være fullt skolerte og modne for oppgaven når vi skal begynne, men det blir vi under utviklings

gang, og etter hvert som erfaringene kommer. Men modningsprosessen kommer i gang bare vi tar fatt.

Olav Østerud: Også vi ute i periferien følger ganske godt med tidens spørsmål, det gjelder også dette med industrielt demokrati. I mitt forrige innlegg forsøkte jeg å peke på noen av de erfaringer vi hadde på det sted jeg arbeider.

Alf Andersen: Jeg vil først takke for de innlegg som har vært i denne debatt, og de beviser at det er veldig interesse for dette problemet. Men jeg vil også si at debatten ikke har gått akkurat i den retning jeg hadde forsøkt å legge den opp til. Jeg vet ikke hva årsaken er til det, men jeg skulle vel ikke ta mye feil at vi alle er interessert i å løse dette problem, men det er ingen som på det nåværende tidspunkt kan gi en klar anvisning på hvordan det skal løses. Jeg reiste to bestemte spørsmål som jeg forsøkte å gi uttrykk for: definisjonen av det industrielle demokrati og hva det er vi egentlig ønsker og vil. Det annet var: på hvilken måte skal vi så gjennomføre dette, hva er det vi kan sjalte ut av bildet allerede på det nåværende tidspunkt som er ugjennomførlig. Dette spørsmål er først blitt aktualisert i løpet av de to siste år. Og det er vel forklaringen på at de øverste instanser i fagorganisasjonen ikke har diskutert dette spørsmål i den utstrekning som ønskelig kunne vært.

Det er kommet forslag blant annet om at fristen for den komitéen som skal nedsettes skal være to år, for allerede nå å binde komitéen til å komme fram til et resultat. Men i denne forbindelse må jeg få lov å spørre denne kongress: hvem er det som skal fatte vedtak? Hvem er det som skal knesette de prinsipper og de retningslinjer som norsk fagbevegelse skal følge i dette spørsmål? Er det komitéen eller Sekretariatet? Jeg trodde at når det skal fattes konkrete vedtak om på hvilken måte det industrielle demokrati skal gjennomføres, så måtte det være fagbevegelsens høyeste myndighet, Kongressen, som gjorde det. Kan noen annen instans gjøre det? Hvis så er tilfelle må jo denne kongress bemyndige ett eller annet forum. Jeg har hele tiden gått ut fra at det nå skal settes full fart i arbeidet. Komitéen skulle komme i gang, innsamle materiale, sette i gang opplysningsarbeid på bakgrunn av det materiale som fins og trekke opp positive retningslinjer som forelegges en kongress til behandling og vedtakelse.

Det er jo stort sett gitt tilslutning til Sekretariatets innstilling med opptakelse av visse forslag som jeg ikke skal gå inn på. Det har i debatten blant annet vært nevnt dette med skoleringscenter. Vi har imidlertid ikke berørt det spørsmålet i innstillingen, og hvorfor? Fordi vi har sentret. Vi har Arbeidernes Opplysningsforbund, og

vi har våre skoler. Det vi trenger er materiale og pensum. Det er i debatten hevdet en rekke ting som det kunne vært interessant å komme inn på, men det vil føre for langt. Jeg vil bare gi den opplysning for så vidt det gjelder det Roald Halvorsen var inne på når det gjelder Aktietrykkeriet. Det høres jo temmelig drastisk ut det han nevnte, og jeg må medgi at jeg ikke kjenner hele bakgrunnen for det han nevnte, men jeg kan iallfall opplyse såpass at årsaken til det hele var en omorganisering. Dernest har jeg fått fullmakt til å opplyse at saken er tatt opp til ny behandling for en tid siden, og vil forhåpentlig få en lykkelig løsning.

Det kunne være fristende å komme litt inn på produksjonsutvalgene. Men på to kongresser, både i 1953 og 1957, har jeg selv holdt foredrag om produksjonsutvalgene, og det er vel ingen grunn til å gjenta det som er sagt. Men jeg fastholder min uttalelse om at hvis produksjonsutvalgene skal gis bestemmende myndighet ved lov, så er det produksjonsutvalgenes død. Hva er nemlig det faktiske forhold? Produksjonsutvalgene er instituert som et samarbeidsorgan gjennom en samarbeidsavtale. Og derfor har jeg også stilt problemet slik: Skal vi gjennomføre det industrielle demokrati og diskutere oss fram til på hvilken måte det skal skje, gjennom lov kanskje i løpet av forholdsvis rimelig tid, så må vi være klar over at en rekke av de framstøt vi har gjort på samarbeidsplanet med den annen part vil være i fare. Det er ganske klart også at det er ikke Norsk Arbeidsgiverforening som bestemmer her i hvilken takt vi skal gjennomføre det industrielle demokrati, eller om hvorvidt vi skal gjøre det. Jeg vil også rette en misforståelse i denne forbindelse. Det ble referert at NAF hadde tatt forbehold blant annet i 1957 når det gjaldt Hovedavtalens § 9. Det er riktig. Men det forbeholdet må ikke misforstås. Det som skjedde var at da NAF tok forbehold om at *hvis* det ble gjennomført endringer i lovgivningen med representasjon i bedriftenes ledelse, innenfor NAF's bedrifter, så vil NAF ta tilbake den tilslutning de har gitt til Hovedavtalens § 9. I sitt svar sier LO følgende:

«Vi har forstått det slik at dersom denne forutsetning brister skal hovedorganisasjonene ta opp igjen forhandlinger med utgangspunkt i Hovedavtalen slik den lød før endringen». Det vil si det samme som at det er ikke NAF som i henhold til avtalen her har bundet oss til ikke å foreta oss noe. Vi skal være klar over konsekvensene den dag vi eventuelt går loveien. Jeg skal ikke befatte meg mer med produksjonsutvalgene. Jeg kommer igjen litt tilbake til skolingsspørsmålet. Det skal gjelde både fra toppen og ned. Det gjelder ikke bare for de på arbeidsplassen. For problemet er så innfløkt at noen hver av oss trenger å skolerer.

Til slutt noen ord om de uttalelser som er falt for så vidt det gjelder den politiske bevegelses program og fagbevegelsens stilling. Bakgrunnen er vel at når partiets program 1954/57 fikk den konkrete form stilte man seg spørsmålet: er det mulig å gjennomføre dette på det nåværende tidspunkt? Vi diskuterte problemene både med partikomiteén og den offentlige komité. Så ble ballen sparket over til forhandlingsplanet mellom NAF og LO. Vi kom fram til § 9 som Kongressen i 1957 godkjente. I dette måtte man legge at på dette tidspunkt var det ikke mulig å gjøre noe annet framstøt. Så tar den politiske bevegelse konsekvensen av dette og endrer formuleringen i programmet. Jeg tror vi nå er kommet inn i det riktige plan. Finn Andersen streift litt inn på Jugoslavia. Ja, hvorfor skulle vi ikke lære av dette land, hvis det var noe å lære? Det kan jo tenkes at det er visse ting innen arbeiderrådsordningen i Jugoslavia som vi *kan* bruke. Men vi må ha tid til å sette oss inn i problemene, for det er et stort materiale som skal gås igjennom, men som jeg sa, det er bare fagbevegelsens høyeste myndighet, Kongressen, som kan fatte bindende vedtak i et så viktig spørsmål som dette.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt. De forslag som var framsatt under debatten ble besluttet oversendt Sekretariatet. Kongressen gikk så over til å behandle

Dagsordenens punkt 7

Internasjonalt økonomisk og politisk samarbeid.

Bj. Blikeng, Møre og Romsdal fylke: Punktene 7 og 8 på dagsordenen har så nær tilknytning til hverandre at det kunne bare vært ett punkt. Det foreligger et forslag fra Oslo Havnevesens Arbeiderforening som jeg vil feste oppmerksomheten ved, og i motiveeringen til forslaget pekes det på utvekslingen av faglige tillitsmenn, delegasjoner osv. Intet skulle gledet meg mer om vi i dag hadde kunnet ha en representant fra de østtyske arbeidere på denne kongress, som fritt kunne si sin hjertens mening. Vi må imidlertid konstatere at slik er ikke forholdene. Vi har jo hatt visse erfaringer med delegasjoner med folk fra jernteppeland, og de er ikke bare bra. Vi har eksempler på at noen av de såkalte delegasjoner har avgitt «rapporter» i presse og kringaksting og sagt at den norske arbeider-

regjering har styrt dette land så dårlig at vi lever i jordhytter og lever av potetskrell og råttene fisk. Slike kontakter har vi ikke bruk for.

Ronald Espedal, Papirindustriarbeiderforbundet, Skien: Jeg vil oppta forslag nr. 399 fra Malersvennernes forening, Bergen, sålydende:

«LO vender seg til storting og regjering om normalisering av forholdet til DDR. (Øst-Tyskland).»

Selv om det hersker ulike politiske oppfatninger så burde det være i alles interesse at en slik normalisering fant sted. Det gjelder kanskje særlig den kulturelle og idrettslige front som har vært mest i brennpunktet. Det er jo slik at vårt land opprettholder normale forbindelser med mange land hvor flertallet av det norske folk ikke er enig med det politiske styresett som fins der. Men det ville være ett ledd i å minske motsetningene og den «kalde krig» som er mellom øst og vest. Jeg vil derfor anbefale det forslag jeg nyss har referert.

Ronald Halvorsen, Typografforbundet, Oslo: Jeg hadde ikke tenkt å ta ordet i denne debatt, men når jeg hørte første taler i debatten så vil jeg spørre om det er på det grunnlag vi skal diskutere dette spørsmål. Senest i vinter var det Norge som nektet øst-tyskere å komme hit, blant andre en rekke idrettsmenn. Vi gikk lenger vi enn hva vest- og østtyskerne gjorde seg i mellom. Jeg vil spørre: kan vi noen gang komme fram til forståelse uten at vi først kommer på talefot med hverandre? Personlig har jeg besøkt en del av de såkalte jernteppeland og etter min overbevisning ligger det mye tryggere an der enn her, vel å merke hvis ikke vi kan få større bukt med privatkapitalismen. Det er en veldig utvikling for massene i de land jeg har nevnt. I vårt forbund har vi to vedtak når det gjelder den internasjonale grafiske federasjon, hvor vi går inn for at vi overalt hvor det er mulig skal prøve å fremme samarbeid mellom øst og vest. Jeg kan ikke forstå det er noen annen vei å gå medmindre man mener krig.

Nordahl: Jeg skal ikke si så mange ord, da det er gjengangere fra kongress til kongress. Sekretariatet har bare sluttet seg til forbundsledelsen i de to forbund fra hvem disse forslag er innsendt. Jeg opptar dette forslag fra Sekretariatet:

Nr. 402. Sekretariatet er enig i uttalelsene fra forbundsstyrene i Norsk Kommuneforbund og Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund. Sekretariatet foreslår at Kongressen gjør følgende vedtak:

Saken gir ikke anledning til forføyning.

Jeg skal bare ellers kort bemerke at den dag man i Øst-Tyskland som i vårt land og de frie land for øvrig, har en fri fagbevegelse å samarbeide med, og innfører frie valg, ytringsfrihet, en fri presse hvor en hver borger fritt kan uttale sin mening uten å risikere å bli arrestert, så skal vi søke samarbeid med dem på den faglige front. Men ikke før. Hva staten vil gjøre av internasjonale, handelspolitiske eller andre grunner blir en sak for seg, det må avgjøres av statens politiske organer men vi får ha vår stilling i den frie fagbevegelse. Derfor anbefaler jeg forslaget fra Sekretariatet.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble vedtatt mot 8 stemmer som avgas for forslag nr. 399, opptatt av Espedahl.

Dagsordenens punkt 8

Internasjonale faglige spørsmål.

Utviklingslandene. — Solidaritetsfondet.

Nordahl: Jeg akter ikke å bruke så lang tid på min innledning i dette spørsmål da jeg går ut fra at samtlige er godt orientert. Det er det internasjonale solidaritetsfond vi støtter opp under og som har som oppgave å hjelpe folkene i utviklingslandene. Alle her vet at fattigdommen er stor, og størstedelen av befolkningen er analfabeter og de som er verst stilt er naturligvis arbeiderbefolkningen i disse land, våre egne klassefeller. Det arbeid som vi har gjort nokså stor innsats for i en rekke år, og som vi også har bevilget penger til i de norske organisasjoner, går først og fremst ut på skoleringsarbeid. Vi må bygge skoler i disse områder, det skal utdannes tillitsmenn, en skole skal innvies i Afrika nå i nærmeste framtid, vi må ha skoler i Asia og ansette folk, skolerte og dugelige folk, fra de forskjellige land. Svensk fagbevegelse har sendt endel folk, og vi må forsøke også å skaffe noen folk fra norsk fagbevegelse som kan fagforeningsarbeid.

Den største vanskeligheten er at de må kunne språk ved siden av. Vi har mange gode organisasjonsfolk det kunne være tale om, men vi har få som har de nødvendige språkkunnskaper. Vi har nok også folk som er flinke i språk, men de har til gjengjeld ikke de nødvendige faglige kvalifikasjoner, og da er vi for så vidt like langt. Det vi må konsentrere oss om nå er de nye statsdannelser i Afrika, og der er hovedspråket fransk, altså av de vestlige språk, utenom de innfødtes språk og dialekter, for det er franske områder det er tale om, men det er ikke så mange i dette land som behersker fransk,

og innenfor fagbevegelsen ennå færre. Svenskene har funnet noen som de har sendt ut, og kan vi finne noen skal vi også gjøre det. Men det er et veldig arbeid en påtar seg. Vi må jo begynne fra grunnen av, slik som vi begynte i forrige århundre å bygge opp organisasjonene og hjelpe dem slik at arbeiderne i disse utviklingsland kan gjøre seg gjeldende etter hvert som industrialiseringen i disse land går framover. Planen er at i den 3-årsperiode som begynte 1. januar i år skal skaffes 10 millioner dollar eller ca. 70 mill. kroner til dette arbeid. Men la meg få innskyte at det er få land som er i den stilling at de kan gjøre en innsats. Først og fremst er det de tre skandinaviske land, Nederland, Storbritannia, Canada, USA, og til en viss grad Australia og New Zeeland. Utover dette er det vanskelig å få noen store bidrag. Svenskene har absolutt vært flinkest for de har allerede skaffet 7 mill. svenske kroner ved innsamlinger og lotterier. Vi har satt oss som mål at vi på samme måten skal skaffe mellom 2 og 3 mill. kroner. Vi hadde et lotteri som var vellykket for det brakte en netto på ca. 530 000 kroner. Den annen etappe går nå av stabelen, det er en timefortjenesteaksjon som taleren gjorde nærmere greie for. Vi har satt oss som mål ved denne første innsamling 1 mill. kroner. Fra 1. januar 1962 regner vi med å sette i gang et nytt lotteri. Med alle de arrangementer vi akter å foreta skulle vi kunne klare mellom 2 og 3 mill. kroner i vårt land. Det bør vi kunne klare når våre svenske kamerater klarte å få inn 7 mill. kroner. Jeg skal ikke si noe mer om denne sak. For ordens skyld vil jeg ta opp forslaget i hvitboka som lyder:

Under henvisning til foranstående innbyr Sekretariatet Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

- 1. Kongressen understreker nødvendigheten av at Norge og alle andre økonomisk og industrielt utviklede land forsterker hjelpearbeidet til utviklingslandene. Kongressen slutter seg til appellen fra Den Frie Faglige Internasjonale om å yte 1 prosent av nasjonalinntekten til slik hjelp.**
- 2. Kongressen gir sin tilslutning til den innsamlingsaksjon Sekretariatet har satt i gang til støtte for Den Frie Faglige Internasjonales solidaritetsfond. Kongressen retter en inntrengende appell til landets lønnstakere — og alle andre — om å yte en timefortjeneste og for de høyere inntekters vedkommende, en daglønn til LO-innsamlingen 1961.**
- 3. Kongressen gir Sekretariatet i oppdrag å sette i verk de tiltak som er nødvendig for å nå det mål norsk fagbevegelse har satt seg for innsamlingen.**

I n g v a l d H a n s e n, Skotøyarbeiderforbundet, Oslo: Jeg gir min helhjertede tilslutning til Sekretariatets innstilling. Jeg er klar over at når det gjelder internasjonale forbindelser så må man akseptere mye rart, fyrstepar og litt av hvert, og en må jo også respektere det. Taleren fortalte om en bergensreise nylig og leste en artikkel i en bergensavis, hvor en arbeider tar opp spørsmålet om hjelpen til de underutviklede land. Men han sa noe mer som maner oss til ettertanke: Det vekker irritasjon, skrev han, når vi vet hvilken fattigdom og elendighet det er at man da skal reise ut fra de samme nasjoner og slå om seg med en luksus som på våre breddegrader er noe ukjent. Han siktet da til denne sjahen av Persia som da var på besøk. Det var en sunn reaksjon. Men — så kommer det en lang kommentar fra avisa om hvor demokratisk og over all måte folkelig denne sjahen skulle være. Slikt skal ikke være egnet til å støtte vår aksjon. Det er synd, for for oss dreier det seg om solidaritetskjensle og det er verdier som ikke må undergraves av tåpelig opp-treden og ubetenksomhet. Taleren konkluderte med å anbefale Sekretariatets innstilling på det beste.

R u d o l f E r i k s e n, Bekledningsarbeiderforbundet, Oslo: Når jeg forlanger ordet er det av en bestemt grunn. Jeg har nemlig hørt av tillitsmenn, tildels framtreddende tillitsmenn, at nå må det være slutt med å kaste bort penger på den slags, vi har nok med oss selv. Vi får først rydde opp i vår egen fattigdom, blir det hevdet. For oss er det forferdelig å høre den slags. Vi må vel erkjenne at vi i Norge er av de best stillede nasjoner og folk i hele verden. Når jeg ber representantene her gå varmt inn for LO's støtteaksjon så går jeg ut fra at alle organisasjoner går helhjertet inn for det. Det forslaget som er lagt fram her må være minimum når det hjelper alle disse land. Taleren konkluderte med en varm appell til alle om å gå inn for LO-aksjonen.

A s b j. W o r s e t h, Kommuneforbundet, Trondheim: Jeg gir min varmeste tilslutning til aksjonen. Men jeg har liksom følelsen av at det blant folk ikke er tilstrekkelig opplysning om hva disse pengene skal nyttes til. Vi må bibringe dem opplysning om at vi skal hjelpe dem til selvhjelp. Det vil si, hjelpe å få dem fagorganisert så de kan kreve sin «del av kaka» for å bruke et populært uttrykk.

Ø s t e r u d, Bekledning: Jeg forlangte ordet nå for å si at loddene i den utlodning vi nettopp hadde var vanskelige å få solgt fordi de kostet kr. 2.00. Når det skal settes i gang nytt lotteri, vil jeg henstille til dem som har med det å gjøre å ta opp til vurdering om det skal være en eller to kroner pr. lodd.

Wilh. Thoresen, Kjemisk Industriarbeiderforbund, Slemmestad: Det var en statsråd som nylig uttalte seg til avisene og sa at det er vel og bra at vi støtter opp under utviklingslandene, men det vesentlige må være at disse land får betalt for de varer de produserer. For egen regning vil jeg føye til at det passes på at ikke de koloniale land utsuger disse land. Det var vel bakgrunnen for det som skjedde i Cuba, de ville ikke ha noe av det. Ellers vil jeg selvsagt stemme for innstillingen om hjelpen.

Ola f Axelsen, Treindustriarbeiderforbundet, Oslo: Jeg forlangte ikke ordet for å gi min tilslutning til LO-aksjonen, det skulle være overflødig, men for å bringe en opplysning i forbindelse med denne sak. Den Nordiske Bygnings- og Trearbeiderfederasjon har gått til ansettelse av en egen sekretær som virker et sted i Afrika. Han betales av bygnings- og trearbeiderne i de nordiske land. Det måtte være en idé til ettertanke for de andre nordiske samarbeidsorganisasjoner at de forsøker å få til en liknende ordning. Jeg tror nemlig at den beste måten vi kan hjelpe den fargete befolkning på er å hjelpe dem til å bygge opp en moderne fagbevegelse. Kan man sende ned folk dit, særlig fra de nordiske land, så tror jeg det har stor betydning. Vi drøftet denne sak også på det internasjonale plan, men kom til at det var bedre å ta det på det nordiske plan, idet de har større tiltro til de nordiske land fordi de ikke er noen tidligere kolonimakter.

John Haug, Kjemisk Industriarbeiderforbund, Rjukan: Ute i foyeren er det en bok som heter: «Den stygge amerikaneren». Når vi er inne på hjelpeaksjoner så vil jeg anbefale alle her å lese denne boka. Her fortelles det atskillig om hjelpeaksjoner og hva pengene går til. Men jeg vil henstille til LO når de skal lage aksjoner at de må nytte litt mer fantasi og oppfinnsomhet i propagandaen, for det vil bringe enda bedre resultater.

Dirigenten refererte følgende forslag fra

H. F o n d e v i k, Telefolkenes Fellesforbund, Oslo:

«Slagordet «Solidaritet med verdens fattige folk» bør vises i handling også her på Kongressen. Jeg foreslår at Kongressens deltakere gir et bidrag på minst kr. 5.00 pr. deltaker til innsamlingsaksjonen. Innsamlingen ordnes av Kongressens ledelse.»

Votering:

Så vel Sekretariatets innstilling som Fondeviks forslag ble enstemmig vedtatt.

Fortsatt behandling av

dagsordenens punkt 8.

Internasjonale faglige forbindelser.

Nordahl:

Det er kommet inn en del forslag fra fagforeninger når det gjelder internasjonale faglige spørsmål. Forslagene går stort sett ut på det samme som er forelagt på de siste kongresser. LO's kongress har på et tidlig tidspunkt gjort et vedtak om våre internasjonale forbindelser. Den samling som det er snakket så mye om forsøkte vi umiddelbart etter krigens opphør, men den gikk ikke. Jeg skal ikke her komme inn på hvorfor den ikke gikk, for det har vi diskutert på tidligere kongresser. Det er Sekretariatets mening at situasjonen er den samme i dag som den var da vi meldte oss inn i Den Frie Faglige Internasjonale. Jeg opptar Sekretariatets forslag sålydende:

(Nr. 419.) Fra Sekretariatet:

Kongressen i 1953 behandlet utførlig de internasjonale faglige forbindelser. Spørsmålet ble også behandlet på Kongressen i 1957. Det har ikke i kongressperioden skjedd noe som gjør det nødvendig å endre de retningslinjer som ble vedtatt på Kongressen i 1953. Sekretariatet foreslår derfor at Kongressen gjør følgende vedtak:

Det nordiske og internasjonale faglige samarbeid fortsetter etter de retningslinjer som har vært fulgt i siste kongressperiode.

Alf Brønnum, Kommuneforbundet, Oslo: Det er iallfall en kjensgjerning at det eksisterer to internasjonale fagsammenslutninger. Det er Verdensføderasjonen med ca. 100 mill. medlemmer og FFI med ca. 50 mill. medlemmer. Jeg har ingen forestilling om at det fra i dag til i morgen er mulig å samle disse to organisasjoner til én, men spørsmålet er om ikke tiden er inne til at man prøver å få til at de to nevnte organisasjoner nærmer seg hverandre. Kanskje fagbevegelsen i et lite land skulle være den som gjorde det første skrittet i den retning. For det er mange spørsmål som de to internasjonale kunne bli enig om, både på det faglige og sosiale område. Det kan være informasjonen om felles spørsmål av felles interesser som kan være viktig å telle med i det internasjonale arbeid. Og hva ville det ikke kunne bety når det gjelder den alminnelige situasjon i verden at disse to organisasjoner kom på talefot. Jeg nevner: i spørsmål om kampen for freden, i forsøket på å få en avspenning, hindre at den kalde krig går over i en «varm» krig. Det er jo oppgaver som de to internasjonale organisasjoner burde kunne samle seg om. I Sekretariatets innstilling heter det at «det i kongress-

perioden ikke er skjedd noen ting som gir grunn til at de retningslinjer LO har bør endres». Jeg vil minne om at stormakten Frankrike har fått utviklet sine atomvåpen, ja det har skjedd andre ting i Frankrike som begge internasjonaler må ha sin oppmerksomhet rettet mot. Begge internasjonaler burde være enig om å hindre en videre reaksjonær utvikling i Frankrike. Jeg nevner også de handelspolitiske sammenslutninger som er dannet i Europa, enten det blir to eller en så vil det vel reise problemer for arbeiderklassen i disse land som kanskje bare kan løses ved at de står samlet. På grunn av det jeg her har framholdt vil jeg ta opp forslaget fra avdeling 49, Norsk Kommuneforbund, forslag 412:

«Vi henstiller til Fagkongressen å vedta en henstilling til FFI om å utvirke et toppmøte mellom de to faglige internasjonaler.»

Votering:

Sekretariatets innstilling ble vedtatt mot 8 stemmer som ble avgitt for forslag nr. 412.

Kongressen gikk så over til å behandle

Dagsordenens punkt 9, diverse forslag:

Sommertiden.

Dirigenten opptok Sekretariatets innstilling sålydende:

Forslagene gir ikke anledning til noen forføyning.

A s b j. W o r s e t h, Kommuneforbundet, Trondheim: For de som begynner sitt arbeid kl. 8.30 og 9.00, ja kl. 7.00 også for den saks skyld, spiller det vel ingen større rolle dette med sommertiden, men for dem som arbeider i anleggssektoren som må stå tidligere opp, ja en del andre grupper også, så kan dette med å stå opp en time tidligere spille en rolle. Det er også altfor tidlig å begynne med sommertiden i midten av mars. I England f. eks. begynner de jo ikke før ut i april. Jeg vil anbefale forslaget om sløyfing av sommertiden.

K a a r e P e h r s e n, Sekretariatet: Skiftarbeiderne er mindre begeistret for innføringen av den såkalte sommertiden. En av årsakene er at de må veldig tidlig opp om morgenen. Når saken var oppe i Sekretariatet tok jeg min reservasjon mot innstillingen, fordi det er en av våre foreninger i Papirindustriarbeiderforbundet som

har reist forslag om sløyfing av sommertiden, og vårt forbundsstyre har et tidligere vedtak som går mot sommertid. Jeg opptar forslag fra avdeling 17, Union, sålydende:

«Sløyfing av det generelle påbud om sommertid.»

John Haug, Kjemisk Industriarbeiderforbund, Rjukan: Stillingen til dette spørsmål kan vel til en viss grad avhenge av hvor en bor. For oss fra Rjukan som i alminnelighet arbeider og bor i en «gryte» hvor det er lite sol, er vi glad for at vi har solen lengst mulig om ettermiddagen. Da faller det av seg selv at vi går helt og fullt inn for sommertiden. Det å motivere motstanden mot sommertid med skiftarbeid er helt bort i veggene, for det må da kunne gå an å omregulere dagsrytmen så den blir akkurat den samme.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble vedtatt mot 28 stemmer som avgas for det av Pehrson opptatte forslag.

Sløyfing av helgedager.

NORSK JERN- OG METALLARBEIDERFORBUND

(Nr. 425.) *Stavanger Jern- og Metallarbeiderforening foreslår:*

«At Fagkongressen tar avstand fra arbeidsgivernes angrep gjennom pressen vedrørende de bevegelige helgedager. Som kjent ønsker arbeidsgiverne å fjerne enkelte av disse dager, og vi anser dette for å være et direkte angrep på en av våre tilkjempede sosiale goder.»

Fra forbundsstyret:

Forslaget fra avd. 25, Stavanger, tiltres.

Nordahl: NAF og Industriforbundet skrev til departementet i fjor en gang og ville ha sløyfet en del av helgedagene. NAF's forhandlere reiste også saken under de generelle forhandlinger i vår. Vi sa med en gang fra at vi ville ikke være med på noen slik sløyfing. Arbeidsgiverne spurte da om det var et betalingsspørsmål, og det sa vi fra om at det trodde vi ikke det var, men de sa da at de var villig til at for alle som hadde betaling for disse helgedagene skulle få denne betalingen selv om helgedagene ble sløyfet. I den anledning sendte NAF oss et brev i to alternativer og taleren refererte følgende:

«For hver helgedag som sløyfes eller flyttes til søndag utbetales arbeidstakerne første lønnsdag etter den uke hvor helgedagen tidligere har ligget et beløp som svarer til det tap av fritid som er forårsaket av sløyfing eller flytting av helgedagene.

Dette vil for måneds- og ukelønnsfagene si en full daglønn i de fag som går inn under avtalen om godtgjørelse for helgedager for den godtgjørelse som er fastsatt i avtalen. Hvis helgedagen flyttes til lørdag forholder det seg på samme måte, det beløp som skal utbetales arbeidstakerne blir forholdsvis mindre i det arbeidstakerne ved slik flytting av en helgedag bare mister en del av sin fridag.»

På dette svarte vi følgende den 4. april i år:

«Vi erkjenner mottakelsen av Deres brev av 27. mars 1961 om ovennente sak. For så vidt våre myndigheter skulle vedta å sløyfe eller flytte noen helgedag kan vi akseptere den kompensasjonsordning i alternativ 2 som De nevner i Deres brev. Vi må imidlertid uttrykkelig gjøre oppmerksom på at dette ikke betyr at LO i Norge har gitt sin tilslutning til at noen helgedag skal sløyfes eller flyttes.»

Så den saken er klar. Det eneste jeg kunne tenke meg vi kunne akseptere var at man flyttet en av helgedagene om våren til høsten. Det kan f. eks. ikke spille noen rolle om vi feirer Kristi Himmelfartsdag om våren eller høsten, så vi fikk noen mindre helgedager i mai, og pluss et på om høsten hvor vi ikke har noen helgedager. Nå er vi kommet så langt at selv for de timelønte har vi fått kr. 40.00 pr. dag og kan vi klare til neste tariffrevisjon å komme opp til kr. 50.00 eller til gjennomsnittet på hver enkelt bedrift for 1. og 17. mai, og det er det som er målet vårt, så har ikke vi som lønnstakere noen interesse av å sløyfe noen helgedager. I gamle dager var det jo slik at de timelønte arbeidere ikke hadde noen godtgjørelse for helgedager, det var skoft, og det var en hard økonomisk belastning for de det gjaldt. Det har vært et stort framskritt at vi har fått til godtgjørelse for helgedagene, og forhåpentlig skal vi til neste tariffrevisjon få den enda bedre.

Jeg tar opp Sekretariatets innstilling sålydende:

«Landsorganisasjonens svar til Norsk Arbeidsgiverforening av 4. april godkjennes.»

Per Andersen, Jern og Metall, Oslo: Nordahls redegjørelse kan en være tilfreds med, mens voteringstemaet er jeg ikke tilfreds med. Jeg syns det er å snu tingene på hodet det vi innbys til å være med på. Hvis vi er prinsipielt mot å sløyfe helgedager er det vel ikke nødvendig å ta stilling til hvordan man skal kompensere dette, for vi går ut fra at det ikke blir noe av å sløyfe helgedagene. Taleren tok opp forslag nr. 425 sålydende:

(Nr. 425.) *Stavanger Jern- og Metallarbeiderforening foreslår:*

«At Fagkongressen tar avstand fra arbeidsgivernes angrep gjennom pres-

sen vedrørende de bevegelige helgedager. Som kjent ønsker arbeidsgiverne å fjerne enkelte av disse dager, og vi anser dette for å være et direkte angrep på en av våre tilkjempede sosiale goder.»

Ola f Axelsen, Treindustriarbeiderforbundet, Oslo: Jeg støtter fullt ut det svar LO har sendt NAF. Imidlertid syns jeg det burde vært et tillegg til Sekretariatets innstilling sålydende: «Kongressen henstiller samtidig til landets myndigheter *ikke* å imøtekomme eventuelle henvendelser fra NAF om sløyfing eller flytning av helgedager». Jeg vil framsette et sådant tilleggsforslag.

Asbj. Worseth : NAF vil praktisere ordningen med å gi med den ene handa og ta igjen med den andre. De vil øyensynlig ha kompensert den forkortede arbeidsuke ved at vi skal gi fra oss helgedager. Det er hevdet til og med av våre egne folk at vi har så mange helgedager her i landet, flere enn i andre land. Det er mange land som har flere helgedager enn Norge og en del har også mindre, men hvorom all ting er så skal vi ikke gå tilbake, å gi fra oss goder vi har ervervet oss.

Jacob Olsen, Jern og Metall, Oslo: Jeg er også kraftig imot at vi skal forandre noe på de bevegelige helgedager. For oss arbeidsfolk er det jamen bra å ha en slik helgedag en gang i mellom. Selv om den kommer midt i uka kommer den godt og vel med. På den bedrift jeg arbeider, Christiania Spigerværk, er det mange ganger bedriftsledelsen har vært på oss og forbannet disse helgedagene, de vil enten bli kvitt dem, eller forlegge dem på en lørdag. Det er forståelig sett fra arbeidsgivernes synspunkt, for bedriften ville tjene på det. Men man bør også tenke på de som sliter i det til daglig. Derfor holder jeg absolutt fast på det som gjelder og går. La meg ved siden av dette få lov til å si noen ord da det er første gang jeg står overfor en så representativ forsamling:

Jeg minnes dagene i 20-årene da jeg sammen med mine kamerater sto nede ved Youngsbakken hver gang det var valg og var veldig spente på om våre folk skulle få flertall i Stortinget og bystyret. For at vi skulle få sjansen til å få noe å gjøre. Vi sto i blåbuksa, for vi hadde ikke annet plagg å gå i, men takket være mange dyktige tillitsmenn og en progressiv arbeiderbevegelse, så ser vi gudskjelov ut som folk alle sammen i dag, både når det gjelder klær og hus. (Bifall).

Ole Samuelsen, Rogaland fylke: Det var interessant å høre at det var arbeidsgiverne som var ute etter helgedagene våre og til gjengjeld tilbyr oss forskjellige fordeler. Det var virkelig også gledelig å høre Sekretariatets svar, men likevel var konklusjonen

den, at dersom det ble aktuelt med sløyfing av helgedager vil de gå med på alternativ II, jeg vil slutte fullt opp om de andre talere som har understreket det verdifulle med disse helgedagene.

N o r d a h l: Jeg har vært med i Stortinget nå i 4 år, og har lært å kjenne sammensetningen ganske godt. Men at flertallet i det Stortinget vil være med å sløyfe noen helgedager det føler jeg meg sikker på de *ikke* vil være med på. Dertil er de altfor redd for sine religiøse velgere. Jeg har derfor ikke noe mot Akselsens forslag. Men jeg syns at Sekretariatet kunne få såpass bemyndigelse at hvis det ble aktuelt med å skifte på en helgedag fra våren til høsten, kunne vi tenke på det.

Votering:

Først ble det stemt over Sekretariatets innstilling. Den ble vedtatt mot 17 stemmer.

Det av Per Andersen opptatte forslag ble vedtatt mot 22 stemmer. Olaf Akselsens tilleggsforslag ble vedtatt mot 4 stemmer.

Dirigenten: Klokken er nå så mange at vi er ferdig med møtet for i dag. Jeg foreslår at vi påbegynner forhandlingene kl. 9.00 i morgen. Enstemmig tiltrådt.

Ettermiddagsmøtet hevet.

Formiddagsmøtet 2. juni

Dirigent: Marius Trana.

Sekretærer: Else Ørbæk og Bjarne Dahlberg.

Møtet ble åpnet med unison sang.

Protokollen fra ettermiddagsmøtet 1. juni ble enstemmig godkjent.

Dirigenten: Da valgkomitéens innstilling foreligger vil jeg foreslå for Kongressen at vi nå går over til å behandle

Dagsordenens punkt 10. Valg.

Det ble enstemmig tiltrådt.

Valgkomitéens formann, **Karsten Torkildsen**, mente det ville være riktig først å velge tillitsmennene, diskutere dette spørsmål først, og deretter sekretariatsmedlemmer med varamenn.

Det ble enstemmig vedtatt.

Følgende forslag til *tillitsmenn* forelå fra valgkomitéen:

Formann: *Konrad Nordahl.*

Nestformann: *P. Mentsen.*

Hovedkasserer: *Alf Andersen.*

1. sekretær: *Thorleif Andresen*.

2. sekretær: *Einar Strand*.

3. sekretær: *Odd Højdahl*.

2. og 3. sekretær fungerer som 1. og 2. varamann for de valte tillitsmenn i Sekretariatet.

Torkildsen fortsatte: Kanskje vil enkelte legge merke til at valgkomitéen har foreslått 6 tillitsmenn i LO, og dermed utvidet antallet fra 5 til 6. Det er ikke tilfellet. Tredje sekretær Odd Højdahl er ingen ny mann, han er ansatt fra før, men komitéen mener han bør ha status som tillitsmann, hva han ikke har hatt før. Det foreslår vi altså nå.

Jeg gjør merksam på at hovedkasserer, Hans Hegg, har meddelt at han på grunn av at han har nådd pensjonsalderen ikke stiller seg til valg, så denne plassen måtte da besettes med en annen mann. Men la meg likeså godt begynne med begynnelsen, nemlig den først innstilte, formannen. Valgkomitéen ga meg i oppdrag å spørre Nordahl om han tok en ny kongressperiode som formann og han erklærte seg villig til det. Dermed er den saken klar, han er da enstemmig innstilt til gjenvalg som LO's formann.

Jeg opptar også forslag på Mentsen som nestformann. Noe mer skulle det heller ikke være nødvendig å si om den ting. Når det gjelder besettelsen av hovedkassererstillingen så er det en viktig post, og det er naturlig at LO's administrasjon og sekretariat har tenkt hvordan vi skulle løse denne saken. Så meldte spørsmålet seg om det ikke var naturlig at 1. sekretær Alf Andersen kunne overføres til hovedkassererstillingen. Vi spurte Andersen, og han sa at jeg har jo en jobb, men hvis man vil ha meg til hovedkasserer så stiller jeg meg til disposisjon. Jeg tror at LO som helhet er meget godt tjent med at Alf Andersen overtar jobben etter Hegg. Han er ikke ukjent med en slik stilling. Han har selv vært kasserer i sitt forbund en tid og kjenner til en kasserers yrke. Jeg opptar forslag på Alf Andersen på komitéens vegne.

Dermed blir så 1. sekretær-stillingen som Andersen har hatt ledig og det naturlige er da at den som nå er 2. sekretær, Thorleif Andresen, rykker opp. Jeg vil ikke gå noe nærmere inn på Andresens kvalifikasjoner. Han har vært 2. sekretær nå i to perioder, så han har fått prøvd seg grundig, og fylt sin jobb på en tilfredsstillende måte så jeg opptar også forslag på ham.

Når det så gjelder den jobben som blir ledig etter Andresen, og plaseringen kan en vel også si, om en er 2. eller 3. sekretær skulle ikke det bety noe. Når det gjelder kandidatene til disse jobbene så var det ikke mangel på forslag å velge mellom, og i tillegg til de

mannlige fikk vi forslag også på en kvinnelig sekretær. Valgkomitéen inntok imidlertid den stilling til det siste spørsmål at det spørsmål er jo avgjort av denne kongress tidligere i dagordenen. Jeg har også fullmakt til å si fra den kvinnesekretær vi nå har at hun ikke er interessert i at det spørsmål blir tatt opp. Hun vil ikke stille seg til valg for å konkurrere om en av de to stillinger. Det ble en ny mann vi måtte få innstilt, for Højdahl var jo i LO fra før, det var bare dette med tillitsmannsstatus som jeg før har nevnt for hans vedkommende

Som 2. sekretær har valgkomitéen etter grundig drøfting enstemmig kommet fram til å innstille på Einar Strand, den nåværende nestformann i NNN. Etter de erfaringer vi har om ham som tillitsmann i sitt forbund så peker de henimot at han er mannen i denne stilling, og komitéen innstiller da også enstemmig på Strand. Vi er av den oppfatning at han kommer til å fylle jobben på en tilfredsstillende måte. Jeg kan også opplyse om at Strands alder er 46 år, og han har altså ennå en lang arbeidsdag foran seg etter alle menneskelige beregninger. Jeg opptar forslag på Einar Strand som 2. sekretær i LO.

Når det gjelder 3. sekretær viser jeg til mine tidligere uttalelser. Højdahl kommer fra statstjenestemannssektoren, og den er jo så stor i LO at det er nødvendig at en mann dekker den. Jeg vil også meddele at representanter for Statstjenestemannskartellet har sagt seg enig i og er godt fornøyd med at Højdahl får status som sekretær i LO. Jeg opptar forslag på Odd Højdahl som 3. sekretær.

Jeg gjør enn videre merksam på at 2. sekretær er 1. varamann for de fastlønte i Sekretariatet, og Højdahl er 2. varamann for de fast ansatte. Taleren anbefalte valgkomitéens innstilling på LO's administrasjon.

Olav Østerud: Jeg vil på vegne av en rekke kvinnelige representanter her på Kongressen få uttrykke min beklagelse over at valgkomitéen ikke fant plass til en kvinnelig sekretær i LO's administrasjon. Det vil si en kvinne med tillitsmanns status. Det er naturlig for meg å gjøre det, da både den avdeling jeg er fra og det forbund jeg representerer har overveiende kvinner som medlemmer. Jeg vil i denne forbindelse minne om at det er arbeiderbevegelsen som har gått i brodden for å kjempe for kvinnenes stemmerett og for i det hele tatt å skaffe kvinnene større medborgerlig innflytelse. Valgkomitéens innstilling følger ikke opp noen liberal linje, den er tvertimot meget konservativ. Når komitéen skulle ta 2. sekretæren fra et lavtlønnsfag kunne det vært opportunt at de hadde innstilt på en kvinne så de på denne måten hadde dekket to områder, nemlig kvinnene og lavtlønnsfagene.

Jeg vil også støtte det Finn Andersen var inne på tidligere her på Kongressen med hensyn til LO-formannens status. Jeg synes dette spørsmål hører hjemme her. Nemlig den ting at Nordahl foruten å være formann i LO også er stortingsmann. Jeg har absolutt intet imot at de faglige tillitsmenn engasjerer seg politisk og tar del i stortingsarbeidet også, men en mann som er valt inn i Stortinget er så sterkt engasjert i dette arbeid at jeg kan ikke forstå at en mann samtidig kan inneha en så krevende jobb som LO-formann. Jeg har intet mot at Nordahl er på Stortinget, og at han fremmer arbeidernes synspunkter er sikkert nok, men jeg kan altså ikke forstå hvordan han samtidig makter den andre oppgaven, og dette syn tror jeg er alminnelig utbredt blant arbeiderne, iallfall så langt jeg kjenner dem.

Jeg mener for øvrig at det burde vært en større utskiftning i Sekretariatet og fått med flere yngre, radikale krefter som hadde ført til en radikalere kurs i hele fagforeningsopplegget. Jeg beklager også at en mann som Alf Andersen trer av som 1. sekretær. Andersen er en mann som uten svik og med stor energi har gått inn for å få hevet opp lavtlønnsfagene.

Aksel Espeland: Jeg kan ikke være med å ta ansvar for å gjenvelge den nåværende formann, og heller ikke de andre tillitsmenn. Jeg begrunner dette med at LO ved tarifforhandlingene i 1961 fullstendig har tapt ansikt ikke bare overfor sine egne medlemmer, men også overfor arbeidsgiverne og landets øvrige befolkning. Også i andre avgjørende spørsmål har ledelsen tatt en stilling som viser at de fullstendig feilvurderer hvem som er arbeiderklassens egentlige fiender.

Tolleif Knutsen: Når jeg så på valgkomitéens innstilling har jeg bare det å bemerke at jeg ikke liker at de innstilte på Einar Strand til LO's administrasjon, for da mister vi ham nemlig som tillitsmann i mitt eget forbund, NNN. Jeg beklager det sett ut fra det synspunkt, men jeg er sikker på at LO vil få stor nytte av ham.

Når det gjelder dette med kjønn så kan vi ikke la det være avgjørende. Vi må jo først og fremst se på dyktigheten. Og her tror jeg neppe at våre ellers så utmerkede kvinner har noen i sin midte som kan hamle opp med Strand når det gjelder faglige kvalifikasjoner.

Walter Kristiansen: Jeg er enig i den foreliggende innstilling, men jeg vil likevel peke på at jeg er enig med den taler som beklaget at Alf Andersen gikk fra sin nåværende stilling selv om jeg ikke er enig i hans motivering. Når jeg beklager det er det for å bevitne den spennvidde Andersen har vist i sitt virke som

1. sekretær i LO, det umenneskelige arbeid han hadde som formann av organisasjonskomitéen av 1953, den måten han har handtert viktige framtidige oppgaver på. La meg bare nevne det siste, pensjonsspørsmålet og det kolossale arbeid han også der nedla. Jeg støtter likevel innstillingen på ham som kasserer, for jeg vet at han fortjener noen roligere dager, selv om det er sagt at kassererstillingen i LO er en viktig stilling som det selvsagt er. Jeg vil henstille til Sekretariatet at de ikke lar Andersen slippe *alle de oppgaver* han har vært opptatt av.

Sverre Olsen, Jern og Metall: Jeg er kasserer i et større forbund og jeg benekter at kassererjobben er en rolig jobb. Jeg er fullt ut enig i at Andersen går inn i den stillingen, men jeg vil understreke at det er en vanskelig jobb han overtar, men er overbevist om at han fyller den helt ut.

Ingvarda Røberg, Typografforbundet: Når vi på tross av det utfall spørsmålet kvinnesekretær fikk den første gang på Kongressen, likevel, sendte inn forslag på henne som valt sekretær var det i den sikre forvisning at det nyttet ikke å sende inn et forslag på nok en kvinnesekretær. Derfor holdt vi på det navn vi har. Når Ragna Karlsen har sagt fra at hun ikke er interessert i det så er det all right for oss, men jeg kan si til Tolleif Knudsen at vi skulle ha funnet en kvinne som var likeså dyktig, og debatten forleden dag viste at kvinnene lå på et så høyt nivå, at det ville være fullt forsvarlig å velge en kvinnelig tillitsmann. Men jeg vil gjøre merk-sam på at det jo er mest menn her.

Karsten Torkildsen: Jeg vil overfor Østerud si at jeg bare beklager at han ikke ble medlem av valgkomitéen. Jeg kan si at vi har på alle måter forsøkt å finne fram til det som er til LO's beste, og vi har fulgt i forrige kongress' fotspor i og med at Kongressen i 1957 nesten enstemmig fattet vedtak om at LO-formannen kunne la seg stille som stortingskandidat for Oslo. Og hvorfor? Jo, fordi LO skulle få bedre kontakt med så vel stortingsarbeidet som vår partigruppe på Stortinget. Og hvordan Nordahl vil fordele sin arbeidskraft tror jeg ikke Østerud er kompetent til å avgjøre. Nordahl har fylt jobben, og for det samlede hele utad, og når Nordahl har stilt seg, syns jeg det er nokså sårt at det faller slike uttalelser som det er gjort. Men en kan jo bruke talerstolen på så mange måter.

Når det gjelder den vakante kassererstillingen så er det ikke så enkelt å besette denne jobben. Bakgrunnen er ikke å dytte Alf Andersen bort i en lettere stilling, den krever sin mann fullt ut. Og Andersen vil sikkert, iallfall i overgangen, i den utstrekning det er mulig, stille sin arbeidskraft til disposisjon for LO.

Votering:

Konrad Nordahl ble valt til formann i Landsorganisasjonen i Norge mot 2 stemmer.

P. Mentsen ble valt som nestformann mot 2 stemmer.

Alf Andersen ble enstemmig valt som hovedkasserer.

Thorleif Andresen ble valt som 1. sekretær mot 2 stemmer.

Einar Strand ble enstemmig valt som 2. sekretær.

Odd Højdahl ble enstemmig valt som 3. sekretær.

Komitéens innstilling på de øvrige sekretariatsmedlemmer:

1. Tor Aspengren, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.
2. Arthur Karlsen, Norsk Kommuneforbund.
3. Odin Rønbeck, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund.
4. Gunvald Hauge, Norsk Sjømannsforbund.
5. Walter Kristiansen, Norsk Arbeidsmandsforbund.
6. Karsten Torkildsen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.
7. Alfred Nilsen, Norges Handels og Kontorfunksjonærers Forbund.
8. Marius Trana, Norsk Jernbaneforbund.
9. Kristine Amundsen, Norsk Bekledningsarbeiderforbund.
10. Kjønik Kjøniksen, Norsk Transportarbeiderforbund.
11. Klaus Kjelsrud, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund.

Varamenn til Sekretariatet:

1. Erling Frogner, Norsk Nærings- og Nydelsemiddelarbeiderforb.
2. Kaare Pehrson, Norsk Papirindustriarbeiderforbund.
3. Arne Li, Norsk Litograf- og Kjemigrafafforbund.
4. Fritz W. Hannestad, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer.
5. Eivind Strømmen, Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund.
6. Ingvald Hansen, Norsk Skotøyarbeiderforbund.
7. Erling Johansen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund.
8. Gudbrand Brauer, Norsk Tekstilarbeiderforbund.
9. Thv. Karlsen, Norsk Tjenestemannslag.

Torkildsen: Først vil jeg for ordens skyld gjøre merksam på at ifølge LO's vedtekter, så møter de fire første varamenn fast i Sekretariatet. Når det for øvrig gjelder sammensettingen av Sekretariatets 11 pluss 4 medlemmer, så var det mange skjær i sjøen i valgkomitéen. Det er mange hensyn å ta. Det var to mann som gikk ut på grunn av alder. Emil Torkildsen, Typografafforbundet, sa fra at han ikke stilte seg til valg, og det samme gjorde A. K. Lien som har representert Arbeidsmandsforbundet. Det er som det vel vil være

kjent foretatt suppleringsvalg for de større forbund i perioden for de som er falt vekk, eller gått av med pensjon. Det gjelder bl. a. Jern og Metall og Norsk Sjømannsforbund. Vi har forsøkt etter beste evne å ta de mest rettferdige hensyn til forbundene. Når det gjelder den ledige plassen etter Emil Torkildsen så har vi innstilt formannen i Norsk Litograf- og Kjemigrafforbund, Arne Li, som 3. varamann. Han vil da representere de grafiske fag, som jo også er håndverksfag. Li har fått de aller beste anbefalinger både fra sitt eget forbund og de andre sektorer i de grafiske fag. Som 4. varamann, som også møter fast, har vi innstilt på formannen i Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer. Dermed styrker vi også funksjonærfronten som jo får større og større betydning og knytter den fastere til oss. Så langt er valgkomitéen enig, men pussig nok hadde jeg nær sagt er det dissens når det gjelder øvrige varamenn. Jeg kan nevne at Bjarne Dahlberg har vært varamann i Sekretariatet. Men vi måtte nødvendigvis også vurdere at NNN-sektoren hadde fått sekretæren, Einar Strand. Dette med sammenslutningen i denne sektoren vil jeg ikke trekke inn i bildet for den er ennå ikke en kjensgjerning. Ved siden av Strand er jo NNN-formannen, Erling Frogner, med i Sekretariatet.

Når det gjelder varamann nr. 7 har medlem av komitéen, Bjarne Klafstad, en dissens om sitt forbunds plassering. Han har foreslått at Elektrikerforbundets nestformann, Erling Johansen, rykker opp på plass nr. 5. For øvrig viser jeg til valgkomitéens innstilling og kan forsikre om at det ikke har vært så lett, men hvis Kongressen følger linjen, så er vi tilfreds. Jeg anbefaler valgkomitéens innstilling som den foreligger.

B j a r n e K l a f s t a d : Jeg beklager at jeg skal være nødt til å foranledige at det forbund jeg representerer, også på denne kongress skal være gjenstand for diskusjon. Vårt forbund har vært diskutert alt for mye både på kongresser og representantskapsmøter gjennom 40 år. Jeg håpet derfor at vi skulle slippe denne gang, og beklager også at jeg måtte ta den eneste dissens som ble tatt i valgkomitéen, men av organisasjonsmessige grunner fant jeg ikke å kunne frafalle min dissens. Når vi skal plukke ut 15 forbund med rett til å møte i Sekretariatet blant over 40 forbund, så må det melde seg vansker for de som skal greie den biffen. Som hovedregel har man vel ingen annen vei enn å bruke forbundenes medlemstall. Elektrikerforbundet er nå nr. 15 av forbundenes medlemstall i LO. Prinsipielt mente jeg derfor vi hadde rett til å komme innenfor de 15. Imidlertid er det jo også visse andre hensyn som skal tas, bl. a. håndverksfagene. Det er riktig at en så viktig gruppe av LO's medlemsstokk hadde sin representant i Sekretariatet. Så har vi den spesielle funksjonær-

gruppe som går under Hannestads forbund. De har jo en overmåte viktig oppgave i organisasjonen vår, og jeg fant også å måtte bøye meg der. Men her stoppet også min loyalitet overfor komitéens øvrige medlemmer. Jeg kunne ikke bøye meg når det gjaldt plasseringen av de øvrige varamenn av Sekretariatet. Vi har jo suppleringsbestemmelsen i vedtektene som er brukt på den måten at faller et medlem av Sekretariatet bort som tillitsmann fra sitt forbund, skal vedkommende suppleres på første representantskapsmøte. Det var to forbund som hadde byttet formenn i landsmøteperioden av de som hadde fast stemmerett. Når det gjaldt vårt forbund var det slik at Kongressen i 1957 valte vår mann som 7. varamann med Hotell og Restaurant som 8. varamann og Skotøy som 9. varamann. Så har vårt forbund vært i den situasjon at vi har byttet formann i perioden. Det måtte foretas suppleringsvalg og vi fikk da varamannsplassen bak Hotell og Restaurant og Skotøy. Det er altså ikke snakk om noen oppflytning her. Det er bare status quo fra 1957. Vårt forbund har gjennom etterkrigstiden hatt en jamn og sikker stigning. Vi begynte i 1945 med 3400 medlemmer, og har i dag 11 235.. Fra 1957 til i dag har vi hatt en framgang på 2500 medlemmer, hvorav en 500—600 er nyervervede medlemmer. Jeg syns derfor det er sårt at det skal rettes opp på den ene side av streken, men ikke på den andre siden av streken, og jeg mener også at vi er en så viktig del av det norske samfunn at vi har et berettiget krav på å få en plass innenfor de 15. Men dette har jeg ikke krevd i valgkomitéen.

Det er klart at ved vurderingen av hvem som skal være med så vel i Sekretariatet og i varamannsrekken så kommer også persons spørsmålet sterkt inn i bildet. Den kandidat jeg har foreslått er nestformann i vårt forbund, Erling Johansen. Han har deltatt i vår bevegelse siden han begynte i barnelagene, vært medlem av AUF's sentralstyre og Ungdoms-Internasjonalens eksekutivkomité. Han har nettopp fylt 40 år, og jeg stiller ham ved siden av hvem som helst av de 20 som er satt opp på denne listen her. Jeg foreslår derfor at Erling Johansen, Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet plasseres som varamann nr. 5 og at Strømmen og Ingvald Hansen rykker en plass nedover listen.

Alf Frotjold, Hotell og Restaurant: Når Elektrikerforbundet har innledet til debatt om plasering i varamannsrekken så finner jeg å måtte ta ordet. Hotell og Restaurant hører til serviseyrkene, og når Klafstad påberoper seg at elektrikerne er en viktig del av samfunnet så vil jeg påstå at serviseyrkene, blant disse altså våre fag også er en viktig del av samfunnet. Klafstad mente likeledes at

hans forbund var for-fordelt, og taleren nevnte så hvordan Hotell og Restaurant var plasert i Sekretariatet, var plasert gjennom årene, og vi har alltid så så si ligget på bunnen av varamannsrekken, og det er på tide at vårt forbund nå får rykke litt opp i denne rekken. Det er ingen grunn for at vårt forbund fortsatt skal forbigåes som hittil har vært tilfelle. Dessuten tror jeg de fleste vet hvilken dyktig mann Eivind Strømmen, formann i Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet, er.

O l a v Ø s t e r u d : Også når det gjelder innstillingen til Sekretariatet bibeholder valgkomitéen den gamle konservative framgangsmåte. Det hadde iallfall tjent Kongressen til ære om vi hadde plasert den ene kvinnelige representant som er å finne på listen som nr. 2. For øvrig vil jeg si til Torkildsen og andre at jeg akter å si min uforbeholdne mening om den skulle komme på tvers av hans og muligens andres oppfatning. Jeg har min daglige kontakt på arbeidsplassen og det er mine arbeidskameraters mening jeg tolker.

H a a k o n K r i s t i a n s e n , Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbundet: Jeg vil peke på 3. varamann til Sekretariatet. Jeg akter ikke å oppta noen mannjevning mellom kvalifikasjonene til den av valgkomitéen innstilte, Li fra Kjemigrafforbundet og han jeg akter å foreslå, nemlig formannen i vårt forbund Johan Bøe. Men det er noen momenter jeg vil peke på. Det ble nevnt her at som grunnregel ved plasingen bør det tas hensyn til medlems-tallet, men også naturligvis til kvalifikasjoner. Når Emil Torkildsen fra Typografforbundet nå trekker seg fra Sekretariatet så hadde ikke vårt forbund gjort seg noen forhåpninger om å få noen mann i Sekretariatet i stedet for Torkildsen. Men vi hadde trodd at vårt forbunds formann, Bøe, hadde fått plassen som varamann. Jeg vil derfor foreslå Johan M. Bøe som 3. varamann i stedet for Arne Li. Jeg vil peke på at medlemstallet i vårt forbund er atskillig større, og at vårt forbund foruten å være et håndverksforbund også representerer industriarbeidere.

I n g v a l d H e i n , Elektrikerforbundet: Når vårt forbunds formann har foreslått Erling Johansen som 5. varamann til Sekretariatet kommer det av at Klafstad selv i kommende kongressperiode sannsynligvis vil gå av som formann i vårt forbund med alderens rett. Vårt forbund ble på Kongressen i 1957 tildelt 7. varamann. Forbundet var inntil landsmøtet i 1958 representert ved forbundets formann, Andreas Torp, som imidlertid gikk av på dette landsmøtet. Jeg erindrer fra vårt landsmøte at det fra LO's side ble gitt en forsikring om at vi skulle få beholde denne plassen i kongressperioden. På tross av det rykket vår mann som da ble valt ned som 9. varamann. Andre forbunds representanter i Sekretariatet

har også gått ut i denne kongressperioden i sammenheng med at de har gått av som tillitsmenn, men det har likevel ikke forhindret at de har fått en sikker plass i Sekretariatet. I henhold til sitt medlemstall burde vårt forbund ha krav på en sikker plass i Sekretariatet. Jeg vil derfor anbefale Klafstads forslag om at nestformannen i Elektrikerforbundet, Erling Johansen, rykker opp fra 7. til 5. plass i varamannsrekken.

Dirigenten: Jeg vil nå foreslå strek med de inntegnede 4 talere. Enstemmig vedtatt.

Jan E. Olsen, Skotøyarbeiderforbundet: Når Elektrikerforbundet opptar dissens mot valgkomitéens innstilling vil jeg nevne at det ville vært naturlig at vårt forbund, som representerer både håndverk og industri, hadde fått en fast plass i Sekretariatet. Men vårt forbunds formann, Ingvald Hansen, har lojalt bøyd seg for den øvrige komité og ikke opptatt noen dissens. Jeg vil derfor anbefale at valgkomitéens innstilling blir lagt til grunn for vedtakelse på Kongressen. Vårt forbund har i over 30 år vært utenom de 15 første i Sekretariatet, men vi vil ikke fremme noe spesielt krav i den anledning. Vi går med på den naturlige opprykning som den foreligger.

A. Trondsen, Elektrikerforbundet: Når man kommer på en kongress er det naturlig at man imøteser valgkomitéens innstilling med den største spenning. Ikke minst gjelder selvsagt dette om ens eget forbund blir representert der. Særlig når man er av den oppfatning at ens eget forbund har et naturlig krav på å bli representert. Jeg er derfor skuffet over komitéinnstillingen når jeg ser at Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund ikke har blitt plasert bedre enn som 7. varamann. Vi representerer i dag ikke bare et av de man kan kalle de mellomstore forbund i LO, men en får vel lov å si en meget viktig sektor i arbeidslivet, uten derved å forkleine andre gruppers innsats på noen måte. Jeg vil gi min fulle støtte til Klafstads dissens i valgkomitéen på Erling Johansen som 5. varamann. Det synes jeg vårt forbund har berettiget krav på.

Signe Braathen, Tekstilarbeiderforbundet: På vegne av vårt forbund må jeg dypt beklage at vår formann er kommet så langt ned på varamannslisten. Vi synes det er alt for dårlig. Vårt forbund består for den alt overveiende del av kvinner og vi har mange problemer å kjempe med. Kanskje større nå en noensinne, når spørsmålet om likelønn skal diskuteres. Det blir et vanskelig problem å hanskes med, når det omsider skal gjennomføres. Vi vil også bli ganske hardt rammet av Frihandelsområdet. Det har vi i kjær erindring fra 30-årene da vi hadde innførsel av tekstilvarer i stor stil fra utlandet som i første rekke rammet vårt forbund og

førte til stor ledighet. Vi trenger å ha en talsmann i Sekretariatet. Vi ber ikke om noen fast mann, men vi mener å ha krav på at han rykker høyere opp på varamannslisten. Vi har hatt Olav Bruvik som gikk fra 4. til 1. varamann på grunn av forholdene innen Sekretariatet, ved frafall, forskyvninger osv. Vi hadde trodd vi hadde fått plasert var nye formann, Brauer, på 3. eller 5. varamannsplass. Jeg vil be om at Kongressen støtter meg i det. Vårt forbund har nå ca. 10 000 medlemmer. Jeg stiller forslag på Gulbrand Brauer på 3. eller 5. plass.

R o a l d H a l v o r s e n, Typografforbundet: Kristiansen fra Bokbinderforbundet foreslo Johan Bøe i stedet for komitéinnstillingen på Arne Li. Representantene fra Typografforbundet på Kongressen vil så sterkt vi kan anbefale å stemme på Li som 3. varamann. Vi er helt sikre på at han vil være den beste mann til å vareta de grafiske fags interesser. Dette ikke være sagt til noen forkleinelse for Bøe, men vi mener Li tilhører den yngre garde av tillitsmenn med større spennvidde.

A r n e L ø k e n, Oslo fylke: Når man snakker om valgene så er det som Torkildsen sa i sin innledning at det er umulig å få plasert samtlige forbund innen rammen av Sekretariatets faste medlemmer og varamannsrekken. I vårt forbund, Hotell og Restaurant, har vi en formann som vi skal lete lenge etter å få. Et annet moment som også bør komme inn i bildet er at det fins vel knapt noen næring som er underlagt så mange restriksjoner, lover og regler. Vi har et vidt organisasjonsfelt å ta oss av og en nær kontakt med hovedledelsen i LO er nødvendig. Jeg vil anbefale valgkomitéens innstilling på Eivind Strømmen.

K. T o r k i l d s e n: Når man summerer opp debatten så er det klart at vanskeligheten ser ut til å ligge i plasseringen av varamennene. Ingen har sagt noe om de faste medlemmer av Sekretariatet. Det er komitéen glad for. Vi har også plasert en kvinne som dekker den kvinnelige sektor og representerer et av de forbund som har det største antall kvinnelige medlemmer, nemlig Kristine Amundsen. Da skjønner jeg ikke så godt Signe Braathens motive-ring for sitt forslag. Når det gjelder de grafiske fag så har vi konferert om det, og tror vi har truffet det rette valg uten dermed å trekke noe skille mellom kvalifikasjonene til Li og Bøe.

Når det gjelder plasseringen så er det ikke akkurat det morsomste man gjør å finne den beste måten å komme ut av det på. Noen vil alltid føle seg tråkket på tærne uansett hvordan vi gjør det. Jeg forstår Klafstad, men Klafstad forstår sikkert også oss. Jeg vil gjerne ha nevnt at Eivind Strømmen tilbød sin plass når det gjaldt spørsmålet om opprykning og bare rykke opp en plass for å unngå

dissensen, men Klafstad kunne ikke være med på det. Jeg forstår som sagt Klafstad, men jeg kan ikke unnlate å anbefale innstillingen vedtatt som den foreligger og så får det ligge i Kongressens hånd om vi har handlet riktig i dette spørsmål.

Votering:

Valgkomitéens innstilling på Sekretariatets medlemmer fra nr. 1 til nr. 11 ble enstemmig vedtatt.

Varamenn nr. 1 og nr. 2 ble enstemmig valt.

Ved alternativ votering mellom valgkomitéens innstilling og forslaget på Johan Bøe ble innstillingen vedtatt med stort flertall.

Varamann nr. 4 ble enstemmig valt.

Varamann nr. 5. Ved alternativ votering mellom valgkomitéens flertallsinnstilling på Eivind Strømmen og mindretallets innstilling på Erling Johansen ble flertallsinnstillingen vedtatt med stort flertall.

Varamennene nr. 6, nr. 7, nr. 8 og nr. 9 ble enstemmig valt.

Valg av Revisjonsutvalg med varamenn.

Valgkomitéens innstilling:

Revisjonsutvalg:

1. Peder Birkeland, formann, Handel og Kontor.
2. Alf Michelsen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.
3. Anna Nilsen, Norsk Tekstilarbeiderforbund.

Varamenn:

1. Hj. Fiskvik, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund.
2. Einar Nilsen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.
3. Bertrand Olsen, Norsk Kommuneforbund.

K. Torkildsen meddelte at medlem av revisjonsutvalget, Halvdan Wigaard, hadde meddelt komitéen at han fraba seg gjenvalg. Han har nå gått av med pensjon.

Votering:

Så vel revisjonsutvalgets medlemmer som varamenn ble enstemmig valt i overenstemmelse med komitéinnstillingen.

Ad Redaksjonskomitéens innstillinger.

P. Mentsen: Redaksjonskomitéens formann la fram komitéens innstillinger:

Tellef Rislå, Norsk Arbeidsmandsforbund, har foreslått:

«Jeg tillater meg å rette en hensittning til Sekretariatet om å medvirke til at den nye veglov blir vedtatt av Stortinget og satt ut i livet så snart som mulig.»

Redaksjonskomitéen foreslår:

Forslaget oversendes Sekretariatet.

Innstillingen enstemmig vedtatt.

E. Carlson, Norsk Papirindustriarbeiderforbund, har foreslått følgende vedrørende Arbeidervernloven:

«Da det er oppslått enkelte tvister om fagforeningenes rett til å holde justis over medlemmer som har forbrutt seg mot Arbeidervernloven ved å gi medlemmene valg mellom mulkt og eksklusjon, ber Fagkongressen Sekretariatet om å se på forholdet. Hvis fagforeningenes muligheter skulle vise seg å være begrenset på dette området, ber Fagkongressen Sekretariatet å utvirke at fagforeningenes rett til å holde justis blir bedret.»

Redaksjonskomitéen uttaler:

Forslaget oversende Sekretariatet og en forutsetter at LO's administrasjon gir Carlson skriftlig svar.

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Einar Carlson, Norsk Papirindustriarbeiderforbund, har foreslått følgende vedrørende avtalen om produksjonsutvalg:

«Når det er full enighet i produksjonsutvalget, skal bedriften uten videre ved neste møte forklare hvorfor ikke vedtaket er fulgt.»

Redaksjonskomitéen uttaler:

Landsrådet for produksjonsutvalg har gitt direktiver som dekker realiteten i dette. Forslaget oversendes derfor Sekretariatet som reiser krav om at dette kommer til uttrykk i avtalen ved neste revisjon.

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Finn Andersen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, har foreslått følgende:

«Kongressen pålegger Sekretariatet å nedsette et 3-mannsutvalg som i samarbeid med forsikringsselskapet «Samvirke», opptar forhandlinger om en ordning av de fagorganisertes forsikringsforhold.»

Redaksjonskomitéen uttaler:

Forslaget oversendes Sekretariatet.

Innstillingen enstemmig tiltrådt.

Edruelighetsarbeidet.

I sitt arbeid for sosial og økonomisk frigjøring har fagbevegelsen alltid sett det som en oppgave også å støtte opp under alle positive tiltak for å fremme en friere og sunnere kultur. Særlig kan framheves betydningen av det praktiske edruelighetsarbeid som har vært drevet av våre faglige orga-

nisasjoner. Fagbevegelsen og enkelte av dens medlemmer har ført en målbevisst kamp mot alkoholmisbruk og illegal alkoholtrafikk på arbeidsplassene.

I stor utstrekning kan vi takke vårt møteliv, våre fagblader og vår opplysningsvirksomhet for at de fagorganiserte i dag viser så stor forståelse for edruelighetsarbeidets betydning. Fagbevegelsen ser alkoholproblemet som en alvorlig hindring i sitt arbeid for størst mulig menneskelig frigjøring. Fagkongressen ber derfor alle fagforeninger og klubbstyre om å vie arbeidet for edruelighet den største oppmerksomhet.

Da Statens Edruelighetsråd og landets folkeorganisasjoner gikk sammen om opplysningsaksjonen «Brei front mot alkoholmisbruk», var det en selvfølge for Landsorganisasjonen å være med. Nå må denne kampanjen intensiveres på det lokale plan, og det må våre faglige tillitsmenn medvirke til.

Landsorganisasjonen har også aktivt støttet opp under Arbeidernes Avholdslandslag, som særlig gjennom sine kontakter på store arbeidsplasser har gjort et prisverdig arbeid. Arbeidernes Avholdslandslag fortjener i denne virksomheten vår fortsatte støtte og tilslutning.

Fagkongressen understreker at en fortsatt vil arbeide for en sunnere fritidskultur og større edruelighet i arbeid, fritid og fest.

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Stortingsvalget 1961.

Den 11. september skal det velges nytt storting for de kommende 4 år. Resultatet av dette valget vil bli bestemmende for den politikk som skal føres i de kommende år, ikke minst på det økonomiske område.

Landsorganisasjonen i Norge har tilslutning fra folk av alle politiske avskygninger i vårt land. Det sier seg selv at hvert enkelt medlem står fritt til ved valget å gi uttrykk for sin politiske oppfatning. Men Landsorganisasjonen i Norge kan med de oppgaver den er pålagt ikke stille seg likegyldig til hvilket styre landet har, og hvilken politikk som skal føres.

I mer enn et kvart århundre har det vært arbeiderstyre i Norge, og i denne tid har det på alle områder vært en framgang uten sidestykke i landets historie. Det er av vital betydning for alle lønnstakere at denne utvikling kan fortsette. Også for løsningen av en rekke saker som denne kongress har satt på dagsordenen for kommende periode, er det viktig at landet styres ut fra det samme grunnsyn som fagorganisasjonen bygger på.

Kongressen bemyndiger Sekretariatet til å foreta det som ansees nødvendig for at resultatet ved stortingsvalget 11. september 1961 kan bli tilfredsstillende for lønnstakerne. Samtidig henstiller Kongressen til alle medlemmer, tillitsmenn og organisasjoner tilsluttet Landsorganisasjonen, å gå aktivt inn for å opprettholde det nåværende flertall i Stortinget, og styrke dets stilling i folket.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Redaksjonskomitéens innstillingar.

Men t s e n opplyste om at Lage Haugness, Bygg, hadde stilt et forslag første dag debatten begynte om tariffpolitikken angående punkt I. Etter Haugness' innlegg andre dagen anser redaksjonskomitéen dette forslag for bortfalt.

H a u g n e s s : Meget mulig at jeg ikke har uttrykt meg tydelig

nok slik at redaksjonskomitéen har oppfattet mitt annet innlegg på den måten de har gjort. Det var imidlertid ikke min mening, og jeg tror heller ikke jeg trakk noe tilbake av mitt første innlegg. I mitt første innlegg konsentrerte jeg meg om å kritisere det som hadde skjedd, men i mitt annet innlegg trakk jeg fram de mer positive sider som også fantes. Årsaken til at jeg framsatte mitt forslag, sa jeg, var at man hadde følelsen av at Representantskapets vedtak av 1. desember i fjor ble fortolket på en annen måte enn hva det egentlig ligger i forslaget og som var forslagets forutsetning. Jeg fant støtte i den utvikling som hadde skjedd på tariffrenten gjennom oppgjørene for Jern og Metall og Bygning og det som skjedde etter 1. mai, altså oppgjørene for Kommuneforbundet, typografene osv. Det var ikke noen bebreidelse for de sist nevnte oppgjør som sådan. Jeg bare konstaterte at det var en annen ånd i disse enn de to først nevnte. Så jeg fastholder mitt forslag.

Mentsen: Etter Haugness' siste innlegg foreslår komitéen: *Haugness' forslag kan ikke tiltres.*

Votering:

Komitéens innstilling ble vedtatt med stort flertall.

Dagsordens punkt 5, tariffspørsmål og diverse avtaler, punktene a, b, c, d, e og f.

- a) 2. Forslag nr. 98 tatt opp av Aksel Espeland, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, og forslagene nr. 103 og 104 tatt opp av Emil Edvarsen, Norsk Jernbaneforbund, vedrørende skattereformer (omsetningsavgiften) kan ikke tiltres. En viser til Sekretariatets innstilling.

Flatreit: Det jeg reagerte mot ved Sekretariatets innstilling var at man skulle fastslå omsetningsskatten som en varig ordning. Det mente jeg var unødvendig. Jeg ønsker å opprettholde at dette med «varig» går ut.

Bj. Blikeng: Mentsen sa at samtlige forslag som var opptatt av representantene, og som ikke er nevnt av redaksjonskomitéen, blir foreslått oversendt Sekretariatet. Jeg går ut fra at det også gjelder de forslag som LO-formannen tok opp i sin utredning.

Dirigenten: Det er helt i sin orden, Blikeng.

Votering:

Forslag A fra redaksjonskomitéen ble vedtatt mot 3 stemmer.

Flatreits forslag ble forkastet mot 120 stemmer.

2. Til forslagene nr. 118, 119 og 124 vedrørende nasjonalisering, som er tatt opp av Kåre Hansen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, og Emil Edvardsen, Norsk Jernbaneforbund, uttaler redaksjonskomitéen: Forslagene kan ikke tiltres.
 3. Til forslag nr. 137 vedrørende statens forhandlingsorganisasjon og medlemskap for statlige bedrifter i Norsk Arbeidsgiverforening, tatt opp av Walter Kristiansen, Norsk Arbeidsmandsforbund, og Sigurd Johansen, Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund, uttaler redaksjonskomitéen: Forslaget oversendes Sekretariatet under henvisning til den av Sekretariatet framlagte innstilling.
 4. *Fritz Hannestad, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske funksjonærer*, har på Kongressen foreslått:
«For bedrifter hvor staten har hovedinteresser, men står utenfor Norsk Arbeidsgiverforening, søkes opprettet en statens forhandlingsorganisasjon.»
Redaksjonskomitéen innstiller:
Forslaget tiltres i prinsippet og oversendes Sekretariatet.
 5. Forslag nr. 139 vedrørende statens anleggsg Direktoratet, tatt opp av Walter Kristiansen, Norsk Arbeidsmandsforbund, tiltres i prinsippet og oversendes Sekretariatet.
 6. Forslag nr. 157 vedrørende pensjonssaken for de fylkeskommunale veiarbeidere, tatt opp av Walter Kristiansen, Norsk Arbeidsmandsforbund, tiltres i prinsippet og oversendes Sekretariatet.
 7. Forslagene nr. 168, 177, 178 og 179 vedrørende Arbeidervernloven, tatt opp av Walter Kristiansen, Norsk Arbeidsmandsforbund, Ingvold Hansen, Norsk Skotøyarbeiderforbund, Jon Høiland, Norsk Tjenestemannslag, med flere oversendes Sekretariatet.
Det samme gjelder forslag vedrørende samme sak fra Even Flatreit, Norsk Jernbaneforbund, samt forslag vedrørende endringer i Arbeidervernlovens § 28 — 1, satt fram av Per Andersen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.
 8. Forslagene nr. 194 og 201 vedrørende Ferieloven og feriebestemmelser tatt opp av flere, oversendes Sekretariatet.
Vedtatt mot 4 stemmer.
- b) 1. Forslagene nr. 206, 207 og 208 vedrørende feriespørsmål, tatt opp av Gjengaar og Arthur Blix, Norsk Arbeidsmandsforbund, oversendes Sekretariatet.
2. Forslag nr. 211 vedrørende polartillegg, tatt opp av Arthur Blix, Norsk Arbeidsmandsforbund, kan ikke tiltres.
 3. Forslag nr. 212 vedrørende arbeidstidsforkorting, tatt opp av Gjenggaard, Norsk Arbeidsmandsforbund, oversendes Sekretariatet.
 4. Forslag nr. 255 vedrørende 40 timers arbeidsuke, tatt opp av Erling Storjord, Norsk Jernbaneforbund, oversendes Sekretariatet.
 5. Forslag nr. 278 vedrørende avtalen om feriebooker, tatt opp av Ingvald Hansen, Norsk Skotøyarbeiderforbund, oversendes Sekretariatet.
- e) 1. Forslag nr. 367 vedrørende avtalen med Den Kooperative Tarifforening tatt opp av Johan B. Magnussen, Norsk Baker- og Konditorforbund, oversendes Sekretariatet.
2. Forslag nr. 368 vedrørende Hovedavtalen med Den Kooperative Tarifforening, behandlingen av interesselister, tatt opp av Johan B. Magnussen, Norsk Baker- og Konditorforbund og

Forslag nr. 370 vedrørende § 22 i Hovedavtalen mellom Landsorganisasjonen og Den Kooperative Tarifforening, tatt opp av Alfred Nilsen, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund, kan ikke tiltres.

Alfred Nilsen dissenterer på dette punkt og opprettholder forslaget.

Bjørn Nilsen, Handel og Kontor, Oslo: Jeg vil minne om hva realiteten er i denne saken. Jeg vil gjøre merksam på at det er Handel og Kontors landsmøte som står bak dette forslaget. Og det har sitt utspring i den dokumentasjon som Otto Totland gjorde gjeldende i går og som beviste at lønnsnivået i de kooperative bedrifter ligger vesentlig lavere i forhold til de private. Det forslag som er framsatt av Alfred Nilsen berører en så vesentlig demokratisk rettighet for en gruppe arbeidere og funksjonærer at en fagkongress burde vedta hans dissens på dette punkt enstemmig. Med de sikkerhetsventiler som er i dette spørsmål når det gjelder å gå til streik så skulle det ikke være noen fare for at kooperasjonen i så måte skulle lide noen overlast. Jeg vil på det varmeste anbefale den dissens som er opptatt av Alfred Nilsen.

Johan B. Magnussen, Bakerforbundet: Det er ikke mulig å gjennomføre reelle forhandlinger med Den Kooperative Tarifforening selv om vi har fått en meklingsinstitusjon som bare betyr en utsettelse av spørsmålet. Vi vil aldri få reelle forhandlinger så lenge DKT vet at selv om man ikke kommer fram hverken gjennom forhandlinger eller mekling så er det ingen annen vei tilbake enn å få den løst ved tvistenemnd. De som kjenner til DKT's arbeidsforhold og lønnsforhold vet at det er et rimelig krav at de arbeidere og funksjonærer det gjelder blir stilt i samme klasse som andre. Det blir også sagt at på grunn av § 4, organisasjonsplikt osv. så må vi ha den bestemmelsen. Men det kan da umulig være riktig at organiserte lønnstakere skal misbrukes i den grad fordi vi har folk som er organisasjonsfiendtlige her i landet. Jeg vil henstille til Kongressen at de stemmer for dissensen til Alfred Nilsen.

Votering:

Alfred Nilsens dissens ble vedtatt med 180 stemmer.

Dermed var også forslag nr. 370 vedtatt.

Nordahl: Jeg ville ikke blande meg opp i den foregående debatt, men gjerne gjøre klart for Kongressen hva dette vedtak vil bety. Vi har hatt den avtalen som nå er forkastet, siden 1911 og det er på grunnlag av den at samarbeidet mellom NKL og LO har vært basert i alle år. NKL skal bare beskjefte organiserte folk. Til gjengjeld skal kooperasjonen, som er en del av vår egen virksomhet,

avgjøre alle tvister uten konflikt. Nå har Kongressen opphevet den gamle bestemmelsen som vi har hatt siden 1911. Det er i og for seg greit. Kongressens vedtak er endelig. Men de må ikke tro at man etter dette kan opprettholde kravet om at kooperasjonen bare skal beskjeftige organiserte folk. Da må kooperasjonen stilles fritt til å ta inn sine folk akkurat som en annen arbeidsgiver. Vi må nå behandle kooperasjonen som en annen arbeidsgiver. Det har Magnussen forlangt, det har Handel og Kontor forlangt, og da må også kooperasjonen få lov til å opptre som en arbeidsgiver, nemlig å ta inn de folk som de mener er nødvendig og at arbeidsgiveren som sådan ikke blander seg inn i om folkene er organisert eller uorganisert. Vi skal forhandle om ny avtale, og vi vil ikke kunne ta konflikt på det spørsmålet etter de retningslinjer som er i Norge, hvis den annen part sier nei. Vi har en gruppe til som på neste kongress kanskje bør få sin organisasjonsfrihet og streikerett, og som vi har tatt streikeretten fra, og det er de som arbeider på LO's og forbunds- og fagforeningskontorene. Og vi har andre arbeiderforetak hvor man har innført den samme ordning. Og det er klart at man kan ikke oppheve dette prinsippet for endel og ikke for alle. Den saken foreligger ikke til behandling i dag, men jeg skulle anta at den kommer til å foreligge på neste kongress. For øvrig skal jeg ikke si noe mot Kongressens vedtak, saken har vært oppe på mange kongresser, og et forslag i samme retning som her er vedtatt er blitt nedvotert mot noen få stemmer. Denne gang er det vedtatt, og vi skal bare ta konsekvensen av det som er vedtatt.

Fra redaksjonskomitéen.

De øvrige forslag som ikke her er spesielt nevnt som er opptatt av representantene under punkt 5 på dagsordenen oversendes Sekretariatet.

For øvrig anbefaler redaksjonskomitéen Sekretariatets innstillinger til punkt 5, a, b, c, d, e og f.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Dagsordenens punkt 9. Diverse forslag:

Gullmerke.

Walter Kristiansen: Jeg kan være enig i at forslagene kan oversendes til Sekretariatet, men for at det skal kunne gjøres må de innsendte forslag tas opp, og jeg tar derfor opp forslag nr. 429, som lyder:

«Kongressen fatter vedtak om at LO innfører en bestemmelse om gullmerke for langt medlemskap i LO.»

Vi vet det har vært en komité i LO som har behandlet dette spørsmål, men det er så vidt jeg vet ikke fremmet noen innstilling ennå, men det hersker så vidt mange forskjellige bestemmelser i de enkelte forbund når det gjelder dette hedersmerke at vi for vår del, på vårt landsmøte, har fremmet et slikt forslag som er referert.

Slik som forholdet er i dag vil det for de som lojalt følger LO's vedtekter, om til enhver tid å overføre sitt medlemskap til det forbund man sorterer inn under, medføre, slik forbundenes vedtekter er i dag, at selv om man er organisert i 50—60 år aldri vil oppnå å få dette gullmerke. Men jeg ser det slik at når man har vært organisert i så mange år, og står i forbund hvor andre med et langt kortere medlemskap kan skilte med et gullmerke som viser at man har et langt medlemskap, så er det noe som er galt i dette forhold. Taleren tok opp forslag nr. 429.

T h v. K a r l s e n, Tjenestemannslaget, innskrenket seg til å ta opp forslagene nr. 430 og 431.

(Nr. 430.) *Gardermoen og omegn Tjenestemannslag foreslår:*

«LO innfører et hedersmerke (gullmerke) for 25 års sammenhengende medlemskap i LO.»

(Nr. 331.) *Kjeller Tjenestemannslag foreslår:*

«Det innstiftes en jubileumsnål for medlemmer med langt medlemskap i forbund tilsluttet LO — f. eks. sølv for 25 års medlemskap og gull for 40 års medlemskap.»

Jeg viser til vårt forbunds innstilling i den sammenheng som anbefaler at forslagene vedtas. For øvrig kan jeg slutte meg til innstillingen om at forslagene sendes Sekretariatet.

H a a k o n Ø d e g a a r d, Kjemisk Industriarbeiderforbund: På siste kongress forelå det et forslag fra vårt forbunds landsmøte om at det burde innføres et hedersmerke (gullmerke) fra LO's side. Jeg vil på vegne av representantene fra vårt forbund støtte opp om forslag nr. 430 som er opptatt av foregående taler.

N o r d a h l: Denne sak har vært til behandling på flere kongresser. Grunnlaget for debatten på tidligere kongresser har vært at forbundene har ulike regler på dette område. De fleste forbund har den regel at når et medlem har så og så langt medlemskap så kan de få sølvmerke eller gullmerke eller diplom, alt etter som det enkelte forbund har. Forbundene tar ikke hensyn til om de har medlemskap i det forbund som utdeler merket, men tar hensyn til det samlede medlemskap. Men så er det endel forbund, blant dem Kjemisk Industriarbeiderforbund, som har den ordning at for å få gullnåla må en ha hele sitt medlemskap i det forbundet. Og foruten

Kjemisk er det vel noen få andre som også har den nevnte ordning. Men disse bestemmelser er av de ting vi ikke kan gripe inn i. For her kommer vi inn på det enkelte forbunds suverenitet. Vi har henstilt til de forbund som har slike regler at de skulle endre de dithen at når medlemmet hadde sitt medlemskap i LO i orden, og hadde nådd en bestemt medlemsstandard, så skulle han få sitt merke. Men vedkommende forbund har ikke villet endre på dette. Nå foreligger det forslag om at LO skal utdele gullnål. Det kan bli en ganske dyr historie det. Og spørsmålet er: hvor langt skal man gå med medlemskapet? Hvis vi går opp til f. eks. 50 års medlemskap så ble det nok ikke sånn kostbare affære, men skal vi dekorere medlemmer f. eks. 25, 30, 35 og 40 år for den saks skyld blir det en veldig kostbar historie for LO. Prinsipalt mener jeg for øvrig at det med dekorasjoner, for å nytte et mer høytidelig uttrykk, det bør overlates til de enkelte forbund. Vi har utredet spørsmålet før, og det kan vi gjøre en gang til, men jeg kan si det nå at vi vanskelig kan innlate oss på at LO skal kjøpe nåler hvis man da ikke setter grensen til 50 år.

Fra Sekretariatet.

Forslagene sendes det nye sekretariat.

Med stort flertall ble innstillingen vedtatt.

Opprettelse av distriktskontorer i Østfold og Buskerud.

(Nr. 433.) *Askim faglige Samorganisasjon foreslår:*

«Siden Østfold faglige Samorganisasjon ble nedlagt, og det i stedet ble opprettet lokale samorganisasjoner i fylket, syns det for vårt vedkommende som om arbeidsforholdene på organisasjonsfronten er blitt vanskeligere.

For vårt vedkommende er jo Samorganisasjonens formann i fullt manuell arbeid om dagen, og det blir bare kveldsarbeid for Samorganisasjonen. Dette gjør det selvsagt vanskeligere for formannen å få de nødvendige kontakter i enkelte spørsmål både i LO og forbundene. Videre at oppgaver i distriktet som nødvendigvis må utføres om dagen ikke kan effektueres, da tillitsmennene bare har kveldstimer til rådighet. Derimot hvis en hadde et distriktskontor med fastlønte tillitsmenn for Østfold, ville forholdene etter vårt syn, bli lettere og mer effektive, idet det da kunne gjøres henvendelser dit, og tillitsmennene ved distriktskontoret kunne ta seg av spørsmålene.

Vi vil i denne forbindelse få nevne at Askim faglige Samorganisasjon består av følgende bygder: Askim, Spydeberg, Hobøl, Skiptvet og Trøgstad, og det sier seg selv at kveldstimer ikke rekkes til for å bringe framgang i organisasjonen i dette distrikt. Det kunne selvsagt være mange flere spørsmål i denne forbindelse som kunne styrke vår tro på et distriktskontor, men vi mener at det som er nevnt foran, skulle dekke i store trekk vår mening om et sådant kontor.

Vi håper at Landsorganisasjonen vil se alvorlig på spørsmålet om opprettelse av et distriktskontor i Østfold.»

(Nr. 434.) *Fredrikstad faglige Samorganisasjon* foreslår:
«Landsorganisasjonen oppretter distriktskontor for Østfold fylke.»

(Nr. 435.) *Sarpsborg og Omegns faglige Samorganisasjon* foreslår:
«Det opprettes distriktskontor for Østfold.»

(Nr. 436.) *Kongsberg Jern- og Metallarbeiderforening* foreslår:
«Landsorganisasjonen oppretter eget distriktskontor i Buskerud.»

(Nr. 437.) *Drammen faglige Samorganisasjon* foreslår:
«For Buskerud fylke oppretter LO et distriktskontor i Drammen.»

(Nr. 438.) I samsvar med foranstående foreslår Sekretariatet at Kongressen gjør slikt vedtak:

Forslagene sendes Sekretariatet, som får fullmakt til å oppta til samlet vurdering de organisasjonsmessige forhold og de arbeidsoppgaver som er til stede i Akershus, Buskerud og Østfold fylker. Eventuelle forslag som innebærer endringer i de ordninger som er i dag, forelegges Representantskapet til avgjørelse.

Torleif Hansen, Østfold fylke: Når vi i Østfold har reist spørsmålet om opprettelse av distriktskontor kommer det av at det i perioden er blitt opprettet samorganisasjoner på de enkelte steder, men det har igjen avdekket svakheter der hvor en ikke har distriktskontorer. I Østfold henger vi noe i lufta i og med at vi ikke kan bli betjent på den måten som vi mener er riktig fra Oslo. Vi mener derfor det bør være et distriktskontor som kan ta seg av Østfold spesielt, i første rekke da på det faglige område, men som også kan være behjelpelig i det politiske arbeid. Jeg vil derfor ta opp forslagene nr. 433, 434 og 435.

Rolf Brauer, Buskerud fylke: Jeg opptar forslag nr. 437. Jeg viser også til motiveringen i den store dagsordenen. Det er mange forhold som i denne sammenheng kunne vært nevnt, ting som har skapt uklarhet om organisasjonsforholdene og vanskeliggjort det faglige arbeid. Imidlertid har jeg forstått det slik at det er gode muligheter for en avklaring og forbedring her, og derfor er jeg fornøyd med Sekretariatets innstilling.

Kjell Lien, LO's administrasjon: Jeg tror ikke det er nødvendig å diskutere om hvorvidt det er nødvendig eller ikke å få distriktskontorer i de nevnte fylker. Etterat saken har vært til behandling på kongresser tidligere, i 1953, er det jo egentlig tillagt Representantskapet å bestemme antall distriktskontorer etter hvert som omleggingen skrider fram. Vi er da ferdig med omlegging til lokale samorganisasjoner. De tre fylkene som står igjen har

distriktskontorer, og vi har fått endel erfaringer for hvordan arbeidet er i disse fylkene. Jeg tror det er riktig, som også innstillingen går ut på, at Sekretariatet vurderer de erfaringer man står overfor og legger fram for Representantskapet til endelig avgjørelse hvilke ordninger man skal finne fram til for disse tre fylkene. Jeg anbefaler Sekretariatets innstilling i denne saken.

Karl Bjerkeli, Kommuneforbundet: Jeg kan ikke fullt ut støtte forslaget fra Drammen faglige Samorganisasjon fordi det konkretiserer for mye. I Buskerud fylke er det faktisk tre sentra. Jeg er enig i at det bør opprettes et distriktskontor, men det bør drøftes nærmere hvor det bør ligge og kanskje også hvordan arbeidet bør legges an. Det er en kjensgjerning at siden vi mistet samorganisasjonen både på Hønefoss, Kongsberg og Drammen, har det vært vanskelig både med det faglige og politiske arbeid. Det ville være bedre at man ikke konkretiserer hvor kontoret skal ligge, og jeg vil derfor oppta forslaget som er innsendt fra Kongsberg faglige, nr. 436. For øvrig slutter jeg meg til Sekretariatets innstilling.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble vedtatt med stort flertall.

Ansettelse av ungdomssekretær.

(Nr. 439.) *Kongsberg Jern- og Metallarbeiderforening* foreslår:

«Landsorganisasjonen ansetter snarest en sekretær til å ta seg av ungdomsarbeidet.»

(Nr. 440.) Fra Sekretariatet:

Kongressen i 1957 behandlet et liknende forslag. Det ble da av Sekretariatet forelagt en utredning for Kongressen, som vedtok å oversende forslaget til det nye sekretariat. Sekretariatet tilsatte 1. august 1958 en yngre mann (Kjell Lien) med spesialoppgave å ta seg av arbeidet med de lokale samorganisasjoner og samordning av ungdomsspørsmålene. Realiteten i det foreliggende forslag er således allerede oppfylt.

Organisasjons- og opplysningsarbeidet blant ungdommen må av Sekretariatet så vel som av de enkelte forbund vies den største oppmerksomhet. Imidlertid løses ikke saken ved at Sekretariatet ansetter en mann til dette arbeidet. Vedkommende kan ikke alene dekke hele feltet. Det henstilles derfor til de større forbund å pålegge en av tillitsmennene å ha ungdomsarbeidet som en av sine spesialoppgaver eller treffe andre tiltak. Sekretariatet vil når det ansees nødvendig, ta denne sak opp til ny vurdering.

I samsvar med foranstående foreslår Sekretariatet at Kongressen gjør følgende vedtak:

Forslaget fra avd. 95 av Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund sendes det nye sekretariat.

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Organisasjonsspørsmål.

(Nr. 441.) *Oslo- Stein-, Jord- og Sementarbeideres Forening* foreslår:

«Under henvisning til organisasjonskomitéens uttalelse på Kongressen 1957 vedrørende ovennevnte, foreslår avdelingen at Kongressen tar stilling til en sammenslåing mellom Norsk Arbeidsmandsforbunds anleggssektor og Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, eventuelt at en slik sammenslåing i første omgang finner sted mellom forbundenes avdelinger i de sentrale steder i landet som f. eks. Oslo, Trondheim og Bergen.»

(Nr. 442.) *Oslo Stein-, Jord- og Sementarbeideres Forening* foreslår:

«Foreningen foreslår for Kongressen at sammenslåing mellom Norsk Murerforbund og Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund finner sted.»

(Nr. 443.) *Stein-, Jord- og Sementarbeidernes Forening, Trondheim* foreslår:

«Kongressen pålegger LO's sekretariat å føre kontroll med at de respektive forbunds tariffmessige og organisasjonsmessige arbeidsområder respekteres, slik at f. eks. et forbund innen en annen yrkesgruppe ikke får anledning til å opprette lønnsavtale for arbeider som henhører under bygningsindustrien.»

(Nr. 444.) Fra Sekretariatet:

På Kongressen i 1957 ble behandlet innstilling fra Organisasjonskomitéen av 1953. Idet en viser til Kongressens vedtak foreslås at Kongressen gjør følgende vedtak:

Forslaget sendes det nye sekretariat.

Fin n Lund, Bygningsindustriarbeiderforbundet: Jeg vil be om en liten endring på det. Det står «forslaget tiltres» men jeg ber om at dette endres til at «forslagene sendes det nye sekretariat» at man altså nytter flertallsformen, så det omfatter forslagene 441, 442, 443 og 444.

Dirigenten: Det er visst meningen det skal være slik som Lund antyder.

Walter Kristiansen: Vi hadde i 1953 et vedtak om å nedsette en organisasjonskomité som la fram sin innstilling på Kongressen i 1957. Det var et ganske omfattende arbeid som ble lagt fram da, og Kongressen vedtok på de enkelte punkter hva som skulle være retningslinjene i framtiden. Jeg kan derfor ikke forstå at Oslo Stein-, Jord- og Sementarbeiderforening tar denne saken

opp igjen på det punkt de har gjort. Kongressen har sagt sin mening i vedtaket av 1957, og det skulle være retningsgivende nok. Jeg kan ikke innse at Sekretariatet på grunnlag av Kongressens vedtak i 1957 kan realitetsbehandle de forhold som er nevnt i forslaget 441.

A s b j. W o r s e t h, Kommuneforbundet: Jeg vil under denne sak nevne det forhold at de private entreprenører driver konkurranse med de kommunale virksomheter rundt om i landet. Jeg sikter ikke her til de større entreprenørfirmaer som jo nytter organiserte folk, men det er iallfall slik i Trondheim at det er små entreprenører som beskjeftiger en 7—10 mann hvor folkene er uorganiserte, og bruker dem i konkurransen mot de organiserte. Prinsipielt mener jeg det er riktig rett og slett å nekte å arbeide sammen med uorganiserte. Men i alle tilfelle vil jeg be LO være merksam på de forhold jeg har påpekt, og at man er behjelpelig med å få organisert de folkene det gjelder, så de får skikkelig betaling. Det arbeides så å si døgnet rundt for kr. 5.00—6.00 pr. time. Det er et uvesen vi må komme til livs. «Mer timer, mer penger» er mottoet. Det er beklagelig at arbeiderstyrte kommuner som har vært behjelpelig med å skaffe sine arbeidere skikkelig betaling, samtidig ser på at slikt skal skje som jeg her har nevnt. Jeg vil derfor sette fram dette forslaget:

«LO setter all sin kraft inn på å organisere arbeiderne ved de små entreprenørvirksomheter som fins rundt om i landet.»

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Worseths forslag ble enstemmig vedtatt oversendt Sekretariatet.

Voldgiftskomiteé til å avgjøre tvist ved deling av en forening.

(Nr. 445.) *Kirkegårdsvesenets Forening, Bergen*, foreslår:

«LO-kongressen gjør vedtak om at der oppnevnes en voldgiftskomiteé som med bindende virkning for partene avgjør tvister som kan oppstå ved at en tidligere forening blir delt.»

(Nr. 446.) Fra Sekretariatet:

Sekretariatet er enig med Kirkegårdsvesenets Forening, Bergen, og forbundsstyret i Norsk Kommuneforbund i at tvister som oppstår som følge av en deling av en forening bør avgjøres av en av fagorganisasjonen oppnevnt voldgiftsnemnd. Kongressen i 1953 vedtok å opprette en voldgiftsnemnd som avgjør alle organisasjonstvister mellom forbundene i kongressperioden. Nemnda ledes av en jurist.

Mandatet for LO's voldgiftsnemnd bør utvides slik at nemnda også kan avgjøre tvister som oppstår innen en forening. En voldgiftsavgjørelse i slike saker er imidlertid ikke bindende med mindre partene på forhånd har erklært at de godtar avgjørelsen som endelig og bindende for seg.

Sekretariatet foreslår at Kongressen gjør følgende vedtak:

LO's voldgiftsnemnd kan avgjøre tvister som oppstår som følge av en deling av en forening når begge parter anmoder om det og erklærer at de vil godta nemndas avgjørelse som endelig og bindende.

Willy Davidsen, Kommuneforbundet: Taleren redegjorde først for forhistorien til denne sak, og meddelte at saken skal opp den 20. juni for en sivil rett i Bergen. Slik saken har utviklet seg blir det skittentøyvask for åpen scene om indre, interne organisasjonsforhold. Det syns vi ikke kan passere uten å forsøke å forhindre det. Nå har Sekretariatet i sin innstilling pekt på at LO's voldgiftsnemnd kan avgjøre tvister hvis partene er enig i det. Men i dette tilfelle er den ene forening enig, og den annen ikke, og dermed går saken til retten. For å komme ut av «uføre», for å bruke det uttrykket vil jeg foreslå «LO's voldgiftsnemnd kan avgjøre tvister som oppstår som følge av en deling av en forening. Nemndas avgjørelse er endelig.» Kan man ta en oppvask for en sivil domstol kan man vel også gjøre det innen våre egne fire vegger, og la den dommen være like bindende som når man går til en sivil rett.

Nordahl: Dette er i grunnen et internt forbundsanliggende. Vi studerte på om dette forslaget hadde noe med Kongressen å gjøre. Selv om vi kan vedta akkurat hva vi vil her, så kan vi ikke hindre den ene parten å gå til retten likevel. Så om vi vedtar forslaget fra Davidsen, betyr det ingen ting for denne saken. Vi kan ikke gå noe lenger enn at vi sier at LO med sitt apparat er villig til å avgjøre den slags krangel innen et enkelt forbund, hvis partene er enig om at LO skal avgjøre det. Det som må bli Kommuneforbundets sak i dette tilfelle er at hvis vi vedtar Sekretariatets innstilling og ber de kamerater som er i mindretall som vil reise rettssak å bøye seg for Kongressens vedtak og la saken avgjøres ved voldgiftsrett, er det ikke sikkert de taper på det heller, for en voldgiftsrett er partisk og må ta hensyn til begge parter.

Davidsen: Hvis Nordahl tok konsekvensen av sitt eget standpunkt så hadde han anbefalt dette, for det betyr ingen ting. Min oppfatning er at man unngår rettssaken hvis man vedtar den

endring jeg har foreslått. Og det er poenget, at de bøyer seg for et vedtak herfra, men partene bøyer seg ikke for å komme til en rettssak.

Nordahl: Vi har ikke kunnet forme et vedtak konkret så det bare skulle gjelde dette tvistespørsmål vi nå behandler. Vi måtte forme vedtaket så generelt at det kan omfatte tvistigheter for framtiden av liknende karakter. Vi kan ikke vedta Davidsens forslag i den form han har foreslått det. Hvis forslaget ble formet slik at det viste til denne bestemte sak og at Kongressen henstiller til de stridende parter i denne konkrete sak at de skulle la LO avgjøre saken, da kan vi vedta det.

Viktor Jensen, Kommuneforbundet: Vi går over til Nordahls antydning om å la dette være en konkret sak, og stemmer for det fra vårt forbunds side.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt. Davidsens forslag tiltres, for så vidt som at det sendes LO's administrasjon for å konkretiseres nærmere.

Folk og Forsvar.

(Nr. 455.) Fra Sekretariatet:

På Kongressen i 1953 ble LO's stilling til organisasjonen Folk og Forsvar inngående drøftet. Kongressen gjorde slikt vedtak: «Kongressen godkjenner LO's tilmelding til organisasjonen Folk og Forsvar». Også Kongressen i 1957 behandlet LO's stilling til organisasjonen Folk og Forsvar. Mot noen få stemmer ble kongressvedtaket av 1953 opprettholdt. Idet en viser til de to forannevnte kongressers vedtak, foreslåes at Kongressen gjør følgende vedtak:

LO's tilmelding til Folk og Forsvar opprettholdes.

Wilh. Thoresen, Kjemisk Industriarbeiderforbund: Det mest demokratiske ville være at man sendte ut en sak som stillingen til «Folk og Forsvar» til uravstemning blant medlemmene. Jeg tar ikke ordet for å støtte forslag om utmeldelse av «Folk og Forsvar», men det er det prinsipale jeg hefter meg ved. At det er medlemmene som skal bestemme i denne sak, og ikke bare de som er med på Kongressen. Jeg vil gi min støtte til forslag nr. 451 hvor det heter at

«Landsorganisasjonen sender spørsmål om fortsatt medlemskap i «Folk og Forsvar» til uravstemning blant LO's medlemmer.»

Finn Andersen, Jern og Metall: Jeg har aldri fått svar på hva som tilsier at fagbevegelsen skal opprettholde sitt medlemskap

i «Folk og Forsvar». Jeg er ikke enig med foregående taler om uravstemning i denne sak, for det ble ikke nyttet denne framgangs-måte når vi gikk inn i denne organisasjon, og det er full anledning for Kongressen til å melde oss ut av denne. Jeg opptar forslag nr. 452 fra Jørpeland Jern og Metall sålydende

«Det kreves av Kongressen at den må bringe LO's medlemskap i «Folk og Forsvar» til opphør straks.»

Likeledes opptar jeg forslag nr. 454 sålydende:

«Det kreves av Kongressen at den må bringe sitt medlemskap i «Folk og Forsvar» til opphør straks.»

Nordahl: Denne sak har vært oppe på de siste kongresser. Det er kommet forslag fra enkelte avdelinger, ofte de samme avdelinger hver gang, om å melde oss ut av «Folk og Forsvar». Vi ble i sin tid anmodet av Regjeringen å være med å lage denne organisasjon, etter forbilde av en liknende organisasjon i Sverige, hvor den svenske LO ble med, og fremdeles er med, og spiller en fram-tredende rolle. Når Statsministeren gjerne ville ha en slik organisasjon i Norge var det for at vi på sivilt grunnlag, på en måte skulle lage en motvekt mot den militære side av saken. Vi skulle skape en opplysningsorganisasjon, hvor det sivile element kom inn, og samarbeide med de militære slik at de sist nevnte ikke var en kaste for seg selv. «Folk og Forsvar» er en sivil organisasjon som arbeider innenfor den militære sektor, som arrangerer kontaktmøter mellom de militære og sivile, og de ulike folkeorganisasjoner hvorav LO er den største. Jeg kan ikke forstå at vi skulle ha noe mot det, at vi som den største organisasjon i landet skal være med å sette vårt preg på det militære, vel å merke når vi er enig om at vi skal ha et militært forsvar. Går vi inn for det, så skal vi ikke ha et eksklusivt forsvar, men ett som iallfall i noen grad har kontakt med de brede folkemasser her i landet. Det var det statsminister Gerhardsen spesielt mente at «Folk og Forsvar» skulle være. Det arbeid har vi deltatt i siden. Vi har vår representant i styret i «Folk og Forsvar», og vi har en gammel fylkingsgutt som er ansatt som sekretær i denne organisasjon. Jeg kan ikke forstå at vi skal avskjære de forbindelser vi har. Jeg anbefaler Sekretariatets innstilling.

Finn Andersen: Jeg vil bare innskrenke meg til å stille Nordahl dette spørsmålet: «Folk og Forsvar» sto som arrangør av folkemøtet på Rådhusplassen i Oslo 8. mai. Kaller man det for opplysningsarbeid?

Nordahl: Jeg har ikke noe kjennskap til at «Folk og Forsvar» arrangerte nevnte møte.

Votering:

Sekretariatets forslag ble vedtatt med stort flertall.

Agitasjon i LO's regi.

(Nr. 459.) *Norsk Bygningsindustriarbeiderforbunds forbundsstyre foreslår:*

«Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund foreslår at det til LO's Presse- og Informasjonskontor knyttes en sekretær som skal ha propagandavirkosomhet som sin spesielle arbeidsoppgave.

De siste årenes tendenser til nedgang i LO's medlemstall kan ha flere årsaker. Det er framgang å spore hva angår fagbevegelsens presse- og opplysningsvirksomhet, mens vi derimot mener at hverken Landsorganisasjonen eller forbundene hittil har lagt stor vekt på utadvendt propagandaarbeid. Vi tenker i denne forbindelse på bruk av moderne virkemidler i det store og hele, men ønsker særlig å peke på at fagorganisasjonen som landets største folkebevegelse må komme sterkere til ordet så vel i radio som fjernsyn. Vi tror ikke dette er mulig uten at initiativet kommer fra LO og forbundene. Det er vår forutsetning med forslaget at propagandasekretæren må vie disse oppgavene nødvendig oppmerksomhet.»

(Nr. 460.) **Fra Sekretariatet:**

Forslaget sendes det nye sekretariat.

Olaf Axelsen, Treindustriarbeiderforbundet: Jeg vil gjerne understreke det forslag som Bygg har sendt inn. Det bør bli en langt større samordning når det gjelder spørsmålet om agitasjon. Man er i dag innen fagbevegelsen tilbøyelig til å slåss om de medlemmer som man allerede har. Men man bør jo prinsipielt gå samlet ut for å verve nye medlemmer. Jeg vil støtte så sterkt jeg kan tanken om at LO's presse- og informasjonskontor blir utvidet. Ser man på den svenske LO vil man erfare at der har man en langt bedre propaganda-avdeling. Jeg har fått høve til å delta i et propagandakurs i den svenske LO's regi, og også sett på opplegget i den svenske LO, og det er noe helt annet og langt mer effektivt enn hva vi har i Norge. Jeg vil derfor be Sekretariatet om å se nøye på dette spørsmålet.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Opplysningskampanje.

Forslaget sendes det nye sekretariat.

Enstemmig vedtatt.

Kooperasjonen.

(Nr. 463.) Fra Sekretariatet:

Mellom NKL og LO er det opprettet en fast samarbeidskomité. Denne sak bør tas opp til drøfting i komitéen. Sekretariatet foreslår at Kongressen gjør følgende vedtak:

Saken sendes det nye sekretariat.

Sekretariatets forslag ble enstemmig vedtatt.

Politiske aksjoner.

(Nr. 465.) Fra Sekretariatet:

Sekretariatet er i prinsippet enig i Oslo faglige Samorganisasjons forslag, men Sekretariatet bør gjøre det endelige vedtak i saken. Sekretariatet foreslår at Kongressen gjør følgende vedtak:

Saken sendes det nye sekretariat.

Sekretariatets forslag ble enstemmig vedtatt.

Tilstelninger.

Sekretariatets innstilling:

Forslaget sendes det nye sekretariat.

Enstemmig vedtatt.

Kjele- og maskinpassere.

Sekretariatets innstilling:

Forslaget sendes det nye sekretariat.

Enstemmig vedtatt.

Formiddagsmøtet ble nå hevet.

Ettermiddagsmøtet 2. juni

Dirigent: Olaf Ingvaldsen.

Sekretærer: Jon Høiland og Alf Olsen.

Protokollen for formiddagsmøtet ble enstemmig godkjent.

Ad forslag nr. 370, Hovedavtalen mellom LO og DKT.

Alfred Nilsen: Jeg synes det var leit at Nordahl skulle reagere på den måten han gjorde på kongressvedtaket til min dissens fra redaksjonskomitéen. Det får så sin sak være hvordan en personlig reagerer, men når ens reaksjon blir urimelig og beint

fram uriktig, og at en etterat vedtaket er fattet skal ta det som en forutsetning for det vedtaket som er gjort, at det skal skje endringer i en helt annen paragraf, som i dette tilfelle § 4 om organisasjonsplikt i Hovedavtalen med DKT, da syns jeg det er leit. Det er jo en helt annen sak som det ikke har vært fremmet forslag om, og i den motiveringen som ble gitt, så gjorde vi merksam på motstykket, som var organisasjonsplikten. Men vi mener det er ingen som helst grunn til at organisasjonsplikten skal falle bort fordi om § 22 blir endret. Jeg er redd for at de uttalelser som er falt her vil kunne gjøre det vanskelig under sakens videre behandling i tiden framover, og det ville derfor være ønskelig å bringe klarhet i dette spørsmål. Jeg forbeholder meg i tilfelle å framsette et forslag så Kongressen kan stemme over det.

N o r d a h l : Får jeg bare lov å gjøre merksam på at jeg sa ikke mer enn det som står i Sekretariatets innstilling. Der står det nemlig: «Når det gjelder § 22, streikeretten, må den sees i forbindelse med organisasjonsplikten. En må derfor gå ut fra at en endring med hensyn til streikeretten sannsynligvis vil medføre en endring i organisasjonsplikten.»

Vi har inngått en avtale for mange år siden med kooperasjonen at denne bare skal beskjeftige organiserte folk, men så skal vi også ordne alle tvister uten konflikter. Når vi tar vekk vårt tilsagn, må vi regne med at kooperasjonen også vil ta vekk sitt tilsagn. Det var poenget i mitt innlegg i forbindelse med denne sak.

Skole spørsmål.

(Nr. 470.) *Statsbanenes Verkstedforening, Narvik*, foreslår:

«Den 9-årige enhetsskole.

Vi vil foreslå at LO's 20. kongress vender seg til Regjeringen med krav om at den stiller de nødvendige midler til rådighet for gjennomføring av den 9-årige enhetsskolen i alle kommuner.»

Fra Sekretariatet:

Forslagene sendes det nye sekretariat.

N o r a l f V o l l u m, Jernbaneforbundet: Jeg tar opp forslag nr. 470.

O l a f A x e l s e n, Treindustriarbeiderforbundet: Når det gjelder forslag 471 er det et meget viktig forslag. I dette kommer man inn på selve skoleplanene for yrkesskolene. Det burde i dag være slik at en som går på yrkesskole eller en fagskole også får undervisning når det gjelder Arbeidervernloven, Arbeidstvistloven og de tingene. Likeledes burde det være en selvfølge at elevene fikk kjennskap til hva Landsorganisasjonen i Norge er og hva den står

for. Ja, dette spørsmål burde også berøres i folkeskolene. Flere skolestyrer i Sverige har gjort henvendelse til LO i Sverige om å få tilsendt materiell om fagbevegelsen som de vil bearbeide å ha inn i sine skoleplaner. Skolestyremedlemmene fra Det norske Arbeiderparti bør ta disse spørsmål opp til behandling. Det er en skam at elevene som går ut av folkeskolen i dag ikke har den minste peiling på hva fagbevegelsen er og hva den står for. Den er som kjent landets største folkebevegelse, og den burde man ha et innblikk i når man gikk ut av folkeskolen. Jeg vil støtte Sekretariatets innstilling, men vil samtidig be om at de tar det spørsmål jeg har reist opp med partiet til grundig overveielse.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Militære spørsmål.

Oskar Espelid, Jernbaneforbundet: Når jeg tar ordet i denne sak er det ikke fordi jeg er uenig i Sekretariatets innstilling i dette spørsmål. Men jeg syns at når Kongressen behandler et så viktig spørsmål burde forslaget vært mer detaljert utformet og pekt på spesielle ting som kan ha betydning i tiden framover. Taleren la fram sådant forslag:

«Kongressen henstiller til regjering og storting om under enhver omstendighet å hindre innføring av atomvåpen på norsk område, og i internasjonale organer virke for at atomvåpen ikke spres til nye land.

Vi henstiller videre til Regjeringen å forsterke arbeidet for fortsatt stans i prøvene med kjernefysiske våpen, opprettelse av nøytraliserte, atomfrie soner og inngåelse av avtaler om alminnelig nedrustning under internasjonal kontroll.

Med spesielt henblikk på Portugals politikk i Angola, ber vi Regjeringen ta avstand fra den undertrykkelse av menneskerettigheter som NATO-makter gjør seg skyldig i.»

Når det gjelder første avsnitt sikter jeg spesielt til Tyskland og at dette land ikke får atomvåpen.

Når det gjelder annet avsnitt om atomfrie soner mener jeg det er meget viktige ting. Vi har i friskt minne Cuba-USA, og det ble da hevdet fra USA's side at de ikke ville finne seg i at dette land ble utstyrt med atomvåpen.

Det viser hvilken betydning man legger i å få atombaser nær opp til sitt land. Når en ser hvordan Sovjet er omgitt av atombaser kan en jo forstå at dette land reagerer mot å få atombaser opp til sine nabogrenser.

Når det gjelder siste avsnitt kan det jo hevdes at da må en også snakke om undertrykkelsen i Øst-Europa. Men forholdet med Portugal er at det er medlem av NATO og vi står sammen med dette land der. Derfor har vi en spesiell plikt å gi vår oppfatning til kjenne. Hvis vi ikke sier tydelig fra om Portugals undertrykkelsespolitikk i Angola så kompromitterer vi oss selv.

N o r a l f V o l l u m, Jernbaneforbundet, tok opp dette forslaget fra Statsbanenes Verkstedforening, Narvik.

•Vi foreslår at LO's 20. kongress vender seg til regjering og storting om å vurdere den militære situasjon i dag, med sikte på en eventuell nedsettelse av den militære tjenestetid.▪

A k s e l E s p e l a n d, Bygningsindustriarbeiderforbundet: Det er så mange som har så lett for å skyve spørsmålet om atomvåpen fra seg med å si at det angår ikke oss, men de store stater og statsmenn. Vi har fersk erfaring for de store staters undertrykkelseskrig mot utviklingslandene. Vi har også bitter erfaring for hvor svak fagbevegelsen er når krigen bryter ut. Og nå blir et krigsutbrudd enda farligere enn noen gang før, hvis de kjernefysiske våpen skal bringes til anvendelse. Vi vet det er sterke krefter for å få innført dette fryktelige våpen også til vårt land. I alle land, også i vårt eget, er det en sterk agitasjon i gang for å hindre at atomvåpen sprer seg, og at det ikke må innføres slike våpen på norsk jord. Folk fra alle befolkningslag slutter seg til protesten, ikke minst vitenskapsmennene. Det kan sies at våre styresmakter ikke vil ha atomvåpen, men denne sak er så alvorlig så denne kongress bør ta et klart standpunkt likevel. Vi kan si fra til Regjeringen: hold fast ved at det aldri skal innføres atomvåpen på norsk jord.

Det bør også rettes en henstilling til Regjeringen om å ta avstand fra blokkpolitikken, og la den bli avløst av en politikk som beforder den fredelige sameksistens mellom folkene. Til det er De Forente Nasjoner det rette instrument. Taleren satte så fram sådant forslag:

•LO's kongress 1961 vender seg til regjering og storting med krav om at det uforbeholdent holdes fast ved at det aldri skal plaseres atomvåpen i vårt land.

Kongressen uttaler seg for at den militære tjenestetid nedsettes og at utgiftene til militærvesenet radikalt skjæres ned.

Det er Kongressens oppfatning at Regjeringen aktivt må medvirke til at den militære blokkpolitikken blir avløst av fredelig samling mellom alle stater og styrkelse av FN som den samlede organisasjon for alle folk.▪

Jeg vil henstille til de andre forslagsstillere å samle seg om dette forslag som skulle dekke også deres oppfatning.

A n d e r s R o g s t a d, Jern og Metall: Det er kommet inn mange forslag om nedsettelse av den militære tjenestetid. Jeg tar opp forslag nr. 485 fra Trondheim Jern og Metall:

«Kongressen gir sin tilslutning til det krav som er reist om reduksjon av den militære tjenestetid.»

Det er i første rekke ungdomsorganisasjonene som har reist kravet, men en har det inntrykk at det møter ikke den forståelse det burde blant de andre organisasjoner innen arbeiderbevegelsen. Kongressen bør gi sin tilslutning til det krav som er reist av arbeiderungdommen, og jeg vil henstille til Kongressen å støtte opp om forslaget.

R e i d a r W r o l d s e n, Sjømannsforbundet: La meg først si at jeg er fullt enig i vår regjerings utenriks- og forsvarspolitik. Jeg vil si noen ord om verneplikten og sjøfolkene. Vi sjøfolk seiler jo både i fred og under krig. Er det da formålstjenlig at vi under krigstid skal mobiliseres, for vi blir jo anvist det første skip som våre myndigheter kan vise ham. Jeg mener at fartstid til sjøs burde være jevngod med militærtjeneste. Taleren framsatte sådant forslag:

«Det henstilles til de rette instanser å bevirke at tjeneste til sjøs blir anerkjent som jevngodt med militærtjeneste.»

Det er jo en skrikende mangel på mannskaper til vår handelsflåte, og det tapes jo tid på at man skal ut på militærtjeneste.

T o r o l f H o e l, Jern og Metall: Jeg vil ta opp dette forslaget fra Platearbeidernes forening, Oslo:

(Nr. 489.) *Platearbeidernes Forening, Oslo, foreslår:*

«I den siste tid har det fra en rekke hold kommet krav om innføring av atomvåpen i det norske forsvaret. Vi protesterer mot en slik utvikling, idet vi mener at vårt land er bedre tjent med en politikk som tar sikte på å begrense utbredelsen av slike masseødeleggelsesvåpen. Spres disse våpen til en lang rekke nasjoner, skaper det i seg selv en faretruende situasjon. Vi ber Regjeringen følge en linje som tar sikte på å stanse atomopprustningen.

Vi ber Regjeringen sørge for at vårt forsvar holdes innenfor den ramme som den internasjonale situasjon tilsier. Vi beklager at sammenbruddet av toppmøtet og konfliktene på FN's generalforsamling har skjerpet den internasjonale situasjon, men vi ber Regjeringen om å nytte alle muligheter til å fremme en fredelig utvikling mellom alle jordens folk og nasjoner.»

Når det gjelder alt det atomprat som har vært i det siste, så kan en slå fast at det eneste som er knesatt er at man skal ikke ha atomvåpen, så jeg skjønner ikke det er noe å diskutere. Jeg vil innskrenke meg til å anbefale forslag nr. 489.

Finn Andersen, Jern og Metall: Når man er vitne til at man får henimot 200 000 underskrifter på et opprop som går mot atomvåpen på norsk jord, så er det klart at det er en bevegelse i det norske folk som sier klart fra hvor vi skal stå i dette spørsmålet. Hva er det fagbevegelsen har satt seg som mål. Jo, det første vi må gjøre er å søke å frigjøre noen av forsvarsmillionene for å gjennomføre noen av de mål vi har satt oss, bl. a. mottoet på Kongressen: Solidaritet med de fattige folk i utviklingslandene. Jeg har ikke i og for seg noe mot Sekretariatets innstilling under den forutsetning at det ligger det i det som står der, og at vi ikke får en helt annen konklusjon. Jeg vil også støtte opp om forslaget fra Espelid og forsøke å ta et eget standpunkt også, og ikke bare følge Sekretariatet.

Bj. Bliken, Møre og Romsdal fylke: Når det gjelder debattene om atomvåpen på norsk jord, så har jeg forundret meg over hva vi egentlig er uenig om. Jeg har personlig sett at folk har underskrevet opprop uten engang å ha sett hva som sto i dette. Taleren siterte et utdrag av innstillingen hvor det heter:

«Som kjent er Regjeringen og Stortinget stadig opptatt av spørsmålet om nedsettelse av tjenestetiden. Og etter den basepolitikk som er fastlagt, skal det ikke i fredstid stasjoneres fremmede tropper på norsk jord. Regjeringen har nylig, med tilslutning av Stortinget, erklært at den vil holde fast ved det standpunkt, at heller ikke kjernefysiske sprengladninger skal lagres på norsk område.»

Det er dette som det foreligger forslag om at Kongressen skal tiltre. Og det skulle dekke alle de forslag som er innsendt i dette spørsmål. Og det dekkes av Sekretariatets innstilling som jeg vil anbefale på det beste.

Erland Mikkelsen, Jern og Metall: Her er det spørsmål om tillit til Regjeringen. Har vi den? Det skulle vi tro all den tid det er en regjering sprunget ut av vår egen midte. Dette gjelder også forsvarsspørsmål. Den norske regjering har tatt et klart standpunkt i den saken, og hvis alle hadde gjort et så godt fredsarbeid som den gjør hadde det blitt godt her i verden. (Bifall.)

Odd Helland, Sjømannsforbundet: Jeg tror ingen i denne sal og i dette land vil ha atomvåpen på norsk jord. Men det er ingen grunn til å kritisere hverken Regjeringen eller DNA for vedtaket på partiets landsmøte. Det skulle bare mangle at vi lullet oss inn i en tornerosesøvn som vi våknet brått opp av 9. april 1940. Det er plasert mye atomvåpen rundt om i øststatene. Skulle da ikke våre konstitusjonelle organer ha adgang til å gripe inn hvis det blir nødvendig og som de også måtte gjøre 9. april 1940. For vi må da

ha lært noe i dette land. Vi bør slutte opp om det vedtaket som legges fram av Sekretariatet. Noe annet kan vi ikke vedta. Det er våre konstitusjonelle organer som må avgjøre hvorvidt det skal gripes inn. Vedtar vi et forslag om at vi *aldri* skal ha atomvåpen på norsk jord og følge det er jeg redd for at vi kommer til å oppleve mye verre tider enn det vi hadde under annen verdenskrig, og særlig vi sjøfolk vet hva det var.

Jeg vil også støtte Wroldsen i hans innlegg, om det kunne la seg gjøre å gi sjøfolkene en viss kompensasjon når de tjenestegjør i handelsflåten, både i innenriks- og utenriksfart, at de kan få godskrevet en del av denne i den militære tjenestetid.

Roald Halvorsen, Typografforbundet: Sekretariatets innstilling har jeg i og for seg ikke mot, men jeg syns den er så altfor «rund». Hadde noe mer vært sagt, og litt mer konkret så hadde kanskje debatten vært enda kortere. Jeg vil nevne litt om den kortere tjenestetid, og det må være fullt mulig at Kongressen retter en henstilling til myndighetene om kortere tjenestetid uten at det skal oppfattes som et angrep på den norske regjerings forsvars- og utenrikspolitikk. Skal vi snakke om nødvendigheten av den lange tjenestetiden, kan meningene være svært delte. Det er kanskje de som vil vise til at det er NATO som bestemmer over tjenestetiden. Jeg vil i så måte vise til land som Belgia og Danmark som har lavere tjenestetid enn Norge uten at det har fått noen følger.

En annen side ved den lange militære tjenestetid er den store betydning det har for ungdommen at de får sin beste ungdomstid, og en del av dem også sin beste opplæringstid, ødelagt. Jeg vil også vise til at de politiske ungdomsorganisasjoner, unntatt Høyre, på sitt program har krav om kortere tjenestetid. De som har gått igjennom 18 måneders tjenestetid mener at det de lærer av militær oppøving kan gjøres på langt kortere tid. Min egen erfaring er dog bare fra repitisijsøvelser, og jeg får si det slik at når jeg møter noen av mine folk igjen som jeg har vært sammen med, så spør de om vi ikke snart skal ut igjen. De har nemlig full lønn de som sier det, og de tok det for en fin ferie.

Men, jeg vil ha presisert, at det ligger ikke noen fiendtlig innstilling overfor vårt forsvar i forslag og uttalelser, men bare det at man vil ha det mer effektivisert. Jeg kan godt slutte meg til Sekretariatets innstilling, men jeg syns også vi bør vedta noe om kortere tjenestetid.

Gunvald Hauge, Sekretariatet: Jeg er naturligvis enig i Sekretariatets innstilling i saken, men når det gjelder nedsettelsen av den militære tjenestetid så tror jeg at den alt overveiende del av denne forsamling er enig i det. Jeg har selv hatt sønner i militær-

tjeneste, og jeg vet hva de lærer og ikke lærer der. Og selv har jeg også engang utført militærtjeneste. Men det jeg spesielt vil inn på er spørsmålet sjøfolk og militærtjeneste. Tjeneste i dag i tankflåten er jamgodt med militærtjeneste, langt verre enn å være i f. eks. marinen. På den annen side er de nødt til å lære hvordan de skal forsvare skip, handelsskip, under en krig, og det er det sjøfolkene i første rekke har bruk for å lære. Store sjøfartsnasjoner som f. eks. England, lar seilende sjøfolk i handelsflåten være fritatt for militærtjeneste, de får en viss opplæring, ellers bruker slike store flåtenasjoner som England vervet personell. En linje som for øvrig også Norge nå har slått inn på. Men for å få personell så vil det bli konkurranse om arbeidskraften. Denne sak blir man nødt til å ta opp av hensyn til bemanningsproblemene i handelsflåten og av hensyn til de alminnelige arbeidsmarkedsforhold her i landet. Skal vi beholde våre kvalifiserte folk i handelsflåten og dekke behovet for det i framtiden, så kan de ikke pålegges militærtjeneste, ellers kan man avskrive en god del av vår handelsflåte.

Nordahl: Når det gjelder de synsmåter som representantene for Sjømannsforbundet gjorde gjeldende er jeg klar over at her er det et problem som man må forsøke å finne en løsning på. Jeg vil antyde at Sjømannsforbundet sammen med Sekretariatet tar denne saken opp til behandling sammen med myndighetene. Er Sjømannsforbundet fornøyd med denne formulering så skulle vi foreløpig være ferdig med denne sak.

Så til selve saken. Roald Halvorsen fortalte historier fra militærøvelser. Ja, hvem av oss kan ikke det! Men det er ikke det som foreligger. Her er snakk om fred, og det er vi elsker av alle sammen. Men det er en del som snakker så truende om freden, at man blir mer redd dem enn de som ikke snakker om fred i det hele tatt. Vi skal ikke tro at de som snakker mest om fred er de største fredselkere. Tvert imot. De bruker agitasjonen for freden som et politisk instrument for å oppnå visse resultater.

Vi har sluppet å komme noe særlig inn på politiske divergenser på denne Kongressen, det er vi glad for, men er det nødvendig må vi ta dem. Når Espeland kommer med et forslag og snakker om freden så skal vi ta det med en klype salt. Han og en del andre. For de representerer kretser hvor freden er et agitasjonsmiddel og ikke noe annet. Hva er forholdet med de som snakker mest om freden? Jo, de demonstrerer sin styrke, og det må de ha lov til, men når de demonstrerer sin styrke på 1. mai som vi så det i fjernsynet i år og at det er på den måten man der feirer arbeidernes internasjonale demonstrasjonsdag ved å vise fram sine militære styrker, så reagerer vi. Det er så mye snakk om Tyskland. Hva skjedde i Berlin?

I den del av Berlin som beherskes av Øst-Tyskland marsjerte de i militære formasjoner, men i vest-sektoren marsjerte folk våpenløse. Her taler kjensgjerningene for seg. Derfor skal man ikke tro på alle deklamasjoner fra de folk som snakker om fred.

Det var en taler som nevnte Portugal og Angola. Vi er alle enig om å fordømme Portugals framferd i Angola. Men skal vi vedta en resolusjon så skal vi fordømme all form for imperialism. Vi har to former for den, den kapitalistiske og den kommunistiske. Skal vi fordømme den første formen, må vi også fordømme den andre. For all imperialism enten den bygger på den ene eller annen idéologi er noe djevleskap.

Jeg var til stede på FN's generalforsamling i New York i fjor høst. Der diskuterte man imperialism. Det var en taler som sa at han var tilhenger av kampen mot imperialismen, fordi hans land hadde vært en koloni under flere stater, først under Spania, så under Amerika. Men så hadde de fått sin frihet. Men, la han til, dette er den kapitalistiske imperialism. Nå vil jeg si noen ord om den kommunistiske imperialism. Det var da Krustsjov tok skoen av seg å begynte å banke i bordet. For det ville han ikke høre på. Han ville angripe den kapitalistiske imperialism, men ville ikke høre om den kommunistiske. Og vi som bor i et land som aldri har hatt imperialistiske interesser, vi må iallfall gå helt tilbake til vikingetiden før en kan finne at Norge har undertrykt andre nasjoner, vi kan ikke akseptere noen form for imperialism.

For øvrig vil jeg si at vi her er inne på et felt hvor jeg vil henstille til forsamlingen å være forsiktig i sine vedtak. Vi er her inne på et felt hvor vi har overlatt til partiet å ta bestemmelsen. Selv om det nok er representanter for ulike politiske oppfatninger på Kongressen, tror jeg ikke det er uriktig når jeg sier at det store flertall er medlemmer av Arbeiderpartiet. Vi har der anledning til å gjøre oss gjeldende. Det forslag til vedtak Sekretariatet har lagt fram bygger på DNA's vedtak når det gjelder «Norge og Verden», som ble fastslått på partilandsmøtet i april dette år. Vi kunne godt, for å tydeliggjøre dette, ta med et avsnitt som sa at vi slutter opp om dette vedtak. Når vi ikke tok det med skyldes det at vi ville ikke i vedtaks form trekke inn et enkelt politisk parti, men det er faktisk det vedtaket Sekretariatets innstilling bygger på.

Vi kan ikke fatte vedtak her som blir brukt mot Det norske Arbeiderparti. Det skal vi være forsiktig med, bare noen måneder før stortingsvalget. Fagbevegelsen og partiet må stå på en front i disse spørsmål, og det tror jeg er riktig at vi må også i kommende kongressperiode.

Når det gjelder nedsettelsen av den militære tjenestetid så diskuterer vi det til stadighet. Det er også riktig at Ungdomsfylkingen i sin tid gjorde vedtak om det. Men når vi skulle forsøke å gjennomføre dette så var også Fylkingens folk klar over at akkurat i den nåværende situasjon var det ikke mulig. Det vil være avhengig av om vi om et par år kan få så mange vervede folk at vi kan få nedsette tjenestetiden med en par-tre-fire måneder. Dette arbeides det intenst med, og de kan være sikker på at den tjenestetid vi har ikke blir opprettholdt en dag lenger når man har funnet løsningen på dette problem.

Det er ikke sant at det er NATO som bestemmer tjenestetiden her i landet. Her er det norske storting fullkomment suverent. Og man vurderer ut fra de muligheter og den situasjon som er til stede i vårt land.

Hvis det skulle være noen mistanke til stede om at LO, i sin politikk når det gjelder dette ømfintlige spørsmål, skulle gå videre, eller på en annen linje enn Regjeringen, så har jeg ikke noe mot at vi innfletter i Sekretariatets forslag at «Kongressen slutter seg til det siste vedtak på Det norske Arbeiderpartis landsmøte når det gjelder Norge og Verden, og den nåværende regjerings utenrikspolitikk».

Da kan det ikke være noen tvil om hva vi mener i denne forsamling. Jeg vil anbefale Sekretariatets innstilling med den tilføyelse jeg har nevnt, og at de andre forslag som er framkommet blir oversendt Sekretariatet. Jeg gjør det for at ingen skal si at de har fått sitt forslag nedstemt i denne sak. Det er jo ting i alle forslag som alle er enig i. Men vi kan bare ikke vedta dem samlet i en blokk med den oversikt vi har nå. Men vi kan arbeide med det, og komme tilbake til det på et noe senere tidspunkt.

Sekretariatet foreslår:

Sekretariatet tar dette til etterretning og understreker at de konstitusjonelle organer, Stortinget og Regjeringen, til enhver tid må avgjøre hvilke tiltak som er nødvendige for å ta vare på landets sikkerhet og uavhengighet. Sekretariatet innbyr Kongressen til å gjøre dette vedtak:

Kongressen slutter opp om den nåværende regjerings utenriks- og forsvarspolitikk. Kongressen har tillit til at denne regjering vil forsterke arbeidet for å fremme avspenning og alminnelig nedrustning under internasjonal kontroll.

Dirigenten: Er det noen som er mot den av LO-formannen antydede voteringsmåte?

Ingen innsigelser, og det ble så foretatt

Votering:

Sekretariatets innstilling, med Nordahls tilføyelse, ble vedtatt mot 3 stemmer.

Samtlige andre forslag ble enstemmig besluttet oversendt Sekretariatet.

Kongressens avslutning

Dirigenten: (M. Trana).

Jeg vil først spørre om Kongressen kan gi Sekretariatet fullmakt til å godkjenne protokollen fra ettermiddagsmøtet i dag.

Det ble godkjent.

Trana fortsatte: På vegne av samtlige dirigenter vil jeg få takke Kongressen for den overbærenhet som de har vist oss. Det har ikke vært så vanskelig å være dirigenter for denne forsamling. Kongressens medlemmer har selv bidratt til å lette arbeidet slik at det har gått bra unna. Jeg vil også gi Kongressens deltakere honnør for presis frammøte samt tilstedeværelse i salen. Takk på dirigentenes vegne for den tillit de har vist oss, og jeg gir hermed klubba over til LO's gjenvalte formann.

Konrad Nordahl: (Nordahl ble hilst med langvarig bifall da han steg opp på talerstolen).

Får jeg med det samme takke dirigenter og sekretærer for det utmerkede arbeid de har utført på Kongressen. Jeg syns dirigentene har avvirket Kongressen på en god måte, og de protokoller som er blitt referert her for hver dag, viser at de sekretærer vi valte har vært sin jobb voksen. Jeg vil foreslå at dirigenter og sekretærer som en liten påskjønnelse bevilges kr. 100.00 hver, og håper på Kongressens godkjenning. (Bifall).

Jeg anser det for vedtatt.

Jeg vil videre takke redaksjons- og valgkomitéen for godt utført arbeid. Vi har vært i den heldige stilling, og det er naturligvis det gode arbeid som har gjort det at samtlige innstillinger, unntatt en, som kom både fra valgkomitéen og redaksjonskomitéen ble vedtatt av det store flertall av forsamlingen. Jeg sier hjertelig takk til de to komitéer for vel utført arbeid.

Så har vi hatt mange uten- og innenlandske gjester blant oss. Noen har ikke vært her hele tiden, men slik er det ofte når en har mye å gjøre. Men mange har vært utholdende og overvært hele Kongressen og det setter vi veldig stor pris på. Nå vil jeg gi ordet til et par av våre utenlandske venner. Først gir jeg ordet til hovedkassereren i den svenske LO:

Gösta Eriksson: Ærede kongressdeltakere.

Det har vært en interessant kongress å overvære. Mange av de spørsmål de har behandlet her er jo så like, det gjelder fram for alt Danmark og Sverige. Jeg våger ikke å nevne Island, men han ba meg før han reiste at jeg også skulle framføre en hilsen fra ham. Mange av de spørsmål de har hatt på dagsorden kommer også opp på våre kongresser. Det har vært meget interessant å følge forhandlingene samt å høre de vedtak de er kommet fram til. Jeg er overbevist om at den enighet som Kongressen har vist, betyr overmåte mye for den norske fagbevegelse, og det betyr i sin tur også mye for fagbevegelsen så vel i Danmark som Sverige. Jeg vil også benytte anledningen til å takke for den gjestfrihet vi er blitt vist. Det er jo den vanlige gode som den norske LO alltid viser sine gjester. Det hender jo rett som det er at vi hilser på hverandre i de nordiske land, og vi vet vi er velkomne. Vi i Skandinavia ser ikke på hverandre som utlendinger men som brødre for samme fellesskap. Jeg takker på samtlige skandinaviske gjesters vegne, og ønsker norsk fagbevegelse all lykke for framtiden. (Bifall).

Hyllest til Hans Hegg.

Eriksson fortsatte: En av de menn som har stått i den norske LO's ledelse, og som vi har hatt et intimt samarbeid med, skal nå forlate sin stilling å gå over i pensjonistenes rekker. Jeg sikter til deres hovedkasserer, Hans Hegg. Til vennen Hans som vi har hatt så mye å gjøre med i så mange år så vil vi både fra den danske landsorganisasjon så vel som den svenske uttale vår hjerteligste takk for mange, mange års godt samarbeid. Som et lite synlig bevis på det gode arbeid og det gode vennskap og kameratskap du har vist, kjære Hans, vil jeg på den danske og svenske LO's vegne få overbringe deg en gave. Vi ønsker deg all lykke i framtiden og du vil sikkert med alle de interesser du har få tiden til å gå selv om du nå trer inn i pensjonistenes rekker. Vi takker deg og ber om å få overlevere deg denne lille gave. (Kraftig bifall).

A. H. Kloos: Jeg skal på de utenlandske gjesters vegne utenom de skandinaviske takke for samværet på denne kongress. Først vil jeg gratulere deg formann, og de andre tillitsmenn med valget. Selv om vi ikke behersker deres språk har vi gjennom tolk blitt informert i det viktigste som har foregått på Kongressen. Vi har også under vårt opphold fått et inntrykk av at den norske fagbevegelse er sterk, og at det hersker alminnelig velstand i Norge. Det har også gjort sterk virkning på oss at Norge nå har hatt arbeiderregjering i mer enn 25 år, og at det har hersket et intimt og godt samarbeid

mellom den faglige og politiske bevegelse og det er et eksempel for mange andre land som ikke har noen arbeiderregjering.

Det er under Kongressen blitt kritisert at det ennå er mange ting som ikke er som det burde være, og at det er en del arbeidergrupper som ligger noe tilbake. Det kan vel være så, men generelt sett må en vel si at de norske lønnstakere har en levestandard som ligger blant de høyeste i hele verden. Særlig er det imponerende sett på bakgrunn av at Norge har 5 års krig og okkupasjon bak seg, og at de for vel 16 år siden måtte starte så å si fra nytt av, for å bygge opp sitt produksjonsapparat. Men det vil jeg legge til — denne Kongressen har bevist at de ikke bare tenker på dere selv, men også går sterkt inn for hjelpen til utviklingslandene. Kongressens oppfordring til alle arbeidere om å gi en timelønn til den internasjonale solidaritetskampanjen beviser at solidariteten hos dere ikke bare er et slagord og et tomt begrep, men en realitet. Dette er en stimulans for andre lands arbeidere til å gjøre det samme. Vi er stolte over at vi står sammen i den internasjonale organisasjon, FFI. Jeg håper også at vi om ikke så alt for lenge skal kunne stå sammen i et forent Europa, så vi sammen skal kjempe for å høyne vår økonomiske, sosiale og kulturelle standard.

Gjennom de turer som er arrangert for oss har vi fått et meget godt inntrykk av den høye standard som er i Norge på de forskjellige felter, og beundrer likeledes deres vakre og herlige natur. Det gir oss lyst til å komme tilbake til Norge. Jeg kan forsikre dere om at det er noen godviljens ambassadører som nå forlater Norge etter å ha vært gjester på denne Kongressen. Jeg ønsker LO i Norge hell og lykke i sitt fortsatte arbeid. (Bifall).

Nordahl: Jeg vil få lov å takke både Gøsta Eriksson og Kloos fra Nederland for de gode ord og ønsker de har båret fram for oss. Jeg ber om, på Kongressens vegne, at de nevnte kamerater og de andre utenlandske gjester tar med en hjertelig og broderlig hilsen fra fagbevegelsen i Norge hjem til sine respektive land. Takk for at dere kom. (Bifall).

Nordahl fortsatte: Vi har som kjent også en rekke innenlandske gjester, men de kan dessverre ikke få ordet alle sammen. Men vi har valt senioren blant gjestene, Martin Tranmæl, og han skal hilse på vegne av våre innenlandske gjester.

Martin Tranmæl: En takk kamerater fra de norske gjester som er innbudt fra de ulike organisasjoner og fra de personlig innbudte.

Det er en opplevelse og berikelse å være til stede ved en kongress som denne. Det er som å føle pulsslagen fra våre organisasjoner utover det ganske land. Å registrere de framskritt som blir gjort,

være vitne til den utforming som foregår i vårt samfunn, og ikke minst dette å kunne markere voksteren innenfor våre egne rekker, fra kongress til kongress. Vi har nådd langt, men vi skal videre. Parolen er: aldri på stedet marsj. Når vi av og til må stoppe opp er det bare for å samle krefter for nye framstøt og nye seire. Samholdstanken, det sosialistiske grunnsynet, og den internasjonale solidaritetskjensla har gått som en rød tråd gjennom forhandlingene og de vedtak som er fattet på Kongressen. Og her ligger den levende krafta som vi må nyttiggjøre oss i det videre byggende arbeid.

Vi er nå inne i en historisk overgangstid. Det er ikke minst viktige de handslag som er kommet så sterkt til uttrykk om et utdypet, tillitsfullt samarbeid mellom de faglige, politiske og økonomiske organisasjoner. Sammen må vi stå hvis vi skal løse alle de problemer som foreligger. Vi skal fortsette vårt arbeid på å styrke det frie, arbeiderstyrte, sosialistiske Norge. Vi må derfor underbygge alle våre posisjoner. De politiske som de organisatoriske.

Vi står foran et valgslag som skal foregå om vel 3 måneder. Det gjelder om å være rustet til denne styrkeprøve. De borgerlige partier retter sine giftpiler imot arbeiderbevegelsen. Vi må slå dem våpnene ut av hendene og sørge for at valget må bli en ny seier for arbeiderbevegelsen og for arbeidet i landet vårt for øvrig. Å styrke arbeiderflertallet i Stortinget er nå vår nærmeste og viktigste oppgave i tiden framover.

Atter takk, kamerater, for samværet og det hyggelige og interessante samværet på Kongressen. Det har vært en givende kongress. En forpliktende kongress. Nå skal vedtakene føres ut i livet så vel på den faglige som politiske fronten. Til verket: kamerater i samlet fylking. (Kraftig bifall).

Nordahl: Det er unødvendig for meg etter Kongressens reaksjon å takke Martin for hans tale. La meg få gjøre merksam på at Tranmæl har vært på alle kongresser i LO fra 1907. Enten som representant, som medlem av Sekretariatet, eller som gjest. Jeg kjenner ikke noen av våre gamle veteraner som har vært med på så mange kongresser og over et så langt tidsrom som det Tranmæl har vært. Det er enestående, og derfor fortjener han en spesiell hyllest. Jeg vil be om Kongressens bemyndigelse til ved en senere leilighet å vise Tranmæl en oppmerksomhet på grunn av hans deltakelse i alle disse kongresser. (Et spontant bifall tok formannen som en tilslutning til sin framkastede tanke).

Nordahl: Men vi har en annen kamerat i blant oss også. Det er vår veteran, *Harald Jenssen*. Han har ikke vært med på alle kongresser, men det er likevel en viss nimbus over ham, for han var

med på LO's første kongress i 1899. Og nå sitter han her blant oss i 1961, og det er 62 år siden han var på den første kongress. Jenssen er innbudt som æresgjest. Han har sittet her trofast under hele Kongressen og fulgt interessert med i forhandlingene. Jenssen har sine åndsevner helt usvekket. Kamerat Harald Jenssen, representantene her på Kongressen vil gjerne hylle deg, og det har vi gjort på den måten at vi har kjøpt en sjekk hvor alle representanter har vært med og gitt sitt bidrag. Jeg vil overlevere deg den, og så skal du bruke pengene til akkurat hva du vil. Jeg er sikker på at du er kommet i den alder at du kan bruke dem med fornuft. (Kraftig bifall, idet Nordahl overleverte Jenssen gavesjekken.

Harald Jenssen: Jeg har ikke vært med på så mange kongresser, men jeg har vært med på en del landsmøter, men det er ikke noe rart i at denne kongress har gjort sterkest inntrykk på meg. Jeg vil rette en hjertelig takk til LO's ledelse for at de innbød meg til Kongressen. Jeg hadde bestemt meg for å få et kort å komme på galleriet, for der har jeg før vært en flittig gjest. Jeg har alltid hatt interesse av å følge med, og jeg får også tilsendt Fri Fagbevegelse. Jeg leser Arbeiderbladet, og ellers litteratur jeg kan komme over, så jeg følger ganske godt med. Ellers kan jeg si at jeg har innehatt mange tillitsverv i fagbevegelsen gjennom årene. Jeg har en gang til og med blitt anmodet om å bli formann i et forbund, det var i sin tid Brannfunksjonærenes Forbund, som siden gikk inn i Kommuneforbundet. Jeg var med og stiftet dette forbund i 1909. Det var nok ganske andre forhold den gang jeg ble organisert. Jeg var sekretær i Brannfunksjonærenes forening og vi fikk ikke en gang lov å sette opp melding om møter på arbeidsplassen. Jeg satte en gang opp et oppslag om en tur for medlemmene, da ble jeg innkalt til sjefen og fikk en ordentlig overhaling. Men det virket ikke noe på meg.

Første landsmøte jeg var med på var Jern- og Metalls landsmøte i 1898. Da var vi 13 mann på landsmøte, og representerte den kolossale medlemsmasse på 624. Dette landsmøte ansatte Hans Ormestad som fast forretningsfører for 1300 kroner året. Det har som nevnt vært overmåte interessant å være til stede på denne kongress. Når man har fulgt med i den utvikling som har skjedd fra LO ble stiftet og til i dag så er det som et eventyr. Fra 1500 medlemmer i 1899 og til 550 000 medlemmer nå forteller alt om den veldige framgang som fagbevegelsen har hatt i vel 60 år. Vi kunne ikke, vi som begynte den gang, i våre villeste drømmer innbille oss en slik kolossal utvikling på så vel det faglige som politiske område som har funnet sted i vårt land.

Mange kongressdeltakere har spurt meg om det ikke var hardt og

vanskelig å være tillitsmann for 60 år siden. Jo, det var det. Det er nå 61 år siden jeg fikk sparken for jeg var med i en streik, da var jeg foreningens formann. Jeg ble ansett som streikeleder og en farlig mann. Det kunne være så mye og mangt å fortelle for minnene strømmer på, men vi står jo foran avslutningen av Kongressen, så det får være nok. Jeg vil slutte med å rette en takk til alle sammen for den storslåtte gave jeg mottok, og jeg vil håpe at alle de vedtak som er fattet på denne Kongressen må bli til gagn, ikke bare for de organiserte, men for hele samfunnet. (Kraftig bifall).

Formannen sa i forbindelse med overrekkelsen av gaven at jeg sikkert ville bruke dem med fornuft. Jeg kan fortelle at den fornuft har jeg hatt lenge. (Munterhet).

N o r d a h l : Det går en del ut av Sekretariatet denne gang. Blant de som går ut er *Emil Torkildsen*, mangeårig formann i Typograf-forbundet. Han har dessverre ikke kunnet være på Kongressen mer enn på åpningsdagen, på grunn av sykdom, og vi håper alle sammen at det ikke er noe alvorlig. Emil Torkildsen ble valt som varamann til Sekretariatet på Kongressen i 1934, og siden krigens slutt har han vært fast medlem av Sekretariatet. Torkildsen har vært en god kamerat og en uredde kar. Han representerte de små enheter og håndverksgruppene innenfor LO. Han har varetatt disse gruppers interesser på en utmerket måte. Når han nå går ut av Sekretariatet på grunn av høy alder vil vi komme til å savne ham. Vi vil takke ham for hans innsats og ønske ham alt godt for framtiden.

Vi har *A. K. Lien*, som har vært formann i Arbeidsmandsforbundet og som nå er gått av som sådan og derfor trådt ut av Sekretariatet. Han har ikke vært så lenge medlem av Sekretariatet som Emil Torkildsen, men vi har satt stor pris på ham, og vi takker også ham for godt samarbeid og ønsker ham alt godt i de kommende år.

Så vil jeg også si noen ord om *Hans Hegg* som våre skandinaviske venner nettopp har hyllet. Hegg har vært hovedkasserer i LO siden 1949 da han ble valt på Kongressen. Jeg har hatt den ære og glede å samarbeide med Hegg i over 30 år. Først i Jern- og Metallarbeiderforbundets ledelse og senere mange år i LO. Jeg kan bare gi ham god attest. Han er en veldig hyggelig kar å samarbeide med. Hegg tilhører den solide typen som passer utmerket til kasserer. Han er allsidig utrustet fra naturens side, og kunne gjerne påtatt seg ulike jobber innenfor fagbevegelsen. Men han har i de fleste år, siden han ble fastlønt tillitsmann i organisasjonen, vært kasserer. Vi takker deg, Hans Hegg, for din store innsats i norsk fagbevegelse, for alle de utsatte tillitsposter du har skjøttet på en utmerket måte. Du trer nå tilbake som aktiv tillitsmann, men vi finner deg sikkert igjen i landstormen for å bruke et gammeldags militært

uttrykk. Men også landstormen er det bruk for når det røyner på og i den utstrekning Hegg selv ønsker det, vil vi nok ennå få utnytte hans arbeidskraft. Hjertelig takk, Hegg for din store innsats i organisasjonens tjeneste i alle disse år. (Kraftig bifall).

Så vil jeg på vegne av de tillitsmenn som er gjenvalt, og de som er nyvalt få takke for Kongressens tillit ved å velge oss som tillitsmenn. Jeg hilser de nye sekretariatsmedlemmer vel møtt, og de to nyvalte sekretærer, Strand og Højdahl. Højdahl er ikke noen ny mann i LO, han har arbeidet der en god tid, men har altså nå fått status som valt sekretær. Vi håper det blir et bra team og at samarbeidet blir godt, både i administrasjonen og med de nyvalte i Sekretariatet. Så skal jeg gi ordet til Hans Hegg som vil takke av.

Hans Hegg: Kamerater! Etter Nordahls siste ord behøver jeg altså ikke å melde meg på arbeidskontoret i morgen akkurat. Jeg vil først rette en hjertelig takk til Nordahl for de pene ord han rettet til meg. La meg først si at jeg overlater plassen så gjerne og med den største tillit til Alf Andersen. Jeg kjenner Andersen personlig fra så lang tid tilbake og kjenner til de egenskaper han har, og jeg vet at han også har vært borte i kassererarbeidet tidligere, og fram for alt har han den brede, solide organisasjonserfaring, som jeg mener er en absolutt nødvendighet også i den stillingen han nå skal bekle.

Selv kan jeg si at hvis jeg alltid bare skulle tatt forretningsmessige hensyn, så var det nok en del saker og ting som burde vært utført på en noe annen måte. Men det er også andre hensyn jeg mener det er nødvendig å ta. Vi har innen den rammen som vi kaller arbeiderbevegelsen organisasjoner som vi har all mulig interesse av har et arbeidsgrunnlag slik at de også, på sine steder og innenfor sitt område, kan bringe fram de virkelig positive resultater som også vi som sådan for nytte godt av. Vi må se på våre grunnidealer, og jeg innbiller meg at de har jeg for min del oppvokst i, og etter evne og leilighet fulgt. Jeg tror at min etterfølger i kassererstillingen ser på det på samme måten, og derfor har jeg dobbelt grunn til å si til Alf Andersen: Lykke til i ditt videre arbeid. (Bifall).

Hegg fortsatte: En tillitsmanns arbeid kan mange ganger virke slitsomt, og mange interesser av personlig art, eller alt som angår hjemmet, må ofte vike, ja kanskje alltid vike, for organisasjonens interesser når kravene stilles. Man må stå til disposisjon så å si til enhver tid på døgnet, og på alle ukens sju dager. Men likevel føler jeg det slik nå, når jeg skal forlate alt dette, så er det *meg* som skal få lov til å takke for at jeg har fått lov å vært med hele denne tiden. Fått lov å være med på å bringe forholdene og nivået opp til det det er i dag. Når jeg kaster en blick tilbake til min første

tid som medlem av organisasjonen, det går riktig nok nokså mange år tilbake nå, er forskjellen så stor at en må nesten klype seg i armen for å være sikker på at en ikke drømmer. Livet har vært så uendelig rikt når man har hatt en anledning å være med på all denne framgangen.

Til tillitsmennene i LO og de øvrige kolleger, uansett status, til revisjonen, og her får jeg legge til at jeg håper at det faktisk at jeg ikke har fått noen antegnelser i revisjonsprotokollen, ikke bare grunner seg på elskverdighet fra revisjonens side, videre til Sekretariatets medlemmer, og jeg tar også personalet i Landsorganisasjonen med, retter jeg en hjertelig takk til dere *alle* for utmerket samarbeid og godt og kollegialt kameratskap i hele den tiden jeg har hatt gleden av å kunne få arbeide sammen med dere.

Så til mine skandinaviske venner. I Danmark har det fungert to hovedkasserere i LO i den tiden jeg har vært med her, det er *Axel Olsson* og nå *Kai Petersen*. Begge to har jeg hatt det aller beste samarbeid med, jeg har bare gode minner fra de saker vi har måttet drøfte sammen. Den gang jeg ble valt var Kai Lindberg her som gjest, og han sa blant annet at «hvis vi skulle komme i den situasjon at vi trengte hverandre, og om Hegg skulle komme ned til oss på grunn av en konflikt, eller hva det enn nå måtte være, og han er i bet for penger, så skal nok det snart ordne seg, for vi kjenner hverandre fra før». — Jeg har imidlertid ikke hatt behov for å ta en slik reise i et slikt erend i disse år. Men tidligere har jeg jo måttet gjøre det, på forbundsplanet. Da sa kassereren i Smedeforbundet at hvorfor tar dere denne reisen. Kunne dere ikke sende et brevkort og sagt hvor mye de trengte så skulle vi sendt penga! — Jeg nevner dette at det har en viss betydning også for organisasjons-sakene at man har det personlige kjennskapet, og har opprettet et tillitsforhold som skaper tryggheten i avgjørelsen av organisasjons-sakene.

Sverige, og deg *Gøsta*, har jeg heller ikke behøvd å belemre med spørsmål om noe lån. Men vi har nok hatt lån i Sverige og som sto i dine bøker da du overtok der borte. Det var et lån vi tok opp under krigen i LO's navn. Men det lånet gjaldt i grunnen ikke oss selv. Det gjaldt dette med å gjenopprette vårt apparat her hjemme så vi med en gang kunne starte for fullt når vi kunne vende hjem igjen til et fritt Norge. Nå, dette lån er jo betalt for en god tid siden, men de var gode kamerater i Sverige, så vi fikk nok ikke betale *alt* det vi lånte. De etterga oss en god del. Ellers har *Gøsta Eriksson* og jeg hatt et meget godt samarbeid de årene vi begge har hatt tilsvarende stillinger. Jeg takker dere begge og de øvrige kamerater dere har her, og ber dere ta med tilbake til deres

organisasjoner og alle som kjenner meg der, en takk for det samarbeid jeg har hatt også med dem, og en takk for den gaven dere overrakte meg. Det var så rent for mye, men selvfølgelig er det hyggelig å motta den. Hjertelig takk for den og for samarbeidet i de årene vi har hatt anledning til det. Håper vi kan treffes en og annen gang heretter også.

Så til slutt noen ord til Kongressen. Dere representerer jo organisasjonsleddene rundt om i landet. Nå har ikke jeg i de siste år fartet så mye omkring. Men det kan vel kanskje være en og annen rundt omkring som husker meg, og i så fall ber jeg dere ta med en hilsen til de jeg har møtt og takke for det samarbeid jeg har hatt med dem, og det samme sier jeg til dere alle. Jeg vil også tilføye til de yngre av dere som jo er de som skal føre sakene videre fram: det har vært snakk om her at det ennå i mange år framover vil være skjevheter som må rettes opp, og vi skal framover og videre, og det er det dere yngre som må gjøre. Jeg vil si til dere, samtidig som jeg takker dere alle, så ønsker jeg både Landsorganisasjonen i Norge, arbeiderbevegelsen som helhet med alle de organisasjoner som hører inn under den, og til dere unge: Lykke til i det videre arbeid, og takk for meg! (Langvarig bifall).

N o r d a h l: Kamerater! Vi står nå umiddelbart foran avslutningen av denne kongress. Det ville være altfor tidlig å ta opp til vurdering de vedtak som er fattet av Kongressen. Det var en stor og allsidig dagsorden vi behandlet, og jeg har vel lov å si at diskusjonen på Kongressen som vanlig har vært saklig og grei. Hvis jeg skulle ha noe å anmerke til Kongressen, måtte det være det, at jeg tror vi har fått den erfaring at vi helst ikke skal holde kongress når vi er midt oppe i en tariffrevisjon. For da blir det gjerne slik at vi blir så opptatt av akkurat det som foregår i øyeblikket, at vi i stor utstrekning glemmer perspektivene, og ikke får konsentrere oss om det som i første rekke skulle være Kongressens mål: nemlig de framtidige planer og oppgaver. En kongress bør enten komme i god tid før en stor tariffrevisjon hvor en kan drøfte oppleggene, eller såpass lang tid etter en stor revisjon at vi kan vurdere resultatene i sin helhet.

Nå har vi på denne kongress bare vurdert brøkker av resultater. Først når vi er ferdig med denne revisjon, på slutten av dette året, vil vi kunne ta opp til vurdering hva vi egentlig oppnådde på tarifffronten i 1961. Jeg tror at Sekretariatet og vi som steller med dette, skal være merksamme på dette til en senere kongress. Men ellers må jeg si at jeg er vel fornøyd med Kongressens utvikling og den saklige behandling som innstillingene fra Sekretariatet har

fått. Det har vært et godt samvirke mellom dirigenter og forsamling, og det er jeg glad for.

Vi står nå foran avslutningen. Og som jeg sa i min åpningstale, så holder vi kongress i et valgår, og selv om kanskje enkelte vil si det er valgpropaganda så må jeg få uttrykke det håp at vi styrker arbeiderstyret i Norge ved valget den 11. september i år. Til slutt retter jeg en takk til dere alle sammen for godt samarbeid i de dager vi har vært sammen på Kongressen. Jeg ønsker alt godt for organisasjonen, og jeg håper at dere hver på sin plass vil gjøre sitt til at de vedtak som er fattet på denne kongress kan settes ut i livet og bli til gagn for oss alle sammen som er med i Landsorganisasjonen i Norge. (Kraftig bifall).

Etter at første vers av «Ja, vi elsker», var sunget erklærte formannen

Landsorganisasjonens 20. ordinære Kongress

for slutt. (Klokken var da 16.45.)

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

130 St. George Street, Toronto, Ontario M5S 1A5

5014432